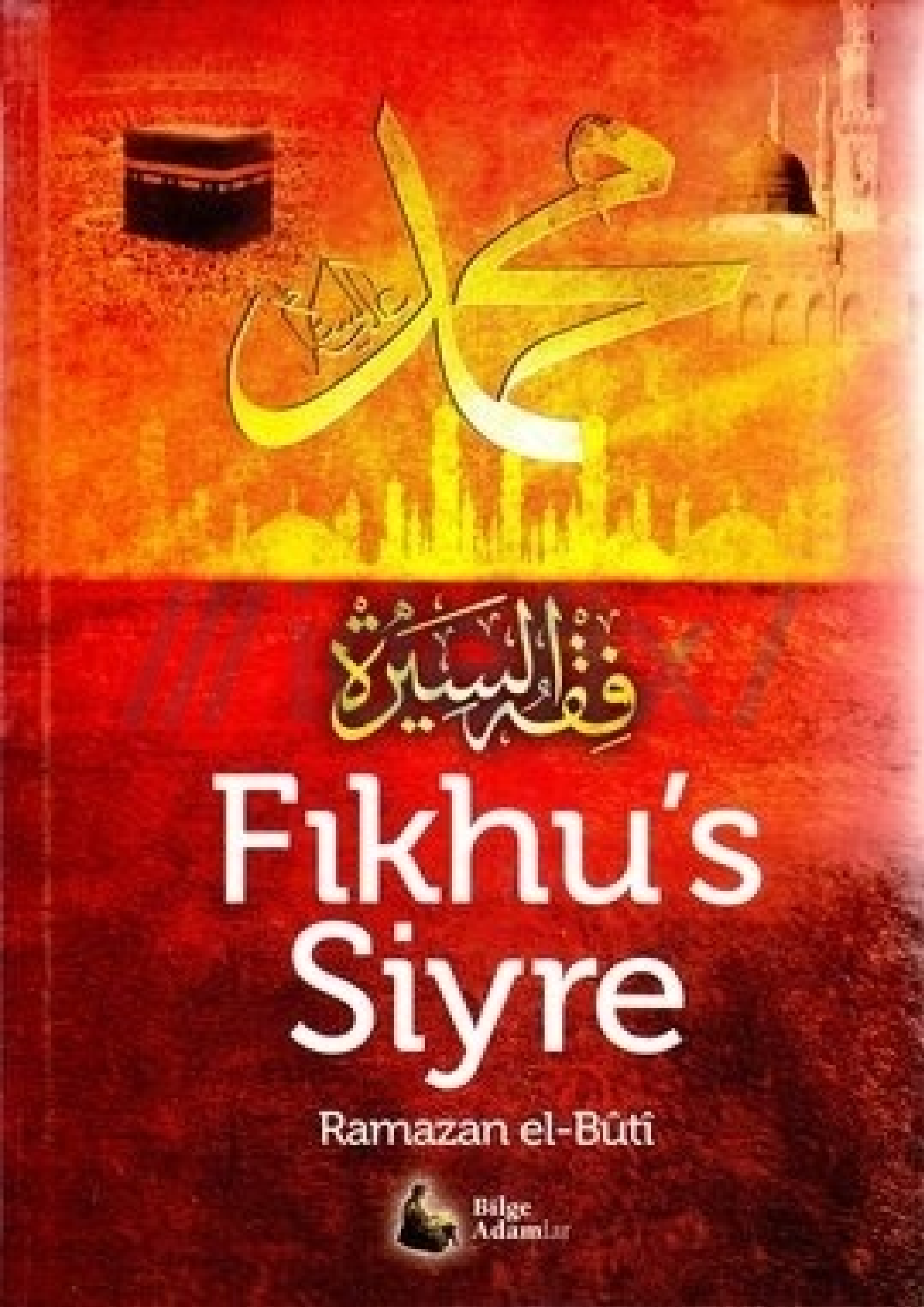

محمد
فقه السيرة
Fikhu's Siyre
Ramazan el-Bûtî
Bilge Adamlar

FIKHU'S-SİYRE

Türkçe Onuncu Baskı İçin

Takdim

1- Kitab Hakkında

2- Müellif Hakkında

A) Öz Geçmişii

B) Başlıca Eserleri :

Flkhu's-Styre Ve Tercümesi İçin

Yeni Baskıya Önsöz

Dördüncü Baskının Önsözü

İkinci Baskının Önsözü

FIKHU'S-SİYRE

Fıkhu's-Siyre kitabının, yeniden gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş ilaveli onuncu baskısını neşretmek bize nasipmiş. Allah'a ham-dediyaruz; Onun Nebisi (s.a.v.)'in hayatım, hayatımızda uygulanmasını bize öğretecek bu emin eseri neşretme fırsatını verdi. Çünkü, günümüz insanı çok yönlü fikir emperyalizmi ve şaşırtıcı beyanların etkisiyle bunalmıştır. Dinin emirlerini, neden ve nasıl uygulayacağını kestirememektedir. Zira. «kitab ve sünnete dönüş» iddiasında bulunanlar bile Hicretin 7. asrındaki (îbn-i Teymiye v.b.) zevatın dediğinden öteye geçmiyor. Çok kere de müsteşriklerin sinsi telkinlerini ilmi ve fikri görüş diye saçıyorlar… Gerçek sünnet yolunu sürekli kaybettiriyorlar.

Bu eserde ise sahih hadislerden süzülen bir hayat ve o kutsal hayatın bize düstur olan uygulamaları sunuluyor. Sunulan esaslar, üstün bir metodla işlenip hazmettiriliyor. Müellif bu yolda, emek, ilim ve ihlâsla yürüyor. Müellif Dr. M. Said Ramazan günümüzün sayılı âlimlerinden, Şam Üniversitesi Şeriat Fakültesi Profesörü. Babası da büyük âlim. Müellif ilmini ondan ve merhum Hasan Haben-neke'den almış. Ezher'de doktora yapmış. Eserinde de Mustafa Sabri Efendinin Mevkıfü'l-Akl (ve diğer muteber kaynaklar)a atıflar var. Bununla, Osmanlının son Şeyhul-İslâm'ı vasıtasıyla Osmanlı ulemasına da mirasçı olduğuna işaret etmek isteriz.

Eseri islâm dünyası tasvib ve Şeriat Fakültelerinde ders kitabı olarak kabul etmişlerdir. Ülkemizde ise, yaşıyan ulema bu bitabı heyecanla karşılamış ve okuyucuya tavsiye etmiş, bu yüzden kitab feısa zamanda birkaç baskısını bitirmiştir. Gençliğin sohbet hitabı oluvermiştir.

Yayınevimiz, bu hayırlı hizmete vesile olan her samimi mü'mi-ne duacıdır.

Tevfik ve hidâyet Allah'tandır.

Gonca Yayınevi[1]

Türkçe Onuncu Baskı İçin

Fıkhu's-Siyre, Siyretten; Mesel-i A'lâ (en yüce Örnek) olan Muhammedi hayattan; din düsturlarını süzüp canlı örneklerin üzerine okunaklıca yazmaktır. Bu başarı ilk kez Dr. Bûti'ye nasib oldu. İkinci n&sipli de biziz; tercüme edenler… Üçüncüsü yayıncıdır demek yerinde olur. Ancak esere lâyık olan bir yayın tarzı, bu baskıda bulundu: Kağıdı, cildi, kapak düzeni, iş düzeni ve içindeki sonsuz çizgisindeki kronolojik özet veren tablo…

Ve yazarın, son baskıda eklediği «Râşid Halifeler- donemi… Onuncu baskının en mühim yeniliği tabiatıyla bu kısımdır. Çünkü bu otuz yıllık dönem, Mukaddes Hayatın ve Medine İslâm Devletinin, her yönüyle ve her çağa örnek olacak gelişmeleriyle bir bütünleyici-sdydi ve zaruretti. Hele İmamet, Şûra ve bunların uygulanışıyla, şartlara göre alacağı biçim, artık tartışmaya yol bırakmayacak tarzda verilmekle; tslâm aydınının son bes-on

yıldır karara başlayamadığı sorulanna cevap getirmiş oluyor.

Hakk rızâsına muvafık kılıp, İslam gençliğine şifa eylesin, Âmin.

Ali NAR

(1 Rebiul'evvel 1413) 20 Ağustos 1992[2]

Takdim

1- Kitab Hakkında

A) Tür Olarak: «FIKHU'S-SİYRE», Slyretten çıkarılan Fıkıh demek olur. Bu bir ilim dalı ve yazı türüdür. Arap âleminde, Özellikle Üniversitelerin Şer'iyye Fakültesi ve bölümlerinde apayrı bir ders olarak izlenir… Mes'ele, Resûlullah'ın bizzat yaşadığı ve uyguladığı Din ahkâmını süzüp çıkarmaktır. Onun kendi hayatında ve çevresindeki insanlar üzerindeki uygulamalarını anlatan bir disiplindir bu. Tabiatıyla bu uygulamalardan hükme varılırken, Kur1-an-ı Kerim'den alınır temeller. Ulema ve müfessirlerin de yorumlan-na başvurulur.

Bu kitab böyle bir türdür. Türkiye'de ilk defa böyle bir kitab tercümesi yayınlanmakta. Te'lif olaraksa, tabii hiç yoktur…

B) Konu ve Metod Olarak: Dr. Saİd Ramazan'in bu eseri türü içinde de bir üstünlüğe sahib ki; dili sade, üslûbu kolay, hükümleri emindir. Ehl-i Sünnet ve'1-Cemâat çerçevesinde, tavizsiz ve ifrat-sız; en doğru bilgiyi, en emin irşadı vermeye çalışır. Çünkü müellif, Um i yy e sınıfında, sayılı kişilerden olduğu gibi, babası Molla Ramazan yoluyla da «Bâtın ilmine- sâhib…

Kitab, adından da anlaşılacağı üzere herşeyden Önce, bir «Siy-ret-i Nebidir. Yâni, Resûlullah'ın hayatını anlatır. Dr. El-BûtÎ'nin bu eseri (Kendisinin de önsözünde belirttiği gibi) en mühim olayları özet olarak almış, onların yorumunu yapmıştır. Bu Özet tarih İse, tamamen sahih nakillere dayanmaktadır. Başta Buhârl ve Müslim olmak üzere, sahih hadis ki tablan, tbn-i İs hâk, İbn-i Sa'd, tbn-i Hişâm… gibi mu'teber siyer ve tabakat kitablan kaynaktır… Yorumlardan sonuca varırken de, en mu'teber tefsir kitablanyla, büyük fukahâmn içtihadlan dayanaktır…

Hemen kaydedelim ki, müellif Şâfiiyyü'l-mezheb olduğundan, o mezhebin görüşünü daha çok zikretmektedir. Ancak, sonuçlar genel çerçevede bulunmakta ve farklı olan öbür mezheb görüşleri de özellikle kaydedilmektedir.

C) Fayda ve Verim Olarak: Yorum kısmında ele alınan hususlar:

a) Olaylardan ve Resûlullah'ın uygulamalarından çıkarılan fık-hl hükümler.

b) Alınacak ders ve ibretler.

c) Ahlâki prensipler.

d) O konuda, günümüzde tutulacak yolun ne olduğunun tesbiti…

Bu tesbit açısından bu kitab; günümüz müslümanlarımn, yıllardır aramasına rağmen;

içerden veya dışardan bir türlü edinemediği bir eserdir. Özellikle gençliğe her yönüyle güvenilerek tavsiye edilebilecek, vakit kaybettirmeyecek eser… Öbürlerine benzemez… Çünkü, çoğunda hayata ve günümüze ışık tutan özellik yok. Bazısında ise, çare diye; dini tahrif ve tahrip edici gariplikler] keyfi iç-tihadlar görülüyor…

Bu kitab, genç müslümanin örnek Hayattan alacağı hareket tarzı ve ölçüleri (ttikadî ve fikri yönden doğruluğundan emin olarak) vermektedir. Ferden okumada olduğu kadar, derslerde de okunup açıklanmak için yegâne ve aranan eser olacak insâallah…

Hattâ iddia ediyoruz ki, Din Eğitimi yapan okullarda da. «öğretmen Kitabı», «Yardımcı Ders Kitabı»; Yüksek Okullarda (tlâhiyat Fakülteleri..,).ise, doğrudan, Ders Kitabı olarak takibe elverecektir, tlim ve tarafsız zihniyet sahibi, faydalıyı arayan öğretim üyeleri bunu uygulayacaktır, ümidindeyiz!..

Müellifini de tanırsak, isin ciddiyeti bir kat daha anlaşılır. [3]

2- Müellif Hakkında

A) Öz Geçmişii

Üstad Dr. Muhamrned Said bin Molla Ramazan El-Bûtİ (1929 M., 1347 H.), Ceziretü İbn-i Amr (Yâni Türkiye'nin güneyinde ve Irak sınırındaki Cizre kasabasında) doğdu. 1933 yıllarında M. Said Ramazan henüz 4 yaşındayken ailesi hicret edip Şam'a yerleşti. Babası Molla Ramazan da tanınmış bir ilim adamı olup, Şam uleması arasında üstün bir mevki ve saygı duyulan bir hüviyyete sahihtir… Çünkü ilimde olduğuna eş, mânâda da o çevrede, Turûk-ı Âliye'den birinin mürşididir. Rüknüddin semtinde, kendi adıyla anılan mescid civarında oturur…

Üstad Said Ramazan, ilk ve orta tahsilini Şam'da tamamladı. Fakat ilmi ve mânevi gelişmesinin başı ve en büyfUt payı babası Molla Hamazan'a bağlıdır. Bütün dinî ve mânevi sermayesini ilkin, babasından aldı. Daha sonra da o gün için Suriye ve Şam'da bulunan büyük ulemadan feyz aldı. Özellikle, Şeyh Hasan Habenneke'-den aldığı feyizle dini ilimlerini bütünlemiş oldu…

Lise tahsilini Şam'da bitiren M. Said Ramazan, yüksek öğrenim için, Mısır'a Ezher Üriiversitesi'ne gitti. 1955 tarihinde buradan mezun olunca, Suriye'ye döndü ve Humus ilinde bir müddet öğretmenlik yaptı. Daha sonra, Şam Üniversitesi Şeriat Fakültesi'ne Asistan olunca, Fakülte onu doktora için Ezher'e gönderdi. Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde doktorasını tamamlayarak, «Bi Takdiri Mümtaz» dereceyle doktor oldu. 1955'te tamamladığı doktorasına ilâveten de, 1966 yılında «Eğitim Sertifikası»na hak kazandı. Şam'a dönünce, Yrd. Profesörlük göreviyle Şer'î ilimleri okutmaya başladı. Bir müddet sonra, Fıkıh kürsüsü başkanı ve Dekan ilmi işler yardımcısı oldu. Nihayet, Şeriat Fakültesi Dekanı oldu. Bu vazifesi 1980'lere kadar devam etti. Şu an ise, Kürsü başkanlığı vazifesini sürdürmektedir.

Üstad M. S. Ramazan, bütün bu vazifelerini yürütürken, bir yandan da ülkede intişar eden çeşitli gazete ve özellikle ilmî dergilerde. Ünü, fikri ve edebî yazılar neşretmekteydi. Yine, çeşitli seviyede, halka ve gençliğe hitaben konferanslar vererek, camilerde geniş çaplı

sohbetler düzenleyerek halkı irşad ediyor, kültür ve inanç yönünden genç müslümanları eğitiyordu… Dersleri, sohbet ve konferansları da, umumiyetle, yazdığı Ümi eserlere istinad ediyordu. Yani, şu sunduğumuz, «Fıkhu's-Siyre» ile itikadî konuları ele alan «Kübra'l-Yekiniyyât» kitablanndaki konuları izah ve yorumlan çevresinde, müslüman halkın din ve dünya ufkunu aydınlatmaya uğraşıyordu…

öte yandan da tabii; ilmî, fikrî ve edebi olmak üzere yeni eserler vermeye halen devam etmektedir… Eserlerinde ele aldığı başlıca konular: Fıkıh, Usul-i Fıkıh, Akîde, Felsefe, Sosyoloji, Edebiyat… Yirmi beşten fazla eserinden bazılarına birer cümleyle işaret ediyoruz: [4]

B) Başlıca Eserleri :

1- Fıkhu's-Siyre, büyük bir cilt. (Siyret ve fıkıh konusunda.)

2- Kübrâl-Yekiniyyât, büyük bir cilt. (îtikadi konuda büyük

isbat yollarını işler.)

(Bu iki eseri,

3- El-Maddiye el-Cedeliyye. (Diyalektik Materyalizmi tenkid.)

4- EtrTerbiyetü'l-îslâmiyye. (îslaml Eğitim Sistemi.)

5- NİzamütI-tktisadi'l4slaml. (İslâm İktisat Sistemi…)

6- El-La Mezhebi yy e. (Telfiki reddeden eser. D. A. Kayapınai tarafından Türkçeye çevrildi ve neşredildi.)

7- Ebhas'ün fi'l- Kunme. Bu, «Zirvedeki meselelerimiz» anlamına bir seridir. Ufak çapta, ancak her biri büyük bir mes'-eleyi vermektedir. Bu kitablara kendisi: «Tevcih, yönlendirme- kitabları adını vermektedir… Bir iki örnek verelim:

- Hakeza Felned'u ile'l-îslâm», («İslam'a Da'vet Metodu- adıyla çevrildi. Madve Yayınlarında çıktı.)

- Müşkilâtü'ş-Şebab, Gençliğin Problemleri. (Madve neşretti.)

- İla Külli Fetatin Tü'minu Billân-, Allah'a İnanan Her Genç Kıza Hitab… El-Bûti, Arapça, Türkçe, Farsça ve bir iki Batı dilini bilmektedir.

Üstad EL-BÜTÎ, bu hüviyyetiyle, dünya çapında ilmi konferanslara ve birçok kongrelere de katılmıştır. Katıldığı bu ilmi kongrelerde, mutena bir yer tutmaktadır. Ezcümle 1981 yıllarında da bu tür bir kongre için Türkiye'ye gelmişti.

Bir önemli duruma da işaretle muhterem Dr. M. Sald Ramazan El-BûtTnin hâl tercümesini bitirmek isterim:

Babası, kendisini ilim ehli olarak yetiştirirken, kendisi de evlâtlarım ilimle teçhiz etmiştir. Bu da ayrı bir özellikti…

Bu kısa bilgiyi kendilerinin lütfettikleri mektubla, bizim 1975'-lerdoki Şam seyahatimiz esnasında, konferanslarını dinleyip, kendilerini ziyaret ettiğimizde edindiğimiz malûmat ve eserlerinden tanımamıza bağlı olarak sunduk.

Ehl- sünnet yolunun belli başlı âlimlerinden ve savunucularından olan bu zâtın öbür eserlerini de genç kabiliyetlerden, dilimize kazandırmalarını beklemek hakkımızdır sanırım. [5]

Hak rızâya muvafık olur inşâattan.

Flkhu's-Styre Ve Tercümesi İçin

1- Muhterem Ekrem DOĞANAY şunları yazdı

Elhamdülillâhi Rabbil âlemin. Vessalâtü vesselâmü ala SeyyİdI-n& Muhammedln ve ala âlihî ve sahbihi ve seUim.

«Fıkhu's-Siyre» adındaki kitab, gerçekten şaheserdir. Muhterem Üstad Dr. Said Ramazan. el-Bûti'nin kaleme aldığı bu hoş kitabın Arapça nüshasını mütalâa ettim. Ve âzami derecede yararlandım. Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimizin hayatım ve siyretini veciz bir şekilde ve i'tinâlı bir biçimde kaleme almış, bil'âhere konunun hikmetlerini, hükümlerini ve ibretâmiz cihetlerini de Öz olarak hatırlatmış, bereketli öğütlerde bulunmuştur.

Müslümanlar, kâmil mü'min olmak ve müşteki olup durdukları hal-i perişanlıktan kurtulmak için, tek rehberimiz Hz. Muhammedi (s.a.v.) Efendimizin siyretini, yüce ahlâkını bilmek, bellemek ve O'nu nümûne4 imtisal kabul ederek, prensiplerini hayatlarında tatbik etmek zorundadırlar. Biz, onu, hattâ onun feyz ü bereket dolu tedrisat halkasında ve daima taht-ı terbiyesinde yetişmiş bulunan, en hayırlı asrın en güzide insanları olan sahâbe-i kiram hazerâtını kendimize örnek alacak olursak, cihana örnek oluruz. Zayi etmiş olduğumuz mefahir ve ihtişamımızı yeniden elde etmiş bulunuruz.

Esefle İfade etmek gerekir ki, bu sahada şimdiye kadar tatminkar bir eser Türkçe olarak telif edilmemiştir. Telif edilenler İse. vahyi akla uydurmaya, mu'cizeleri alelade olaylar gibi göstermeye çalıştığı İçin, heykel gibi ruhsuz ve tesirsiz kalmıştı, tşte «Fıkhu's-Siyre» açUnı taşıyan kitab böyle bir boşluğu doldurmuş, mübrem bir ihtiyaca cevab vermiştir. Onu mütalâa ettiğim zaman; «Keşke bu güzel kitabı tercümeye biri tasaddi etse de, müslüman kardeşlerimize ithaf eylese…» diye temenni etmiş ve buna son derece lüzum hissetmiştim,

Allah'a şükürler olsun ki, bu kitabın da, bu sahada liyakati olan ve ilmî, fikrî birçok eserler te'lif ve terceme ederek faydalı hizmetler vermiş bulunan Muhterem Ali NAR Bey ve bir arkadaşı tarafından teroeme edilip, bilhassa, genç kardeşlerimizin istifadesine sunulduğunu öğrendim. Ve buna çok sevindim.. Aslına uygun biçimde ve selis bir ifadeyle terceme edilip, kardeşlerimizin istifadesine, manevi bir hazine olarak takdim edilmiştir. Tercemeyi de kısmen okudum, dostlarıma almalarım tavsiye ettim. Hattâ birçok yakınıma birer tane aldırmış oldum…

Muhterem ve faziletli müellif ve mütercimlerden Allah razı olsun. Sa'ylerini meşkûr buyursun. Daha nice eserler telif ve terceme ederek bereketli hizmet vermeye muvaffak eylesin. Âmin.»

2- Muhterem Halil Günenç de şunları yazdı:

Bismillâhirrahmanirrahıym

«îslâmî ilimlerin her dalında değerli eserler yazıldığı gibi, Peygamber (s.a.v.) hayatını, güzel ahlakını ve cihadını anlatan «Siyer* dalında da değerli eserler yazılmıştır. Bunların başında, Siyret-i tbn-i Hişâm, Siyret-i tbn-i tshâk ve Şifâ gibi kitablar gelmektedir. Böyle olmakla beraber, her asırda insanlar için en güzel numune ve en doğru ölçü olan Peygamber (s.a.v.)'in hayatını ve yüce şahsiyetini tahrif etmeden olduğu gibi anlatmak, zihinlere takılan şübheleri izale etmek gerekmektedir. Asrımızda yaşayan ve nice ilmî eser veren muhterem Dr. M. Said Ramazan el-Bûtî bu vecibeyi yerine getirdiği gibi, öncekilere de yeni bir halka ekledi. Ve garazkâr müsteşrikler Üe uşaklarının yaptığı tahrifin üzerine bir çizgi çekti.

Bu eserin diğer eserlerden faklı tarafı; olup bitenleri serdettik-ten sonra, tahlil ederek konunun özünü okuyucuya sunmasıdır.

Allah müellife uzun ve bereketli ömür versin. Mütercimlere de yaptıkları bu hayırlı işten dolayı bol bol ihsanda bulunsun. Âmin.» [6]

Yeni Baskıya Önsöz[7]

Allah'ın bana, yazıp yayınlamayı nasib ettiği kitablar arasında; halk nezdinde tutunup faydalanılması bakımından, bu hitabımın derecesine ulaşan olmadı.

Kanâatımca bunun baş sebebi de; Peygamber Hayatı kitabında kullandığım metoddur. Tahrife varan yanlışları önleyici tedbir alarak çağdaşlarımızın eserlerinin uğradığı felâketten koruma cehdi-mizdir. Yani dejenere üslûb ve uydurma yazım tarzlarından sakınmamız. ..

İlmî tedbir olarak da; Siyret kitabının nasıl yazılması gerektiği ve bu hayat olaylarının günümüz insanının ihtiyacına cevap verici yorumun yapılma usûlüne dair yazdığım özel ve uzun mukaddimelerden de anlaşılacağı üzere; emsalinden ayrıdır bu kitab…

Hele bir de çağımızda Resûlullah'ın (s.a.v.) hayatını -doğrudan veya dolaylı olsun- işleyenlerin düştüğü bir hatâ var ki, ondan şiddetle sakınmış ve okuyucu aklını da koruyucu tedbir almışız: Yâni Peygamber'i rastgele bir insan gibi ele alıp anlatma yanlışından… İsterse onu; en büyük kahraman, yegâne dâhi, en yüce ahlâk önderi, en büyük zâhid göstersin. Vahiy ile hareket eden peygamberlik yönünü ihmâl ettikten sonra, ferisi fâni lâflar olurdu… Çünkü o zaman onun sözü de, koyduğu düsturlar da evrensel ve ebedi olamazdı. Çünkü, insanlığa yön veren ve akıl dağıtan çok liderler, düşünür ve ahlâkçılar gelip geçmiştir. Ama çağını aşanları bile sonraki dönemlerde sadece birer masal kahramanı gibi anılıp geçilme durumuna düşmüştür. Halbuki Resûlullah'ın getirdiği ve hayatı boyu uyguladığı dünya görüşü, bütün esas ve teferruatıyla yaşamakta ve yaşanmak borcundadır. O da, ilâhi kaynaklı olması nedeniyledir. Vahiyle, Allah'ın lütfettiği ilimden gelmesi sebebiyledir.

Şu bir gerçektir hi; insanın seviyesi, kültürü ne olursa olsun, gerçeği, faydalıyı ve güzeli kabullenir. Yanlış ve bâtılı ise hep dış-laya gelmiştir.

Bu mazhariyette: «Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmeğe çabalıyorlar. İnanmazlar dirense de Allah nurunu tamamlar âyetinin sırrının tecellisinden bir. iz gördüğümü de

kaydetmek isterim. Çünkü apaçık bir başka durum da, günümüz insanının artık, lâf kalabalığı ve malzeme yığınından çok gerçeğe ve anlaşılır olan gerçeğe meylettiğidir, fiünkü yalancı şafaklardan, göz dolduran işlerden insanlık yeterince ders almıştır artık. Kitabın bu baskısına gelince; bütün öbür dikkat ve düzeltmelerin ötesinde; İdeal Hilâfet Dönemini hısa ve öz olarak - Sekizinci Bölüm halinde - eklemiş olmamızla ayrıcalık taşımaktadır. Tabiatıyla; kitabın genel üslûb ve usûlünü takibetmekle birlikte, her Halifenin dönemindeki olayları da, kendi işaret ve karakteri içinde verdik ve yorumlarını, değerlendirilmesini de o günlere dair kaynaklardan süzdük.

Böylece de, bu araştırmamızın asli hedefi olan; Resûlullah'ın ilâhi nizam için, örnek hayatıyla birlikte, onun uzantısı olan Râşid Halifelerinin uygulamalarını ve fıkıhta kaynak ve dayanak olacak gelişmeleri bütünleştirmiş, çabamızın meyvesini tam olgunlaştırmış olduğumuz ümidindeyiz.

Bu bir başarı ise, başında da, sonunda da Allah'ın inayetine bağlıdır. Bana bu başarıyı ihsanına İlâveten bir ihsan daha niyaz ederim ki; beni ihlâstan ayırmasın; kalbime kendi rızâsından başka bir emel girmekten korusun.

Kesin kanâatim, şüphesiz bilincim bu ki; her işin sebebi onun elindedir. Onun dışında da kudret ve yetki sahibi yokturl

Şam: 15 Ramazan 1411

1 Nisan 1991[8]

Dördüncü Baskının Önsözü

Okuyucu bu yeni baskıda, öncekilere nazaran herhangi bir fazlalık göremiyecek. Düzeltme ve bazı zaruri düzenlemelerin dışında bir değişiklik ve yenilik de göremiyecek…

(Bu gerçek ama), ben de bu yeni baskıya kadar geçen süre içinde hep, değerli okuyuculardan, kitabımın asıl çatısı üstüne, yeni, güzel bir biçim verebilmek için faydalı uyarı ve öğütleriyle beni yönlendirmelerini bekleyip durmuştum. Ama muhtaç olduğum bu mülâhazaları ikram etmek yerine, okuyucularımın, çoğu, haket-mediğim övgüler yazmakla yetindiler.

Az bir kısmı da, mes'eleleri daha geniş tutmaya veya siyer olaylarından ne varsa hepsini, hem de bütün ibretli yönleriyle (izahlarını) eklemeye zorluyordu beni.

Evet, farkındayım, ben bu kitabıma siyer olay ve bahislerinin ancak en önemlilerini ve vesikalar yönünden en sıhhatlilerini tes-bit etnns bulunuyorum. Bunun dışında daha çok sayıda olay ve vak'alar var… Ama ben bundan fazlasına açılmamayı şu iki sebeb-ten ötürü uygun buldum:

Birincisi: Bu konuda -öyle mes'eleler var ki; okuyucunun onlardan dersler ve ibret alması, sezmesi gerekir ve mümkündür. Ama ondan tahliller yaparak birtakım hüküm ve prensipler çıkarmaya elvermez.

Ve görüyorsunuz ki; bizim metodumuz, birçok tarih ve siyer hadisesini biriktirip takdim etmek yerine, önemli olaylardan hüküm ve hayat ölçüleri çıkarmak tarzındadır.

Dolayısıyla, siyerdeki birçok olayı konu edinmiyor, onları asıl ihtisas sahasına, herşeyi bütün tafsilât ve genişliğiyle ele alan Siyer ve islâm Tarihi'ne bırakıyoruz.

İkinci olarak da: Ben, bu tür kitapların, çeşitli seviyedeki okuyucu tarafından bıkkınlık gelmeden okunulacak ve faydalanılacak ölçüyü aşmaması görüşündeyim. Bu tarzıyla kitaptan beklenen verimi, okuyucu kolay ve bütün olarak elde eder. Ve özet de olsa, eksiksiz bir şekilde; Peygamber'in hayatında canlı olarak temsil edilen, billûrlaşan İslâmi yapıya ait bilgiyi kazanması mümkün olur

Yani, kitabı, bütün olayları kuşatacak şekilde geniş tutsak ve hele olaydan da, şerh ve izanıyla hükümler elde etmeye kalksak, her okuyucunun kolaycacık okuyacağı sınırı çoktan aşar-, güttüğümüz ders verme hedefini de kaybederdi. O zaman çok az kişi okur ve istifade eder çoğunluk ise ancak bir miktarım okuyup bırakırdı.

Nitekim bu hususa, ikinci baskının önsözünde de etraflıca temas etmiştim.

Binaenaleyh, Allah'tan bu çalışmamı kendi rızâsına muvafık kılmasını, yazarına ve okuyucusuna faydalı olmasını temenni ediyorum.. Ve muhterem okuyuculardan da yine kıymetli görüş ve tavsiyelerini esirgememelerini rica ediyorum.

Sahibim Allah'tır. O ne güzel hami ve yardımcıdır. [9]

İkinci Baskının Önsözü

1- «Fıkhu's-Siyre» kitabının bu ikinci baskısını da; birçok bahisler ekleyerek, bazı bölümlerini yeniden düzenleyip genişleterek, Resülullah'm hayatını araştıran ve ondan ders ve öğütler edinmek isteyen kimselerin faydasına sunuyorum. Ve ümid ediyorum ki; bu haliyle kitab, tam olmaya oldukça yaklaşmıştır. Aslında mutlak ke-mâl'in hududu erişilmezdir. Kusursuz ve hatasız kul eseri de düşünülemez. Bunu Cenâb-ı Hak ancak, en yakınları olan Nebilerine ikram etmiştir. Bu meziyyet onlara mahsustur. Zira onlara Allah bunu ikram etmekle, kendi aklı ve içtihadıyla yürüyen kişi ile, vahiy ve ilhanuyla Allanın Hakk'a irşad buyurduğu kişilerin arasındaki müthiş farkı göstermiş oldu… Aynı zamanda olgun akıl ile açık ve saf görüşten hangisinin daha üstün olduğunu da../

2- Evet ben, yeni bir branş olarak, Siyret-i Nebeviyye ve ona bağlı konuda kitab yazmaya ve bu konuda asrımızda yazılmış eserlerdeki müthiş hatâları düzeltmeye teşebbüs ettiğimin şuurunday-dım. Doğulu - Batılı birçok yazarın kasten yaptığı sayısız hatâ ve iftiraları, ondokuzuncu asrın sonunda başlayıp günümüze dek süren ve belli ekollerce de yönlendirilip beslenen, korunan bu tahrifat plânlarının perdesini yırtmak emelindeydim. Konu ve hedef bunca Önemli idi ama, yine de bu kitabımın daha ilk baskısının bu kadar kısa zamanda tanınıp tutulacağını, Arap ve tslâm ülkelerinde kapışılacağını ümid etmemiştim.

Bu bölümleri yazarken takip ettiğim yolu beğenen okuyucularımdan bana gelen teşekkür mektublarından anladım ki; artık bu «kol, kendi ismine, kurucularına ve propagandacılarına, meftun olmuş bir avuç insanın dışında hiç kimseyi tuzağına düşürememlş. Ve yine anladım ki, Hz. Peygamber. (s.a.v.) *in hayatında zuhur eden hakik^tlar, şerefli ve parlak olarak devam edecekler, ayrıca bağımsız akıl, o hakikatlan oyuncak haline getirmeyi hedef alan herhangi bir tahlil veya te'vile aldanmadan onlara

inanmaya ve onlara doğru meyletmeye devam edecektir!

3- Araştırmacıların ve düşünürlerin tümü bilmektedir ki, o dönemde bu ekolün doğuşunun en önemli sebebi, Avrupa'daki ilmî uyanış hareketinden müslüman Arap kafaların çoğunluğuna sirayet eden şu Batı hayranlığıdır. Bu kafalar, Batı hayranlığının etkisi altında, Müslümanların Avrupalılar gibi kalkınmalarının tek yolu, Avrupalıların Hıristiyanlığı anladıkları gibi onların da Müslümanlığı öyle anlamaları, islâm'ın gaybî hakikatlarını maddî ilimlerin buluşlarıyla izah etmeleri, ilmin tesbit edemediği gayba inanmamaları, keşif ve icadlarm doğrulamadığı herhangi bir mucizeyi kabul etmemeleri gerektiği vehmine kapıldılar. Müslümanlar bunları yaptıkları takdirde - onlara göre - Batı'nm ilimde ilerlediği gibi onlar da ilerlemiş olacaklar ve kalkınma ve teknolojide onların seviyesine çıkmış olacaklar…

Bundan dolayı bu ekolün ileri gelenleri, Dinde reform fikrini ortaya attılar. Halbuki, islâm Dini hiçbir zaman bozulmadı ki, reforma veya reformcuya ihtiyaç duysun.

Evet, Hüseyin Heykel'in «Hz. Muhammed'in Hayatı» adlı kitabı, bu konuda ilk yapılan denemeydi. Bu adam, kitabında, Hz. Peygamber'in hayatını, ilmin direktifinin dışında anlamak istemediğini açıkça ilân etmişti. Bunun için de o diyordu ki; Hz. Muhammedin hayatında ne mucizeler, ne de olağanüstü olaylar vardır; onun hayatında tek bir mucize vardır ki, o da Kur'an'dır, yalnızca Kur'an… Yazar bu konuda, 1. Busuri'nin şu beytini delil olarak ileri sürdü:

O bizim inanmamızı şiddetle arzuladığından, .Aklın kavrayamadığı şeyle bizi imtihan etmedi…»

Ama yazar aynı kasidenin şu beytini görmemezlikten geldi:

«Ağaçlar, O'nun da'vetine secde ederek icabet etti, Ayaklan yoktu ama kökleri üstüne yürüyerek geldi.

O dönemdeki Ezher Rektörü Şeyh Mustafa Merağî, Hüseyin Heykel'in bu kitabına bir takriz yazarak ve atılan bu ilk adımı tebrik ederek, kitabın her türlü yanlış ve kusurlardan uzak olduğunu ısrarla belirtti. Onu Muhammed Ferid Vecdi izledi. Bu zât da, kitab veya sünnette sabit olan haber-i sadıka ters düşmeyi gerektirse bile islâm'ı ve Hz. Peygamber'in siyretini pozitif ilmin metoduyla kavramaya çağıran sürekli makaleler neşretmeye başladı. M. Ferid Vecdi «pozitif ilmin metodu» kavramıyla, mütevatir haberle sabit olsa bile aklın, mucizelere, olağanüstü olaylara ve gaybi konulara boyun eğmemesini kastediyordu. Ona göre sanki ilim, sadece duyu

ve algılarımızın alanına girmeyen herşeyi inkâr etmekle gerçekleşiyor.

4- o vakit Mısır'daki İngiliz işgalinin, kalem sahihlerinden ve düşünürlerinden bir grup tarafından benimsenen, İslâm hakkındaki bu yeni anlayışı nasıl istismar ettiği ve müslümanların kalbindeki dinî duyguyu zayıflatmak için nelere başvurduğu herkes tarafından bilinmektedir. Dindeki mucize fikrini temelinden inkâr eden bir kişinin gönlünde hangi dini duygu kalır? Din, Nebilere ve Resullere gelen îlâhi vahiy mucizesinin dışında birşey midir? Sömürge eğitimi, müslümanlarla îslâmî eğitim metodunun arasını açıp, oraya başka bir eğitim metodu koydu. Bu eğitim metodunun her yönü, kendisinin köklü bir Avrupa metodu olduğunu isbat etmektedir.

5- Sonra zaman geçip, seneler birbirini kovaladı, nihayet her insaflı araştırmacı tarafından bu ekolün; ne dürüst bir ilmi arattırma ve incelemeye, ne de bağımsız bir düşünceye

dayandığı, aksine o ekolün sadece bir kısım müslümanlardaki aşağılık duygusunun ve Batı hayranlığının doğurduğu bir reaksiyon oluşu anlaşıldı. Onları bu duruma getiren şey, içinde bulundukları bir kısım özel şartlar sebebiyle, Avrupai yaşayış biçimini öğrenmeleri ve o hayatın zevk ve çekiciliğine gönüllerini kaptırmalarıdır. Böylece onlar kendi içlerindeki aşağılık duygusunu, akıllarına musallat olan bir hâkim yaptılar. Bununla da, dışı (dinî reform), içi -Avrupa'nın kalkınması karşısında bir çöküntü ve aşağılık duygusu- olan fikrî bir ekol oluşturduklarını zannettiler.

Yine bu ekolün bağlılarının ve propagandacılarının zannetiği veya zannettiril diki eri üzere; Avrupalüarmkine benzer bir kalkınmaya dahi ulaşamadıkları her araştırıcı tarafından görüldü. Dinde reform yapma hareketinin sonucu da iki hakikati birden kaybetmek olmuştu; yâni ne din gerçeği üzerinde kalabildiler, ne de ilmi bir ilerlemeye ulaşabildiler.

6- işte bu yüzdendir ki bu kitabı yazarken hedef olarak, bu fitne ekolünün kalıntılarını temizlemeyi seçmiş bulunuyorum:

Bir müslümanın, Hz. Peygamber'in hayatım, büyük bir dahînin veya yüksek rütbeli bir komutanının hayatını anlamaya uğraşması gibi davranması bir an bile yakızmaz. Bu gibi gayretler bir inatlaşmadan veya Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatına anlam veren büyük hakikati basitleştirmekten başka bir" şey değildir. Bu açık hakikatlar isbat etmiştir ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) her türlü aklî, ruhf ve ahlâki olgunluk ile yüce sıfatların tümüyle muttasıf idi. Fakat bütün bunlar onun hayatındaki tek büyük hakikattan kaynaklanıyordu. Bu tek büyük hakikat ise, onun Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber oluşudur. Teferruatı aslın yerine koyarak, sonra da mutlak olarak aslın varlığını bilinemezi ikten gelmek çok garib ve abesdir… Kuşkusuz bunu kabullenmemek, yalnızca bakışı asla çevirmekle olur.

Yine bir müslüman madem ki, Resûlullah'ın siyretini inkâr etmiyor ve onu anlamaya uğraşıyor, o halde onun, Hz. Peygamber'in (hayatındaki yegâne mucizenin Kur'ân-ı Kerim olduğunu düşünmesi gereksiz olur. Ama bu siyretin varlığını inkâr ediyorsa, yine Kur'-an'ın mucize olduğunu da inkâr etmesi gerekir. Çünkü Resûlullah*-ın diğer mucizeleri de ancak bize Kur'ân-ı Kerîm mucizesinin geldiği metod ve vasıta ile ulaştı. Bunu te'vile, öbürünü de nefsin nevasına teslim etmeye, maksada uydurmaya kalkışmak, son derece yapmacık ve basit bir inceleme tavrıdır. Gurur sahibi ve aklından emin kimse buna teşebbüs etmez…

7- Bu çalışmamı rızâ ve hamaset ile karşılayan okuyucularımdan gördüğüm alâka şuna delildir: Müsteşriklerden, müstağrib-lerden ve onların çok cahil olan bağlılarından, tslâm'a fikrî saldırıda bulunanların uzun zamandan beri, büyük bir gayretle yazdıkları kitablar ve sarfettikleri çabaları, herhangi bir hakikati bâtıla çevirmeye veya bâtılı hakka döndürmeye sebeb olamamıştır. Fikrî hakikati da anlaşılmaz hâle getirmek mümkün değildir. Fikri haki-kata tuzak kurmak veya onu bâtıla çevirmek yalnızca geçici bir -zaman için olabilir. Kısa bir zaman sonra tuzak ortaya çıkar, karışıklık ortadan kalkar ve hakikat yeniden ufukta doğar. Araştırmacılar ve düşünürler bundan ibret, alırlar. O ibret de onları daha çok dikkatli olmaya ve uyamk davranmaya götürür.

Şu son yıllarda, müslümanların kendi Islâmi metodlanndah uzaklaştıklarını söyleyen bir kısım kimselerin sözü her ne kadar doğru olsa da bugün yeni doğmakta olan İslâm! gençliğin, yakın geçmişte müslümanların sahib olmadığı düşünceye, dikkate ve Is-lâmî

şuura sahib olduklarına kesinlikle inanıyorum. Çok uzun zaman geçmeden, sonunda bu şuurun müsbet ve aksiyoner bir harekete dönüşeceğini, inhirafın düzeleceğini, eğriliklerin giderileceğini, îslâmî yapının yeniden eski haline getirileceğini göreceğiz…

8- Diğer taraftan bu kitabı yazarken, her ne kadar özelliği ve faydası olsa bile Soyut tahlil v© edebî üslûbu bırakarak, ahkâm ve kaideleri çıkarmak İçin akademik metodu tercih ettim. Zaten bu kitabı sunduğum ortam (üniversite ortamı) da Akademik metodla uyum halindedir. Okuyucularımın ihtilâflarına rağmen bu metodu beğenmeleri beni daha çok dikkat etmeye ve konuları daha çok genişletmeye şevketti. Gerçi ben konunun hakkını veremiyeceğimi ve tam lâyık çalışmayı yapamıyacağımı biliyordum. Bunun sebebi Öncelikle benim aczim ve kusurum dur, ikincisi de; ahkâm ve mesâilin ayrıca onlarla ilgili olan diğer hususları açıklarken, okuyucuya kitabı okurken sıkıntı veren bir sınıra varmasını istemeyişimdir. Z'ra ben istiyorum ki okuyucu kitabı az bir gayretle baştan sona kadar okusun. Gerçekten kitab bu sınırı aştığı zaman, benim görüşüme göre yararı azalır, genel durumlarda okumak ve öğrenmek için ele alınan kolay anlaşılır bir kitab olma yerine, ihtiyaç duyulduğu zaman yardımına başvurulan kaynak bir kitab olur.

9- Ancak birtakım insanlar var ki; yaptığım bu çalışma onlara pek ilginç gelmedi. Aksine onların bazıları, mücerred bir ilmî araştırma yaparak meydana çıkarmaları gerekirken, kitabı eleştirip, kin ve düşmanlık elbisesi giydirilmiş bir ekol meydana getirdiler.

Ben istedim ki, araştırma sırasında yaptığım bir hatadan veyahut bir delil veya hüküm açıklarken düştüğüm yanılgıdan dolayı uyarılır isem, bu uyarıyı yapan kişiye teşekkür edeyim ve ona hayır duada bulunayım. Fakat ben bu iyi niyetime karşılık, ipe sapa gelmez sözlerle karşılaştım.

10- Resûlullah ile tevessül etmenin (diri veya ölü olarak) meşru olduğunu açık bir şekilde, Resûlullah'm işaretinde ve Ashabının tatbikatında gördüm. Çürülülmesi mümkün olmayan delilleri arzet-tikten sonra da bu konuyu karara bağladım.

Yine Resûhıllah'm siyretinde, gelen adama hürmeten ayağa kalkmanın meşruiyetini en açık bir şekilde gördüm. Bunun üzerine de delillerini belirtip, ulemanın ve sahîh hadîslerin, gelen adama kalkmakla oturan kişinin yanında durmak arasındaki farkı zikrettiği şekilde açıkladım. Sonra da bu tür ayağa kalkmanın, sahîh hadislerde açıklanan şartlara uyulduğu takdirde, meşruiyetini yazdım. Yine Resûlullah'ın siyretinde sehven veya kasden geçirilen namazın kaza edilmesinin meşru oluşunu gördüm, pelillerini sıraladıktan sonra, onların ışığı altında hükmü yazdım.

Deilleri dayandığımız usullerinin dışında bir yoruma elverir görsek, o şeklini de söyleyebiliriz. Delillerin ve esasların yol verdiği şeye uyarız. Fakat biz bugün, cumhûr-u ulema ve mezheb itnamlarina muhalefeti kendilerine yeni bir mezheb olarak seçen heveskâr-ları taklid etmek pahasına, ahkâmın ve delillerin bize ifade ettiği mânâları görmemezlikten gelemeyiz!.. Ve yine aklın kabullendiği ilmî bir bahsin, nefsimizde kökleşen taassuba dönüşmesinden Allah'a sığınırız.

11- Vallahi, çok isterdim şu kendi ferdi görüş ve düşünceleriyle halkın aklını meşgul edip, zamanını israf etmekte olan bu klik; bu fâsid işi bırakıp, günümüz insanını ve m üs 1 um ani arı düştüğü müthiş âfetten kurtarmaya gayret etsinler. Onların çok girift problemlerini çözmek için, çetinler çetini bu iş için, bizimle el birliği çalışsınlar… Ama ne yazık ki, bunlar hâlâ, hiç de yeni olmayan eski tartışmaların bir başka ağızla tekrarlarından ibaret dedikodular peşinde, zamanın ve olayların kaynatıp köpürttüğü, din ve iman avcılarının da

akıllara zerkettiği bu dedikodularla uğraşıyorlar. Sonuç olarak da, gönüllere kin ve düşmanlık etmekten başka da bir şey elde edememekteler.

Bu kimseler, Allah rızâsına çalışma iddialarında samimi olsalar, bana kalırsa; bizim görüşümüze gelecek, öbür mezheblere gönül vermişleri de kendi haline bırakacaklar. Artık halk üzerine hâlâ kin, husûmet ve fikirleri tahkir ile baskı yapmaya da devam etmi-yeceklerdi. Halbuki, bizden önceki m üs lüm anların cumhuru, itikadı olsun, amelî olsun, kesin mes'elelere tutunmakta ittifak ederler, bu gibi hususları savunma ve korumada yardımlaşırlardı. Yine, zannî hususları araştırırken ve içtihad yapmak isterken de, hiçbiri diğerine müdahale ile fikri baskı yoluyla birbirinin görüşünü etkilemeye, böylece de bağlanmakta olduğu mezhepten ayırmaya uğraşmazlardı…

Halbuki, o cumhûr-u ulema böyle bir şey yapsa, İslâm birliği daha beşiğinde boğulurdu. Ve bugün sahibi bulunduğumuz o müthiş güç ve tslâm medeniyetinden elimize hiçbir şey ulaşamazdı.

12- Ben okuyucuyu bu bahis münâsebetiyle mezkûr kliğe karşı çıktığım mes'eleler üzerinde tekrar araştırmaya da'vet ederim. Aynı zamanda mes'eleyi anlamakta kendime rehber edindiğim cumhûr-u müsliminin görüşüne, delillerinin kuvvet ve doğruluğuna dikkatle bakmaya çağırırım. Tabii bu deliller, belli beyyineye dayalı ve kendisiyle de istidlal kabil olmalıdır. Artık bundan sonra, nefsini taassuba kaptırmadan, aklının ve fikrinin tatmin olacağı şeye meyletmesinde beis yoktur.

Geriye bir tehlike kalıyor ki o da; aklî görüşün zamanla nefiste gizli bir taassuba dönüşmesidir. Yoksa iki kişinin bir mes'elede ikna edici delilleri olduğu müddetçe değişik görüşlere varmakla ihtilafa düşmüş olmaları bir tehlike değildir.

Allahü Teâlâ'dan, bizi en uygun yolla, Hakk'a vardırıp toplamasını, amellerimizi de rızâsına uygun kılmasını niyaz ederim. Çünkü Allah her yakarışı duyar ve karşılık verir.

Dr, M. Said Ramazan el-Bûti

10 Eylül 1968 Şam: 18 Cemadiyel'ûlâ – 1388[10]

---

[1] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 5.

[2] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 6.

[3] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 9-10.

[4] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 10-11.

[5] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 11-12.

[6] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 14-15.

[7] Bu mukaddime özetle aktarıldı. (Müt.)

[8] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 17-18.

[9] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 21-22.

[10] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 23-29.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

BÎRÎNCİ BÖLÜM

MUKADDİMELER

1- İslâm'ın Anlaşılmasında Siyret-İ Nebeviyye'nin Önemi

2- Siyret-i Nebeviyye'nin Kaynakları

3- İslâm'ın Doğuşu İçin Arap Yarımadasının Beşik Olarak Seçilmesinin Sırrı

4- Peygamberlerin Sonuncusu Hz. Muhammed (s.a.v) Ve Davetinin Geçmiş Semavî Davetlerle İlgisi

5- Cahiiiyyet Ve Ondaki Hanîflik Kalıntıları

BÎRÎNCİ BÖLÜM

MUKADDİMELER

1- İslâm'ın Anlaşılmasında Siyret-İ Nebeviyye'nin Önemi

Siyret-i Nebeviyye'yi ve onunla ilgili fıkhî hükümleri incelemekteki asıl gaye, yalnızca tarihi olayları öğrenmek değildir. Olay ve hikâyelerin tümünü ya da bir bölümünü anlatmak da değildir. Bunun için Siyret-i Nebeviyye ile ilgili fıkhi hükümleri incelemeyi, tarihî incelemelerden saymamız hatalı olur. Çünkü bu tür bir inceleme, geçmiş tarihî dönemlerden bir bölümü veya halifelerden birinin hayatını öğrenmek gibi bir şeydir.

Halbuki; Siyret-i Nebeviyye ile ilgili fıkhî hükümleri incelemekteki asıl gaye, bir müslümanın Resûlullah'ın hayatına; birtakım prensipler, kaideler ve hükümler olarak iyice kavradıktan sonra, islâm gerçeğini O'nun mukaddes hayatında şekillenmiş ve heykelleşmiç olduğunu düşünebilmesidir.

Yâni; Siyret-i Nebeviyye incelemesi, İslâm Hakikatinin Hz. Mu-hammed (s.a.v.)'in örnek hayatında eksiksiz olarak şekillendirme gayesini güden pratik bir çalışmadan başka değildir.

îmdi bu maksada ulaşabilmek için bir plânlama ve tasnife girişecek olursak, bunu aşağıda açıklanan hedeflerde çerçeveleştirmek mümkündür.

1- Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yalnız şahsî dehasıyla kavminin arasında tanınmış yalnızca bir dahî olmadığını; fakat onun bundan da önce, Allah katından bir vahiy ve tevfikle desteklenen peygamber olduğunu sezdirebilmek için yaşadığı çevreden ve hayatının, bütün dönemlerinden «peygamberlik şahsiyetini» kavramak.

2- insanın, karşısında erdemli bir hayat için en ideal bir örneği bulması… Çünkü O, bu örnekten kendisine tutunacak ve takib edecek bir düstur edinecektir. Halbuki bu insanın, en ideal örneği, hayatın neresinde ararsa arasın; yine en mükemmel ve açık şekliyle bu örneği Hz. Muhammed (s.a.v.) 'in hayatında bulacağında şüb-he yoktur. Çünkü Allah onu, bütün insanlığa rehber kıldı. Nitekim Cenâb-ı Hak: «Sizin için Allah'ın Resûlü'nde (takib edeceğiniz) pek güzel bir örnek vardır» buyurmuştur.

Ahzâb sûresi, âyet: 21.

3- insanın, Kitabullah'ı anlamada, onun maksadlanrı ve ruhunu tatmada, kendisine yardımcı olacak şeyi de Resul uUah'ın siy-retini incelemekte bulması… Çünkü Kur'ân-ı Kerim ayetlerinin çoğunu ancak, Resûlullah'm başından geçen ve onun bulunduğu yerde cereyan eden hâdiseler aydınlatıyor ve tefsir ediyor.

4- Bir müslümanın, Resûlullah'm siyretini araştırma esnasında, tslâmî bilgi ve kültürün daha büyük miktarda onun yanında birikmiş olması… O bilgi ve kültürün akâid, ahlâk ve ahkâm ile ilgili olması aynıdır. Zira; Hz. Peygamber'in hayatı, İslâm prensip ve ahkâmının tümünü sergileyen yegâne canlı tablodur.

5- îslâm da'vetçisine ve muallimine, eğitim ve öğretim yönünden canlı örnek olması… Hakikaten Hz. Muhammed (s.a.v.)' öğüt verici bir muallim, faziletli bir eğitimci idi. O, da'vetinin çeşitli dönemlerinde eğitim ve öğretim metodlarımn en uygun olanını arayıp bulr mada hiçbir zaman gayreti elden bırakmadı.

Hesûlullah'ın hayatını şu yukarıda saydığımız maksadlan gerçekleştirmede yeterli kılan en

önemli şey, onun hayatının, insandaki sosyallik ve beşerilik yönlerini kapsamış olmasıdır. Çünkü insan bizatihi bağımsız bir fert veya toplumun faal bir uzvudur.

Resûlullah (s.a.v.)'in siyreti, onun yolunda yürüyen" dürüst ve çevresine güven kazanmak isteyen bir genç için de, Allah'a da'veti kendine yol olarak seçen, hikmet ve güzel öğütle onun risâletini tebliğ etmek için bütün gücünü sarfeden insan için de, devletini ustalıkla idare edecek olan bir devlet başkanı için de, güzel muamelede örnek bir koca için de: Çocukları ve eşi arasında hak ve ödevleri tevzi ederken âdil davranmakla beraber şefkat ve merhameti elden bırakmayan bir baba olacak için de, yetenekli, sevk ve idareyi bilen usta bir komutan için de; hâsılı Allah'a karşı ibadetiyle, çevresine karşı münâsebetlerini çok iyi dengeleyen, şaka ile ciddiyi uyumlayabilen - her müslüman için de en güzel ve şaşmaz örnekler, Ölçüler sergilemektedir.

Şüphesiz ki bu duruma göre, Resûlullah'm siyretini araştırmak demek, insanlığa «yaşamaya değer hayat» için en üstün ve en güzel yönetim biçimini canlı tablolar halinde sunmak demektir. [1]

2- Siyret-i Nebeviyye'nin Kaynakları

Siyret-i Nebeviyye'nin kaynaklarını aşağıda şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi: Allah'ın kitabı Kur'ân-ı Kerim.

Resûlullah'ın hayatına âit genel belirtileri anlamakta, mukaddes hayatın kısa dönemlerini kavramakta ilk dayanak Kur'an'dır. Bu yüce kitab, Resûlullah'ın hayatını iki yolla anlatır:

Birinci yol: Hayatının bazı sahnelerini anlatmak… Bedir, Uhud, Hendek ve Huneyn savaşları hakkında inen âyetlerle, Resûlullah'ın hanımı Zeyneb b. Cahş'la evlenmesini anlatan âyetler gibi…

İkinci yol: Hâdiselere ve olaylara açıklama getirmesidir. Bu da, bazan durumunda karışıklık bulunan konulara cevab vermek için veya bir kısmı gizli ve örtülü şeyleri açığa çıkarmak için, ya da müslümanların bakışını ibret ve öğüt yönüne çevirmek içindir. Bunların tümü, yalnızca, Resûlullah'ın herhangi bir uygulamasıyla ve-,ya onun siyretinin bir yönüyle ilgili olabilir. Bu haliyle de onun hayatının muhtelif dönemlerinde, birçok iş ve uygulamalarını bize açıklar.

Ancak, Kur'ân-ı Kerîm'in, bütün bunlardan bahsetmesi, teferruatına dalmadan, kısa temas şeklinde olur. Resûlullah'ın siyretin-den herhangi bir yönünü açıklamada Kur'ân-ı Kerîm'in üslûbu, her ne kadar Kur'an'ın, Siyret-i Nebeviyye'nin bazı yönlerini açıklamadaki üslûbu çeşitlilik arzederse etsin, hâdise ve olayları kısa bir şekilde anlatmaktan ve genel çizgilerini belirtmekten öteye geçmez. Kur'ân-ı Kerim'in, eski milletlerin ve geçmiş peygamberlerin kıssalarını anlattığı her konuda durum böyledir.

İkincisi: Hz. Peygamber'in sahih hadîsleri.

Bu ikinci kaynak, sıdk (doğruluk ve emanet, güvenilirlik) leri ile tanınmış, hadis imamlarının derledikleri, Kütüb-i Sitte (altı kitab: Buharı ve Müslim'in sahihleri ile îbn-i Mâce, Tirmizî, Ebû Dâ-vud ve Nesaî'nin sünenleri) ile tmam Mâlik'in Muvatta'sı ve imamAhmed'in Müsned'i gibi hadis kitablarımn ihtiva ettiği hadîslerdir.. Bu ikinci

kaynak, şümul ve tafsilât bakımından birinci kaynak (Kur'an)'dan daha geniştir. Ne var ki, zihnimizde, Hz. Peygamber'-in doğumundan vefatına kadarki hayatını, tam bir şekilde, bu hadîslerle canlandır amayız. Buna engel olan iki sebeb vardır:

Birinci sebeb: Bu kitablardaki hadîslerin çoğu bildiğimiz fıkhi bâblara veya İslâm şeriatıyla ilgili konulara göre düzenlenmiştir. Bunun için, Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili ve onun hayatının bir yönünü açıklayan hadîsler, çeşitli bâblar (bölümler) arasında, dağınık ve serpilmiş olarak bulunmaktadır.

İkinci sebeb : Hadîs İmamları, özellikle kütüb-i sitte sahihleri, Re-sûlullah'ın hadislerini ve sahih sünnetlerini toplarken, yalnızca onun siyretini nakletmeyi düşünmediler ki, hadîslerle delâletleri arasında bir bağlantı kursunlar. Onlar, sadece hadîslerden genel şer'î delâletleri yönünden yararlanabilmeyi düşündüler.

Bu ikinci kaynağın şu özelliği vardır: Resülullah'tan vârid olan bu haberlerin büyük bir kısmı, ya Resûlullah'a veya haberin ilk kaynağı olan sahabîye kadar uiaşan sağlam senetlerle nakledilmiştir. Buna rağmen yine de onların arasında ihticac derecesine ulaşamamış zayıf haberlere de rastlamak mümkündür.

Üçüncü Kaynak: Siyret Kitabları.

Siyret konuları sahabe devrinde rivayet tarikıyla naklediliyordu. Yâni sahâbe-i kiram (r.a.) siyret konularını kendilerinden sonra gelenlere, sözlü olarak naklediyorlardı. Her ne kadar onların arasında Resûlullah'ın siyretine ve siyretin incelikleriyle, tafsilâtına özel bir dikkatle ilgi gösterenler var idiyse de; hiçbiri siyretle ilgili rivayetleri bir kitapta toplamayı veya onları biraraya getirmeyi düşünmemişti.

Sonra Resûlullah'ın siyretini, tam bir dikkatle tabiiler, rivayet etmeyi üstlendiler. Çünkü onların çoğu, kendilerinde bulunan siyret haberlerini tedvin etmeye ve bunları sahifeler ve varaklar halinde toplamaya başladılar. Bunlardan Urve bin ez-Zübeyr (öl: 92 H.), Eban bin Osman (öl. 105. H.)(Vehb bin Münebbih (öl. 110. H), Şürahbil bin Sa'd (öl. 123. H.) ve îbn-i Şihab ez-Zührî (öl. 124. HJ'yi sayabiliriz. Ancak bu kişilerin yazdığı eserlerin tümü ,yok olup gitmiştir. Geri kalanlar ise dağınık bir şekildedir. Ki onların bir kısmını Taberî rivayet etmiştir. Diğer kısımların da - Vehb bin Münebbih'in yazdıklarından bir bölümdür- Almanya'nın Heidelberg şehrinde mahfuz olduğu söylenmektedir.

Daha sonra, siyret konusunda kitab yazan müellifler ortaya çıktı. Onlardan Muhammed bin îshâk (öl. 152. H.) önde gelmektedir. Bunlardan sonra, başlarında Vâkıdî (öl. 207. H.) ve Tabakatü'1-Küb-r& adlı kitabın yazarı Muhammed bin Sa'd (öl. 130. H.)'ın bulunduğu diğer bir nesil ortaya çıktı.

Araştırmacılar, Muhammed bin Ishâk'ın yazdığı kitabın, o döneme kadar siyret konusunda yazılanların en güvenilirlerinden sayıldığı üzerinde ittifak etmişlerdir[2]. Ne var ki; İbn-i tshâk'm «el-Meğâzi»'si o dönemde yazılmış, sonradan kaybolmuş kıymetli kitab-lar listesinde yer almaktadır.

îbn îshâk'tan sonra, îbn His.âm diye bilinen Ebû Muhammed Abdülmelik geldi. îbn Ishâk'ın te'lifinin üzerinden yarım asra yakın bir zaman geçtikten sonra, îbn H:şâm, onun «Siyret»'ini yeniden gözden geçirip, bazı düzenlemeler yaparak rivayet etti.

Bu durumda, tbn Hişâm'a nisbet edilen ve bugün ellerde bulunan «Siyret» kısaltılmış ve yeniden düzenlenmiş olarak, îbn îshâk'ın «MeğâzİI»'sinden ibarettir.

Bu konuda îbn Hallikân şöyle diyor:

«îbn-i îshâk'ın «Siyer ve Meğâzi» 'sinden Resûlullah'm hayatını derleyip, özetleyen ve yeniden gözden geçiren kişi îbn Hişâm'dır. Elde bulunan ve îbn Hişâm'ın Siyreti diye bilinen Siyret de işte bu kitaptır.[3]

Bu yazarlardan sonra da, Siyret-i Nebeviyye konusunda kitab yazanlar birbirini izledi. Onlardan bir kısmı Siyret-i Nebeviyye'nin tümünü sunmaya, diğer bir kısmı ise Isbahâni'nin «Delâilü'n-Nü-büwe»'sinde, Tirmizi'nin *eş-Şemâil»'inde, îbn Kayyım el-Cevziyye'-nin «Zâdü'I-Meâd»'ında yaptığı gibi Siyret-i Nebeviyye'nin belirli yönlerini sunmaya gayret göstermişlerdir. [4]

3- İslâm'ın Doğuşu İçin Arap Yarımadasının Beşik Olarak Seçilmesinin Sırrı

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in doğum yeri olan Arap Yarımadası'n-dân ve yüce Resûl'ün hayatından s

öz etmeye başlamadan önce, Bi'-set-i Muhammediye'nin bu bölgede ortaya çıkmasını ve İslâm Da'-vetinin başkalarından önce Arapların eliyle gerçekleşmesini gerektiren ilâhî hikmeti aydınlatmamız icâb eder.

Bunu açıklamak için öncelikle, Arapların Özelliklerini ve İslâm öncesi mizaçlarını bilmemiz gerekir. Ayrıca üzerinde yaşadıkları coğrafi bölgeyi ve konumunu göz önünde bulundurmamız gerekir. Buna karşılık, o zamanki Fars, Bizans, Yunan ve Hint gibi diğer milletlerin mizaçlarını, yaşama biçimlerini ve medenî özelliklerini de düşünmemiz icâb eder.

O halde ilk olarak, Arap Yarımadası civarında yaşayan İslâm öncesi milletleri, içinde bulundukları durumu kısaca gözden geçirelim :

O vakitler dünyaya iki süper devlet hâkimdi. Medem uuayayı, ikisi aralarında paylaşmıştı. Bu iki devlet: İran ve Bizans… Bunların arkasından Hint ve Yunan gelmekteydi.

Söze İran'dan başlayalım. İran, birbiriyle çarpışan çeşitli dini -felsefî şübhelerin boy attığı bir alandı. Yönetimi elinde bulunduran kişilerin desteklediği Zerdüştlük bunlardan biriydi. Kişinin anasıyla, kızıyla veya bacısıyla evlenmeyi üstün tutması temel felsefe-sindendi. Hattâ milâdi beşinci asrın ortalarında hüküm süren II. Yezdücerd kendi kızıyla evlenmişti. Bu çeşit, çirkinliklerin ve ahlâkî yozlaşmanın sadece bir yönüdür. Onların hepsini burada saymaya imkân yoktur.

İmam Şehristanî'nin dediği gibi; İran'da başka bir düşünce üzerine kurulmuş «Mazdekçilik» de vardı. Mazdekçilik; insanların suda, ateşte ve otlaklarda ortak oldukları gibi, bütün mallarda ve kadınlarda da ortak olduklarını savunarak, tüm kadınları helâl, bütün mallan da mubah ilân etmişti. Bu ideoloji nefislerine ve zevklerine düşkün olanlar tarafından büyük bir ilgi ile karşılandı ve alkışlandı.[5]

bizans'a gelince; oraya da sömürgecilik ruhu hâkim olmuştu. Bir taraftan kendi içinde, diğer taraftan Mısır ve Suriye Hrîstiyan-ları arasında meydana gelen dini ihtilâflar yüzünden başı dertte İdi. Bizans, azgın nefislerin ve aşın isteklerin işaret ettiği ölçüde

Hristiyanlığı değiştirmek ve oyuncak haline getirmek için kıyasıya bir savaşta kendi askeri gücüne ve sömürgecilik arzusuna dayanmaktaydı.

Aynı zamanda, Bizans, çöküntü yönünden İran'dan geri kalmıyordu. Aşırı vergilerden ve alıp yürüyen rüşvetten kaynaklanan iktisadî zulüm, gerileme ve ahlâksızca yaşayış Bizans'ın geleceğini karartıyordu.

Yunanistan da, hiçbir faydalı sonuca varmaksızın müptelâ oldukları felsefî münakaşa ve hurafelerin fesadı içinde boğulmaktaydı.

Bir de Hindistan'a bakalım: Üstad Ebû'l-Ha^an el-Nedevi'nin de naklettiği gibi; «Hint tarihçileri, Hindistan'ın dinî, ahlâki ve sosyal bakımdan en geri devirlerinden birinin, milâdın altıncı asrının başlarına rastladığı kanaatinde birleşmektedirler. Hindistan da komşu ve dostlarıyla birlikte bu ahlâkî ve içtimaî çöküntüden nasibini almıştı.[6]

Bu çeşitli milletlerin içinde bulundukları çöküntü ve sıkıntıya onları düşüren müşterek kader, yalnızca maddi değerlere dayanan; fakat doğru yolda kendilerine rehberlik edecek ideal bir örnekten mahrum medeniyet ve uygarlıktır. Bu itibarla, medeniyet çeşitli kaynak ve dayanaklanyla sebeb ve araçtan başka birşey değildir. Eğer bu medeniyetin sahihleri, doğru düşünce ve ideal örnekten mahrum iseler; bu medeniyet onların elinde ızdırap ve sıkıntı çukuruna düşmeye sebeb olur. Eğer bu medeniyet sahihlerine, ilâhi vahiy ve din vasıtasıyla oluşan yol gösterici aklın ölçüsü verilirse; bu medeniyet ve uygarlığın tüm değerleri, mutluluğa götüren güzel sebebler oluverir.

Biraz da Arap Yarımadası'ndan bahsedelim. Arap Yarımadası, yukarıda saydığımız ızdırap kaynaklarından uzak ve sakin bir halde idi… Yarımada sakinlerinde, ahlâkî çöküntüyü hızlandıracak, herşeyi mubah görecek ve bunları dinî bir çerçeve içinde sunacak tran medeniyetindeki faktörler ve konfor yok idi. Yine onlarda, komşularını hâkimiyetleri altına almak için Bizans'ın askerî saldırganlığı da yoktu. Yunan'ın söz düellosu ve felsefe bolluğu da yoktu ki onlarda hurafe ve mitolojinin kurbanı olsunlar…

Arapların tabiat ve mizaçları, henüz bir potada erimemiş ham maddeye daha çok benziyordu. Onların tabiatında, temiz insanlık fıtratı gözüküyordu. Ayrıca, iffet, intikam duygusu, sözünde durma, cömertlik ve mertlik gibi insanî davranışlara doğru ciddî yönelişler gözüküyordu. Ama ne var ki onlar kendilerine doğru yolu gösterecek bilgiden mahrum idiler. Zira onlar ilk yaratıldıkları hâl üzere, basit bir cehaletin karanlığı içinde yaşıyorlardı. Bundan dolayı, insani değerler© varan yoldan sapmaları kendilerine hâkim oluyor; iffet ve şerefini korumak maksadıyla da; çocuklarını öldürüyorlar, cömert görünmek için zarurî mallarını telef ediyorlar ve intikam ve yiğitlik duygusunun etkisiyle aralarında çıkan savaşlarda her tarafı yakıp yıkıyorlardı.

Yüce Allah: «Doğrusu siz, bundan önce sapıklardan idiniz[7]» âye-tiyle onları «sapıklıkla vasıflandırdığı vakit, bu durumu kasdet-miştir. O zamanki diğer milletlerin durumu mukayese edilince bu sıfat (sapıklık) akılsızlıklarından ziyade özürlü olduklarına işaret eder.

Bu demektir ki, diğer milletler medeniyet, kültür ve uygarlık meş'aleleriyle kendi sapıklıklarına çare arıyorlardı. Yâni doğru yolu bulmaya uğraşıyorlardı. Bundan dolayı da, fesat bataklığında durmadan görüş, fikir, plân ve proje değiştiriyorlardı.

Sonra Arap Yarımadası - coğrafî konumuna nisbetle - bu milletlerin arasında orta noktada

yer almaktadır.

Bugün Arap Yarımadası‘na bakan bir kişi -Üstad Muhammed el-Mübârek’in de dediği gibi - onun, iki medeniyetin tam orta noktasında durdı-^unu görecektir. Bu iki medeniyetten biri inşam soysuz bir şekilde takdim eden maddeci batı medeniyeti; diğeri ise Uzak-Doğu’da, Çin, Hint ve civar yerlerde yaşamış hayalci - ruhçu bir medeniyet.[8]

Yarımadadaki Arapların ve çevrelerindeki diğer milletlerin islâm öncesi durumlarını şöyle bir gözümüzün önünde canlandırdığımız zaman; Resûlullah’ın doğumu ve bi’seti ile, başka yerlerin değil de, Arap Yarımadası‘nm şereflenmesini gerektiren ilâhî hikmeti açıklamamız, daha da kolaylaşmış olur bize. Ayrıca dünyanın bir ucundan öbür ucuna kadar bütün insanlığı Allah’a kul olmaya çağıran İslâm’ın Da’vet meş‘alesini, her tarafa götüren ilk daVetçi-lerin, Arap olmasını gerekli kılan ilâhî kaderi de açıklamak, kolaylaşır bize.

Bazı kişiler şöyle zannediyorlar: Bâtıl din ve sahte medeniyet mensupları, kendi durumlarını ve üzerinde bulundukları hâli iyi gördüklerinden ve içinde bulundukları fesad haliyle övündüklerinden ötürü tedavileri ve doğru yola getirilmeleri çok güç olur. Ama hâlâ inceleme ve araştırma safhasında olup, cehaletlerini inkâr etmeyerek, kendilerinin ilim, medeniyet ve kültürden hiçbir nasiplerinin olmadığını savunan insanlar; tedaviye ve doğru yola getirilmeye daha yatkın insanlardır…

Bize göre bu düşünce doğru değildir. Zira bu gibi bir yorum, gücü sınırlı, dayanma gücü belirli bir kişiye nisbetle doğru olur. Çünkü o, kolayla zoru birbirinden ayırır. Böyle olunca da, rahatlığı arzulayıp, zorluktan hoşlanmadığı için, zorluktan kaçıp, kolaylığı tercih eder.

ilâhî kader, Iran, Bizans veya Hint diyarlarından bir yöreyi, îslâm Da’vetinin doğuş yeri olarak seçmeyi murad etseydi; elbette-ki islâm Da’vetinin başarıya ulaşması için Arap Yarımadası‘nda hazırladığı sebeb ve şartları, orada da hazırlardı. Çünkü tüm sebeb ve şartların yaratıcısı Allah olduğuna göre, bu iş ona hiç de zor - gelmezdi. Fakat bu seçimdeki hikmet; Yüce Allah’ın da buyurduğu gibi, Hz. Muhammed’in nübüvvetinde insanlar şübheye düşmesin, da’vetinin doğruluğunda kimsenin kalbinde şübhe tohumları filizlenmesin diye; Hz. Peygamberin okuma-yazma bilmeyen bir ümmi olmasını gerektiren hikmet türündendir.

Yine, Hz. Muhammed’in peygamber olarak gönderildiği toplumun komşu milletlere nisbetle ümmî bir toplum olması bu ilâhî hikmetin bir tamairJayıcısıdır. Yâni Araplar komşu medeniyetlerden etkilenmediler ve onların felsefeleriyle ilgi kuramadılar.

İnsanlar, Hz. Peygamber’i, komşu devletlerin uygarlıklarına, yeryüzünden silinip gitmiş milletlerin tarihine ve eski semavî kitablara vâkıf olmuş bir kişi olarak tanısalardi; şübhesiz ki onların kalblerine şübhe girmesinden korkulurdu. Aynı şekilde, İslâm Dâvası; Bizans, Yunan veya Iran gibi tarih, felsefe, medeniyet ve kültürde belli bir seviyeye ulaşmış milletler arasında zuhur etseydi; elbette yine kalblere şübhe girmesinden korkulurdu. Çünkü nice saçma fikir ve şübhe tohumları ortaya atan kişiler; eşsiz medeniyet ve mükemmel hukuk sistemi olan İslâm dâvasını ortaya çıkaran âmillerin, felsefî fikirler ve medeniyet tecrübeleri olduğunu iddia ederlerdi.

İşte Kur’ân-ı Kerim: «O ümmîler içinde, kendilerinden bir pey-‘ gamber gönderdik ki, bu peygamber onlara, Allah’ın âyetlerini okur, onları temizler, onlara Kitab’ı, hikmeti öğretir.

Halbuki, onlar daha evvel gerçekten apaçık bir sapıklık içinde idiler[9] buyurarak sarih bir ifade ile bu hikmeti dile getirir.

Allah Teâlâ'nın iradesi; Peygamberinin, büyük çoğunluğunun ümmi olduğu bir toplumun içinden çıkmasını ve yine kendi elçisinin de ümmi olmasını gerekli gördü ki; îslâm Şeriatı ve Nübüvvet mucizesi zihinlerde apaçık bir şekilde yer etsin ve diğer beşeri ideolojilerle onun arasında herhangi bir karışıklığa meydan verilmesin. Açıkça görüldüğü gibi bu husus, kullarla ilgili büyük bir rahmeti kapsamaktadır.

"lir araştırıcı kafaya gizli, saklı kalmıyacak diğer hikmetler de şunlardır. Aşağıya şöylece özetliyoruz onları:

1- Bilinen bir gerçektir ki; Yüce Allah, Kabe'yi insanlar için bir emniyet .ve toplantı yeri yapmıştır. Yine Kabe'yi dini farizaları yerine getirmek ve ibâdet etmek için insanlara tahsis ettiği ilk bina kılmıştır. Mekke vadisinde, peygamberler babası Hz. İbrahim'in da'vetini gerçekleştirmiştir. Bu mübarek yerin, babamız İbrahim (as.)'in dini olan îslâm Da'vetine beşik olması ve yine peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'in doğumunun ve bi'setihin yeri olması da bunların tamamlayıcısı ve gereğidir. Hz. Muhammed (s. a.v.), Hz. İbrahim soyundan olduğuna göre bu niye olmasın ki!…

2- Daha Önce de belirttiğimiz gibi, Arap Yarımadası'nın çeşitli milletlerin tam ortalarında yer alması sebebiyle, da'vet işini yürütmeye çok elverişlidir burası.

Komşu devlet ve milletlerin arasında, İslâm Da'vetinin kolayca yayılmaya başlamasının başlıca sebeblerinden biri de budur. İslâm'ın ilk yıllarında ve Râşid Halifeler döneminde, İslâm Da'vetinin yayılış seyrine bir göz atacak olursak, bunun doğruluğunu bariz bir şekilde göreceğiz…

3- İlâhî kader, Arapça'nın îslâm Da'vetinin dili, Allah'ın kelâmının tercümanı ve bizlere tebliğ için ilk vasıta olmasını gerekli gördü.

Biz dillerin tüm özelliklerini derinlemesine araştırıp, aralarında bir mukayese yapmış olsak; Arapçanm, diğer dillerde pek az bulunan özellikleriyle hususiyet arzettiğini göreceğiz elbet. Çeşitli ülke ve kentlerdeki ilk müslümanlarm dilinin Arapça olması ne kadar anlamlı değil midir?! [10]

4- Peygamberlerin Sonuncusu Hz. Muhammed (s.a.v) Ve Davetinin Geçmiş Semavî Davetlerle İlgisi

Hz. Muhammed Aleyhissalâtü Vesselam, Peygamberlerin sonuncusudur ve ondan sonra artık peygamber yoktur. Müslümanların üzerinde ittifak ettikleri ve zarûrat-ı diniyye'den bildikleri şeylerden biri de budur. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Benimle, benden önceki peygamberlerin misâli, şu kişinin misâli gibidir: Bu adam bir bina kurmuş ve binayı güzel yapıp, süslemiş, yalnız köşelerinden bir köşede bir kerpiç yeri eksik kalmış. Bu vaziyette halk, binayı dolaşmaya başlarlar, binayı çok beğenirler ve «Keski şu bir tek kerpiç de konulmuş bulunsaydı!» derler, tşte ben o, (yeri boş bırakılan) kerpicim. Ben peygamberlerin sonuncusuyum[11]».

Resûlullah'ın da'veti ve onun da'vetinin geçmiş peygamberlerin da'veti ile alâkasına gelince, yukarıda zikredilen hadîsin de işaret ettiği gibi, onun da'veti, geçmiş peygamberlerin da'vetlerini te'kid ve tamamlamak esası üzerine kurulmuştur.

Bunun anlamı şudur: Her peygamberin dâvası iki temel prensip üzerine kurulur: Birincisi akide (inanç); ikincisi ise, şeriat (hukuk) ve ahlâktır. Akideye gelince, onun muhtevası, Hz. Âdem'in peygamber olarak gönderilmesinden, ta peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gelinceye kadar değişmemiştir. Bunlar ise Allah'ın vahdaniyyet (birlik) ine, O'nun Zât-ı ulûhiyyetine yakışmayan sıfatların her türünden münezzeh olduğuna inanmak, âhiret gününe, insanların öldükten sonra hesaba çekileceklerine; Cennet ve Cehennem'e inanmaktır. Böylece her peygamber kendi halkını, bu hususlara iman etmeye çağırıyordu. Onların tümü kendinden önceki peygamberlerin da'vetini tasdik ederek, kendinden sonra gelecek peygamberin peygamberliğini de müjdeleyerek geliyordu. İşte böylece, peygamberlerin halkı itâata çağırmak ve tebliğ etmekle yükümlü oldukları -Tek Hakikat»! pekiştirmek için çeşitli kavim ve milletler birbirini izledi. Dikkatle bakalım! Onların çağırdıkları tek hakikat; peygamber seçme ve din gönderme hakkının yalnızca Allah'a âit olduğudur. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de, şu âyet ile bu gerçeğe işaret ediyor:

«Allah, Nuh'a buyurduğu şeyleri size de din olarak buyurmuştur. Ey peygamber! Sana vahyettik, İbrahim'e, Musa'ya- ve isa'ya da buyurduk ki: «Dine bağlı kalın, onda ayrılığa düşmeyin.» Putperestleri çağırdığın şey, onların gözünde büyümektedir. Allah dilediğini kendine seçer. Kendisine yöneleni de doğru yola eriştirir"».[12]

Esasen, akide konusunda, peygamberlerin da'vetlerinde bir ihtilâfın olduğu düşünülemez. Çünkü akide konuları, ihbar türünden-dir. Birşeyden haber vermeye gelince; haber konusunda doğru sözlü olduğunu kabul ettiğimiz iki haberci arasında, verdikleri haber konusunda ihtilaflı olmaları düşünülemez. Peygamberlerden birinin insanlara, Allah'ın üçün üçüncüsü olduğunu bildirmek -Hâşâ- için gönderildiğini, ondan sonra gelen bir başka peygamberin de; Allah'ın bir olduğunu, eşinin ve ortağının bulunmadığım açıklamak için görevlendirildiğini; her iki peygamberin de Allah'tan aldıklarını açıklamada doğru sözlü olduklarını savunmak aklın kabul etmeyeceği bir husustur.

Akide konusundaki durum budur. Teşriî konusuna gelince; teşriî kelimesi, fert ve toplum hayatını düzenleme ve hükümler koyma anlamında kullanılmaktadır. Bir peygamberle diğer peygamberin (AUah'm salât ve selâmı hepsinin üzerine olsun) şeriatı arasında keyfiyyet ve kemmiyyet bakımından birtakım farklar bulunuyordu. Bunun sebebi de, teşri'in (şeriat koyma) ihbar türünden değil de, inşâ (istek) türünden oluşudur. Akide konusunda söylediklerimiz, teşriî konusunda söylenemez. Zira, çeşitli kavim ve milletlerin varlığının, zamanın değişmesinin şeriatların değişmesinde ve çeşitli olmasında önemli etkisi vardır. Ayrıca, teşrii fikrinin temeli, kulların dünya ve âhiret maslahatına dayandığı sebebi de, bu konuda önemli bir etkendir. Buna, geçmiş peygamberlerden herbirinin peygamberliklerinin belirli bir ümmet (milletle mahsus olduğunu ve bütün insanlar için umumî olmadığını da ilâve edebiliriz. Buna göre, şer'î hükümler de, o ümmetin kendi hususiyetleriyle birlikte belli bir çerçeve içinde sınırlandırılmıştır.

Meselâ, Mûsâ (a.s.î israil Oğullarına gönderilmişti. O zamanki şartlar, Mûsâ (a.s.)'nın şeriatının -İsrail Oğullarının durumuna göre - ruhsatlar üzerine değil de, katı bir şekilde azimetler üzerine kurulmasını gerektiriyordu. Fakat, bir müddet geçtikten sonra Efendimiz

îsâ Aleyhisselâm onlara peygamber olarak gönderildi. Hz. İsâ (a.s.) onlara daha önce Mûsâ (a.s.)'nın getirdiği şeriattan daha kolay bir şeriatı tebliğ etti. Bu hususta, Hz. İsa'nın İsrail Oğullarına yaptığı konuşmada; Cenâb-ı Hakk'ın onun dilinden buyurduğu şu âyete bakınız:

«…Benden önce gelen Tevrat'ı tasdik etmekle beraber, size yasak edilenlerin bir kısmını helâl kılmak üzere, Rabbinizden bir âyet getirdim….[13]

Hz. İsa İsrail Oğullarına, kendisinin akide işleriyle alâkalı konularda Tevrat'ta bulunan şeyleri tadik ve te'kid edici, da'veti de yenileyici olduğunu açıklamıştı. Haram ve helâl hükümleriyle, tesrii duruma gelince, hakikaten o, bir kısım değişikliklerle, bazı kolaylıklar sağlamak ve katlandıkları katı hükümlerin bir kısmını yürürlükten kaldırmakla görevlendirilmişti.

Buna göre her peygamberin peygamberliği akide ile teşriî (hukukî) durumu kapsar.

Bir peygamberin akide konusundaki çalışması, herhangi bir değişiklik yapmaksızın, önceki peygamberlerin getirdiği akidenin Özünü te'kid etmekten başka birşey değildir.

Teşri'e gelince; her peygamberin şeriatı, desteklediği veya sustuğu konular hariç; önceki şeriatı yürürlükten kaldırır. Bu görüş, «Aksi varid olmadıkça bizden öncekilerin şeriatı, bizim şeriatunız-dır» diyenlerin görücüdür.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, değişik «Semavî Dinler- yoktur; ama değişik «şeriatlar, vardır, tlâhî kaderin, tebliğcisini, bütün peygamberlerin sonuncusu yaptığı büyült semavî şeriat gelip yerleşinceye kadar, her sonraki şeriat, kendinden öncekini yürürlükten kaldırmıştır.

Hak dine gelince, o da tekdir. Bütün peygamberler Hz. Âdem'den Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gelinceye kadar ona inanmayı emretmek ve ona da'vet etmek için gönderilmişlerdir. O «hak din» ise yalnızca İslâmiyet'tir.

Hz. İbrahim de, Hz. İsmail de ve Hz. Ya'kub (Allah'ın salât ve selâmı onların üzerine olsun) da aynı Hak Din ile gönderildi. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

«Kendini bilmeyenden başka kim İbrahim'in dininden yüz«çevirir? Andolsun ki biz onu dünyada beğenip seçmişizdir. O, şübhe-siz ki, âhirette de muhakkak sâlihlerdendir. Rabbi ona: «(Kendini Hakk'a) teslim et» dediği zaman, o, «Âlemlerin Rabbine teslim oldum (müslüman oldum)» demişti İbrahim bunu oğullarına da tavsiye etti. Ya'kub da: «Ey oğullarım! Allah sizin için (İslâm) dinini beğenip, seçti. O halde, siz de (başka değil) ancak müslümanlar olarak can verin![14]» dedi.

Hz. Musa Aleyhissel âm da aynı hak dinle gönderilmişti. AHahü Teâlâ, FIr'avun'un büyücülerinden şöyle bahsediyor: «Biz büyücüler şüphesiz ki, nihayet (ölerek) Rabbimize dönücüleriz, dediler. Sen bizden başka bir sebeble değil, ancak Rabbimizin âyetlerine onlar oize geldiği zaman iman ettik diye intikam alıyorsun». (Sonra şöyle niyaz ettiler): «Ey Rabbimiz! Üstümüze sabır yağdır, bizi müslümanlar olarak öldür[15].

Hz. îsâ da yine aynı «Hak Din» ile gönderilmişti. Allahü Teâlâ bu konuda da şöyle buyuruyor: «İsâ onlardan (ısrar ile taşan) küfrü hissedince dedi ki: «Allah'a doğru giden yolda bana yardımcı olacaklar kim?» Havariler: «Biziz, Allah'ın yardımcıları. Allah'a

inandık. Sen de (ey tsâ) şahid ol ki, biz muhakkak müslümanlarız» dediler.[16]

Bazan deniliyor ki; Hz. Musa'ya bağlı olduklarını iddia eden kişiler, tüm peygamberlerle gönderilen «Tevhid Akidesinden ayrı, başka bir akideyi niçin benimsiyorlar? Yine, Hz. îsâ'ya bağlılıklarını savunan kişiler, neden özel bir akideye inanıyorlar?

Bunun cevabı Allah Azze ve Celle'nin Kitab-ı Kerim'inde buyurduğu şu âyette verilmiştir:

«Allah indinde, Hak din, islâm'dır. Kitab verilenler (başka suretle değil) ancak kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki ihtirastan dolayı, ihtilâfa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, şübhesiz ki, Allah hesabı pek çabuk görendir.[17]

Ve yine Cenâb-ı Hak Şûra sûresinde şöyle buyurmuştur: «Onlar ancak, kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki ihtirastan dolayı, ihtilâfa düştüler. Eğer belirli bir süre için Rabbinin verilmiş sözü olmasaydı, aralarında muhakkak hüküm verilmiş (herşey olup bitirilmiş) ti bile. Onlardan sonra, kitaba mirasçı yapılanlar da ondan mutlak bir tereddüt içindedirler.[18]

Bu duruma göre, bütün peygamberler, Allah katında gerçek din olan islâmiyet ile gönderildiler. Ehl-i Kitab, dinin tek olduğunu biliyor.. Yine onlar, peygamberlerin kendileriyle birlikte gönderilen hak dinde sadece birbirlerini desteklemek ve tasdik etmek için ffel-miş olduklarını, birbirine zıt, çeşitli inançlara bölünmek için gelmediklerini de biliyorlar. Fakat onlar, Yüce Allah'ın da buyurduğu gibi, kendi aralarındaki ihtirastan dolayı bu konuda kendilerine kesin bilgi gelmiş olmasına rağmen ihtilâfa düştüler, bölündüler ve, peygamberlerin söylemediklerini onlara nisbet ederek iftirada bulundular. [19]

5- Cahiiyyet Ve Ondaki Hanîflik Kalıntıları

Bu mukaddime, siyret konularına ve onlardaki öğütlere girmeden önce, araştırılması gereken çok önemli bir mukaddimedir. Zira bu mukaddime, islâm düşmanlarının devamlı yok etmeye uğraştıkları ve çeşitli iftiralarla, yalanlarla geçersiz hale getirmeye çabaladıkları bir «Hakikat» ı içeriyor.

Bu hakikatin özeti şudur: İslâm Dini, Cenâb-ı Hakk'ın peygamberler babası Hz. İbrahim (a.s.) ile gönderdiği «Haniflik» dininin sadece bir uzantısıdır. Kur'ân-ı Kerîm, bunu birçok âyetlerinde açıklamıştır. İşte onlardan biri: «Allah uğrunda hakkıyla cihad edin, Sizi O seçti. Din (işlerinde) de üzerinize hiçbir güçlük yüklemedi. Babanız ibrahim'in dininde olduğu gibi. Daha önce ve bu Kur'an'da da peygamberin size şahid olması sizin de insanlara şahid olmanız için size müslüman adını veren Odur[20]. Yine, o âyetlerden bir diğeri: «De ki, Allah sözün doğrusunu söylemiştir. Onun için Allah'ı birl> yici olarak ibrahim'in dinine uyun. O, müşrikler (puta tapanlar) don değildir[21]..

Arapların, ismail Aleyhisselâm'ın çocuklarından olduklarını herkes bilir. Böyle olunca da Araplar, babaları Hz. ibrahim'in dinine mirasçı oldular. Yâni; Allah'ın birliğine iman,

O’na ibâdet, O’nun koyduğu yasakları çiğnememe, kutsal olarak belirlediği şeyleri kutsal kabul etme gibi ilkelere mirasçı oldular. Bu kutsal olan şeylerin başında; Kabe’yi takdis ve ta’zim, sa’y, tavaf v.s. ye hürmet, onu korumak, hizmetini ve bakımını yapmak gelmektedir.

Aradan uzun zaman geçip, asırlar birbirini kovalayınca, diğer millet ve ümmetler gibi; Arapların da gözünü cehalet bürüdü. Aralarına da birtakım gözbağcılarla bozguncular sızmıştı. Bu kötü niy-yetli kişiler, onların arasına sinsice, bâtıl fikirlerini soktular. Araplar da babalarından miras katan ilâhi prensiplerle, bu bâtıl fikirleri birbirine karıştırdılar. Böylece, onların arasına şirk inancı girmiş oldu. Yavaş yavaş puta tapıcılığa alıştılar, sonunda bâtıl âdetler ve ahlâksızlık aralarına sokulmuş oldu. Bundan dolayı Araplar, tev-hid nurundan ve haniflik yolundan uzaklaştılar. Câhiliyyet âdetler; aralarında yaygınlık kazandı ve Hz, Peygamber’in bi’setine kadar onları etkisi altına aldı. Nihayet Hz. Muhammed’in gönderilişi ile câhiliyyet perdesi onların üstünden yırtılıp atıldı.

Arapların arasına şirki sokan ve putlara tapmalarını teşvik eden ilk kişi, Amr bin Lühayy bin Kam’a’dır ki, bu adam aynı zamanda Huzâa kabilesinin dedesidir. İbn Ishâk, Ebû Hüreyre’nin şöy-, le dediğini rivayet-eder: «Ben, Resûlullah (s.a.v.)’ın Eksem bin el-Cevn el-Huzâî‘ye şöyle dediğini duydum: «Yâ Ekseml Ben, Amr bin Lühayy bin Kam’a bin Hındif’i cehennemde barsaklarını sürükler bir halde gördüm. Şimdiye kadar ne senin ona, ne de onun sana benzediği kadar bir adamı gördüm.» Bunun üzerine Eksem: «Ya Resûlâllah! Onun benzerliğinin bana bir zararı dokunabilir mi?» diye soıdu. Hz. Peygamber de: «Hayır, sen mü‘minsin, o ise kâfir. İsmail (a.s.î‘in dinini bozan, putları diken, Bahire, Şaibe, Vasile ve Hami adaklarını ilk icad eden adam odur[22]» buyurdu.

tbn Hişâm, Amr bin Lühayy’ın, Arapların arasına puta tapmayı nasıl soktuğunu şöyle rivayet ediyor: Amr bin Lühayy, bir kısıra işlerini görmek için Mekke’den ayrılıp, Şam’a gitmişti. Belkâ bölgesindeki Maab şehrine »o zamanlar burada Amal ika adı verilen bir kabile yaşıyordu. Onlar (Imlâk) ‘in çocukları idi. Imlâk bin Lâ-‘ viz bin Sâm bin Nûh da denir- gelince, onların putlara taptıklarını gördü. Onlara: «Taptığınızı gördüm, şu putlar da neyin nesidir?» diye sordu. Onlar da ona: «Bunlar putlardır. Biz onlara taparız. Yağmur isteriz onlardan, bize yağmur -yağdırırlar. Onlardan yardım isteriz, bize yardım ederleir» diye cevab verdiler. Bunun üzerine Amr: «O putlardan bana bir tane verseniz olmaz mı? Ben onu Arap diyarına götüreylm de, onlar da ona tapsınlar» dedi. Amâli-ka’da Hübel denilen putu ona verdiler. O da bu putu yanında Mekke’ye getirip dikti ve halkın ona tapmasını, yüce kabul etmesini emretti.[23]

tşte Arap Yarımadası‘nda, puta tapma böyle ortaya çıktı. Arapların arasmda şirk de böyle yayıldı. Araplar üzerinde bulundukları tevhid inancından bu sebeble ayrıldılar. Onlar Hz. İbrahim’in ve

Hz. tsamil’in dinini, başka inançlarla değiştirdiler. Diğer ümmetlerin uğradıkları dalâlete, inanç ve ibâdetlerdeki çirkinliklere onlar da bulaştılar…

Onları, bütün bunlara sevkeden şeylerin en önemlisi cehalet ümmîlik ve etraflarında bulunan çeşitli kabile ve ümmetlerden et kilenmeleridir.

Şu kadar var ki, onların arasında -her ne kadar zamanla sayıları azahyorduysa da- Hanîflik yolu üzerine yürüyerek Tevhid akidesine sımsıkı bağlı insanlar hayatlarını sürdürüyorlardı.

O ki siler ölümden sonra dirilmeyi, Haşir ve Neş;r'i tasdik ediyorlar, Allah'ın itaatkâr kullara sevab, âsilere de ceza vereceğine inanıyorlardı. Yine bu kişiler, Arapların, sapık düşünce ve görüşlerle, putlara tapma gibi ortaya çıkardıkları yeni âdetlerden nefret ediyorlardı. Kuss bin Saidetü'l-Iyâdi Riabu'ş-Şenni, Rahib Bahira gibi birçok lan Hanifliğe inanan insanlar olarak şöhret bulmuşlardı

Nitekim Arapların âdetleri arasında - her ne kadar zamanla zayıflamış ve küçümsenir bir hale gelmiş olsa bile- Hz. İbrahim döneminin artıkları, Hanîflik dininin prensip ve hükümleri, hâlâ yaşıyordu. Onların câhiliyye hayatları, Banifliğin prensip ve âdetlerinden belli bir miktar karışmış olarak devam ediyordu. Ama tabiî, bu prönsip ve âdetler, onların hayatında bozuk ve çirkinleşmiş b'r vaziyette nerdeyse tefrik edilemiyecek bir haldeydi. Bunlar, Kabe'yi ta'zim, onu tavaf, Hac ve Umre, Arafat'ta vakfeye durma, kurban kesme gibi şeylerdi. Bütün bunların aslı meşrudur ve Hz. İbrahim döneminden kalma kurban kesme gibi şeylerdi. Fakat Araplar bunları uygunsuz bir şekilde yapıyorlar ve Haniflik dininde bulunmayan şeyleri onların arasına katıyorlardı. Hac ve Umre'de tel-biye yaptıkları gibi… Kmâne ve Kureyş kabileleri, telbiye[24] yaptıkları zaman şöyle diyorlardı:

«Buyur, Allah'ım buyur! (Senin emrine her zaman hazırım.) Buyur, senin ortağın yoktur. Ancak senin bir ortağın vardır ki, o da senin hükmün altındadır. Sen ona ve onun sahip olduklarına hükmedersin.» îbn Hişâm'm da dediği gibi Araplar, telbiye ederek Allah'ı birliyorlar, putlarını onun yanma katıyorlardı. Fakat sahipliğini de yine O'nun eline veriyorlardı.

Özet olarak, Arap Tarihinin gelişmesi, ancak peygamberler babası Hz. İbrahim Aleyhisselâm ile gönderilen kolay Hanîflik dininin gölgesinde tavmamlandı. Arapların yaşayışını Tevhid akidesi, hidâyet nuru ve iman kaplamıştı. Sonradan Araplar zamanın geçmesi ve asırların birbirini takibi, peygamber asrının uzaklaşmasıyla bu hak yoldan yavaş yavaş uzaklaşmaya başladılar. Tarihle birlikte yavaş bir seyir takib eden, zamanla zayıflayan ve yıldan yıla taraftarları azalan Haniflik dininin kalıntıları devam etmekle birlikte; Arapların yaşayışı, şirkin karanlığı ve fikri sapıklıklarla bulanmaya başladı.

Hanif dininin meş'alesi, Hâtemü'l-Enbiyâ Hz. Muhammed (s.a. v.J'in peygamberliği ile yeniden alevlenince, şu uzun zaman aralığında, sapıklık ve cehaletten dolayı pörsüyen herşeye, ilâhî vahiy can getirdi. Bütün bu karanlıkları yok etti. Hak ve adalet prensipleriyle, İman ve Tevhid nuruyla bulunduğu yeri aydınlattı, ilâhi şeriatların, sabitleştirmiş ve Hz. İbrahim'in getirdiği ve ilâhî şeriatların kabul ettiği Haniflik dininin kalıntılarına - ki hayat onların sayesinde yeni nurun kaynağına kavuşmuştur- yöneldi; onları kabullenip, pekiştirdi ve da'vetini de yeniledi.

Bu açıkladıklarımızın, tarihe vâkıf olan bir kişi için bedahetle bilinen birşey olduğunu ve islâm'dan birazcık nasibi olan bir kişi için de bedahetle sabit olan birşey olduğunu te'kid etmemizin fuzulî uğraşma olduğunda şübhe yoktur. Ancak, biz bu çağda, apaçık olan şeyleri, yeniden açıklamak ve bedihî olan şeyleri te'kidle söylemek için çok zaman harcamaya mecburuz. Ben, bir kısım insanların içlerindeki arzu ve istekten dolayı, itikatları konusunda nasıl gevşek davrandıklarını gözlerimle gördükten sonra, buna karar verdim.

Evet, bu tür insanların akıllarını, fikrî kölelik ve esaret zincirinin en kahnıyla bağlamalara, onların deliliği sayılmadığı halde yaşamışlardır, şu dünyada!…

tnsan iradesinin, inancından sonra gelmesi ile inancının iradesinden sonra gelmesi arasındaki fark da, ne büyüktür! Yükselme ve alçalma, ilerleme ve gerileme yönünden onların ara-sındaki fark da ne büyüktür!…

Söylediğimiz şeylerin bedahetine ve delillerinin açıklığına rağmen, yine de şöyle diyen birtakım insanlar bulunmaktadır-. Câhjliy-ye dönemi, bi'setten önce, hakikata giden yolda uyanmaya başlamıştı. Arap düşüncesi de, şirkin, puta tapıcıuğm ve bunlara bağl: bir kısım câhiliyyet hurafelerinin bertaraf edilmesi yönünde geliş-

me gösteriyordu. Bu uyanış ve gelişmenin zirvesi, Hz. Muhammed'-in bi'seti ve yepyeni da'veti ile kendini göstermiş oluyordu.

Bu iddianın anlamı şudur: Çâhiliyyet tarihi, zamanın uzaması, asırların geçmesi ile tevhid hakikatına ve hidâyet nuruna doğru açılıp, genişliyordu. Yâni Araplar, Hz. İbrahim döneminden her no kadar uzaklaştılarsa da ve aralarına asırlar girmiş ise de, onların Hz. İbrahim'in prensip ve da'vetine doğru yakınlıkları artmıştı. Hattâ bu yakınlık, Hz. Muhammed'in bi'setinin başlangıcında son sınırına varmış oldu!…

Acaba tarih böyle mi açıklıyor? Yoksa anlamı gayet açık, bir «elifba» mantığı basitliği içinde, tamamen bunun aksini mi söylüyor?

Her araştırmacı ve her mütefekkir bilir ki; Resulullah'ın gönderildiği dönem, çâhiliyyet dönemleri arasında Hz. Muhammed (s. a.v.J'in hidâyetine en uzak dönemdir. Hz. Muhammed'in bi'seti zamanında Hanîfliğin prensip ve yol gösterici mahiyette olan izlerinden Araplarda bulunan en eski âdetler; putlardan nefret ve onlara tapmaktan uzak kalma, (İslâm'ın da kabullendiği bir kısım değer ve faziletle doğru yönelme şeklinde bir pırıltı halinde kendini temsil ettiren bu Haniflik kalıntıları), Araplarda birkaç asır önce de bulunan bu âdetlerin onda birine bile ulaşamaz. Bu kişiler, nübüvvetin ve bi'setin anlamını böyle düşündüklerine göre; risâletin, Hz, Pey-gamber'in bi'setlnin başladığı dönemden çok daha önceki asırlar ve nesillere gönderilmiş olması gerekirdi.

Diğer bir grub insana gelince; şunu söylemek çok hoşlarına gidiyor: Hz. Muhammed, Araplarca bilinen örf ve âdetlerin, törenlerin ve gaybî inançların çoğunu ortadan kaldıramaymca; kızıp, onların tümüne, diyanet elbisesini giydirdi ve bunları ilâhî tekliflermiş gibi ortaya çıkardı. Başka bir deyişle: Hz. Muhammed, Araplardaki gaybî inançlara bir murakabe (kontrol) eklemek için gelmişti. Bu murakabenin kıvamı, dilediğini yapan, istediğine kadir bx ilâh şahsiyetidir. Ama Araplar Kabe'yi tavaf etmek, onu takdis etmek, belirli tören ve âdetleri yerine getirmek gibi şeylere devam ettikleri gibi, cinlere, büyüye ve diğer benzeri inançlara, müslümanlıktan sonra da, inanmaya devam ettiler.

Bu kişiler, iddialarında iki varsayımdan hareket ediyorlar. Ama aynı anda, bu iki varsayımın isabetsizliğini düşünmek dahi istemiyorlar. Birinci varsayım: «Hz. Muhammed, peygamber değildir.» İkinci varsayım da şöyle: «Hz. İbrahim döneminden arta kalan şeyler, Arapların sadece, kendi icatları ve zaman içerisinde kendilerinden uydurdukları geleneklerdir. Kabe'ye hürmet, onu kutsal sayma gibi şeyler, Hz. İbrahim'in Allah'tan getirdiği şeriatın kalıntıları değil de-, Arap toplumunun ortaya çıkardığı şeylerdir.» Bunları yukarıda da söylemiştik. Bu varsayıma göre; Kabe'ye hürmet ve benzeri şeyler, Arap gelenek ve göreneklerinin bir neticesidir.

Bu varsayımları ileri sürenler, kendi varsayımlarının devamı ve korunması uğrunda;

düşüncelerini geçersiz kılacak, sahteliklerini ortaya dökecek bir yığın apaçık tarihî olaylara ve kesin delillere gözlerini kapatıyorlar.

Şurası da bilinen bir gerçektir ki; bir araştırmacı yapacağı araştırmada, kafasındaki peşin fikirlerin tümünü atmadıkça; yapacağı' çalışmanın kendisini gerçeğe götürmesi mümkün değildir. Yine bu tür bir araştırmanın abes ve gülünç olduğunu söylemeye lüzum yoktur.

Bundan dolayıdır ki; biz bir hakikata ulaşmaya gayret ediyorsak ve yalnızca hakikati gaye ediniyorsak ya da insanlara karşı yalan söylemek istemiyorsak; her aklî delili ve tarihî olayı ibret gözüyle ele alıp, değerlendirmemiz gerekir. Aksi halde, araştırmamızın durumu ve gerçekle ilgisi ne oranda olursa olsun; eğer biz, diğer insanları muayyen bir fikre sevketmeyi amaç edinmişsek, taassup türünden bir araştırma yapmış oluruz.

Biz, her halükârda, *Hz. Muhammed, peygamber değildir» varsayımının, bize kabul ettirilme gayreti karşısında, vahyin zahirini, Kur'ân'm mucize oluşunu; Hz. Muhammed'in da'veti ile geçmiş peygamberlerin da'veti arasındaki münâsebeti; Hz. Muhammed'in ahlâkını ve çeşitli özellikler ini; bir de nübüvvetine delâlet eden diğer hususları görmemezlikten gelemeyiz.

Nitekim yine, câhiliyyet döneminde «Hz. İbrahim dönemi kalıntıları» diye isimlendirdiğimiz şeylerin Arap düşüncesinin ortaya çıkardığı birtakım geleneklerden ibaret olduğu; Hz. Muhammed'in ise onlara sadece dini bir veçhe verdiği gibi iddiayı şöyle kolayca reddederiz: Hz. İbrahim'in Kâbe-i Şerifi, Allah'tan aldığı vahye dayar naralc inşâ ettiğine dair tarihî metinler, Hz. İbrahim'den sonra bütün peygamberlerin Allah'ın birliği esasına iman; haşir, ceza, cennet ve cehennem gibi gaybî hakikatlara çağırdıklarını isbat eden eski semavi kitablar. Geçmiş bütün nesillerin her devirdeki tarihî şe-v hadeti… Öyle iddiaları bir nefeste çürütür.

Böyle bir iddiadan çok hoşlanan insanların; bu iddialarının ne başında, ne de sonunda herhangi bir burhan veya ne türden olursa olsun herhangi bir delil ileri süremediklerini bilmek gerek. Bu tür iddialar sadece birtakım kimselerin hayallerinden icad ettikleri ve sürekli tekrarladıkları .sözlerden ibarettir.

Belki bunlara benden bir örnek isteyen olabilir. Biz de bir örnek verelim: İngiliz Şarkiyatçısı Dr. Gibb'in «Dini Fikrin Yapısı» adlı kitabı okunursa onda, kör taassubun bu insanlara neler yaptırdığı görülebilir. Bu öyle bir taassub ki, sahibini, kendisine boyun eğdirmek için saf hakikatlar ve kesin deliller karşısında aptal davranmaya ve hattâ faziletinin dayanaklarından sıyrılmaya sevkeder:

Gibb'in görüşüne göre; «İslâm'da, dini fikrin kuruluşu ancak Araplarda bulunan gaybî fikirler ve akidelere dayanır. Gibb'e göre Hz. Muhammed (s.a.v.) o fikir ve akideler hususunda düşünüp taşındı; değiştirilmesi mümkün olanlarını değiştirdi. Sonra tasfiyesi mümkün olmayan geri kalanlara yöneldi. Onlara da din ve İslâm kisvesini giydirdi. Daha sonra da onu fikirlerden ve uygun dinî sahnelerden bir programla desteklemeyi unutmadı. Burada onun karşısına, büyük bir problem dikildi. Bu da, onun, dini yalnız Araplara değil bütün milletlere ve insanlığa göre kurmak istemesinden kaynaklanıyordu.. Buna göre de o, bu hayatı Kur'an programı dahilinde te'sis etmiş oldu…»

Dr. Gibb'in kitabdaki fikirlerinin özeti işte budur. Baştan sona kadar bu düşünceleri okununca, söylediklerinden hiçbir şeye bir tane delil bile ileri sürdüğüne rastlanamaz. Bunları dikkatle okuyunca, adamın âdeta; yazmak için oturduğu mekânda aklî

melekelerini tamamen kovarak, onların yerine vehim ve hayallerini koymuş olduğundan; hüküm verdiği ve açıkladığı her konuyu vehim ve hayaller, üzerine kurduğundan asla şübheye düşülmez…

Arapça tercümesinin önsözünü yazarken de; okuyucuların, İslâm'ı tahkir için uydurduğu bu abuk sabuk fikirlerini nasıl alaya alacaklarını düşündüğü ortadadır ki, hemen özür dileme yoluna gitmiştir!..

Şu sözüyle özür dilemeye başlar: *Bu bölümlerin üzerine kurulduğu fikirler, bu müellifin zihninin mahsulü değildir. Bilâkis bu fikirlerde öncülük eden <ve yol gösteren, mütefekkirlerden ve îslâm'ıı ileri gelen şahsiyetlerinden bir gruptur. Onları burada saymak uzar. Örnek olarak onlardan birini zikretmekle yetineceğim. O kişi de, Şah veliyyullah ed-Dehlevî'dir».

Daha sonra, Şah Veliyyullah'm «Hüccetullahilbâliğa» kitabından, c. s. 122'ye ait bir metni nakleder. Dr. Gibb'in okuyuculardan herhangi birinin kitaba başvurma ve alınan metnin kitabda olup olmadığını araştırma zahmetine katlanmıyacağından çok emin olduğu aşikârdır. Bunun için de gönlünün istediği şeyi Şah Veliyyullah ed-Dehlevî'nin lisanı üzerine tahrif etmiş, maksadını ters yüz edip,mânâsım değiştirmekle benzer gördüğü şeyleri aşırmış. Hattâ bununla, onun işlemediği hatâyı ona yüklemiş ve kendi görüşleriyle onu konuşturmuş.

Aslından alıntı yaptığı metin aşağıdadır: «Hakikaten Hz. Mu-hammed (s.a.v.J, diğer bir şeriatı da içine alan bir şeriatla gönderilmiştir. Birincisi sadece Hz. İsmail evlâdına gönderilen şeriattır. Bu şeriat, Araplardaki ibâdetlerin, bir kısım geleneklerin ve toplum değerlerinin, onun şeriatının kaynağı olmasın» gerekli kılar. Çünkü şeriat, Araplarda var olan şeyleri ıslah etmek için gelmiştir. Yoksa bilmedikleri şeyleri onlara yüklemek için gelmemiştir[25]».

Dr. Gibb'in, anlamım tersyüz etmek için «HüccetullahilbâMğa» kitabından alıntı yaptığı cümlelerin asıl metnini aşağıya alıyoruz:

«Bil ki Hz. Peygamber (s.a.v.) Hanîfliğin eğriliklerini düzeltmek, değiştirilmiş olan yönlerini gidermek ve onun nurunu yaymak için Hz. İsmail'in şeriatı, «Hanîflik» ile gönderilmiştir. Bu durum Cenâb-ı Hakk'ın: «… Babanız İbrahim'in dini…[26]» âyeti ile belirtilmiştir.

Durum böyle olunca, bu dinin aslının, îslâm ilkeleri olduğu da kesinlik kazanmış olur. Çünkü Hz. Muhammed kavmine gönderildiği zaman, onların arasında doğru yolun izleri bulunmaktaydı. Buna göre de, onları değiştirmenin ve asıllarını bozmanın bir anlamı yoktur. Bilâkis, onları kesinleştirmek gerekirdi. Çünkü bu durum onların gönüllerine daha yatkm, onlara delil getirme bakımından daha sağlam olurdu. Hz. ismail'in çocukları babaları İsmail (a.s.)'in yolunu miras olarak sürdürüyorlardı. Onlar, Amr bin Lühayy'ı tam-yıncaya kadar bu şeriat üzerinde idiler. Ne zaman ki, Amr bin Lü-hayy o şeriatın içine kendi sapık düşüncelerini soktu, işte o zaman kendisi saptığı gibi onları da saptırdı. İlk defa o, putlara tapmaya Şaibe ve Bahire adağım İcad etmeye başladı. Böylece o, Hak dini bozdu ve doğru yolu ile yanlışı birbirine karıştırdı. Cehalet, şirk ve küfür Araplarda galip gelince, bunun üzerine de Cenâb-ı Allah, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i, onların eğri yönlerini düzeltmek ve bozduklarını ıslah etmek için peygamber olarak gönderdi. Hz. Peygamber de onların yaşadığı şeriata baktı. Hz. İsmail'in yoluna ve Allah'ın vahyine uygun olanlarım

aynen bıraktı, onların bozuk ve değiştirilmiş olanlarını veya şirk ve küfür işareti olanlarını kaldırdı ve bâtıl olduklarım açıkça ilân etti».

Şübhe yoktur ki, bu gibi «Araştırmacının tahrifini ve yaptığı şeyleri burada biz münakaşa ve münazara için anlatmıyoruz. Çünkü böyle lüzumsuz sözleri açığa çıkarmak ve boş yere münakaşa etmek abes şeylerden sayılır. Fakat biz, okuyucunun; Batılı bilginlerin araştırma programlarından ve konularıyla ilgili şeylerden, avurtlarını doldurarak bahseden bir kısım, yerli bilgiçleri tanımasını, aşağılık kör taklitçiliğin bazı müslümanlara neler yaptırdığım bilmesini arzu ettiğimiz gibi, kör taassubun sahibine de neler yaptırdığını bilmesini te'min için sözü buraya getirdik.

Bu durumda okuyucu, Hz. İbrahim (a.s.İ ile birlikte gönderilmiş bulunan Haniflik dini ile câhiliyyet dönemi arasındaki alâkayı iyice kavradığı gibi, İslâm'ın zuhurundan önce Araplar nezdinde geçerli olan câhiliyyet düşüncesi ile İslâm dini arasındaki alâkanın hakikatini da anlamış oldu.

Resûlullah'ın Araplar nezdinde geçerli olan prensip ve âdetlerden birçoğunu kabul edip, diğerlerini kaldırdığı ve onlara her yolu kapama kararını verişindeki sebeb kendiliğinden açıklığa kavuşmuş Oldu.

Bu bölümle biz, Siyret-i Nebeviyye'nin cevherini, onun fıkhı ile öğütlerinin istlnbatım araştırırken, öncelikle, gerekli olan bu mukaddimeleri sunmakla son vermiş olalım.

Okuyucu, gelecek konular arasında, bu açıkladıklarımızı, daha iyi görecek, hakikatin ortaya çıkmasını ve aydınlanmasını sağlayacak olan delilleri fazlasıyla bulacaktır. [27]

---

[1] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 33-34.

[2] tbn Seyyidinnas'ın, «Uyünü'1-Eser» adındaki kitabına yazdığı mukaddimede; tbn tshâk'm güvenilir biri olduğunu ve onu müdafaa ettiğini, bir kısım yazarların onu yalancılıkla itham etmelerine karşılık onları reddettiği hususlara bak.

[3] Îbn Hallikan, Vefâyâtli'l-Âyân: C. 1, s, 290. Meymeniyye baskısı.

[4] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 35-37.

[5] Bkz. : Şehristânî - el-Milel ve'n-Nihâl: C. 2, s. 86-87.

[6] Ebû'l-Hasan en-Nedevİ: Müslümanların Gerilemesiyle Dünya Neler Kaybetti?, 3, 28.

[7] Bakara sûresi, âyet: 198.

[8] Muhammed el-Mübûrek: el-Ümmetü'1-Arabiyye, s. 147.

[9] Cum'a sûresi, ftyet: 2.

[10] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 38-43.

[11] Hadis, müttefekun'aleyhtlr. Lâfız Müslim'indir.

[12] eş-Şûrâ sûresi, âyet: 13.

[13] Al-i îmrân sûresi ,âyet: 50.

[14] Bakara sûresi, âyet: 130, 132.

[15] Firavun kastediliyor. Çünkü Firavun büyücülerin Hz. Musa'ya îman etmeleri üzerine onlara İşkence yapacağına yemin etmişti.

[16] A'râf sûresi, âyet: 125, 126.

[17] Al-İ tmrân sûresi, âyet: 19.

[18] eş.şûrâ sûresi, âyet: 14.

[19] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 44-48.

[20] Hacc sûresi, âyet: 78.

[21] Al-1 îmrân sûresi, âyet: 95.

[22] İbn Hişâm - Siyret: 1/76. Buhârî ve Müslim, Ehû Hüreyre'den Peygambeit-mizln: «Ben cehennemde, Amr bin Lühayy bin Kâm'a bin Hındif'i kendi barsaklarını sürükler bir halde gördüm» buyurduğunu rivayet ederler. HadU birbirine yakın sözlerle rivayet edilmiştir. Bahire: Sütünden İnsanların yararlanmaları yasaklanmış, şeytanlara adanmış devedir. Şaibe: Câhiliyye arap-larının putlar için adadıkları devedir. Vasile: Deve üstüste İkiz doğurduğu vakit tâgutlar İçin salıverilirdi. Ve buna vasile denirdi. Hami: Bir erkek devenin dölünden on batın doğarsa onun sırtına yük vurmazlar ve binmezlerdi. Buna da Hami denirdi.

[23] İbn-i Hişâm: 1/77, İbn-İ el-Kelbi: 8, 9.

[24] Telbiyenin bugünkü sözleri şunlardır :

«Buyur, Allah'ım buyur! (Ben senin enirine her zaman itaat ederim.) Senin ortağın yoktur. Buyur Allah'ım! Şüphesiz ki, hamd de, nimet de sana mahsustur, mülk de senin, ortağın yoktur.»

[25] Bak.: Dr. Gibb: «Dini Fikrin Yapısı», s. 58

[26] Hacc sûresi, âyet, 78.

[27] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 49-57.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

ÎKÎNCÎ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBERİN DOĞUMUNDAN PEYGAMBER OLUŞUNA KADAR

1- Resülullah (S.A.V.) ın Soyu, Doğumu Ve Süt Çocukluğu Dönemi

İbretler Ve Öğütler

2- Resûlullah (S.A.V.)'In Şam'a İlk Yolculuğu Ve Rızık Yolundaki Gayreti

İbretler Ve Öğütler

3- Resûlullah (S. A.V.)'ın Hatice'nin Malıyla Ticaret Yapması Ve Onunla Evlenmesi

İbretler Ve Öğütler

4- Resûlullah (S.A.V.)'ın Kabe'nin Yapımına İştirak Etmesi

İbretler Ve Öğütler

5- Hîrâ Mağarasındakî İnziva

İbretler Ve Öğütler

6- Vahyin Başlangıcı

İbretler Ve Öğütler

ÎKÎNCÎ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBERİN DOĞUMUNDAN PEYGAMBER OLUŞUNA KADAR

1- Resülullah (S.A.V.) ın Soyu, Doğumu Ve Süt Çocukluğu Dönemi

Allah Resûlü'nün soyu şöyledir: (Muhammed bin Abdullah bin Abdülmuttalib).

1- Abdullah.

2- Abdülmuttalib (Şeybetü'1-Hamd diye de çağırılır),

3- Hâşim,

4- Abdi Menâf (Asıl ismi Muğîre'dir),

5- Kusay (Zeyd diye de isimlendirilir),

6- Kilab,

7- Mürre,

8- Kâ'b.

9- Lüey,

10- Galib,

11- Fihr,

12- Mâlik,

13- Nadr,

14- Kinane,

15- Huzeyme,

16- Müdrike,

17- Ilyâs

18- Mudar,

19- Nizar,

20- Ma'ad,

21- Adnan.

Resûlullah (s.a.v.)'ın neseb-i şerifinden bu kadan üzerinde ittifak vardır. Ama bundan yukarısında ihtilâf edilmiştir. Aynı zamanda güvenilir de değildir. Ancak Adnan'ın, ibrahim Halllullah'ın oğlu ismail peygamberin torunlarından olduğunda ve Cenâb-ı Allah'ın, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i kabilelerin en temizinden, batınların (Oba, kabilenin kolu) en faziletlisinden, sulblerin (nesillerin) en pâ-kinden seçm-4 ulduğunda ihtilâf yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyuna câhiliyye kirlerinden hiçbir şey bulaşmamıştır.

Müslim, sahih bir senedle Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu nakleder: -Yüce Allah, İsmail'in oğullarından Kinâne'yi, nâne'den Kureyş'i, Kureyş'ten Hâşimoğullarını, Hâşimoğullarından beni süzüp çıkardı.»

Resûlullah (s.a.v.)'m doğumu «Fil yılı»nda olmuştu. Yâni Ebre-he el-Eşrem'in Mekke'ye

yürüyüp, Kâbe-i Şerîf'i yıkmaya uğraştığı yıl. Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'inde açıkladığı apaçık bir mucize ile onu, bunu yapmaktan menetmişti. Benimsenen görüşe göre, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in doğumu, Rebiülevvel ayının on ikinci gecesi pazartesi günü olmuştur.

Resûlullah (s.a.v.) yetim olarak doğmuştu. Annesi, ona henüz iki aylık hâmile iken babası Abdullah vefat etmişti. Bu yüzden doğumdan itibaren dedesi Abdülmuttalib onu kendi himayesine almıştı. Dedesi onu - o zamanki Arap âdetine göre - Benî Sa'd bin Bekir kabilesinden Halime binti Ebî Züeyb adında bir kadına süt emzirmeye verdi.

Siyret nakilcileri, o yıl Benî Sa'd yurdunun kıtlığa mâruz kaldığı, oradaki hayvanların sütlerinin çekilmiş olduğu, otların kuruduğu üzerinde ittifak etmişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v.), Halime'-nin evine gelir gelmez, onun kucağına konar konmaz çadırın etrafı tekrar yeşilliklerle doldu. Halime'nin koyunları otlaktan, karınlan tok, memeleri sütle dolu olarak dönmeye başladılar.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Sa'd oğulları yurdunda bulunduğu sırada, Müslim'in[1] de rivayet etmiş olduğu «Göğsünün yarılması : Şakku's-Sa'd» olayı meydana geldi. Bu olaydan sonra, Hz. Muhammed, beş yaşını tamamlamış olarak annesine geri verildi.

Hz. Muhammed (s.a.v.) altı yaşında iken annesi Hz. Âmine vefat etti. Bundan sonra, dedesi Abdülmuttalib'in vefatına kadar, onun himayesinde kaldı. Sekiz yaşını doldurmuş iken, o da vefat edince, bu sefer amcası Ebû Tâlib'in himayesinde kaldı. [2]

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah (s.a.v.)'m siyretinin bu bölümünden aşağıda özetleyeceğimiz Önemli öğütler ve prensipler elde edilir:

1- Resûlullah (s.a.v.)'m şerefli soyunu açıkladığımız bölümde; Allahü Teâlâ'nm Arapları diğer insanlara üstün kıldığına, Ku-reyş kabilesini de diğer kabilelere göre daha faziletli kıldığına açıkça ibaret vardır. Okuyucu, bu işareti, Müslim'den rivayet ettiğimiz hadiste açıkça bulur. Aynı mânâda diğer birçok hadîsler de bulunmaktadır. TirmizÎ'nin rivayet ettiği şu hadîs bunlardan biridir: Re-sûlullah (bir gün) minbere çıktı ve: «Ben kimim?» diye buyurdu. Ashab: «Sen Allah'ın peygamberisin, sana selâm olsun!» dediler. Resûl-i Ekrem de: «Ben Abdullah bin Abdülmuttalib'in oğlu Muham-med'im! Allah mahlûkatı yarattı ve beni onların en hayırlılarının içinde kıldı. Sonra onları (Arap ve Arap olmayanlar Acem diye) iki fırkaya ayırdı ve beni onların en hayırlı fırkaları (Araplar) içinde kıldı. Sonra onları kabilelere ayırdı ve beni en hayırlı kabileleri (Kureyşî içinde kıldı. Sonra onları ailelere ayırdı ve beni aile olarak onların en hayırlısı, (şahıs) olarak da onların en hayırlısı kıldı» buyurdu.[3]

Dikkat!.. Resûlullah'm aralarında zuhur ettiği kavmi ve içinde doğduğu kabileyi sevmek, Resûlullah'ı sevmenin gereğidir. Bu sevgi fert ve cins yönünden değil, aksine mücerred hakikat yönün-dendir. Çünkü, o hakikî Kureyş araplığı, şübhesiz ki Resûlullah'm onlara intisabıyla şeref kazanmıştır.

Bazan Araplardan veya Kureyşlilerden bir kimsenin Allah Az-ze ve Celle'nin yolundan

sapması ve Allah'ın kendi kulları için seçtiği İslâmiyet şerefinden aşağıya düşmesi bu sevgiye ters düşmez… Çünkü bu inhiraf Resûlullah ile o kişi arasındaki nisbeti ve bağlantıyı kaldırmış olur.

2- Resûlullah (s.a.v.)'ın yetim olarak dünyaya gelmesi, sonra çok uzun bir zaman geçmeden yine dedesini kaybetmesi, ayrıca hayatının çocukluk dönemini baba terbiyesinden ve gözetiminden uzak, anne sevgisi ve şefkatinden mahrum bir şekilde geçirmesi tesadüf kabilinden birşey değildir.

Gerçekten, Allah (c.c.î peygamberine birtakım büyük hikmetlere binâen bu tür bir yetişmeyi' uygun gördü. Belki de o hikmetlerin en önemlilerinden biri, bozguncular için, kalblere şübhe bırakmaya ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in gençliğinden beri çağırdığı risâlet ve da'vetinin ilk bilgilerini babasının ve dedesinin yol göstermesi ve yönlendirmesi ile almış olduğunu söylemelerine fırsat vermemektir. Bu niçin olmasın? Çünkü Hz. Peygamber'in dedesi Ab-dülmuttalib kavminin başkanı idi. Bundan dolayı da, Kabe hizmetlerinden olan «Rifade ve Sikaye»[4] de ona aittir. Bir dedenin torunu' veya bir babanın kendi oğlunu bu geleneğe göre büyütmesi ve eğitmesi tabii bir şeydir.

îlâhî hikmet, bozguncular için, bu tür bir şübheye fırsat vermedi. Buna göre de Yüce Allah, Resulünü, çocukluk döneminden beri, anne-baba ve dede terbiyesinden uzak bir şekilde yetiştirdi. ResûluUah'ın çocukluk dönemini, tüm ailesinden uzakta, Sa'd Oğulları yurdunda geçirmesini yine ilâhi kader istemişti. Dedesi vefat edip, hicretten üç yıi öncesine kadar hayatta kalan amcası Ebû Tâlib'in vesayetine geçmesi ve Ebû Tâltb'in de müslümanhğı kabul etmemesi ilâhi kaderin bir başka yönüdür. Hz. Muhammed'in da'-vetlnde, amcasının rolü olduğu; mes'elenin, bir kabile veya aile, ya da başkanlık ve makam mes'elesi olduğu zannını vermesin diye, böyle olmuştur..

Yine ilâhî kader, Hz. Peygamber'in yetim olarak büyümesini; şımarıklığına engel olacak baba otoritesinden ve refah seviyesini arttıracak maldan uzak kalarak yalnızca ilâhî yardımın onun işlerini üstlenmesini murad etti ki, nefsi onu mal ve makama meylettirmesin; başkanlık ve liderlik arzusu ile etkilenmesin. Böyle olmasaydı, nübüvvetin kudsıyeu, halkın nazarında, dünya sevgisi ile birbirine karışırdı. Hattâ insanlar, Hz. Peygamber in, mal ve makama ulaşmak için peygamberlik yaptığını zannedebilirlerdi.

3- Siyerciler, Halime'nin otlaklarının kuruduktan sonra yeniden yeşermesini, yaşlı ve düşkün develerin memeleri kuruyup, sütleri çekilmiş iken, yeniden memelerine süt gelmesini ittifakla rivayet ederler. Bu olaylar, onun diğer çocuklar gibi küçük bir çocuk olduğu zaman dahi, yüce Rabbinin katındaki derecesinin yüksekliğine, şanının yüceliğine işaret ediyor. Allah'ın ona ikramının en barizi onu emzirme şerefine nail olan Halime'nin evinin, bolluk ve berekete gark olmasıdır. Bunda ne garabet, ne de şaşılacak bir durum vardır. Buna göre şeriatımız îslâmiyet, bize yağmur yağmadığı vakit, duamıza Allah'ın icabet edeceğini umarak Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ehl-i beytinden ve halktan sâlih kişilerin bereketiyle yağmur duasına çıkmamızı öğretmiştir* Hz. Muhammed (s.a.v.), Halime'nin kucağına oturmuş ve göğsüne yapışmış süt emen bir çocuk iken, o zaman, o yer Resûlullah ile nasıl şereflenmişti? Gerçekten, Resûlullah'm etrafındaki kurak arazinin yeşermesine sebeb olması, yeryüzü kaynaklarının ve gökyüzü damlacıklarının sebeb olmasından daha orijinal olduğunu, söylemek yerinde olur. Madem ki herşey Allah'ın elindedir ve bütün sebeblerin yaratıcısı O'dur. Ve yine Yüce Allah, Kitab'ında, gayet açık bir şekilde: -Biz seni âlemlere rahmet olasın diye gönderdik» buyurmaktadır. Öyle ise;

O'nun lütuf ve bereket sebeblerinin başında gelmesi çok tabiîdir ve normaldir.

4- Resûlullah, Sa'd oğulları obasında bulunduğu sırada, vu-kubulan göğsünün yarılması hâdisesi, peygamberlik •irhasat»ından[5] ve Allahü Teâlâ'nm onu yüce bir göreve seçmesinin işaretlerinden sayılır. Bu hâdise, sahih tariklerle ve sahâbe-i kiramın birçoğundan rivayet edilmiştir. Müslim'in kendi sahihinde, rivayet ettiği şu aşağıdaki hadîsin senedinde sahâbe-i kiramdan Enes bin Mâlik bulunmaktadır: «Resûlullah Cs.a.v.) çocuklarla oynarken, Cibril ona geldi, onu aldı yere yatırdı ve kalbini, yardı. Kalbi dışarı çıkardı. Sonra kalbden bir kah pıhtısı çıkardı. Peygambere hitaben: Bu, şeytanın senden olan nasibidir, diye gösterdi. Sonra kalbi altundan bir tas içinde zemzem suyu ile yıkadı. Sonra kalbi kapadı. Daha honra onu kendi yerine iade etti. Bu sırada, çocuklar koşarak süt-annesinp geldiler vg Muhammed olduruldu, dediler. O, rengi soluk bir haldeydi[6]»

Bu hâdisenin hikmeti - Allah daha iyi b'lir Resûlullah'ın vücudunda bulunan şer guddesinin kökünü kazımak değildir. Çünkü şerrin kaynağı vücuttaki bir gudde (bez) veya vücudun bazı bölgelerindeki bir kan pıhtısı olsaydı, elbette, şerli bir kişinin cerrahî b:r ameliyatla hayırlı bir kişi olması mümkün olurdu. Fakat Öyle gözüküyor ki; asıl hikmet, Resûlullah'ın durumunu bildirmek, onu çocukluğundan beri vahiy ve günahsızlık (ismet) için hazırlamaktır. Ki bu durum, halkın ona iman etmesine ve onun risaletini tasdik etmesine daha uygun düşer. Bu duruma göre o ameliyat, manevî temlizlik ameliyesidir. Fakat o ameliyatta, halkın gözlerinin önünde ilâhi bir ilân olsun diye, maddî ve duyularla idrâk edilen bu şekil kullanıldı. Bu hâdisenin hikmeti ne olursa olsun, bu hâdisenin haberi, sahih bir şekilde sabit olduğuna göre; zahir ve hakikî manâsından uzaklaşarak, mânâsız, yapmacık ve kafadan atma bir te'vil çıkarmak için birtakım- gayretlere girmek gereksizdir. Bunu yapmaya uğraşan kişinin, Allah'a imanının zayıflığından başka birşeye hükmetmek mümkün değildir.

Şunu bilmeliyiz ki, haberi kabul etmemizde'ki ölçü, sadece rivayetin sıhhati ve doğruluğudur. Bu da açık ıbir şekilde sabit olduğuna göre artık kabul etmekten başka çare yoktur. Onu anlamak için de, eldeki ölçümüz, o vakit Arap dilinin anlamları ve kurallarıdır. Sözde asıl olan hakikattir. Eğer her araştırmacı ve okuyucunun, sözü gerçek mânâsından çıkarıp, hoşuna gidenleri seçmek için çeşitli mecazî mânâlara çevirmesi caiz olsaydı; elbette, dilin kıymeti gider, mânâları kaybolur, insanlarda uyandırdığı mânâlar da tersine dönerdi.

Sonra te'vil aramak ve hakikati inkâra yeltenmek de nedir? » Ama bu, ancak Allah'a iman zayıflığından ileri gelir, ikinci olarak da, Resûlullah'm nübüvvetine, onun risâletinln doğruluğuna olan iman zayıflığından kaynaklanır. Yoksa, hikmeti ve sebebi bilinsin bilinmesin, nakli sıhhatli olan şeylere inanmak çok kolaydır. [7]

2- Resûlullah (S.A.V.)'In Şam'a İlk Yolculuğu Ve Rızık Yolundaki Gayreti

Resûi-i Ekrem (s.a.v.) on iki yaşını tamamladığı vakit amcası Ebû TâLb bir ticaret kervanının başında Şam'a doğru hareket etmişti. Bu yolculukta Ebû Tâlib yeğenim de yanına almıştı. Kervan «Busra» denilen kasabada konaklayınca, burada Bahira denilen bir

rahibe uğradılar. Rahib Bahira, İncil'i bilen, Hristiyanlığın Önemli hususlarından haberi olan, bir kişiydi. Rahib Bahira, Hz. Peygamber (s.a.v.)i burada gördü. Onun hakkında düşünmeye ve onunla konuşmaya başladı. Sonra rahib, Ebû Tâlib'e döndü ve ona şöyle dedi.

- Bu çocuk senin sulbünden midir? Ebû Tâlib de:

- Oğlumdur, dedi. (Ebû Tâlib, yeğenini çok sevdiğinden ve ona olan şefkatinden dolayı, oğlu olarak çağırıyordu.) Bunun üzerine Bahira, Ebû Tâlib'e:

- O senin oğlun değildir. Bu çocuğun babası yaşıyor olmamalı, dedi.'Ebû Tâlib de:

- Evet, ben onun amcasıyım. Bahira:

- Babası ne oldu? diye tekrar sordu. Ebû Tâlib:

- Annesi ona hâmile iken babası öldü, dedi. Bu sefer Bahira:

- Doğru söyledin. Onu hemen memleketine geri çevir. Yahudilerin ona zarar vermelerinden sakın. Vallahi, onlar bu çocuğu burada görecek olurlarsa, muhakkak ona zarar vermeye kalkışırlar. Çünkü yeğeninde çok büyük bir hâl ve şan vardır* dedi Bu sözler üzerine, Ebû Tâlib onunla birlikte Mekke'ye dönmeye acele etti[8].

Sonra Resûlullah (s.a.v.î hayatının gençlik dönemini yaşamaya başladı. Geçimini sağlamak için çalışmaya koyuldu. Koyun gütmekle meşgul oluyordu. Daha sonra Resûlullah kendinden bahsederken, Buhâri'nin rivayetine göre: «Ben ehl-i Mekke'nin Kararlt'in-de koyun gütmüştüm» buyurduydu. Yüce Allah, Hz. Peygamber'i, bazı gençlerin yöneldiği oyun, eğlence ve boş yerlerden korudu. Aleyhissalâtü Vesselam kendi hayatını anlatırken şöyle buyurmuştur:

«Ben câhiliyyet devri insanlarının işledikleri birşeyi, iki defa işlemeye teşebbüs etmiş idiysem de, Allah benimle işlemek istediğim şey arasına girip, beni ondan alıkoydu. Bundan sonra Allah, beni peygamberlikle şereflendirinceye kadar hiçbir kötülüğe teşebbüs etmedim.

Teşebbüs ettiğim şeye gelince: Bir gece, Mekke'nin yukarı taraflarında Kureyş'ten bir gençle birlikte kendi koyunlarımızı otlatıyordum. Ben o gence: «Eğer koyunuma bakarsan, ben de diğer gençler gibi, Mekke'ye gidip gece masalları toplantılarına katılayım» dedim. Arkadaşım: «Olur, istediğini yap» dedi. Ben bu arzumu yerine getirmek üzere yola çıktım. Mekke'nin evlerinden ilk evin yanına. geldiğim zaman, çalgı sesleri işittim. «Bu nedir?» diye sorunca; «Falanın oğlu, falanın kızı ile evleniyor» dediler. Hemen oturup dinlemeye başladım. Bu esnada Allah, kulaklarımı tıkadı. Uyuyakalmışım. Beni ancak güneşin sıcaklığı uyandırdı. Hemen dönüp, arkadaşımın yanına geldim. Bana ne yaptığımı sordu. Ben de, ona basımdan geçenleri anlattım. Sonra yine başka bir gece arkadaşıma aynı şekilde ricada bulundum. O da, bu ricamı kabul etti. Yola çıkıp Mekke'ye geldiğimde; şu geçen geceki şeyler aynen başıma geldi Bundan sonra, bir daha da hiçbir kötülüğe teşebbüs etmedim[9]».

İbretler Ve Öğütler

Rahib Bahira'nın, Peygamberimizin durumundan haber vermesi -bu haber, bütün siyret âlimleri ve ravîlerinin rivayet ettiği bir hadistir. Ayrıca onu, Tirmizi, Ebû Mûsâ ei-Eş'ari'den uzunca bir şekilde rivayet etmiştir. Yahudi ve Hristiyan olan ehl-i kitabın, Peygamberimizin bi'seti ve alâmetleri konusunda bilgileri bulunduğuna işaret etmektedir. Bu bilgiler, Tevrat ve incil'de, onun bi'seti ile ilgili delil ve evsafı konusunda gelen haberler vasıtasıyla elde edilmiştir. Buna işaretler çok ve yaygındır.

Siyret âlimlerinin rivayet ettiklerinden biri de şudur:

Yahudiler, Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilişinden önce, Evs ve Hazrec kabilelerine karşı, ondan yardım umuyor ve şöyle diyorlardı: «Gerçekten, yakında bir peygamber gelecek, biz ona tâbi olacağız ve onunla birlikte sizi, Âd ve îrem kavimleri gibi öldüreceğiz[10]». Yahudiler gelecek peygambere tâbi olacaklarına dair verdikleri sözü tutmayınca, Allah (c.c.î bu konuda şu âyeti indirdi : «Vaktaki, onlara Allah katından, beraberlerindekini tasdik eden Kur'an geldi. Halbuki Kur'an gelmeden önce o müşriklere karşı yardım istiyorlardı tşte o bildikleri tpeyganıber) onlara gelince onu inkâr ettiler. Artık Allah'ın laneti o kâfirler üzerine olsun…[11]

Kurtubî ve başkaları şunu rivayet ediyorlar:

AUahü Teâlâ'nın, -Kendilerine kitab verdiklerimiz, o Resulü, öz oğullarım tanır gib: tanırlar. Böyle iken içlerinden bir topluluk, hak ve hakikati bile bile gizlerler[12]» âyet-i kerimesi inince, Hz. Ömer bin el-Hattâb (r.a.) daha önce ehli kitabdan iken sonradan müslüman olmuş Abdullah bin Selâm'a: «Sen oğlunu tanıdığın gibi, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i tanır mısın?» diye sormuştu. O da: «Evet, belki daha çok. Allah gökteki eminini (Cebrail) yerdeki eminine (önceki peygamberlere) onun sıfatı (onu tanıtacak vasıflar) ile gönderdi. Buna göre, ben de onu tanıdım. Kendi öz oğluma gelince, annesinin bana hıyanet edip etmediğini bilmiyorum» diyerek cevap verdi. Selmân-ı Fârisî'nin müslümanlığı kabul edişinin sebebi de, Hz. Peygamber'in geliş haberini ve vasıflarını İncil'den, Ruhbanlardan ve ehl-i kitab âlimlerinden araştırması olmuştu.

Ehl-i kitabtan birçoklarının bu bilgiyi inkâr etmeleri ve elde bulunan incil'lerde, Resûlullah (s.a.v.)'in adına işaret olunmayışı buna tezat teşkil etmez. Çünkü, bu kitablar üzerinde tebdil ve tağyirat açıkça bilinmektedir. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurarak, bunu doğrulamaktadır: «Onların bir kısmının okuyup-yaz-ması yoktu. Kitabı bilmezlerdi. Bildikleri sadece birtakım yalan ve kuruntulardı. Onlar ancak vehim içindedirler. Vay, kitab (Tevrat)'ı elleriyle yazıp sonra da onu az bir değere satmak için, «Bu Allah katındandır» diyenlere! Vay, ellerinin yazdıklarından dolayı başlarına geleceklere! Vay, kazandıklarına![13]».

Daha önce Resûlullah'ın etrafını kuşatan ilâhî ikramı; onun gelişiyle, Haîime'nin ev:nde meydana gelen bereketi görmüş olduğumuza göre; rızkını ve geçimini sağlamak maksadıyla çobanlık etmesinde, Yüce Allah'ın seçkin kulları için dünyada beğendiği hayatın türüne işaret eden, büyük öneme haiz delâletler vardır. Hz. Muhammed (s.a.v.) daha hayatının başlangıcında iken; ona refah yollarını açmak ve onu, çalışıp çabalamaya, yorulmaya ve rızık peşinde koşarak koyun gütmeye ihtiyaç duyurmayacak beçini sebeblerini hazırlamak, ilâhî kudret için pek kolay gelirdi. Fakat Hik-met-i İlâhî bizden; insanın malının en hayırlısı kendi elinin emeğiyle, kendi toplumu ve hemcinslerinin

çocuklarına sunduğu hizmetine karşılık kazandığı şeyler, malın en şerlisi de; kendisi sırtının üstüne yattığı halde, uğrunda herhangi bir yorgunluk görmeden, topluma herhangi bir fayda sağlamadan, elde ettiği şeyler olduğunu bilmemizi istiyor…

Sonra bir da'vetin sahibi, kazancını ve geçimini da'vetine veya halkın verdiği bağış ve hediyelere bağladığı sürece; dâvasının, halkın arasında herhangi bir kıymeti olmayacaktır. îslâm Da'veti'nln Önderi Hz. Mu ham m e d (s.a.v.) insanların en bağımsız ve hür olanıydı. Zira o, geçimini şahsi gayretine veya bağış kabul etmeyen şerefli bir kaynağa dayamıştı ki, kimseye minnet borcu olmasın veya hakkı haykırmasına engel olacak dünya malı bulunmasın!…

Resûlullah bu dönemde bu tür bir düşünceyi aklından geçir-memiş olsa da -ki o, ilâhî da'vet ve risâlet işinin kendisine verileceğini bilmiyordu - yine. Yüce Allah'ın kendisine hazırladığı bu yol, böyle bir hikmeti ihtiva ediyor. Ve bu yol, şunu da açıklıyor: Yüce Allah, Resûlü'nün bi'setinden sonra onun da'vetine olumsuz bir etkide bulunacak şeylerin olmamasını murad etmiştir.

Resûlullah kendinden bahsederken, Yüce Allah'ın, kendisini, çocukluğundan beri, her türlü kötülüklerden koruduğunu haber vermesi; her biri büyük önem taşıyan iki hakikati bize açıklıyor:

Birinci Hakikat: Resûlullah (s.a.v.), insanî özelliklerin tümüyle donatılmıştı. Yâni o da, her genç gibi, Yüce Allah'ın insanı, üzerinde yaratmış olduğu fıtrî temayüllerin birçoğunu kendinde buluyordu. O, eğlence ve gece sohbetinin anlamını idrak ediyor, bundaki lezzeti duyuyordu. Nefsi de onu diğerlerinin hoşlandığı ve zevk aldığı şeylerden yararlanmaya zorluyordu.

İkinci Hakikat: Bununla beraber, Allahü Teâlâ, Resûlü'nü her türlü sapıklık ve ahlâksızlıktan, da'vetiyle bağdaşmayacak davranışlardan korumuştu. Hattâ o, nefsi arzularına boyun eğmekten, kendisini koruyacak bir şeriata veya vahy-i ilâhîye mazhar olmadan önce; diğer gizli bir koruyucu buluyor, tlâhî kaderin; îslâm şeriatını yaymak, güzel ahlâkı tamamlamak için yetiştirdiği kimiye yakışmayacak nefsani arzular ile peygamberin arasına girer bu gizli koruyucu…

Bu iki gerçeğin Resûlullah'ta bulunması, açıkça şuna işaret eder: Terbiye ve yönlendirme gibi basit vasıta ve sebebler olmadan; özel bir inâyet-i Rabbani, Resûlullah'ın elinden tutar ve yürütür. Etrafında bulunan komşuları, soydaşları ve ailesi doğru yoldan sapmış ve bu yoldan habersiz iken; onu şu doğru yola sevkedecek kim var?…

Şübhesiz ki, Allah'ın ona gençlik döneminde bile, câhiliyye karanlığını yırtacak nurlu bir yol çizmesinde lütfettiği bu özel himaye, onun peygamberlik için nasıl hazırlandığının delili, aynı zamanda, hayatında takip ettiği fikrî, ahlakî ve hissi tutum ve şahsiyetinin de temeli olan peygamberliğinin en büyük isbatıdır…

En büyük Sevgilinin (s.a.v.) nefsini; şehvetten ve arzularını tatmine zorlayıcı güdü (rnotiv Herden arındırmış olarak dünyaya getirmek, Yüce Yaratıcı'ya göre çok kolay bir işti. O zaman da; Mekke'ye in'p halkın eğlendiği evleri bulmak için koyunlarım arkadaşına bırakmaya sevkedecek bir motivi kendinde bulamıyacaktı. Ne var ki bu husus; onun ruhî yapısındaki bozuklukların çokluğuna delâlet etmez. Halbuki her asırda ve her millette Örnekleri görülen bir vakıadır bu. O halde:

Resûlullah'ın tabiatındaki motivlerin varlığına rağmen, ona uygunsuz işlerde engel olan

gizli yardımın delâletleri böyle değildir. Ancak Yüce Allah, Hz. Muhammed (s.a.v.) ile ilgili ilâhî yardımı, insanlara açıklamak istedi ki; onun risâletine inanmak kolaylaşsın ve kafalarından, doğruluğu konusundaki şübhe belirtileri uzaklaşsın. [14]

3- Resûlullah (S. A.V.)'ın Hatice'nin Malıyla Ticaret Yapması Ve Onunla Evlenmesi

Hz. Hatice (r.a.) -Îbnu'1-Esîr ve tbn-i Hişâm'ın rivayet ettiği gibi- şeref ve mal sahibi tüccar bir kadındı. Malının başına adamlar kiralıyor, onlara sermaye veriyor, kârına onları ortak ediyordu. Resûlullah (s.a.v.î'ın doğru sözlülüğü son derece güvenilirliği ve güzel ahlâkını öğrenince, malının başında Şam'a tüccar olarak gitmesi için Peygamberimize haberci gönderdi. Kendisine, başkalarına verdiğinden daha fazlasını vereceğini ve kölesi Meysere'yi de yanına katacağını bildirdi. Hz. Muhammed (s.a.v.) bu teklifi kabul etti. Hemen, Hz. Hatice'nin malının başında bir yetkili olarak, Meyse-re ile birlikte Şam'a doğru yola çıktı. Allah'ın yardımı, onunla diğer yolculuklardan daha çok bu ticarî yolculukta beraber oldu. Hz. Hatice'nin yanına kat kat kârla döndü. Hz. Muhammed (s.a.v.) üzerindeki emaneti Hatice'ye tam bir güven ve büyük bir dürüstlük içinde takdim etti. Hz. Hatice'nin kölesi Meysere, Hz. Muhammed'-in hususiyetlerini ve ahlâkının yüceliğini tanımış, ona karşı gönlü hayranlıkla dolmuştu. Bütün bunları, Hz. Hatice'ye anlattı.

Bunun üzerine Hatice, Peygamberimizin son derece güvenilirliğini beğendi. Belki de, Hz. Hatice bu yüzden kendisine gelen kâra hayret etti. Hemen dostu Nefise binti Müneyye vasıtasıyla Hz. Mu-hammed'e evlenme teklifinde bulundu. Peygamberimiz de bu teklifi kabul edip, bu konuda amcalarıyla konuştu. Onlar da, Hatice'yi, amcası Amr bin Esed'den yeğenlerine istediler. Hz. Peygamber y.'r-mi beş yaşında, Hatice de kırk yaşında iken evlendiler.

Hz. Hatice fr.a.), Peygamberimizle evlenmeden önce iki kişiyle evlenmişti. Birincisi Atik bin Âiz et-Temimî'dir. Ondan sonra da Ebû Hâle et-Temiml'dir. Bu kişinin asıl ismi, Hind bin Zürâre'dir.[15]

İbretler Ve Öğütler

Allah Resûlü'nün, Hz. Hatice'nin malının başındaki çalışması, koyun gütmekle başlayan çalışma hayatını sürdürmekten ibarettir. Bununla alâkalı hikmet ve ibret yönlerini açıklamıştık.

Hz. Hatice'nin faziletine ve Resûlullah'ın hayatındaki yerine gelince-, Resûlullah'ın yanında ve hayatı boyunca onun yüksek bir mevkisi vardır. Buhâri ve Müslim'de onun kendi dönemi kadınlarının mutlak olarak en hayırlısı olduğu sabittir.

Buhâri ve Müslim, Hz. Ali'den, Resûlulîah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: «Zamanındaki dünya kadınlarının en hayırlısı, îmrân'ın kızı Meryem'dir. Bu ümmetin kadınlarının, kendi zamanın-dakilerinin en hayırlısı da Hüveylid'in kızı Hatice'dir.»

Yine Buhâri ve Müslim, Hz. Âişe'den şöyle dediğini rivayet eder: Ben Peygamberin

kadınlarına karşı kıskançlık duymadım. Ancak Hatice'ye karşı kıskançlık duydum. Halbuki ben ona erişememiştim.» Yine Hz. Âişe (r.a.) dedi ki: «ResûluIIah (s.a.v.) bir koyun kestiği zaman: «Bunun etinden Hatice'nin sadık dostlarına gönderiniz!» demek alışkanlığında idi. Bir gün Peygamber (s.a.v.)'e öfkelendim de: «Hatice'de ne var ki» deyiverdim. Bunun üzerine Resûluîlah: «Hiç şübhe yok ki, ben onun sevgisi ile rızıklandırılmışımdır» buyurdu[16]».

îmam Ahmed ve Taberâni, mesrûk tarikıyla Hz. Âişe'nin şöyle dediğini rivayet etmişlerdir:

Resûlullah (s.a.v.), Hatice'yi anmadan ve ona güzel Övgüler sunmadan nerdeyse evden dışarı çıkmazdı. Yine günlerden bir gün onu andı. Bunun üzerine beni ağlamak tuttu. Ben Resûlullah'a: «O ancak yaşlı bir kadındır. Allah sana ondan daha hayırlısını vermiştir» dedim. Bunun üzerine Resûlullah kızdı, sonra: «Hayır, vallahi Allah bana ondan daha hayırlısını vermedi. Çünkü halk bana inanmazken o inandı. İnsanlar beni yalanlarken, o beni tasdik etti. Halk bana herşeyi yasakladığı vakit, o beni malıyla destekledi. Diğer hanımlarımdan çocuğum olmadığı halde, Allah ondan bana çocuk ihsan etti» buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.)'m, Hz. Hatice ile evlenme olayına gelince: Ha-k ak i ten bu evlilikten insanın aklına ilk gelen şey, Resûlullah'ın bedeni nazların vasıtalarına ve tamamlayıcılarına önem vermediğidir. Şayet o diğer genç akranları gibi buna önem vermiş olsaydı, elbette, kendisinden yaşça daha küçük olan kadın veya en azından kendisinden büyük olmayan bir kadına rağbet ederdi. Bize öyle görünüyor ki, Hz. Peygamber sadece Hatice (r.a.)'nin şerefine ve kavmi ile toplumunun arasındaki faziletine rağbet etmişti. Hattâ Hz. Hatice câhiliyyet döneminde bile «el-Afife: Çok iffetli» ve «et-Tâhire: Çok namuslu, çok temiz kadın» lâkabları ile şöhret bulmuştu.

Bu evlilik, Hz. Hatice'nin altmışbeş yaşında vefatına kadar ve Resûlullah'ın da elli yasına yaklaşıncaya kadar devam etti. Resûlullah (s.a.v.) bu evlilik suresince herhangi bir kadınla veya diğer bir genç kızla evlenmeyi aklından bile geçirmedi. Halbuki insanın yirmi ile elli yaş arası öyle bir dönemidir ki, çok kadınla evlenme arzusu ve cinsel duyguların etkisiyle teaddüd-ü zevcata meyil, bu dönemde depreşir.

Fakat daha önce de dediğimiz gibi; Hz. Muhammed bu dönemini; Hatice gibi bir kadınla ve bir câriye ile, evlenmeyi düşünmeden geçirdi. Şayet o böyle bir arzuyu taşısaydı, elbette örfün, alışkanlıkların ve insanlar arasındaki âdetlerin dışına çıkmadan birçok câriye veya hanım bulabilirdi. Halbuki o, dul bir kadın olan ve yaşı kendisinin iki katına yaklaşan Hz. Hatice ile evlenmişti…

Resûlullah'ın, kendisinden daha yaşlı bir kadınla evlenişi; müsteşriklerle misyonerlerden, bir de; (Yüce Allah'ın buyurduğu gibi: «…Bağırıp çağırmadan başka birşey duymayarak haykıran…») koyun gibi müsteşriklerin ve misyonerlerin ardından yürüyen sadık kölelerden… îslâm Dinine ve onun hâk'miyyetine karşı kalblerinde kin taşıyan bu kişilerden her birinin ağızlarına gem vuruyor: Hani ya bu müsteşrikler ve misyonerlerle onların sadık köleleri, Resû-lullah'm evliliği mevzuunda, İslâm'a saldırılabilecek bir alan ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in şahsiyetinin tahkir edilebileceği bir yan bulacaklarını zannettiler. Yine onlar, Resûlullah'ı, evinin geçiminde ve peygamberlik işlerinde kalb ve ruh iffetinden uzaklaşmış, maddî zevklere dalmış, şehvetperest bir adam şeklinde, halka tanıtmayı plânlıyorlar.

Misyonerlerin ve müsteşriklerin çoğunun İslâm'a karşı olmayı meslek haline getirmiş düşmanlar olduğu bilinmektedir. Onlar bu dini kötülemeyi san'at edinmişlerdir. Buna da bir hayli gayret gösteriyorlar ve ondan, bilindiği gibi birşeyler kazanmaya bakıyorlar. Onların peşinden giden gafiller ise, çoğu kulaktan dolma bilgilerine göre ve başkalarını taklit etmek suretiyle, İslâm'a karşı düşmanca tavır alıyorlar. Anlamak ve araştırmak için zihinlerini açmak, meseleyi kavramak yerine, bütün gayretleri ancak taklit ve başkalarına uymaktan ibaret kalıyor. Yine onların İslâm'a olan düşmanlık-: lan, sadece, insanın halk arasında belli bir ekole mensup olduğunu bildirmek için yakasına taktığı rozet nev'inden birşeydir! Rozetin ise, sembolden öte birşey olmadığı da bilinmektedir… Buna göre, bu kişilerin İslâm'a olan düşmanlıkları; insanlar arasında kendi kimliklerini ortaya koyan bir sembol oluyor. Şöyle ki, onların bu durumda, İslâm tarihi hakkında hiçbir şeye sahip olmadıkları anlaşılıyor. İslâm'a olan ilgileri ise, yalnızca misyonerlerin ve müsteşriklerin emperyalist zihniyetteki çalışmalarında kendini gösteren sömürge fikrinde olan eğilimlerinden ibarettir. Bu da onların, herhangi bir araştırmaya ve anlamaya lüzum görmeden peşin tercihleri^ dir. Evet onların İslâm'a olan husumetleri bile ancak kendi milletleri ve toplumları arasında, kendilerini onunla tanıttıkları yaftadan ibarettir. Yoksa, belgelemek veya araştırmak kastıyla yapılan fikri 1 bir çalışma değildir[17].

Ancak, Resûlullah (s.a.v.)'ın evliliği konusu, İslâm düşmanlarının gündeme getirdiklerinin tamamen aksine; ileri görüşlü bir müs-lümanın, dinini tanıyan, peygamberinin siyretini (yaşayışım) iyi bilen bir mü'minin; kendisine birtakım deliller çıkarabileceği konuların en kolayıdır.

İslâm düşmanları ve onların sadık kullan, Hz. Peygamber'in şahsiyetini bedensel hazîara dalmış şehvetperest bir kişinin suretiyle benzeştirmek istiyorlar! Halbuki Resûl-i Ekrem'in evliliği konusu, bunun tam aksini isbata tek başına yeterli bir delildir. Çünkü, şehvetine düşkün bir adam, yirmi beş yaşına kadar, cahiliyyet çukuruna düşmüş Arap toplumu, gibi bir toplumda, etrafında cereyan eden bozuk davranışlara tenezzül etmeden, namuslu ve iffetli olarak yaşayamaz. Yine, şehvetine düşkün bir adam kendi yaşının iki katına yakın dul bir kadınla evlenmeyi kabul etmez. Sonra O, etrafındaki herhangi birşeye gözünü çevirmeksizin Hz. Hatice ile birlikte yaşıyor. Halbuki etrafında birçok imkânlar bulunmaktaydı. Gençlik çağım aşıp ihtiyarlık gelip çatmadan bu tür şeylere yol bulabilirdi.

Hz. Peygamber'in, Hz. Âişe ve diğer hanımları ile evlenmesi olaylarına gelince; gerçekten onların her birinde önemli sebeb ve her evlilik için bir hikmet ve çok önemli bir gaye vardır ki; bu sebeb ve hikmetler bir müslümanm, Hz. Peygamber'in azametine, çanının yüceliğine ve ahlâkının olgunluğuna olan imanını artırır… Hikmet ve sebeb ne olursa olsun, kesin gerçek şu ki, O'nun evliliğinin sadece bir ihtiyacı yerine getirme ve cinsel arzusunu tatmin etme şeklinde olması mümkün değildir… Çünkü O, bu durumda olsaydı, elbette bu istek ve arzularının esas döneminde nefsanî arzu ve ihtiyaçlarını gidermek istemesi daha uygun olurdu… Hele özellikle o döneminde bu türlü düşünce ve fikirden uzaktı. Yâni, yaratılışın gereği olan ihtiyaçlardan onu alıkoyacak kadar meşgalesi ve insanları Hakk'a çağırma düşüncesi yoktu…

Biz Resûlullah'ın evliliği konusunu savunma hususunda birçok araştırmacıların yaptığı şekilde mübalâğa etmeyi düşünmüyoruz. .

Çünkü her ne kadar İslâm düşmanları Hz. Peygamber'in evlilik konusuna şübhe gözü ile bakmak isteseler bile, biz bu problemi çözmek için araştırma ve tetkike ihtiyaç

duyulacağına inanmıyoruz. (Şunu vurgulamak isteriz):

İslâm hakikatlarından nice mes'ele vardır ki, îslâm düşmanları, onları kendileri iptal etmek yerine-, müslümanlan onları savunmak için münakaşa alanına çekerek (sulandırmak isterler… Biz bu oyuna gelmeyiz!..) [18]

4- Resûlullah (S.A.V.)'ın Kabe'nin Yapımına İştirak Etmesi

Kâbe-i Şerif, Allah'a ibâdet etmek ve orada O'nu birlemek için Allah adına yapılmış ilk binadır. Peygamberler babası diye bilinen İbrahim (a.s.) putlarla savaştıktan ve içinde putların dikildiği ma'-betleri yıktıktan sonra, Kabe'yi inşâ etti. İbrahim (a.s.) Kur'ân-ı Kerîm'in şu beyanına göre, AUah katından kendisine gelen vahiyle orayı yaptı: «Hani İbrahim o beytin temellerini İsmail ile birlikte yükseltiyordu.» (Bu sırada onlar şöyle dua etmişlerdi): -Ey Rab-bimiz, bizden (şu hizmeti) kabul buyur! Şübhesiz ki hakkıyla işiten, kemâliyle bilen sensin, sen![19]».

Kâbe-i Muazzama, bundan sonra, duvarlarını çatlatan, yapısını yıkan birçok felâketlere mâruz kaldı. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ilâhi tebliğle görevlendirilmesinden birkaç yıl önce Mekke vadisinden gelen büyük sel de, bu felâketlerin arasındadır. Bu sel felâketi, duvarların çatlamasına, binanın bazı yerlerinin yıkılmasına sebeb olmuştu. Kureyş, Kâbe-i Şerife aşırı hürmetinden ve saygısından dolayı, yıkıp yeniden sağlam bir şekilde yapma cesaretim kendi nde bulamıyordu. Araplar arasında Kabe'ye karşı ta'zim ve hürmet, Hz. İbrahim Aleyhisselâm'ın şeriatından muhafaza edilegelen izlerdendi.

Resûlullah (s.a.v.), bi'setinden önce Kabe'nin tamirine ve yeniden sağlam bir şekilde yapılmasına fiilî olarak katılmıştı. Belinde yalnızca izan bulunduğu halde taş taşımıştı. Hz. Peygamber o zaman, sahih rivayete göre otuz beş yaşlarında bulunmaktaydı.

Buhârî Sahih'inde, Câbir bin Abdullah (r.a.)'dan şu hadisi rivayet eder:

«Kabe tamir edilirken Hz. Muhammed ve amcası Hz. Abbas (r.a) taş getirmeye gittiler. Hz. Abbas (r.a.). Peygamberimize, «îzarmı çıkarıp boynuna koysana!» dedi. Peygamberimiz, amcasının dedı^ ğini yapınca birdenbire yere kapaklandı, gözleri havaya dikildi. Bunun üzerine Peygamberimiz: «tzarımı bana ver» dedi ve tekrar eskisi gibi bağladı[20]».

Hacerü'l-Esved (Kara Taş)'i yerine koyma şerefine kavuşmak için kabileler arasında anlaşmazlık çıktı. Anlaşmazlığın çözümünde Resûlullah'ın etkisi büyült oldu. Bütün kabileler onun güvenilir ve herkes tarafından sevilir biri olduğunu bildikleri için, önerdiği çözüme içtenlikle boyun eğdiler. [21]

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah (s.a.v.)'ın hayatından bu bölümde yapacağımız açıklamalarda dört hususu ortaya koyacağız:

Birinci husus : Kabe'nin önemi ve Yüce Allah'ın yeryüzünde ona bahşettiği kudsiyet. Hz. ibrahim'in, Allah'ın emriyle, insanlara huzur, ve güven kaynağı; ona ibâdet için ilk ev olsun diye Kabe'yi yapmaya teşebbüs etmesi buna delil olarak yeter.

Ancak bu, Kabe'nin etrafında tavaf edenler ve orada ibâdet etmek için kalanlar üzerinde bir etkisinin olmasını gerektirmez. Ka-be-i Şerif, (Allah katında büyük bir şeref ve kudsîliğe mazhar olmasına rağmen) zarar ya d afaydası dokunmayan taş bir binadır. Fakat Allahü Teâlâ, Hz. İbrahim (a.s.)'i putları ve tağutları kırmak, puthaneleri yıkmak, puta tapıcılığı bâtıl ilân etmek ve putlarla ilgili alâmet ve âdetleri geçersiz kılmak için peygamber olarak gönderdiği vakit, ilâhî hikmet onun yeryüzünde Allah'ın birliğini ve yalnızca O'na kulluğu temsil etsin; zamanla dinin ve ibâdetin gerçek mânâsım, şirk ve puta tapıcılığın bâtıllığını açıklasın diye bir bina1 yükseltmesini emretmişti. İnsanlığın, putlara, taşlara ve tağutlara ibâdet ve kulluk etmeyi din kabul ettiği dönemde; onların bâtıl olduk* larınm ve tümünün değersiz ve geçersiz olduklarının anlaşılması zamanı gelmişti. Yine bu ma'bedlerin yerine Tevhid inancını temsil eden yeni bir simge (Kâbe)'nin konulmasının da vakti gelip çatmıştı. Tek olan Allah'a ibâdetin yerine getirildiği bu ma'bede insan,, izzetini korumak ve şu kâinatın yaratıcısından başkasına boyun eğmemek ve zillete düşmemek için girer. Allah'ın birliğine inanan, O'nun dinine giren mü'minler için, mutlaka birbirlerini tanımakta yararlı olacak bir vasıta ve sığınacakları bir melce' olması gereklidir. Varsın ülkeleri değişik olsun, yurtları birbirine u/.ak olsun, dilleri ve ırkları çe^.tli olsun rinenılı değildir… Buna da Allah'ın birliğini temsil ettiği, putların ve şirkin sapıklığını reddetmesi için yapılmış olan bu kuLsal evden dana uygunu yoktur Çünkü Kabe, tüm1 mü'minler için bir sığınak ve onları birbirine bağlayan bir rabıtada. Mü'minler Kabe'nin himayesinde tanışırlar ve hak üzere orada buluşurlar. Her ne kadar geçersiz tanrılar dikilse de, zamanın ve asırların geçmesine rağmen bâtıl bir şekilde tanrılıkları savunulan insanlar ortaya çıkarılsa da, Kabe, dünyanın her köşesinde müs-lümanlann tek vücud olmasını sağlayan, Allah'ın birliğini ve yalnızca O'na ibâdet edilmesi gerektiğim açıklayan bir alamettir, bir simgedir…

Yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerîm'indeki; «Hani beyt-i şerifi insanlar için bir toplantı yeri ve emin bir mahal yapmıştık. Siz de İbrahim'in makamından bir namazgah edinin[22]» âyetinin anlamı budur. Allah'a kulluk etmenin manâsıyla ve ilâhi emirleri yerine getirme duygusuyla kalbi dolup taşarak Beyt-i Haram'ı tavaf eden bir müs-lümanm kafasından geçen mânâ da budur. Çünkü ubûdiyyet, emirler topluluğudur. Abd (kul) ise kendisine emredileni yerine getüv mekle ve emri baş üstüne, diyerek kabul etmekle yükümlüdür. Kabe'nin kutsallığı, Allah katındaki yerinin yüceliği, bundan gelmektedir. Ve onu haccetmek zarureti, etrafım dolaşma şartı da bundan gerekli olmaktadır.

İkinci husus: Kabe'nin birbiri ardına yıkılışının ve yapılışının açıklanması: Kâbe-i Şerif, kesin bilgilere göre, tarih içinde dört kere yapılmıştır. Bu dört defanın dışında şübhe ve ihtilâf edilmiştir.

İlk yapılışına gelince, bu, İbrahim Aleyhisselâm'ın, oğlu İsmail (a.s.)'in yardımıyla yaptıkları binadır. Bu da, Hz. İbrahim'in, Rab-binden kendisine gelen emri yerine getirmesi ile olmuştur. Nitekim bu husus, Kur'ân-ı Kerim'in, en sahih hadîslerin açıklanmasıyla sabittir. Kur'ân-ı Kerim de bu hususta şöyle buyurur: «Hani, İbrahim o, Kabe'nin temellerini İsmail ile birlikte yükseltiyordu. (Onlar şöyle dua etmişlerdi): Ey Rabbimiz, bizden (şu hizmeti) kabul buyur! Şübhesiz ki, hakkıyla işiten, kemâliyle bilen

sensin, sen.[23]

Sünnette ise, bu konuda birçok hadisi şerif bulunmaktadır. Bu-harî'nin İbn Abbas'tan rivayet ettiği şu hadis onlardan biridir: Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: «İbrahim: Ey İsmail, Yüce Allah, hakikaten bana bir emir verdi. O da: Rabbinin sana emrettiğini yap, dedi. İbrahim (a.s.), oğluna: Bana yardım eder misin? diye ricada bulundu. İsmail (a.s.) de: Evet, yardım ederim, dedi. İbrahim (a.s.) civardaki yüksek bir tepeye işaret ederek, AUahü Teâlâ burada bana bir ev (bina) yapmamı emretti, dedi… İbn Abbas (r.a.) rivayetine devamla der ki; İbrahim ile İsmail işte orada Kabe'nin temellerini atıp, duvarlarını yükselttiler. İsmail taş getirir, İbrahim de binayı yapardı…[24]».

Zerkeşi, el-Ezrakİ'nin «Tarih-i Mekke» adlı kitabından şunu nak-letmiştir: «İbrahim (a.s.) Kabe'nin yüksekliğini yedi zira', uzunluğunu otuz zira', enini ise yirmi iki zira' olarak ve tavansız bir şekilde yaptı[25]».

Tarihçi ve siyerci es-Süheylî, Kabe'nin yüksekliğinin dokuz zira' olduğunu nakleder[26].

Ben bu rivayetin, el-Ezrakfnin rivayetinden doğruya daha yakın olduğunu söyleyebilirim…

Kabe'nin ikinci kere yapılışı: Bu da, İslâm'dan önce Kureyş'in yaptığı ve yukarıda da zikrettiğimiz gibi yapılışına Peygamberimizin de iştirak ettiği onarımdır. Bu sefer Kureyş, yüksekliğini onsekiz zira'ya çıkarırken, el-Hıcr denilen yeri dışarıda bırakıp, zemini altı küsur zira' daralttılar[27].

Bu konuda, Hz. Resûlullah (s.a.v.), Hz. Âişe (r.a.)'den rivayet edilen bir hadiste şöyle buyuruyor: «Yâ Âişe! Kavmin câhiliyyet dönemine yakın olmasaydı, Beyt'i, emreder yıktırırdım. Kabe'ye daha önce hariç bırakılan Hıcr'ı ilhak ederdim. Beyt-i Şerifi zemin seviyesine indirir, doğu kapısı ve batı kapısı olmak üzere iki kapı yapardım. Ve böylece, İbrahim'in inşâ ettiği plâna onu ulaştırmış olurdum.[28]

Kabe'nin üçüncü kere yapılışı : Kabe, Muâviye'nin oğlu Yezid zamanında, Şam ordusu Mekke'yi almak için harbettiği sırada yani-vermişti. Olayın özeti şöyledir: Şam ordusu, Yezid bin Muâviye'nin emriyle Husayn bin Nümeyr es-Sükveni komutasında; Hicri 36. yılın sonlarında, Mekke'de, Abdullah bin ez-Zübeyr'i kuşattılar. Mancınıkla, Kabe'ye fyafjfu fitil ve taş) attılar. Bunun neticesinde Kâbe-i Şerif yıkıldı ve yakıldı. İbn Zübeyr (r.a.) Hac mevsiminde hacıların gelmesini bekledi. Hacılar gelince onlara:

- Ey insanlar! Kabe hakkındaki fikrinizi bana söyleyin. Bu Kabe'yi yıkıp, yeniden mi yapayım, yoksa yıkılan yerlerini mi ona-rayım? diye sordu. Abdullah îbn-i Abbas (r.a.): — Benim kanaatime göre, yıkılmış yerlerini onaralım, Beyt'i Hz. Muhammed (s.a.v.)'-in peygamber olarak gönderildiği ve insanların da İslâm'a girdikle-zamanki hâl üzere bırakıp, Peygamberin ve o zamanki müslü-manlann muhterem hatıralarını taşıyan Kabe'yi ve her taşını o ebedi hatıralarla başbaşa bırakmalısın, dedi. îbn Zübeyr bunun üzerine: — Fakat sizden birinizin evi yanmış olsa, o yanık evini yenile-medikçe rahat edemez. Rabbımzın Beyti'nin bu halde kalmasına nasıl gönlünüz razı olur? Binâenaleyh ben Rabbimden üç defa istihare edeceğim. Ondan sonra işime karar verip, azimle hareket edeceğim, diye kararını açıkladı. Üç gün sonra Kabe'yi yıkmaya başladı. Hattâ duvarlarım

yer seviyesine indirdiler. Îbn Zübeyr, Kabe'nin etrafına direkler diktirip, bunları örtülerle kapattı. Sonra binayı yükseltmeye başladılar. îbn Zübeyr, Kabe'nin daha evvel Kureyş tarafından dışarıda bırakılan altı zira'lık kısmım ona ilâve etti. Yüksekliğine de on zira' daha ilâve yaptılar. Birinden girilmek, öbüründen çıkılmak üzere iki de kapı yaptırdı. Ancak îbn Zübeyr'e, Kabe'ye bu fazlalığı ilâve etmeye cesaret veren, Hz. Âişe'nin Resûlul-lah'tan rivayet ettiği hadib olmuştur[29].

Kabe'nin dördüncü kere yapılışı: Kabe tbn Züboyr'in şehid edilmesinden sonra tekrar yapılmıştır. İmam Müslim, Sahîh'inde Ata bin Ebİ Rebah'tan şu haberi nakleder: îbn Zübeyr şehid edilince, Haccâc, Abdülmelik Îbn Mervân'a bir mektub yazdı. îbn Zübeyr'in Kabe'yi İbrahim Peygamberin koyduğu temeller üzerine bina ettiğini, bu temelleri Mekke ahalisinden doğruluk ve adaletle tanınmış birçok kimselerin görmüş olduklarını haber verdi. Abdülmelik, Hac-câc'a yazdığı cevabî mektubunda: Biz îbn Zübeyr'in Kabe'yi yıkması gibi bir kabahat irtikâb etmiyeceğiz. Beyt'in yüksekliğine ilâve ettiklerini bırak. Hıcr'dan Beyt'e ilâve ettiği kısmı çıkarıp eski hâline iade et. Onun açtığı ikinci kapıyı da kapat, emrini verdi, Haccâc da bu emre göre hareket ederek, Beyt'in Hıcr-ı İsmail tarafını yıkıp Kureyş zamanındaki eski vaziyetine döndürdü[30].

Abbasi Halifelerinden Harun er-Reşîd, daha sonra Kabe'yi yıkıp, tbn Zübeyr'in yaptığı gibi eski haline döndürme karanda olduğunu söylerler. Harun Reşîd'in bu kararma karşı, büyük faklh Mâlik bin Enes: «Allah muradını versin, ey Mü'minlerin Emİri! Sakın bu Beyt'i (Kabe) senden sonraki meliklerin oyuncağı haline getirme! Bir başkası çıkar bu şeklini beğenmez, hemen değiştirive-rir. Bir diğeri de yine bunun aksını yapar. Böylece Kabe'nin heybeti insanların gönlünden silinip gider» diyerek Halife'yi bu görüşünden vazgeçilmiştir[31].

Kabe-i Şerifin şu yukarıda saydığımız dört defa yapılışı kesindir.

Üzerinde şübhe ve ihtilâf bulunan beşinci defa yapılışı ise, İbrahim Aleyhisselâm'ın Kabe'yi inşaasından öncesi ile alâkalıdır. Acaba Kabe İbrahim Aleyhisselâm'dan önce yapılmış mıydı, yoksa yapılmamış mıydı?..

Bir kısım haber ve rivayetlerde, Kabe'yi ilk yapan kişinin Âdem Aleyhisselâm olduğu bildirilmektedir. Bu rivayetlerin en barizi, Bey-hakî'nin «Delâilü'n-Nübüvve»'sinde, Abdullah bin Amr'dan rivayet ettiği hadîstir: Abdullah bin Artır, Peygamberimizin şöyle buyurduğunu söyledi: «Yüce Allah, Cebrail (a.s.)'i Âdem ve Havva'ya göndererek, benim adıma ikiniz bir beyt yapınız» diye emretti. Cebrail (a.s.) onlara Kabe'nin projesini çizdi. Âdem yeri kazmaya, Havva da toprakları taşımaya başladı. Nihayet suya isabet etti. Alttan, «Yeter yâ Âdem- diye nida edildi. Âdem ve Havva binayı yapınca; Allah onun etrafını tavaf etmelerini Âdem'e vahyetti. Ona: «Bu bina yeryüzünün ilk beyti, sen de insanların ilkisin» denildi. Sonra asırlar birbirini kovaladı. Nihayet onu Hz. Nûh (a.s.î haccetti. Yine asırlar birbirini takip etti ve sonunda o beyt'in temellerini Hz. îb-rahim (a.s.) yükseltti.» BeyhakÎ bu hadisi naklettikten sonra, hadîsin senedinde geçen ravi îbn Lehia, böylece merfû olarak tek kaldı, İbn Lehia zayıftır ve onunla ihticac edilmez demiştir. Buradaki rivayetler ve diğer haberler Beyhakî'nin rivayet ettiği bu hadîsin mânâsına yakındırlar. Ancak bu haber ve rivayetlerin hepsi zayıflıktan ve münker olmaktan uzak değildir. Yine Kabe'yi inşa eden ilk kişinin, Şit Aleyhisselâm olduğu da söylenmektedir.

Bu duruma göre, Kabe bu haberlere ve zayıf rivayetlere güvendiğimiz takdirde çağlar boyunca beş defa yapılmış oluyor.

Ancak bunlardan kesin olarak sabit olana güvenmek en doğrusudur. Bu duruma göre de, yukarıda izah ettiğimiz gibi Kabe dört defa yapılmıştır. Bunların ötesindekini de Allah'ın ilmine havale etmemiz en doğrusu olacaktır.

Üçüncü husus: Resûlullah (s.a.v.) işlerin yoluna konulmasında; anlaşmazlıkların çözümlenmesinde, düşmanlıkların sona erdirilmesinde, kişi ile toplum arasında bazan meydana gelen problemleri çözmede uyguladığı metod ve hikmetli davranışları sayesinde, kanla sonuçlanacak olan bir düşmanlığı daha önledi. Anlaşmazlık onların arasında öyle bir noktaya ulaşmıştı ki, nerdeyse aralarında korkunç bir savaş çıkacaktı. Abdüddar oğulları, kan dolu bir çanağı ortaya çıkarıp, sonra Adiyy oğullarıyla birlikte ellerini bu kana batırıp, ölmeyi göze aldıklarına dair yemin ettiler ve sözleştiler. Kureyş, böylece dört veya beş gece geçirdi. Sonunda bu fitne ateşinin sönmesi yine Resûîullah'ın eliyle oldu. Biz, bu meziyyeti Resû-lullah'm fıtratında bulunan dâhiliğe ve yaratılışında bulunan zeki-lige hamletmekten ziyade, Allah'ın onu risâlet ve nübüvvet yükünü taşıması için seçmesine yâni peygamberliğine veriyoruz.

Resûlullah (s.a.v.)'in yaratılışındaki temel esas, onun bir peygamber yâni Nebi ve Resul oluşudur. Bu esasa mebnî olarak zekâ ve dehâ gibi diğer meziyyetler, risâlet ve nübüvvetten sonra gelirler.

Dördüncü husus: Bu da Resûîullah'ın Kureyş'In ileri gelenleri arasında, onların çeşitli derece ve tabakalarına göre mevkisinin yüksekliğini göstermektedir. Resûlullah onların arasında -el-Emîn» güvenilir kişi lâkabını almıştı. Kureyş'in tümü tarafından sevilmişti. Hz. Peygamber konuştuğu vakit, sözünün doğruluğunda, kendisiyle karşılıklı iş yapıldığı zaman ahlâkının güzelliğinde, ondan yardım istendiğinde ve itimad edildiğinde, samimiyetinin üstünlüğünde asla şübheye düşmüyorlardı.

Ama, Resûlullah'a Allah katından peygamberlik görevi geldikten ve kendisini yalancılıkla itham edip, inatla ve eziyetle karşı koyan şu kavmine, Allah'ın emirlerini tebliğ etmeye başladıktan sonra, bu kişilerin kalblerini dolduran kin ve inadın ne dereceye vardığını olaylar bize gösterecektir. [32]

5- Hîrâ Mağarasındakî İnziva

Resûlullah (s.a.v.)'m yaşı kırka doğru yaklaşınca, içinde herşey-den uzaklaşma sevgisi doğmaya başladı. Allahü Teâlâ ona, Hirâ ma-ğarasındaki yalnızlığı iyice sevdirmişti. Hirâ mağarası Mekke'nin kuzeydoğusuna düşen dağdaki mağaradır. Resûlullah orada inzivaya çekiliyor, sayılı gecelerde orada ibâdet ediyordu. Bir defasında on gün, diğer bir defasında da bir aya yakın bir zaman orada kalmıştı. Sonra evine dönüyor, diğer inziva için gerekli olan azığını alıyor, kısa bir zaman sonra tekrar yine Hirâ mağarasına çekiliyordu. Bu durum, o, mağarada bir halvet halinde iken; kendisine vahiy gelinceye kadar, devam etmiştir. [33]

İbretler Ve Öğütler

Peygamberlik kendisine bildirilmeden önce, Resülullah'm gönlüne sevdirilen bu inziva hayatında, gerçekten büyük işaretler ve delâletler vardır. Yine bu inziva hayatında, umumî olarak müslü-manların hayatında, hususî olarak da İslâm da'vetçilerinin hayatında yer etmesi gereken önemli hususiyetler vardır.

Resûlullah'ın bu uzlet hayatı gösteriyor ki; bir müslüman, ibâdetlerin her türlüsünü yerine getirmekle faziletlerle süslenmiş olsa bile; bütün bunlara halvet ve uzlet zamanlarını katmadıkça, o zamanlarda nefs muhasebesi yapmadıkça, Allah'ı düşünmedikçe, kâinatın görüntüleri hakkında ve bu görüntülerde Allah'ın azametine işaret eden delâletler konusunda düşüncelere dalmadıkça; o müs-lümanın Islâm'lığı olgunluğa erişemez!..

Bu, gerçek müslümanhğı isteyen bir müslumanın hakkındaki ölçüdür. Artık, nefsini, hak yola rehberlik eden ve Allah da'vetç;-sinin yerine koymak isteyen bir kişinin durumu nasıl olur, onu da varın siz tasavvur edin?..

Bunun hikmeti şudur-, İnsan nefsinin birtakım âfetleri vardır ki, onların zararlarını ancak, kalabalıklardan uzaklaşma usulü, dünyanın sıkıntılarından ve gösterişlerinden kurtulma hususundaki nefs muhasebesi giderir. Buna göre kibir, kendini beğenme, hased, riya ve dünya sevgisi hepsi nefsin âfetleridir. Ve bu hallerin sahibi zahirde sâlih amel ve makbul ibâdetlerle süslenmiş, halkı irşad eden, güzel öğütlerde bulunan ve Hakk'a çağıran tavırda görünse de, için için yıkılmakta, kalbinin derinliklerinde gulgule ve nefsi üzerinde ağır bir yük bulunmaktadır. Ve bu âfetlere hiçbir çare yoktur. Ancak bu âfetlerin malûlü nefsiyle başbaşa kaldıkça bunların hakikatini ve kaynağını, aynı zamanda ömrünün her anında Allah'ın tevfik ve inayetine ne derece muhtaç olduğunu da hesab edecek. Yine insanı ve onun Hâlik-ı A'zam huzurundaki zavallı halini, övüldüğünün ve yerildiğinin de anlamsız olduğunu düşünecek. Yine Allah'ın azametinin tecellileri, kıyamet ahvali, hesab gününün uzunluğu ve Cenâb-ı Hakk'ın rahmetiyle ikabınm ne kadar dehşetli şeyler olduğunu düşünecek… îşte bu sürekli ve derin düşünceler, nefse bulaşan bu tür afetleri silkeler, kalbi irfan ve saffet nuruyla yeniden diriltir. Ve artık dünya belâlarından hiçbirine, onun aynasını kirletme fırsatı kalmaz.

Müslümanların hayatında umumi olarak, İslâm da'vetçileri İçin de hususî olarak, yüksek bir önemi haiz diğer bir husus da; kalb-de Allah sevgisinin yoğrulmasıdır… Bu da, kendini Allah uğrunda feda etmenin, o yolda cihadın, uygun bir şekilde tutuşturulmuş her da'vet meş'alesinin esasıdır ve kaynağıdır. Allah sevgisi, mücerret akli imandan dolayı gelmez. Akılla ilgili işler, tek başına hiçbir zaman kalbde ve duygularda etkili olamamıştır. Şayet böyle olsaydı, müsteşrikler Allah'a ve Resûlü'ne inananların başında gelirdi. Yine onların kalbleri Allah ve Resûlü'ne karşı sevgi ile dolup taşardı. Halbuki şimdiye kadar sen âlimlerden birinin matematik ka-idesiyle veya cebir problemlerinden birine inanarak ruhunu temizlediğini duydun mu?

Allah sevgisine, O'na imandan sonra, yegâne etken Allah'ın nimetleri ve ihsanları konusunda çokça düşünmek, O'nun azameti ve yüceliği hususunda kafa yormak, sonra da kalb ve dil ile O'nu bol bol zikretmektir. Ancak bunların tümü, dünya meşgalelerinden ve dünya dağdağasından, belirli aralıklarla uzaklaşmak, halvete ve uzlete çekilmekle tamamlanır.

Bir müslüman bunu yaptığı ve bu ödevi yerine getirmeye hazırlandığı zaman, bundan dolayı onun kalbinde çok büyük bir ilâhi muhabbet yeşerir. Bu muhabbet sebebiyle insan, her büyüğü küçük, mağrurları ise hakir görür. Ve artık her türlü azab ve işkence basit, her tür horlama ve istihza ayağının altındadır. İşte bu öyle bir hazırlık dönemidir ki; Allah da'vetçileri o dönemde kendilerini ile-

riki dönemler için silâhlandırırlar. Yâni bu uzlet dönemi, Yüce Allah'ın sevgilisi Hz. Muhammed'i İslâm da'vetinin yükünü çekmek için yetiştirip hazırladığı dönemdir. Çünkü korku, sevgi ve ümit-den dolayı kalbde bulunan vicdanî kuvvetler (motivler, güdüler) soyut aklî anlayışın yapamadıklarını yaparlar. Endülüslü büyük âlim hnâm Şâtibî (Allah rahmet eylesin) bu motivler konusunda, müs-lümanları ikiye ayırdığı vakit bu gerçeği keşfetmişti. O, islâm'ın genel etkisiyle teklifler dairesine giren avam müslümanlar; diğeri akıl ve anlayıştan daha etkili olan birşeyin şevkiyle bu teklifler dairesine giren aydın müslümanlar diye ikiye ayırmıştı. Bu konuda şöyle der: «Birinci grubun durumu; hiçbir fazlalık olmadan iman akdi ve İslâm akdinin hükmüyle amel eden kişinin durumu gibidir. İkinci gruubun hali ise; korkunun, ümidin veya sevginin baskın çıkmasıyla amel eden kişinin hâli gibidir. Korku itici bir kamçı, umut komutan ve yol gösterici, sevgi ise taşıyıcı bir akımdır. Korkan kişi meşakkatin varlığıyla birlikte amel eder. Meşakkatten doğan korku, meşakkatli olsa bile daha ehvenine karşı sabretmeye sevkeder. Umutlu kişi yine meşakkatin varlığıyla birlikte amel eder. Ne var ki tam bir rahatlık içindeki umut tüm yorgunluğa karşı sabretmeye sevkeder. Seven kişi, sevdiğini arzulayarak, gayret sarfetmek-le amel eder. Zorluklar kolaylaşır, uzaklık yakınlaşır ona. Gücü tükenir, muhabbetin ahdini yerine getirdiğini ve nimetin şükrünü ödediğini görmez olur[34]».

Kalbdeki vicdanî kuvvetleri pekiştirmek için çeşitli yollar edinmek, müslümanların zarureti üzerine icma ettikleri konulardan biridir. Araştırmacılar ve İslâm ulemasının çoğunluğu tarafından «Tasavvuf» diye isimlendirilen; bir kısmının «ihsan», tbn Teymiyye[35] gibi bir kısım âlimlerin ise «ilm-i sülük» diye nitelendirdikleri şeydir.

Resûlullah'ın, bi'setine doğru sık sık başvurduğu bu uzlet, içinde bulunan bu itici duyguları takviye için başvurduğu yollardan biridir.

Ne var ki; halvet (yalnızlığa çekilme)'in mânâsını bazıları gibi halktan uzaklaşma şeklinde anlamak uygunsuz olur. Onlar halveti, kendilerinin toplumdan kaçışlarına göre anladılar. Bu tür uzlet, tümüyle insanlardan yüz çevirmek, dağları ve mağaraları vatan edinmek, bunu fazilet saymak demek olur.

Bu anlayış, Hz. Peygamber'in dosdoğru yoluna ve onun muhterem ashabının da yoluna ters düşmektedir. Yukarıda da zikrettiğimiz gibi, yalnızlığa çekilmekten maksad, ıslah-ı hâl için çare olarak halveti seçmektir. Çare olarak alman ilâç gerektiği vakit ancak yeterli derecede alınmalıdır. Aksi halde sakıncalı bir hastalığa dönüşür s altlı kişilerin hal tercümelerinde, insanlardan uzaklaşıp uzlete devam eden kişileri gördüğümüz vakit, bunu onların kendilerine mahsus özel hallerine atfetmek gerekir. Onların bu durumları insanlara delil olamaz..[36]

6- Vahyin Başlangıcı

Buhâri'nin rivayetine göre, vahyin başlangıcının nasıl olduğunu bize en güzel şekilde anlatan Hz. Âişe'dir. Hz. Âişe şöyle der: «Allah'ın elçisine ilk gelen vahiy, uykuda iken sadık rü'ya ile başlamıştır. Onun her gördüğü rü'ya sabahın aydınlığı gibi ortaya^ çıkardı. Sonra kendisine yalnızlık sevdirildi. Artık Hirâ mağarasında ibâdet ediyor, azık almak için eve geliyor ve tekrar aynı mağaraya dönüyordu. Nihayet Allah'ın Resulü, Hirâ mağarasında bulunduğu bir sırada vahiy geldi. Şöyle ki; O'na melek gelip, -Oku!» dedi. O da, «Ben okumak bilmem» cevabını vçrdi. Resûlullah (s. a.v.) buyurdu ki; «O zaman melek beni alıp takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra bıraktı ve: «Oku» dedi. Ben de yine: «Ben okumak bilmem» dedim. O, beni yine takatim kesilinceye kadar sıktı ve sonra yine oku dedi. Ben de yine: «Ben okumak bilmem» dedim ve beni tekrar alıp üçüncü defa sıktı. Ve beni bıraktıktan sonra: «Yaratan Rabbinin adıyla okulO insanı pıhtılaşmış kandan yarattı. Oku ki, senin Rabbin kalemle yazı yazmayı öğreten, insana bilmediğini öğreten, bol kerem ve ihsan sahibidir» dedi. Bu âyetleri alan Allah'ın Resulü, yüreği titreyerek, eşi Hatice'nin yanına geldi ve: «Beni örtünüz» dedi. Korkusu geçinceye kadar onu örttüler. Sonra başına gelen olayı eşine anlatarak: «Kendimden korkuyorum» dedi. Bunun üzerine eşi: «Allah'a yemin ederim ki, Rabbin seni hiçbir zaman utandırmaz. Çünkü, sen akrabanı gözetirsin, âciz olanların ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, misafiri ağırlar, hak yolunda halka yardım edersin» diyerek, onu teselli etti. Bundan sonra Hatice, Resû-lullah'ı alıp, amcazadesi Varaka bin Nevfel'e götürdü. Bu zât câhi-liyye çağında hristiyan olmuş, İbranice'yi bilir ve İncil'den nasibi nis-betinde birşeyler yazardı. O günlerde gözleri kör idi. Hatice, Vara-ka'ya, «Amcaoğlu, dinle bak, kardeşinin oğlu ne söylüyor?» dedi. Varaka: «Kardeşimin oğlu, ne var?» deyince, Resûlullah başından geçeni anlattı. Bunun üzerine Varaka; -Gördüğün, Allah'ın Mûsâ'-ya indirdiği Nâmûs-u Ekber'dir. Keşke senin da'vet günlerinde genç olsaydım da, kavminin seni çıkaracakları zamanı görseydim» dedi. Allah'ın Resulü de; «Onlar beni çıkaracaklar mı?» diye sordu. O da; «Evet, senin gibi birşey getirmiş, yâni vahiy tebliğ etmiş hiçbir kimse yoktur ki, düşmanlığa uğramasın. Şayet senin da'yet günlerinde yetişirsem, sana yardım ederim» diye cevab verdi. Çok geçmeden Varaka vefat etti. O sırada bir müddet için vahiy kesilmişti.»

Vahyin kesildiği zaman konusunda ihtilâf edilmiştir. Bazıları üç yıl, bazıları daha az olduğunu söylemişlerdir. Tercih edilen görüş, Beyhakî[37]'nin rivayet ettiği altı aylık bir dönemdir. Sonra Bu-hârî, Câbir bin Abdullah (r.a.)'dan «Fetretü'1-vahy» konusunda şöyle dediğini rivayet etmiştir: Resûlullah (s.a.v.) Fetret-i vahiyden bahsederken söz arasında buyurdu ki; «Ben bir gün yürürken birdenbire gökyüzü tarafından bir ses işittim. Başımı kaldırdım. Bir de baktım ki Hirâ'da bana gelen Melek (yâni Cebrail a.s.) sema ile arz arasında bir kürsi üzerinde oturmuş. Pek ziyade korktum. Evime dönüp beni örtün, beni örtün, dedim. Bunun üzerine Allahü Teâlâ Hazretleri: «Ey örtüye bürünen Resulüm, kalk da sana iman etmeyenleri korkut. Rabbini büyük tanı. Elbiseni temizle, kötü şeyleri terke devam et[38]» âyet-i kerîmelerini indirdi. Artık vahiy kızıştı da ardı arkası kesilmedi…» [39]

İbretler Ve Öğütler

Bu, «Bed-ul Vahy= Vahyin Başlangıcı» hadîsi, dinin akaid ve şeriatle ilgili hakikatların tümünün üzerine kurulduğu temel esas olur. Bu hadîsi iyi kavramak ve ona kesinlikle inanmak, Hz. Peygam-ber'in getirdiği gaybi hallere ve şer'î emirlere kesinlikle inanmayı gerektiren bir giriş niteliğindedir. Çünkü «Vahyin hakikati, kendi kafasından düşünüp akıl ve görüşüyle kanun yapmaya kalkışan insanla, herhangi bir değiştirme ve kısaltma veya fazlalık yapmadan doğrudan doğruya kendi Rabbi'nden aldığı emir ve yasakları insanlara tebliğ eden insan arasında yegâne ayırıcı çizgidir.

Bundan dolayı, İslâm'a şübhe sokmak isteyen din. düşmanları; Resûlullah (s.a.v.Vın hayatındaki vahiy mes'elesiyle meşgul olmaya önem veriyorlar ve vahyin hakikatma birşeyler katmak; vahiyle ilhamı birbirine karıştırmak veya vahyi şuuraltmdaki şeylerin şuur üstüne çıkması olarak nitelendirmek, hattâ sar'a (histeri) hastalığı olarak göstermek için, yorucu bir fikrî çalışmaya giriyorlar. Onlar «vahiy» konusunun, Hz. Muhammed'in Allah katından getirdiklerine olan imanın ve müslümanların inançlarının kaynağı olduğunu bildikleri için böyle yapıyorlar. Din düşmanlarının, vahyin hakikati ile ilgili olarak ortaya attıkları şübheler tutarsa; vahiyden kaynaklanan ahkâm ve akaidin tümünü inkâr etmeleri kolaylaşmış olur. Ayrıca Hz. Muhammed (s.a.v.)'in uymaya çağırdığı ahkâm-ı şer'iyye ve prensiplerin tümünün, onun şahsî düşüncesinin ürününden başka birşey olmadığı fikrini yerleştirmeleri imkânı doğar…

İslâm'a karşı fikir savaşı ilân eden ve durmadan iftirada bulunan İslâm düşmanları, bu gayeyi gerçekleştirmek için, vahiy olayını te'vile ve onu apaçık hakikatından uzaklaştırarak, tarihçilerin bize naklettiği sahîh hadîslerin bahsettiği şeklini tahrife yeltendiler. Onlardan herbiri batının uydurma düşüncelerinden kendi aklına uygun olanım buna ilâve etti…

Onlardan, şöyle düşünenler bile vardır: Hz. Muhammed (s.a.v.) devamlı gelişen bir keşf yoluyla, içinde bir akide (inanç) oluşuncaya kadar düşünmeye devam etti. Sonunda o akideyi, puta tapıcılığı yıkmaya yeterli görüyordu. Bundan daha da katmerli iftira şu sözün yayılmasıdır: Ancak Hz. Muhammed (s.a.v.), Kur'ân'ı ve İslâm prensiplerini Rahib Bahira'dan öğrendi. Hattâ şu sözü söyleyenler bile çıkmıştır: İş, ne şöyle, ne de böyledir. Fakat Muhammed (s. a.v.) asabi bir adamdı veya sar'a (histeri) hastalığına yakalanmış bir kimse idi[40].

Biz, akıllı bir kimseye, onları gördükten ve duyduktan sonra Hz. Muhammed (s.a.v.) Jin nübüvvetini inkârdan başka bir çıkış yolu bırakmayan şu tuhaf hilekârlıklara bakınca; İmam Buhârî'nin hadîsinde şimdi arzetmeye çalıştığımız haliyle, Resûlullah'a vahyin inmeye başlam asındaki apaçık ilâhi hikmeti bütün niteliğiyle görebiliyoruz:

Vahyin perde arkasından gelme imkânı olduğu halde niçin Re-sûlullah ilk defasında, Cebrail'i dünya gözü ile gördü? Niçin Yüce Allah, Resûlü'nün kalbine, Cebrail'i görmesinden dolayı korku bıraktı ve onu tanımasında hayrete düşürdü? Halbuki Yüce Allah'ın kendi elçisine karşı taşıdığı sevgi ve onu koruması, onun kalbine sükûnet vermesini gerekli kılardı. Böyle olunca da artık o hiçbir şeyden korkmaz ve ürpermezdi. Niçin Peygamberimiz, mağarada kendisine görünen varlığın cinlerden garib bir yaratık olmasından korktu da onun Allah katından gelen emin bir melek olmasına yormadı? Niçin bundan sonra, vahiy uzun bir müddet kesilmişti? Halbuki Resûlullah (s.a.v.) vahyin kesilmesinden dolayı büyük bir umutsuzluğa kapılmıştı. Hattâ O, îmâm Buhârî'nin rivayet ettiği gibi dağların uçurumlarından kendisini aşağı atmaya niyetleniyordu.

Bu sorular, vahyin ilk başladığı şekle nisbetle çok tabiîdir. Bunların cevabını düşündüğümüzde, derin bir hikmeti ihtiva ettiğini görmekteyiz. Daha doğrusu bağımsız düşünen bir adam, o hikmette-, İslâm'a fikri savaş açanların ortaya attıkları şirke düşmekten, bâtıl ve uydurma hileleriyle etkilenmekten koruyacak saf hakikati bulacaktır.

Hz. Muhammed Aleyhisselâm Hirâ mağarasında aniden karşısında Cebrail'i gözüyle görünce irkildi. Cebrail (a.s.) ona: «Oku!» diyordu. Neticede, vahiy olayının hallüsinasyona hamledilecek dahilî ve şahsî bir iş olmadığı ortaya çıkıyor. Vahiy olayı, yalnızca insanın iç yapısı ve nefsiyle alâkası olmayan, harici bir hakikati telâkki etmek (almak) ve onu kabul etmekten ibarettir. Meleğin Hz. Peygamber'i üç kere sıkması, sonra her defasında «Oku* diyerek bırakıvermesi, bu haricî telâkkiyi destekleme ve bazı aleyhte tasarıları reddotme hususunda te'kid olarak nitelendirilebilir. Yâni bu olay, asla dahili bir hayal görme olayı değildir.

Resûlullah'm, görüp işittiklerinden dolayı içine korku ve ürperti düşmüştü. Hattâ O, mağaradaki halveti (yalnızlığa çekilmesi) ni yanda kesip, yüreği titreyerek sür'atle eve dönmüştü. Her aklı başındaki düşünür için şurası açıkça ortadadır ki; Resûlullah, dünyaya yaymak üzere sorumlu tutulacağı peygamberlik görevine hiç arzu duymamıştı. Zaten şu vahiy olayı, Hz. Peygamber'in bazan aklından geçirdiği birşeyi tamamlar veya onunla uyum sağlar bir şekilde olmamıştı. Vahiy olayı, onun hayatını sarsacak bir şekilde daha önceden hazırlıksız, olarak aniden onu gelip sarmıştı. Hasılı bu durum, kendinde devamlı ve tedrici bir keşif yoluyla, da'vet etmeyi tasarladığı bir akidenin oluşmasına kadar, akıl ve tefekkür yoluyla yetiştiren, "bir insanın işi değildir.

Sonra, gerçekten ilham hallerinden veya hayalet görmekten yahut ruhi coşkunluk ya da ulvi düşüncelerden olan bir şey-, korkuyu, ürpertiyi veya renk değişmesini gerektirmez. Bir taraftan aniden korku ve ürperti ile karşı karşıya gelme ile diğer taraftan düşünce ve tefekkür içinde derece derece gelişme arasında bir bağlantı kurmak mümkün değildir. Aksi takdirde tüm düşünür ve mütefekkirlerin, bu korku halini ve şaşkınlıklarını, defalarca yaşamaları gerekirdi!.

Her okuyucu da bilir ki, korku, ürperti, vücudun titremesi, renk değişmesi ve bunların tümü rol ve gösteriş için yapılmasına imkân bulunmayan zarurî infiallerdir. Hattâ Hz. Peygamber'in rol yaptığım ve h-leye başvurduğunu ve bi'setten önceki bilinen tabiatının (hâşâ) tam tersine dönüştüğünü düşünsek bile?..

Resûlullah'ta görülen, ani korku halinden daha öte, mağarada gördüğü; kendisiyle konuşan ve kucaklayıp sıkan bu varlığın, cinlerden bir garip yaratık olması vehmine kapılmasında gerçek kendini gösteriyor. Çünkü Or bu olayı hanımı Hatice'ye haber verirken şöyle demişti: «Kendimden korkuyorum.» Yâni bana cin çarpmış olabilir veya aklımı oynatabilirim… Fakat Hz. Hatice, Peygamberimizin kendisinde övünülecek vasıflar ve üstün ahlâk bulunduğu için cinlerin ve şeytanların ona bir zarar veremiyeceklerini belirterek eşini teskin etmişti.

Halbuki Cenâb-ı Hak, kendi elçisinin kalbini teskin etmeye yeterdi. Onunla konuşan bu yaratığın ise, kendisinin insanlara peygamber olarak gönderildiğini haber vermek için gelen, Allah'ın meleklerinden bir melek olan Cebrail'den başkası olmadığı hususunda, onun nefsini yatıştırmaya kadirdir. Ama şu eşsiz ilâhî hikmet Hz. Muhammed Aleyhisselâm'm [peygamberlikten önceki şahsiyeti ile ondan sonraki şahsiyeti arasındaki farklılığı ortaya çıkarıyor. Re-sûlullah'ın zihninde, îslâm şeriatının ve akaidinin temel

esaslarından herhangi birinin daha önceden oluşmadığını ve akabinde, o esasa da'vet edeceğini de düşünmediğini, açıklamayı murad ediyordu…

Yine Yüce Allah'ın, Hz. Hatice'ye Peygamberimizi, Varaka bin Nevfel'e götürmesini ve durumu ona anlatmasını ilham etmesinde şunlar var:

a- Resûlullah'm karşılaştığı bu durumun, kendinden önceki Peygamberlere de inmiş olan ilâhî vahiy olduğunu pekiştirmek…

b- Resûlullah'm gördüğü ve duyduğu şeylerin tefsirinden çıkacak çeşitli düşünce ve korku sebebiyle ruhunu kaplayan örtüyü yırtıp, atmak.

Ama bundan sonra vahyin kesilmesi (ve bilinen ihtilâfa göre bu kesintinin altı ay veya daha fazla sürmesi) konusuna gelince, o da yine eşsiz ilâhi bir mucizeyi ihtiva etmektir. Çünkü vahyin kesilmesi olayı, tslâm düşmanlarının, ilâhî vahyi Peygamberimizin uzun uzadıya düşünmesi neticesinde, özünden çıkmış; ruhî bir coşkunluk ve ruhuna âit dahilî bir oluş olarak yorumlamalarını, en yüksek seviyede reddetmektedir.

Resûlullah'ın, Hirâ mağarasında gördüğü meleğin uzun bir süre kendisinden gizlenmesi. Bundan dolayı kararsızlık içinde kalması. Sonra Cenâb-ı Allah'ın kendisini peygamberlik ve vahiyle şereflendirmeyi murad ettiği halde kendinden sudur etmiş bir kötülük için Allah'ın ona darılmış olması zannı… Kendindeki bu kararsızlığın, içinde bir korkuya dönüşmesi. Hattâ dünyanın ona dar gelmesi. Nefsinin onu helake sürüklemesi. Ne zaman bir dağın tepesine varsa, kendisini oradan aşağıya atmak istemesi. Nihayet bir gün Hirâ'da gördüğü meleğin asli şekliyle, yerle gök arasını doldurmuş olduğu halde O'na: «Yâ Muhammedi Sen Allah'ın insanlara göndermiş olduğu bir elçisin» derken görmesi… Bütün bunlar ilâhî hikmetin gerekleridir. Nitekim bir defasında korku ve ürpertisini yenemeyerek doğruca eve dönmüştü de; kendisine Allahü Teâlâ: «Ey örtülere bürünen peygamber kalk, korkut…[41]» buyurmuştu.

Hakikaten Allah Resûlü'nün başından geçen bu hal, vahyin içten gelen bir ilham, bir türlü delilik olduğu şeklindeki zanları geçersiz kılar. Çünkü, açıkça ortadadır ki ilham ve düşünce sahiplerinin ilhamları ve düşünceleri onların başına böyle bir hal getirmez…

O halde, sahih ve sabit bir hadiste vârid olan tarza göre Bed-ül Vahy hadisi (yâni vahyin başlangıcını bildiren Hz. Âişe hadîsi) İslâm'a şübhe sokarak din düşmanlığı yapan kişilerin, insanları, Allah'ın Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ikram buyurduğu nübüvvet ve vahiy konusunda yanlış bilgilere sevk etmek için gösterdikleri tüm çabaları boşa çıkarmaktadır. Bu durum açıkça ortaya çıkınca, vah.-yin başlangıcının Allah'ın irade ettiği tarz üzere olmasındaki yüce ilâhî hikmet daha iyi anlaşılmış olur.

tslâm düşmanları belki de, «Hz. Muhammed Ashabının arasında iken kendisine vahiy iniyordu da niçin onlardan biri meleği görmüyordu?» diye soru sormaya yönelecekler.

Bu sorunun cevabı şudur: Cebrail yâni melek, gözle görülebilen yaratıkların varlık şartını taşımıyordu. Çünkü, bizde bulunan görme vasıtası, muayyen bir alanla sınırlandırılmıştır. Böyle olmasaydı, herhangi birşeyin gözden uzaklaşması halinde onun yok olması gerekirdi. Allah'ın gözlerde bulunan görme hassasını istediği kadar artırması - çünkü şu gören gözlerin yaratıcısı O'dur - O'na çok kolay olmaktadır. Bu durumda da diğer gözlerin göremediği şeyleri, ö göz görebilirdi. Bu konuda Mâlik bin Nebi şöyle diyor:

«Meselâ; daltonizm[42] bize, bir ışık türünün, her göz tarafından görülemediğini tipik bir

örnek olarak bildirmektedir. Yine aynı şekilde, kızıl ötesi ve menekşe ötesi denilen ışık şuaları serilerinin gözlerimiz tarafından görülemediği de bilinmektedir. Bu durumun bütün gözlere nisbetle böyle olduğunu ilmî olarak isbat eden birşey de yoktur. Bazan görme hassasının az veya çok olması mümkün olan gözler bulunabilir[43].

Artık bundan sonra vahyin devam edişi, vahyin hakikatına ve İslâm düşmanlarının arzu ettiği gibi vahyin özellikle nefsî bir olay olmadığına dair işareti, kendisi taşımaktadır. Bu işareti aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

1- Kur'an ile hadis arasındaki açık ayırıcı özellik: Çünkü Re-sûlullah (s.a.v.) kendi sözleri olan hadîsi, ashabının hafızasına emanet ederken, Kur'an âyetlerinin öncelikle yazılmasını emrediyordu. Hadîs kendisi tarafından söylenmiş sözdür, peygamberlikle alâkası yoktur, demek yanlış olur. Çünkü Kur'an, Cebrail aracılığıyla bizzat harfleriyle ve sözleriyle ona vahyedilmiştir. Ama hadîs böyle değildir. Hadîsin mânâsı ona, Allah katından vahyedilmiştir. Fakat sözleri ve terkibi Hz. Peygamber tarafından düzenlenmiştir. Bundan dolayı Resûlullah, kendi sözüyle, Cebrail'den aldığı Allah kelâmını karıştırmaktan son derece sakınıyordu.

2- Resûlullah (s.a.v.)'dan bazı işler sorulur, o da, onlara ce-vab veremezdi. Bazan onun bu suskunluğu üzerinden uzun bir zaman geçer, sonunda bu soru konusunda Kur'an'dan bir âyetin indiği olurdu. Böylece soru soran kişiye, sorusu konusunda Kur'an'dan inen âyeti okurdu. Bazan da, Hz. Peygamber bir kısım işlerde belirli bir şekilde tasarrufta bulunurdu. Bu tasarrufunu onaylayan Kur'an âyetleri hemen iniverirdi. Bazan da bu tasarrufunu kınayan ve yeren âyetlerin indiği olurdu.

3- Resûlullah (s.a.v.) ünımi (okuma-yazma bilmeyen) bir kişi idi. Halbuki, böyle bir insanın dahilî bir mükâşefe yoluyla, Firavun kıssası, Hz. Musa'nın annesinin kendi çocuğunu denize attığı zamanki kıssası, Yûsuf kıssası gibi tarihî hakikatleri bilmesi mümkün değildir. Bunlar onun ümmi olmasındaki hikmetler cümlesinden sayılmaktadır. Bu konuda Kur'ân-ı Kerîm şöyle der: «Sen bundan önce hiçbir kitab okur değildin ve elinle de onu yazmadın. Öyle olsaydı müşrikler elbette şübhelenirlerdi.[44]

4- Hakikaten Resûlullah'ın kavminin arasında kırk yıl boyunca doğru sözlü olması ve onlar arasında şöhret bulması; bundan da Önce kendi nefsine karşı dürüst olmasını gerektirir. Bundan dolayı Hz. Peygamber vahiy olayını araştırırken, kendisine hayal gördüren bir şübhenin olduğuna karar vermesi gerekirdi.

Ve sanki şu âyet, vahiyle karşılaştığında, içinden geçen şeyleri inceleyişini reddeder mahiyetle gelmiştir: «Eğer sen, sana indirdiğimiz (Kur'an âyetlerinde) de şübhe içinde isen, senden önce Kitab'ı okuyanlara sor. Andolsun ki Rabbinden sana hak gelmiştir. Sakın şübhecilerden olma![45]».

Bunun için, Hz. Peygamber'in bu âyet indikten sonra: «Artık ne şübhe ediyorum ve ne de birşey soruyorum» diye buyurduğu rivayet edilmiştir.[46]

---

[1] Resûlullah'ın, Benî Sa'd yurdunda süt anneye verilmesi ve göğsünün yarılması konusunda şu kaynaklara bakınız: Tehzîbü's-SIyre: 36, tbn Hİşâm, es-Siyre: 1/164, Müslim, Sahîh: 1/101, îoa…

[2] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 61-62.

[3] Tlrralzî, Sünen: 9/236. KİtâbÜ'l-Meıaâkıb.

[4] Rifade: Kureyş'ln câhiliye döneminde kendi araiarjnd» pluşturdukları yardım fonu. Her ,lnsan gücünün yettiği kadar bir para çiKaro ounu biraraya getirerek, büyük bir servet oluştururlar. Sonra da bu para ile yiyecek, Üzüm ve hurma şarabı satın alırlar Hac mevsimi süresince insanlara yedirlr içirirlerdi. Sikaye ise, hacılara su dağıtma htemeline denirdi

1 ResûluUah'ın ehl-i beytinden biri ile veya takva ve salah ehil İle hastalığa şifâ İstemek mtlbahdır. Bu, yağmur duası ve diğerlerinde de aynıdır. Fukaha ve imamların cumhuru bunun üzerinde müttefiktirler. Bak: Fethü'1-Bârî- 2/339,' Neylü'l-Evtâr 2/7, Sübülü's-Selam: 2/134, tbn Kudâme el-Hanbelî. el-Mugni. 2/265.

[5] Irhasat: Peygamberlerde pcyKantberlğündrn ünce zuhur eden hârllculâde İşlpre dfTiır (mütercimler).

[6] Müslim: C ı s 101, 102. Yine Sahih-i Müslim'de Resûlullah'm göğsünün ya- o..tyı, bir defadan f.ı/ia olarak yer almaktadır.

[7] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 62-66.

[8] Yukarıdaki bu olay, îbn Hişâm'ın Siyret (l/180)'inden kısaltılarak alınmıştır. Onu Taberânî, Tarih'inde: 2/287, Beyhaki, Sljnen'inde; Ebû Nuaym, Hllye'-sinde rivayet etmiştir. Bu rivayetlerin arasında, tafsilât yönünden bazı ihtilaflar bulunuyor. TİrmizÎ başka bir tarzda, uzunca olan bu rivayetinde tek ' kalmıştır. Belki de senedinde bazı gevşeklikler vardır. Tirmizî bu hadîsi rivayet ettikten sonra: «Bu hadîs, garib hasen bir hadistir. Biz onu ancak bu şekli ile biliyoruz» demiştir. Bu hadisin senedinde Abdurrahman bin Gazven bulunmaktadır, el-Mizan sahibi ondan bahsederken: «Onun münker rivayetleri vardır» demiştir. Sonra yine Mizan sahibi: «Hz. Peygamber, Ebû T&-İib'le birlikte Şam'a yaklaşmış olduğu haldeki seferinde…… diye bahsedilen

hadisin, Yûnus bin Ebî İshâk'tan rivayetinde de münker kabul edilmiştir» demiştir, tbn Seyyidinnas da ondan bahsederken bu hadîsin metninde nekâret vardır demiştir. Bak: Uyûnü'1-Eser, c. 1, s. 43. Nasıruddin el-Elbânî Mu-hammed el-Gazzalî'nın «Fikhu's-Siyre»'sinin hadislerini tahric ederken bunları bilmesine rağmen, «isnadı sahihtir* demesi, şaşılacak bir durumdur. Halbuki o, Tirmizi'nin sadece: «Bu hadîs hasendir» sözünden başka diğer açıklamalarım nakletmemiştir. Şeyh el-Elbânî'nin, bu hadisten daha çok sahîh olanlarım zayıf kabul etmesi âdetidir. Bu olayın müşterek olan bu kadarı, birçok tariklerle sabittir. Onlara herhangi bir zayıflık ulaşmamıştır.

[9] Bu olayı İbnu'1-Esîr rivayet etmiştir H*kfm de, Ali bin fcbı Talibden rtvâ yet etmiş ve Müslim'in şartı üzere salimdir, demiştir Taberânî ise Ammar bin Yâsir'den rivayet etmiştir.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 66-68.

[10] Bakara sûresi, âyet: 89.

[11] Bakara sûresi, âyet: 146.

[12] En'âm sûresi, âyet: 20.

[13] Bakara sûresi, âyet: 78, 79.

[14] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 68-71.

[15] Bunları İbn Seyyidinnas: «Uyünü'l-EseiVinde, İbn Hacer: «el-îsâbe»'sinde rivayet etmiştir. Hatice'nin eski kocalarının hangisinin evvel olduğunda ihtilâf varid olmuştur. îbn Seyyidinnas'ın tercih ettiğine Katâde ve îbn ts-hâk'in rivayetlerine göre birincisi Atik bin Âiz, ikincisi de Hind bin Zürâre'dir.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 71-72.

[16] Bu hadis de müttefekun aleyhtir. Lâfız İse Müslim'e aittir.

[17] Husumette bile ciddiyetleri yok. Gayeleri, tersinden kazanılacak şöhret!..(Mütercimler)

[18] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 72-75.

[19] Bakara sûresi, âyet: 127.

[20] çıplak olmasının uygun düşmediğinin İhtarıdır bu! . (Mütercimler)

[21] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 76-77.

[22] Bakara sûresi, âyet: 125.

[23] Bakara sûresi, âyet: 127.

[24] Buhari, Kitabü'l-Ehadisü'l-Enbiya, bâb: 9.

[25] Bak: Zerkeşi, İ'lamü's-Sacid: 46.

[26] Bak: İbn Seyyidinnas, Uyûnü'1-Eser: 1/52

[27] Buhârİ: Kitâbü'1-Hacc, Bâb-ı Fadl-ı Mekke. Ayrıca Zerkeşî, 1'lâmuVSâcid, s. 46.

[28] Müttefekun aleyhtir. Metin Buhârî'ye aittirr

[29] Bak: Îbn Seyyidinnas, Uyunul-Eser. 1/53; ez-Zerkeşî, î'lâmuVSâcid: 46. Bu hadîsi Müslim rivayet etmiştir; Kitâbü'1-Hac. Taberî ve diğerlerinin rivayetine göre, Kabe ateşten sn;ra>dıı bir kıvılcımla yanmıştır Çünkü o zaman civarda bir yangın çıkmıştı. Bakınız: Taberı, Tarih 5/498.

[30] Müslim: 4/99…

[31] Müslim şerhi Nevevî ile Buhârî şerhi Fethu'l-Bârî'de Kabe'yi yıkmayı düşünen kişinin Harun Reşid olduğu kayıtlıdır. Ayrıca, «Uyûnü'1-Eser ile İ'lâmu's-Sâcid» adlı eserlerde Kabe'yi yıkmayı düşünen kişinin, Ebû Cafer el-Mansûr olduğu rivayeti vardır. Ama İmâm Mâlik bin Enes'in Mansür ile Harun Re-şld zamanında yaşadığı bilinmektedir. Bunun için her iki ihtimal de düşünülebilir…

[32] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 77-82.

[33] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 83.

[34] eş-Şâtibî, el-Muvafakat: c. 2, s. 141. Bakınız: Bu kitabın yazarının «Zava-bıtü'l-Maslahat» adlı eserinin, 111, 112. sayfalarına.

[35] Bak: Fetavâ-yı îbn Teymiyye: 10. cüz. İbn Teymiyye nezdinde hakikî tasavvufun kıymetini bulacaksınız. Onun ismini kullanarak kendi bâtıl düşüncelerini yaymaya uğraşanların, ona ne kadar iftirada bulunduklarım yine onun fetvalarından öğrenecekler…

[36] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 83-86.

[37] Bakınız: FethÜ'1-Bârî, c. 1, s. 21.

[38] el-MÜddessir sûresi, âyet: 1-5.

[39] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 87-88.

[40] Bak: İslâm Dünyasının Bugünkü Dudurumu; c. 1, s. 38-39.

[41] Müddessir sûresi, âyet: 1-5.

[42] Renk körlüğü ile uğraşan bir bilim kolu (mütercimler).

[43] Mâlik bin Nebî - ez-Zahıretü'1-Kur'âniye; s. 127. Bu kitab «Kur'ân-ı Kerîm Mucizesi» adıyla dilimize çevrilmiştir (mütercimler).

[44] Ankebût sûresi, âvet- 4ft

[45] Yûnus sûresi, âyet: 94.

[46] Bunu tbn Kesir, Katâde'den rivayet etmiştir

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 88-94.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bİ‘SETTEN HİCRETE

1- Resülullah’ın Hayatında Îslam Da’vetinin Merhaleleri

a-Gizlice Da’vet

İbretler Ve Öğütler

b- Da’veti Açığa Vurma

İbretler Ve Öğütler

2- İşkence

İbretler Ve Öğütler

Uzlaşma Politikası

İbretler Ve Öğütler

3- Sosyal Ve Ekonomik Boykot

İbretler Ve Öğütler

4- İslâm’da İlk Hicret

İbretler Ve Öğütler

5- Allah Resulüne Gelen İlk Heyet

İbretler Ve Öğütler

6- Hüzün Yılı

İbretler Ve Öğütler

7- Peygamberimizin Taife Hicreti

İbretler Ve Öğütler

8- İsra Ve Mi’rac Mûcizesi

İbretler Ve Öğütler

9- Resûlullahın Kendini Kabilelere Takdim Etmesi Ve Ensar’ın Müslüman Olmaya Başlaması

10- Birinci Akabe Bey’atı

İbretler Ve Öğütler

11- İkinci Akabe Bey’atı

İbretler Ve Öğütler

12- Cîhad Ve Cihadın Farz Kılınmasın Hakkında Genel Bir Açıklama

13- Resûlullah’ın Medine’ye Hicret İçin Ashabına İzin Vermesi

İbretler Ve Öğütler

14- Resullullah’ın Hicreti

15- Küba’ya Geliş

16- Resûlullah (S.A.V.)’İn, Ebû Eyyub’un Evindeki Misafirliğinden Bir Sahne

İbretler Ve Öğütler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİʻSETTEN HİCRETE

1- Resülullah'ın Hayatında Îslam Da'vetinin Merhaleleri

İslâm da'veti, Resûlullah'ın hayatında, bi'setinden vefatına kadar dört devre geçirdi.

1. Devre: Gizlice da'vet. Üç yıl devam etti,

2. Devre: Savaş olmadan yalnızca dil ile açıktan yapılan da'vet. Bu da hicrete kadar devam etti.

3. Devre: Haddi aşanlarla ve kötülüğe başvuranlarla savaşmakla birlikte, açıktan da'vet… Bu dönem de, Hudeybiye anlaşmasına kadar sürdü.

4. Devre: Allah'a da'vet yolunda engel olarak çıkan veya müşriklerden, inkarcılardan ve puta tapanlardan - da'vet ettikten ve da'veti bildirdikten sonra - îslâm'a girmekten kaçınan herkesle savaşarak, açıktan yapılan da'vet… Bu dönem, İslâm'daki cihad hükmünün ve islâm Şeriatının, üzerinde karar kıldığı ve son şeklini aldığı dönemdir. [1]

a-Gizlice Da'vet

Resûlullah (s.a.v.), Allah'ın emrini yerine getirmeye koyulurken, önce insanları, tek olan Allah'a kulluk etmeye ve putlardan vazgeçmeye çağırmaya başlamıştı. Ama O, bunlara, şirk ve puta tapma konusunda mutaassıp (körü körüne bağlı) olan Kureyş'in üzerinde ani bir etki yapmasından endişelenerek gizlice da'vet ediyordu. Bunun için Hz. Peygamber da'veti, Kureyş'in umumi toplantılarında açığa vurmuyordu ve kendisine akrabalık veya eskiden tanıdık-lık bağıyla bağlı olanların dışında kimseyi da'vet etmemişti.

İslâm dinine giren ilk kişiler arasında şunlar bulunuyordu-. Hü-veylid kızı Hadice (r.a.), Ali bin Ebi Tâlib, Resûlullah'm âzadlısı ve oğulluğu Zeyd bin Harise, Ebû Bekr bin Ebî Kuhâfe, Osman bin Affan, Zübeyr bin el-Avvam, Abdurra'hman bin Avf, Sa'd bin Ebl Vakkas ve diğerleri… (Allah hepsinden razı olsun).

Bu zevat da tabiî,, Hz. Peygamber'le gizlice buluşuyorlardı. Onlardan biri, herhangi bir ibâdeti öğrenmek için ta'lim yapmak istese, Kureyş'in bakışlarından gizlenerek Mekke'nin civarındaki vadilere giderdi.

İslâm'a girenlerin sayısı otuzun üstüne çıkınca, - kadın ve erkek buna dahil- Allah Resulü, ta'lim ve irşad ihtiyaçlarını gidermek, onlarla buluşmak için İbnu'l-Erkam'ın evini karargâh olarak seçti. Bu dönemde da'vetten elde edilen sonuç; yaklaşık olarak, İslâm'a giren kadın ve erkeklerden kırk kişi olmuştu. Bunların çoğu fakirlerden, azadlı kölelerden ve Kureyş arasında hiçbir mevkisi olmayan kişilerdendi[2].

İbretler Ve Öğütler

1- Resûlullah (s.a.v.)'ın da'vetinin başlangıcındaki gizliliğin yorumu:

Şübhesiz ki, Resûlullah (s.a.vj'm, bu ilk yıllarda İslâm'a da'veti gizli tutması, kendi canından korkusu sebebiyle değildir. O, İslâm'a da'vetle görevlendirildiği ve Cenâb-ı Hakk'ın: «Ey örtülere bürünen Peygamber! Kalk, inzar et…» âyeti indği vakit, kendisinin insanlara Allah'ın elçisi olduğunu öğrenmişti. Bunun için O, kendisini bu da'vetle görevlendiren ve peygamber olarak seçen Allah'ın onu insanlardan korumaya ve himaye etmeye kadir olduğunu kesinlikle biliyordu. Şayet Allah, ilk günden itibaren O'na insanların arasında da'veti alenî olarak açıklamasını emretseydi, elbette O, bu konuda kendisine öleceği yer gösterilmiş olsa bile, yine bundan bir dakika geri durmazdı. Fakat Allah (c.c.) ilk devrede O'na da'veti gizli olarak sürdürmesini, ancak çok güvendiği ve kendisine inanacağını yakinen bildiği kimselere açmasını ilham etmişti. Bu da, da-.ha sonraki, da'vetçilere, zahirî sebeb ve tedbirlere başvurmanın meşru olduğuna dair ta'lim ve irşaddı. Da'vetin gaye ve hedeflerine varabilmesi için başvurulması gereken akl-ı selim ve doğru düşüncenin telkin ettiği vasıtaları da gösterdi. Buna rağmen, bütün bu sebeb ve vasıtaların Allah'a tevekkül ve itimada baskın çıkmaması, yine insanın bu sebeblere tutunmasına rağmen onun öz fikir, tasavvur ve hareketlerini kenetleyen bir anlayışa sahip olmaması da gerekir. Bu tür bir anlayışın Allah'a imanın kökünü kazıyacağı da bir gerçektir. Ayrıca İslâm da'vetinin karakterine de ters düşer…

Buradan da anlaşılıyor ki, Resûlullah'ın bu dönemde da'vette takib ettiği metod, Allah'tan aldığını tebliğ eden bir nebi sıfatıyla olmaktan ziyade, bir lider olarak, siyaset-i şer'iye kabilinden bir tutumdu.

Buna binâen, her asırdaki İslâm da'vetçilerinin; içinde yaşadıkları asrın durumuna ve şartlarına göre1 davetin keyfiye tindeki elastikiyeti, yâni sertlik veya yumuşaklığı, açıklık veya gizliliği kullan-, maları caiz olur. Bu elastikiyete, İslâm şeriatı, Resûlullah'ın siyre-tindeki gerçeğe dayanarak, birtakım şekiller veya zikri geçen dört merhale dahilinde birtakım sınırlar çizmiştir. Bunların tümünde, İslâm da'vetinin selâmeti ve müslümanların maslahatı gözönünde bulundurulmaktadır.

Bunun için İslâm Hukukçuları; müslümanların savaş kararı aldıkları zaman; sayıca az, malzeme bakımından zayıf oldukları takdirde, düşmanlarını mağlûp edemeden öldürülecekleri kanaat; galip geleceği cihetle, hemen burada canı koruma maslahatının öne geçmesinin gerekli olduğu fikri üzerinde ittifak etmişlerdir. Çünkü mukabil maslahat -ki, o da dini korumaktır- zandan ibaretfr veya durum en azından menfidir…

Izz bin Abdüsselâm bu tür bir savaşa girmenin haramlılığım açıklayarak şöyle der: «Düşmanı yenmek mümkün olmayınca yenilmek mukadderdir. Çünkü bu hususta direnmek can kaybına y^l açar. Bu da düşmanı güldürür, müslümam yıldırır. Buradaki direnme fesada yol açar. Fesadın devamında da maslahat yoktur[3]».

Ben derim ki, burada canı koruma maslahatının öne geçmesi, yalnızca zahir yönündendir. işin hakikat ve uzak hedef yönüne gelince, vakıa o dinin maslahatıdır. Yâni dini koruma maslahatıdır. Çünkü dini maslahat - bu gibi hallerde - müslümanların, açılacak yeni fırsatlarda mücahedeyi sürdürüp üstün gelmeleri için, canlarının sağ bırakılması gereklidir. Aksi takdirde, müslümanların helak olmaları, bizzat dinin kendine zarar vermek ve düşmanların önlerindeki kapalı yolları açmak, hücum etmeleri için onlara imkân tanımak demek olur…

Özet olarak; savaş veya açıktan da'vet, bizzat da'vetin kendisine zarar verecek nitelikte olursa; da'veti gizlemek veya sulh yapmak vâcib olur. Da'veti açıktan yapma imkânı varsa ve bu da faydalı ise; da'veti gizlemek câ-z olmaz. Savunma ve savaş gücü yeterli olduğu zaman zalimlerle ve fırsatçılarla anlaşma yapmak caiz değildir. Müslümanların, cihad hazırlıkları yeterli olduğu takdirde, kâfirlerle cihadı bırakıp evlerinde oturmaları da caiz değildir.

2- İslâm'a giren ilk kişiler ve onların diğerlerinden Önce İslâm'a koşmalarındaki hikmet:

Siyret kitabları, ilk dönemde İslâm'a giren insanların büyük çoğunluğunun kölelerden, düşkünlerden ve yoksullardan meydana gelmiş karışık bir topluluk olduğunu bize naklediyorlar. Bundaki hikmet nedir? İslâm devletinin bu gibi insanların desteği üzerine kurulmuş olmasındaki sn- nedir?

Bunun cevabı şudur: Bu durum, Enbiyâ'nın da've tinin ilk dönemdeki tabiî meyveleridir. Nuh'un kavmini düşünmelidir: Onlar Nuh'un etrafında bulunan mü'minleri nasıl insanların en düşükleri ve ahmakları olarak nitelendiriyorlardı. Kur'an onların bu sözlerini şöyle naklediyor: «…Biz seni ancak bizim gibi bir insan görüyoruz ve sana bağlı olanları, ilk bakışta, en düşkünlerimiz olarak görüyoruz…[4]». Fir'avun'a ve avanesine de bakmalı: Onlar da Mû-sâ'ya uyanları, nasıl zelliler ve ezilmişler olarak görüyorlardı? Hattâ Cenab-ı Allah, Fir'avun'u ve avanesini helak ettikten sonra, onlardan şöyle bahseder: «…Fir'avun'un işkencesi altında ezilen o kavmi, arzın bereketlerle donattığımız doğularına ve batılarına mirasçı kıldık[5]». Allahü Teâlâ'nın Hz. Salih (a.s.)'i peygamber olarak gönderdiği Semûd kavmine de bakmalı. Semûd kavminin çok kibirli liderleri ondan nasıl yüz çevirdiler? Halbuki ezilmiş insanlar Hz. Salih'e iman ettiler. Yüce Allah yine bu konuda: «Salih'in kavminden imana gelmeyip, kibirle nenler, içlerinden iman eden ezilmişler için alay yollu, şöyle dediler: -Siz Salih'in hakikaten, Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu biliyor musunuz? Onlar da: «Biz, doğrucu Ununla gönderilen herşeye iman edenleriz» dediler. O kibirlenerek iman etmeyenler: -Doğrusu biz, o sizin inandığınız şeyi inkâr eden kâfirleriz- dediler[6].

İşte bundaki sır budur. Gerçekten Allah'ın bütün Enbiyâ ve Re-sûl'lerle gönderdiği bu dinin hakikati, yalnızca, insanları diğer zalim insanların sultasından kurtarıp, Allah'ın hâkimiyet ve saltanatına sokmaktan ibarettir. O öyle bir hakikattir ki, tanrılık iddiasında bulunanların Tanrılığını, despotların hâkimiyetini, liderlik sevdasına düşenlerin ezici kuvvetlerini kökünden kazır. Yine bu hakikat, ezilmişlerin, zillete uğramışların ve her türlü hak ve hukuktan mahrum bırakılmışların durumunu düzeltmekle uygunluk arzeder. Allah için yapılan tslânı da'vetirün karşısına dikilme, yâni kibirlenme ve inad, bu tanrılık iddiasında bulunanlardan ve despotlardan gelmektedir. Allah'ın emirlerine boyun eğme ve o emirleri yerine getirme ise, bu ezilmiş insanların yapacağı işlerdir. Bak! Bu hakikat bütün çıplaklığıyla, Kadisiye savaşında Fars (tran) ordusunun komutanı Rüstem ile, Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.)'ın ordusunda basit bir asker olan Rıb'İ bin Âmir arasında geçen şu konuşmada kendisini göstermektedir. îran Komutanı Rüstem, Rıb'î bin Âmir'e şöyle der:

- «Sizi bizimle savaşmaya ve ülkemize saldırmaya zorlayan şey nedir?» Bu soruya karşılık oda:

- «Biz, arzu edenleri kullara kulluk etmekten çıkarıp, tek olan Allah'a kulluk etmeye

yöneltmek için geldik» diye cevab verdi. Sonra, Rüstem'in sağında ve solunda eğilmiş insanların saflarına baktı ve hayretle :

- Sizin hakkınızda bize birçok düşünce ve fikirler ulaşmıştı. Fakat ben sizden daha akılsız bir kavim görmüyorum. Biz müslü-manlar topluluğu, birbirimizi köle edinmeyiz. Zannetmiştim ki siz de bizim gibi birbirinize yardımcı oluyorsunuz. Halbuki bana gösterdiğiniz en iyi işiniz; bir kısmınızın öbürlerinin tanrıları olduğudur!..» dedi.

Bunun üzerine ezilen zavallılar birbirlerine dönüp, «Vallahi bu Arap doğru söyledi» diye fısıldaştılar. Ama Komutanlar ve diğer yetkililer, Rıb'i'nin bu sözünde, e nân iye ti erine dokunup onu yakan yıldırıma benzeyen birşeyler buldular ve birbirine şöyle dediler: «Bu Arap öyle bir söz ortaya attı ki, artık kölelerimiz ona doğru yönelirler.[7]

Bu söz, şu anlama gelmez: Herkesten önce İslâm'a koşan ezilmiş kişiler, İslâm'a, imandan ötürü girmediler. Aksine onlar ezenlerin ve ululuk taslayanların işkencelerinden kurtulmak için girdiler. Şöyle ki, tek olan Allah'a inanmak ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in getirdiklerini tasdik etmek, Kureyş'in ileri gelenleriyle, ezilmişler arasında müşterek bir ölçü olmuştu. Onlardan Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Rabbinden getirdiği haberlerin doğruluğunu bilmeyen hiçbir kimse yoktu. Ancak Kureyş'in içindeki liderleri ve kendilerini büyük görenlerin liderlikleri, onları Resûlullah'a uymaktan ve ona boyun eğmekten alıkoymuştu. Bunun en tipik örneği; Resûlullah'ın amcası «Ebû Talibedir. Ama yoksullar ve ezilenler böyle değildi. Onların Hz. Peygamber'e boyun eğmelerine, imanlarıyla onun da'vetlne icabet etmelerine engel olacak herhangi birşey yoktu. Onlardan her-birinin Allah'ı en üstün kabul ettiği, Allah'ın hâkimiyetinin dışında bir hâkimiyete veya O'nun gücünün dışında bir güce aldırış etmediği, yalnızca Allah'ın ulühlyyetine iman ettiği anda, duyduğunu ve hissettiğini buna ekleyebiliriz. Allah'a imanın meyvesi olan bu şuur, aynı zamanda sahibine güç veriyor, sahibine saadet ve sevinç veriyor…

Bu asırda, bir kısım îslâm düşmanlarının Hz. Muhammed (s.a. v.) 'in yerine getirdiği islâm da'vetinin, ancak Arap toplumunun ilhamından ibaret olduğunu ve o zamanki Arap fikir hareketinin şekillenmesinden başka birşey olmadığını iddia ettikleri vakit, onların ortaya attıkları iftiranın büyüklüğünü de buradan anlıyoruz: Eğer bu iş onların dediği gibi olsaydı; bu- da'vetin hasılatı, başlangıcından üç yıl sonra, erkek ve kadın olmak üzere kırk kişi olmazdı. Üstelik bu müslümanların tümü, yoksullardan, ezilmişlerden, köle ve âzadhlardan oluşmaktaydı. Onların başında Suheyb-i Rûmi, Bilâl-i Habeşi gibi yabancı milletten olan insanlar gelmekteydi.

Üstelik, ileriki bahislerde, Hz. Peygamber'! kendi memleketinden hicrete zorlayan, etrafında bulunan insanları şuraya buraya dağılmaya ve göçmen olarak Habeşistan'a kadar gitmeye mecbur eden, bizzat bu Arap toplumunun olduğunu göreceksiniz. Bu durum ise, müsteşriklerin, Arapların düşünce ve temayüllerinin şekillenmesinden ibaret olduğunu iddia ettikleri îslâm davetine karşı, yine aynı Arapların gösterdiği bir hoşnutsuzluk olduğuna göre müsteşrikin yalanı ortada }salu.[8]

b- Da'veti Açığa Vurma

îbn Hişâm naklediyor:

İnsanlar, kadınlardan ve erkeklerden oluşan gruplar halinde İslâm'a girmeye başladılar. Hattâ, Mekke'de İslâm'ın anılması yaygınlaştı ve herkes tarafından konuşulur oldu. Bunun üzerine Yüce Allah, kendi elçisine, hak olarak gelen şeyleri açıklamasını, kendi emrini halka duyurmasını ve kendisine inanmaya da'vet etmesini emretti. Allah Resûlü'nün işini gizli tutması ile. Yüce Allah'ın ona dinini açığa vurmayı emretmesi arasındaki zaman, Bi'set'ten itibaren üç yıldan ibarettir. Sonra Allahü Teâlâ, Resulüne: «Şimdi sen, sana buyurulam açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme» buyurdu[9].

Ve yine Yüce Allah: «Önce en yakın soydaşlarını uyar, sana tâbi olan mü'minlere (tevazu) kanadını İndir[10]» ve: «De ki, ben apaçık bir uyarıcıyım.[11]'» buyurdu.

Bunun üzerine, Allah Resulü, Rabbinin emrini yerine getirmeye başladı. Yüce Allah'ın: «Şimdi sen, artık sana emredileni açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme» âyetine uyarak, Safa tepesine çıkıp: «Ey Fihr oğulları! Ey Adiyy oğulları!» diye seslendi. Nihayet hepsi toplandı. Dışarı çıkmayan kişiler de: «O da ne?» diye, bakması için adam gönderdiler. Hz. Peygamber ts.a.v.) onlara: «Ben size şu vadiden veya dağın eteğinden atlılar çıkacağını ve size saldıracaklarını haber versem beni tasdik eder miydiniz?» dedi. Onlar da: «Evet, şimdiye kadar senin yalan söylediğini görmedik» dediler. Bu sefer Peygamberimiz: «Ben size önümüzdeki şiddetli azabı haber veriyorum…» dedi. Bunun üzerine Ebû Leheb: «Yazıklar olsun sana! Her gün hüsrana uğrayasın. Bunun için mi bizi topladın?» diyerek Hz. Peygamber'e hakaret etti. Bunun için de Cenâb-ı Hak «Tebbet» sûresini indirdi.[12]

Yine Resûlullah (s.a.v.î, Yüce Allah'ın «-Önce en yakın soydaşlarını korkut!» emrine uyarak, etrafındaki yakınlarım, akrabalarını ve oymağını toplayıp onlara şöyle dedi:

- Ey Kâb bin Luey Oğulları! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

- Ey Mürre bin Kâ'b Oğulları! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

- Ey Abdü'ş-Şems Oğulları! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

- Ey Abd-i Menâf Oğulları! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

- Ey Abdülmuttalib Oğulları! Kendinizi Cehennem ateşinden kurtarınız!

- Ey Fâtıma![13] Nefsini Cehennem ateşinden kurtar! Çünkü ben sizin için Allah tarafından verilmiş bir nüfuza mâlik değilim. Ancak sizinle aramda bir hısımlık bağı vardır ki onu da terk etmem…[14]»

Kureyş'in Resûlullah'ı bırakıp gitmeleri, babalarından miras olarak aldıkları dini ve onların yaşama tarzlarını bırakmayacaklarını, ileri sürerek onun çağrısını kabul etmemeleri; Hz. Peygamber'-in da'vetini açıklaması karşısında Kureyş tarafından gösterilen bir reaksiyon olmuştu. Allah Resulü o vakit onlara akıl ve fikirlerini, babalarının gidişatını taklid etme ve onlara uyma köleliğinden kurtarmalarının zaruretini, akıl ve mantıklarını kullanmalarını önemle belirtmişti.

Yine onlara, tapmaya devam edegeldikleri putlarının kendilerine ne bir fayda, ne de bir zarar vere m iveceklerini açıkladı. Kureyş'in baba ve dedelerinden miras olarak devraldıkları puta tapı-cıhk hususunda yalnızca taklid saikiyîe onları izlemelerinin,

kendileri için bir özür sayıl amıyacağım izah etti. Nitekim AUahü Te-âlâ onların hakkında: «Onlar, Allah'ın indirdiğine ve o peygambere geliniz, denildiği zaman, «Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter,» dediler. Ya ataları birşey blmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyseler?[15]» diye buyurmuştur.

Resûlullah (s.a.v.) onların putlarına kusur bulup akıllarını ahmaklıkla suçladığı, babalarının ve dedelerinin âdetleri olan puta tapmalarından dolayı onların özürlerini kabul etmediği ve babalarını da akılsızlıkla suçladığı zaman; Kureyşliler işi büyüttüler ve onunla savaşa kalkıştılar. Allah'ın îslâm nimeti ile koruduğu kişiler hariç, bütün Kureyşliler Hz. Peygamber'in aleyhinde ve ona düşmanlıkta birleştiler. Ebû Tâlib ise bunların dışında kalmıştı. Ebû Tâlib, Peygamberimizi korudu ve ona acıdı, devamlı ona arka çıktı. [16]

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah (s.a.v.)'m siyretinin bu bölümünde üç tane önemli işaret bulunmaktadır ki, biz onları aşağıda özetliyoruz:

Birincisi: Resûlullah Cs.a.v.) İslâm da'vetini Kureyş'e ve bütün Araplara açıkladığı zaman, onları şimdiye kadar hiç beklemedikleri veya alışmadıkları bir durumla karşı karşıya getirdi. Okuyucu, bunu Ebû Leheb'in protestosunda ve müşriklerin ileri gelenlerinin, Re-sûlullah'a karşı çıkmak ve düşmanlık etmek üzere yaptıkları ittifakta açık bir şekilde görüyor.

Kureyş'in bu tavrı, İslâm dininin ahkâm ve prensiplerini milliyetçiliğin bir meyvesi olarak tasvir etmeye kalkışanları, bir de Hz. Muhammed'in çağırdığı da'veti ile Arapların ideallerini ve arzularım temsil ettiğini savunan kişileri kesin bir şekilde reddediyor.

Bir araştırmacı, Peygamberimizin siyretine vâkıf olunca; bu gülünç iddiayı münakaşa etmek veya reddetmek için, kendisini yormasına gerek kalmaz. Bu iddiayı, halkın arasında gündeme getiren kişiler, onun tutarsızlığını ve yanlış olduğunu önce kendileri biliyorlar. Fakat bu gülünç iddia, her halükârda İslâm dinini ve onun hâkimiyetini fikir ve prensiplerinden uzaklaştırmak için onların nazarında gerekli bir iddiadır. Bu iddianın gündeme gelmesi mümkün olsa bile, onun doğru olması o kadar önemli değildir. Fakat asıl önemli olan ve onlara faydalı olan, maksadlarımn bunu iddia etme ve gündeme getirmeyi gerekli kılmasıdır. Belki de okuyucu, bu konunun bir yönünü, beşinci mukaddimede geniş bir şekilde zikrettiğimizi unutmamıştır…

İkincisi: Allahü Tealâ'mn, Resulüne: «…Emrolunduğun şeyi açıkla…» âyetiyle, genel bir emirle yetinerek, özellikle akrabalarını ve soydaşlarını korkutmasını emretmemesi mümkündü. Çünkü soydaşlarının ve akrabasının bütün fertleri, huzurlarında da'veti ve cehennem azabını açıklayacağı tüm kişilerin içine giriyordu. O halde, soydaşlarını korkutma emrinin hususiyetindeki hikmet nedir?

Bu sorunun en güzel cevabı şudur: Bu tür bir emirde umumî olarak bir müslümanı, hususi olarak da da'vet sahiplerini,,, yâni İslam idealistlerini ilgilendiren sorumluluğun derecelerine işaret vardır.

Sorumlulukta en aşağı derece, kişinin kendinden sorumlu olma-. sidir. Bu derecenin hakkını vermek için, uzunca bir dönem olan vahyin başlangıç dönemi geçti. Yâni, Hz. Muhammed kendisinin peygamber olduğuna kanaat getirinceye kadar ve yine kendisine inen şeylerin sadece Allah'ın vahyi olduğuna inanıncaya kadar bu dönem devam etti. Bu duruma göre Peygamberimiz önce kendisine iman ediyor ve ileride alacağı ahkâm ve prensipleri kabul etmesi için kendisini hazırlıyor.

İkinci dereceye gelince, o da, müslümanın kendi ailesinden ve bakmakla mükellef olduğu yakın akrabasından dolayı sorumluluğudur. Yüce Allah, bu mes'uliyetin hakkını vermeye dikkat çekerek; umumi ve açıktan tebliği emrettikten sonra, aileyi ve yakın' akrabaları cehennem azabıyla korkutma ve onlara islâm'ı tebliğ etme zaruretini özel olarak belirtti. Sorumluluğun bu derecesinde, akraba ve aile sahibi her müslüman, sorumluluk yükünü taşıma zaruretinde müşterektir. Bir müslümanın, akrabalarını ve ailesini İslâm'a da'veti ile peygamberin kavmini da'vet etmesi arasında hiçbir fark yoktur. Ancak peygamber kavmini, Allah tarafından indirilmiş yepyeni bir şeriata çağırır. Bir müslüman ise, kendilerine gönderilen peygamberin da'veti ile çağırır, peygamberin diliyle konuşur ve onun adına tebliğ eder. Bir Nebinin veya Resulün kendine vahyolunanları kavmine tebliğ etmekten vazgeçip, onların arasında oturması caiz olmadığı gibi, aynı şekilde aile reisinin kendi aile ve efradına tebliği bırakıp da oturması caiz olmaz. Aksine aile reisinin onları buna uymaya ve sıkı sıkıya tutunmaya teşvik etmesi vâcib olur.

Sorumluluğun üçüncü derecesine gelince, o da, âlim kişinin oymağından veya kendi memleketinden, hâkimiyet sahibi yöneticinin devletinden ve milletinden sorumlu olmasıdır. Bunların her ikisi de yâni yönetici ve âlim bu konuda peygamberin yerini tutarlar. Çünkü her ikisi de, Hz. Resûlullah'ın «Alimler, Nebilerin mirasçılarıdır» diye buyurmasına ve hakim ile imâmın «halife» olarak isimlendi-rilmesine göre, Peygamberin şer'i mirasçılarıdır. Yâni imâm ve hakim Resûlullah'ın halifesidtr[17].

İslâm toplumunda, şeriatı iyi anlama ve kavrama, imâm ve hakimin başta gelen ödevlerinden olduğuna göre; Resûlullah'a yüklenilmiş mes'uliyetin karakteri :1e hakimlerle, başkanlara ve ulemaya yüklenilen mes'uliyet arasında kapsam ve genellik bakımından herhangi bir fark yoktur. Yukarıda da söylediğimiz gibi. Peygamber kendisine vahyedilen yeni bir şeriatı tebliğ eder. Ama berikiler ise; tebliğlerinde ve yaptıklarında Peygamberi izlerler, onun hidâ-yetiyle doğru yolu gösterirler, Peygamberin sünnetine ve siyretine sarılırlar.

Bu duruma göre Hz. Peygamber (s.a.v.î'in mükellef bir müslü-man olması hasebiyle kendi nefsinin sorumluluğunu, aile reisi ve yakın akraba sahibi olması vasfıyla, kendi ailesinin sorumluluğunu; sonra Allah tarafından gönderilmiş bir Resul ve Nebi olması sebebiyle tüm insanların sorumluluğunu taşıyordu.

Her mükellef, birincisinde, her aile sahibi ikincisinde, âlimler ve hakimler de üçüncüsünde, Peygamber (s.a.v.) ile bu sorumluluğu paylaşırlar.

Üçüncüsü: Resûlullah (s.a.v.) kavmini, babalarından ve dede-rinden miras kalan an'anelere, iyilik ya da kötülüklerini düşünmeden körükörüne bağlanmalarından dolayı onları yermişti. Yine onlara kendilerini hiçbir fikir ve mantık esasına dayanmayan âdet ve an'ane yobazlığından, akıl ve fikirlerini, körükörüne bağlanma esaretinden kurtarmaları için çağrıda bulunmuştu.

Bu çağrısında da, îslâm dininin - akaid ve hükümlerinin - yalnızca akıl ve mantık esası üzerinde kurulmuş olduğuna, bu dine sımsıkı sarılmadaki maksadın da sadece, kulların dünya ve âhiret maslahatlarına uygun olduğundan ötürü yapıldığına işaret vardır. Bunun için, Allah'a imanın ve O'na tâbi olan diğer itikadı şeylerin sıhhatinin şartlarından en önemlisi, herhangi bir örf ve âdetin en basit bir etkisi olmadan, kesin bilgi ve hür düşünce esası üzerine kurulmuş olmasıdır. Hattâ «Cevheretü't-Tevhid» sahibi, meşhur bir beytinde:

«Her kim, tevhidde, kurtulmadı taklidden, Onun da imanı kurtulmaz tereddütten»

demektedir.

Buradan da anlaşılıyor ki, İslâm dini sapık âdet ve an'anelere ve onların esaretine girmeye karşı savaş açmak için gelmiştir. Çünkü o, tüm ahkâm ve prensiplerinde, müslümanlara akıl ve mantık esası üzerine seslenmiştir[18]. Halbuki âdet ve an'aneler, yalnızca başkalarına uyma ve onlara bağlanma sebebine dayanmaktadır. Yâni onlarda hür düşüncenin ve inceleme unsurunun hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Çünkü «Tekâlid : An'aneler» kelimesi Arap dilinde ve sosyolojide şöyle tanımlanmaktadır: «Atalardan çocuklarına miras kalan âdetler topluluğu veya bir bölgede ya da bir toplumda yaşayan insanların birbiriyle münâsebetleri sonucunda birbirine geçen âdetler ve gelenekler. Ancak bunun taklid olmasının âmili hayatın ve var oluşun sebebi olarak bu âdetleri devam ettiren bir Uder fikrin, bir taassub kayd ü şartı vardır.»

insanların kendi toplumlarındaki yaşama tarzını, sevinçlerinde-ki eğlence biçimini, üzüntü ve hüzünlerindeki yas tutma şekillerini, temas ve te'sir yoluyla kendiliğinden alınmış veya eski âdetlerin etkisiyle yerleşmiş bulunan davranışları alışkanlık haline getirmelerine sosyolojide ve dil ıstılahında «Tekâlid, an'ane» adı verilmektedir.

Bu husus, okuyucu için açıkça ortaya konunca, artık îslâm dininin «Tekâlid» diye isimlendirilen şeylerden - bunlar ister inançla ilgili olsun, isterse çeşitli ahkâm ve nizam içinde olsun eşittir -hiçbirini bünyesinde taşımasının mümkün olmadığını daha iyi kavramış olacaktır. Çünkü akide, akıl ve mantık esasına dayanmaktadır; ahkâm ise dünyevî ve uhrevi maslahatlar esasına dayanmaktadır ki; o maslahatların bazı akıllar bir kısım hikmet ve sebeblerini anlamakta âciz kalsalar bile, yine de şahsı düşünce ve inceleme ile anlaşılabilirler.

Bu açıkça ortaya çıkınca, artık, İslâm'daki çeşitli ibâdetlerle, ahkâm-ı şer'iyyeye ve ahlâkî prensipler için; «tslâmi âdet ve an'aneler» tabirini kullanan kişilerin içine düştükleri hatanın büyüklüğü iyice anlaşılmış olur.

Çünkü, bu haksızca isimlendirme ve öylece etrafa yayma, zihinlere şunu ilham eder: İslâm ahlâk ve davranışlarının kıymeti, içinde beşer saadetinin sırrının gizlendiği ilâhî bir prensip olması sebebiyle değil de, îslâm ahlâk ve nizamı ile alâkalı herşeyin yalnızca atalardan ve dedelerden miras olarak kalan eski âdetler olması sebebiyledir. Şübhesiz ki bu hatalı ilhamın kesin sonucu şu olur: Herşeyin değişip, ilerleyip, yenilendiği bir asırda bu eski mirası alıp topluma yükleyeceksiniz ve tabiî olarak da kimse ayak uyduramayacaktır!..

Hakikat şudur ki. îslâmi hükümlere bu damgayı vurmak affedilecek cinsten bir hata değildir. Ancak o, bâtıl damgalarla İslâm'a karşı ilân edilen harp zincirinin bir halkasıdır.

«Îslâmi an'aneler tabirini yaymaktaki asıl maksad' îslâmi nizam ve hükümlerin, getirilip üzerine «an'aneler» etiketini asmaktır. Nihayet bunun üzerinden bir zaman geçip,

insanların zihninde, «an'aneler»in anlamıyla, Islâmî düzen ve ahkâm arasında bir bağıntı kurulunca; halk da bu îslâmi düzenin, gerçekte, akla ve bilgiye uyan bir temel üzerine kurulmuş prensip ve ilkeler olduğunu unutunca; İslâm düşmanlarının, girebilecekleri noktadan İslâm'a saldırmaları kolaylaşmış olacaktır.

Zira müslümanlar gözlerini açıp, uyanınca; evlenme ve boşan-. ma, kadının örtünmesi ve korunması gibi İslâmî hüküm ve prensiplerin, genel ahlâk kurallarının üzerine «an'aneler» örtüsünün geçirildiğini göreceklerdir. Artık bundan sonra, hele özellikle düşünce ve görüş hürriyetinin yüceltildiği şu asırda, an'aneleri terketme-ye; onların esaretinden çıkmaca ve bağlarını koparmaya çağıracak kişileri bulmaları çok tabiîdir…

Fakat hakikat şu ki, İslâm'da an'aneler yoktur.

Gerçekten İslâm öyle bir dindir ki, daha önce de gördüğümüz gibi, Resûlullah (s.a.v.)'ın yürüttüğü da'vetin daha ilk adımlarında aklı, an'anelerin pençesinden kurtarmak için geldiğini ortaya koymuştur.

İslâm'ın getirdiği düzen ve ahkâmın hepsi yalnızca birtakım prensiplerden ibarettir. Prensip ise; akıl ve düşünce esasına dayanan kuraldır. Ve muayyen bir maksada varmayı hedef edinmektedir. Beşerî prensipler, çoğu kere koyucularının fikirlerindeki ayrılıktan dolayı isabet kaydedemediği halde; îslâm prensipleri asla hata yapmazlar. Çünkü İslâm'ın prensiplerini koyan aynı zamanda o kulların da, fikirlerin de yaratıcısıdır. Yalnızca bu konuda bile, bu prensipleri kabullenmek ve onların doğruluğu ile üstünlüğünü kesin olarak bilmek için yeterli akli delil vardır.

An'anelere gelince, onlar insanda bulunan taklid ve başkalarına benzeme sebebiyle halkın kendiliğinden içine girdiği moda gibi akımlardır. Prensipler yâni kanunlar ise zamanın değişmesine karşılık korunması gereken bir çizgidir. Aksi olmaz. «An'aneler» ise toplumun fikir tarlasının ortasında kendiliğinden biten asalaklar topluluğudur. Onlar öyle zararlı otlardır ki, doğru düşünme yolu onlardan mutlaka temizlenmeli ve koparılmalıdır… [19]

2- İşkence

Kureyş, Resûlullah (s.a.v.)'a ve ashabına karşı düşmanlığını iyice artırmıştı. Allah Resulü de onların işkencelerinden her türlüsü ile karşı karşıya gelmişti. Onlardan birini, Abdullah bin Anır bin el-Âs şöyle naklediyor:

«Nebi Sallâllahü Aleyhi ve Sellem, Kabe'nin Hıcr[20] denilen ye^ rinde namaz kılarken Ukbe bin Ebî Muayt çıkageldi. Ukbe, Resû-lullah'ın elbisesini toplayıp, mübarek boynuna dolayarak, hırsla onu boğmaya çalıştı. Bu sırada Hz. Ebûbekr (r.a.) de gelip yetişti. Hattâ Ukbe'nin omuzundan tutup öteye fırlattı ve «Rabbim Allah'tır, diyor diye faziletli bir adamı öldürecek misiniz?[21] dedi.

Abdullah bin Ömer (r.a.)'in rivayet ettiği hadîs de, bu işkence örneklerinden biridir. Abdullah bin Ömer şöyle anlatıyor:

«Bir defasında Resûlullah (s.a.v.) secdede iken, etrafında Ku-reyş'ten bazı kimseler vardı.

O sıralarda, Ukbe bin Ebi Muayt, elinde yeni boğazlanmış bir devenin işkembesi ve döl yatağı ile geldi. Elindekini Resûlullah'ın sırtına attı. Artık Resûlullah başını secdeden kaldıramadı. Bunun üzerine hemen Fâtıma (r.a.) gelip yetişti. Babasının üzerindeki pislikleri alıp, bu işi yapanın üstüne attı[22]».

Resûlullah (s.a.v.) her ne zaman, Kureyş müşriklerinin aralarından yürüyüp geçse veya sokaklarda onlarla karşılaşsa, ya da yanlarına uğrasa, hakaretin, alayın kaş-göz hareketinin her çeşidini ona yöneltiyorlardı.

Bir kısım müşrikler. Peygamberimiz Mekke sokaklarından geçerken, yerden toprak alıp başına saçmak için karar aldılar. Başı toz toprak içinde Peygamberimiz evine döndü. Kızlarından biri ayağa kalkıp, hem ağlıyor, hem de başındaki toprakları temizliyordu. Allah Resulü de kızma: «Ağlama kızım, şübhesiz Allah onların bana yaptıklarına engel olacaktır'[23]» buyuruyordu.

Peygamberimizin ashabından (Allah hepsinden razı olsun) bazıları işkencenin her türlüsünü tadıyorlardı. Hattâ onlardan işkence altında can verenler ve gözlerini kaybedenler bile vardı. Bunların hiçbiri, onları Allah'ın dininden vazgeçiremedi. Onların uğradıkları azab ve işkencelerden örnekler vermeye kalksak konu çok uzar. Fakat burada Buhârî'nin Habbab bin el-Eret'ten rivayet ettiği hadîsi naklediyoruz. Habbab şöyle anlatıyor: «Peygamber Efendimiz, Kabe'nin gölgesinde kaftanım yastık yaparak, ona yaslanıp dinleniyorken yanına geldim. Müşriklerden şiddetli'bir işkence görmüştük. Ben: «Yâ Resûlâllah, çektiğimiz şu işkencelerden dolayı bizim için Allah'a dua etmiyecek misin?» dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz hemen doğrulup, oturdu. Benz! kızarmıştı. Şöyle buyurdu: «Sizden önceki ümmetler arasında öyle kimseler vardı ki, demir tarakla bütün derileri ve etleri kemiklerinden ayrılırdı da bu işkence yine onu dininden döndüremezdi. Allah elbette bu işi (İslâmiyet'i) tamamlayacak ve üstün kılacaktır. Hattâ hayvanına binip San'a'dan ta Hadra-Mevt'e kadar tek başına giden bir kimse Allah hariç hiç kimseden korkmayacak…»[24]

İbretler Ve Öğütler

Düşünen bir kişi, Resûlullah'ın ve ashabının, müşriklerden gördüğü, çeşitli işkence ve cefalara bakınca, aklına gelen ilk şey, kendi kendine şu soruları sormak olacaktır: Resûlullah ve ashabı, Hak üzerinde oldukları halde, karşılaştıkları bu azab ve işkence de nedir? Onlar Allah'ın ordusu olduğu halde, aralarında Resûlullah bulunduğu halde ve onlar Allah'ın dinine çağrıda bulunurlarken ve onun yolunda savaşırlarken-, nJçin Yüce Allah onları bu işkenceden korumadı?

Bu soruların cevabı şudur: Dünyada insanın en başta gelen vasfı mükellef oluşudur. Yâni insan, Allah tarafından içinde külfet ve meşakkat bulunan şeyleri taşımakla görevlendirilmiştir. İslâm'a da'vet işi ve Allah'ın adını yükseltmek için yapılan cihad, teklifle ilgili şeylerin en önemlilerindendir. Teklif ise, Allah'a karşı kulluk ödevlerinin en önemlisidir. Çünkü teklif yoksa, Allah'a karşı kulluğun bir anlamı olmaz. İnsanın Allah'a karşı kulluğu, Yüce Allah' ulûhiyyetinin gereğidir. Eğer Allah'a karşı kulluğumuzu idrâk edememiş isek, o zaruretlere inanmanın bir anlamı kalmaz.

Bu duruma göre hakikaten, ubûdiyyet yâni kulluk, teklifi (ödev-lendirme, teklif ise sıkıntılara katlanmayı ve nefs mücahedesini gerektirir.

Bunun için, şu dünyada, kulların ödevi iki işi gerçekleştirmek olmuştur.

Birincisi: İslâm'a sımsıkı bağlanmak ve gerçek îslâm toplumunu kurmak.

İkincisi: Bu uğurda meşakkatli yollara girmek, her türlü tehlikeyi göze almak, bunu gerçekleştirmek için malı ve cam feda etmek.

Yâni, Allah bizi bir gayeye inanmakla mükellef kıldı. Problem, her ne kadar güçlüklere ve zorluklara varırsa varsın, Yüce Allah, bizi bu gayeye varan uzun ve meşakkatli yola girmekle mükellef kıldı.

Allah isteseydi, îslâmi toplumu kurma yolunu kolaylaştırır ve dümdüz yapardı. Ama, o zaman, bu yolda yürümek, yolcunun, kulluk görevlerinden hiçbir şeye defti olmazdı. Müslümamn, Allah'a iman ettiğini açıkladığı gün, mahnı ve canını O'na sattığına, arzu ve isteklerinin, Resûlullah'ın getirdiği prensiplere uyacağına da delâlet etmezdi. Elbette o vakit, bu yolda, mü'min ile münafık, doğru ile yabancı birleşebilirdi. Biri, diğerinden farkedilmezdi.

O halde, Allah yoluna çağıranlar ve îslâm toplumunu kurma yolunda mücahede edenlerin karşılaştıkları şeyler; tarihin başlangıcından beri, kâinatta ilâhi bir kanundur. Şu üç hikmet onları gerekli kılar.

Birinci Hikmet: însandan hiç ayrılmayan Allah'a karşı kulluk sıfatı. Cenâb-ı Hak: «Ben insanları ve cinleri yalnızca bana kulluk etsinler diye yarattım» buyururken, bunu açıklamıştır.

İkinci Hikmet: Kulluk vasfından kaynaklanan teklif sıfatı. Akıllı olarak rüşt çağma ulaşan hiçbir kadın veya erkek yoktur ki; Allah tarafından, kendi nefsinde îslâm şeriatını, yaşadığı toplumda da îslâm nizamını gerçekleştirmek için mükellef kılınmış olmasın. Yâni, teklifin mânâsı tahakkuk edinceye kadar, bu uğurda birçok eza ve cefaya katlanmak gerekir.

Üçüncü Hikmet: Sadıkların doğruluğunu, yalancıların yalanını ortaya çıkarmak. Eğer insanlar, Allah sevgisini ve îslâm dâvasını sadece dillen ile ifade etmeye başlasa, o zaman yalancı ile doğru sözlü eşit olurdu. Fakat imtihan ve musibetlerle denenme, ikisi birden, doğru sözlüyü yalancıdan ayıran yegâne ölçüdür. Yüce Allah Kur'ân-ı Hakîm'inde şöyle buyurmuştur: «Elif-Lâm-Mîm. İnsanlar imtihandan geçirilmeden sadece, «iman ettik» demeleriyle bırakılı-vereceklerini mi sandılar? Andolsun ki, biz onlardan öncekilerini de imtihandan ge cirmi sizdir. Elbette Allah doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.[25] Yine Yüce Allah bu konuda şöyle buyuruyor:

«Yoksa Allah içinizden, cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden, Cennet'e gireceğinizi mi sanıyordunuz?[26]».

Allah'ın kulları hakkındaki kanunu bu olduğuna göre, peygamberleri ve sâlih kulları hakkında bile Allah'ın kanununun değişmediğini göreceksin. Bunun için Allah Resulü ve ondan önceki tüm Resuller ve Nebiler eziyet gördü. Bundan dolayı Resûlullah'ın ashabı işkenceye mâruz kaldı. Hattâ onlardan işkence altında ölenler, gözlerini kaybedip kör olanlar vardı. Halbuki onların fazlı yüce, Allah katındaki değerleri yüksek idi.

Okuyucu, bir müslümanın, İslâm toplumunu kurma yolunda karşılaştığı işkencenin karakterini anladığı zaman; bir kısım insanların zannettikleri gibi; hakikatta o işkencenin, bir ceza veya sâliki yolundan alıkoyan ya da mücahidi gayesine varmaktan engelleyen birşey olmadığını anlamış olacaktır. Bilâkis o, Allahü Teâlâ'nm kendisine, doğruca varmayı emrettiği gaye ile müslüman arasında çizdiği tabii yola girmiştir. Yâni müslümanlar, Allah'ın kendilerini ulaşmakla mükellef kıldığı gayeye doğru giden yollarında, gördükleri işkence kadar ve aralarından verdikleri şehit miktarınca O'na yaklaşıyorlar demektir!..

Bunun için bir müslümana, meşakkat veya zorlukla karşı karşıya geldiği zaman, umutsuzluğa kapılması yakışmaz. Bilâkis bu durum, tslâm dininin karakteriyle uyum sağlamış bir durumdur. Müslümanlar, ne zaman Allah'ın emrini gerçekleştirmeye çalışarak, zarar ve musibetlere daha fazla tahammül ettiklerine kanaat getirirlerse, zafer müjdesini beklemeleri gerekir…

Okuyucum, düşün! Gerçekten bunun delilini açık bir şekilde Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetinde bulacaksın: «Sizden önce gelenlerin durumu, sizin başınıza gelmeden, Cennet'e gireceğinizi mi zannettiniz? Peygamber ve onunla beraber mü'minler: Allah'ın yardımı ne zaman? diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı, iyi bilin ki, Allah'ın yardımı şübhesiz yakındır[27]».

îslâm aksiyonunun karakterini anlamamış, eza ve cefadan gördükleri şeyleri zaferlerden uzaklaştıklarına delil ve işaret sanmış olan bu kişilere cevab, Yüce Allah tarafından: «İyi bilin ki Allah'ın yardımı şübhesiz yakındır» şeklinde olmuştur.

Okuyucu bunun delilini açık bir şekilde yukarıda rivayet ettiğimiz Habbab bin el-Eret kıssasında bulur. Hani o, bütün vücudu işkence ile dağlanmış olduğu halde, Resûlullah'ın huzuruna gelip, halini ona arzetmişti. Ve müslümanlara zaferin gelmesi için ondan dua talep etmişti. Bunun üzerine, Resûlullah'ın ona cevabı da bu mânada olmuştu.

Bir müslüman, bu işkence ve eziyetleri hayretle karşılıyorsa ve Allah yolunda bunları görmeyi garipsiyorsam bilsin ki, Allah'a inanan kulların hepsi hakkındaki kanun budur. İnanan kulların çoğu, dini uğrunda demir taraklarla tepeden tırnağa taranarak etleri kemiklerinden ayırdedilirdi, yine de bu durum, onları Allah'ın dininden vazgeçiremezdi.

Eğer okuyucu, işkence ve eziyette zaferden umut kesme ve ümitsizliğe kapılma işaretleri gördüyse, bilsin ki, kendisi vehme kapılmıştır. Çünkü doğrusu, bu yolda yürürken ve zafere yaklaşırken acı çekmek ve işkence görmek en tabii bir durumdur. Peygamberimiz (s.a.v.), Yüce Allah'ın bu dini zafere ulaştıracağını, hattâ San'a'-dan, Hadra-Mevt'e kadar yürüyerek giden bir adamın, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkuya kapılmayacağını - bir rivayetteki fazlalığa göre -koyunları hususunda kurdun saldırısından bile korkmayacağım, haber vermiştir.

Bu mânânın aynısı, Resûlullah'ın ashabına Rum ve İran ülkelerinin kendi ellerine geçeceğini müjdelemesinde saklıdır. Bununla beraber, bu ülkelerin fethedilmes iancak, Resûlullah'ın vefatından kısa bir zaman sonra vuku bulmuştur. Halbuki tarih, o ülkelerin, Peygamberimizin arkadaşlarından birinin komutasında fethedildiğini kaydetmesine karşılık; bu ülkelerin, Resûluîlah'ın sağlığında ve onun komutasında fethedilmesi, onun Allah katındaki üstünlüğünün ve sevgilisi olmanın bir gereği idi.

Zaferin, yukarıda açıkladığımız kanunla ilgisi olmasaydı, elbette bu husus, Allah'ın,

Peygamberimize karşı beslediği sevginin gereğine yakın olurdu.

Müslümanlar, Irak ve Suriye'deki zaferlerinin bedelini, Resûlullah'ın sağlığında, henüz Ödememişlerdi. Halbuki zaferden önce, onun bedelinin tümünü ödemek gerekir. Eğer Peygamberimiz onların arasında olsaydı, yine ödemek gerekirdi. Fetihlerin, Resûlul-lah'm adıyla ilgili olması ve Allah'ın Resûlü'ne karşı büyük bir sevgi beslemesinden ötürü, onun komutasıyla gerçekleşmesi, mes'ele değildir. Fakat, asıl mes'ele; Allah'a ve Resûlü'ne biat eden müslü-manların, bu biatlannda sadakat gösterdiklerini isbat etmeleri mes'e-lesidir. Bir de: «Allah şübhesiz, kendi yolunda savaşıp, öldüren ve öldürülen mü'minlerin canlarını ve mallarını, cennet karşılığında, satın almıştır[28]» âyeti altında, kabul ve rızâ gösterdikleri gün, Allah'a verdikleri sözde sadık kalmaları mes'elesidir.[29]

Uzlaşma Politikası

îbn Hişâm'ın îbn îshâk'tan rivayetinde şöyle denilmektedir: Bir gün, Utbe bin Rebia - kavmi arasında düşünce ve basiret sahibi bir liderdi - Kureyş'in bir toplantısında: «Ey Kureyş topluluğu! Kalkıp, Muhammed'in yanına gitsem, onunla bir konuşsam ve ona birtakım işler teklif etsem olmaz mı? Olur ki bazılarım kabul eder de, istediklerim ona veririz. O da bizimle uğraşmaktan vazgeçer» dedi. Onlar da: «Çok iyi olur, ey Velid'in babası! Hemen kalk, git, O'nunla bir konuş» dediler. Bunun üzerine Utbe gidip, Allah Resûlü'nün yanına oturdu. Söze şöyle başladı: «Ey kardeşimin oğlu! Sen de biliyorsun ki, Kureyş içinde soyca-sopca, şeref ve itibarca bizden üstünsün! Fakat sen kavminin başına da büyük bir iş, bir gaile getirdin. Bununla onların topluluklarını dağıttın. Akıllarını akılsızlık saydın… Beni dinle! Sana birşeyler teklif edeceğim! Bak, bunlardan bazısını kabul etmek işine gelir…» dedi. Resûlullah (s.a.v.) da ona: «Haydi, söyle ey Velid'in babası, seni dinliyorum» buyurdu. Utbe de:

«—Ey kardeşimin oğlu! Senin şu getirdiğin ve üzerinde direnip durduğun işle, eğer mal ve servet sağlamak istiyorsan; sana bizimkilerden daha çok malın oluncaya kadar mallarımızdan mal toplayıp verelim. Eğer bununla, aramızda, daha büyük şan ve şeref kazanmak istiyorsan, seni kendimize büyük ve ulu tanıyalım. Senden başkası ile bütün ilgimizi keselim. Eğer bununla hükümdar olmak istiyorsan, seni kendimize hükümdar yapalım.

Şayet, bu sana gelen, görüp de üzerinden atmaya güç yetireme-diğin bir evham, cinlerden perilerden gelme bir hastalık ve büyü ise, doktor getirelim tedavi ettirelim. Seni ondan kurtarmcaya kadar mallarımızı bu yolda saçarcasına harcayalım» dedi. Utbe sözlerini bitirdikten sonra, Peygamberimiz (s.a.v.î ona:

«Ey Velid'in babası, söyleyeceklerini söyleyip, bitirdin mi?» diye sordu. Utbe de «evet» deyince, Hz. Peygamber (s.a.v.): «Şimdi sen de beni dinle,» dedi ve Fussilet sûresinin başından okumaya başladı :

•Hâ-Mîm! Bu kitab, bilen ve anlayan bir kavm için, âyetleri ayrı ayrı açıklanmış, gereğince hareket edenleri, Cennetle müjdeleyici, etmeyenleri, uğrayacakları azabla korkutucu, Arapça bir Kur'-an olmak üzere, Rahman ve Rahim olan Allah tarafından indirilmiştir. Öyle iken onların çoğu, bundan yüz çevirmiştir. Artık onlar dinlemezler.

Onlar: «Bizi da’vet edip durduğun şeye karşı kalb-lerimiz kapalıdır, kulaklarımızda bir ağırlık, bizimle senin aranda da bir engel vardır. Sen istediğini yap, biz de yapacağız» dediler.

Onlara de ki: «Ben de sizin gibi bir insanım. Yalnız bana vahy olunuyor ki, «Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. Artık O’na yönelin, O’n-dan bağışlanma dileyin. O’na eş, ortak koşanların vay başlarına geleceklere…[30]».

Resûlullah böylece okumaya devam ederken, Utbe de dikkatlice dinliyordu. Resûlullah aynı sûrenin: «Onlar yine bir olan Allah’a iman etmekten yüz çevirir, putlara tapmakta direnirlerse, onlara de ki: «Âd ve Semûd kavimlerinin köklerini kazıyan saika (yıldırım) ya benzer bir azab ile sizin de kökünüzün kazınabileceğim hatırlatırım» (Fussilet: 13) âyetini okuyunca-, Utbe, Peygamberimizin ağzını tuttu, Âd ve Semud kavmini yakalayan azabın nerdeyse kendisini de hemen oracıkta yakalayıvereceğini sandı. Peygamberimizin okumaktan vazgeçmesi için akrabalık adına yemin verdirdi.

Sonra Utbe, arkadaşlarının yanma dönüp, aralarında oturduğu zaman, arkadaşları: «Ey Velid’in babası, arkanda neler bıraktın?» Neler görüp geçirdin?» dediler. Utbe: «Arkamdaki mi? Öyle bir söz dinledim ki, vallahi ben onun bir benzerini daha hiç dinlemiş değilim. Yemin ederim ki, o ne şiirdir, ne sihirdir, ne de kehânettir. Ey Kureyş topluluğu! Beni dinlerseniz, siz bu adamı dâvası ile baş-başa bırakın, siz aradan çıkın. Ondan ayrılın. Vallahi benim ondan dinlediğim söz büyük bir haberdir. Siz, onu dışınızda kalan arap kabilelerine bırakacak, araya girmeyecek olursanız, iyi edersiniz. Onlar ona kâfi gelirler, engel olurlar. Eğer o, araplara galebe çalarsa, onun hâkimiyeti sizin hâkimiyetiniz, onun şerefi sizin şerefiniz demektir…» dedi. Arkadaşları, Utbe’ye: «Ey Velid’in babası, vallahi o, diliyle seni de büyülemiş!» dediler. Utbe de: «Bu benim, onun hakkındaki kanaatim. Siz kendi görüşünüze göre dilediğinizi yaparsınız» dedi.

Taberi, îbn Kes’r ve başkaları şunu rivayet ettiler:

Aralarında Velid bin el-Mugire, Âs bin Vâil olmak üzere müşriklerden bir grup, Resûlullah’m yanına gelip ona en zenginleri olacak kadar mal vermeyi, kızlarının en güzeli ile evlendirmeyi, bunlara karşılık onun, putlarına dil uzatmaktan ve âdetlerini akılsızlıkla suçlamaktan vazgeçmesini teklif ettiler. Resûlullah getirdiği hak nizama da’vetten vazgeçmeyince; bu sefer müşrikler: «Bir gün sen bizim putlarımıza taparsın, bir gön de biz senin ilâhına taparız» dediler. Resûlullah (s.a.v.) bunu da kabul etmedi. Bunu açıklar mahiyette, Kâfirûn sûresi nazil oldu: «De ki, ey kâfirler! Tapmam o taptıklarınıza. Siz de tapanlardan değilsiniz benim mabuduma. Hem ben tapıcı değilim sizin taptıklarınıza. Hem de siz tapıcılardan değilsiniz benim mabuduma. Sizin dininiz size, benim dinim bana…»

Sonra Kureyş‘in ileri gelenleri gelip, Utbe bin Rebia’nın başlattığı teşebbüsü yeniden başlatarak, toplu halde Resûlullah’m yanına gittiler. Peygamberimize başkanlık ve mal teklif ettiler.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) onlara: «Sizin söylediğiniz şeylerin hiçbirisi bende yoktur. Ben size, mallarınızı istemek, içinizde şöhret kazanmak ve başınıza lider olmak için gelmedim. Ama Allah beni size peygamber olarak gönderdi. Bana bir de Kitab indirdi. Allah bana iyiliklerinizden dolayı sizi Cennetle müjdeleyici, kötülüklerinizden dolayı da Cehennem azabı ile korkutucu olmamı emretti. Ben de Rabbimin bana

vahyettiklerini size tebliğ ettim, size öğüt verdim. Size getirip tebliğ ettiğim şeyleri alıp kabul ederseniz, o size dünyada ve âhirettes nasip ve azığınız olur. Onu kabul etmeyip bana geri çevirirseniz, Allah aramızda hükmünü verinceye kadar bana sabretmek ve katlanmak düşer» dedi. Peygamberimizin bu sözleri üzerine onlar: «Sen yaptığımız tekliflerden hiçbirini kabul etrneyeceksen, bari şu dileğimizi yerine getir. Sen herkesten iyi biliyorsun k'., burası yâni Mekke vadisi dar, suyu kıt, geçimi zor bir memlekettir. Seni bize Peygamber olarak gönderen Rabbına yalvar, bize sıkıntı veren şu dağları kaldırsın da şehrimizi ova yapsın, orada bizim için Şam ve Irak'ta olduğu gibi ırmaklar akıtsın, geçmiş baba ve atalarımızdan bazı kimseleri de bizim için diriltsin. Diriltecek olanlardan bilhassa Kusay bin Kilâb'ı diriltsin ki o doğru sözlü, ulu bir kişidir. Senin söylediklerini onlara biz soralım bakalım o gerçek mi, yoksa boş, akılsız birşey midir? Yine Rabbin senin için bağlar, bahçeler, köşkler, altından ve gümüşten hazineler yaratsın. Seni bunlarla zengin yapsın da artık paraya pula ihtiyacın kalmasın, senin bizler gibi çarşı pazarda geçim peşinde koştuğunu görmeyelim. Eğer istediğimiz şeyleri yaparsan, seni tasdik ederiz. Bununla Allah katındaki mevkiini, dediğin gibi onun seni bir peygamber olarak gönderdiğini öğrenmiş oluruz» dediler.

Resûl-i Ekrem Efendimiz onlara cevaben: «Ben böyle şeyleri ne yaparım, ne de Rabbimden isterim» dedi. Onlar yine bu uzun çekişme ve konuşmadan sonra, ona: «Senin hakkında bize iyice kanaat geldi ki, bunlar sana Yemâme'de kendisine Rahman denilen adanı öğretiyor. Vallahi biz Rahmân'a hiçbir zaman inanmayız. Yâ Mu-hammed-, biz sana neticenin iyi olmayacağını hatırlattık. Vallahi ya sen, ya biz yok olup gidinceye kadar senin yakanı bırakmayacağız» dediler. Sonra kalkıp oradan ayrıldılar. [31]

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah (s.a.v.î'ın hayatından, yukarıda sunduğumuz sahnede üç tane işaret vardır. Onlardan her biri büyük bir önemi haizdir.

Birinci İşaret: O işaret, Resûlullah'ın yürüttüğü da'vetin içyü-zündeki inceliği ayırmada bize açıklık getiriyor. Yeni bir ideoloji sahipleriyle, devrim ve ıslahat çığırtkanlarının; âdet olarak içlerinde gizledikleri gaye ve maksadlarıyla, peygamber dâvasının birbirinden ayrılmasını, karıştırılmam asını sağlıyor.

Acaba Hz. Peygamber (s.a.v.) da'vetinin arkasında, hükümdarlığa ulaşma arzusunu mu gizliyordu? Yoksa, o zenginlik veya liderlik için güçlü bir mevkiye ulaşma arzusunu mu gizliyordu? Yahut da kendisine isabet eden bir hastalık sebebiyle gözüne görünen hayallerden mi kurtulamıyordu?

Bu ihtimallerin hepsi, İslâm düşmanlarının ve tslâm'a fikrî savaş açanların ifrata vardırdıkları birtakım tahminlerdir. Fakat, Alemlerin Rabbi'nin kendi elçisi için hazırladığı yüce hayatın sırlarına bakınız!… Aziz ve Celîl olan Allah, Resûlü'nün hayatını, her türlü ihtimalin kökünü kazıyan, her şübheye giden yolu tıkayan; islâm'a fikrî savaş ilân eden kişileri, savaşlarında, saplandıkları yolda onlara şaşkına çeviren sahne ve tablolarla doldurdu.

Kureyş müşriklerinin, Resûlullah'ın dâvasının karakterini, risâ-letiyle bağdaşmayacak

hedefleri ve onun bu tekliflerden hiçbirine tenezzül etmeyeceğini çok iyi bildikleri halde; bu ihtimallerin hepsini kafalarında tasavvur etmeleri ve Resûlullah ile uzlaşma politikasına girmeleri, Allahü Teâlâ'nm açık hikmetlerinden biridir. Ve esasen ilâhî hikmet böyle olmasını murad etti ki; tarih sonrada'n gelecek olan îslâm düşmanlarının yalanlarını açıklasın.

Vom Vloten ve Won Kromer gibi batılılar uzun uzun düşündüler… tslâm'a saldıracak ve şübhe sokacak bir yol bulamadılar. Ancak gözlerini hakikata kapatıp, şu iddiada bulundular: «Hz. Mu-hammed'in daVetindeki itici faktörler yalnızca başkanlık ve liderlik arzusuydu…» Onlar böyle bir iddia ile kafalarım sert kayalara vururlarsa, onları çok uzak mesafelere fırlatır tabiî…

Yüce Allah bu müsteşriklerde önce bu düşünce ve arzuları teşvik etmek için Utbe bin Rebia ve benzerlerini bu işte kullandı. Onların hepsini Hz. Muhammed'in önüne serdi ki, yakın ve kolayca onlara nasip olsun ve hepsini Kureyş'e göstersin. Halbuki Kureyş alçaldı ve ona boyun eğdi. Kaldırdığı silâhı ve peygamberlerle ashabına uyguladığı işkence vasıtalarını elinden bıraktı. Mademki Hz. Peygamber da'vetinin ve risâletinin arkasındaki arzu ganimet idi, niçin kendisine verilen bu ganimete yönelnıedi ve Kureyş'in ileri gelenlerine yumuşak bile davranmadı?

Hiç, başkanlık ve hükümdarlık isteyen bir insan, kendisine uzun bir görüşme, rica ve tehdit karışımı bir müzakere sonunda, istediği herşeyi vermeyi taahhüd edenlere karşı, şu cevabla sözü keser atar mı?: «Ben size, mallarınızı istemek, aranızda şöhret kazanmak ve başınıza lider olmak için gelmedim. Fakat Allah, beni, size peygamber olarak gönderdi. Bana bir de kitab indirdi. İyiliklerinizden dolayı cennetle müjdeleyici, kötülüklerinizden dolayı da azabla korkutucu olmamı bana emretti. Benim size getirip tebliğ ettiğim şeyleri alır, kabul ederseniz o, dünyada ve âhirette nasib ve azığınız olur. Onu kabul etmeyip bana iade ederseniz, Yüce Allah aramızda hükmünü verinceye kadar bana sabretmek ve katlanmak düşer.»

Sonra, Resûlullah'm günlük yaşantısı bu sözlerine uymaktaydı. O, gizlice, kendi gayret ve çalışmasıyla başkanlığa ve hükümdarlığa varmak için onları sırf diliyle reddetmedi. Bilâkis Peygamberimiz, yemesinde ve içmesinde her türlü lüks ve israftan uzaktı. Yaşayışın-daki durumu, fakir ve yoksulların durumundan üstün değildi. Bu-hâri'nin rivayet ettiği bir hadiste, Hz. Âişe Validemiz şöyle dedi: «Re-sûlullah ts.a.v.) vefat ettiğinde mutfaktaki rafımda karnı aç bir adamın karnını doyuracak kadar bir miktar arpa vardı. Ben ondan yedikçe artıyordu.» Yine Buhâri'nin rivayet ettiği bir hadiste, Enes (r.a. şöyle diyor: «Resûlullah (s.a.v.) vefat edinceye kadar ne hı-van üzerinde birşey yedi, ne de hâlis buğday ekmeğinden yapılmış yufka ekmek yedi…[32]».

Resûlullah (s.a.v.), giyim ve kuşamında da, ev eşyasında da çok sâde idi. Üzerinde yattığı hasır, yanında iz bırakıyordu. Onun asla yumuşak birşey üzerinde yattığı bilinmiyor. Hattâ bir gün, aralarında Hz. Âişe de bulunduğu halde. Peygamberimizin hanımla- rı, geçim sıkıntısından şikâyet etti. Ondan günlük ihtiyaçlarının, giyim kuşamlarının ve süs eşyalarının arttırılmasını istediler. Hattâ Sahâbe-i Kiramın hanımlarından, kendi akranları olan hanımların hiçbirisinden, şan ve şeref bakımından daha aşağı olmadıklarını bildirmek için Resûlullah'ın yanma geldiler. Peygamberimiz (s.a.v.) kızarak başını önüne eğdi ve hiçbir cevab vermedi. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetleri indi:

«Ey Peygamber! Hanımlarına şöyle de: Eğer dünya hayatını ve onun ihtişamını

istiyorsanız, haydi geliniz; sizi donatayım ve güzellikle bırakıp salıvereyim. Yok eğer Allah'ı, peygamberini ve âhiret yurdunu istiyorsanız; haberiniz olsun ki Allah içinizden güzel hareket edenler için pek büyük bir mükâfat hazırlamıştır[33]».

Resûlullah bu iki âyeti de onlara okudu. Sonra onlan, ya içinde bulundukları hale göre kendisiyle birlikte yaşamayı kabul etmek,-ya da mal ve ziynet bolluğu ile nafakalarının artmasını da ısrar etmekle başbaşa bıraktı. Fakat bu son durumu tercih ettikleri takdirde, onlan bırakıp, güzellikle salıverecekti. Ama onlar üzerinde bulundukları hale razı olarak Resûlullah ile birlikte yaşamayı tercih ettiler[34].

Bütün bunlardan sonra, artık akıl -ama hangi akılla- Hz. Pey-gamber'in nübüvvetinin doğruluğu hususunda, nasıl şübheye düşebilir? Aklın veya düşüncenin, Resûlullah'm, peygamberlikle zenginlik arzusuna veya liderlik sevdasına tutulacağını zannetmesi nasıl doğru olabilir? Yukarıda zikrettiğimiz bu sahneden elde edilen birinci işaret işte budur…

İkinci İşaret: Bu ikinci işarette bize, Resûlullah'ın tutunduğu yol ve takındığı tavırda bulunan hikmeti açıklıyor. Keyfiyeti ve türü ne olursa olsun, da'vet sonrasında lüzumlu gördüğün her siyaseti ortaya koymak hikmet olur mu? Ve senin hedefin olan gerçek bunların ötesinde olduğuna göre, her gördüğün yol ve sebebe sarılma yetkisini sana şeriat koyucusu verdi mi? Hayır… Gerçekten îslâm şeriatı gayelere yönelmeyi emrettiği gibi, sebeb ve yollara başvurmayı da emretmiştir. O halde Allah'ın gayeye ulaşmak için vesile kıldığı belirli yolun dışında; Allah'ın emrettiği gayeye varmak için herhangi bir yola girmen, senin hakkın değildir. Siyâset-i Şer'iyye ve hikmet'in itibarî birçok anlamları vardır. Fakat meşru kılınan sebeb ve vasıtaların hududu dahilinde olması gerekir, o kadar…

Az önce naklettiğimiz şeyler buna delildir. Resûlullah'm, Ku-reyş'in ileri gelenlerinden gelen başkanlık veya hükümdarlık teklifini kabul ederek, liderliği ve başkanlığı nefsinde toplayıp, ileride İslâm da'vetine âlet etmesi mümkün görülecek, siyaset ve hikmet babında düşünülebilecek şeylerdir. Özellikle, sultan ve hükümdarın kişiler üzerinde kuvvetli bir otoritesi vardır. İdeoloji ve ekol sahiplerinin, halk kitlelerine kendi ideolojilerim ve ekollerini kabul ettirebilmek için, kendi otoritelerini kullanma bakımından yönetimi ele geç.'rme fırsatını kolladıkları bir gerçektir.

Fakat Resûlullah (s.a.v.) böyle bir siyasete girmeye ve bunu dâvası için bir araç olarak kullanmaya asla razı olmadı. Çünkü, bu bizzat da'vetin prensiplerine aykırı düşer.

Böyle bir tutumun, siyaset ve hikmet türlerinden telâkkisi caiz olsaydı; elbette doğruluğu apaçık olanla, yalanını gizleyen bir yalancı arasındaki fark ortadan kalkardı. Dâvalarında sadık olanlar, ismi hikmet ve siyaset olan geniş bir yol üzerinde gözbağcılar-la ve deccallarla yüz yüze kalırlardı.

Şübhesiz ki, bu dinin felsefesi, her türlü gaye ve vasıtayı kullanmada doğruluk ve şeref kaideleri üzerinde kurulmuştur. Nitekim gayeyi ancak, doğruluk, şeref ve kelime-i Hak kıymetlendirir. Aynı şekilde vasıtayı da ancak kelime-i Hak, şeref ve doğruluk prensiplerinin ta'yin ve tesbit etmesi gerekir…

Bundan dolayıdır ki İslâm devletinin sahipleri; birçok hâl ve durumlarda, fedakârlık ve cihada mecbur kalırlar. Çünkü tuttukları yol, sağa sola fazla yalpalanmaya izin vermez.

Da'vette «Hikmet» prensibini, sadece da'vetçinin işini kolaylaştırmak veya meşakkat ve

felâketlerden sakındırmak için meşru kılındığını sanmak yanlıştır. Bilâkis da'vette hikmet (siyaset) in meş-rûiyetindeki sır, sadece insanların akıl ve fikirlerine en uygun gelen yolları denemekten ibarettir. Bunun anlamı şudur: Durumlar çeşitli olunca ve da'vet yolunun önüne karşı çıkma ve yoldan alıkoyma gibi engeller dikilince; işte o zaman hikmet, sadece savaş için araç gereç hazırlamak, malı ve canı feda etmekten ibaret olur. Gerçekten hikmet, ancak birşeyi yerli yerine koymak demektir. Hikmet ile hilecilik ve dürüstlük arasındaki fark işte budur.

Bir defasında Allah Resulü, bazı Kureyş ulularının îslâm dinini öğrenmeye geldiklerini görmüş de pek sevinmişti. Gayet memnundu, tüm olarak onlara yönelmişti. Onlarla konuşuyor, îslâm ha-kikatlanndan tefsir edilmesini istedikleri şeyleri onlara açıklıyordu. Hattâ onun bu memnuniyeti ve onların, doğru yolu seçmelerine dair aşırı arzusu onu, gözleri âmâ olan Sahâbî Abdullah bin Ümmü Mektûm'dan yüz çevirmeye sevketmişti. Resûlullah, Kureyş-lilerle konuştuğu sırada, Abdullah bin Ümmü Mektûm çıkagelmiş, dinlemek için yanlarında durmuştu. Bu son gelen âmâ sahâbî, Resû-lullah'a soru sormaya başlamıştı. Resûlullah da fırsatı kaçırmamaya gayret ediyordu. Bunun için Abdullah bin Ümmü Mektûm'a karşı başka bir zamanda cevab vereceğini söyledi. Bunun üzerine Yüce Allah, Resûlü'nü «Abese» sûresinde: «Yanma kör bir kimse geldi diye yüzünü asıp çevirdi» buyurarak azarladı. Ve her ne kadar Peygamber'in maksadı meşru ve güzel idiyse de, Allah onun bu içtihadım doğru bulmadı. Bunun sebebi şu idi: Bu tutum, bir müslümanın gönlünü kırmayı veya ondan yüz çevirme belirtisini, müşriklerin kalbini kazanmak için bir müslûmana iltifat etmemeyi ifade ediyordu. Bu ise meşru ve makbul olmayan bir tutumdu.

Özet olarak diyebiliriz ki; bir müslümanın, İslâm'ın ahkâm ve prensiplerinden herhangi birini değiştirmeye veya da'vet ve öğüt vermede hikmete uyma adı altında, Şeriatın hudutlarını çiğnemeye ya da onu hafife almaya hakkı yoktur. Çünkü hikmete; ancak Şeriatın hudutları, prensipleri ve ahlâki kaideleri dahilinde sınırlandırılmış ve kayıtlandırılmış olduğu zaman hikmet olarak itibar olunur.

Üçüncü İşaret: Bu işareti biz, Kureyş'in, Resûlullah'a uysun diye, şart koştuğu şu istekler karşısındaki durumundan çıkarıyoruz. O öyle bir durum idi ki; Yüce Allah o hususta kendi elçisini desteklemişti. Bütün müslümanların zikretfği şu âyet-i kerimeler onun hakkında indi: «Onlar şöyle dediler, bize yerden kaynaklar fişkırt-madıkca sana inanmayacağız. Veya hurmalıkların, bağların olup aralarından ırmaklar akıtmalısın. Yahut da iddia ettiğin gibi göğü tepemize parça parça düşürmeli, ya da Allah'ın ve melekleri karşımıza getirmelisin. Veya altın bir evin olmalı, yahut göğe yükselmelisin, ama oradan okuyacağımız bir kitab indirmezsen yine o yükselmene inanmayacağız[35]».

Yüce Allah'ın müşriklerin bu isteklerini yerine getirnıeyişindeki sebeb bazılarının zannettiği gibi: «Hz. Peygamber'e Kur'an mucizesinden başka mucizeler verilmedi, bunun için de Allah anların bu isteklerini yerine getirmedi» şeklinde değildir. Asıl sebeb şudur ki; Allah - Azze ve Celle - ism-i ezelisi ile müşriklerin küfürlerin-den, inatçılıklarından ve Hz. Peygamber ile istihza etmekte ileri gitmelerinden dolayı, bunları istediklerini b'Iiyordu. Nitekim bu teklif ettikleri isteklerin türünde ve isteme üslûplarında çok açıktır. Allah onların iyi niyetlerini, isteklerindeki samimiyeti ve Resûlullah'ın doğruluğuna olan güvenlerini pekiştirmek için geldiklerini bilseydi; elbette onların bu isteklerini gerçekleştirirdi. Fakat bu konuda, Ku-reyş'in durumu, Yüce Allah'ın başka bir

âyette niteliğini belirttiği hale uygun düşmektedir. O âyet şöyledir: «Onlara gökten bir kapı açsak da, oradan çıkmaya koyulsalar, yine, (Gözlerimiz döndü, biz herhalde büyülendik) derler[36]».

Okuyucu bu konuyu öğrendiği takdirde, Yüce Allah'ın elçisine, ileride açıklayacağımız çeşitli mucizeleri lütfetmesi ile bu konu arasında bir çelişkinin olmadığını daha iyi anlamış olacaktır. [37]

3- Sosyal Ve Ekonomik Boykot

îbn tshâk, Mûsâ bin Ukbe ve başkalarından çeşitli isnatlarla şöyle rivayet edilmiştir: Kureyş kâfirleri Resûlullah (s.a.v.)'ı öldürme hususunda sözbirliği ettiler. Bu konuda, Muttalib Oğullarıyla da, Hâşim Oğullarıyla da gidip, konuştular; ama onlar Hz. Peygamber'i Kureyş kâfirlerine teslim etmeye yanaşmadılar.

Kureyş, Resûlullah'ı öldürmeyi başaramayınca; Resûlullah, ona tâbi olanlar, Resûlullah'ı koruyanlar, bir de Hâşim Oğulları ve Muttalib Oğullarıyla ilişkileri kesmeye karar verdiler. Bu münâsebetle de kendi aralarında şu aşağıdaki konuları içeren bir protokol imzalayıp, Kabe'nin içine astılar:

a - Onlardan kız alınıp, verilmeyecek,

b - Onlardan hiçbir şey alınıp, satılmayacak,

c - Onlara gidip ulaşacak bir rızık yolu bırakılmayacak,

d-Onlardan gelen bir barış teklifi kabul edilmeyecek,

e - Onlara herhangi bir şefkat ve merhamet gösterilmeyecek.

Bu konularğ, Muttalib Oğulları'nın Resûlullah'ı öldürmek için kendilerine teslim edinceye kadar geçerlidir.

Kureyş, bu anlaşma metnine, bi'setin yedinci yılının Muharrem ayından başlamak üzere, onuncu yılına kadar bağlı kaldı. Bu sözleşmenin yalnızca iki yıl devam ettiği de söylenmektedir.

Mûsâ bin Ukbe'nln rivayeti, bu olayın, Resûlullah'ın. ashabına Habeşistan'a hicret etmelerini emretmesinden önce vuku bulduğunu göstermektedir. Halbuki Resûlullah, onlara bu muhasara sırasında hicret etmelerini emretmişti, tbn İshak'ın rivayeti ise; bu belgenin, Ashabın, Habeşistan'a hicretinden ve Hz. Osman'ın müslüman olmasından sonra kaleme alındığını göstermektedir.

Hâşim Oğulları, Muttalib Oğulları, onlarla birlikte bulunan müs-lümanlar ve Peygamberimiz, Muttalib Oğulları Mahallesinde muhasara altına alındı. Zaten Mekke'de çeşitli mahalleler bulunmaktaydı. Muttalib ve Hâşim Oğullarında müslümanlarla kâfirler bu mahallede toplandılar. Müslümanlar dindarlıklarından, kâfirler ise onları koruduklarından dolayı bu hâdiseye mâruz kalmışlardı. Ebû Leheb bu hâdisenin dışında idi. Çünkü o, çıkıp Kureyş'in yanma gitmişti. Böylece de Hz. Peygamber'e ve ashabına karşı müşriklerin yanında yer almıştı.

Hz. Peygamber Efendimiz ve Ashabı, bu üç yıl boyunca çok darlık içinde yaşadılar. Belâ

ve musibet gittikçe artmıştı. Sahih-i Buhâ-rî'de, müslümanların ağaç yapraklarını yiyecek kadar açlığa ve sıkıntıya düştükleri rivayet edilmektedir. Süheyl! şunu nakleder: Mekke'ye bir ticaret kervanı gelince, Resûlullah'ın ashabından herhangi biri, çoluğuna çocuğuna azık olacak herhangi bir yiyecek satın almak için çarşıya gelir, bunu gören Ebû Leheb hemen ayağa kalkarak şöyle derdi: «Ey tacirler! Muhammed'in ashabına fiat-ları öyle yükseltin ki, sizden birşey satın planlasınlar. Malların fi-atını kat kat artırın ki, açlıktan inim inim inleyen çocuklarının yanına, elleri boş olarak dönsünler.»

Bu iktisadî kuşatmanın üçüncü yılının başlarında Kusay Oğullarından bir grup bu olayı kınayınca kendi aralarında yaptıkları anlaşmayı bozmak üzere karar aldılar. Halbuki, Yüce Allah, anlaşma metninin yazıldığı sahifenin üzerine bir ağaç kurdu (güve) musallat etmişti. İçinde sözleşme metninin bulunduğu bu sahifenin büyük kısmını, bu kurt yiyip bitirivermişti. İçinde Allah'ın zikredildiği cümleler hariç, ondan hiçbir şey geriye kalmamıştı.

Resûlullah (s.a.v.) bu olayı, amcası Ebû Tâlib'e haber verince, o da: «Bunu sana Rabbl'n mi haber verdi?» dedi. Resûlullah da «evet» diye cevab verdi. Ebû Tâlib taraftarlarıyla birlikte doğruca Kureyş'in yanına gitti. Sahifeyi kendisine getirmelerini istedi. Onlar da, dü-rülmüş bir şekilde getirdiler sahifeyi. Ebû Tâlib: «Yeğenim bana şöyle bir haber getirdi. Bugüne kadar bana asla yalan söylemedi. O, (Allahü Teâlâ'nm, sizin yazmış olduğunuz sahifeye bir kurdu musallat ettiğini, içinde zulüm ve akraba ile münâsebeti kesmeyi ihtiva eden maddelerin tümünü yiyip bitirdiğini savunuyor.) dedi. Eğer olay söylediği gibi olmuşsa, artık bu sahifeyi kaldırınız ve yanlış görüşünüzden vazgeçiniz! Vallahi, bizden en son kişi can verinceye kadar onu size teslim etmeyiz. Yok eğer söylediği boş lâf ise; . yeğenimizi size teslim edeceğiz, ne istiyorsanız onu yapın.» diye ilâve etti. Onlar da: «Söylediğin hususa razıyız.» Sahifeyi açtıklarında, Resûlullah'ın anlattığını olduğu gibi gördüler. Ama yine de, Ebû Tâlib'e «Bu yeğeninin bir büyüsüdür» demekten kendilerini alamadılar. Bu olay, onların zulüm ve taşkınlıklarını artırdı.

Sonra Kureyş müşriklerinin Heri gelenlerinden beş kişi, bu iktisadi kuşatmaya son vermek ve sahifeyi yırtmak için Kabe'ye gittiler. Bunlar: Hişâm bin Amr bin el-Hâris, Zübeyr bin Ümeyye, Mut'-ım bin Adiyy, Ebû'l-Buhterİ bin Hişâm ve Zem'a bin el-Esed idi.

Bu anlaşmayı bozmak için, açık bir şekilde çalışanların ilki Zübeyr bin Ümeyye idi. Bir gün, o Kâbenin yanında bulunan halkın yanına gelerek: «Ey Mekke halkı! Biz yiyelim içel'm, güzel elbiseler giyinelim, öbür taraftan, Hâşim ve Muttalib Oğulları alışverişten mahrum edilsinler, sefalet içinde kıvranıp helak olsunlar; doğru mudur?… Vallahi, akrabalık bağlarını kesen bu zalim sahife yırtılma-dıkça, yerime oturmam dedi.

Bunun üzerine beş kişiden diğerleri de Zübeyr'in sözlerine benzer şeyler söylediler. Hemen Mut'ım bin Adiyy yerinden kalkarak doğruca, Hâşim ve Muttalib Oğulları Mahallesine giderek, orada bulunanlara çıkıp evlerine gitmelerini söylediler. [38]

İbretler Ve Öğütler

Bu zalim ambargo, Resûlullah'm ve Ashabının üç yıl boyunca karşılaştığı sıkıntı ve şiddetin zirvesini teşk.l eder. Okuyucu, Hâşim ve Muttalib Oğullan müşriklerinin,

sıkıntılara katlanma konusunda müslümanlarla beraber olduklarını, Resûlullah'ı terketmeye razı olmadıklarını görmüştür.

Bu müşriklerden ve onların bu tür davranışlarından söz etmek İstemiyoruz. Zaten onları buna sevkeden âmil, akrabalık taassubu ve kendilerine de bulaşan zilleti ortadan kaldırma duygusu olmuştu. Şayet onlar, Hâşim ve Muttalib Oğullarının dışındaki Kureyş müşrikleri ile Hz. Muhammed'in arasından çekilmiş olsalardı, bir fırsatını gözetip hemen Hz. Muhammed'i inanç ve dine bakmadan öldürürlerdi.

Öyle ise onlar gönüllerinde besledikleri iki arzuyu birleştirmeyi tercih ettiler:

1. Arzu: Şirk üzerinde sebat ve Hz. Muhammed'in getirdiği ger-çeğe karşı direnmekte ısrar etmek.

2. Arzu: îster hak, ister bâtıl üzere olsun yakını, yabancının zulmünden ve saldırısından korumaya çağıran hamiyyet duygusuna uymak.

Başlarında îlesûlullah olmak üzere, müslümanlan bu duruma sabretmeye zorlayan faktör; Allah'ın emrine uymak, dünyaya karşı âhireti tercih etmektir. Onların nazarında dünya; Allah'ın rızasının yanında sözünü etmeye değmeyecek kadar basittir.

Bir kısım îslâm düşmanlarının şöyle konuştukları duyulur: Hz. Muhammed'in da'vetinin ardında, Muttalib ve Hâşim Oğulları milliyetçiliği yatmaktadır!

Kureyş müşriklerinin müslümanlara karşı uyguladıkları boykottaki olumsuz tavırları buna delildir!

Aslında bu sözler açıkça bir safsatadır. Şeklen bile olsa, herhangi bir mantık örgüsüne dayanmamaktadır.

Bu itibarla, bir yabancı elin Hz. Muhammed'e uzanmasında veya içeriden birinin ona kötülük yapmaya kalkışmasında; câhiliyyet taassubunun, Hâşim ve Muttalib Oğullarını yeğenlerinin hayatını kurtarmaya sevketmesi çok normaldir.

Câhiliyyet hamiyyeti, akrabalık duygusunun bu gibi bir taassuba sevkettiği vakit hiçbir prensibe, kaideye bakmaz. Bu konuda hak veya bâtıl ile etkilenmez. O, sadece bir asabiyettir. Asabiyyetin dışında başka birşey değildir.

Şundan dolayı, Resûlullah'ın akrabalarında, görünüşe göre, iki tezat sıfatın bulunması imkân dahilindedir. Bunlardan biri; Resû-lulaah'ın da'vetini inkar ve da'veti küçümseme. Öbürü ise; diğer müşriklere karşı ona yardım etme.

Bununla birlikte, Resûlullah'ı korumalarının ardından, Peygamberimiz için ne gibi bir fayda sağlanmıştır? Resûlullah'ın ve ashabının uğradıkları işkenceye, onlar da uğradılar. Kureyş müslüman^ lara ilân ettiği boykotun aynısını, hiçbir eksiitme yapmadan Hâşim ve Muttalib Oğullarına da ilân etti.

Akrabalarının Resûlullah'ı korumaları, da'vetini korumak anlamına gelmez. Bu himaye yalnızca onun şahsına aittir. Bu himaye, müslümanlar tarafından, düşmanın tuzağını bozma, kâfirleri yenme ve cîhad etme metodlanndan biri gibi kârlı bir iş yapma imkânına sahib olsaydı, şübhesiz ki bu, beğenilen bir gayret, tutunula-cak bir yol olurdu.

Resûlullah ve Ashabına gelince; onları bu dar boğazda tutan şey neydi, acaba? Bu zor duruma katlanmanın ardından ne gibi bir sonucu umuyorlardı?

Hz. Peygamber'in risâletini, Ashabının ona inanmasını sol bir devrim olarak yâni; fakir ve

yoksulların zenginlere karşı ayaklanmaları olarak yorumlayan kişiler, bu sorulara ne ile cevab verecekler?!

Müşriklerin, Hz. Peygamber'e ve müslümanlara uyguladıkları zulüm ve işkencelerin bir halkasını sunmuş olduk. Bu zulüm ve işkencelerin tümünü düşünerek onların ışığında şu soruya cevab aramak lâzım. Soru şu: Mekke tüccarına ve Mekke'deki iktisadî faaliyetleri yürüten zenginlere karşı duyulan kinin öncülük yaptığı ye açlığın ilham ettiği iktisadi bir devrimin, İslâm Da'veti olduğunu iddia etmek nasıl doğru olur?

Müşrikler, İslâm'a da'vetten vazgeçmek şartıyla, Peygamberimize, mal-mülk ve başkanlık teklif etmişlerdi. Resûlullah buna niçin razı olmadı? Resûlullah'ın ashabı, - madem ki gayeleri karınlarını doyurmaktır- Kureyş'in teklifini kabul etmesi için niye Re-sûlullah'ı buna zorlamadılar?

Hiç sol bir devrimi yapanlar, ceplerine girecek paradan ellerine geçecek egemenlikten daha fazla birşey isterler mi? Hz. Peygam-ber'e ve ashabına, kavmiyle arasmdaki her türlü iktisadî ve içtimai münâsebet yolları kapatılmıştı. Ellerine geçecek ne bir ticari eşya, ne de; evlerine girecek herhangi bir gıda maddesi bırakılıyordu. Hattâ ağaç yapraklarını yemeye kadar vardılar. Onlar yine bu duruma sabrediyor ve peygamberler ini içtenlikle seviyorlardı. Bir lokma ekmek için içinde ihtilâl arzusu dalgalanan kişiler böyle mi yapar?

Hz. Peygamber ve ashabı Medine'ye hicret ederken, çeşitli mal ve mülklerini bırakıp, Medine'nin yolunu tuttular. Mala karşı besledikleri arzuların tümünden sıyrıldılar. Allah'a olan imanlarından, dolayı, bir karşılık beklemediler. Arkalarında bıraktıkları mülke, ter-kettikleri dünya malına hiçbir kıymet vermediler. İslâm Da'veti'nin, bir lokma yiyecek için yapılan sol bir ihtilâl olduğuna, hiç delil olur mu bunlar?!

Bazan bu kişiler kendi düşüncelerine, şu aşağıdaki iki mülâhazayı delil gösteriyorlar:

1— Hz. Peygamber'e Mekke'de inananların ilk grubu, genellikle, fakirlerden, kölelerden ve kimsesizlerden oluşmaktaydı. Bu durum, onların sıkıntılarını gidermek için Hz. Muhammed.'e uyduklarım gösteriyor, yâni bir delildir. Bu fakir müslümanlar, yeni dinin gölgesinde kendilerine daha iyi bir iktisadi gelecek sağlayacaklarım umuyorlardı. Bu da, yine bir delildir.

2— Bu fakir müslümanlara, çok geçmeden dünyanın ufukları açıldı. Mal ve servet, onlara âdeta koştu. Resûlullah'ın hareketi, bu gayeye varmayı hedef edinmişti. Bu da bir delildir.

Bu kişilerin, bu iki varsayımla iddialarına delil getirdiklerini kavrayınca, düşüncelerinin nasıl bir hayal mahsûlü olduğunu daha iyi anlarız.

Hz. Peygamber'in ilk arkadaşlarının, çoğunlukla fakir ve kölelerden olduğu doğrudur. Fakat bu hakikat ile şu vehim ve hayal mahsûlü düşünce arasında herhangi bir alâka veya münâsebet mevcut değil. Çünkü bir nizam halk arasında adalet mekanizmasını çalıştırmak da, zalim, mütecaviz ve gaddarların elini kırmakta ise; hayatlarım zulüm ve gaddarlıkla sürdürenlerin ona tavır alması hattâ harb açması tabiidir… Çünkü bu şeriat onlara yağma ve beleş kazanç yerine malî sorumluluk yüklemektedir. Yine zayıfların ve ezilmişlerin böyle bir nizama koşması tabiîdir. Hattâ sömürü ve vurgunculukta hesabı olmayan her insanın da ona itibar etmesi kaçınılmazdır. Çünkü bu şeriat onlara yağma ve vurgun değil helâ-lından nimet takdim etmektedir. Yahut en azından, bu nizam o tip insanlara angarya ve fuzuli yük yüklemiyor da, ondan rağbet ediyorlar…

Resûlullah'm etrafında bulunanların tümü, onun hak üzere bulunduğunu, Allah tarafından

gönderilmiş bir elçi olduğunu kesinlikle kabul ediyorlardı. Fakat Kureyş liderlerinin içinde, onun getirdiği hakikati kabullenmeye engel teşkil edecek duygular vardı. Ama fakir müslümanlann ise, inandıklarına boyun eğmeye engel olacak duyguları yoktu.

Her araştırmacının anlayacağı bu hakikat ile, bu kişilerin iddiaları arasında bir bağıntı var mı hiç?

Resûlullah'm îslâmi da'vette tak:p ettiği stratejinin; müslüman-ların çeşitli servet kaynaklarını ele geçirmelerini, kralların tahtlarına konmalarını, egemenliklerini ellerinden almalarını, hedef edindiği hususuna gelince, - ki müslümanlann buna daha sonra fiilen ulaştıklarını delil gösteriyorlar- vallahi, bu konu, doğu ile batıyı birleştirmeye gayret göstermek gibi birşeydir. Bu ise imkânsızdır.

Müslümanlar, müslümanhklarında sadık kalarak kısa bir zaman içinde, İran ve Bizans topraklarını ellerine geçirmiş iseler; bu hiç onların, Bizans ve İran'ın tahtını ele geçirmek maksadıyla müs-lüman olduklarına delâlet eder mi?

Eğer onlar, İslâmlıklarının arkasında, ne olursa olsun dünya nimetlerinden birine kavuşmayı, gaye edinselerdi, elbette bu fetihler gerçekleşemezdi. Bu fetihlerin mucize olacak bir tarafı da kalmazdı.

Hz. Ömer (r.a.) Kadisiye ordusunu hazırlayıp, komutanı Sa'd b. Ebi Vakkas'ı uğurlarken, Kisrâ'mn hazinelerine göz dikseydi ve onun tahtı gibi bir tahta oturmayı ve Kisrâ gibi bolluk içinde yaşamayı arzu etseydi; ordu komutanı Sa'd (r.a.) eli boş ve yenilgiye uğramış olarak geri dönerdi. Ama onlar, Allah'ın dinine yardım

etmek için cihad konusunda Allah'a verdikleri söze sadık kaldılar. Allah da onların bu sadakati arından dolayı, kendilerine hiç beklemedikleri zenginlikleri ve hâkimiyeti ellerine geçirmeyi nasîb etti. Kadislye savaşında müslümanların gayesi, servete kavuşmak, nimetler içinde yüzmek ve hayatın tadını çıkarmak olsaydı; Rıb'i bin Âmir, lükse boğulmuş çadırı küçümseyerek Rüstem'in yanına girmezdi. Mızrağının ucuyla, yerdeki halıya ve kıymetli yastıklara basmazdı. Rüstem'e de: «Eğer İslâm'ı kabul ederseniz, sizleri serbest bırakacağız, mallarınızı ve arazilerinizi de size terkedeceğiz!» demezdi. Mah-mülkü, toprağı ele geçirmek için gelen bir adam hiç böyle konuşur mu?

Gerçekten Allahü Teâlâ, tüm dünyanın mukadderatını onlara vermişti. Çünkü onlar bunu hiç düşünmemişlerdi. Onların düşüncesi, yalnızca Allah'ın rızâsını kazanmaya yönelikti. Eğer onlar, cihad ederken bu gayeleri hedef edinselerdi, hiçbir şeye ulaşamazlardı.

Bunlarla ilgili mes'ele yalnızca Allah'ın kanununun gerçekleşmesiyle ilgilidir. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyuruyor;

«Biz de istiyorduk ki, o yerde, ezilmekte olanlara lütuf yapalım .onları hayırda önderler yapalım ve kendilerini (Fir'avun'un yerine) mirasçılar kılalım» (Kasas, âyet: 5). Her akıl, bu kanunu, kolaylıkla kavrayabilir. Yalnız bir şartla. O da: bu aklı taşıyan kişinin, herhangi b"r arzu ve gayeye köle olmaktan bağımsız olması lâzım. [39]

4- İslâm'da İlk Hicret

Resûlullah Sallâllahü Aleyhi ve Sellem, Ashabının karşılaştığı musibetleri görünce ve

onları korumaya, onlara yapılan işkencelere engel olmaya güç yetiremeyince, onlara şöyle buyurdu: «Siz Habeşistan'a gitseniz iyi olur. Habeş hükümdarının yanında hiç kimse zulme uğramaz. Orası emniyetli bir ülkedir. Allah sizi belki orada ferahlığa kavuşturur».

Bunun üzerine müslümanlar fitne çıkmasından çekinerek ve dinlerini muhafaza için Allah'a sığınarak, Habeşistan'a gitmek üzere yola çıktılar. İslâm'da ilk hicret, bu oldu. Muhacirlerin başta gelenleri arasında:

Osman bin Affan ve Hanımı (Hz. Peygamber'İn kızı) Rukıyye,

Ebû Huzeyfe ve Hanımı,

Zübeyr bin Avvam,

Mus'ab bin Umeyr,

Abdurrahman bin Avf gibi sahâbe-i kiram bulunmaktaydı. Böylece Habeşistan'da toplanan sah&bllerin sayısı 80 küsur kişiye varmıştı[40].

Kureyş müşrikleri, bu olup bitenleri görünce, hemen Abdullah bin Ebî Rebia ile Amr bin Âs'ı (henüz müslüman olmamıştı) Habeş Kralı Necaşi'ye gönderdiler. Bu iki elçi yanlarında Krala ve etrafındaki yüksek rütbeli subaylarla, bir kısım devlet büyüklerine sunulmak üzere birçok hediyeler götürdüler. Gayeleri, Necaşî'den, yanına sığınmış olan bu müslümanları kabul etmemesini ve onları tekrar düşmanlarına teslim etmesini rica etmekti.

İki elçi, bu konuda Necaşî ile konuşunca esasen Necaşî ile konuşmadan önce onlar, komutanlarla konuşup getirdikleri hediyeleri onlara takdim etmişlerdi. Necaşî, müslümanlarla bu yeni din hakkında konuşmadıkça onlardan hiçbirini kendilerine teslim etmeyi kabul etmedi. Kureyş elçileri, Necaşî'nin huzurunda iken müslümanlar da onun yanma getirildiler. Necaşi onlara: «Kavminizle aranızın açılmasına sebeb olan bu din nedir? Halbuki siz, ne benim dinime, ne de diğer milletlerden herhangi birinin dinine girdiniz» diye sordu.

Necaşi'nirı huzurunda konuşmak için Ca'fer bin Ebû Tâlib seçilmişti. Ca'fer, Necaşİ'ye hitaben: «Ey Hükümdar! Biz cahil bir millettik. Putlara tapardık. Lâşeleri yerdik. Her kötülüğü yapardık, işlerdik. Akrabalarımızla münâsebetlerimizi keserdik. Komşularımıza kötülük yapardık. Kuvvetli olanlarımız, güçsüz olanlarımızı ezerdi.

Yüce Allah, bize kendimizden soyunu sopunu, doğruluğunu eminliğini, iffet ve nezahetini b'lip tanıdığımız bir peygamber gön-derinceye kadar, biz bu durumda ve bu tutumda idik. O peygamber, bizi Allah'a, Allah'ın birliğine inanmaya, O'na ibâdete, bizim ve atalarımızın Allah'tan başka tapınageldiğimiz taşlan ve putları bırakmaya da'vet etti. Doğru sözlü olmayı, emanetleri yerine getirmeyi, komşularla güzel geçinmeyi, günahlardan ve kan dökmekten sakınmayı bize emretti. Her türlü ahlâksızlıktan bizi nehyetti… Biz de onu tasdik ve ona iman ettik. Onun Allah'tan getirip, tebliğ eylediği şeylere tâbi olduk. Bu yüzden kavmimiz bize düşman kesildi. Zulmetti. Bizi dinimizden döndürmek, Allah'a ibâdetten vaz-geçirip tekrar putlara taptırmak için türlü işkencelere ve mihnetlere uğrattılar. Bizi perişan edip çeşitli zulüm ve işkencelere uğratıp, iyice sıkıştırınca biz de senin ülkene sığındık. Seni başkalarına tercih ettik. Senin himayene ve komşuluğuna can attık. Senin yanında zulme, haksızlığa uğramıyacağımızı ummaktayız» dedi.

Bu sözler üzerine, Necaşî, Ca'fer'den Hz. Peygamber'in Allah katından getirdiği Kur'an'dan blrşeyler okumasını istedi.

Hz. Ca'fer (r.a.), Meryem sûresinin başından bir miktar okudu. Necaşi kendisini tutamayıp, sakalı ıslanıncaya kadar ağladı. Sonra onlara şöyle dedi: «Gerçekten bu, tsâ Aleyhisselâm'in getirdiği aynı kandilden fışkırmış bir nurdur» dedi. Kureyş elçilerine dönüp: «Gidiniz, vallahi, ben ne onları size teslim ederim, ne de onlara bir kötülük düşünürüm» dedi.

Kureyş elçileri gelip, Necaşi'ye: «Ey Hükümdar! Onlar Meryem oğlu îsâ'ya ağır bir söz söylüyorlar. Onlara adam gönderip îsâ için ne söylediklerini bir sor» dediler. Necaşi, Hz. îsâ hakkındaki düşüncelerini sormak üzere muhacirlere adam gönderdi: Hz. Ca'fer bin Ebû Tâllb gelip: «Biz, Peygamberimiz Hz. Muhammed'in bize getirdiğini söyleriz. Peygamberimiz, Îsâ hakkında şöyle diyor: «O, Allah'ın kulu, ruhu, dünyadan ve erden vazgeçerek kendini Allah'a adamış bir kız olan Meryem'e ilkâ eylediği kelimesidir» dedi. Hz. Ca'fer'in bu sözleri üzerine Necaşi elini yere uzatıp, yerden bir saman çöpü aldı ve: «Vallahi, Meryem oğlu îsâ da zaten, sizin söylediğinizden fazla birşey değildir. Arada bu çöp kadar bile fark ,yoktur!» dedi. Sonra elçilerin hediyelerini kendilerine iade etti ve kendi ülkesine sığınmış olan müsîümanları daha fazla koruyacağını belirtti. Elçiler de eli boş olarak Kureyş'in yanma döndüler.

Bir zaman geçtikten sonra, Habeşistan'daki muhacirlere, Mekke halkının müslüman olduğu haberi ulaştı. Onlar da bu haber üzerine ülkelerine geri döndüler. Mekke'ye yaklaştıkları vakit, Mekke halkının müslümaniığı kabul etmeleriyle ilgili duydukları haberin asılsız olduğunu öğrendiler. Muhacirler ya gizlice veya bazı müşriklerin himayesi altında Mekke'ye girebildiler. Onların toplamı otuzüç erkekten ibaretti. Bunların arasında altı tane de kadın vardı. Böylece sayıları 39'a yükselmiş oluyor. Bir kısmı Osman.bin Maz'un'un, bir kısmı da Velid bin el-Muğîre'ntn himayesinde Mekke'ye girdiler. Ebû Seleme de Ebû Tâlib'in himayesinde Mekke'ye girdi. [41]

İbretler Ve Öğütler

Müslümanların Habeşistan'a hicret etmeleri olayından üç tane önemli işaret çıkarıyoruz:

Birinci İşaret: Hakikaten din müessesesi, dine sarılma ve dinin direklerini ayakta tutma, her türlü gücün kaynağı ve esasıdır. Din her türlü mal, mülk ve hürriyet hakkım ve şerefini korumak için bir surdur, hisardır. Bunun için İslâm da'vetçilerinin ve mücahidlerinin başta gelen ödevleri dini ve dinin prensiplerini korumak için bütün imkânlarını seferber etmek, inancı korumak ve kalblere iyice yerleştirmek için de, yeri-yurdu, malı ve canı vasıta yapmaktır. Hattâ inanç uğrunda bunları feda etmek gerektiği zaman, hepsini feda etmek farz olur.

Zira din ortadan kaybolunca veya yenik düşünce artık onun ardından ne yerin-yurdun, ne de mahn-mülkün bir yararı olur. Bilâkis onun arkasından yine bunların gitmesi çok çabuk olur. Ama dinin durumu güçlü, dayanakları toplumda dimdik, inanç prensipleri de kalblere iyice kök salmış ise, onun yolunda gitmiş olan, malın, yerin ve yurdun tümü geri döner… Hattâ, basiret, şeref ve kuvvet surları bunları koruduğu için eskisinden daha güçlü olarak

geri döner.

Tarihin akışına göre, Allah'ın kanunu dünyada şöyle cereyan etmiştir: Maneviyatı kuvvetli olanlar, kazançlarını ve maddî güçlerini daha iyi korumuşlardır. Bir millet, ahlâki bakımdan zengin, inanç yönünden dürüst, sosyal prensipler bakımından sağlam ise; o milletin birbirine olan bağı daha sağlam, kalıcılığı daha köklü, her yönü daha güçlü olur. Bir millet de, ahlâki bakımdan fakir, inanç yönünden zayıf, sosyal düzen ve prensipler bakımından eğri ve çarpık ise-, o milletin maddi saltanatı çöküntüye, maddî kazançları da zevale doğru gidiyor demektir.

Bazan inanç konusunda bir milletin doğru yoldan uzaklaşmış, ahlâkî ve sosyal seviyesinin düşmüş olduğuna rastlamak mümkündür. Bununla birlikte o millet, maddi saltanatı ve gücü yönünden ayakta durmaktadır. Fakat o millet gerçekte korkunç bir felâkete doğru yuvarlanmaktadır. Bu gidişin hareketini ve sür'atini duymamanın asıl sebebi; tarihin ve çağların ömrünün uzunluğu karşısında, insan hayatının kısa oluşudur. Bu gibi hareketi ancak tarihin uyanık gözü görür, yanılan ve gafil olan insanın gözü değil…

Bazan yine, sağlam inancı koruma uğrunda ve düzgün bir sosyal nizamı kurma yolunda maldan, servetten ve vatandan oluşan maddi dayanaklarının tümünü yitirmiş bir millete rastlamak mümkündür. Fakat bu kısa bir dönemdir. Sonunda bu sağlam akide üe ona bağh olan ahlâk ve sosyal nizamın sahipleri; ellerinden alınmış vatanlarını, gasbedllmiş mallarım tekrar ellerine geçirirler. Eski kuvvetleri daha fazlasıyla kendilerine geri gelir.

tnsan hayatında ve dünyada bunun en güzel şekli ancak İslâm inancında bulunmaktadır. O da Allah'ın yeryüzündeki kullarına gönderdiği kendi dinidir. Âdil ve dürüst sosyal bir nizam da, yine ancak İslâm nizamında bulunmaktadır. Bunun için îslâm'a da'vetin esası, onun uğrunda malı, vatanı ve hayatı feda etmek olmuştur. Müslümanlar ancak bununla malı, vatanı ve hayatı kendilerine garanti edebilirler!..

İslâm'daki hicret prensibi bunun için meşru olmuştur. Resû-lullah Sallâllahü Aleyhi ve Sellem Ashabına - müşriklerin eziyetinden dolayı kendisiyle birlikte onların üzerine bir fitne kopacağı korkusu ortaya çıktıktan sonra - hicrete ve vatanı terketmeye izin verdi.

Herkes bilir ki, bu hicret din uğrunda çekilen azab ve işkenceler arasında en zorundan bir iştir. Hicret hakikatta, işkence ve eziyetten dolayı kaçmak değil, aksine zafer ve kurtuluşa gelinceye kadar, çileyi değiştirmektir. Yine bilinen bir gerçektir ki, o vakit Mekke, Dâr-i İslâm değildi ki, akla şöyle bir soru gelebilsin: Saha-be-i Kiram nasıl İslâm diyarını terkedip canlarım kurtarmayı arzu , ederek bir kâfir memleketine sığındılar?

Mekke, Habeşistan ve diğer yerler o zaman, müsavi idi. Bir sahâbi için o yerlerden hangisi dinin icaplarını yerine getirmeye ve dînin: yaymaya daha yararlı ise ikamet için orası ona daha uygun oluyordu.

Dâr-ı İslâm'dan hicretin hükmü ise, farz, caiz ve haramlık arasında değişiklik arzeder. Bir müslümanın yaşadığı yerde, namaz, oruç, ezan, hacc gibi Şeâir-i îslâmiye'yi yerine getirme imkânı olmadığı zaman, oradan hicret etmesi farz olur. Bir müslümanın, yaşadığı ülkede kendisini sıkıntıya sokan bir belâ başına gelirse, o vakit, bir başka İslâm ülkesine hicret etmesi caiz olur. Yine bir müslümanın ülkesini terk etmesi, Islâmi farzlardan birinin ihmalini gerektiriyor ve o farzı yerine getirecek bir başkası da bulunmuyorsa, o zaman hicret haram olur[42].

İkinci İşaret: Bu işaretten, Hz. Muhammed (s.a.v.) ile Hz. îsâ (a.s.)'nm getirdikleri arasında bulunan gerçek alâkayı öğreniyoruz. Necaşi, Hz. İsa'nın dini üzere amel etmiyordu. Sam.mî bir Hris-tiyandı. Hristiyanlığı terkedip başka bir dine geçmeyişi; akideleri İncil'e ve Hz. İsa'nın getirdiklerine ters düşen müşrik elçilere yardım etmeyişi, samimiyetinin bir gereğiydi.

Yâni İncil'e ve Hz. İsa'ya bağlı olduklarını savunan bugünkü hrisUyanların: -tsâ Allah'ın oğludur. O, üçün üçüncüsüdür» gibi sözleri doğru olsaydı; şübhesiz ki, Necaşi bu söze sarılarak, müs-lümanlann sözünü reddeder; Kureyş elçilerine, geldikleri konuda yardımcı olurdu.

Fakat biz Necaşî'nin; Hz. İsa'nın hayatıyla ilgili Kur'an'ın verdiği bilgilere ve Kur'an âyetlerinden dinlediği şeylere şu sözüyle açıklama getirdiğini görüyoruz : Necaşi: «Hz. îsâ'nın getirdiği şeylerle, bu Kur'an âyetleri aynı kandilden fışkıran bir nurdur» demiştir. Necaşî bu sözünü, etrafında bulunan ehl-i kitab bilginleriyle yüksek düzeydeki görevlilerinden oluşan bir dinleyici grubunun huzurunda söylüyor.

Bu durum, bütün peygamberlerin sadece tek inancı (iman esaslarını) getirdiklerini ve inanç hususunda birbirinden kıl payı bile ayrılmadıklarım te'kid ediyor. Ve yine ehl-i kitabın kendi aralarındaki ihtilâfları (Cenâb-ı Hakk'm da buyurduğu gibi) başka birşey-den dolayı değil de, ancak onlara ilim geldikten sonra, kendi nefislerinden doğan ihtiras yüzünden meydana geldiğini te'yid ediyor.

Üçüncü İşaret: Müslümanların, ihtiyaç duyulduğu zaman, gayr-ı müsYım\erın himayesine girmeleri caizdir. Himayelerine girilen kişi Necaşî gibi - ki o vakit Hristiyandı, sonradan Müslüman oldu -ister ehl-i kitabtan[43] olsun, isterse müşriklerden biri olsun eşittir. Nitekim müslümanlar Habeşistan'dan geri geldikleri vakit; Ebû Seleme, Peygamberimizin amcası Ebû Tâlib'in himayesinde Mekke'ye girdiği gibi, diğerleri de başka müşriklerin himayesinde girmişti. Yine Resûlullah (s.a.v.) TâTden geri döndüğü zaman Mut'ım bin Adiyy'-in himayesinde şehre girmişti.

Bu gibi bir himayenin; islâm da'vetini zor duruma düşürecek veya bir kısım dini hükümleri değiştirebilecek ya da bazı haramların işlenmesine göz yumduracak şekilde olmaması şart koşulmuştur. Aksi takdirde, bir Müslümanın bu tür bir himayeye girmesi caiz değildir. Ebû Tâlib'in Itesûlullah'tan, müşriklerin putlarına hakaret etmemesini, güç yetiremediği şeyi kendisine yüklememesini ve kendisinin yakasını bırakmasını istediği zaman; Resûlullah (s.a. v.)'m o vakit amcasının himayesinden çıkmaya karar verdiğini açıklaması yâni kendisine farz olan b'rşey karşısında susmayı kabul etmemesi, buna açık bir delildir. [44]

5- Allah Resulüne Gelen İlk Heyet

Resûlullah ve Ashabı karşılaştıkları işkence ve eziyetin ezikliği içinde iken; İslâm'ı öğrenmek için Mekke dışından ilk olarak, Resûlullah'a bir hey'et geldi Sayıları otuz kadardı. Onlar, Ca'fer bin Ebî Tâlib'in, Mekke'ye dönüşünde onunla birlikte gelmişlerdi. Bu misafir topluluk gelip ResûluIIah'ın yanma oturunca ve onun özelliklerini, hâllerini yakından tanıyıp, kendilerine okunan Kur'ân'ı KerÎm'i dinleyince; hemen hepsi birden

iman ettiler. Bunu öğrenen Ebû Cehil, doğru yanlarına gelip onlara şöyle dedi;

«—Biz sizden daha akılsız bir topluluk görmedik. Kavminiz sizi, bu adamın durumunu öğrenesiniz diye gönderdi. Onun yanında oturup, dinlenmeden, sözlerine iyice kanaat getirmeden, siz hemen dininizden ayrılıp onun söylediklerini tasdik ettiniz». Onlar da, Ebû Cehil'in bu sözleri üzerine :

«—Biz size esenlikler dileriz. Sizin yaptığınız cahilliği, biz size karşı yapamayız. Bizim kanaatlerimiz bize, sizinki ise sizedir. Cahillerin sözüne bakıp da, bize yönelmiş olan hayırdan dönmeyiz» dediler. Kur'ân-ı Kerim'in şu âyetleri onların hakkında idi: «Bundan önce, kendilerine kitab verdiğimiz nice kimseler vardır ki, onlar buna (Kur'an'a) inandılar. Onlara Kur'an okunduğu zaman (Buna inandık. Şübhe yok ki, bu Rabbımızdan gelen bir hak ve gerçektir. Hakikaten biz bundan önce de, İslâm'ı kabul etmiş kimselerdik!) dediler. İşte bunlara sabır ve sebatlarından dolayı mükâfatlan iki kat verilecektir. Bunlar kötülüğü iyilikle savarlar. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hayra sarfederler. Bunlar yaramaz lâkırdı işitince, ondan yüz çevirdiler de: Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz sizedir. Size selâm olsun. Biz cahillerle ilgilenmeyiz, dediler[45]».

İbretler Ve Öğütler

Bu hey'et olayında dikkatimizi çekmesi gereken iki husus var:

Birinci Husus: Müslümanların işkence, eziyet, boykot ve her türlü sıkıştırmaya göğüs gerdikleri bir sırada; İslâm'ı öğrenmek, Resû-lullah ile buluşmak için bu hey'etin Mekke'ye gelişinde; İslâm da'-vetçilerinin, yollarında dağılmak nedir bilmeyen musibetlere ve elemlere göğüs germeleri gerektiğine, zayıflama, bırakıp gitme ve ümitsizliğe kapılma gibi bir tutumun caiz olmadığına açıkça işaretler vardır. Yukarıda da dediğimiz gibi, işkence ve zulme uğrama, başarıya ve zafere ulaşmak için, mutlaka girilmesi gereken bir yoldur. Hristiyanlardan sayıları otuzu aşkın bir hey'et Mekke'ye geldi. (Sayılarının kırkın üzerinde olduğunu söyleyenler bile vardır). Onlar yeni da'vete karşı sevgilerini bildirmek için geldiler. İslâm düşmanları müslümanları ne kadar sıkıştırırlarsa sıkıştırsınlar, ne kadar işkence yaparlarsa yapsınlar; müslümanlara ne kadar eziyet ederlerse etsinler, ne kdar onlarla alâkalarını kesip boykot ederlerse etsinler, ne kadar onların aleyhine toplantı yaparlarsa yapsınlar; onların bu da'vetin meyve vermesine engel olamıyacaklarmı, yeryüzünün doğusuna ve batısına yayılmasını önleyemeyeceklerini lisan-ı halleriyle açıklamak için deniz ötesinden Allah Resûlü'ne geldiler… Sanki Ebû Cehil bu hakikati sezmişti de o hakikatin etkisi nefsinde ve bu hey'efn yüzüne karşı söylediği kin kusan kelimelerde kendini göstermiştir. Fakat Ebû Cehil'den ne yapması beklenirdi ki? Onun ve onun gibilerin yapabilecekleri şeyler sadece müslüman-ların başına zulüm ve işkence yağdırmak. Ama da'vetin hedefine varmasına ve meyvesini vermesine engel olamazlar.

İkinci Husus: Bu hey'et fertlerinin inandıkları imanın türü nedir? Bu iman, küfür karanlıklarından nura çıkan kişinin imanı mıdır?

Gerçek şudur ki, onların imanları, eski inançlarının devamından ve sımsıkıya tutundukları dinin ve inancın gereği olarak İslâm'a girmekten ibaretti. Hakikaten onlar (siyret

nakilcilerinin kesin olarak açıklamalarına göre) İncil ehli idiler, İncil'e iman ediyorlar ve onun hidâyeti üzere yürüyorlardı. încü İsa (a.s.)'dan sonra gelecek olan peygambere uymayı emredince ve o peygamberin özelliklerinden, bir kısım sıfatlarından bahsedince; artık bu peygambere, yâni Hz. Muhammed Aleyhisselâm'a iman etmek devam eden imanın, gereği olmuştu.

O halde bu hey'et fertlerinin Resûlullah'a iman etmeleri, birinden diğerine tercih sebebiyle bir dinden diğer bir dine geçiş işlemi değildir. Zaten onların Peygamberimize iman etmeleri, Hz. İsa'ya verpna indirilene imanın devamı olmuştu. Âyette geçen onların şu sözlerinin mânâsı da budur. Âyet şudur: «Kendilerine Kur'an okununca (Biz ona inandık ve şübhe yok ki, bu Rabbımızdan gelen bir hak ve gerçektir. Hakikaten biz, bundan önce de İslâm'ı kabul etmiş kimselerdik) dediler». Yâni bizler müslümandık ve Hz. Mu-hammed'in da'vet ettiğine, onun peygamber olarak gönderilişinden önce de inanan mü'minlerdik. Çünkü încil ona inanmaya çağırıyordu…

Isâ Aleyhlsselâm'ın veya Mûsâ Aleyhisselâm'ın getirdiği ilâhi hakikatlara gerçekten bağlanan kişilerin tümünün durumu budur. Çünkü, İncil'e ve Tevrat'a inanmak, Kur'an'a ve Hz. Muhammed' (s.a.v.) Te inanmayı gerektirir. Bunun için Yüce Allah, Resûlü'ne, ehl-i kitabı İslâm'a da'vet ederken sadece kendi talebettikleri şeylerin iman iddiasında bulundukları incil veya Tevrat'ta bulunan şeyleri tatbik etmelerini istemekle yetinmesini emretti. Bu konuda şanı yüce Allah: «.Ey Resulüm, de ki: Ey ehl-i kitab! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni gereğince uygulamadıkça, siz hiçbir şey (din ve kanaat) üzerinde değilsiniz[46]» diye buyurmaktadır.

Bu durum, daha önce de açıklamış olduğumuz: «Hz. Âdem'in yaratılışından Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamber olarak gönderilişine kadar, hak dinin tek olduğu, birden fazla olmadığı» kanaatini te'kid etse gerektir.

Hakikaten, bir kısım insanların kullanmış olduğu, «semavî dinler» tabiri anlamı olmayan bir terimdir.

Evet… Bunlar müteaddit semavi şeriatlardır. Her semavi şeriat, kendinden önceki şeriatı yürürlükten kaldırır. Fakat genel anlamda veya bir akideye ad olarak verilen «Şeriat» kelimesini birbirine karıştırmamamız gerekir. [47]

6- Hüzün Yılı

Resûlullah (s.a.v.))'m bi'setinin onuncu yılma bu ad verilmiştir. Bu yılda, Resûlullah'm hanımı Hz. Hatice (r.a.) ve amcası Ebû Tâ-lib vefat etti. İbn Sa'd, Tabakat'ında, Hz. Hatice'nin vefâtiyle Ebû Tâlib'in vefatı arasında otuzbeş gün bulunduğunu söyler.

İbn Hişâm'm da dediği gibi; Hz. Hatice (r.a.), Hz. Peygamberin, İslâm'ı ilk tasdik eden yardımcısı olmuştu. Resûlullah (s.a.v.) derdini ilk önce ona açar, onun yanında huzur ve sükûn bulurdu. Ebû Tâlib de Peygamberimizin işinde ona destek ve koruyucu olmuştu. Müşriklere karşı yeğenine yardımcı olmuştu.

İbn Hişâm naklediyor: Ebû Tâlib vefat edince Kureyş müşrikleri, Hz. Peygamber'e Ebû Tâlib'in sağlığında taddıramadıklan işkenceleri yönelttiler. Hattâ Kureyş'in akılsızlarından

bir beyinsiz, yolda Resûlullah'ın önüne çıkıp, onun mübarek başına toprak saçtı. Resûlullah toprak başında olduğu halde evine girdi. Hemen kızlarından biri ayağa kalkıp, mübarek başındaki toprakları ağlayarak silmeye ve yıkamaya başladı. Allah Resulü de kızına: -Ağlama kızım! Şübhesiz ki Allah, babanı korur[48]» buyurdu.

Resül-i Ekrem (s.a.v.) İslâm'da da'vet yolunda göğüs verdiği musibetlerin şiddetinden dolayı, bu yıla «Hüzün Yılı» adını verdi. [49]

İbretler Ve Öğütler

Müslümanlar, Mekke'de güçlenmeden önce, Ebû Tâlib'in vefatında, ilâhi kazanın acele etmesindeki hikmet nedir, acaba? Halbuki o, Resûlullah'ı, - imkânları ölçüsünde - birçok musibet ve güçlüklerden koruyordu. Yine, ilâhi kazanın, Peygamberimizin hanımı, Hz. Hatice'nin vefatında da acele etmesindeki hikmet nedir?…

Burada, İslâm inancının temeliyle ilgili önemli b'r olay ortaya çıkıyor.

Eğer Ebû Tâlib, islâm devleti Medine'de kuruluncaya ve Resûlullah müşriklerin işkence ve tasallutundan kurtuluncaya kadar, yeğeninin yanında kalıp, onu desteklemeye ve gözetmeye devam etseydi; elbette bu hususta, bu dâvanın arkasında Ebü Tâlib'in bulunduğu zehabı uyandırdı. Her ne kadar o, dâvaya inandığını ve onun altına girdiğini açıklamamış olsa bile, yine de kavminin arasındaki gücü ve mevkisiyle onu koruyan ve öne süren bir kişi olduğu şübhesini uyandırırdı. Ve yine amcasının Peygamberimizi koruması sebebiyle, Peygamberimiz'in da'veti uygulama esnasında kendisi için hazırlanmış olan bu güzel şansı açıklarken, ileri geri söz söyleyen birçok kişi çıkardı. Onlar şunu rahatlıkla söyleyebilirlerdi: Hz. Peygamber'in etrafında bulunan diğer müslümanlara bu şans tanınmamış iken; peygamber başkaları tarafından korunuyor, onlar ise işkence görüyorlar. Onun gönlü rahat iken onlar azab tadıyorlar.

îlâhi hikmet, Resûlullah'ın amcası Ebû Tâlib'i ve hanımı Hz. Hatice'yi yitirmesini ve zahirde kendisini koruyan ve teselli eden kişileri kaybetmesini gerekli gördü ki, iki önemli hakikat ortaya çıksın!

Birinci Hakikat: Koruma, yardım ve zafer, bunların tümü yalnızca Allah'tan gelir. Zaten Allah, Resûlü'nü düşmanlardan ve puta tapanlardan korumayı garanti etmiştir. Onu koruyan kişinin insanlardan olup olmaması eşittir. Ne olursa olsun o, insanların sû-i kastından korunmuştur. Onun dâvası sonunda yardım ve tevfikten dolayı hedefine varacaktır.

İkinci Hakikat: İnsanlardan korumanın mânâsı Resûlullah'ın onlardan eza, cefa ve işkence görmemesi anlamına gelmez. Yüce Allah'ın: «Allah seni insanlardan koruyacak.. [50]» sözüyle taahhüd ettiği korumanın anlamı, ölümden, işini engellemekten ve îslâm da'-vetini durdurma gibi bir düşmanlıktan korumak demektir. İlâhi hikmet, peygamberlerin, işkenceden pek de kolay olmayacak kadarım tatmalarını gerekli gördü. Bu husus, peygamberler ve Resullere va'-dedilen korumaya aykırı düşmez.

Bundan dolayı Yüce Allah, Peygamberine: «Şimdi sen, emrolun-duğun şeyi kafalarını çatlatırcasına açıkla. Müşriklere de aldırış etme. Allah ile beraber başka bir tanrının

bulunduğunu kabul eden alaycılara karşı, şübhesiz biz sana yeteriz» diye buyurduktan sonra, yine şöyle hitabeder: «Andolsun, biliyoruz ki, onların söyleyip durduklarından hakikaten göğsün daralıyor. Sen hemen Rabbini hamd ile teşbih et ve secde edenlerden ol. Sana ölüm gelinceye kadar da RabbİIne ibâdet et[51]».

İlâhi Kader'in, dine da'vet uğrunda, Resûlullah'ın sıkıntılarla karşılaşmasını gerek görmesindeki açık hikmetlerden biri de; her asırda omuzlarına îslâm da'vetinin sorumluluğu yüklenen müslü-manların, da'vet yolundaki çile ve sıkıntıları kolay görmeleri ve gözlerinde büyütmemeleri içindir.

Şayet Hz. Peygamber (s.a.v.î dâvasında gayretsiz veya meşakkatsiz olarak başarıya ulaşsaydı, elbette ashabı ve ondan sonra gelen müslümanlar, onun rahatlığı seçtiği gibi onlar da rahatlığı ve kolaylığı seçmeyi çok arzu ederler ve İslâm da'veti yolunda bulacakları sıkıntı ve musibetleri çok ağır ve tahammül edilmez kabul ederlerdi.

Ama, durum bu olunca; işkence, sıkıntıya girme hafife alındığı için, müslümanların şuurunda şunun uyanması gerekir. Müslümanlar, Resûlullah'ın tattığını tadarlar, Resûlullah (s.a.v.)'ın işkenceye uğradığı aynı yolda onlar da yürürler insanların, müslümanları hafife almaları, onlarla alay etmeleri ne kadar olursa olsun, morallerini bozmamalıdır. Çünkü onlar, Re-sûluîlah'ı yolda yürürken başına toprak atılmış, sonunda evine dönmeye mecbur olmuş, kızlarından biri kalkarak babasının başındaki toprakları temizlemiş olduğuna şahid oluyor. O, Allah'ın sevgilisi ve mahlûkatın içinde en seçkini olduğu halde bunlara dûçâr olduğunu gördükten sonra; insanların tavrı, müslümanların gücünü ve ümidini yitirmelerine sebeb olmamalıdır.

Resûlullah (s.a.v.)'ın Taife hicretinde ve o zaman karşılaştığı meşakkat ve sıkıntılarda; dâva uğrunda her azab ve sıkıntıyı kolay kabul eden müslümanların îslâm dâvası uğrunda karşılaştıkları ve göğüs gerdikleri azab ve işkenceleri, kendi peygamberlerininki ile mukayese etme imkânını vererek ipuçlarını bulacağız.

Bu anlattığımız, ışın bir yönü…

Resûlullah'ın siyretinln bu kesiti ile ilgili diğer bir yönü de vardır ki, o da bir kısım insanların şu zanna kapılmalarıdır. Onlar, Peygamberimizin bu yılı «Hüzün Yılı» olarak isimlendirmesini, onun amcası Ebû Tâlib'i ve hanımı Hz. Hatice'yi kaybetmesinden dolayı zannediyorlar. Bazan da onlar, bunu delil göstererek, ölülerine uzun süre yas tutmayı caiz görürler.

Gerçek şudur ki, bu bir anlayış ve değerlendirme hatasıdır.

Çünkü Resûlullah (s.a.v.) bu şiddetli üzüntüsünü, amcasının ve hanımının ayrılışından dolayı göstermedi. Ve yine bir kısım akrabalarını kaybedip onların kaybından dolayı, yalnız kaldığı için bu seneye; «Hüzün Yılı» adını vermemiştir. Bunun asıl sebebi, onların vefatlarının ardından islâm da'vetlne yol veren bazı imkânların ortadan kalkmasıydı. Amcasının onu himaye etmesi, da'vet için birçok imkânlar, irşad, ta'lim ve yönlendirme içinde birçok yollar sağlıyordu. Bu himayede o, Rabbinin kendisine emrettiği faaliyette bazı başarılar görüyordu.

Ama amcasının vefatından sonra bu imkân kapıları yüzüne kapatıldı. Ne kadar uğraştiysa, düşmanlık ve engelleme gördü. Nereye gittiyse, bütün yollan kapalı gördü. Da'vetini, götürdüğü gibi, geri getirdi. Anlattığı şeylere ne bir kulak tutan, ne de bir inanan vardı. Bilâkis herkes zulüm, istihza ve hakir görme arasında bir tavır takınıyordu. Allah'ın

kendisine yüklediği vazifeyi bir neticeye götü-rememiş olarak geri dönmesi onu üzüyordu. îşte bundan dolayı bu yıla, «Hüzün Yılı» adı verildi.

Aksine insanların onun getirdiği hakka iman etmemelerine karşı duyduğu üzüntü çok kere kendi nefsini kahretmesi şeklinde olurdu. Bu üzüntüsünü hafifletmek için bazı âyetler onu teselli eder ve tebliğin tümüyle mükellef olmadığım hatırlatır mahiyette iniyordu. Hattâ o âyetler, insanlar kendisine cevab vermiyorlar ve inan-, iniyorlar diye, kendi nefsini tehlikeye atmasına gerek olmadığını belirtiyorlardı. Örnek olarak şu âyetleri verebiliriz:

•Habibim, şu hakikati çok iyi biliyoruz ki, onların söyledikleri şeyler seni tasaya düşürüyor. Onlar hakikatte seni yalanlamıyorlar, fakat o zalimler bile Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar. Andolsun, senden evvelki peygamberler yalanlanmıştı da tekz b edildikleri ve işkenceye uğratıldıkları şeylere karşı sabretmişlerdi. Nihayet onlara yardımımız gelip yetişti. Allah'ın kelimelerini değiştirebilecek (hiçbir fert ve kuvvet) yoktur. Andolsun ki, peygamberlerin haberi sana da geldi. Onların yüz çevirmesi sana ağır gelince; eğer gücün yeri delmeye veya göğe merdiven dayamaya yetmiş olsaydı, onlara bir mucize göstermek isterdin. Allah dileseydi onları doğru yolda toplardı. Sakın cahillerden olma[52]».

7- Peygamberimizin Taife Hicreti

Kureyş müşrikleri yukarıda açıkladığımız işkence ve eziyetleri Resûlullah'a yöneltince, o da Tâif te bulunan Sakîf kabilesinden yardım istemeye gitti. Resûlullah, Sakif kabilesinin, Allah'ın kendisiyle gönderdiği Hak dini kabul edebileceklerini umuyordu.

Allah Resulü, Taife varınca, o gün Sakif in ileri gelenlerinden bir grubun yanına gitti. Onların yanına oturup, onları Allah'a iman etmeye da'vet etti. Onlara geliş gayesini anlattı. Onlar da peygamberimize red cevabı verdiler. Peygamberimizin beklemediği bir kabalıkla ve çirkin sözlerle karşısına dikildiler. Bunun üzerine Peygamberimiz onlardan kendisinin buraya gelişini gizli tutmalarını rica etti yanlarından ayrılırken, onlar bu konuda da ona olumlu bir cevab vermediler. Bununla da yetinmeyip, kölelerini ve içlerinden birtakım aklı ermezleri, onun arkasından bağırıp çağırmaya ve ona sövüp saymaya kışkırttılar. Onlar da, Resûlullah'ın iki ayağından kanlar akıncaya kadar onu taşa tuttular. Zeyd bin Harise de kendi vücuduyla Peygamberimizi koruyordu. Sonunda onun da başı birkaç yerden yaralandı[53]. Resûlullah, Utbe bin Rabia'nın bağına sığınınca, kendisini ta'k:b eden Sakif'in beyinsizleri, O'nu bırakıp geri döndüler. Hz. Peygamber (s.a.v.) aldığı yaralardan ve bitkinlikten dolayı arkasını bir üzüm asmasına dayayıp, hemen oracığa oturuverdi. Rabia'nın iki oğlu da ona bakıyordu. Hz. Peygamber (s a.v.) bu gölgede biraz dinlenince, başını kaldırıp, Allah'a şöyle iltica ve niyaz etti:

«Allah'ım! Kuvvetsiz ve çaresiz kaldığımı, halk nazarında hor ve hakir görüldüğümü ancak sana arz ve şikâyet ederim.

Ey merhametlilerin en merhametlisi! Herkesin hor görüp de, dalına bindiği biçârelerin Rabbi sensin. Benim de Rabbim sensin…

Sen beni, kötü huylu, yüzsüz bir düşman eline düşürmeyecek, hattâ işimin dizginlerini eline verdiğin akrabadan bir dosta bile beni bırakmıyacak kadar bana merhametlisin.

Allah'ım! Senin gazabına uğramayayını da, çektiklerim ne olursa olsun katlanırım! Fakat senin af ve merhametin bana bunları göstermeyecek kadar geniştir. Allah'ım, senin gazabına uğramaktan, ilâhi rızâna uzak kalmaktan sana, senin o karanlıkları aydınlatan, dünya ve ahret işlerini yoluna koyan ilâhî nuruna sığınırım.

Allah'ım! Sen hoşnut oluncaya kadar afvını dilerim.

Allah'ım! Her kuvvet ve her kudret ancak seninle kaimdir.»

Sonra Rabia'nın oğullarının, bağın sahiplerinin kalblerindeki şefkat ve merhamet duyguları kabardı. Mristiyan olan köleleri Addas'ı yanlarına çağırıp bir tabak içine bir salkım üzüm koyarak Peygamberimize gönderdiler. Addas, Resûlullah'ın önüne koyup ona: «Buyur ye» dedi. Resûluliah da «Bismillah = Allah'ın adıyla» diyerek elini uzattı ve yemeğe başladı. Addas hayretle: «Vallahi bu sözü bu yörenin halkı söylemezler» dedi. Peygamberimiz ona: «Sen hangi diyar halkındansın? Dinin nedir?» diye sordu. O da: «Ben Hris-tflyanım, Musul kasabalarından, Nınovalı bir adamım» diye cevab verdi. Peygamberimiz: «Demek sen, o sâlih kişi, Yûnus bin Metta'-nm hemşehrisi sin?» diye buyurdu. Bunun üzerine Addas: «Sen Yûnus bin Metta'yı nereden biliyorsun?» diye sordu. Resûlullah (s.a.v.): «O benim kardeşimdir. O bir peygamberdi, ben de peygamberim» deyince, Addas, Resûlullah'a sarılıp elini, ayaklarını ve yüzünü öpmeye

koyuldu[54]».

tbn îshâk anlatıyor:

Resûlullah (s.a.v.), Tâif'ten ayrılıp Mekke'ye doğru yönelmişti. Nahle mevkiine gelip geceleyin namaza durmuştu. O sırada Yüce Allah'ın Kur'an'da zikrettiği cinlerden bir grup oradan geçiyorlardı. Durup, Peygamberimizi dinlediler. Resûlullah namazını bitirince, onlar duydukları Kur'an'a icabet edip inanmışlar olarak korkutucu bir tavırla kavimlerinin yanına gelmişlerdi.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'inde o olayı şu âyetinde: «Hani biz cinlerden bir topluluğu Kur'an dinlesinler diye, sana doğru çe-virmişt'k… Ona iman edin ki sizin günahlarınızdan bir kısmını yar-lığasın ve sizi elem verici bir azabtan kurtarsın[55]». Ve yine şu âyette : «De ki: Cinlerden bir topluluğun Kur'an'ı dinledikleri ve şöyle söyledikleri bana vahyolundu…[56]» buyurarak, açıklamıştır.

Resûlullah (s.a.v.) beraberinde Zeyd bin Harise olduğu halde, gelip, Mekke'ye germek istedi. Resûlullah'ın bu arzusu üzerine Zeyd ona: «Ya Resûlâllah! Kureyş seni Mekke'den çıkarmış iken nasıl onların yanma giriyorsun?» dedi. Peygamberimiz de: «Ey Zeyd, Allah senin görmediğin yerden bir kapı açar. Elbette Allah dininin yardımcısı, Peygamberinin destekleyicisid-r» buyurdu. Sonra Huzâa kabilesinden bir kişiyi haberci olarak Mut'ım bin Adiyy'e gönderip, onun himayesinde Mekke'ye girmek istediğini bildirdi. Mut'ım de bunu kabul etti. Böylece Peygamberimiz tekrar Mekke'ye geri dönmüş oldu[57].

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah (s.a.v.)'m Taife hicretini, bu hicret esnasında gördüğü işkence ve eziyetleri, sonra Mekke'ye geri dönüş şeklini aklımızdan geçirince, şu hikmetleri aşağıya şöylece özetlememiz mümkündür :

Birinci Hikmet: Resûlullah'ın karşılaştığı çeşitli sıkıntılar, hele özellikle Tâife gidişinde karşılaştığı eziyetler, ancak insanlara yapılan tebliğ faaliyetlerinin neticesinde doğmuştur.

Resûlullah (s.a.v.) bize kâinat ve yaratıcı hakkındaki doğru inancı, ibâdet, ahlâk ve muamelât hükümlerini tebliğ ettiği gibi, aynı şekilde, Yüce Allah'ın müslümanlara verdiği sabır ödeveni tebliğ etmek ve yine Yüce Allah'ın şu âyetinde: «Ey îman edenler! Sabre-redin, düşmanlarınızdan daha sabırlı olun, cihada hazır bulunun…» diye emir buyurduğu sabrın ve sabır yarışının uygulama keyfiyetini açıklamak için geldi.

Hz. Peygamber (s.a.v.): -Namazlarınızı benim kıldığım gibi kılınız» ve yine: «Haccın ibâdet şekillerini (şartlarını ve rükünlerini) benden alınız» buyurarak, ibâdetlerin uygulama yolunu bizlere öğretti. Aynı şekilde, sabrın ve musibetlere karşı direnmenin, bütün insanlara gönderilen islâm prensiplerinin en önemlilerinden olduğunu da açıkladı.

Peygamber Efendimiz'in Taife gidişinin dış yüzüne bakıp belki şu zanna kapılanlar olabilir: Hz. Muhammed (s.a.v.) burada, iş'n-de başarısızlığa uğradı ve canı sıkıldı. Belki de kendisine toslayan bu meşakkat ve sıkıntıları gözönünde büyüttü. Bunun için de, Re-bia'nın iki oğlunun bağında dinlendikten sonra yukarıda metnini verdiğimiz o iltica ve dua

ile Allah'a yöneldi.

Fakat gerçek odur ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) bu sıkıntıları rızâ ile karşılamıştı. O bu sıkıntıları, sabırla ve ecrini Allah'tan bekleyerek çekiyordu. Bu olmamış olsaydı şübhosiz ki, o kendi imkânıyla isteseydi kendisine işkence yapan ipsiz sapsızlardan ve bu ipsizleri kendisinin üzerine kışkırtan ve tekliflerini küstahça reddeden Tâif liderlerinden intikam alabiKrdi. Fakat o, bunu asla istemedi.

Buhârî ve Müslim'in Hz Âişe (r.a.)'den rivayet ettikleri şu hadîs buna delildir:

Hz Âı&e, Resûlullah'a- «— Yâ Resûlâllah! Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi? diye sordu. Resûlullah:

- (Yâ Âişe!) Kavmim Kureyş'den gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü karşılaştığım' müşkil durum hepsinden zorlu idi. Ben Kureyş'ten gördüğüm eziyet üzerine Taife gidip, hayatımın korunmasını Abd-i Külâl'ın oğlu, tbn-i Abd-i Yâlil'e teklif ettiğim zaman, dileğime cevab vermemişti. Ben de kederli ve şaşkın bir halde yüzgeri (Mekke'ye) dönmüştüm. Bu düşünceli halim Karn-ı Sealib mevkiine kadar devam etti. Burada başımı kaldırıp, semaya baktığımda bir bulutun beni gölgelemekte olduğunu gördüm. Buluta dikkatle baktığım vakit içinde Cibril bulunduğunu gördüm. Cibril bana nida edip i

- Aziz ve Celil olan Allah, kavminin senin hakkında dediklerini muhakkak işitti. Seni korumayı reddettiklerini de duydu. Allah sana şu Dağlar Meleğini gönderdi. Bu meleğe kavmin hakkında ne dilersen emredebilirsin, dedi. Bunun üzerine Dağlar Meleği (yâni dağlar kendi emrine verilen melek) bana nida edip, selâm verdi, sonra:

- Yâ Muhammedi Şübhesiz Allah, kavminin sana söylediği sözü işitmiştir. Ben Dağlar Meleğiyim. Senin Rabbın, kavmin hakkında istediğin işini bana emredesin diye beni sana gönderdi. Blna-enaleyh onları ne yapmamı istersin? Eğer şu iki yalçın dağı (Ebû Kubeys dağı ile karşısındaki Kayakan dağını) Mekkeliler üzerine birbirine kapatıvermemi istersen, (emret, onları birbirine kavuştu-ruvereyim, dedi). Resûlullah da ona:

- Hayır, ben Allah'ın bu müşriklerin sulblerinden yalnız Allah'a ibâdet eden ve O'na hiçbir şeyi ortak kılmayan (muvahhid) br nesil meydana çıkarmasını temenni ederim, dedi.»

O haliyle Resûlullah (s.a.v.), kendinden sonraki ümmetine ve ashabına kendi karşılaş tıklanyle sabrı öğretiyordu. Hattâ, Allah yolunda karşılaşılan sıkıntılara ve hoşa gitmeyen şeylere karşı sabrın nasıl olacağını bizzat öğretiyordu.

Bazan şöyle diyen birileri bulunabilir: Şikâyet dolu bir dua ile sesinin yükselmesindeki anlam ned'r? Sözleri ve üslûbu usanç ve sıkıntıya delâlet eden duanın anlamı nedir? Bu usanç ve sıkıntılar, azab ve işkenceden başka bir netice vermeyen uzun çabalardan dolayı gelmişti.

Bu soruların cevabı şudur: Gerçekten içte bulunan dertleri Allah'a açmak kulluk görevidir. O'na boyun eğme ve kapısında hiçliğini belirtmedir. Allah'a yaklaşma ve O'na itaattir. Musibetlerin ve sıkıntıların birçok hikmetleri vardır. Onların en önemlilerinden biri de kişiyi Allah'ın hoşa gitmeyen şeylere sabırla, dertleri Allah'a açma arasında herhangi b'r aykırılık yoktur. Aksine gerçek şudur ki, Resûlullah (s.a.v.) kendi hayatıyla bize iki hususu öğretiyordu. Birincisi, meşakkatlere karşı sabrıyla: Bize bunun, genel olarak müs-lûmanlann, özel olarak da îslâm da'vetçilerinin bir ödevi olduğunu öğretiyordu, ikincisi

de, uzun yakarışı ve Allah'a olan ilticasıyla bize kulluk vazifesini ve onun gereklerini öğretiyordu.

însan beşer olduğuna göre, ne kadar yükselme yarışma girerse girsin, yine de, o her halükârda beşeriyet dairesini aşamaz. Beşer yâni insan fıtrat-ı aslîsinde ihsas ve şuur (hissetme ve sezme kabiliyeti) üzerine yaratılmıştır… Nimetin lezzetini, işkencenin acısını duymak… tnsan birincisine, yâni lezzete meyletmek, ikincisinden, yâni elemden korkmak duygusu üzere yaratılmıştır.

Bu demek oluyor ki, Resûlullah, Rabbinin yolunda her türlü azab ve sıkıntıyı kabullenmek için nefsim alıştırmış iken, yine de o bütün bunlarla birlikte bir beşerdir. Sıkıntıdan acı, nimetten mutluluk duyuyor.

Fakat bununla beraber Resûlullah, Rabbinin rızâsını kazanmak, kendi üzerine düşen kulluk borcunu ödemek için; elemleri ne olursa olsun sıkıntıyı, lezzetine rağmen, nimetlere ve refaha tercih ediyor. Şübhesiz, sevab kazanmanın ve insana ait teklifin mânâsının ortaya çıkmasının sebebi budur.

İkinci Hikmet: Resûlullah (s.a.v.)'ın kavmiyle birlikte yaşadığı olayları düşündüğümüz zaman, bu olaylardaki eza ve cefanın ba-zan çok katı olduğunu görüyoruz. Ancak bu olayların tümünde de, Resûlullah'ı teselli etmek ve derdine ortak olmak için; ayrıca, nefsinde elem ve sıkıntıların etkisiyle onu umutsuzluğa sokacak şeylerin doğmaması için; bu eziyetlere ve bu işkencelerin sonuçlarına karşı ilâhî bir cevab'niteliğini taşıyan lütufları görmekteyiz:

Resûlullah'm Taife hicret sahnesinde ve o hicrette, görevi yerine getirememenin verdiği azabla birlikte, işkencecilerin yönelttikleri hakaret sahnesinde, arkasından koşan ve ona eziyet eden bu ipsizlerin akılsızlıklarına karşı açık bir şekilde ilâhî bir protesto görüyoruz: İpsizlerin kabalıklarından ve akılsızca yaptıkları işlerden dolayı Resûlullah1 tan özür dilediğini görüyoruz. Bu protesto ile özür dileme durumunu daha çok elinde üzüm salkımı bulunan bir tabak olduğu halde, Resûlullah'a doğru koşarak gelen ve sonunda elini yüzünü ve ayaklarını öpmeye başlayan Hristîyan köle Ad-das'ın ortaya çıkışında görmekteyiz. Addas bu davranışlarını Re-sûlullah'ın bir peygamber olduğunu haber ahnca yapmaya başlamıştı.

Şu akılsızların incitmelerinden dolayı, Resûîullah'tan özür dileme tablosunu tasvir etmek için, olayı zikrettikten sonra Mustafa Sadık er-Rafii (rahjmehullah) 'nin şu sözlerini nakletmemiz bize yeter:

«Bu olayda kaderin sembolleri ne kadar da şaşırtıcı!…

Hayır, iyilik ve yücelik çabucak geliverdi ve şerri beyinsizliği ve düşüncesizliği protesto ile karşıladı. Düşmanlık dolu kelimelerden sonra güzel sözler geldi.

Rebia'nm oğlu da, hem tslâm düşmanlarının en amansızlarıridan, hem de Kureyş'in ileri gelenlerinden ve Peygamberimizin amcası Ebû Tâlib'e gidip, Ebû Tâlib'in ondan elini çekmesini, kendileriyle Peygamberimizin arasına girmemesini, veya iki gruptan biri helak oluncaya kadar onunla savaşacaklarını söyleyenler arasında bulunanlardandı. Bu duruma göre vahşi karakter, bu dinin getirmiş olduğu insani mânâsına dönüştü. Çünkü dinin geleceği fikir olacaktır…

Hristiyaniık îslâm ile kucaklaşmaya ve onu üstün kabul etmeye geldi. Çünkü kardeşin kardeşten yana olduğu gibi, sahih din de, sahih dinden yanadır. Ancak kardeşliğin

akrabalık bağı kan, dinin akrabalık bağı ise imandır, akıldır…

Sonra kader, bu olayda kendi sembolünü halâvet dolu bir üzüm salkımı ile bütünleştirdi. Bismillah ile üzüm salkımından koparmakta, her çekirdeğinde bir ülke gizlenmiş olan çekirdek dolu koca İslâm salkımına âit bir sembol idi[58]».

Üçüncü Hikmet: Zeyd bin Hârise'nin, ipsiz sapsızların attığı taçlardan Resûlullah'ı korumak için kendi vücudunu siper etmesi, hattâ başından birkaç da yara alması, îslâm da'vetçüerinin dâva liderleri karşısındaki durumlarına güzel örnektir. Bir müslüman, hayatını feda etmeyi dahi gerektirirse, kendi liderlerini korumak ve savunmak için böyle yapmalıdır.

Sahâbe-i Kirâm'm durumu, Resûlullah'ı koruma hususunda işte böyle idi. Şu an Resûlullah aramızda bulunmadığına göre, ona ashabının koruduğu tarzda davranmamız mümkün olmaz. Çünkü bugün savunma başka tarzda gerçekleşiyor. O da şudur: İslâm dâvası uğrunda işkence ve sıkıntılardan çeknimememiz gerekir. Re-Sûlullah (s.a.v.)'m yüklendiği meşakkat ve gayretten kendi hissemize düşeni almamız gerekir…

Aynı şekilde, her asırda ve her zamanda îslâm dâvası için Re-sûlullah'ın komutasına halef olan kişilerin bulunması gerektiğine göre, bütün müslümanlarm da o komutanın etrafında samimî bir ordu oluşturmaları ve Resûlullah aralarındaymış gibi, mallarını ve canlarını o komutanların yolunda feda etmeleri gerekir.

Dördüncü Hikmet: Resûlullah (s.a.v.), Nahle mevkiinde, geceleyin namaz kılarken, cinlerden bir topluluğun onu dinlemek istemelerini bize nakleden İbn İshâk'ın bu rivayeti, cinlerin varlığına ve onların da mükellef olduklarına-, yine onlardan Allah'a ve Resûlü'ne inananlar olduğu gibi, inanmayan ve kâfir olanlar bulunduğuna delil teşkil etmektedir.

Bu delâlet, Ahkaf sûresinde: «Hani biz cinlerden bir topluluğu, Kur'an dinlesinler diye, sana doğru çevirmiştik..» âyetinde «…Ve sizi elem verici bir azabtan kurtarsın» âyetine kadar olan âyetlerle, Cin süresindeki âyetlerin açık bir şekilde bahsetme siyle kesinlik derecesine ulaşmıştır.

Ayrıca, İbn Ishâk ile İbn Hişâm'ın Siyret'inde rivây-t ettiği bu olayı, Buhâri, Müslim ve Tirmizî'nin de buna yakın bir şekilde ve daha açıklamalı olarak rivayet ettiklerini bilelim…

Buhârî'nin İbn Abbâs (r.a.)'dan sahih b'r senetle rivayet ettiği hadis şudur:

«Resûlullah (s.a.v.J, Ashâb-ı Kirâm'dan bir grubla birlikte, Sûk-ı Ukaz'a doğru yürüyorlardı. O vakit şeytanların gökten haber almaları önlenmiş ve üstlerine akan yıldızlar gönderilmişti. Şeytanlar kendi grublarma döndüklerinde kendilerine: «Ne oluyor size? Artık haber alamıyorsunuz?» ded'ler. Onlar da: «Bizimle gök haberinin arasına sed çekildi ve üstümüze akan yıldızlar gönderildi» dediler. Şeytanlar kendi aralarında şöyle konuştular: «Bizimle gök haberi arasına mutlaka bir hâdise yüzünden sed çekilmiştir. Yeryüzünün doğularını ve batılarım, her tarafını dolaşınız ve sizinle gök haberi arasında sed çeken bu şeyin ne olduğunu keşfediniz.» Onlar da yeryüzünün doğularını ve batılarını dolaşmaya koyuldular. Kendileriyle gök haberinin arasına sed çeken bu şeyin ne olduğunu arı-yacaklardı. Şeytanların Tihâme mevkiine yönelen takımda Ukaz panayırına gitmek üzere Nahle'de bulunan Resûlullah'a rastladılar. Resûl-i Ekrem (s.a.v.), ashabına sabah namazım kıldırmakta idi. Kur'ân'ı işitince kulak verdiler ve : -Vallahi» dediler. «Seninle gök haberi arasına giren şey işte budur.» Sonra oradan kendi kavimlerine döndüler ve: «Ey

kavmimiz!» dediler, «Biz, doğru yolu gösteren ilginç bir Kur'an dinledik ve ona 'iman ettik. Artık Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız.» Bunun üzerine, Allah (c.c), Peygamberine: «De ki, bana vahyolundu ki, cinlerden birtakım kimseler (okuduğum Kur'an'ı) dinledi…» âyetlerim indirdi… Resûl-i Ekrem'e yalnız cinlerin sözü vahyedilmiştir[59].

Bu, Müslim ve Tirmizî'nin rivayet ettiği ile ittifak halindedir. Yalnız, Müslim ve Tirmizî bu hadîsin baş tarafına: «Resûlullah cinlere Kur'an'dan birşey okumadı ve onları da görmedi» cümlesini fazladan olarak rivayet etmiştir.

îbn Hacer, Fethü'l-Bâri'de şöyle diyor: «Buhâri bu cümleyi sanki kasden terketmiştir. Çünkü îbn Mes'ûd (r.a.), Hz. Peygamber'in cinlere Kur'an okuduğunu kesin olarak ifade ediyor. Böylece bu terketme işi İbn Abbas'ı nefyetmeye takdim edilmiş oluyor. Zaten Müslim buna işaret etmiştir. Müslim Sahih'inde, îbn Abbas hadisinin peşinde hemen İbn Mes'ûd'un, Hz. Peygamber'den: «Bana cin taifesinin da'vetçisi geldi. Ben de yanlarına varıp onlara Kur'an okudum» buyurduğunu rivayet etmiştir[60]. Böylece aradaki farkı gidermek mümkün oluyor. Yâni hâdisenin b'rden fazla olmasıyla iki rivayetin arasını bulmak mümkün oluyor.

Sonra hakikaten, Buhârî, Müslim ve Tirmizî'nin şu rivayetleri ile îbn îshâk'ın rivayeti iki yönden birbirinden ayrılıyor:

1- îbn îshâfc'm rivayeti, Resûlullah'ın ashabına namaz kıldırdığına işaret etmemektedir. Hattâ onun tek başına namaz kıldığı belirtilmektedir. Halbuki diğer rivayetler, Peygamberimizin ashabına namaz kıldırdığını zikretmişlerdir.

2- îbn İshâk'm rivayetinde sabah namazı kaydı bulunmamaktadır. Halbuki diğer rivayetler, Hz. Peygamber'in sabah namazı kıldırdığına kesin olarak işaret ediyorlar.

îbn îshâk'ın rivayetinde karışık bir durum yoktur. Ancak diğer rivayetler iki yönden karışıklık arzediyorlar:

a- Bilindiği gibi Hz. Peygamber'in Tâii 'e gidiş ve dönüşünde Zeyd bin Hârise'nin dışında beraberinde kimse yoktu. Böyle olunca da onun ashabından bir gruba namaz kıldırdığı nasıl doğru olur?

b- Gerçekten, beş vakit namaz ancak İsrâ ve Mi'râc gecesinde farz kılınmıştı. Halbuki Muhakkikinden birçoklarının görüşüne göre Mi'râc olayı Hz. Peygamber'in Taife gidişinden sonra olmuştur. Bu duruma göre, onun sabah namazını kıldırmış olması nasıl doğru olabilir?

Birinci karışıklığın cevabı şudur: Resûlullah'ın Mekke yakınında bir yer olan Nahle mevkiine gelince, ashabından bazılarıyla karşılaşmış olması ve burada onlara sabah namazını kıldırması muhtemeldir.

İkinci karışıklığın cevabı da şöyledir: Cin hâdisesinin ve onların Resûlullah'tan Kur'an dinlemelerinin birden fazla tekrar edildiği söyleniyor. Bir defası İbn Abbas'tan, diğer defası da îbn Mes'ûd (r.a.)'dan rivayet edilmiştir. Her ikisi de doğrudur. Muhakkik imamlarının tümünün sahib olduğu kanaat budur[61]. Bu kanaat, îsrâ ve Mi'râc hâdisesinin Taife hicretten sonra vuku bulduğu görüşüne göredir. Ama îsrâ ve Ml'râc hâdisesinin Taife hicretten önce olduğu görüşüne göre ise, elbette bunda karışıklık

yoktur…

Bunları bildikten sonra, bizim için önemli olan husus, bir müs-lümanın, cinlerin varlığına ve Yüce Allah'ın bizim gibi onları da kendisine ibâdet etmekle mükellef kıldığı, canlı varlıklar olduğuna iman etmesinin gerekli oluşudur. Eğer bizim duyularımız ve idrâklerimiz onları anlamıyorsa, bunun sebebi, Allahü Teâlâ'nın onların vücutlarını bizim gözlerimizde bulunan görme gücüne uygun bir şekilde yaratmamış olmasıdır. Yine bizim gözlerimizin sadece varlıklardan belirli türleri, belirli ölçüde ve belirli şartlar altında gördüğü bilinmektedir.

Cinlerin varlığı, bize kadar gelen kitab ve sünnetin mütevatir ve kesin haberlerine dayandığı ve mütevatir haberlerin durumu da zarûrat-ı diniyyeden bilindiği için, bütün müslümanlar, cinlerin varlığını inkâr etmenin ve onların varlığında şübheye düşmenin dinden çıkmayı ve İslâm'dan ayrılmayı gerektirdiği üzerinde ittifak etmişlerdir. Çünkü cinleri İnkâr etmek, zarurât-ı diniyyeden olarak bilinen birşeyi inkâr etmek demek olur. Ancak bu inkâr Yüce Allah'tan bize kadar gelip ulaşan mütevatir ve sadık bir haberi yalanlamayı da içine alıyor.

Akıllı bir kişinin, ben ancak ilimle uyuşan şeylere inanırım diye iddiada bulunarak gaflet ve cehaletin en koyusuna düşmesi, cinleri gözüyle görmediği ve elle tutamadığı için, cinlerin varlığına inanmamakla övünmeye kalkışması ona yakışmaz.

Şurası gayet açıktır ki, bu gibi, cehaleti gizleyip bilgiçlik taslamak; görme imkânı olmadığı için kesin olarak bilinen varlıkların birçoğunu inkâr etmeye sevkeder. Meşhur ilmi kural şöyledir: Birşeyi görmemek onun yok olmasını gerektirmez. Yâni aranan birşeyi görmemek haddi zatında onun kaybolduğunu veya mevcut olmadığını gerektirmez.

Beşinci Hikmet: Resûlullah'ın şu Tâif seyahatinde gördüğü şeylerin mâhiyeti ve göğüs gerdiği bu şeylerin onun nefsinde bıraktığı etki nedir?

Bu sorunun cevabı, Zeyd bin Hârise'nin Resûlullah'a: «Onlar seni Mekke'den çıkardıkları halde, yâ Resûlâllah, Mekke'ye nasıl dönersin?» diye sorduğu zaman Resûlullah'ın ona sükûnet ve güven içinde: «Ey Zeyd! A]lalı senin görmediğin yerden bir kapı açar. Elbette Allah, dinin yardımcısı, Resûlü'nün destekleyicisidir» buyurmasından açıkça anlaşılıyor…

O halde, Resûlullah (s.a.v.)'ın Mekke'de gördüğü katılık ve işkenceden sonra, Tâif'te karşılaştığı bu durumların onun Allah'a olan bağlılığı ve kararlılığı üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.

Hayır vallahi, bu tahammül veya irade gücünün eseri olmadığı gibi insan tabiatından gelen özel bir kararlılık da değildir. Fakat o, Resûlullah'm kalbinde sabit olan nübüvvet inancıdır. Hz. Peygamber ts.a.v.), kendisinin, Rabbi'nin emrini yerine getirmesi ve Allah'ın kendisine yürümeyi emrettiği yolda yürümesinin zorunlu olduğunu biliyordu. Ve yine Allah'ın, kendi işini başarıya ulaştıracağında ve herşey için bir kadeı ta'yin ettiğinde şübhesi yoktu.

Bizim için burada eğitimle ilgili bir fayda vardır. O da, îslâm da'veti yolunda ortaya çıkan zorlukların ve meşakkatlerin bizi yürümekten alıkoymaması, iman hidâyeti ve onun yardımı üzere olduğumuz sürece, tembellik ruhunun içimizi kaplamaması gerektiğidir. Kim Allah'tan güç ve kuvvet isterse, o kişinin tembelliği ve ümitsizliği tanımaması gerekir. Çünkü emreden Allah'tır. Yine gerçek yardımcının O olduğunda şübhe yoktur.

Tembellik, takatin kesilmesi ve ümitsizlik; yalnızca yolda arız olan mihnetler, meşakkatler

ve Allah'ın emretmediği diğer yöntemler sebebiyle gelir. Çünkü, bu gibi hallerde çalışkan kişiler kendi şahsî güçlerine ve başbaşa kaldıkları kendi gayretlerine dayanırlar. Bunların tümünün muayyen bir beşeri çerçeve ile sınırlandırılmış olduğu malûmdur. Uzun meşakkatler, elemler ve işkenceler yüzünden, zaten sınırlı olan beşer takat ve samimiyetinin ümitsizlik ve yılgınlığa dönüşmesi tabiîdir. [62]

8- İsra Ve Mi'rac Mûcizesi

îsrâ (Gece yürüyüşü) kelimesiyle, Yüce Allah'ın peygamberine Mekke'deki Mescid-i Haram'dan, Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya kadar lütfettiği yolculuk kastedilir. Mi'râc kelimesi ise, bu yolculuğun ardından, Resûlullah'ı yüksek gök tabakalarına çıkarmak, sonra insan, cin, melek ve diğer mahlûkatın bilgilerinin tükendiği sınıra ulaştırmak anlamında kullanılmaktadır. Bunların tümü bir gece içinde olmuştur.

Bu mucizenin tarihin tesbitinde; Bi'setin onun cu yılında mı, yoksa bundan sonra mı oldu diye ihtilâf edilmiştir. İbn Sa'd'm Ta-bakatü'l-Kübrâ'smdaki rivayetine göre Mi'rac hâdisesi hicretten on-sekiz ay önce olmuştur.

Müslümanların büyük çoğunluğu bu yolculuğun, ruh ve beden birliğinde olduğu kanaati üzerindedirler. Bunun için Mi'rac, Allah'ın kendi Resûlü'ne ikram buyurduğu, hayret verici mucizelerinden biridir.

Mi'rac kıssasına gelince, onu Buharı ve Müslim uzun bir şekilde rivayet etmiştir. Özet olarak şöyledir:

Mi'rac gecesinde, Resûlullah'a bir burak getirildi. Burak, eşek-ten büyük, katırdan küçük, adımını gözünün erişebildiği yerin ilerisine koyan bir binek hayvanıdır… Yine o gecede Resülullah (s.a. v.) Mescid-i Aksâ'ya girdi. Orada iki rek'at namaz kıldı. Sonra Cebrail Ca.s.) ona, süt dolu bir kâse ile yine şerbet dolu bir başka kâse getirdi. Resülullah süt dolu kâseyi içti. Bunun üzerine Cebrail Aleyhisselâm: «Fıtratı seçtin» dedi. Yine o gecede birinci, ikinci, üçüncü… kat göğe çıkarıldı. Bu şekilde ta, Sidretü'l-Müntehâ'ya götürüldü. İşte o zaman Yüce Allah ona vahyedeceğini vahyetti. Beş vakit namaz o gecede farz kılındı. Aslında namaz, gece ve gündüzde elli vakit idi[63].

Ertesi gün sabah olunca ve Resülullah (s.a.v.) gördüğü şeyleri halka anlatınca müşrikler bu taze haberi birbirlerine anlatmak ve onunla alay etmek için öbek öbek toplanmaya başladılar. Bir kısım müşrikler, «Mademki oraya gittin ve içinde namaz kıldın» diyerek, Mescid-i Aksâ'yı kendilerine tasvir etmesini istediler. Resülullah Mescid-i Aksâ'yı ziyaret ettiği vakit; bakışlarıyla etrafı süzmeyi, duvarlarının sayısını ve şeklinde aklında tutmayı düşünmemişti. Bunun üzerine Yüce Allah Mescid-i Aksâ'nm şeklini gözünün önüne getirdi de onların sordukları gibi tafsilâtlıca onun özelliklerini teker teker sa-yıverdl. Buhâri ve Müslim, Resûlullah'm şöyle buyurduğunu naklediyor: «JCureyş beni yalanlayınca, Hıcır'da ayağa kalktım. Yüce Allah benimle Beyt-i Makdis arasındaki uzaklığı giderdi. Ben de ona bakarak bütün özelliklerini onlara haber verdim.»

Bir kısım müşrikler Hz. Ebû Bekir (r.a.)'e giderek onun Mi'rac olayını tasdik etmeyeceğini ve bu durumu yadırgayacağını umarak, Resûlullah'm söylediklerini ona anlattılar. Hemen Ebû Bekir (r.a.) : «Eğer bunu o söylediyse, mutlaka doğrudur. Ben

bundan daha akla uzak görünenleri tereddütsüz kabul ediyorum…» diyerek onlara gerekli cevabı verdi.

îsrâ gecesinin sabahında, Cebrail Aleyhisselâm gelip Resûlullah'a namazın nasıl kılınacağım ve namaz vakitlerim öğretti. Zaten Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz farz kılınmadan önce Hz. ibrahim (a.s.)'in yaptığı gibi sabah ve akşamleyin ikişer rek'at namaz kılıyordu. [64]

İbretler Ve Öğütler

1- Peygamberimiz Ve Mucizeler Hakkında Birkaç Söz:

Bazı araştırmacılar, Resûlullah'ın hayatının basit bir beşeri hayat olduğunu tasvir etmekte, pek de mübalâğaya düşkündürler. Bu husus onun hayatının mucize ve hârikaların ötesinde sihirli bir hayat olmadığını açıklamadaki mübalâğadan dolayıdır. Onlar şunları da söylüyorlar: Zaten Hz. Muhammed mucize ve hârikaları hoş karşılamıyordu. Kendisinden mucize isteyenlere pek de iltifatta bulunmuyordu. Bu araştırmacılar şunu sürekli söylüyorlar: «Mucizeler ve hârikalar onun kendi işi değildir. Buna imkânı da yoktur.» Yine o araştırmacılar bu konuda Cenâb-ı Hakk'm şu- türlü: »De ki, o âyetler ancak Allah'ın katandandır[65]» âyetlerini sık sık delil gösteriyorlar ve hep okuyucunun kafasında; «Hz. Peygamberin yaşayışının, Allah'ın sadık peygamberlerin desteklediği mucize ve hârikalardan büsbütün uzak olduğu…» fikrini yerleştirmek istiyorlar.

Resûlullah'ın siyreti hakkındaki bu düşüncenin kaynağım araştırdığımız zaman, onun aslında Gustav Le Bon, Oğuste Comte, Hu-me, Goldziher ve benzeri müsteşriklerin fikirleri olduğunu görüyoruz. Bu nazariyenin esası ve sebebi öncelikle bu mucizeleri yaratana imanın olmayışıdır. Çünkü Allah'a iman, gönüllere iyice yerleşince, bundan sonra diğer şeylere iman etmek kolay olur. Böyle olunca da artık şu dünyada mucize diye isimlendirmeye değer hiçbir şey kalmaz…

Müsteşriklerin bu görüşünü müslümanlardan bir grub hemen mal bulmuş mağribî gibi kapıverdi. Zaten tslâ mdünyasının en büyük talihsizliği de, müslümanların, bu yabancıların fikirlerini etrafa yaymak için tüm gayretlerini ve bilgilerini seferber etmeleri olmuştu. Aslında onların Avrupa içinde doğan ilmi uyanış görüntüsüyle gözlerinin kamaşmasından ve yabancıların süslü yalanlarıyla büyülenmelerinden başka bir sebeb yoktu. Bu müslümanların başında Şeyh Muhammed Abduh, M. Ferid Vecdi ve Hüseyin Heykel gibi kişiler gelmektedir.

İslâm'a karşı fikri savaş açan ve İslâm'a şübhe sokmak isteyen müsteşrikler, etraflarına bakınca; bizzat mü si umanlardan bazı kişilerin ifadelerinde; müslümanları dinlerinden şübheye sokmak ve kendi görüşlerini benimsetebilmek için yeni fırsat ve imkânlar buldular. Yine onların bu sözleri îslâm düşmanlarına, kafalarda dinsizlik fikirlerini yerleştirmek, îslâm akidesini değiştirmek için eski usullerini kullanmaya da ihtiyaç bırakmadı.

Bu müslüman aydınlar, Resûlullah'ın: kahramanlık, dâhilik, komutanlık gibi muayyen

vasıflarını, çarpıcı ve övücü cümlelerle gündeme getirme yolunu seçtiler. Aynı zamanda, onlar, müslümanların kafasında, Resûlullah'ın yepyeni bir portresini çizebilmek için, aklın kavrayamadığı hârika ve mucizelerden uzak bir şekilde genel hayatını anlatmakta mübalâğaya girdiler. Onların ifadelerinde Hz. Peygamber'in hayatı bazan «Dâhi Muhammed», bazan «Komutan Muhammed», bazan da «Kahraman Muhammed» şeklini alıyordu. Fakat bunların hepsinde, her halükârda «Nebi ve Resul Muhammed» sıfatını örtmesine özen gösteriliyordu.

Zira Vahiy, hârika ve gaybiyatı ihtiva eden nübüvvet gerçeklerinin tümü, (bu kahramanlık ve dehâ ta'birlerinin yayılma işlemi sonunda) mucizelerin başında «vahiy ve nübüvvet» bulunduğuna göre, o «Resul Muhammed™ sıfatıyla birlikte bir efsaneler âlemine fırlatılıp atılmış oluyordu Böyle olunca da, tabiî olarak; Resûlullah1-ın etrafında çeşitli milletlerin ve insanların çoğalması, onun bayrağı altına girmesi, herkesin onun da'vetine doğru koşmasının sebebi, yalnızca onun dehâsı ve komutanlığıdır diye düşünülecekti!.. Bakınız, kendilerine hedef olarak seçtikleri şey açık bir şekilde yeni bir isimlendirme gibi, «Müslümanlar» yerine «Muhammedîler» kelimesini yaymakta kendini gösteriyor.

Biz, ilmî bir araştırmanın ışığı altında, hakikati ortaya koymak için çaba sarfettiğimiz zaman, Hz. Muhammed gerçeğinde bu tasavvur ve tahayyülün yeri nedir, görülecektir:

a) Biz, Resûlullah'ın hayatında açıkça kendini gösteren »vahiy olayım» (bu konuda yeterli açıklama yapılmıştı) enine boyuna düşünmeye koyulduğumuz zaman, Resûlullah'taki en bariz sıfatın, «Nübüvvet» sıfatı olduğunu görüyoruz. Bu konuda ne şek, ne de şübhe vardır. Nübüvvet, bizim duyu ölçülerimize uymayan, gaybî mânâlardan biridir. O halde, hârika ve mucizenin mânâsı, Resûlullah'ın asli hüviyyetinde gizlidir. Buna göre Peygamberimizin mucizelerini inkâr etmeleri mümkün olmuyor; ancak nübüvvetin mânâsını yıkmakla ve onları Resûlullah'ın hayatından çıkarıp atmakla mümkün oluyor. Bu da, açıkça dinin kendisini inkâr etmekle eşit olur. Müsteşriklerden ve araştırmacılardan bazıları; sadece Resûlullah'ın zekâsını, dehâsını, kahramanlığını ve işleri yönetmedeki kabiliyyetini açıklamakla yetinerek; bu niyetlerini sözlerinde gizleseler de neticeyi beyan eden öncülleri söylemeleri yetip artıyor bile. Çünkü, öncüleri kabul ettikten sonra netice kendiliğinden gelir…

Birçokları âciz kaldıktan sonra neticeyi açık açık söylüyorlar. Nitekim Simli Şümmeyil'in, «Dine inanmayı, müstahil olan mucizeye inanmak», diye tanımladığı gibi… [66]

Dinin aslında şek veya inkâr bulununca, mucizelerin parçalarını inkâr veya isbat etme hususunda bir araştırmaya girmesinin hiç bir anlamı olmadığını herkes bilir.

b) Resûlullah'ın hayatını ve hayatındaki bir kısım olayları aklımıza getirdiğimiz zaman, Allahü Teâlâ'nın, onun eliyle birçok mucizeyi yarattığını görüyoruz. Onları kabul etmemeye bir sebeb olmadığı gibi reddetmeye de imkân yoktur. Çünkü o mucizeler bize kadar mütevatir ve sağlam senetlerle nakledilmiştir. O hadisler kesinlik derecesine ulaşmıştır.

Mübarek parmaklarının arasından su akmasını bildiren hadîs bunlardan biridir. Buhârî bu hadisi, Kitâbül-Vuzû'da Müslim, Ki-tâbü'l-Fedâü'de, İmam Mâlik Muvatta'm, Kitâbü't-Tahâre bahsinde rivayet etmiştir. Yine aynı hadisi birçok hadis imâmı, çeşitli tariklerle rivayet etmişlerdir. Zürkani, Kurtubi'den şunu nakleder: Resûlullah'ın parmaklarından su akması büyük topluluklar huzurunda birkaç yerde tekerrür etmiştir. Birçok tarikden

gelmiştir ki, onların toplamı, mânevi tevatürden elde edilmiş kesin ilim ifade eder[67].

Müşrikler Resûlullah'tan, ayı ikiye bölmesini istedikleri vakit, Resûlullah'ın devrinde gerçekleşen înşikak-ı kamer (ayın ikiye bölünmesi) mucizesini ihtiva eden hadîs de bunlardan biridir, Buhârî bu hadisi, Kitâbü'l-Ehâdîsi'l-Enbıyâ bölümündn Müslim Kitâbü's-Sı-fâti'l-Kıyâme bölümünde ve bunların dışında dıger hadîs imamları da rivayet etmişlerdir. îbn Kesir hadisler sağlam senetlerle nakledilmiştir. înşikak-ı kamer mûcizesinn Peygamberimizin zamanında vukubulduğu ve bu mucizenin in suni hayrette bırakan mucizelerden biri olduğu üzerinde bütün ulema ittifak halindedir[68]» demiştir.

Isrâ ve Mi'rac hadisi de bunlardan biridir ki, biz o münâsebetle bu konuyu burada açıkladık. îsrâ ve Mi.rac hadisi «Müttefekun aleyh» dir. Sübûtunun kat'iyyeti inkâr edilemez. îsrâ ve Mi'rac mucizesinin Peygamberimizin mucizelerinden en barizi olduğu bütün müslümanların icmaıyla sabittir.

Ne tuhaftır ki; mucizelerin ve hârikaların ismini bile Resûlul-lah'ın hayatıyla yaklaştırmayan ve sanki, dâhilik sadece Resûlullah'a aitmiş gibi, dâhilik sıfatını sürekli gündeme getiren bu adamlar, sıhhati kat'iyyet derecesine ulaşmış olan bazı mütevatir hadîsleri görmezlikten ve bilmezlikten geliyorlar. Onlar, bu tür hadîsler sanki hadîs kitablarmda yokmuş gibi, ne müsbet, ne de menfî yönden onlardan hiç bahsetmiyorlar. Halbuki o hadîslerden herbiri için ondan fazla tarik sayılabilir.

Bu hadisleri bilmezlikten gelmelerinin sebebi, bu hadîslere baktıkları zaman karşılaşacakları zor ve müşkil durumdan kaçabilmek içindir. Çünkü bu durum, onların kafalarında dönüp duran nazariye üe açık seçik bir şekilde çelişmektedir[69].

c) Mucize, düşünce ve tefekkür nezdinde, müşahhas bir mânâsı olmayan kelimedir. Onunla ancak mücerret izafî bir mânâ kastedilir. Halk ıstılahında yerleşmiş bulunan mânâsına göre mucize, âdet ve alışılagelmiş şeylerin dışına çıkan her iş ve durum demektir. Her alışılagelmiş olan şeyler zamanın ve asırların değişmesiyle değişiverir. Kültürlerin, anlayışların ve ilimlerin çeşitli olması sebebiyle çeşitlilik arzeder. Nice işler vardır ki; bir zamanlar mucize iken, bugün bilinen ve alışılagelmiş şeylere dönüşmüştür. Kültürsüz ve ilkel insanlar arasında mucize oluverir… Her akıllı insanın anladığı hakikat şudur ki; alışılagelen ve alışılagelmişin dışında kalan herşey aslında bir mucizedir.

Bu duruma göre yıldızlar bir mucize, saman yollarının hareketi bir mucize, çekim kanunu bir mucize; insandaki sinir sistemi bir mucize, kan dolaşımı bir mucize; insanda bulunan ruh bir mucize, insan da başlı başına bir mucizedir. İnsana «Metafizik bir canlı» «bilinmez, gaib canlı» diye isim veren Fransız âlimi ve edibi Chateau-briand'ın bu ifadesi, ne kadar da ince bir seziştir!..

Ancak, insan -uzun alışkanlıktan ve âdetin sürüp gitmesinden dolayı- bütün bunların mucize yönünü ve mucizenin değerini unutuyor. İnsan aldanarak ve bilmeyerek mucizeyi alışkanlık haline gelen şeylerle, aniden karşı karşıya gelmesi olarak telakki edebiliyor. Sonra belli bir zaman geçince, alıştığı ve itiyat haline getirdiği şeylerden eşyaya olan imanı veya inkârı için ölçü ediniyor. İnsan medeniyette ve ilimde ne kadar ilerlerse ilerlesin bu da insanın aca-ib bir cehaletidir.

İnsanın basit düşüncesi bile bütün çıplaklığıyla açıklıyor ki, bu kâinatın tümünü mucize olarak yaratan Allah'a, bu kâinata bir diğer mucize ilâve etmesi veya âlemi üzerine inşâ

ettiği sistemin bir kısmında değişiklik yapması çok zor gelmez. Nitekim İngiliz müsteşrik William Jones, bu mealde şu görüşü ileri sürmektedir:

«Âlemi yaratan kudret, ondan birşeyi çıkarıp atmaktan veya birşey ilâve etmekten âciz değildir. Akla göre bu tasavvur dışıdır, demek kolaydır. Fakat o, tasavvur dışıdır denilen şey yine de âlemin yaratılışı derecesinde tasavvur dışı değildir.»

Demek oluyor ki, bu âlem mevcut olmasaydı ve mucize ile hârikaları inkâr edenlerden ve bunların varlığını düşünmeyenlerden birine denilseydi ki; şöyle bir âlem yaratılacak. Şübhesiz ki, o, daha baştan şöyle cevab verecekti: Hayır, bu tasavvur dışıdır. O kişinin bu düşünceyi reddetmesi, mucizelerden herhangi birini tasavvur etmeyi inkârdan daha beterdir…

Her müslümamn Resûlullah'ı ve Yüce Allah'ın ona ikram buyurduğu mucizeleri böyle anlaması gerekir.

2- O güne kadar Resûlullah'ın başından geçen olaylar arasında îsra ve Mi'rac mucizesinin yeri:

O güne kadar Resûlullah, Kureyş'ten her türlü işkenceyi görmüştü. O işkencelerden bir diğeri de, Taife yaptığı hicret esnasında vukubulmuştu. Olayın açıklaması, yukarıda1 geçti. Hz. Peygamber, Rabia Oğulları'nın bağında dinlenmek gayesiyle oturduktan sonra Rabbi'ne ettiği dua ve münâcatta; her kiş'nin başına gelebilecek duygusallık ve yardıma muhtaçlık hali görülmüştür. Bu da, insanın, Allah'a karşı ubûdiyyetin'n bir görüntüsüdür. Ve Resûlullah'ın bu ilticasında, şanı Yüce Allah'a şikâyetinin ve O'nun yardımıyla afiyetini istemesinin anlamı ortaya çıktı!..

Belki de o, başına gelen hâdiselerin, birşeyden ötürü Allah'ın kendisine gadablanmış olması sebebiyle vuku bulmuş olacağından korkmuştu. Bu yüzden de, duasının arasında şunu da demişti; «Eğer bana kızgınlığın yoksa, çektiklerimin hiçbirine aldırış etmem.»

Bunlardan sonra, Isrâ ve Mi'rac ziyafeti Allah tarafından ona bir ikram olarak, azim ve kararlılığını yenilemek için gelmişti. Yine Mi'rac, Resûlullah'ın kavminden çektiği eza ve cefaların, Allah'ın kendisini terketmesi veya ona kızması yüzünden değil de; ancak bunların Allah'ın bir kanunu olduğuna ve her zaman, her asırda İslâm da'vetinin kanununun böyle olduğuna işaret etsin diye geldi.

3- Resûlullah'ıı, geceleyin Mescidi Aksâ'ya götürülüşündekİ mnfti

Gerçekten, Hz. Peygamber'in Beyt-i Maks'e götürülmesi ile oradan da yedi kat göklere çıkarılışının aynı anda olması, Mescid-i Ak-sâ'nın Allah katındaki mevkisine ve kudsiyetine işaret etmektedir. Yine îsa Aleyhisselâm'ın getirdiği ile Hz. Muhammed (s.a.v.)'in getirdiği arasındaki sağlam alâkaya ve bütün peygamberlerin arasında, Allah kendileriyle gönderdiği tek din bağının bulunduğuna İşaret etmektedir.

Yine bunda bir işaret vardır ki, o da her asırda yaşayan müs-lümanlar tarafından bu mukaddes bölgenin muhafazasının ve her türlü düşman müdahalesinden korunmasının gerekli olduğudur. Sanki ilâhi hikmet, bugünün müslumanlarını, bu mukaddes yer üzerinde bulunan Yahudiler karşısında perişan olmamaya, korkaklığa kapümamaya ve gevşememeye; bu mukaddes yerden yahudileri temizlemeye ve orayı tekrar eski sahipleri olan mü'minlere iade etmeye çağırıyor.

Anlayan kim? Belki de bu yüce yolculuğun etkisiyledir ki, Sa-lâhaddin Eyyûbi (Allah

rahmet eylesin) ya zafer, ya ölüm diyerek bu büyük savaşa atılmıştı. Haçlıları geri püskürtünceye kadar, bu mukaddes bölgede haçlı saldırılarını kırmak için bütün gayretini sarfetmişti ve sonunda haçlılar, eli boş olarak geri dönmek zorunda kalmışlardı.

4- Cebrail Aleyhisselam, Resûlullah'a süt ve şerbet sunduğu zaman, Resûlullah'ın sütü şerbete tercih etmesi, İslâm'ın fıtrat dini olduğuna sembolik bir işarettir. Yâni bu öyle bir dindir ki; ahkâmın da, akidesinde hep, insanın fıtratının gereği olan şeylerle uyum sağlar, insanda bulunan temiz fıtratla, sonradan arız olan şeyler, yâni onunla aykırılık teşkil eden şeyler İslâm'da yoktur. Şayet fıtrat, uzunluğu ve boyutları olan bir vücut olsaydı, elbette İslam din ona yetecek kadar geniş bir elbise olurdu!..

İslâm'ın geniş alanlara yayıl mas ındaki ve insanlar tarafındar çabucak kabul görmesindeki sırlarin en önemlisi budur. Yani fıtral dini oluşudur. Çünkü, insan medeniyet yolunda ne kadar yükselir se yükselsin, maddi mutluluk da onu ne kadar bürürse bürüsün yine o, fıtratın gereklerine cevab vermek için aramaya devam ede cek ve tabiatına ters düşen inanç ve ödevler bağından kurtulmaya çabalıyacaktır. İslâm ise, beşer fıtratında bulunan bu yönelişleri ce vablandıracak biricik nizamdır…

5- İsrâ ve Mi'rac hem ruh, hem cesetle birlikte olmuştu. Mü tekaddiminden ve Müteahhlrînden bütün müslümanlar bunun üze rinde ittifak etmişlerdir. Nevevi, Müslim şerhinde şöyle diyor:

«İnsanların ekserisinin, seleften çoğunluğun, kel âmâlardan, ha dişçilerden ve fıkıhçılardan müteahhir imamların tümünün üzerin de bulunduğu kanaat şudur ki; Resûlullah cesediyle, Mi'rac'a götürüldü. Hadîslere vâkıf olanlar ve araştırmacılar bilirler ki, hadisle! de buna delâlet etmektedir. O halde yeni bir delil olmaksızın o hadîslerin zahirinden sapmak doğru değildir. Onları böylece anlamak ta muhal birşey değil ki, te'vîle ihtiyaç duyulsun[70]».

îbn Hacer de Buhârİ Şerhi'nde diyor ki: «Gerçekten îsrâ v< Mi'rac aynı gecede, uyanıklık halinde ve (cesedle ruhî her ikis birlikte gerçekleşmiştir. Hadİsçilerden, kelâmcılardan ve fakihlerder cumhûr-u ulemâ bu kanaate sahiptirler. Sahih haberlerin zahir: onun üzerinde ittifak halindedir. Bunlardan uzaklaşmak uygunsu2 olur. Çünkü onda akılla tenakuza düşecek bir durum yoktur ki, te'-vile ihtiyaç duyuİsun[71]

Isrâ ve Mi'rac'ın; beden ile ruhun birlikte olduğunda şübheye mahal bırakmayan bir delil de; yukarıda zikretmiş olduğumuz, Ku-reyş müşriklerinin bu olayı alaya almaları, şaşkınlıkla karşılamaları ve Peygamberimizi yalanlamada acele etmeleridir. Çünkü mes'e-le sadece bir rü'ya mes'elesi olsaydı ve Resûlullah bunu bir rü'ya şeklinde onlara haber verseydi; onların bu olaya şaşmalarına, gözlerinde büyütmelerine ve inkâr etmelerine gerek kalmazdı. Çünkü uykuda görülen şeylerin belli bir sının yoktur. Bilâkis bu gibi bir rü'yayı görmek o vakit müslümana da, kâfire de caiz olur. Eğer iş böyle olsaydı, elbette, müşrikler Resûlullah'ı susturmak maksadıyla ondan Mescidi Aksâ'nın özelliklerini, kapılarını ve duvarlarını sormazlardı.

Bu mucizenin nasıl gerçekleştiğine ve aklın bunu nasıl değerlendirdiğine gelince, kâinat ve hayat mucizelerinden her mucize nasıl gercekleşiyorsa o da öyle gerçekleşmiştir. Biz biraz önce demiştik ki, bu kâinatta olup bitenlerin tümü mucizeden başka birşey değildir. Akıl bunların tümünü kolaylıkla ve basit bir şekilde kavradığı gibi, yine mucizeleri de

kolaylıkla ve basit bir şekilde kavraması mümkün olur.

6- İsra ve Mİ'rac hususunda bilgi edinirken «İbn Abbas'm Mİ'-racı» adiyle anılan kitaba başvurmaktan sakınmak gerek. O kitab, senedi ve aslı olmayan bâtıl sözlerin, toplanmasından meydana gelmiş. Bu işi yapan adam bu yalanlarını İbn Abbas'a istinad ettirmeyi istemiş. Her aklı başında ve birazcık ilimden nasibi olan herkes bilir ki, tbn Abbas bu safsatalardan beridir. Ve o böyle, Mi'rac konusunda herhangi bir kitab yazmamıştır. Zaten kitab yazma hareketi ancak Emevilerin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.

Kötü niyetli kişiler bu kitaba vâkıf olunca, ve o kitabta Resû-lullah'a nisbet edilmiş yalan ve asılsız sözlerden halkın çoğunun imanını sarsacak n'telıkte olanlarını görünce, onlar, hemen bu kitabı piyasaya sürdü. Ve o kitabın, İbn Abbas'a atfedilmiş yalan lar olduğunu ve içindeki hadislerin tümünün asılsız sözler olduğunu bildikleri halde herkesten önce bu kitabı savunmaya başladılar[72]. Fakat bu yalan, eğer onda m uslu m ani arın fikirlerini bozacak ve onları dinlerinde şûbheye sevkedecek birşey varsa, hemen bu yalan onlarca çabucak doğruya dönüşür. [73]

9- Resûlullahın Kendini Kabilelere Takdim Etmesi Ve Ensar'ın Müslüman Olmaya Başlaması

Resûlullah (s.a.v.) bu dönemde, her yıl Kabe'yi ziyarete gelen kabilelere, hac mevsimi süresince, kendisini arz ediyor, onlara Kur'-an okuyor ve onları Allah'ın birliğine çağırıyordu. Ama hiçbir kimse ona cevab vermiyordu, lbn Sa'd, Tabakat'ında diyor ki:

Nebi Sallallahü Aleyhi ve Sellem, her yıl hac mevsimi gelince, konak yerlerindeki hacıların ardından Ukaz, Mecenne ve Zülmecaz panayırlarına gidiyor, onlara Rabbinin emirlerini tebliğ edinceye kadar kendisini'korumalarını istiyor. Buna karşılık da kendilerine Cennet verileceğini va'dediyordu. Yine de kendisine yardım edecek bir kimseyi bulamıyordu. Hz. Peygamber onlara; «Ey insanlar! La ilahe illallah, deyiniz ki kurtuluşa eresiniz. Onun sayesinde Arapların başına hükümdar olasınız, Arap olmayanlar da size boyun eğe… Eğer siz iman ederseniz Cennetin sahipleri olursunuz» diyordu. Ebû Leheb de, Peygamberimizin arkasından gidiyor, o sözlerini bitirince hemen: «Sakın ha, ona boyun eğmeyin, onun sözlerine kulak asmayın. Çünkü o, yalancıdır, sâbii (yıldıza tapan) bir kişidir» diyor. Onlar da en çirkin sözlerle Resûlullah'ı reddediyorlar ve ona hakaret ediyorlardı[74].

tbn İshâk, ZührÎ'den şunu naklediyor:

Resûlullah (s.a.v.), Ukaz panayırında Âmir bin Sa'saa oğulları oymağına geldi. Onları Allah'a çağırdı. Kendisini korumalarını teklif etti. Onların arasında Beyhara bin Firas adında bir adam, «Vallahi, eğer ben Kureyş kabilesine mensub olsam, bu genci tutar elde eder ve bütün Araplara hakim olabilirim» dedi. Peygamberimize de dönüp: «Eğer biz, senin üzerinde bulunduğun işde, sana tabi ve yardımcı olur da, Allah seni muhaliflerine hâkim kılacak olursa, senden sonra bu hâkimiyet bize kalır, bizim olur mu?» diye sordu. Peygamberimiz de ona cevaben: «-Emir ve irade Allah'ındır. O hakimiyeti dilediğine ihsan eder» buyurdu. Bunun üzerine Beyhara: «Biz senin için bütün Arapların oklarına,

düşmanlıklarına göğüs gerip, hedef olalım, Allah seni başarıya eriştirince de bu içe bizden başkaları konsun, senin işinin bize gereği yok- diyerek yüz çevirdi[75].

Resûlullah'ın bi'setin onbirinci yılında her yıl olduğu gibi yine kabilelere kendisini korumalarım teklif etmişti. Resûlullah (s.a.v.) Akabe (Mina ile Mekke arasında bir yer, Akabe taşlan orda atılır) de İken, Allah'ın kendilerine hayır m ur ad ettiği Hazrec kabilesinden küçük bir kafileye rastladı. Onlara:

- Siz kimlersiniz? diye sordu. Onlar da:

- Hazrec kabilesinden bir kafileyiz, dediler. Peygamberimiz:

- «Yahudilerin komşuları ve müttefikleri misiniz?» diye sordu. Onlar da:

- Evet, dediler. Peygamberimiz onlara:

- «Sizinle konuşmak üzere biraz oturmaz mısınız?» diye rica etti. Onlar da: -Olur» dediler ve Peygamberimizle birlikte oturdular. Peygamberimiz onları, Allah'ın birliğine iman etmeye da'vet etti. Onlara İslâm'ı sundu ve bir miktar Kur'an okudu.

Hazrecliler Yahudilerle birlikte aym şehirde yaşadıklarından dolayı gönülleri İslâm'ı kabul etmeye hazırdı. Yahudilerin kitab ve ilim sahibi oldukları bilinmekteydi. Yahudilerle onlar arasında ne zaman bir "anlaşmazlık veya savaş çıksa, Yahudiler onlara: «Şimdi bir peygamber gönderilmek üzeredir. Vakit iyice yaklaştı. Biz ona tabi olacağız, İrem ve Ad kavmi gibi sizin de kökünüzü kazıyacağız» diyerek tehdit ediyorlardı.

Resûlullah (s.a.v.) bu birkaç kişiyle konuşunca ve onları İslâm'a da'vet edince birbirlerine bakarak şöyle dediler:. «Dikkat edin! Vallahi bu, Yahudilerin size, geleceğini haber verdiği ve onunla sizi tehdit ettikleri peygamber olsa gerek. Sakın Yahudiler ona inanmak ve tâbi olmakta sizi geçmesinler!

Bunun üzerine hemen Peygamberimizin da'vetini kabul ve İslâm dininden kendilerine anlatılmış olan şeyleri tasdik ettiler. Peygamberimize hitaben: «Biz kavmimizi hem kendi aralarında, hem de yabancı bir topluluğa karşı düşmanlık ve kötülük üzerine bırakıp geldik. Belki Allah, onları da senin sayende biraraya toplar. Biz hemen dönüp onları da senin buyruğuna da'vet edecek, bu dinden kabul ettiğimiz şeyleri onlara da anlatacağız. Eğer Allah onları bu din üzerinde toplar, birleştirirse; senden daha aziz ve şerefli bir kimse olmaz» dediler. Sonra gelecek hac mevsiminde tekrar buluşmayı va'dederek izin alıp gittiler[76].

10- Birinci Akabe Bey'atı

îslâm dini bu yıl içerisinde Medine'ye yayıldı. Ertesi yü gelince, Peygamberimiz hac mevsiminde, Ensâr'dan on iki kişiyi karşıladı. Akabe'de buluştular. Bu birinci Akabe idi. Onlar Resûlullah'a kadınların bey'atı tarzında bey'at ettiler. Bir diğer deyişle, R«sülul-lah onlara cihad ve harb etmek üzere bir teklifte bulunmamıştı. (Kadınların bey'atı, Mekke Fethi'nin ikinci günü, erkeklerin bey'atı bittikten sonra olmuştu!..) Birinci Akabe bey'atında bulunanlar arasında, Es'ad bin Zürâre, Râfi bin Mâlik, Ubâde bin Sâmit ve Ebû'l-Heysem bin et-Tayyihan gibi kişiler vardı.

Ubâde bin Sâmit, bu bey'at etme olayını şöyle anlatıyor:

Biz on iki kişi idik. Resûlullah bize şöyle buyurdu: «Geliniz, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayın; hırsızlık etmemek, zina yapmamak, çocuklarınızı öldürmemek, yalan dolanla hiçbir kimseye iftira atmamak, hayırlı bir İşte bana muhalefet etmemek üzere bana bey'at edin! Sizden, verdiği sözde duranın ecir ve mükâfatını Allah üzerine almıştır. Kim insanlık haliyle bunlardan birini işler de, ondan dolayı dünyada cezaya çarptırılırsa, bu ona keffâret olur. Kim de bunlardan, yine insanlık haliyle birini işler de, işlediği o suçu Allah gizler açığa vurmazsa, onun işi de Allah'a kalır. Allah dilerse onu bağışlar, dilerse azaba uğratır.» Ubâde bin Sabit: «Biz bu şekilde Resûlullah'a bey'at ettik» demiştir[77]. ‘

Medineliler memleketlerine dönmek isteyince, Resûlullah (s.a.v.) onlarla birlikte Mus'ab bin Umeyr'i gönderdi. Ve ona, Medinelile-re Kur'an okumasını, İslâm'ı öğretmesini, itikad .ve ibâdetler hususunda onlara geniş bilgi vermesini emretti. Bundan dolayı ona, Medine'nin Kur'an öğreticisi adı verildi.

Bunlardan dolayı Yüce Allah insanı iki görevle mükellef kildi:

a - îslâm şeriatını ve toplumunu İkâme etmek. b-Bu uğurda, sağa sola sapmadan, dikenli ve çileli yolda yürümek.

Şimdi biz, Resûlullah (s.a.v.)'in da'vetinin onbirinci yılının başında gözükmeye başlayan bu meyvalar ve bu meyvaların oluş keyfiyeti ile, onların hususiyeti üzerinde düşünelim:

1- Bu beklenilen meyvalar, Resûlullah'm kendi kavminden uzak olarak, Kureyş'in dışından geldi. Halbuki Resûlullah Kureyş'le birlikte yaşıyor ve onlarla temas kuruyordu. Niçin böyle oldu?

Biz bu kitabın baş taraflarında demiştik ki; Allah'ın, akıllara durgunluk veren hikmeti, İslâm da'vetinin kaynağı ve karakteri hususunda düşünen bir kişiye, öyle bir yön çizmiş ki, o yolla ilerlerken asla şübheye düşmez ve kolayca inanır. Onunla diğer ideolojiler ve dâvalar arasında herhangi bir benzerlik bulamaz: Bunun için, Resûlullah okuma - yazması oîmayan bir ümmi idi. Yine bunun için, o herhangi bir medeniyetle ilişki kurmamış ve herhangi bir medeniyete veya belirli bir kültürü tanımamış ümmilerden oluşan bir milletin içinden peygamber olarak seçilmişti. Bundan dolayı Yüce Allah onu, üstün ahlâkın temizlik ve dürüstlüğün sembolü olarak yaratmıştı.

Bunun için, tlâhi kader, Resûlullah'm ilk yardımcılarının, kendi çevre ve toplumunun dışında olmasını gerekli gördü. Ta ki, herhangi biri, onun davetine, kendi toplum şartlarının ve kavminin arzularının nüfuz ettiği bir milliyetçilik dâvası gözüyle bakmasın.

Hakikatta, düşünen bir kişi için, görülebilen mucizelerin en açıklarından biri de şudur: İslâm'a dil uzatacak herhangi bir adam için açık bir kapı bulunmasın diye, tlâhi bir el, Da'vet-i Nebeviyye'nin hayatım her taraftan kuşatıvermiş.

Bizzat yabancı araştırmacılardan birinin söyledikleri de bu tarzdadır. «İslâm Aleminin Bugünü» adlı kitabta, Dient'in şu sözü nakledilmektedir:

«Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatını katıksız bir Avrupalı üslûpla tenkid etmeye uğraşan şu müsteşrikler, mü&lümanlarm tümünün, kendi peygamberlerinin siyreti üzerinde ittifak etmiş oldukları hususları yıksınlar diye uzun incelemeler yaparak ve kendi içinde dönen bu davalarıyla çeyrek asır geçirdiler. Bu uzun, detaylı ve derin incelemelerden sonra

onların Siyret-i Nebeviyye'nin meşhur rivayetlerini ve yerleşmiş görüşleri yıkmaya güçlerinin yetmesi gerekirdi. Acaba onların lehine, bunlardan hiçbir şey değişti mi? Bu soruya cevab Şu olacaktır: Onlar yeni en küçük birşeyin isbatını bile başaramadılar. Bilâkis biz bu Fransız, İngiliz, Alman, Belçikalı ve Hollandalı müsteşriklerin ileri sürdükleri yeni görüşler üzerinde dikkatimizi derinleştirdiğimiz vakit; karışıklıktan başka birşey görremiyoruz. Okuyucu onlardan birinin yalanladığı görüşü bir başkasının doğruladığını görecektir[78]».

2- Medinelilerin, islâm'ı nasıl kabul etmeye başladıkları hususunda, sıraladığımız durumları düşününce de Yüce Allah'ın İslâm da'vetinin kabul görmesi için Medine hayatım ve çevresini hazırladığı; ayrıca, Medine halkının gönlünde bu dini kabul etmek için bir şuur oluşturduğu görülür. O halde, bu şuur hazırlığının kaynakları nedir?

Medine-i Münevvere'nin halkı, müşrik olan Araplardan yerlilerle, Arap Yanmadası'nm çeşitli yönlerinden buraya göç etmiş Yahudilerden oluşmuş, karışık bir toplum idi. Müşrik Araplar, iki büyük kabileye ayrılıyorlardı. Biri Evs, diğeri Hazrec kabilesi idi.

Yahudiler de üç büyük kabile idiler: Beni Kurayza, Beni Nadir, Beni Kay mika.

Yahudiler, âdetleri olduğu gibi, Evs ve Hazrec kabileleri arasına kin tohumlan ekinceye kadar uzun süre entrikalar çevirdiler. Bunun üzerine Araplar, kendi aralarında, insanı değirmen gibi Övü-ten sürekli savaşlarda birbirlerini yemeye başladılar. Muhammed bin Abdulvehhab, «Muhtasar-u Siyreti'r-Resûl» adlı kitabında, onlar arasında savaşın yirmi yıl devam ettiğini söylüyor[79].

Bu uzun süren düşmanlık badiresi içinde; Evs ve Hazrec kabilelerinden herbiri Yahudi kabilelerinden biriyle antlaşma yapmışlardı. Evs kabilesi Beni Kurayza ile, Hazrec kabilesi ise Beni Nadir ve Beni Kaynuka ile yeminleşmişti. Aralarındaki savaşların sonuncusu, Buas savaşı olmuştu. Bu savaş hicretten birkaç yıl önce olmuştu. O korkunç bir gündü. O gün reislerinin çoğu ölmüştü.

Bu sırada, Yahudilerle Araplar arasında ne zaman bir anlaşmazlık çıksa, Yahudiler Arapları; bir peygamberin peygamberlik vaktinin yaklaştığını, kendilerinin onun bağlılarından olacaklarını ve o peygamberle birlikte Ad ve İrem kavimleri gibi onları Öldüreceklerini söyleyerek tehdit ederlerdi.

Bu şartlar, Medine halkını bu y«»ni dine yönelmeye şevketti. Onları bu dine kuvvetli ümitlerle bağladı. Belki Arapların safları o dinin üstünlüğü ile birleşti. Eski güçlerini kazandılar, dağınıklıkları düzeldi. Aralarındaki anlaşmazlık sebebleri yok olup gitti.

İlâhi hikmet Medine'nin, dünyanın her tarafına yayılan İslâm selinin çıkış yeri olmasını gerekli gördüğü için; İbn KayyınVın Zadü'1-Mead adlı kitabında dediği gibi; Allah'ın Resulüne yaptığı İyiliklerden biri de Medine'ye hicretin hazırlaması olmuştu.

3- Daha önce de dediğimiz gibi, Medine halkının, ileri gelenlerinden bir toplumun İslâm'ı kabul etmeleri, Birinci Akabe Blatı'n-da gerçekleşmişti. Onların müslümaniıklarının şekli nasıldır? Islamın onlara yüklediği sorumlulukların sınırı nedir?

Onların müslümaniıklarının yalnızca şehadet kelimesini söylemekten ibaret olmadığını görmüştük. Bilâkis onların müslümanlık-lari; şehadet kelimesini dil ile söyleyip, kalb ile tasdik ettikten sonra da, Hesûlullah'a verdikleri ahde bağlılık şeklinde olmuştu. Resûlul-lah onlardan, İslâm'ın genel prensiplerine, ahlâkına ve nizamına tutunma yolunda;

gidişatlarım İslâm boyası ile boyamalarını, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamalarını, hırsızlık yapmamalarını, zina etmemelerini, çocuklarım öldürmemeleri, birbirlerine Adice iftiralarda bulunmamalarım, Resûlullah'ın kendilerine emrettiği herhangi bir iyi işde ona muhalefet etmemelerini vaad olarak almıştı. [80]

İbretler Ve Öğütler

Resûlullah'ın, bi'setinden beri geçen yıllar süresince karşılaştığı olayların karakter indeki değişimin, nasıl başladığına, dikkat edelim:

Sabrın sonucu devşirilmeye. cehd ve gayret meyvesini vermeye başladı. Da'vet filizi kuvvetlenip ürün versin diye gövdeleri üzerine dikilmeye başladı.

Fakat biz müjde ve sonuçlardan bahsetmeden Önce. bir kere daha Hz. Peygamber'in bu eşsiz sabrının karakterini araştırmaya döneceğiz.

Resûlullah'ın, kendisine her türlü musibet Ve çileyi tattırmak için elinden geleni geri bırakmayan'kavmi Kureyş'i, islâm'a da'vet etmekte hiçbir kusur etmediğini gördük. Bilâkis, o hac mevsimi münâsebetiyle, Mekke dışından çeşitli yön ve yörelerden gelen Arap kabilelerinin arasına giriyor, bir rehber gibi, kendisini onlara tanıtıyor, onları Allah ile alışverişe ve Tevhid hazinesine da'vet ediyor, böylece onların arasında gidip geliyordu. Ama yine de kendisine olumlu cevab veren hiçbir kimseyi göremiyordu. İmam Ahmed ve Sünen sahipleri ile Hakim, Resûlullah (s.a.v.)'ın hac mevsiminde halka takdim edip, şöyle buyurduğunu rivayet ediyorlar!

«Beni kavmine götürecek ve onlarla tanıştıracak bir kişi yok mu? ÇCinkü Kureyş, Rabbinln kelâmını tebliğ etmeme engel oluyor[81]».

Bi'setin onbirinci yılı… Resûlullah (anam ve babam ona feda olsun) sükûn ve rahatlık olmayan bir hayatla karşı karşıya, Kureyş her dakika, onu öldürme fırsatını kolluyor; başından aşağı her çeşit işkence ve belâyı dökmekle meşgul. Ama bütün bunlar onun kararlığından hiçbir şeyi eksiltmiyor, güç ve kuvvetinden hiçbir şeyi azaltmıyor.

Bi'setaı onbirinci yılı… Resûlullah (s.a.v.) ise; kavminin, komşularının, etrafım saran kabilelerin ve bütün toplulukların arasında (yurdunda); gariplut, zulmet ve korkunç tehlikelerle karşı karşıya… Fakat bütün bunlardan dolayı ümitsizliğe kapılmıyor, metanetini yitirmiyor. Bunların hiçbiri, onun Rabbiyle olan dostluğuna hiçbir yan etkide bulunmuyor.

Bi'setin onbirinci yılı… Sabırla cihad Allah yolunda birleşir. Bu bir mahsul, dünyanın doğusuna ve batısına yayılacak olan büyük ve coşkun, İslam selinin doğmasına bir yoldur. O İslâm selinin önünde Bizans'ın kuvveti dize gelir, onun karşısında İran'ın azameti yere kapanır. Onun gücünden dolayı, medeniyetlerin ve nizamların tıim, değerleri erir, gider…

Cihadın, sabrın ve sıkıntılara girmenin bir bedeli, bir karşılığı vardır. Onlar olmadan, islâm toplumunun temellerini kurmak Allah'a göre çok kolay olur. Fakat Allah'ın kendi kulları hakkındaki kanunu budur. Allah, kullarının kendi güç ve kuvveti karşısında kendisine, isler istemez boyun eğmelerini dilediği gibi, yine kullarının kendisine ibâdet etmelerini, ihtiyari olarak da olsa emretmektedir.

Allah'a kulluk etmek, gayret sarfetmeden gerçekleşmez. $ehid olma isteği veya Allah yolunda işkenceye uğramadan mü'min münafıktan ayrılmaz. İnsanın hiçbir gayret sarfetmeden ganimetlere konması adalet prensibine ters düşer.

Bunlar, Resûlullah'ın kurmakla görevlendiği İslâm toplumunu, belirleyici işaretlerinin başında gelir. Halka şehadet kelimesini telkin edip, sonra fesad çıkarmalarına, isyan etmelerine ve doğru yoldan uzaklaşmalarına göz yumarken; onların şehadet kelimesini sadece dilleriyle tekrar etmelerine itibar etmek iş değildir. Doğrusu bir insan, şehadet kelimesini tasdik edip, helâli helâl ve haramı da haram olarak kabul edip, Allah'ın emrettiği farzları tasdik ettiği zaman, müslüman ismini alması doğru olur. Fakat bu şunun için doğru olur: Allah'ın birliğini, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğini tasdik etmek yalnızca bir anahtardır. İslâm toplumunu kurmak, onun düzen ve prensiplerini gerçekleştirmek için bir vesiledir. Bütün işlerde hâkimiyeti Allah'a bırakmak gerekir. Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğine iman, nerede bulunursa, Allah'ın hâkimiyetine imanı, onun şeriat ve prensiplerine uyma zaruretini ortaya koyar.

Yapma kanun ve düzenlerin etkilediği bir kısım insanlar, mın çok az bir kısmını benimseyip, diğerlerini atmayı istemelerinden dolayı takındıkları tavır tuhafın tuhafıdır kit onlar şu kâinatın yaratıcısı ve sahibiyle âdeta sulh ve uzlaşmaya benzer bir tutum içine giriyorlar… Kendilerine göre uzlaşma yolu, toplum hayatıyla ilgili konuları, İslâm'la kendi aralarında paylaşmaktır. Buna göre, toplumsal kurumlardan camilerle diğer ibâdet hususları, İslâm'a ait olacak. Bu sahada İslâm insanlara İstediği şekilde hükmedecek. Toplumun düzeni, kanunları ve ahlâki' davranışları kendilerine Ait olacak. Böylece onlar istedikleri g;bi birtakım değişiklikler ve düzenlemeler yapabilecekler…

Eğer kendilerine peygamberler gönderilip de onların peygamberliklerini yalanlayan azgınlar ve tanrılıklarım ilân eden kişiler, peygamberlerin İslâm'a davetleri karşısında çözüm yolunu anlamış olsalardı; yani kendi hâkimiyetlerinden vazgeçmekle mükellef olmadıkları, kanun ve nizamlarından herhangi bir şeyi terketmedikleri halde do müslüman olabilecekleri söylenmiş olsa, İslâm'a girmekten ve ona itaatlerini. açıklamaktan kaçınmazlardı. Ve bütün bu haklarına karşılık, bir cümleyi devamlı söylemekte veya bazı âyinleri yapmakta, pek de cimri davranmazlardı. Fakat onlar biliyorlardı ki bu din, önce onlara nizam ve hükümlere uyma ödevini yükleyecek, kanun yapma ve hüküm koymanın yalnızca Allah'a âit olduğunu kabul ettirecek, işte bunun için onlar, Allah ve Resulü ile anlaşmazlığa düştüler ve müslumanlıklarım açıklamak onlara güç geldi.

Bu hakikati açıklamak ve İslâm'ı yalnızca bir kısım ibâdetler ve kelimelerden ibaretmiş gibi anlamaktan sakındırmak için Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: -Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilen kitablara iman ettik diye boş iddiada bulunanlara bakmaz mısm! O azgın şeytan önünde muhakeme olmak istiyorlar. Halbuki

onu (şeytanı) tanımamakla emrolunmuşlardı. Şeytan ise, onları dönüşsüz bir sapıklığa düşürmek ister[82]».

Şu kadar var ki, bu bey'atın esasları arasında cihadla alâkalı bir maddeye rastlamıyoruz. Bunun sebebi şudur: Henüz cihad ve savaş o vakit farz kılınmamışta. Bunun için Resûlullah'ın, bu onikl kişi ile yaptığı bey'at cihada işaret etmekten uzaktı. Siyret ravilerinin, bu bey'at kadınların bey'atı şeklinde olmuştur demelerinin manası budur.

4- ResûluUah'ın, Allah'ın dinine da'vet görevi ile görevlendirilmiş olduğunda şübhe

yoktur. Çünkü o, Allah'ın bütün insanlara gönderdiği bir elçidir. Allah'ın çağrısını tebliğ etmek onun için mutlaka gereklidir. Fakat İslâm'a giren bu insanların ödevleri nelerdi? Bu da'vet yükü ile alâkaları ne idi?

Bu sorulara en güzel cevabı, Resûlullah'ın Mus'ab zin Umeyr'i, Medine halkını İslâm'a da'vet etmek, onlara Kur'an okumayı, namaz kılmayı ve Kur'an hükümlerini öğretmek için bu oniki kişi ile birlikte Medine'ye göndermesinde buluyoruz.

Mus'ab bin Umeyr, Resülullah (s.a.v.)'ın emrini yerine getirmekle mutlu olarak Mekke'den ayrıldı. O Medine halkını İslâm'a çağırmaya, onlara Kur'an okumaya ve onlara Allah'ın hükümlerini tebliğ etmeye başladı. Bir defasında elinde mızrak onu öldürmek isteyen bir adam onun yanına gelmişti. O bu adama yalnız Allah'ın kitabından, İslâm'ın bazı hükümlerini bildiren Kur'an'dan bir kısım okudu ve sonunda adam mızrağını bırakıp onun meclisine oturdu. Muvahhid bir müslüman olarak Kuran ve İslâm ahkâmını öğrenmeye başladı. Böylece Medine döneminde müslümanlık öyle bir yayıldı ki, her yerde konuşulan sadece İslâm idi.

Peki bu Mus'ab bin Umeyr kimdir?

Bu zât Mekke'nin en zenginlerinden birinin çocuğuydu. Akranları içinde en şık giyineni idi. İslâm'a girince bütün bu imkânlarını bir yana itti. Ve Resûlullah'ın ardında İslâm da'vetine hizmete koyuldu. Bu uğurda her türlü azabı tatmaya ve her güçlüğe göğüs germeye devam etti. Tâ Uhud'da şehid oluncaya kadar… Uhud savaşında şehid düştüğü zaman vücuduna kefen olarak sarılacak bir elbisesi bile yoktu. Başını örtüyorlar ayakları açılıyor, ayaklarını örtüyorlar başı açık kalıyordu. Durumu Resûlullah'a haber verdiklerinde, gençliğinde refah içinde yaşayan bu gence ağladı ve şöyle buyurdu: - Elbisesini vücudunun üst kısmına koyunuz. Ayak tarafını tzhir[83] ile örtünüz[84]».

îslâmi da'vette yalnızca nebilerin ve resullerin veya halifelerinin kendilerinden sonra gelen vârisleri olan âlimlerin üzerinde durmak pek önemli değildir. Çünkü İslâm da'veti, bizzat İslâm gerçeğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Hiçbir zaman müslüman, durumu veya işi ve ihtisası ne olursa olsun, da'vet görevini yerine getirmede kendisini sorumsuz sayamaz. Çünkü İslâm da'vetinin hakikati «iyiliği emretmek, kötülükten vazgeçirmek» ten ibarettir. Bu da, Is-lâmdaki cihadın tüm mânâsının toplamıdır. Herkes biliyor ki, cîhad her müslümanın sürekli uyması gereken farzlardan biridir.

Buradan da anlaşılıyor ki, İslâm toplumunda müslümanlardan belirli bir gruba «din adamları» unvanını vermenin ne yeri, ne de anlamı vardır. İslâm dinine giren her kişi, mevkisi ve ihtisas alanı ne olursa olsun, bu din uğrunda cihad etmek üzere, Allah'a ve Resulüne bey'at etmiştir. İster erkek olsun, isterse kadın, isterse âlim olsun, isterse câhil; gerektiği vakit cihad bunların üzerine farz olur. Zaten m üsl umanların hepsi bu dinin adamlarıdır. Al la nü Teâlâ onlardan Cennet karşılığında mallarını ve canlarını satın almıştır. Onların Allah'ın dinini uygulama, şeriatına yardım etme yolunda mallarım ve canlarını seferber etmeleri gerekir.

Bilinen bir gerçektir ki, bu cihad ve da'vet mes'elesi ayrı, şeriatın kesin naslan ışığı altında müslumanlara, hayatta karşılaşacakları müşkülleri, ulemanın ictihad yoluyla halletmesi ayrı şov… Bu ihtisas ve yol göstermedir. Bir sınıf ve imtiyaz doğurmaz.[85]

11- İkinci Akabe Bey'atı

Mus'ab bin Umeyr ertesi yılın hac mevsiminde (Bi'setİn onüçün-cü yılında) Medineli müslümanlardan büyük bir toplulukla birlikte Mekke'ye gelmişti. Medineli müşrikler, hacıların arasında gizlenerek Mekke'ye doğru yola çıkmışlardı.

Muhammed bin İshâk. Kâab bin Mâlik'ten şöyle rivayet ediyor: Biz, Teşrik günlerinin ortasında Akabe'de Resûulllah'la buluşmak üzere sözleşmiştik. Hac görevlerimiz bitip, Resûlullah ile buluşmayı kararlaştırdığımız gece gelince, bu gece kavmimizle birllkte kafilemizin yanında yatmıştık. Gecenin üçte biri geçince» biz gizr İlce birer ikişer kişilik grublar halinde konak yerimizden ayrılıp Re-sûlullah ile sözleştiğimiz yere geldik. Akabe yakınındaki vadide toplandık. Toplam yetmişüç kişi idik. Beraberimizde iki tane do kadın vardı: Kâab'ın kızı Nüscybe ile Amr bin Adiyy'in kızı Esma idi.

Kâab bin Mâlik sözüne devamla:

Biz vadide toplanmış Resûlullah'ı beklerken, O, amcası Abbas bin Abdülmuttalib ile birlikte çıkageldi. Bizim topluluk söze başladı ve şöyle dediler:

«Bizden, Rabbin için ve kendin için islediğin şeyi al…» Resû» lullah da onlarla konuştu ve sonra Kur'an okudu. Onları Allah'a çağırdı ve İslâm'a teşvik etti. Sonra: -Bana her yönden yardım edeceğinize, yanınıza vardığımda kendinizi, kadınlarınızı ve çocuklarınızı esirgeyip korudunuğuz şeylerden beni de esirgeyip koruyacağınıza kesin söz istiyorum sizden…» diye buyurdu.

Bunun üzerine hemen Berâ bin Ma'rur, Resûl-i Ekrem'in elini tutup: «Evet yâ Resûlâllah! Seni hak dinle gönderen Allah'a hamdol-sun ki, kendimizi ve kadınlarımızı koruyup esirgediğimiz şeylerden seni de korur, esirgeriz! Biz hemen bey'at ediyoruz! Biz, vallahi, savaş ve silâh erleriyiz. Buna atadan, dededen mirasçı olduk» dedi.

Berâ bin Ma'rur konuşurken, Ebû Heysem bin Teyylhan söze karışarak: «Ey Allah'ın elçisi! Bizimle o adamlar (yahudiler) arasında sözleşme var. Biz bu hareketimizle onu kesip atmış oluruz. Biz bunu yaparsak, Allah seni muzaffer kıldıktan sonra bizi bırakıp tekrar kavmine, Mekke'ye dönersen bizim halimiz nice olur?» dedi.

.Bu sözler üzerine Peygamberimiz gülümsedi ve: «Benim kanım, sizin karunızdır. oiz benim kanımı isterseniz, ben de sizin kanınızı İsterim! Siz kanınızı akıtırsanız, ben de kanımı akıtırım! Ben sizdenim, siz de bendensiniz! Siz kiminle savaşırsanız, ben de onunla savaşırım. Siz kiminle barış yaparsanız ben de onunla barışırım* buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.) onlara: «İçinizde bana on iki kişi gösteriniz ki, her biri kavimlerini temsil etsinler- buyurmuştu, Onlar da Haz-rec kabilesinden dokuz kişi, Evs kabilesinden de üç kişi olmak üzere aralarından on iki temsilci çıkardılar. Onların seçimi tamamlanınca, peygamberimiz temsilcilere; -Havarilerin İsa bin Meryem'e karşı kavimlerinden dolayı kefil oldukları gibi siz de kavminizin kefilsiniz. Ben de kavmimin -Müslüman olanların kefiliyim» bu Resûlullah'ın elinin üstüne elini ilk koyan kişi Berâ bin Maf-rur oldu. Ondan sonra bütün topluluk bey'at etti. Kâab bin Mâlik sözüne şöyle devam eder:

Biz bey'at edince, ResuluİIah fs.a.v.) şöyle buyurdu: «Hemen konak yerlerinize dönün.» Abbas bin Ubâde bin NevİeI de Resûlüllah'a: «Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin ederim ki, istediğin takdirde, yarın sabah Mina'da bulunan halkın üzerine kılıçlarımızla

saldırıp, onları kılıçtan geçiririz» dedi. Peygamberimiz: «Bize, henüz bu şekilde hareket etmemiz emrolunmadı. Fakat siz yerlerinize dönünüz» diye buyurdu. Biz yatacak yerlerimize döndük. Sabaha kadar uyuduk. Sabah olunca, Kureyş ulularından bazıları geldi ve: «Ey Hazrec topluluğu! Bize ulaşan habere göre; siz adamımıza gelmiş, kendisini aramızdan çıkarıp götürmek, bizimle savaşmak üzere aranızda sözleşmişsiniz. Vallahi Arap kabileleri arasında, sizinle savaşa girmekten duyduğumuz nefret kadar nefret duyacağımız bir kabile yoktun!» dediler. Ayrıca hiçbir şeyden haberi olmayan müşrik hemşehrilerimize gittiler. Onlar da Allah'a yemin ederek; «Böyle birşey olmadı. Biz böyle birşey bilmiyoruz» dediler. Kureyş'in ileri gelenleri de onların gerçekten birşey bilmediklerine kanaat getirdiler. Olayın tanığı olan Kâab bin Mâlik diyor ki, «Biz bu olup bitenlere hiç ses çıkarmıyor, sadece birbirimizin yüzüne bakıyorduk.»

Halk hac işini bitirip Mina'dan ayrılmıştı. Mekkeli müşrikler, Akabe bey'atı olayını araştırmaktan geri durmadılar. Neticede işin gerçekten olduğunu tesbit ettiler. Bizim arkamızdan adamlar çıkararak Ezahir[86] mevkiinde Sa'd bin Ubâde ile Münzir bin Amr'a yetiştiler. İkisi de kabile temsilcisi idi. Münzir'e güç getiremediklerinden o kaçıp kurtuldu. Fakat Sadi tutup yakaladılar. Ellerini devesinin kolanı ile boynuna bağladılar. Sonra onu döverek ve alnındaki saçlanndan tutup sürükleyerek Mekke'ye kadar götürdüler.» Olayı Sad şöyle anlatıyor:

«Vallahi, ben onların ellerindeydim. Beni sürüklüyorlardı. Birdenbire onların arasından bjr adam bana doğru geldi. Bana: «Vah, vah! Yazık oluyor sana! Seninle Kureyg'ten herhangi bir adam arar-sında dostluk veya bir sözleşme yok mu?» dedi. Ben de: «Evet, var! Vallahi ben vaktiyle Cübeyr bin Mut'imi de, Haris bin Ümeyye'yi de memleketimizde ticaret yaparken haksızlık edenlere karşı korumuştum» dedim. O da: «Yazık oluyor sana! Bu iki adamı adlarıyla yüksek sesle çağır» dedi. Ben de dediği gibi yaptım. Bunun üzerine

Mut'im bin Adiyye ile Haris bin Ümeyye gelip beni onların elinden kurtardılar.»

tbn Hişâm anlatıyor:

Yüce Allah, Resûlullah için savaşa izin verdiği vakit, Birinci Akabe bey'atının şartlarının dışında, harb ile ilgili birtakım şartlar koşuldu. Birinci Akabe bey'atı kadınlar bey'atı şeklinde olmuştu. Bunun sebebi de, Allah o zaman, henüz Resûlü'ne savaşma izni vermemişti. Yüce Allah, Resûlü'ne savaş izni verince ve İkinci Akabe bey'atında siyah ve kırmızı savaş (Araplarla ve Arap olmayanlarla yapılan savaş kasdediliyor) üzere, onlardan biat etmelerini isteyince, kendini ve Rabbinin dinini korumalarım şart koşarak onlardan söz aldı. Sözlerinde durmak kaydıyla onlara Cennet verileceğini haber verdi.

Ubâde bin Sâmit: «Biz Resul ullah'a neş'eli ve neş'esiz zamanlarımızda, darlıkta da, genişlikte de; emirlerine boyun eğip, itaat edeceğimize; kendi işinde münakaşa etmeyeceğimize, hiçbir kınayıcı-nın kınamasından korkmayacağımıza, ne olursak olalım, Allah yolunda ve Allah için hakkı söyleyeceğimize, iyiliği buyurup kötülükten sakındıracağımıza kesin söz verdik» dedi.

Resûlullaha, harbe izin verilmesi için, inen ilk âyet Cenab-ı Hakk'ın şu mübarek sözüdür:

«Kendilerine savaş açılan mü "m inlere (kâfirlere karşı savaş İçin) izin verildi. Çünkü onlar, zulme uğradılar. Şübhe yok ki Allah, müminlere zafer vermeye kadirdir. Mü'minler o mazlumlardır ki «— Rab-bimiz Allah'tır- demelerinden başka bir sebeb olmaksızın, yurtlarından haksız yere çıkarıldılar. Eğer Allah insanların bir kısmını (müşrikleri) bir

kısmı ile (mü‘minlerle) defetmeseydi, içlerinde Allah’ın ismi çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescidler elbette yıkılırdı. Muhakkak ki Allah dinine yardım edene yardım edecek, zafer verecektir. Şübhe yok ki, Allah çok kuvvetlidir, herşeye galibdir[87]»

İbretler Ve Öğütler

Şu İkinci Akabe bey’atı, Birinci Akabe bey’atı ile özde birleşir. Her ikisi de; Resûlullah1 in huzurunda, İslâm’a girmeyi ilân etme, Allah’ın dinine samimiyetle bağlanma, emirlere boyun eğip, itaat etme ve peygamberin emirlerine koşma konusunda kesin söz al-‘ maktır.

Ancak biz, Birinci Akabe bey’aü ile İkinci Akabe bey’alı arasında gözden geçirmeye ve incelemeye değer iki önemli fark görüyoruz:

Birinci Fark: Medine halkından birincisinde, bey’at edenlerin sayısı sadece on kişi iken, ikincisinde, aralarında iki tane de kadın olmak üzere, sayıları yetmiş küsur kişiye varmaktadır.

Bu on iki kişi, birinci yılda, evlerinde uzlete çekilip, kendi kendileriyle yetinmekle kalmayıp, bilâkis etrafında bulunan, kadın-er-kek herkese İslâm’ı yaymak, onlara Kur’an okuyup Kur’an’ın ahkâm ve nizamını açıklamak üzere Medine’ye dönmüşlerdi. Bunun için, îslâm bir yıl içinde Medine’de büyük bir hızla yayıldı. Hattâ Medine’de islâm’ın girmediği ev kalmadı. Her evin halkı, her zaman, İslâm’dan, İslâm’ın özelliklerinden ve onun hükümlerinden bahseder olmuştu.

İşte her yerde ve her dönemde Müslümanın ödevi budur…

İkinci Fark: Birinci bey’ata konulan maddeler, güç kullanarak yapılan cihada işaret etmekten uzaktır. Fakat ikincisinde bu, işaret yollu ifade edilmiştir. Hattâ, her yolla, Resûlullah’ı ve dâvasını sa . vunma zarureti ile cihad zarureti açıkça ifade edilmiştir.

Bu farkın sebebi şuradan ileri gelmektedir. Birinci Akabe bey’-atında bulunan kişiler, ertesi yıl hac mevsiminde ve aynı yerde Re-sûlullah ile tekrar buluşmak üzere, o an Müslüman olanlardan daha büyük bir kalabalıkla dönmek ve sözleşmeleri ile bey’atlarını tekrar yenilemek için izin alıp gitmişlerdi.

Madem ki, henüz savaş için izin gelmemişti ve bu bey’at eden kişiler, bir yıl sonra tekrar Resûlullah ile buluşacaklar, öyle ise savaşmak için söz vermeyi gerektiren bir durum yoktur.

O halde, birinci bey’at, daha sonra kadınların yaptığı bey’atın maddelerini taşıdığına ve bu maddelerin de sınırlı tutulduğuna göre, geçici bir bey’at oluyordu.

İkinci bey’ata gelince o, Resûlullah’m Medine’ye yapacağı hic-” rete temel teşkil etmiştir. Bunun için ikinci Akabe bey’atı, Medine’ye hicretten sonra meşruiyeti tamamlanacak olan prensipleri kapsamaktaydı. Bu prensiplerin başında cihad ve da’veti kuvvet kullanarak savunma- gelmekteydi. Cihad, her ne kadar Mekke’de meşruiyetine izin verilmemiş olsa bile, yine de bir hükümdür. Ama Allah Azze ve Celle, bunun yakın bir gelecekte meşru kılınacağını Re-sûlullah’a ilham etmişti.

Buradadan da anlıyoruz ki, islâm'da savaşın meşru kılınışı, sahih olan görüşe göre, ancak Resûlullah'ın hicretinden sonra olmuştur, îbn Hişâm'ın siyretlndeki «Cihad, tkinci Akabe bey'atında, hicretten önce meşru kılındı» sözünden anlaşılan mânâ doğru değildir. İkinci Akabe bey'atının maddelerinde, savaşın o zaman meşru kılındığına dair bir işaret bulunmamaktadır. Çünkü Resûlullah (s. aV) Medinelilerden geleceğe dönük olarak, yâni kendisi onların yanına hicret edeceği ve onların yanında ikamet edeceği için cihad sözü almıştı. Yukarıda zikri geçen Abbas bin Ubâde'nin şu: «Seni hak dinle gönderen Allah'a andolsun ki, istediğin takdirde yarın sabah, M in a'da bulunan halkın üzerine kılıçlarımızla saldırır, kılıçtan geçiririz» sözüne karşılık Peygamberimizin: «Bize henüz bu şekilde hareket etmemiz emrolunmadı. Fakat siz, yerlerinize dönünüz» şeklindeki cevabında, buna delil bulunmaktadır.

Cihad ve cihadın meşruiyeti hususunda ilk inen âyetin şu aşağıdaki âyet -olduğunda ittifak vardır:

«Kendilerine savaş açılan mü'minlere (kâfirlere karşı savaş için) izin verildi. Çünkü onlar zulme uğradılar. Şübhe yok ki, Allah mü'minlere zafer vermeye kadirdir[88]». Timizi, Nesaî ve diğerleri îbn Abbas'tan şu hadîsi rivayet etmişlerdir. İbn Abbas (r.a.) şöyle dedi : «Resûlullah (s.a.v.) Mekke'den dışarı çıkarılınca, Ebû Bekir (r. a.) : «Peygamberlerini çıkardılar - Biz Allah'tan geldik, yine Allah'a dönücüleriz - ama onlar mutlaka kırılacaklardır. dedi. îbn Abbas diyor ki, Allahü Teâlâ: «Kendilerine karşı savaş açılan mü'minlere (kâfirlerle savaşmak için) izin verildi. Çünkü onlar zulme uğradılar. Şübhe yok ki, Allah mü'minlere zafer vermeye kadirdir» âyetini indirince; Hz. Ebû Bekir (r.a.î dedi ki: «İleride savaş olacağını kesinlikle anladım..[89]». Bütün bunlardan şu iki husus ortaya çıkıyor:

1- Savaş başlamadan önce, İslâm'ı tanıtmak, ona çağrıda bulunmak, delillerini ortaya koymak ve islâm'ın anlaşılmasında engel olacak problemleri çözmek en münasib olanıdır. Bu hususun, cihadın ilk merhalelerinden olduğunda şübhe yoktur. Bunun için, bu merhaleyi gerçekleştirmek, sorumluluğunda tüm müslümanlann müşterek olduğu bir farz-i kifâyedir.

2- Allah'ın kendi kullarına sığınıp saklanacakları bir kale mesabesinde olan Dârü'l-îslâm (İslâm yurdu) bulununcaya kadar, onlara savaş ödevini yüklememesi, O'nun merhametinin sonucu-suydu. îşte bundan dolayı İslâm'da ilk yurt (Dârü'l-lslâm) Medine-i Münevvere olmuştu.[90]

12- Cîhad Ve Cihadın Farz Kılınmasın Hakkında Genel Bir Açıklama

Madem ki, bu araştırma bizi cihad ve savaş hakkında bahsetme noktasına kadar getirecek, o halde burada cihadın kendisi, meşruiyeti ve geçirdiği dönemler üzerinde doğru ve sağlam görüşü açıklamamız için bir miktar durmamız,gerekir.

Hadîs ilmi, İslâm'a Jikri savaş açan batılıların, hakkı bâtıl ile karıştırmak ve İslâm'a şubhe sokmak için açık kapı bulmaya uğraştıkları en önemli fırsat olma özelliğini hâlâ koruyor.

İslâm düşmanlarının nazarında, kendilerini korkuya salan ve dehşete düşüren İslâm

esaslarının en tehlikelisinin cihad olduğunu okuyucu öğrendiği zaman; onların tüm düşüncelerini, özellikle cihadın meşruiyeti hususunda odaklaştırdıklarma şaşmayacak!… İslâm düşmanları çok iyi anlıyorlar ki, cihad ruhu yeniden müslü-manların gönlünde alevlenir ve müsl umanların hayatında tekrar stki sahibi olursa, o zaman, İslâmî hareketle cihadın kazanacağı önemi hiçbir kuvvet durduramıyacaktır. Bundan dolayı da bu noktada yapılacak ilk iş o İslâm selini durdurmak olacaktır.

Biz bu açıklamada; önce cihadın anlamını, İslâm'daki gayesini, geçirdiği merhaleleri ve nihayet en son karar kıldığı merhaleyi açıklayacağız. Daha sonra da onun anlamına karışmış safsataları ve anlaşılması güç olan taksimatı açıklamaya çalışacağız.

Cihadın anlamına gelince: O îslâmî toplumu kurmak ve Allah kelimesini yükseltmek için bu uğurda gayret sarfetmek demekt.r. Savaşarak gayret göstermek cihad türlerinden biridir. İslâm'da cihadın gayesi ise yine İslâm toplumunu kurmak ve gerçek İslâmî devleti oluşturmaktır…

Cihadın geçirdiği dönemlere gelince, gerçekten cihad bildiğimiz gibi İslâm'ın başlangıcında barışçı bir çağrı ile birlikte, bu uğurdaki sıkıntı ve'zorluklara katlanmakla yetinmek olmuştu. Sonradan bunun yanına - Hicretin başlangıcı ile birlikte - savunma savaşı, yâni her saldırıya aynıyla cevab vermek meşru kılınmıştı.

Bu dönemden sonra, müşriklerden, puta tapanlardan, inkarcılardan Müslümanlığı kabul etmelerinin dışında hiçbir şart kabul etmemek üzere; İslâm toplumunu kurma yolunda engel olarak duran her kişiyle savaşmak farz kılınmıştı. Puta tapıcılann, inkarcıların ve müşriklerin taşıdıkları inkarcılık veya puta tapıcılık fikri, İslâm toplumuyla uyum sağlaması imkânını ortadan kalktığı için, bu yol seçilmiştir. Ama kitab ehlinin durumu biraz daha farklıdır. Ki-tab ehlinin İslâm toplumuna boyun eğmesi ve müslümanların verdiği zekâtın yerine *cizye» diye adlandırılan vergiyi İslâm devletine ödemesi şartıyla, onların İslâm devletinin hâkimiyetini kabul etmesi kâfidir…

Bu merhale ile İslâm'daki cihad hükmü son şeklini aldı. Bu duruma göre-, her asırda yaşayan müslümanların başta gelen ödevi, kendilerinde yeterli guç ve savaş malzemesi bulunduğu takdirde cihad etmektir. Bu son merhale hakkında Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: «Ey îman edenler! Yakınızda bulunan inkarcılarla savaşın, sizi kendilerine karşı sert bulsunlar. Biliniz ki, Allah muhakkak takva sahipleriyle beraberdir[91]». Yine aynı konuda Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor: «Bana «Lâ ilahe illallah» diyene kadar insanlarla savaşmam emredildi. Kim şehadet kelimesini söylerse, malını ve canını benden korumuş olur. Gizli olarak taşıdığı küfrün, günahın hesabı Allah'a aittir[92]».

Buradan da anlaşılıyor ki; Allah yolundaki cihadı, savunma harbi ve hücum harbi diye ikiye ayırmanın bir anlamı yoktur. Çünkü cihadın meşru kılmış sebebi ne sadece hücum, ne de sadece savunmadır. Asıl sebeb, İslâm toplumunu, bütün prensip ve sistemiyle kurma ihtiyacıdır. Bundan sonra, artık cihadın hücum veya savunma şeklinde olmasının farkı yoktur…

Meşru savunma savaşma gelince; o bir Müslumanın malını, mülkünü, namusunu ve hayatını savunması gibi bir şeydir. Bu savunma İslâm fıkhındaki cihad terimiyle alâkası olmayan, savaşların bir başka türüdür. Buna «saldırgana karşı savunma» adı verilir. İslâm fakîhleri, fıkıh kitablarında bunun için özel bir bölüm ayırmışlardır. Bugün sözde araştırmacılar, konumuz olan cihadla bu saldırıya karşı nefs müdafaasını birbirine çok

karıştırıyorlar. Hayret doğrusu!..

İslâm şeriatında, cihadın anlamının ve amacının özeti işte budur.

Cihad üzerinde yalan dolanla yapılan eleştirilere ve safsatalara gelince; görünüşe göre bunlar, çelişkili iki nazariye olarak kendini göstermektedir. Fakat her ikisi de gerçekte ve işin hakikatmda birbiriyle uyum içindedirler. Çünkü her ikisinde de cihadın meşruiyetini temelinden ortadan kaldırmayı hedef alan müşterek bir tavır vardır.

Birinci nazariye, islâm'ın ancak kılıç zoruyla yayıldığını, Hz. Peygamber'in ve ashabının dini zorla kabul ettirme yolunu seçtiklerini, iddia eder. Bu nazariyeye göre Hz, Peygamber'in ve ashabının eliyle gerçekleşen îslâmi fetihler zorbalıktır. O'nun ve ashabının eliyle gerçekleşen îslâmi fetihler, fikir ve ikna fethi değildi[93].

İkinci nazariyeye gelince, o da tamamen bunun aksini söylüyor. Yâni İslâm dini, sevgi ve barış dinidir. Bu dinde cihad ancak saldırgan düşmanı geri püskürtmek için meşru kılınmıştır. Müslümanlar, buna mecbur bırakılmadıkça ve etrafları tamamen kuşatılmadıkça savaşa başvurmazlar.

Bu iki nazariye yukarıda da dediğimiz gibi birbiriyle çelişkili olmalarına rağmen, yine de, İslâm'a fikri saldırıda bulunan İslâm düşmanları her ikisinden de muayyen bir gayeye varmak istiyorlar. Aslında o iki nazariyeden bir gaye kasdedilmiştir. îşte bunun izahı şudur:

îslâm düşmanları önce, İslâm dininin gayr-i müslimlere karşı saldırgan ve kindar bir din olduğunu piyasaya sürüp etrafa yaydılar. Sonra onlar, bu şayianın müslümanlar tarafından reaksiyonla karşılaşmasından ve İslâm hakkında ortaya atılmış bu haksız ithama verilecek cevaptan çıkacak neticeyi beklediler.

Müslümanlar bu asılsız iddiaya karşı cevab vermeye yönelirken, yine o İslâm düşmanlarından bir grub, uzun ve yorucu araştırmadan sonra; kalkıp İslâm'ı savunur görünmeye ve bu haksız ithamı şöylece reddetmeye başladılar. îslâm dini diğerlerinin dediği gibi kılıç, mızrak ve saldırı dini değildir. Bilâkis o, bunların tamamen aksine, sevgi ve barış dinidir. İslâm'da cihad ancak zaruret ânında ve saldırgan düşmanı geri püskürtmek için meşru kılınmıştır. Yoksa müsîümanlar kendi dinlerini yaşamaya imkân buldukları sürece savaşa arzu duymazlar!.

Bir kısım saf müslümanlar, öndeki çirkin iftiranın etkisiyle, bu «güzel» savunma biçimini uzunca alkışladılar. Onların bu savunmaları, başlangıçta yapılan iftirayı reddetmek için hazır hale gelmiş Müslüman gönüllerde hüsn-ü kabul gördü. Bunun üzerine, bu basit müslümanlar, onların bu savunma şeklini desteklemeye ve tasdik etmeye başladılar. Diğerinin ardından onların dedikleri gibi,' İslâm dininin, fiilî olarak barış ve sulh dini olduğunu; İslâm diyarına saldırıda bulunulmadıkça ve onun sükûnetini ve rahatını bozmadıkça, başkalarıyla herhangi bir işi olmadığını, tez olarak ileri sürdüler.

Bu saf müslümanlar, istenilen sonucun bu olduğunun farkına bile varmadılar. Halbuki, birinci şayiayı ortaya atıp sonra ikincisini etrafa yayan kişilerin gizlice üzerinde anlaştıkları gaye bu idi.

Asıl maksad, müslümanların zihnindeki cihad fikrini silip atmak ve gönüllerindeki coşkun ruhu öldürmekle sonuçlanan çeşitli metod ve yolları denemektir…

Biz buna şahit olarak arkadaşımız Dr. Vehbetû'z-Zuhayli'nüı «Îsâru'l-Harbî fi Fıkhı'1-1

slâmî» adlı kitabından, İngiliz Müsteşriki Anderson ile aralarında geçen konuşmayı buraya alacağız. Dr. ez-Zuhayli diyor ki:

«Batılılar, özellikle İngilizler, Müslüman toplumlarda cihad fikrinin yeniden uyanmasından çok tedirgindir. Onlar müslümanların sözlerinin biraraya gelmemesini istiyorlar. Çünkü bu gerçekleşirse müslümanlar düşmanlarının karşısına dikilirler. Bunun için Cihad hükmünün nesholunduğunu gündeme getirmeye uğraşıyorlar. Yüce Allah kalblerinde iman taşımayanlar hakkında şöyle buyurur ve bu gerçeği açıkça ortaya koyar: «İnananlar; «Keski bir sûre in-dirilse de, cihada çıksak» derlerdi. "Fakat kesin anlamlı bir sûre indirilip, orada savaş zikredilince; kalblerinde hastalık olanların, ölüm korkusuyla bayılmış kimselerin bakışları gibi sana (Hz. Peygam-ber'e) baktıklarını görürsün…[94]». Ben İngiliz Müsteşriki Anderson ile (3 Haziran 1960) günü akşamleyin karşılaşmıştım. Ona bu mev-3u ile alâkalı görüşünü sordum. Onun bana nasihati şöyle oldu: «Zamanın değişmesiyle hükümler de değişir» kaidesine binâen, artık bugün cihad farz değildir. Anderson'un nazarında cihadın, müslümanların devletler arası anlaşmalar ve uluslararası kuruluşlarla ilgi kurabilmeleri için, çağdaş devletçilik kurallarılya birleşmesi mümkün değildir. Çünkü cihad insanları İslâm'a sevketmek için bir araçtır. Bugünkü hürriyet ilkesi ve gelişmiş akıl, kuvvet kullanmayı şart koşan bir düşünceyi kabul etmez. Tabiî bu, müsteşrikin fikri[95]».

Biz yine İkinci Akabe Bey'atı'ndan bahsetmeye dönelim:

Allahü Teâlâ murad ettiği için, bu ikinci bey'at haberi, Mekke müşriklerinin kulağına ulaştı. Halbuki iş Resûlullah ile Medineli müs-lümanlar arasında olup bitmişti.

Belki de müşriklerin bu olayı duymalarının hikmeti; Hz. Pey-gamber'in Medine'ye hicret etme sebeblerini hazırlamaktır. Müşriklerin kulağına değen bu haberin Resûlullah'ı sıkıştırmalarında; onu öldürmek ve ondan kurtulmak üzere fik'r birliği etmelerinde önemli etkisi olduğunu göreceğiz…

Her ne olursa olsun, İkinci Akabe Bey'atı, Resûlullah (s.a.v.)'ın Medine-i Münevvere'ye hicreti için ilk adım olmuştu.[96]

13- Resûlullah'ın Medine'ye Hicret İçin Ashabına İzin Vermesi

İbn Sa'd Tabakafmda Hz. Âişe (r.aJ'den şunu nakleder:

Medineli yetmiş kadar Müslüman Resûlullah'a bey'at edip gidince, bu olay Resûlullah'ın gönlünü rahatlatmıştı. Yüce Allah, Resulü için güçlü, kuvvetli, savaşçı ve kahraman bir kavmi nasib etmişti. Mekkeli müşrikler, Medineli müslümanların çıkışlarını öğrenince, Mekke'deki müslümanlara eziyet ve işkenceyi artırmaya başladılar. Müşrikler Resûlullah'ın ashabını birçok sıkıntıya soktular ve ellerinden geldikçe kötülük yaptılar. Ashâb şimdiye kadar uğramadıkları eziyet ve hakarete uğradılar. Bu hakaret ve işkenceler üzerine Resûlullah'ın ashabı, Peygamberimize şikâyette bulunup, hicret için izin istediler. Peygamberimiz de: «Hicret edeceğiniz yer bana bildirildi. Orası Yesrib (Medine) 'dir. Kim gitmek istiyorsa oraya gitsin» buyurdu. Müslümanlar bunun üzerine hazırlanmaya, bir birleriyle anlaşmaya ve birbirlerine yardımda bulunmaya başladılar. Gizlice hicret etmeye

karar verdiler. Resûlullah'ın ashabından Medine'ye ilk gelen kişi Ebû Seleme bin Abdül-Esed idi. Ondan sonra da Amir bin Rebia ile hanımı gelmişti. Medine'.ye hevdec içinde gelen ilk Müslüman kadın o idi. Daha sonra Resûlullah'ın ashabı grub grub gelip Ensâr'ın evlerine misafir oldular. Ensâr yâni Medineli müslümanlar da onları bağırlarına basıp, onlara yardımda bulundular[97].

Resûl-i Ekrem (s.a.v.)'in ashabından Hz. Ömer (r.a.)'in dışında herkes gizlice hicret etti. Hz. AH bin Ebû Tâlib (r.a.) anlatıyor:

Hz. Ömer, hicrete karar verdiği zaman kılıcını kuşanıp yayını omuzuna astı. Oklarını eline alıp, bastonuna dayanarak, Kabe'ye doğru yürüdü. Kureyş'ten bir grub da, Kabe'nin yanında idiler. Hz. Ömer (r.a.), ağır ağır sükûnet içinde Kabe'yi yedi kez tavaf etti. Sonra Makanvı İbrahim'e gelip ni~maz kıldı. Namazım bitirdikten sonra, onların yanma gelip durdu. Ve: «Kara olsun yüzleri! Allah ancak bu burunları yere sürter. Anasını ağlatmak, çocuklarını yetim, karısını dul bırakmak isteyen varsa, şu vadinin arkasında bana gelip kavuşsun» dedi.

Hz. Ali sözüne devamla diyor ki; Ömer (r.a.)'i zayıf ve fakirlerden bir grubun dışında hiç kimse takib etmedi. Zaten o da onlara, buluşacakları yerleri öğretmişti. Sonra Hz. Ömer tek başına Mekke'den çıkıp gitti[98].

îşte böylece müslümanlar, Medine'ye hicret etmede birbirini takib ettiler. Sonunda Mekke'de, Resûlullah'ın, Ebû Bek:r'in, Ali'nin, tutuklanmış mü'minlerin, hasta veya yola çıkmaktan âciz olanların dışında hiç kimse kalmadı. [99]

İbretler Ve Öğütler

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabının Mekke'deki imtihan şekli; işkence, eziyet ve müşriklerden gördükleri çeşitli istihza biçiminde olmuştu. Hz. Peygamber (s.a.v.) onlara hicret için izin verince, bu sefer onların imtihanları vatanlarını ve mallarını, evlerini ve evlerinde bulunan kıymetli eşyalarını bırakıp gitme şekline dönüştü.

Onlar birinci ve ikinci imtihan karşısında, Rablerine karşı samimi, dinlerine karşı vefakâr idiler. Onlar da her türlü sıkıntı ve meşakkatleri sarsılmaz bir sabır ve inatçı bir kararlılıkla karşıladılar. Sonunda Hz. Peygamber (s.a.v.) onlara, Medine'ye hicret etmelerini işaret buyurunca, arkalarında malı, kıymetli eşyaları ve vatanı bırakarak Medine'ye yöneldiler. Bunu yaparken de alenî olarak değil, gizlice şehri terkettiler. İş bununla da kalmadı, dinlerini kurtarmak için tüm varlıklarını Mekke'de bırakıp, en kıymetli eşyalarından ve sermayelerinden ayrıldılar. Ama buna karşılık, kendilerine yardımda bulunmak ve kucak açmak için Medine'de bekleyen yeni kardeşler kazandılar.

Dininde Allah için samimi olan bir Müslümana, en güzel örnek şudur: İnancının selâmeti uğrunda; ne mala mülke, ne de vatana aldırış etmez. Resûlullah'ın, eshâbmın Mekke'deki durumu işte bu idi…

Yanlarına hicret eden mü'minleri evlerinde barındıran, onlara ellerinden gelen her türlü yardımı yapan Medine halkına gelince; onlar da Allah için sevmenin ve İslâm kardeşliğinin en güzel örneğini sergilediler.

Herkes -bilir ki, Azîz ve Celil olan Allah, din kardeşliğini soy kardeşliğinden daha güçlü kıldı. Bundan dolayıdır ki, İslâm'ın ilk yıllarında miras hukuku, din kardeşliği esasına ve din için hicret etme kurallarına dayanmaktaydı.

Akrabalık bağına dayalı miras hukuku, Medine müslümanlar için güçlü bir yurt (Dâr-ı îslâm) olduktan ve îslâm da orada tekâmül ettikten sonra, ancak son şeklini aldı. Bu konuda, Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Doğrusu inanıp, hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler ve muhacirleri barındırıp onlara yardım edenler, işte bunlar (mirasda) birbirinin velileridir. îman edip de hicret etmetenler ise, hicret edecekleri zamana kadar sizin onlara hiçbir şey ile velayetiniz yoktur. (Bununla beraber) eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavim aleyhine olmaksızın onlara yardım etmeniz üzerinize bir borçtur. Allah işlediklerinizi görür[100]».

Hicretin meşru kılmışından, iki tane şer'i hüküm çıkarılır:

1- Dârü'l-Harb'ten, Dârü'l-îslâm'a hicret etmenin farz oluşu: Kurtubi, îbnu'î-Arabi'den şunu naklediyor: «Bu hicret Hz. Peygam-ber'in döneminde farz idi. Onun farziyeti kıyamet gününe kadar bakidir. Mekke'nin fethi ile sona eren hicret ise, sadece Resûlullah (s.a.v.)'a mahsustur. Eğer Resûlullah, Dârü'l-Harb'de kalsaydı, günahkâr olurdu"[101]. Bir Müslümanın ezan, cemaat, oruç, namaz ve diğer tslâmî hükümleri yerine getiremediği her yer Dârü'1-Harb gibidir. Cenâb-ı Hakk'm şu âyeti buna delil gösterilmiştir: «Kendi öz nefislerine zulmederlerken, canlarını alacağı kimselere melekler derler ki: «Ne işde idiniz?» Onlar da: «Biz yeryüzünde dinin emirlerini tatbik etmekten âciz kimselerdik» derler. Melekler de: «Allah'ın arzı geniş değil miydi? Siz de oradan hicret edeydiniz ya?» derler, tş-te onların varacakları yer Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yerdir[102]». Çaresiz kalan, yol bulamayan zavallı, erkek, kadın ve çocuklar müstesnadır tabii…

2- Müslümanların her ne kadar yurtları ve ülkeleri ayrı olsa bile, mümkün olduğu sürece, diğer müslümanlara yardım etmelerinin farz oluşu: tmamlar ve âlimler; müslümanların yeryüzünde herhangi bir yerde Müslüman kardeşlerinden mazlumlara, tutsaklara veya ezilenlere yardım etmeye muktedir oldukları vakit, yardım etmiyorlarsa, şübhesiz ki büyük bir günaha girmiş olurlar diye icma etmişlerdir.

Ebû Bekir İbnu'l-Arabi diyor ki; «Müslümanların arasında esirler veya ezilenler bulunduğu takdirde, birbirleriyle dost ve mirasçı olmaları hükmü kaimdir.» Aramızda gören göz kalmamak şartıyla sayımız ve hazırlığımız yeterli olduğu vakit, onları kurtarmaya çıkmamız veya bir kuruşumuz kalmayıncaya kadar mallarımızın tümünü onları kurtarmak için harcamamız, ya da onlara bedenle yardım etmemiz farzdır[103]».

Müslümanların diğer müslümanlara yardımda bulunmaları ve onlarla her konuda dostluk kurmaları vâcib olduğu gibi, bu dostluğun kendi aralarında da olması vâcib olur. Dostluğun, yardımlaşmanın veya kardeşliğin; müslümanlarla gayr-i müsUmler arasında gerçekleşmesi caiz olmaz. Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetinde açıkça ortaya koyduğu husus budur. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Kâfir olanlar bile birbirinin yardımcılarıdır. Eğer siz, bunu yapmazsanız yeryüzünde bir fitne ve büyük fesad çıkar[104]».

İbnu'l-Arabî, bu konuda şöyle diyor: «Allah, kâfirlerle mü'mhv lerin arasında dostluğu yasakladı. Bir kısım mü'minleri diğerleriyle dost yaptı. Kâfirleri de kendi aralarında dost yaptı. Böylece onlar kendi dinlerine göre birbirlerine yardım etsinler ve kendi itikadla-nna göre muamelede bulunsunlar[105]».

Bu gibi ilâhî emirleri tatbik etmenin, her asırda müslümanların başarıyla ulaşmalarının temel şartı olduğunda şübhe yoktur. Nitekim bugün müslümanların gördüğümüz şu güçlükleri, perişanlıkları, düşmanlarınca her taraftan kuşatılmış olmaları ilâhî emirleri ihmâl edip onların aksine hareket etmelerine dayanmaktadır… [106]

14- Resullullah'ın Hicreti

Sahih hadîslerde ve siyret ulemasının nakillerinde şöyle rivayet edilmiştir:

Hz. Ebû Bekir (r.a.) müslümanların birbirinin peşinden Medine'ye hicret ettiklerini görünce, hicret için Resûlullah (s.a.v.)'tan izin istemeye geldi. Resûlullah (s.a.v.) da ona: «Acele etme, yavaş ol! Umanm ki, Allah bana da izin verir» buyurdu. Hz. Ebû Bekir (r.a.) de: «Anam ve babam sana feda olsun! Sen bunu umuyor musun?» dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de cevaben: «Evet» buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir, Resûlullah'a arkadaşlık etmek için bekledi ve iki binek deve satın alıp ahırda besledi. Onların bakımını tam dört ay kendi üzerine aldı[107].

Bu sırada Kureyş, kendilerinden olmayan ve Mekke dışından birtakım insanların Resûlullah'ın etrafında cemaat teşkil ettiklerini görünce, Resûlullah'in, onların yanına gideceğinden ve kendileriyle savaşmak için bir ordu toplamasından korkuya kapıldılar.

Bunun üzerine Kureyş müşrikleri, Resûlullah'ın durumunu görüşmek ve ona ne yapacaklarını kararlaştırmak için Dâru'n-Ned-ve'de toplandılar, (Dâru'n-Nedve, Kusay bin Kilâb'm evi idi. Kureyş önemli işlerini orada görüşürdü.) Sonuç olarak hepsinin görüşü şu şekilde toplandı: Her kabileden güçlü kuvvetli birer delikanlı alıp onların her birinin eline çok keskin birer kılıç Verecekler. Bu delikanlılar, doğruca Resûlullah'ın yanına gidecekler ve hepsi birden hücuma geçecek, bir tek adam vuruyormuş gibi kılıçlarını vuracaklar ve onu öldürecekler. Böyle olunca da, artık Abd-i Menaf oğulları, onlarla yâni bütün kabilelerle savaşma gücünü kendinde bulamayacak… Bu komplo için belirli bir gün kararlaştırdılar. Bu karar üzerine Cebrail (a.s.) hemen Resûlullah'a gelip, hicret etmesini emretti ve o gecede kendi yatağında yatmasının sakıncalı olduğunu bildirdi".[108]

Buhâri'nin rivayet ettiği bir hadiste Hz. Aişe şöyle demiştir:

Bir gün biz, öğle sıcağında Ebû Bekir'in evinde (yâni babasının evinde) oturuyorduk. Ev halkından biri, Ebû Bekir'e: «tşte Resûlullah, başı sarih olarak bize doğru geliyor!» dedi. Halbuki Resûlullah bu saatte bize hiç gelmezdi. Hz. Ebû Bekir de: «Babam, anam ona feda olsun! Vallahi mühim bir hâdise olmadıkça onun bu saatte gelmesi âdeti değildi» dedi. Hz. Âişe rivayetinde devamla der ki: Resûlullah gelip, izin istedi, buyurun denildi, ö da evimize girdi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Bekir'e: «Yanında bulunanları dışarı çıkar»

diye buyurdu. O da: «Babam, anam sana kurban olsun, ey Allah'ın elçisi, onlar senin ehîin ve mahremindir, yabancı kimse yoktur» dedi. Resûlullah: «Hicret için bana izin verildi» buyurarak söze başladı. Hz. Ebû Bekir (r.a.) de: «Ben de size yoldaşlık etmek isterim» deyince, Hz. Peygamber (s.a.v.) : »Evet olur» buyurdu. Ebû Bekir (r.a.): «Babam, anam sana kurban, yâ Resûlâllah! Şu iki binek devesinden birini beğen al» dedi. Resûlullah da «Ancak bedeliyle, yâni parasıyla kabul ederim» buyurdu.

Hz. Âişe der ki: Biz Resûlullah ile Ebû Bekir'in yolluklarım hazırladık. Her ikisi için bir dağarcık içinde bir miktar azık yapıp, koyduk. Dağarcığın ağzı bağlanacağı sırada, Ebû Bekir'in kızı kardeşim Esma, belinin kuşağından bir parça yırtıp, ayırdı da onunla dağarcığın ağzını bağladı. Bundan dolayı Esmâ'ya, «Zâtu'n-Nitakayn: İki kuşaklı» adı verildi[109].

Resûlullah (s.a.v.) doğruca Ali bin Ebû Tâlib'in yanına gidip, onun da; halkın kendisine emanet olarak bıraktığı eşyaları sahiplerine verinceye kadar Mekke'de kalmasını emretti. Çünkü Mekke halkından hiçbir kimse yoktur ki, üzerine titrediği eşyasını Resûlul-lah'a emanet bırakmasın. Bunu Resûlullah'ın doğruluğunu ve emanete riayetim bildikleri için yapıyorlardı.

Hz. Ebû Bekir (r.a.) oğlu Abdullah'a, halkın kendileri hakkında gündüzün ne söylediklerini dinleyip, akşamleyin bu haberleri kendilerine getirmesini emretti. Kölesi Âmir bin Füreyre'ye de koyunlarım gündüzün otlatıp karanlık basınca da, sütlerinden faydalanmak için Sevr mağarasına doğru getirmesini söyledi. Kızı Es-ma'ya da, her akşam kendilerine yetecek kadar yiyecek getirmesini söylemişti.

tbn İshâk ve îmam Ahmed, her ikisi de Yahya bin Abbad bin Abdullah bin ez-Zübeyr'den Hz. "Ebû Bekir Ir.a.Vin kızı Esma lr.a.V-nm şöyle dediğini naklediyorlar. Hz. Esma diyor ki; «Hz. Peygamber, babam Ebû Bekir ile birlikte Mekke'den hicret ettikleri zaman,

Ebû Bekir parasının tümünü beraberinde götürdü.» Paranın tümü beş veya altı bin dirhem kadardı. Hz. Esma devam ederek diyor ki; •Onlar gittikten sonra dedem Ebû Kuhâfe evimize geldi. Dedemin gözleri de görmüyordu. Bize şöyle dedi; «Vallahi ben öyle sanıyordum ki o (Ebû Bekir), parasının tümünü yanında götürmekle sizi üzmüş.« Ben de ona dedim ki; »Hayır dedeciğim, o bize pek çok mal bıraktı.» Ve ben hemen taşları alıp, babamın paralarını koyduğu, evdeki mazgal deliğine koydum. Üzerine de bir örtü attım. Sonra dedemin elinden tutup: «Dedeciğim, elini şu paraların üzerine hele bir sür!» dedim. O da elini oraya sürünce: «Eh, bunu size bıraktığına göre mes'ele yok. Çok güzel, artık bu size yeter.» Vallahi o bize birşey bırakmadı. Ama ben bunu yapmakla, ihtiyarı sakinleştirmek istedim[110].

Resûlullah (s.a.v.J'ın hicret ettiği gecenin yatsı vaktinde, müşrikler onun kapısının önünde toplanmış, kendisini öldürmek için bekliyorlardı. Fakat Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz. Ali'yi kendi yatağında yatmak için bırakıp, ona hiçbir kötülüğün ulaşamıyacağma onu ikna ettikten sonra, müşriklerin arasından çıkıp gitti. Halbuki Yüce Allah onlara bir nev'i uyuklama vermişti!..

Resûlullah ve arkadaşı Ebû Bekir, saklanmak için doğruca Sevr mağarasına gittiler. Tercih edilen görüşe göre bu olay, bi'setten on-üç yıl sonra Rebiü'l-Evvel ayının ikinci günü (20 Eylül 622) olmuştu. Peygamberimizden önce Ebû Bekir mağaraya girerek mağaranın içinde yırtıcı hayvan veya yılanın olup olmadığını kontrol etmek ve Resûlullah'ı korumak

maksadıyla el yordamıyla etrafı yokladı. Bu mağarada üç gün kaldılar. Ebû Bekir'in oğlu Abdullah Mekke'de olup bitenleri haber vermek için karanlık basınca yanlarına geliyor, geceyi orada geçiriyor, sonra tan yeri ağarmadan yanlarından ayrılıp, geceyi Mekke'de Kureyş'le birlikte geçirmiş gibi hemen şehre dönüyordu. Âmir bin Füreyre de sürüden bir miktar koyun alıp, onların yanına götürüyor. ;Abdullah oradan ayrılınca, Abdullah'ın ayak izleri belli olmasın diye onun- peşinden koyunları geri getiriyordu.

Ama müşrikler -Hz. Peygamber'in çıkıp gittiğini öğrendikten sonra - Medine yoluna dağıldılar ve bulunabilecekleri muhtemel olan her yeri aramaya başladılar. Hattâ Sevr mağarasına kadar gittiler. Resûlullah ve arkadaşı müşriklerin ayak seslerini duydular. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir'i bir korku aldı. Hz. Peygamber'e fısıltı halinde; «Onlardan biri eğilip bakıverse, mutlaka bizi görür» dedi.

Resûlullah da: «Yâ Ebâ Bekir! îki kişinin üçüncüsü Allah olursa akıbetin ne olacağını, yâni yakalanacağımızı mı sanıyorsun?» buyurdu[111].

Allahü Teâlâ müşriklerin gözlerini kör etti. Hattâ onlardan hiçbirine mağaraya girme arzusunu vermedi ve onlardan hiçbirinin aklına mağaranın içinde ne olduğunu araştırmayı bile getirmedi.

Arama işi sona erip, Abdullah bin Uraykıt yanlarına geldikten sonra, mağaradan çıkarak, Abdullah bin Uraykıt'ın rehberliğinde, sahil yolunu tutarak yürüdüler. Abdullah bin Uraykıt, müşriklerden idi. Resûlullah ve arkadaşı ona iyice güvendikten sonra, Medine'ye giden gizli yollarda kendilerine kılavuzluk etmesi için onu kiralamışlardı. Ayrıca, mağaranın dibinde iki binek devesi ile beraber buluşmalarım kararlaştırmışlardı.

Mekke müşrikleri, Hz. Peygamberle Hz. Ebû Bekir'i bulup getiren herkese, her biri için yüzer deve vermeyi vaadettiler.

Bir gün Müdlic oğullarından bir cemaat, aralarında Sürâka bin Cüşum olduğu halde, toplanmış oturuyorlardı. O sırada, kendilerinden bir adam yanlarına gelerek: «Ben biraz önce, sahile doğru yönelen birkaç yolcu karaltısı gördüm. Öyle sanıyorum ki bunlar, Muhammed ve arkadaşlarıdır» dedi. Sürâka, adamın gördüğü yolcuların Hz. Peygamber ve arkadaşları olduğunu hemen anladı. Fakat başkalarını onları aramaktan vazgeçirmek maksadıyla adama; «Senin gördüğün falan ve filân kişilerdir. Şimdi bizim gözümüzün önünden yitiklerini aramak için gittiler» dedi. Mecliste bir miktar daha kaldıktan sonra kalkıp gitti. Hemen atma binip sürdü. Resûlullah'a ve arkadaşlarına yetişti. Bu sırada at sürçerek yere kapaklandı. O da attan düştü. Sonra tekrar ikinci kez pıtına bindi ve Resûlullah'ın okuyuşunu duyuncaya kadar yanlarına yaklaştı. Resûlullah arkasına bile dönüp bakmıyordu. Hz. Ebû Bekir ise, dönüp bakıyordu. Sürâka'nın atının ayakları diz kapaklarına kadar kuma gömüldü. Sürâka tekrar attan düşerek yere kapaklandı. Sonra hayvanı kalkıncaya kadar zorladı. Fakat hayvan bir türlü ayaklarını kumdan çıkaramıyordu. Hattâ hayvanın ayaklarının izinden duman gibi bir toz bulutu göğe doğru yükselip dağıldı. Sürâka, Resûlullah'a birşey yapamıyacağını kesinlikle anladı ve içine büyük bir korku çöktü. Bunun üzerine Resûlullah'tan emân diledi. Resûlullah (s.a.v.) ve beraberindekiler, Sürâka yanlarına gelinceye kadar durup beklediler. Sürâka, Resûlullah'tan özür dileyip bağışlanmasını istedi. Sonra onlara yol azığı ve diğer şeyler vermek istedi. Fakat onlar: «Hiçbir şeye ihtiyacımız yok» dediler. Ancak, ondan haberi yaymamasını istediler. Bunun üzerine o da, yolda kendisine rastlayanlara, «Ben her tarafı

arayıp taradım, hiçbir yerde onları bulamadım. Benim aramam da size yeter» dedi[112]. Sürâka verdiği sözden dolayı, Resûlul-lah'ı ve beraberindekileri halkın nazarlarından saklayarak Mekke'ye döndü. Sürâka işte böylece sabahleyin Hz. Peygamberi ve arkadaşım öldürmek için yanlarına giderken, akşamleyin de onları koruyarak ve halktan onları gizleyerek geri döndü. [113]

15- Küba'ya Geliş

Resûlullah (s.a.v.) Küba'ya ulaşmıştı. Küba'da bulunanlar, O'nu icarşılamaya çıktılar. Hz. Peygamber, Küba'da, Kûlsum bin Hedm'e misafir olarak birkaç gün kaldı. Çünkü Hz. Ali (r.a.) emanetleri sahiplerine verdikten sonra, Peygamberimize gelip burada ulaşacaktı. Resûlullah (s.a.v.) burada, Küba Mescidi'ni inşâ etti. Kur'ân-ı Kerim'de Yüce Allah'ın: «…İlk gündenberi temelleri takva üzere kurulan Mescid, içerisinde namaza durmana daha lâyıktır…[114]» buyurarak tavsif buyurduğu mescid işte budur.

Daha sonra Resûlullah (s.a.v.) Medine yolculuğuna devam etti. Mes'ûdi'nin rivayetine gçre; Medine'ye, Rebiül-evvel ayının on-ikinci gecesi girdi[115]. Ensâr hemen, etrafını sardı. Hepsi, Resûlul-lah'ın kendi evine inmesini rica ederek devesinin yularını tutup çekiyor, Resûlullah da. Cllara: «Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği ona emredilmiştir!» diyordu. Deve, Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin avinin karşısında bulunan, Neccâr oğullarından iki yetim çocuğa ait bir arsaya varıncaya kadar, Medine'nin sokaklarında yürümesine devam etti. Resûlullah (s.a.v.) : »înşâallah, konak yeri burasıdır» buyurdu. Ebû'Eyyûb gelip, devenin göçünü kendi evine taşıdı, tbn Hişâmın rivayet ettiğine göre; Neccâr oğullarından küçük kızlar dışarı çıkarak, Resûlullah'ın gelişine ve kendilerine komşu oluşuna çok sevinip, şarkılar söylediler. Kızların sevinçle okuduğu beyt şudur:

«Neccâr oğulları oymağının kızlarıyız, biz. Ne hoştur, komşuluğu Muhammed'in!»

Hz. Peygamber (s.a.v.) onlara : «Beni seviyor musunuz?» diye sordu. Onlar da: «Evet, yâ Resûlâllah!» dediler. Bu sefer Peygamberimiz: «Allah bilir ki, kalbim sizin sevginizle dolu» buyurdu. [116]

16- Resûlullah (S.A.V.)'İn, Ebû Eyyub'un Evindeki Misafirliğinden Bir Sahne

Ebû Bekir bin Ebi Şeybe, İbn îshâk ve imam Ahmed bin Han-bel birbirine benzer ifâdelerle, çeşitli tariklerden şunu naklediyorlar :

Ebû Eyyûb, Resûlullah'ın kendi evinde misafir kaldığı günleri anlatırken şöyle dedi: «Resûlullah evime indiği zaman, evimin alt-katına inmişti. Ben ve hanımım Ümmü Eyyûb, yukarıda bulunuyorduk. Ben, Resûlullah'a: «Babam, anam sana feda olsun yâ Nebiyyal-lah! Ben, benim yukarında olmamı, senin de altımda bulunmam, hoş görmüyor, ağır bulunuyorum. Sen yukarı çık, yukarıda ol! Biz inelim, aşağıda bulunalım» dedim. Hz.

Peygamber: «Yâ Ebâ Eyyûb! Evin alt katında bulunmamız, bize daha uygun ve elverişlidir» buyurdu. Ebû Eyyûb rivayetinde devamla diyor ki; Resûlullah, alt katta oturdu. Biz de evde onun üstünde bulunduk. O sırada, içinde su'bu-lunan testimiz kırıldı. Resûlullah'ın üzerine damlayıp, onu rahatsız etmesinden korkarak, ben ve hanımım Ümmü Eyyûb, tek örtüneceğimiz kadife yorganımızı, hemen suyun üzerine bastırdık. Ben, utanarak Resûlullah'ın yanma indim. Resûlullah, yukarı çıkıncaya kadar, ona ricada bulundum.

Yine Ebû Eyyûb anlatıyor:

Biz, HesûluUah'a daima akşam yemeği yapıp gönderirdik. Kalanını bize geri çevirdiği zaman, ben ve hanımım Ümmü Eyyûb, Resûlullah'ın elinin değdiği yerleri araştırarak, oralardan yer ve bundan bereket umardık. Yine bir gece, yapıp, gönderdiğimiz soğanlı ve sarımsaklı yemeği, Resûlullah geri çevirmişti. Onda elinin izini göremeyince, feryad ederek yanına gittim ve: «Yâ Resûlâllah! Babam, anam sana feda olsun! Sen, akşam yemeğini geri çevirdin. Fakat onda elinin izini göremedim. Halbuki ben ve Ümmü Eyyûb, geri çevirdiğin yemekte elinin değdiği yerleri araştırmakta ve bunda bereket ummaktaydık» dedim. Bunun üzerine Resûlullah: «Bu sebzede ağır bir koku hissettim. Ondan yemedim. Ben, melekle fısıl-

daşan bir kişiyim. Ama siz onu yeyinizl» buyurdu. Biz de ondan yedik. Ama, bir daha, onun yemeğine soğan ve sarımsak koymadık[117].

İbretler Ve Öğütler

Biz, geçmiş bölümlerde, müslümanlunn Habeşistan'a hicret etmelerini açıklarken; İslâm'daki hicretin mânâsından bahsetmiş vo o zaman, özet utarak demiştik ki; Allah Çello Celalühû, akide ve dinin kudsiyetini herşeyin üstünde kılmıştır. Akide ve dinin prensipleri yok olma tehlikesiyle karşılaşınca; malın, mevkinin, yerin ve yurdun hiçbir kıymeti kalmaz. Bunun için Ailahü Teâlû kullarına, akide ve İslâm uğrundu -gerekliği zurnan- butun bunları fudd ütmelerini, farz kılınıştır.

Biz önceki konularda da demiştik ki; Allah'ın evrendeki kanunu, gerçek din ve düzgün akidede kendini gösteren mânevi kuvvetlerin, maddi kazançları ve güçleri korumasını gerekli kılar. Bir ümmet, ahlaki yönden ne kudur zengin, hakiki dine do ne kadar bağlı olursa; o ümmetin, vatanda, inalda ve şerefte kendini gösteren maddî gücü daha sağlam, daha çok ömürlü vo her yöndün daha güçlü olur. Yok eğer bu ümmet, ahlâki yönden yoksul, inunç yönünden şaşkın ve sarsıntılı ulursa; yukarıda saydığımız şeylerde kendini gösteren, maddi gücü çabuk elden çöküntüye ve evâle doğru yak-İaşır. Ve yine demiştik ki; tarih buna en büyük şahittir.

Cenâb-ı Hak, gerektiği zaman, din ve inunç uğrunda nıah mülkü feda etme prensibini farz kıldı. Müslümanlar, bu prensipten dolayı malı, canı ve vatanı kendilerine saklarlar. Gerektiği ilk anda da. onları terkederler.

bu ^çiçekte, Hesûlulluh'ın Mekke'den Medine'ye hicreti delil olarak bize yeter. Hicret, zahire göre, vatanı terk ve yitirme şeklinde olsa da, işin hakikatında vatanın korunması ve garanti altına alınması demekti. Birşeyin korunması şeklinde ortaya çıkan nice durumlar

vardır ki, onu terketıne ve ondun vazgeçme şeklinde kendini gösterir. Hesülullah ts.a.v.), hicretinden birkaç yıl sonra; kendisini gözetim altında tutanlardan ve onu öldürmek maksadıyla etrafını kuşatanlardan hiçbiri kurşisına çıkma cesaretini bile gösteremez, kendisi eskisinden daha «üçlü, her yönden daha üstün olarak -devletini ve binasını kurduğu dinin üstünlüğü ile- çıkarıldığı vatanına tekrar geri döndü.

Şimdi biz, yukarıda sunduğumuz hicret olayı üzerinde düşünmeye dönelim ve o olaydan her Müslüman için önemli olan ahkâm ve İşaretleri çıkaralım:

1- Hicret olayından bize görünen en bariz şey, Resûlullah'ın bu kutlu yolculukta kendisine arkadaş olması İçin sahâbe-i kiramdan bir başkasını değil de, Hz. Ebû Bekir'i seçmesi ve geri kalmasını istemesidir.

İslâm âlimleri, bundan Resûlullah (s.a.v.)'ın Hz. Ebû Bekir'e karşı beslediği sevginin hududunu, ashabından, kendisine en yakın olanı Ebû Bekir olduğunu ve kendisinden sonra hilâfete en uygun olan larının yine Hz. Ebû Bekir olduğunu çıkarmışlardır. Resûlullah'ır hastalığı sırasında, halka namaz kıldırmak için, Hz. Ebû Bekir'i ye tine ta'yin etmesi ve Hz. Ebû Bekir'in dışında başkasının namaz kıl dırmaması için ısrar etmesi gibi birçok durumlar bu işareti destek lemektedir. Şu hadîs-i şerifteki mânâ da böyledir: -Eğer ben dost edin miş olsaydım elbetteki Ebû Bekir'i dost edinirdim[118]».

Gerçekten Hz. Ebû Bekir, Allah'ın kendisine ikram buyurduğı bu meziyyeti taşımaktaydı Hakikaten o sadık, hem de Resûlullah uğrunda mâlik olduğu şeylerin hepsini ve canını feda eden bir ar kadaş örneğiydi. Biz onun mağaraya önce girme hususunda naşı ısrar ett'ğini görmüştük. Çünkü o, mağaranın içinde yırtıcı hayvaı veya yılan, ya da insana zararlı yaratık bulduğu takdirde, kendi sini Resûlullah için feda etsin diye bunu yapmıştı. Ve yine biz onuı bu uzun ve yorucu yolculukta, Resûlullah'a hizmet uğrunda malın oğlunu, kızını, kölesini ve koyunlarının çobanını nasıl seferber etti ğini görmüştük.

Yemin ederim ki, Allah'a ve Resulüne İman etmiş her Müslı manın böyle olması gerekir. Bunun için Allah'ın elçisi şöyle buyı ruyor: «Sizden hiçbiriniz, beni, çocuğundan, ana-babasından ve bi tün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz[119].

2- Bazan bir Müslümaıım; Resûlullah (s.a.v.)'ın Iv.cretl ile H Ömer bin el-Hattâb'ın hicretini mukayese etmek ve kendi kend ne şöyle bir soru sormak aklına gelir: Niçin Hz. Ömer korkmadaı çekinmeden, müşriklere meydan okuyarak, açıkça hicret etti de, Re-sûlullah (s.a.v.) gizlice ve her türlü tedbiri alarak hicret etti? Yoksa Hz. Ömer, Resûlullah (s.a.v.)'dan daha mı cesur oluyor?

Cevaben: Gerçekten Hz. Ömer'in veya Resûlullah dışında, herhan-ji bir Müslümanın yaptığı işlere şeriatta delil olmayan şahsi işler nazarıyla bakılır. O kişinin, kendi zevkine uygun, Allah'a olan imanı ve cesaretinin kuvveti ile uyuşan metodlar, yollar ve araçlar arasında, dilediğini seçme hürriyeti vardır.

Ama Resûlullah böyle değildir. O kanun koyucudur. Yâni din ile alâkalı işlerinin tümü bizim için kanun olarak kabul edilir. Bundan dolayı -Teşri'» kaynaklarının ikincisi olan Uesûl'ün Sünneti; onun sözlerinin, davranışlarının, hususiyet ve takririnin tümüdür. Hz. Ömer'in yaptığının aynısını, Hz. Peygamber (s.a.v.1 yapmış olsaydı, halk bunun farz olduğunu zannedecekti. Ve yine tedbir ve sakınmaya başvurmanın, korku ânında gizlenmenin caiz olmadığını zannedecekti. Halbuki bu dünyada her ne kadar, sebeblerin

Allah'ın yaratması ve iradesi ile meydana geldiği şübhe götürmez bir gerçek ise de; yine de Allah şeriatım sebeblerin ve müsebbebatın gereği üzere kurmuştur…

İşte bunun için Resûlullah (s.a.v.) bu gibi işLe, beşer aklının gösterdiği maddi yollan ve sebebleri kullandı. Hattâ Resûlullah (s.a.v.) bu yollardan hepsini kullandı, hiçbirini terketmedi. Bunun için Hz. Ali'yi kendi yatağında yatması ve onun elbisesini giymesi için geri bıraktı. Ayrıca düşmanların tahmin bile edemedikleri dağ yollarında kendisine kılavuzluk etmesi için iyice güvendikten sonra, müşriklerden birinin yardımına başvurdu. Akla gelebilen maddi tedbirleri hazırlayın caya kadar mağarada gizlenip üç gün bekledi. Bütün bunları, şunu açıklamak için yaptı: Allah'a güvenmek, ilâhi hikmetin olmasını murad ettiği şeye maddi vasıtaları sebeb olarak kullanmaya aykırı değildir.
‘

Resûlullah'ın böyle yapması, kendi hayatından korkmasından veya Medine'ye ulaşmadan önce müşriklerin eline düşme endişesinden dolayı değildir. Buna da delil şu olaydır: Resûlullah (s.a.v.) bütün tedbirleri aldıktan sonra, müşrikler, mağaranın etrafını kuşattılar, Peygamberimiz ve Hz. Ebû Bekir de içerdeydiler. Müşriklerden biri eğilip bakacak olsaydı, onları oracıkta görürdü. Bu sırada Hz. Ebû Bekir'in kalbini korku bürümüştü. Bunun üzerine Resûlullah: -Yâ £bâ Bekir! İki kişinin üçüncüsü Allah olursa, sen sonucun ne olacağını zannediyorsun? Yakalanacağımızı mı sanıyorsun!» bu yurarak onu teskin etti. İşte bu olay, onun korkmadığına delildir. Halbuki, güvendiği bu tedbirler işlemez hale geldiğine Eöre. onun korku ve ürperti duyması pek tabii idi.

O halde, Hesûlullah'in aldığı bu tedbirlerin hepsi, yapması gereken teşrii bir görevdi. Bütün bu tedbirleri uygulama sona erince, her işte itimadın yalnızca Allah'a olması gerektiğini nıüslümanla-ra öğretmek için, kalbini Allah'a bağlayıp Ü‘nun levfik ve himayesine dayandı. Yine bu durum. Yüce Allah'ın kâinatta yarattığı «se-beblere riayet» etmeye aykırı düşmez.

Sözünü ettiğimiz bu hususta, yine en bariz delillerden biri de, Sûrâka'nın Resûlullah'a iyice yaklaştığı ve onu üldürmek isteğiyle arkasından yetiştiği zanmii; Hesûlültah'ın o anki tavrıdır. Hesû-lullah (s.a.v.)‘nı. Sürâka'mn kendisine ulaşmakta acele etmesinden dolayı korku duyması, başvurduğu tedbirlerin tümünün gereğiydi. Halbuki İtesûlullah Is.a.v.). Uabbi İle nıünûcata vo Kuran okumaya dalmıştı. Çünkü o, biliyurdu ki; kendisine hicret etmeyi em reden Allah, İnsanlardan kendisine gelecek zararı önleyecek ve K.-tab-ı MübİN'de açıkladığı gibi onların şerrinden kendisini koruyacaktır!.. .;

3- Yanında bulunan emanetleri sahiplerine vermek için Hz. Ali'nin, Hesûlullalı' (s.a.v.)‘dan geri kalmasında, müşriklerin düştükleri acâip tenakuza açıkça işaret vardır. Aynı zamanda müşrikler Hz. Peygarnber'İ yalanladıkları, onu bir büyücü veya hitaba?, olarak güldükleri halde, etraflarında doğruluk ve güven bakımından ondan daha iyisini bulamıyorlardı. Bunun İ7İ11 de kıymetli mallarını, saklanması gereken eşyalarını yalnızca onun yanına koyuyorlardı. Bu durum da gösteriyor ki.onlaım inkârları, llesüluilah'in doğruluğundaki kuşkuları sebebiyle tloğil tlo, ancak kibirlerinden,. Hcsûlullah'ın getirdiği Hakkı boğmak işlemcilerinden, kendi başkanlık ve hükümıanlıklarının ellcrindon çıkucugı korkusundan dolayı İdi.

4- Hkbû Bekir (r.a.)‘in oğlu Abdullah'ın haberleri toplayıp, Itosûlullah'a ve babasına naklederek, Mekke ile mağara arasında gidip gelirken saiicLligi gayrette,

kızkardeşi Esma (r.a.)'nın bu yolculuk için gerekli şeylerin hazırlanmasına katkıda bulunmasında ve yiyecekle bineği hazırlamada gösterdiği gayreUe, Müslüman gençlerin -erkek ve kadın olarçk - Allah yolunda İslam prensiplerini gerçekleştirme ve İslâm toplumunu kurına uğrunda nasıl olmaları gerektiğini görüyoruz. BirMuslumumıı nefsine hâkim ola-

rak kendisini ibâdete vermesi yeterli değildir. Bilâkis, İslâm uğrun-da çalışarak, her yönüyle, tüm gayretini ve gücünü sarfetmesi, üzerine vâcibdir. Her zaman ve her asırda İslâm'ın ve müslümanlann hayatında, gencin rolü bu olmalıdır,

Resülultah (s.u.v.)'ın da'vctinln ilk yıllarında yaptığı cihaddu, etrafında bulunan kişiler gözönüne getirildiği zaman, büyük çoğunluğunun henüz delikanlılık çağını geçmemiş gençlerden olduğu görülecektir… Bu gençler, lalanı toplumunun kurulması ve İslâm'ın zafere ulaşması için Unu güç ve lakatlarını seferber etmede ellerinden geleni esirgemediler.

5- Sürâka. Kesûlullah'a yetiştiği sırada kendisinin ve atının başına gelenlere gelince; Onların Hesûlulluh'â ûit büyük bir mucize olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü Buharı ve Müslim başta olmak üzere hadis İmamları bu olayın sıhhat ve nakli üzerinde İttifak etmişlerdir, Bu mucizeyi de daha önce sözü edilen diğer mucizelere ilâve edebilirsin.

6- Rcsûlullah'ın hicret olayındaki hârika ve mucizelerin en barizlerinden biri de; .müşrikler evinin etrafını kuşatmış, kendisini Öldürmek üzere gö/.elliyorlarltcn; onun kendi evinden çıkıp gitmesidir. Müşriklerin tümünün gözlerini uyku kapatmıştı da onlardan hiçbiri, Resûlullah'ın çıkıp- gidişinin farkına varamamıştı. Rcsül-i Ekrem, Yüce Allah'ın: -Biz: hem önlerinden bir sed, hom arkalarından bir sed çektik. Böylece onlun salıverdik. Arlık görmezler[120]» âyetini okuyarak çıkıp gitfiği zaman, müşriklerin başına saçtığı topraktan gözlerinin domıası, kendi hayatı üzerine verdikleri kararla alay etmesi demekti.

Bu nığcize Mekke müşrikleriyle, her zaman ve her asırdaki diğer müşriklere, Resûlullah'ın ve ashabının din uğrunda onlardan gördükleri her çeşit eza ve cefaların belirli bh.dönem İçin olduğunu, yâni Yüce Allah'ın peygamberi ve müslümanlan tcrketmeUiğini; zaferin, onların yüzünden uzaklaşmadığını açıklayan ilâhi bir ilân mesabesinde olmuştu. Müşriklerin ve tüm din düşmanlarının bununla sevinmeleri ve bunu kendilerine bir müjde Kaymalım gereksizdir. Çünkü Allah'ın nusreti yakındır ve bu ııubretin yolları nerduy-se her an tahakkuk ölmekledir.

7- Medine-i Mu'novvcre'nin Rosûlullah'ı karşılayişlunndakî tub-lo; çoluk çocuk, kudın-erkok tüm Medine halkı (bjtsâr'ıı) kalblo-rinden fışkıran coşkun sevgiyi bize gösteriyor. MudiucIHcr her gün, şehrin dışına çıkıyorlar, güneşin harareti altında, ftcsûl-i Ekrem'in gelmesini bekliyorlardı. O gün de akşam olunca, ikinci günün sabahında tekrar gelip beklemek üzere geri dönüyorlardı. Kutlu yolcu ufuktan görününce, gönüllerindeki sevgi duyguları coştu ve dilleri çözüldü. Resülullah'ın gelişine ve onu gördüklerine sevinerek kasideler ve şiirler söylemeye başladılar. Resûlullah da, aynı sevgi ile onlara karşılık verdi. Hattâ Neccâr oğullarının kızları etrafında kendi gelişine şarkılar söyleyip şiirler okurken; o da onlara bakıyor ve: «Beni seviyor musunuz… Vallahi kalbim sizin sevginizle dolu» diyordu…

Bütün bunlar bize gösteriyor ki; nesülullah sevgisi yalnızca ona uymak da değildir.

Bilâkis, Resûlullah sevgisi, ona uymanın temeli ve sebebidir. Kalbdc muhabbet duygusu olmasaydı, elbetteki amelde ona uymaya sevkeden bir etken bulunmazdı.

Resûlullah sevgisinin ona uymak ve onu takip etmekten başka anlamı olmadığını sananlar yanılmışlar. Halbuki, -Bir kişiyi takib etmek ve ona uymak ancak bir sempati ve içlen gelen bir temayül ile olur» gerçeğini fark edememişlerdir. Duygulan coşturan, hisleri harekete getiren, kalbe kök salmış sevginin dışında, kişiyi başkalarına" uymaya sevkedecek bir faktör yoktur.

Bunun için Resûlullah, kalbin peygamber sevgisi ile dolu olmasını, imanın ölçüsü yaptı. Çünkü, peygamber sevgisi, çoluk-çocuk ana-baba ve insan sevgisine üstün gelmiştir. Bu da gösteriyor ki," Resûlullah sevgisi, evlât ve ebeveyn sevgisi gibidir. Yâni her ikisinin de yeri kalb ve gönüldür. Yoksa mukayese olamazdı.

8- Resûlullah'ın, Ebû Eyyûb el-Ensari'nin evinde ikameti sırasında gördüğümüz fabloya gelince; o bize, ashabın Resûlullah'a karşı gösterdiği sevginin bir başka şeklini sergiliyor. Burada bu tablodan aklımıza gelen ilk düşünce; Resûlullah (s.a.v.) yemeğinin arta kalan kismnı geri gönderdiği vakit, Ebû Eyyûb'un ve hanımının, Resûluîlah'ın yemek labağındaki parmak izlerinden bereket ummaları hususudur. Bu duruma göre, Hz. Peygambcr'in asarı (kullandığı eşya vs.) ile teberrük etmek (onlardan bereket ummak), bizzat Resûluîlah'ın takrir buyurduğu meşru bir iştir.

Buhârî ve Müslim; Sahâbe-İ Kirâm'ın, Hz, Peygamber'in âsân ile teberrük ötmeleri, o âsûr ile hastalara şifâ dilemeleri veya yardım istemeleriyle ilgili olayları rivayet etmişlerdir.

BuhftiTnin Kitâbü'l-Libâs bahsinde, (Resûlulîah'ın saçından bahsedildiği bâbdaî «Hz. Peygamber'in hanımı Ümmü Seleme, Resûluîlah'ın saçlarından bir miktar saçı bir şişe içinde koruyordu. Sa-hâbe-i Kiram'dan birine nazar değse veya başına bir musibet gelse,

hemen Ümmü Seleme'ye içinde su bulunan bir kap gönderir. O da bu saç tellerini suya batırır, sonra bu suyu alır, şifa dileyerek ve bereket umarak içerlerdi» diye rivayet ettiği hadis bunlardan biridir.

Bunun bir başkasını da Müslim, -Kitâbü'l-FezâiU bahsinde, Hz. Peygamber'in terinin hoşluğu babında şu hadîsi naklediyor; Enes bin Mâlik anlatıyor; «Resûlullah (s.a.v.), Ümmü'Süleym'in evine girer ve Ümmü Süleym içinde yok iken, onun döşeği üzerinde gündüz uykusuna yatardı. Hz. Peygamber bir gün yine geldi ve Ümmü Sü-leym'in döşeği üzerinde gündüz uykusuna yattı. Biraz sonra Üm-Süleym geldi. Hz. Peygamber de terlemiş ve teri de döşeğin üstünde bulunan bir deri parçası üzerine toplanmış halde idi. Ümmü Süleym kıymetli eşyalarını koyduğu küçük sandığını açtı, hemen bir bez parçasına bu birikmiş teri i.irip, almaya ve sonra da cam veya sırçadan yapılmış kabları içine sıkmaya başladı. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.) uykusundan uyandı ve: «Ne yapıyorsun yâ Ümmü Süleym?- diye sordu. O da: -Yâ Resülallah! Biz çocuklarımız için bunun berekitini ümid ediyoruz- dedi. Resülullah: «İsabet ettin- buyurdu[121].

Yine Buhar! ve Müslim'de; Sahâbc-i Kirâm'ın, Resûlullah'm ab-dest suyuna koştuklarını, onun elbise vo bardak gibi vücut âza-lannın değdiği, birçok eşyadan hayır ve bereket umduklarını rivayet eden hadisi şerifler bulunmaktadır".[122]

Resüluîlah'in maddi eşyalarıyla tevessül etmenin durumu bu olunca-, onun Allah

katındaki mevkii ve âlemlere rahmet olarak gönderilişi ile tevessül etmenin durumu nasıl olur?

Bizim, tevessülü teberrüke kıyas ettiğimiz sanılmasın ve mes'e-lenin kıyas yolu ile halledileceği de sanılmasın. Çünkü -Tevessül ve Teberrük» aynı anlama gelen iki kelimedir. Bu da birşeyi aracı kılarak hayır ve bereket ummaktır. Bu durumda Resûlullah'ın Allah katındaki mevkiinden tevessül, Asarı ile tevessül, yahut artığı veya elbiseleri ile tevessül hükmü sahih hadislerde sabit olan genel anlamda tevessül nev'İnin şümûlündekl cüzlerdir. Bu cüzlerin hepsi de usûl ulemasının «Tenkıhu'l-MenU dediği metodla nasların şümulüne dahildir[123].

Hz. Pcygnmber'in Medine-i Mürievvere'de, yeni toplumda yapmaya başladığı güzel İşlerden bahsedebilmek için, hicret olayından bu kadarcık açıklamakla yetinelim. [124]

---

[1] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 97.

[2] Bu konuda daha fazla bilgi için bak: İbn Hişam, es-Styer: 1/249-261.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 97-98.

[3] Kavâldü'l-Ahkâm fi MesâHhl'l-Enam: c. 1, s. 95. .Aynı müellifin «Zavâbıtü'l-Maslahat» adlı eserine bak' s. 261.

[4] Hûd sûresi, âyet: 27.

[5] A'râf sûresi, âyet: 137.

[6] A'râf sûresi, âyet: 75-76.

[7] Bu hadisenin daha geniş tafsilâtı lcln, Muhammed el-Hudarl'nİn «îtraamu'l-Vefa fi Slyreti'l-Huletâ» adlı kitabına balcınız: s. 100.

[8] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 98-102.

[9] Hicr sûresi, âyet: 94.

[10] Şuarâ sûresi, âyet: 214-215.

[11] Hlcr sûresi, âyet: 89.

[12] Bu hadisi, Buhâri ve Müslim rivayet etmiştir.

[13] Kendi kızma sesleniyor. (Mütercimler)

[14] Bu hadisi de Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir. Lâfız, Müslim'e aittir.

[15] Mâide sûresi, âyet: 104.

[16] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 103-105.

[17] Buradaki İmâm ve Hakim terimlerini bugünkü anlamıyla düşünmemek gerekir. Çünkü bu iki tabir, İslâm devlet hukukunun önemli kavramlarıdır. İslâm hukukunda bunların özel tanım ve tarifleri vardır. Bu konuda bilgi İçin, Mâverdi'nin tAhkâmu's-Sultânıyye^'sine ve diğerlerine bak!

[18] Din İnsan idare edeceğine göre, hem İnsanın mantığına, hem de İnsanın men-faatına hitab edecektir. Bu bakımdan dinde akılla çelişen bir yön veya maslahata uymayan bir emir olamaz…

[19] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 105-109.

[20] Hıcr : Bugünkü Hatim denilen ve Kabe'nin dışında bulunan etrafı duvarIarla çevrilmiş mevkidir.

[21] Bu hadîsi Buhârî rivayet etmiştir.

[22] Buhar! rivayet etmiştir.

[23] Taberî, et-Târih: 2/344; Hişam, es-Siyre: 1/158.

[24] Hz. Peygamber'ln ve ashabının müşriklerden gördükleri işkenceler hakkında fazla bilgi için şu kitablara bakınız: tbn Hişâm, es-Siyre, Hudf-f "'^rüi-Ya-fcln ve diğer siyer kitabları.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 110-111.

[25] Ankebüt sûresi, âyet: 1,2,3.

[26] Al-i İmrân sûresi, âyet: 142.

[27] Bakara sûresi, âyet: 214.

[28] Tevbe sûresi, âyet: 111.

[29] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 111-115.

[30] Fussilet sûresi, âyet: 1-7.

[31] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 116-119.

[32] Hıvan: Yemek yeneceği sırada, üzerine yemek konulan masa gibi şeylere denir.

[33] Ahzâb sûresi, âyet: 28-29.

[34] Bu olayı Buhârî rivayet etmiştir. Bu İki âyetin tefsiri hakkında îbn Kesir tefsirine bakınız.

[35] İsrâ sûresi, âyet: 90-93.

[36] Hicr sûresi, âyet: 14-15.

[37] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 119-224.

[38] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 125-127.

[39] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 127-131.

[40] İbn Hişâm'ın Siyreti: (l/330)nde zikrettiği gibi doğrusu budur. Bak: FethU'l-B.ırı.1/30.

[41] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 132-134.

[42] Bakınız: Kurtubi Tefsiri: 5/350, Îbmı'1-Ara.bl Ahkâraü'I-Kur'an: 2/887.

[43] Necasİ, Resûlullah'a inananlardan olmuştu. Öldüğü zaman Peygamberimiz onun ölüm olayını sahâbilerıne bildirmişti. Sonra sahâbîlerle musallaya gidip, gıyabında cenaze namazı kıldırdı. Bu olayı, Müslim rivayet etmiştir

[44] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 134-137.

[45] Kasas sûresi, âyet: 52 - 55. Bu olayı, tbn İshâk ve Mukatil rivayet etmiştir. Taberânî ise Said bin Cübeyr'den nakletmiştir. İbn Kesir, Kurtubi ve Nisabu-rl'nin bu âyetleri tefsir ederken yaptıkları rivayetlere bakınız.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 138.

[46] Mâide sûresi, âyet: 68.

[47] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 139-140.

[48] Bunu İbn tshâk rivayet etmiştir. Bak: Taberî Tarihi: 2/344.

[49] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 140-141.

[50] Mâide sûresi, âyet: 67.

[51] Hicr süresi, âyet: 94-99.

[52] En'âm sûresi, âyet: 33-35.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 141-144.

[53] İbn Sa'd, Tabakat 1/196.

[54] Bu olayın daha fazla açıklaması için, îbn Hişâm'ın Siyret'ine (1/420) bakınız.

[55] Ahkâf süresi, âyet: 29-31.

[56] Cin. sûresi, âyet: 1 - 15.

[57] İbn SaU Tabakaf 1/196, îbn Hişâm, Siyret: 1/381.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 144-146.

[58] M. Sadık er-Rafii, Vahyü'l-Kelâm: c. 2, s. 30.

[59] Buhari, 6/73.

[60] îbn Hacer, Fethu'1-Bâri,- 8/473.

[61] Bak: îbn-i Seyyldinnas, ÜyûnÜ'I-Eser: 1/118; Pethu'1-Bârl: 8/473.

[62] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 146-154.

[63] Mi'rac ve îsrâ kıssası hakkında daha fazla bilgi edinmek istenirse, Müslim'in veya Buhârî'nin sahihlerine ya da diğer hadîs kaynaklarına başvurulsun. Ml'râc-ı İbn Abbas» gibi kitabiara güvenmekten sakınmak gerekir. Bu kltab yalan ve uydurma sözlerle doludur. İbn Abbasın bu kitabla hiçbir alâkası yoktur.

[64] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 154-156.

[65] Ankebût sûresi, âyet: 50.

[66] Dr. Şibli Şümmeyll bu sözü «Yaratılış ve Tekâmül Nazariyesi» adlı kltabıu Arapçaya tercümesinin ön sözünde zikretmiştir.

[67] ZÜPkani, Muvatta1 Şerhi: c. 1, s. 65.

[68] İbn Kesîr, Tefsir: 4/261.

[69] «Muhammed'in Hayatı» adlı kitabın yazarı da bunlardan biridir Resûlul]ıh':n hayatı hakkında hayalî nazariyesinin kendi aleyhine dönmemesi İçin bu eıbl hadislerin zorlamasından kaçarak sağa sola garib \slpalar yapıyordu.

[70] Nevevi Şerhi, Sahih-i Müslim: c. 2, s. 290.

[71] Îbn Hacer, Pethu'1-Bâri: c. 7, a. 136- 137.

[72] Bu kitab hakkında övücü ve yüceltici mahiyette yazı yazanlar arasında Dr. Levis Auze vardır. Bu herifin kim olduğunu İzaha lüzum yok!

[73] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 156-163.

[74] İbn Sa'd, Ta bak at: c. 1, s. 200 • 201, benzerleri lbn Hlşâm, tbn tshftk'Un nakleder, es-SIyer: 1/423.

[75] İbn Hişam: 1/425.

[76] îbn Hlşftm, es-Slyret: 1/428

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 164-166.

[77] Buhari. KitâbU'l-Ehadlsİ'UEnblyâ; Müslim: Klt&bü'I-Hudûd

[78] îslâm Aleminin Büfünü: c. 1. s. 33.

[79] M. Bin Abdulvehhab, Muhtasar-u Siyretl'r-Resul: 8. 124

[80] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 166-169.

[81] lbıı Hacer, Fethü'l-B&ri: 7/156; tbn Kayyım, ZAdÜ'l-Meftd: 2/50; Fethu'r-Rab bini Fİ Tertlb-i Müsned-i İmam Ahmed: 20/269.

[82] Nisa sûresi, âyet: 60.

[83] tshlr, güzel kokulu bir ot (mütercimler).

[84] Müslim: c. 3, s. 48. Bkz.: İbn Hacer, el-ts&be: c. 3, s. 403.

[85] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 169-173.

[86] Ezahlr, Mekke'ye yakın bfr mevkiin adıdır.

[87] Hac sûresi,-âyet: 39-40. îbn Hişâm, Ahmed, Taberi… İbn İshâk'a dayanarak; Ma'bed bin Kâab bin MâMk'ten nakleder bu olayı…

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 173-176.

[88] Hac sûresi, âyet:. 39.

[89] Nesei: c. 1» s. 52; Tefsir, İbn-İ Kesir: c. 3, s. 224.

[90] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 176-179.

[91] Tevbe sûresi, âyet: 123.

[92] Bu hadîs müttefekun aleyhdir.

[93] Bu konuya örnek olarak Vloten'ln «Siyâdetü'l-Aratoiyye» adındaki kitabına bakınız, p. 5 ye sonrası: Nahdatu'l-Mısriyye.

[94] Muhammet! sûresi, âyet: 20.

[95] Dr. Zuhaylî, îsâru'l-Harbi, Fi Fıkhı'l-tslâm: s. 59, dip.

[96] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 179-183.

[97] îbn Sa'd, Tabakat: c. 1, s. 310-211; Taberi Tarüü: 1/367.

[98] Üsdül'-Gâbe: c. 4, s. 53.

[99] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 183-184.

[100] Enfâl sûresi, ftyet: 72.

[101] Kurtubî, Tefsir: 5/350.

[102] Nisa sûresi, âyet: 97-98.

[103] İbnu'l-Arabî, Ahkâmu'l-Kur'an: c. 2, s. 876.

[104] Enfâl sûresi, âyet: 73.

[105] İbnu'l-Arabî, Ahkâmu'l-Kur'an: 2/876.

[106] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 184-186.

[107] Buhari: 4/255.

[108] İbn Higâm, Siyret: 1/155; tbn Sa'd, Tabakaf: 1/212

[109] îbn Sa'd'ın Tabakaü'nda onun kuşağını parçalayıp bir parçasıyla su tulumunu, diğer parçasıyla da yemek dağarcığının ağzım bağladığının rivayeti yardır.

[110] İbn Hişâm, es-Siyret: 1/488; tmam Ahmed, Müsned: 20/282.

[111] Bu hadîsi, Buhârî üe Müslim rivayet etmiştir.

[112] Bu hadîsi de BuhârÎ ile Müslim rivayet etmiştir. Olayın geniş açıklaması Buhârî'de vardır: c. 4. s. 255-256.

[113] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 187-191.

[114] Tevbe sûresi, âyet: 108.

[115] Mes'ûdi, MürûcU'z-Zeheb: c. 2, s. 279, Beyrut baskısı.

[116] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 192-192.

[117] Ibni Hacer, el-îsabe: c. 1, s. 405; İbn Higâm, SlyruL: 1/49; İnmm Ahtıied. MUs-ned; 2Û/292.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 192-193.

[118] Müslim: 7/105.

[119] Bu hadis müttelekun aleyhtir.

[120] Yâsin suresi, ayet: 9.

[121] Müslim, Kttab-i Fezâtl.

[122] Şeyh Nasır el-Kbânt, bu gibi hadislerin bu asırda hiçbir faydası olmadıfcı go-rUşünU İleri sürüyor. Bu görüşünü Üslad Muhanımcd el-Munlasir tl-KettanÎ'-nln, Şeriat Fakültesi öğrencileri İçin seçmiş olduğu lıadfeler üzerine yaptığı tenkldde zikrediyor. Biz bu sözün bir nıüslUmanın ağzına yakışmadığı ve çok tehlikeli olduğu görüşündeyiz. Resûlullah'm söyleri, fiilleri ve takrirleri şeriatta kaynaktır. Onların şeriattaki kaynak oluşları, sahih bir hadisin veya Kur'ân'm neshi olmadıkça kıyamete kadar devam edecektir. Teşrii faydaların en önemlisi ve ılellli, hikmetleri öğrenmek gereğine İnanmaktır. Uu sahih ve sağlam hadis-l şerifleri ne Kur'&ıı-i Kerim, ne de onlar giiıl bir sünnet yürürlükten kaldırmamıştır. Onların Tesrii muhtevaları kıyamete kadar lift kidir. Hu demektir ki. Hesülullah'ın Allah katındaki mrvklslylu tevekkül etmekten başka onun asan tlc tevessül ve tcbcrrUk etmeye de bir engel yoktur. Bu husus, zamanla birlikte devam edecektir ve meşrudur. Bununla beraber bu asırda onların hiçbir faydası yoktur, nasıl denilebilir?

Zannederim ki, onların faydalarını. Üstad Şeyh Nasırın görücü ile hükümsüz kılan sebeb, bu hadislerin tevessül konusundaki kendi görücüne teis düşmesidir. Ancak bunlar tek başına bilindiği gibi onların neshi ve faydalarının sona ermesi için yeter aebeb değildir!..

[123] Tenkibu'l-Menât: Kıyasa mevzu olan hftrilıede ltUknıe İllet olmtısı umıılnn birçok vnsıHiır bulunabilir. Bunların hf]»sf Mel dıftlldlr. Bunlardan hanfitsl-nln olduğunu arayıp bulmaya denir (Mütercimler).

[124] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 193-200.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİ TOPLUMUN DAYANDIĞI TEMELLER (ESASLAR)

1- Mescd İnşaası

İbretler Ve Öğütler

2- Müslümanlar Arasında Kardeşlik

İbretler Ve İşaretler

3- Müslümanlarla Gayri Müslimler Arasında Bir Belge İmzalanması

İbretler Ve İşaretler

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİ TOPLUMUN DAYANDIĞI TEMELLER (ESASLAR)

1- Mescd İnşaası

Resûlullah (sav.)'in Medino'ye hicreti, o zamanki dünyada, ilk İslâm Yurdu'mın (Dâr-ı İslam) oluşmasını amaçlıyordu. Bu hicret olayı bir bakıma, Hz. Peygamber'in başkanlığında, İlk İslâm Devle-ti'nin ortaya çıkışını haber vermek demekti.

Bunun için Resûlullah'm başlattığı ilk iş, şübhesiz ki bu yeni devlet için önemli olan temel kaynakları kurmak olmuştur. Bu temel dayanaklar aşağıdaki sıralanan şekilde üç faaliyet alanında kendini göstermiştir.

1-Mescidin yapımı.

2- Umumi olarak, tüm müslürnanlar arasında; hususi olarak da. Muhacirlerle Ensâr ucasında oluşturulan kardeşlik.

3- Müslümanların kendi aralarındaki yaşama düzeninin sınırlarını belirleyen; genel bir şekilde gayr-i müslimlerle, hususi bir şekilde yahudilerie aralarındaki münâsebetleri açıklayan bir anayasa hazırlanması.

Şimdi biz, İlk önce mescidin yapımından söz etmekle işe başlayacağız.

Bundan önceki konuda demiştik ki; Flosûlullah'ın devesi, En-sâr'dan iki yetim çocuğa âit olan, hurma kurutma yeri olarak kullanılan bir arsaya çökmüştü. Medine'ye hicretten önce. Es'ad bin Zürare burasını namazgah edinmiş ve arkadaşlarına orada namaz kıldırıyordu. Resûlullah (s.a.v.) da bu arsa üzerinde mescidin yapılmasını emretmiş ve o iki yetim çocuğu - bu iki çocuk, Es'ad bin Zü: rare'nin vesayetinde idiler- çağırtarak bu arsayı satın almak istedL-ğini bildirmişti. Onlar da: -Ey Allah'ın elçisi, biz orayı sana hibe ediyoruz» demişlerdi. Resûlullah (s.u.v.) onların bu teklifini kabul etmeyerek, o arsayı onlardan on dinara su tın aldı[1]».

Mescidin arsasının içinde dikenli ağaçlarla hurnıa ağaçları ve müşriklere âit eski mezarlar bulunmaktaydı. Hesûlullah (s.a.v,)'m-emri üzere; kabirler açılarak" kemikler başka bir yere nakledildi. Ve hurma ağaçlarıyla diğer dikenli ağaçlar köklerinden kesildi. Bu ağaçlar mescidin kıble tarafına dizildi. Mescidin kıble tarafından geriye doğru uzunluğu 100 zira' olarak ölçüldü. Hor iki tarafta, 'er zira' veya daha eksik olarak belirlendi. Sonra mescidi kerpiç İle inşâ. eltiler. Hesûlullah mescidin yapıntında nshabıyla birlikte çalışıyor, bizzat kendisi onlurla birlikte taş taşıyordu.

Mescidin kıblesini Beytü'l-Makdis'e (MoscLd-i Aksu'ya) doğru kurdu. Direklerini hurma gövdelerinden, tavanını ise hurma dallarından yaptı. Ona: -Mescidin üzerine tavan yapalım mı?» diye sorulunca, o da: -Musa'nın gölgeliği gibi bir gölgelik yeter, (yûni kalaslarla ve üzeri de otlarla örtülebilir.) İş bundan daha da âcildir[2] buyurdu. Mescidin tabanı kum ve çakıl ile döşenmiş olaralt bırakıldı.

Hesûlullah (s.a.v.) nerdo namaz vakti girerse, hemon oracıkta namazım kılardı. Hattâ davar ağıllarında bile kıldığı olurdu. Sonra Hesûlullah (s.a.v.) mescidin yapılmasını emretti ve Neccör oğul. lan takımına adanı gönderdi. Bunun üzerine onlar da geldiler. Ro-

sûlullalı onlara: -Ey Neccûr oğulları, şu duvar ile çevrilmiş arsanızın kıymetini bana söyleyin- buyurdu. Onlar da: -Iîayır, vallahi olmaz, biz onun bedelini ancak Allah'tan isleriz» dediler. Enes diyor ki: O çevrili bnhçonin içinde şu söyleyeceklerim vardı: Müşriklerin kabirleri vardı. Sonra oyuk ve tümsek, bakılmamış harap yerleri vardı. Bir do hurma ağaçları vardı. Uz. Peygamber (s.a.v.) emretti. Müşriklerin kabirleri açılıp kemikleri başka yere nakledildi. Sonra harap yerler tesviye edildi. Hurma ağaçlan diplerinden kesildi. Hurma ağaçlarının gövdelerini direk olarak mescidin kıble tarafına (Mescid-i AJtsâ'ya doğru) sıra ile dizdiler ve kapının yan sö-velerlni taştan ördüler. Ashabı Kiranı, recez[3]ler söyleyerek, taş taşımaya başladılar. Ucsûlullah ts.a.v.) onlarla birlikte recez söyleyerek: «llAKi ahiret hayatından başka hayır (denecek bir şey yok.) Öyle iso, Ensâr İle Muhacirine çok mağfiret et[4]» buyurdu.

Hesûlullah'ın mescidi, herhangi bir değişiklik veya ilâve yapılmaksızın bu şekil üzere Uz. Ebû Bekir'in hilâfeti dönemine kadar devam etti. Sonra Hz. Ömer (r.a.), onda birtakım güzel değişiklikler yaptı. Fakat o, Hz. Peygamber döneminde olduğu gibi yine kerpiç ve hurma kerestüsi ile yaptı. Ayrıca direklerini yen'.Iedİ. Ondan sonra da Hz. Peygamber'in mescidinde, Hz. Osman (r.a.) bir kısım değişiklikler yaptı. O da, mescide daha büyük bir ilâve ekledi. Duvarlarım nakışlı taşlarla ve Itircç harcı ile yeniden ördü[5].

İbretler Ve Öğütler

Biz şu anlattığımız olaylardan birçuk önemli delil ve İşaretler elde ediyoruz ki, unlan aşağıya şu şekilde özetleyebiliriz:

1- İslam Toplumunda ve İslâm Devletinde Mescidin Önemi:

Şübhesiz ki Kosûlullah. Medine'ye varıcıyla ve oraya yerleşmesiyle sağlam ve birbirine kenetlenmiş bir Jblâmi toplumu kurmaya yöneldi. 13u toplum Medinei Münevvere'de toplanmış olan Muhacirlerle Enbûr'dun olunmaklaydı. Hesülullah'ın bu uğurda attığı ilk adını, hır n teşci d yapmak olmuştu.

Aslında bunda, ne şaşılacak, ne dt; hayrete düşülecek bir durum var. Çünkü nıubcid yapmak Islâıai toplumun kuruluşundu en önemli ve başta gelen noktadır. Bunun için Müslüman bir toplum ancak Ulamın nizam, akide ve âdabına &unlnıa.kla -sağlamlık ve birbirine kcnetlennıişhk- vasl'ım kazanabilir. Ancak bunların tümü do mescid ruhundan ve ilhummdan kaynaklanır.

Mıikikulun mublumanlaiın arasında, kardeşlik ve sevgi bağının yaygınlaşması, Ulûm ıii/.aıiıuıii ve âd'âbutıı geriikİiM'indmıdîr. Ama bu bağıu yaygınlaşması yulnızca mescidde Kumul derucesino ulaşır. Müslümanlar uralarınduki inal, makam vo itibar faiklarından sıy-rılaruk, her gün Allah'ın evihdü yâni nıcsciddo buhrli vakitlerde bîraraya gelmedikleri surece aralarında kardeşlik ve dostluk ruhunun uluşınusı mümkün değildir.

Yinu nıuüluınanların arasındaki çeşitli İşlertlo ve durumlarda, adalet ve oşitlik ruhunun yaygınlaşması islâm Nizamının ve ûdttbı-nın gcrogidii". FukaL; nıüMunianlar, her guıı, kulblrri, bir olan Allah'a buzlanmış olarak, ubûdiyyctin zirvefijindc durup, ilablerinin huzurundu aynı s,u(sürece, bu ruhun yaygın lıalo gelmesi mümkün delildir. Her

müblünıau, ibâdulu iştirak vu ibâdutte toplunma olayı ohnadun. Aliah'u ibâdet etmiş, ruUû' yapmış ve secdeye kapanmış olarak evine dönerse; adâlot ve eşil ligin anlamı, bencilliğin, kendini üstün gorınonin ve enaniyetin unlaınlarına ustun, gelmeyecektir.

Müslümanlann dağınıklıklarının, köklü bir vahdet potasında erimesi, İslâm'ın nizamının ve âdabının gereklerindendir. Onları bu birlik üzere toplayacak olan Allah'ın ipidir ki; o da, onun hükmü v© şeriatıdır. İslâm toplumunun her köşesinde, müslümanlann sımsıkı sarılmaları için Allah'ın hükmünü ve şeriatını öğrenmek maksadıyla, içinde toplandıkları mescıdler yapılmadığı sürece, müslümanlann birliği bozulur, hemerfce şehvet've arzulan, onlann arasına ayrılık tohumları eker.

İslâm toplumunda ve müslümanlann bu yeni devletinde ana maksadlan gerçekleştirmek için. herşeyden önce Resulullah Is.a.v.). mescidin yapımına girişti…

2- Çocuklardan ve yetimlerden rüşd çağına ulaşmamış kişilerle muamelenin hükmü:

Hanelilerden bazı fakihler, bu hadisi, bulûğa ermemiş küçüklerln yapacaktan tasarrufun sahih olacağına delil gösterdiler. Buna delâlet yönü de şudur. Resülullah ts.a.v.) bu arsayı pazarlık ettikten sonra iki yetim çocuktan satın aldı. Eğer onların tasarrufları sahih olmasaydı; elbetteki Resülullah (s.a.v.) onlardan satın almazdı. Ancak rüşd çağına ulaşmamış çocukların yapacakları tasarrufun sahih olmadığı kanaatini taşıyan hukukçular -ki onlar fuka-hânın cumhurudur- Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetini delil olarak ileri sürmüşlerdir. Meâlen şöyledir: -Yetimin malına, rüşdüne erinceye kadar ona en güzel olanından başka bir surette yaklaşmayın…»(En'-âm sûresi. 152). Arsanın satın alınması hadisinde ise iki şekilde cevab ileri sürülür:

a) lbn Uyeyne'nin rivayeti şöyledir: Resülullah (s.a.v.) o iki yetimin amcası ile konuştu ve onun vasıtası ile de satın aldı. İki yetim, amcasının evinde kalıyorlar ve onun kefaletinde bulunuyorlardı. Bu duruma göre. HanefİIerin sahib olduğu kanaat için bunda herhangi bir delil bulunmamaktadır.

b) Resülullah bu gibi işlerde, özel olarak bir'velayeti bulunmaktadır. Resülullah ts.a.v.) da ınüslünıanlardan bir fert olması vasfıyla değil de, tüm müslümanlann umumi velisi olması hasebiyle, bu araziyi o iki yelimden satın almıştır.

3- İzleri kaybolmuş mezarlaru açılıp, kemiklerinin başka bir yere naklinin cevazı ve bu yerin temizlenip arazisi tesviye edildiği vakit, mescid olarak kullanılması:

İmam Nevevl bu hadisi açıklarken şöyle diyor: -Bu hadlsde İzleri kaybolmuş kabirlerin, açılıp, kemiklerinin başka bir yere nakledilmesi hususunda cevaz vardır. Aynı yerdeki kan ve irinle karışık toprak izâle edildiği takdirde; bu arazide namaz kılmak da eftiz olur.

Arazisi ıslah edildiği zaman, o yeri mescid olarak kullanmak da caizdir. Nitekim bu hadîs-i şerif, içinde ölülerin defnedildiği ve kabirlerin düzlenip izlerinin kaybolduğu arazinin, sahibinin mülkiyeti üzere baki kalıp vakıf yapmadığı takdirde, kendinden sonra miras olarak kaldığı halde, satılmasının caiz olduğuna delâlet etmektedir[6]. Siyret uleması, arsanın içinde bulunan bu kabirlerden bahsederken, o kabirlerin eski ve izleri kaybolmuş müşrik mezarları olduğunu söylemektedirler. Zaten,o kabirlerin içinde kan ve irinin bulunması tasavvur edilemez. Bununla beraber, yine onlar Peygamberimizin emri üzere açılıp kemikleri başka bir yere nakledilmişti ve onların içinde bulunan artıklar yok edilmişti…

Ben derim ki; izleri kaybolmuş mezarların açılmasının ve kemiklerinin başka bir yere naklinin caiz oluşu ve yerlerini mescid olarak kullanma keyfiyet: arazisi vakıf olmadığı takdirdedir. Eğer arazisi vakıf ise, o yeri vakfedildigi gayen'n dışında başka bir şeye çevirmek caiz olmaz.

4- Mescidlerin «Teşyid»i, süslenmesi ve nakışlanmasının hükmü:

Teşyid kelimesi, mesc'din binasını, yapının sağlamlığım, tavanın ve sütunların dayanıklılığını artırdığından dolayı; taş ve benzer; şeylerle yapmak demektir. -Nakş ve Zuhrûfe» ise, çeşitli süsleme türlerinden olan binanın aslının dışında kalan şeylere denilmektedir. Bütün âlimler, Hz. Peygamber'in mescidi yenilenirken, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın yaptığı şeyleri delil kabul ederek, teşyidi caiz görüp müstahsen kabul etmişlerdir. Her ne kadar bu, Resû-lullah'ın yapmadığı birşey olsa da caizdir. Ancak o, mefhûmu muhalife delâlet etmez. Yâni mescidi taşla yapmaya ve sağlamlaştırmaya mâni bir hal değildir. Çünkü mescidlerin yapımını meşru bulan hikmeti ihlâl etme anlamında, mescidi sağlamlaştırma ve taşla yapmanın bir alâkası yoktur. Bilâkis bunda Allah'ın farzlarına ihtimam ve koruma vardır. Yine âlimler, Cenâb-ı Hakk'm -Allah'ın mescidierini ancak Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimseler i'mâr eder (Tevbe: 18) âyetini bu hususa delil göstermişlerdir. Âyette geçen i'mar etme, ancak binayı teşy'd ve takviye ile bir de mescidi korumakla olur…

Nakş ve süslemeye gelince; bütün âlimler, bunları kerih görmüşlerdir. Bu konuda onlar, mekruh ve haram diyenler olmak üzere, iki kısma ayrılmışlardır. Ancak mekruh olduğunu da, haram olduğunu da söyleyen âlimleri mescidlerin yapımı için vakfedilen malları, nakış ve süslemeye harcamanın haram olduğu üzerinde ittifak etmişlerdir. Ama süsleme ve nakşa sarfedilen mal bizzat caminin banisi (yaptıran) tarafından harcanıyorsa, bu konuda da yine ihtilâf olunmuştur. Zerkeşi. İmam el-13eğavi'den naklen şöyle diyor: «Mescidin süslemesi, vakıf gelirinden olursa caiz olmaz. Eğer onu kayyım yaparsa, kendi kesesinden ödemesi gerekir. Şayet mescidin süslemesi İşini, herhangi bir adanı kendi malıyla yaparsa, bu da, mekruh olur. Çünkü bu nakışlar ve süsler namaz kılanın kalbini meşgul eder[7]».

Teşyidin umumi, nnkş ve süslemenin hususi oluşu ve arasındaki fark açıkça ortadadır. Daha önce de söylediğimiz gibi, mescid yapmayı meşru kılan, hikmete ters düşen bir mânânın veya niteliğin, teşyid ile alâkası yoktur. Ama nakşvo süsleme her ikisi de hikmete ters düşen bir mâna ve nitelik ile alâkalıdır. Çünkü onlar namaz kılanın kalbini huşu ve âhireti düşünmekten'alıkoyup dünyanın birtakım görüntüleriyle meşgul ederler. Halbuki mescide girmekten maksad, dünyevi düşüncelerden uzaklaşmak, aklı, dünya ziynetini ve ihtişamım düşünmekten alıkoymaktır.

Uz. Ömer (r.a.), Peygamberimizin Mescidini yeniden yapmayı emrettiği zaman: -Halkı yağmurdan, yağıştan muhafaza ediniz. Mescidi sarıya, kırmızıya boyamaktan menediniz. sakınınız. Sonra halkı fitneye düşürürsünüz- diye buyurarak, bu konuya dikkat çekmiştir". [8]

Âlimler mescidin kıble tararına Kur'an'daıı âyet yazmanın yasak olan nakşa girip girmediği hususunda ihtilâfa düşmüşlerdir. Zerkeşi, l'lâmü's Sûcİd adlı kitabında şunları söylüyor:

«İmanı Mâlik, mescidin kıble tarafına Kur'an'dan âyet veya uay-ka birşey yazmanın mekruh olduğunu söylemiştir. Halbuki bazı Alimler bunu caiz görmüşlerdir. Fakat İmam

Mûlîk'c; llz. Osman'ın, Mes-c!d-i Ncbevi'de böyle yaptığı rivayet edildiği zaman bunu hoş görmüş ve bumla bir beis yoktur[9]» buyurmuştur.

Şu yukarıda zikrettiğimiz düşüncelerden, bugün ınescidlerin teş yid ve tamirine önem veren kişilerden birçoğunun dayandığı hatâ nın büyüklüğü ortaya çıkıyor. Çünkü o kişiler tüm gayretlerini nıes-cidlerin süs ve nakşındaki tekniğe ve oşitli ihtişam görüntülerini artırmaya smTediyutiur. Uuttâ o ınosciülerc giren kişiler, nerdeyse Allah'a karşı kul olum mu verdiği tovûnıı bir mânâ duyumıyacak. Ancak onlar; urubesk, .süslemecilikteki incelikler ve mi'mûri hondesedeki tekniğin üstünlüğü ile iftihar etmekten ötürü mescidin li-sân-ı hâl ile konuştuğunu hissedecek…

Bu oyunun, saf müslümanlarda doğurduğu kötü sonuçlardan biri de; fakirlerin, dünyevî düşkünlüklerinden kurtulup başka bir yöne yönelmemeleri olmuştur. Hakikaten mescidlerde; fakir kişiyi, fakirliğine sabrettirecek, onu dünya ve dünyanın aldatıcı süslerinden çıkarıp, âhirete ve âhiretin üstünlüğüne götürecrk şeyler bulunması gerekirdi. Durum aksi olduğu için, tersine fakirler bu mes-cidlerde; haram kılınan dünyanın aldatıcüığım kendi I pn ne hatırlatacak fakirliğin zillet ve güçlüğünü kendilerine hissettirecek peyleri bulmuş oluyorlar…

Aman Allahım! Müslümanların, İslâm'ın hakikatimi olan yabancılıkları ve uzak kalışları ile; dışı din, içi her tü^V. arzu ve aşırı isteklerin bulunduğu dünya olan; yalancı görüntülerle meşgul olmaları ne kötü bir şeydir!.[10]

2- Müslümanlar Arasında Kardeşlik

Resûlullah (s.a.v.) ashabı arasında; Ensâr ile Muhacirleri hak ve eşitlik esasına göre, birbiriyle kardeş ilân etti. islâm kardeşliğinin akrabalık bağından daha kuvvetli olması sebebiyle, öldükten sonra, birbirlerine mirasçı olmak üzere; aralarında kardeşlik kurdu. Ca'fer bin Ebû Tâlib'i, Muâz bin Cebel'e; Hamza bin Abdülmuttalib'i, Zeyd bin Hârisey'ye; Ebû Bekir es-Sıddîk'ı Harise bin Züheyr'e; Ömer bin el-Hattâb'ı, Utbân bin Mâlik'e; Abdurrahman bin Avf'ı da, Sa'd bin er-Rebi'ye kardeş yaptı[11].

Resûlullah (s.a.v.) arkadaşları arasında; daha sonra da göreceğimiz gibi, din kardeşliğini, özel bir dostluk ve kardeşlik bağı ile perçinledi.

Bu kardeşlik birtakım maddi esaslar üzerine kurulmuştu. Birbirlerine mirasçı olmaları hükmü, bu maddî esasların bir yönüdür. Bu kardeşlik sözleşmeleri, Bedir savaşında, akrabalık hukuku gelinceye kadar devam etti. Çünkü Bedir savaşının ardından Cenâb-ı Hakk'ın şu, ilâhî hitabına göre, «Akrabalar birbirlerine (vâris) olmaya daha uygundur. Çünkü Allah herşeyi hakkıyla bilendir[12]». Bu âyet-i kerime kendinden önceki hükmü ortadan kaldırdı. Böylece mirastaki islâm kardeşliği bağı kesilmiş oldu ve bu hususta her insan kendi nesebine ve akrabasına rücû' etti. Bu duruma göre tüm mü'minler kardeş oldu.

BuhârÎ, îbn Abbas'tan şunu nakleder: «Ibn Abbas dedi ki; muhacirler, Medine'ye geldikleri vakit bir Muhacir bir Ensârî'ye kan akrabalığı olmaksızın Resûlullah onları birbirine kardeş yaptığı için mirasçı oluyordu. Cenâb-ı Hakk'm şu «Allah'ın sizi

birbirinizden üstün kıldığı şeyleri hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasibleri var, kadınların da kazandıklarından nasibleri var, Allah'tan onun lûtfunu isteyin, şübhesiz Allah herşeyi bilmektedir[13]» âyeti inince bu hüküm neshedildi. Böylece din kardeşliğine dayalı miras hükmü kendiliğinden ortadan kalkmış oldu. [14]

İbretler Ve İşaretler

Resûlullah (s.a.v.)'ın İslâm devletini ve îslâmi toplumu kurma /r-lunda dayandığı ikinci esas da budur. Bu esasın önemi, aşağıdaki şekillerde görülüyor.

1- Hakikaten, herhangi bir devletin kurulması ve kalkınması ancak, milli bütünlük ve millî beraberlik esasına dayanmakla mümkün olur. Birlik ve beraberliğin; karşılıklı sevgi, kardeşlik ve yardımlaşma faktörünün dışında başka bırşeyle gerçekleşmesi mümkün değildir. Aralarında hakiki kardeş ve sevgi bağı ile birbirine bağlanmamış olan herhangi bir topluluğun, bir prensip etrafında birlik oluşturmaları mümkün değildir. Bir millette veya toplulukta birlik, gerçek olarak kaim olmadığı sürece de o topluluktan bir devletin vücud bulması mümkün olmaz…

Yine kardeşliğin, kendisine imân etmekle ve üzerinde anlaşmakla tamamlandığı bir akideye bağlı olması gerekli olduğuna göre; her biri bir fikre veya biri diğerine muhalif bir akideye inanan iki şahıs arasındaki kardeşlik hayal ve vehimden ibarettir. Hele özellikle, fikir veya akide sahibini pratik hayatta muayyen bir yola sev-keden şeylerden olursa!..

Bunun için Resûlullah (s.a.v.), kendi 'ashabının gönülleri üzerinde birleştiği kardeşlik esasım, Allah katından getirdiği islâm akidesi üzerinde kurdu. İnsanı Allah önünde topluca secdeye sevke-den bu akide, insanlar arasında da takva ve amel-i sâlih dışında hiçbir derecelendirme ve fark gözetmemiştir. Çünkü değişik fikir ve inançlara sahip fertlerden oluşan topluluklarda; cömertliğin, yardımlaşmanın ve kardeşliğin baş tacı edilmesi, beklenen şeylerden değildir. Öyle toplumlarda insanların hepsi, kendi nefsinin, kendi kabilesinin ve kendi benliğinin esiri olur.

2- Şübhesiz ki bir cemaat, dağınık ve birbiriyle alâkası olmayan insanların oluşturduğu topluluktan yalnızca birşeyle ayrılır. O da, bu cemaatın fertleri arasında ve hayatın bütün bölümleriyle kurumlarında yardımlaşma prensibinin yürürlükte olmasıdır. Eğer bu yardımlaşma ve dayanışma insanların arasında eşitlik ve adalet ölçüleri dahilinde tatbik ediliyorsa, işte bu toplum âdil ve sağlam bir cemaattır. Eğer bu topluluk, zulüm ve haksızlık esasına dayanıyorsa, o da zalim ve haktan uzaklaşmış bir toplum demektir…

Sağlam bir toplum rızık ve geç'm yollarından faydalanmada yalnızca adalet prensibine dayalı olduğu zaman, bu adaletin selâmetini ve hayır yönünde uygulanmasını garanti edecek ne vardır?

Şübhesiz ki bunun için aslî fıtrat ve tabiî garanti, yalnızca kardeşlik ve karşılıklı sevgidir. Kanun ve devlet garantisi bunlardan sonra gelir.

Bir devlet otoritesi, fertler arasında adalet prensibini gerçekleştirmeyi ne kadar isterse istesin yine de, fertler arasındaki kardeşlik ve sevgi esasına dayanmadığı sürece, adalet prensibi gerçekleşemez. Bilâkis bu adalet prensipleri o vakit bu toplumun fertleri arasında

yayılan kin ve düşmanlıkların kaynağı olmaktan öteye gitmez. Halbuki kin ve düşmanlıkların genel karakteri, içlerinde zulüm ve isyan tohumlarını en katı bir şekilde taşımalarıdır.

Bundan dolayı, Resûlullah (s.a.v.), Ensâr ve Muhacirler arasında kurduğu kardeşliğin hakikatından, dünyada tatbikatına bir daha rastlanmayan içtimai adalet prensipleri için bir esas ortaya çıkardı. Bu adalet prensipleri, daha sonra da, bağlayıcı şer'î kanunlar ve hükümler şeklinde gelişiverdi. Fakat onların tümü, yalnızca bu ilk zeminde kuruldu ve müesseseleşti. Bilelim ki, bu ilk zeminde kurulan İslâm kardeşliğidir. Kendi çerçevesi içinde, İslâm akidesi gerçeği üzerine kurulan bu büyük kardeşlik hareketi olmasaydı; elbette ki bu prensiplerin (içtimai adalet) felâm toplumunun en kuvvetli bağı içinde yaptırıcı ve pratik herhangi bir etkisi olamazdı.

3- Kardeşlik şiarının beraberinde bulunan tefsiri mânâ:

Resûlullah (s.a.v.)'in ashabı arasında kurduğu kardeşlik prensibi, onların dillerinde dolaşan sadece bir parola, bir sembol değildir. Ama o, uygulanan bir gerçektir ki, hem hayat vâkıasıyla, hem de Enaâr ile Muhacirin arasında bulunan tüm alâkalarla birleşiyor.

Bunun için Hz. Peygamber (s.a.v.) bu kardeşliği birbiriyle din kardeşi olan sahabe arasında yaygınlaşan gerçek bir sorumluluk haline getirdi. Bu sorumluluk, kendi aralarında onları en hayırlı yöne sevkediyordu. Resûlullah (s.a.v.)'in birbirine kardeş yaptığı, Sa'd bin Rebi ile Abdurrahman bin Avf arasında geçen şu olay, bu konuda bize delil olarak yeter: Sa'd bin Rebî, Abdurrahman bin Avf a kendi evinde, malında ve ehlinde eşit bir şekilde ortak yaptığını ona açıklamıştı. Fakat Abdurrahman bin Avf ona teşekkür edip, ondan kendisini, ticaretle uğraşmak için Medine çarşısına götürmesini istemişti. Sa'd bin Rebî, Ensâr içinde, Muhacir kardeşine ortaklık teklif eden tek kişi sanılmasın. Bilâkis kendi aralarında yardımlaşmada ve birbiriyle ilgilenmede, Sahabenin durumu bu idi. Özellikle hicretten ve Resûlullah'ın onlar arasında kurduğu kardeşlikten sonra…

Yine böylece, Allahü Teâlâ, akrabalık hukuku kurulmadan miras hukukunu bu kardeşliğe bağladı. Bu hükmü koymadaki hikmet, müslümanların zihninde, hissedilir bir halde; hakiki olarak İslâm kardeşliğinin tecelli etmesiydi. Müslümanlar arasındaki kardeşlik ve karşılıklı sevginin, yalın söz ve sembolden ibaret olmadığını; onun, içtimai adalet sisteminin en önemli ilkelerinden olan-, gözle görülür içtimai neticeleri bulunan bir düstur olduğunu vurgulamaktı…

Bu kardeşlik esasına dayalı miras hükmünün daha sonra kal-dırılmasındaki hikmeti, şöyle açıklayabiliriz: Zaten, sonunda asıl şeklini alan miras hukuku, mirasçılar arasındaki İslâm kardeşliğine dayanmaktadır. Zira; ayrı dinden olanlar arasında, miras hükmü cereyan etmez. Ancak, hicretin ilk yılları Ensâr ve Muhacirlerden herbirini; yardımlaşma ve birbirine destek olmak bakımından özel bir sorumlulukla karşı karşıya getirdi. Bunun da sebebi, Muhacirlerin mallarını ve evlerini Mekke'de bırakıp ailelerinden ayrılarak, Medine'de kardeşleri Ensârın yanlarına misafir olarak gelmeleriydi. Resûlullah (s.a.v.)'in Ensârla Muhacirler arasında kurduğu kardeşlik müessesesi, bu sorumluluğu yerine getirmek için bir garanti olmuştu. Bu kardeşliğin, yalnız akrabalık kardeşliğinden daha etkili ve daha güçlü olması, bu sorumluluğun gereğiydi!..

Muhacirlerin durumu Medine'de düzelince ve islâm da orada iyiden iyiye kök salınca, îsîâm ruhu da Medine'deki yeni toplum için tek başına tabiî bir milliyet bağı olunca; Ensâr ile Muhacirlerin aralarım düzenleyen sistemin kalıbının (onların Medine'de aynı seviyeye

gelmelerinden sonra) sökülmesi uygun olmuştu. Çün-Kü bu duruma göre, artık bugünden sonra genel islâm kardeşliğinin ve bu kardeşlik üzerine kurulan çeşitli sorumlulukların gölgesinde; bu nizamın yönünü kaybetmesinden ve bozulmasından korkulmazdı. Müslümanlar arasındaki kan akrabalığının; İslâm kardeşliği ve akrabalığı üzerine fazladan bir etkisi olamıyacağından ötürü, bu fk t örün avdet etmesinde sakıncası olamazdı…

Sonra Resûlullah (s.a.v.)'ın, Ensâr ile Muhacirler arasında gerçekleştirdiği bu kardeşlik müessesesinden daha önce, yine onun tarafından Mekke'de Muhacirler arasında gerçekleştirilen diğer bir kardeşlik olayı vardı. îbn Abdülberr şöyle diyor: «Müslümanlar arasında, birbiriyle kardeş olma olayı, iki kerre olmuştu. Biri Özel olarak Muhacirler arasında olmuştu ki bu Mekke'de idi. Diğeri ise Ensâr ile Muhacirler arasında olmuştu[15]».

Bu da bizi te'kid ediyor ki, kardeşliğin esası ve asıl sebebi sadece îslâm bağıdır. Ancak o bağ, hicretten sonra, hicretin getirdiği şartlar sebebiyle ve Ensâr ile Muhacirler bir yurtta toplandıkları için yenilenmeye ve pekiştirilmeye ihtiyaç duydu. O da gerçekte, inanç birliği ve îslâm toplayıcılığı esasına dayanan kardeşliğin dışında başka bir şey değildir. Ancak o, pratik yoldan bir uygulamayla te'kid edilmiştir… [16]

3- Müslümanlarla Gayri Müslimler Arasında Bir Belge İmzalanması

Bu esas, Resûlullah'ın, yeni devletin yasal değeri çevresinde kurduğu şeylerin en önemlisidir. îbn Hişâm, Resûlullah (s.a.v.)'m Medine'ye gelişinden kısa bir süre sonra, Araplardan Medine halkının tümünün İslâm'ı kabul ederek onun etrafında toplandıklarını; Evs kabilesinden birkaç kişinin dışında, Ensârın evlerinden halkı Müslüman olmayan hiçbir evin kalmadığını rivayet ediyor. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s."a.v.), Ensâr ile Muhacirler arasında bir belge yazdırdı. O belgede yahudilerle sulh ve muahede yaptı. Yahudilere mal ve din hürriyeti tanıdı. Onlara birtakım şartlar koştuğu gibi, onların da birtakım şartlarını tanıdı.

îbn İshâk bu belgeyi senetsiz olarak rivayet etmiştir. Aynı belgeyi îbn Hayseme şu senetle rivayet etmiştir: Bize Ahmed bin Cen-nâb, Ebû'l-Velid, ona da îsâ bin Yûnus, ona da Kesir bin Abdillâh bin Amr el-Müzenî, ona da babası, babasına da dedesi bahsetti ki; Resûlullah (s.a.v.), Ensâr ile Muhacirler arasında bir belge yazdırdı… İbn Hayseme, îbn îshâk'ın zikrettiği metnin benzerini kaydetmiştir[17], îmanı Ahmed de, Müsned'inde bu belgeyi şu senetle rivayet etmiştir. Süreye dedi ki, bize Abbâd rivayet etti. O da Hac-câc'dan, o da Amr bin Şuayb'dan, o da babasından, o da ceddinden Resûl-i Ekrem Ensâr ile Muhacirler arasında bir belge yazdırdı, diye rivayet etti[18].

Biz burada bu belgenin tüm metnini uzun olduğu için nakle-demiyeceğiz. Fakat biz, Medine'de doğan, îslâm Devleti ve toplumunun yasal değeri üzerinde duracağımız için; Aleyhissalâtü Ves-selâm'ın belgesinde yer alan önemli maddelerini zikretmekle yetineceğiz. Bu maddeler, bizzat belgenin metnindeki sıralanışına göre tertib edilmiştir.

1- Madde: Kureyşli ve Yesrib'li müslumanlarla, onlara bağlanmış ve katılmış olanlar, onlarla birlikte savaşanlar; diğer insanlardan ayrı bir ümmet ve topluluktur.

2- Madde: Bu müsl um anların hepsi çeşitli kabilelerden olmalarına rağmen, yine de kan diyetlerini kendi aralarında, geleneğe göre ortaklaşa ödeyecekleri gibi; esirlerin kurtarılması için ödenen diyetleri de mü‘müıler arasında bilinen âdil esaslar dairesinde, ortaklaşa ödeyeceklerdir.

3- Madde: Mü‘minler, borçlu ve çoluk çocuğu çok olanları kendi hallerinde bırakmıyacak, onların kurtulmalık paralarını (fidyelerini) veya kan bedellerim, aralarında mâruf esaslar dairesinde ödeyeceklerdir.

4- Madde: Muttaki mü‘minler, kendi aralarından azgınlık eden veya zulüm ve haksızlık yapmak isteyen ya da günah işleyen ve düşmanlık eden, veyahut da mü‘minler arasında kargaşalık çıkaran kimseye karşı cephe alacaklar ve o kişi onlardan birinin evlâdı da olsa, hepsinin elleri onun aleyhine kalkacaktır.

5- Madde: Hiçbir mü‘min bir kâfir için bir mü‘mjini öldüre-mez ve bir mü‘mine karşı hiçbir kâfire yardım edemez.

6- Madde: Allah’ın himaye ve teminatı (mü‘minlerden her ferd için) birdir, onların en hakir görülenlerine bile şâmildir. Çünkü, mü‘minler diğer insanlardan ayrı olarak birbirlerini «Mevlâ-sı-Kardeşi» durumundadırlar.

7- Madde: Bu sahife (belge)dekileri kabul eden Allah ve âhi-ret gününe inanan bir mü‘minin, ortaya kötü bir olay (öldürme) çıkaran kimseye yardım etmesi veya onu barındırması helâl değildir, öyle bir kişiye yardım eden veya onu barındıran kimse, kıyamet günü, Allah’ın lanet ve gazabına uğrayacak; onun tevbesi de, fidyesi de kabul olunmayacaktır.

8- Madde: Yahudiler (mü‘minler gibi) savaş devam ettiği sürece, kendi savaş masraflarını karşılamak mecburiyetindedirler.

9- Madde: Avf oğulları Yahudileri, mü‘minlerle birlikte bir topluluk teşkil edecekler. Yahudiler kendi dinlerinde, müşlümanlar da kendi dinlerinde kalacaklardır. Şu kadar ki; bunlardan zulüm veya kötülük işleyen bir kişi, ancak kendini ve ev halkını tehlikeye sokmuş olacaktır…

10- Madde: Savaş halinde, yahudilerin masrafları kendilerine, müslümanların masrafları da kendilerine âit olacaktır. Şübhesiz ki bu belge sahihlerine harb açanlara karşı onlar kendi aralarında yardımlaşacaklardır.

11- Madde : Bu belge sahibleri arasında herhangi bir olay veya anlaşmazlık çıkar ve bunun onların aralarını bozmasından kor-kulursa; bu anlaşmazlık veya olay hemen, şanı Yüce Allah’a ve Allah’ın Resulü (Muhammed) (s.a.v.)‘e arz ve havale edilecektir.

12- Madde: Medine’den çıkan da emniyette, oturan: da emniyette bulunacaktır. Bir zulüm veya suç işleyen kimse bundan müstesnadır!..

13- Madde: Muhakkak ki, Allah bu belgelilere en doğru ve en iyi şekilde riayet edilmekten hoşlanır. Şübhesiz ki, Allah’ın himayesi iyilik yapan ve kötülüklerden sakınanlar içindir. [19]

İbretler Ve İşaretler

Bu belge İslâm toplumu için çeşitli düzenleyici hükümlerle ilgili önemli işaretleri taşımaktadır. Onları aşağıya şöyle özetliyoruz:

1- Bu belgeye, çağdaş terimler arasında «Anayasa» kelimesini ad olarak vermek en uygun olanıdır. Zaten o, Anayasa ilânı mesabesinde olduğuna göre, şübhesiz ki o çağdaş herhangi bir anayasanın ihtiva edebildiği hususlar (diğer bir deyimle devletin içte ve dıştaki düzeni) için belirleyici, külli sınırlar koymakla bu özelliklerin tümünü kapsamaktadır. Yâni bu anayasa, devletin kendi vatandaşları arasındaki münâsebetleri tesbit ettiği gibi, devletin diğer devletlerle olan münâsebetlerini de belirlemektedir…

Resûlullah (s.a.v.)'m, Allah'tan gelen vahiyle koyduğu ve ashabina yazdırdığı, sonra da müslümanlarla komşuları olan yahudiler arasında ittifakla kabul edilmiş olan - temel prensip şeklinde - ortaya koyduğu bu anayasa; islâm toplumunun, tâ doğuşundan beri tam bir anayasal temel üzerine dayandığına, İslâm Devleti'nin ilk doğuşundan itibaren bir devletin muhtaç olduğu idarî ve anayasal dayanaklardan en mükemmeli üzerine kurulmuş olduğuna dair, delil olarak yeter.

Bu, idari ve anayasal dayanakların toplumda, Islâmî şeriat hükümlerinin uygulanması için gerekli temel esas olduğu gayet açıktır. Çünkü o kendi bütünlüğü içinde, ancak İslâm ümmetinin birliği fikrine ve onunla alâkalı diğer düzenleyici maddeler üzerine dayanır. İlk olarak Resûlullah (s.a.v.)'ın ortaya koyduğu bu anayasal düzenleme, kaim olmadığı sürece, tslâmi hükümlerin (ki aynı zamanda bu anayasa da ahkâm-ı şer'iyyenin bir parçasıdır) üzerinde sabitleşeceği bir zemini bulmamız mümkün olmaz.

Apaçık hakikatlere karşı, basiretlerini ve gözlerini kapayan kişilerin dâvaları işte buradan suya düşüyor. Sonra o kişiler, îslâmın insanla Rabbi arasında bulunan şeyleri düzenleyen bir dinden başka birşey olmadığını; İslâm'ın devlet ve anayasal düzenleme ile ilgili bir dayanağının bulunmadığını iddia ediyorlar. Aslında bu eski bir oyundur. İslâm'a fikri saldırıda bulunan ve sömürgecilik taraftarı olanlar, bu eski oyunda çözülemez şekilde İslâm'ı sınırlandırmayı amaçlıyorlar ki; İslâm'ın fonksiyonu kendi toplumu dışında o sapık düzenlere müdahale edecek bir durum almasın. Bunu sağlamak ise-, İslâm'ın devleti olmayan, din olduğu; kanun ve şer'İ hüküm koyamayıp, yalnızca ibâdetleri düzenlediğini benimsetmekten geçer… Hattâ İslâm hakikatte din ve devlet olsa bile bunun değişmesi' ve buna elvermez kılınması gerekir. Bu anlayışa göre; yalan da olsa bunu yaymak gerek…

Şu kadar var ki bu tuzak, İslâm'a fikri saldırıda bulunanların kötü şansı olarak çabucak parçalandı. Artık bunlardan bahsetmek lüzumsuz söz, kin ve düşmanlıkların ortaya saçılması demek olur…

Fakat ne olursa olsun, yine de bu önemli maddeleri tahlil ederken, şunu söylememiz gerekir ki; bizzat İslâm toplumunun doğuşu, devletin mükemmel bir plânı çerçevesinde olmuştu. İslâm'ın teşriatı, her yönü ve her maddesiyle uygunluk arzeden sosyal düzenleme ölçüleri halinde inmişti. Bu belge de buna en büyük şahittir!..

Teşrii hükümlerin bir kısım bölüm ve cüzlerden ibaret olması hasebiyle; teîc başına basite alınabilirse de, bir kısım diğerleriyle bütünleşince, onlardan büyük bir yönetimin ve anayasal yapının mütekâmil bir tanzimi oluşur.

2- Ger.ekten bu belge, Resûlullah (s.a.v.)'ın yahudilere karşı muamele sinde ki dillere destan adaletine işaret ediyor. Yahudinin tabiatmdaki hile, zulüm ve entrika kendisine

baskın çıkmamış olsaydı, müslümanlarla yahudiler arasındaki bu âdil anlaşmanın meyvesini vermesi imkân dahilinde idi. Ama bu anlaşmanın üzerinden kısa bir süre geçmişti ki, yahudiler kabullendikleri bu belgedeki maddelerin kapsadığı bir kısım şeylerden sıkılmaya başladılar. Bunun üzerine de, inşâallah ileride yeri gelince genişçe açıklamasını yapacağımız, çeşitli hıyanet ve haksızlıklarla Resûlullah'm ve müslü-manlann aleyhine çalışmaya koyuldular. Böyle olunca da müslü-manlar, tek taraflı kabul ettikleri bu anlaşmayı feshettiler.

3- Bu belge aşağıda açıklayacağımız şekilde, îslâm şeriatın-daki önemli hükümlere işaret etmektedir:

a- Bu belgenin birinci maddesi, müslümanların birliğini sağlayan yegâne unsur İslâm olduğuna ve onlardan tek bir millet meydana getiren şeyin yalnızca tslâm olduğuna; ayrıca müslümanların arasındaki ayırıcı özelliklerin ve farklılıkların, bu kapsamlı birlik çerçevesinde eriyip yok olduğuna işaret etmektedir. Bu husus, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şu sözünden gayet açık bir şekilde anlaşılıyor: «Kureyşli ve Yesrib (Medine) li müslümanlarla onlara bağlanmış ve katılmış olanlar, onlarla birlikte savaşanlar, diğef insanlara nazaran ayrı bir ümmet ve topluluktur.» Sağlam ve birbiriyle kaynaşmış bir tslâmi topluluğu kurmak için gerekli olan ilk esas budur.

b- İkinci ve üçüncü maddeler; müslümanların kendi aralarında dayanışması ve birbirine arka çıkmasının gerektiğini en açık şekliyle ortaya koyuyor. Bunun da îslâm toplumunun en önemli niteliklerinden olduğuna işaret ediyor. Buna göre müslümanların hepsi dünya ve âhiret işlerinde birbirinden sorumludurlar. Hakikaten, İslâm şeriatının hükümlerinin tümü bu sorumluluk esasına dayanır. Ve müslümanlar arasındaki yardımlaşma ile birbirinin işini yüklenme prensibi için, uygulama yollarını belirler.

c- Altıncı madde; Müslümanlar arasındaki eşitlik prensibinin, propaganda ve reklâm aracı olması yönünden değil de; İslâm toplumu için gerekli olan önemli şer'î rükünlerden bir rükün olduğuna ve onun en güzel ve en ince bir şekilde tatbik edilmesi gerektiğine işaret ediyor. Müslümanların arasındaki bu eşitliğin sağlanması için, Resûlullah'm şu maddede kararlaştırdığı hükmü ortaya çıkarmak yeter: Bu maddede Resûlullah (s.a.v.): «Allah'ın himaye ve teminatı (mü'minlerden her ferd için) birdir, onların en hakir görülenlerine bile şâmildir» demektedir. Diğer bir deyimle, Müslümanın himaye ve teminatı hakkı, nerde olursa olsun saklıdır ve saygıdeğerdir. Müs-lümanın bir kimseyi himayesi altına alması da yine mahfuzdur. Bu konuda onun himayesinin çiğnenmesi gerekmez. Müslümanlardan kim bir kişiyi himayesine almışsa, bu himayeyi başkasının, hâkim veya mahkûm olarak hiçe sayması mümkün değildir. Bu konuda Müslüman kadın mutlak olarak erkekten ayrı tutulamaz. Nerde olursa olsun, Müslüman kadının, başka birini himayesi altına alması da saygıya değerdir. Rütbesi ve mevkisi ne olursa olsun, hiçbir insanın bu himayeyi hiçe saymaya gücü yetmez. Bu husus mezheb imamlarının ve tüm âlimlerin icmâıyla sabittir[20].

Buhâri ve Müslim ve diğerleri Ebû Tâlib'in kızı Ümmü Hâni'nin. fetih yılı Resûlullah'a gelip şöyle dediğini rivayet ederler: «Ey Alah'ın Elçisi! Anamın oğlu (Hz. Ali'yi kasdediyor), benim ahd ve emân verdiğim fülânı, îbn Hübeyre'yi katledeceğim söylüyor Resûlullah (s.a.v.) da: .Yâ Ümmü Hâni, senin ahd ve emân verdine biz de ahd ve emân verdik» buyurdu.

Bu husus iyice düşünüldüğü vakit, kadının İslarım himayesin, de ve gölgesinde kavuştuğu üstünlüğü, diğer mnletlerde, eşine rastlanmayan bir şekilde, erkeğin kavuştuğu gibi sosyal ve insanî hakların tümüne nasıl kavuştuğu iyice anlaşılır.

Ancak îslâm şeriatının koyduğu bu eşsiz insanî eşitlik ile bugünkü çağdaş medeniyet âşıklarının çığırtkanlığını yaptıkları; taK-litçilik ve gösteriş arasındaki farkı bilmek de önemlidir.

Asıl insanlık fıtratına dayanan, şu dakika eşitlik ilkesinden, erkek ve kadın olarak tüm beşeriyetin mutluluğu hedef alınır. Şu hayvani iştihaların arkasından da, başka birseye bakılmaksızın mümkün olan en geniş bir çerçeve dahilinde kadının erkek için b.r refah ve teselli kaynağı olması maksadı güdülür…

d- Onbirinci maddede bize, müslümanlarm çeşitli işlerinde anlaşmazlıklarında, başvurmaları gerekenin, «âdil bir hakem olan Allah'ın şeriatı ve onun hükmü olduğuna işaret etmektedir. Allahın hükmü ve şeriaU ise Kur'an'm ve sünnetin ihtiva ettiği şeylerdir. Müslümanlar, çeşitli problemlerine bu kaynağın dışında çozum aralarsa, günaha girmiş olurlar. Bu dünyada kendilerini sıkıntıya soktukları gibi âhirette de Allahü Teâlâ'mn azabına müstehak olurlar.

Resûlullah'ın Medine'de İslâm devletini, temeli üzerine kurduğu bu belge, şu yukarıda açıklanan dört hükmü (Birlik, Yardımlaşma, Eşitlik ve Adalet) ihtiva ediyor. Resûlullah (s.a.v.) bu belgeyi müs1 um ani an n yeni toplumlarında takib etmeleri için bir program olarak tesbit etti. Birazcık düşününce ve dikkatlice bakınca, o vesikada, açık bir şekilde diğer önemli hükümler de sezilebilmektedir.

Bu belge tatbik edildiği, içinde bulunanlara uyuiduğu ve ona sımsıkı bağlanıldığı için, bu devlet en kuvvetli ve en sağlam temeller üzerine kurulmuş oldu. Sonra bu devlet, en sağlam ve sarsılmaz bir şekilde dünyanın şarkına ve garbına yayıldı ve beşeriyetin tanıdığı medeniyet ve uygarlığın en güzelini insanoğluna sundu. [21]

---

[1] Bu olayı Buhftrl. Salıllı'lnde: 4/250; İbn Su'cl, Tabakafımla: 2/4; Zerkezl, l'la-inu's-Sacld fi Alıkftml'l-Mcsftcld: 223'de ve dlfcer müellifler de rivayet etmişlerdir… Yalnız uuharinln rivayetinde, Ilcsûlıllah'm on dinara salın aldığı Kadest bulunmamaktadır. Hm Haccr, Felhu'l-Bari'de, Kesûlullah'ın mescidin arsasını o İki çocuk) an on dinara, Musa bin Ukbe'nin yanında satın aldığı rivayetini nakletmektedir. Vâkıdf, arsa um parasını Uz. EUû Bekir'in Ödediğini İlâve etmektedir.

[2] lbn Sa'd. Tabakat: 2/5.

[3] Recez: Yansı veya Üçte bit i kısaltılmış beyitlere denir. »

[4] Buhari: 1/111.

[5] Zerkeşî. i'lAınU's-Sâeld: 224-225.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 203-205.

[6] Zerkeşi, İ'lâmü's-Sâcid: 236.

[7] Bu. ŞiUtî'nİıı KijrUçlUHlı. Muslalıatu binâen, ilimdiler ve ülckller buna ceva. vermiştir…

[8] Zerkeşl. JhaınU's-SiiıMd: 337.

[9] a.g.c, s. 337.

[10] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 205-209.

[11] îbn Hişâm, es-Slyret: 1/504.

[12] Enfâl sûresi, âyet: 75.

[13] Buhâri, KitâbÜVTefslr babı.

[14] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 209-210.

[15] Fethü'1-Bârl: 7/191.

[16] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 210-213.

[17] Bkz.: İbn Seyyidinnas, Uyünü'1-Eser: 1/198.

[18] İmam Ahmed, el-Müsned: 21/10.

[19] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 213-215.

[20] Ancak bunun için belirli şartlar koşulmuştur. Fukahâ bu şartları şöyle zikrettlecek bir himaye olmamas, Meselâ 'Müslümanlara zarar verecek bir himaye olmamas, Meselâ casusun himayesii gibi. Sayısının anırtı olması ve dört ayı geçmemek şartıyla müddetinin de sınırlandırılmış olması şarttır. Bkz. Mugni'1-Muhtâc: 4/238.

[21] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 215-219.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

BEŞÎNCÎ BÖLÜM

SAVUNMA HARBİ DÖNEMİ

- **Giriş**
- **Savaşa Başlama**
- **-Resûlullah (S.A.V.)'ın Yaptığı İlk Savaş-**
- **1- Büyük Bedir Gazvesi**
- **Savaşın Sebebi:**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **2- Beni Kaynuka Ve Yahudiliğin Müslümanlara İlk Hıyaneti**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **-Gayr-i Müslimleri Dost Edinmek -**
- **3- Uhud Savaşı**
- **Savaşın Sebebi:**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **4- Yevmü'r-Racr Ve Biri Maüne Olayları**
- **a- Racî' Olayı (Hicretin Üçüncü Yılı)**
- **b- Bi'r-İ Maûne Olayı: (Hicri Dördüncü Yılı)**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **5- Benî Nadir Yahudilerinin Medine'den Sürgün Edilmesi (Rebiülevvel Ayı, Hicretin 4. Yılı)**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **6- Zatü'r-Rika' Gazvesi**
- **Hâdise Haberlerde Şöyledir:**
- **Dersler Ve İbretler**
- **Bu Gazvenin Tarihi Kritiği:**
- **7- Benî Mustauk Gazvesi (Buna 'Müreysi' Gazası da Denir)**
- **8- İfk Olayı**
- **Dersler Ve İşaretler**
- **9- Hendek Savaşı**
- **Müslümanların Harbe Hazırlanışı:**
- **Hendek Kazanımda Müslumanların Halinden Görüntülen**
- **Hendek Gününde Münafıkların Durumu:**
- **Benî Kurayza'nın Ahdini Bozması:**
- **Bu Esnada Müslümanların Tavrı Ne İdi**
- **Düşmanın Savaşsız Hezimete Uğrayışı**
- **Bu Olaydan Alınacak Dersler**
- **10- Benî Kurayza Kuşatması**
- **Dersler Ve İbretler**

BEŞÎNCÎ BÖLÜM

SAVUNMA HARBİ DÖNEMİ

Giriş

«Savunma Harbi Dönemi» başlığı altında sunduğumuz savaşlar, tiilen savunma harbleridir. Bu savaşların tümü -görüleceği gibi- puta tapıcılann başlattığı düşmanlıklara veya müslumanların aleyhine yaptıkları ittifaklara karşı koymaktır. Bundan dolayı Asr-ı Saâdet'tekî tslâmi da'vet dönemlerinden sadece bir tanesini temsil eder bu savaşlar. Daha sonra İslâm'daki cihad hükmünün aldığı son şekli açıklamaktan uzaktır bu savaşlar. Zira bu savaşlar, yukarıda sadece bir bölümünden söz ettiğimiz, da'vet dönemlerinden biridir. Meselâ: Gizlice da'vet dönemi, sonra açıktan barışçı bir da'vet dönemi gibi…

Biz tslâmî hükmün tümünü, mâkabliyle birlikte teşekkül eden son merhale şeklini, Hudeybiye anlaşmasını takib eden olaylarda göreceğiz. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu merhaleye, Benî Kurayza savaşından dönerken buyurduğu ve Buhâri'nln rivayet ettiği: «Şimdi biz onlara savaş açıyoruz, artık onlar bize savaş açamıyacak» hadisinde İşaret etmişti.

Şimdi biz, İslâm da'vetinin ilk yıllarındaki savunma dönemi olaylarını sunacağız. Onları sunarken konuyu uzatacak ihtilaflara veya lüzumsuz açıklamalara girmeksizin, ilgili hükmü veya gerekli öğüdü ve dersi belirtmekle yetineceğiz. [1]

Savaşa Başlama

-Resûlullah (S.A.V.)'ın Yaptığı İlk Savaş-

önceki konularda demiştik ki, eser ve hadislerin delâlet ettiği en sahih görüşe göre savaşın meşru kılınmaya başlaması, ancak Hicret'ten sonra olmuştu. Bu meşruiyet, Resûlullah'ın Medine'ye hicretinden on iki ay sonra Safer ayının başlarında konuşulmuştu. Resû-lullah (s.a.v.) ilk defa, o zaman savaşmak gayesiyle çıkmıştı. O va-kitki Gaza, «Veddan Gazvesi» idi. Resûlullah (s.a.v.} Kureyş ve Ham-za oğulları oymağıyla savaşmayı aklına koymuştu. Fakat Resûlullah savaşa gerek görmedi. Hamza oğulları, onunla anlaşma imzaladı. Hz. Peygamber ve Ashabı da savaşmaksızın Medine'ye geri döndüler. [2]

1- Büyük Bedir Gazvesi

Savaşın Sebebi:

Resûlullah (s.a.v.), Ebû Süfyan bin Harb'in başkanlığında Şam'dan gelmekte olan, Kuroyş'in bir ticaret kervanının haberini almıg-tı. Resûlullah (s.a.v.) müslumanları, Mekke'de bıraktıkları mallarına karşılık bu kervanın mallarını ele geçirmeye da'vet etti.

Mü‘minlerin bir kısmı bunu hafif bulurken, diğerleri ise ağır buldular. Çünkü onlar bu konuda savaşı akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Ebû Süfyan Mekke yolunda iken durumu araştırdı. Ona, müs-lümanların kervanı ele geçirmek için yola çıktıkları haberi ulaşmıştı. Bunun üzerine o, hemen Zamzam bin Amr el-Gıffâri’yi, Ku-reyş‘e durumu bildirmek ve kendi mallarına sahip çıkmaları için adam hazırlamalarım haber vermek üzere, elçi olarak gönderdi.

Haber, Kureyş‘e ulaşmıştı. Onlar da hemen sür’atle savaş hazırlığı yaptılar. Hepsi savaşmak maksadıyla dışarı çıktı. Hattâ Ku-reyş‘in ileri gelenlerinden bir tek kişi bile geride kalmadı. Sayılan bin savaşçıya yakındı.

. Resûlullah (s.a.v.) da, Ramazan ayından birkaç gece geçmişti ki, ashâbıyla birlikte çıktı. İbn tshâk’ın rivayetine göre sayıları üç-yüz ondört kişi idi. Yetmiş tane de develeri vardı. Ashâb-ı Kiram’-dan, her deveye ikişer üçer kişi nöbetleşe biniyordu. Onlar Kureyş’-in durumunu ve savaşa çıktıklarını bilmiyorlardı. Ama, Ebû Süf-yân kervanım kurtarmayı başarmıştı. Çünkü o. Bedir suyunu solda bırakarak Mekke’ye giden sah;i yolunu tutmuş; kervanını ve ticaretini tehlikeden kurtanncaya kadar koşmuştu.

Kureyş‘in, müslümanlar üzerine yürüyüş haberi de Hz. Peygam-tter’e gelmişti. Bu haber üzerine Hz. Peygamber (s.a.vj, hemen beraberindeki Sahâbe-i Kiram ile istişare etti. Muhacirler güzel söz söylediler. Muhâc-rlerden Mikdâd bin Amr söz alarak şöyle konuştu: «Yâ Resûlâllah! Allah sana, ne emrefcüyse, yerine getir. Biz seninle beraberiz…» Fakat Hz. Peygamber devamlı, E^sâr’a doğru bakıyor ve onlara: «Ey nâs; siz de bana bir işaretle bmlununuz!» diyordu. Bunun üzerine de Ensâr’dan Sa’d bin Muâz ayağa kalkıp, «Yâ

Resülâllah! Vallahi galiba bizi kasdediyorsun,» dedi. Peygamberimiz de: «Evet» buyuranca, Sa’d bin Muâz:

«— Biz sana iman ve seni tasdik ettik. Bize getirdiğin şeyin de hak ve gerçek olduğuna şehadet ettik. Biz, bu hususta dinlemek ve itaat etmek üzere, sana kesin söz verdik. Nasıl istersen öyle yap, biz seninle beraberiz. Seni, Hak din ve Kitab ile gönderene andolsun ki, sen bize şu denizi gösterip dalarsan, mutlaka biz de seninle birlikte dalarız…» dedi.

Resûlullah (s.a.v.), Sa’d’ın sözünden çok hoşlandı. Sonra şöyle buyurdu: Haydi yürüyünüz. Yüce Allah iki taifeden birini muzaffer kılacağını bana va’detti. Vallahi şimdi ben sanki, Kureyş kavminin, harb meydanında vurulup düşecekleri yerlere bakıyor, onları görüyor gibiyim…»

Sonra Resûlullah (s.a.v.) etrafa gönderdiği gözcüler kanalıyla, Kureyş‘in sayısını ve durumunu araştırmaya başladı. Sonunda müs-lümanlar, Kureyş‘in sayısının dokuzyüzle bin arasında olduğunu, müşriklerin liderlerinin tümünün aralarında bulunduğunu öğrendiler.

Ebû Süfyan da kervanı kurtarmayı başardığından, Kureyş‘in Mekke’ye geri dönmesi için haberci göndermişti. Fakat Ebû Cehil: «Vallahi Bedir’e (her yıl burada panayırlar kurar, toplanırlardı) varıp, orada üç gün kalarak, develer boğazlayıp, yemekler yiyip, şarap içip, cariyelere şarkı söyleterek eğlenmedikçe geri dönmeyeceğiz. Başımıza birikecek olan Araplar bizi dinler ve seyrederler. Bundan sonra artık, hep bizden çekinirler…» diyerek yürümeye ısrar etti.

Nihayet müşrikler yürüyerek, vadinin en uzak bir kıyısına gelip karargâh kurdular. Hz. Peygamber (s.a.v.’ ise, Bedir suyunun en yakın bir yerinde konakladı. Habbâb bin Münzir,

Peygamberimize-. «Ey Allah'ın elçisi! Bu karargâh yaptığın yer sana Allah'ın inmeni emrettiği; bizim için, ileri gidilmesi veya geri çekilmesi caiz olmayan bir yer midir? Yoksa şahsî bir görüş neticesi, bir harb ve harb tedbiri olarak mı seçtin?- diye sordu. Hz. Peygamber de: «Hayır, şahsî bir görüş neticesi harb tedbiri icabı olarak seçildi» buyurdu. Bu sefer Habbâb: «Yâ Resülâllah, o haldf burası karargâh olarak inilecek bir yer değildir. Sen halkı buradan hemen kaldır. Kureyş kavminin konacağı yerin yakınındaki su başına gidip konalım. Onun gerisindeki bütün kuyuları kapatalım. Sonra bir havuz yapıp, onu su ile dolduralım. Sonra müşriklerle çarpışalım. Biz susadıkça havuzdan su içeriz. Onlar İse su bulup içemezler ve müşkil duruma düşerler…» dedi. Bu sözler üzerine, Peygamberimiz (s.a. v.) kalktı ve Habbâb'ın tavsiye ettiği yere gidip, oraya karargah kurdular[3].

Sa'd bin Muaz, Resûlullah'a, Medine'de kalan müslümanlann yanına sağ salim olarak dönmesi ve onu kaybetme bahtsızlığına uğramamalah için; kendisine, içinde emniyetle oturacağı bir gölgelik yapmasını teklif etti. Resûhıllah (s.a.v.) da bunu uygun buldular. Sonra Resûlullah (s.a.v.) ashabını, Allah'ın kendisini destek-liyeceğine ve yardım edeceğine ikna etmeye çalıştı. Hattâ O şöyle buyuruyordu: «Falanın vurulup düşeceği yer şurasıdır, falan vurulup düşeceği yer burasıdır (yâni müşriklerden!..) Resûlullah bunu derken elini gösterdiği yerlere koyuyordu. Onlardan hiçbirisi de Resûlullaah'ın elini koyduğu yerlerin ne ilerisine, ne de gerisine, tam gösterdiği yerlere düştüler…[4]

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Bedir savaşında, Ramazan ayının onye-disinde. Cuma gecesi akşamleyin dua ederek, Allah'a yalvarmaya başladı. Duasında şöyle diyordu: «Allah'ım! Kibir ve böbürlenmekle gelen şu Kureyş'tir, sana meydan okuyor. Resulünü yalanlıyorlar!.. Allah'ım! Bana yapmış olduğun yardım va'dini yerine getir. Allahım! Onları sabahleyin helak eyle…»

Hz. Peygamber (s.a.v.) devamlı, ellerini semaya açmış, huşu Ünde tazarru ederek Allah'a yalvarıyordu. Nihayet Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Peygamber'e acıyarak, arkasma sokulup şöyle dedi: «Ya Resûlâllah! Rabbına niyaz ettiğin yetişir. Nefsi myed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki; O, sana olan va'dini muhakkak yerine getirecektir».

Müslümanlar da Allah'tan yardım istiyorlar, zafere ulaştırmasını diliyorlar, yalvarışlarında samimi olduklarını belirtiyorlardı.[5]

Müslümanlarla müşrikler arasında çarpışma, Hicret'in İkinci yılının Ramazan'ının 17. günü, Cuma sabahı başladı. Peygamberimiz eline bir avuç ince kum alıp Kureyş müşriklerine karşı dönerek: Kara olsun, yüzleri!» deyip etrafa saçtı. Saçtığı ince kumdan gözlerine ve yüzlerine dolmayan hiçbir müşrik kalmadı. Yüce Allah da müslümanlar tarafım, savaşan meleklerle takviye etti[6]. Savaş müslümanların lehine büyük bir zaferle sonuçlandı. Bu çarpışmada, müşriklerin ileri gelenlerinden yetmiş kişi öldürüldü, yetmiş kadarı da esir alındı. Müslümanlardan da ondört kişi şehid oldu.

Bu savaşta öldürülen müşriklerin cesedleri -onların arasında, Kureyş-in liderleri de bulunmaktaydı- Bedir kuyusuna atıldı. Resû-lullah (s.a.v.) kuyunun kenarında durup: «Ey falan oğlu filân! Ey falan oğlu filân!..» diye babalarının ve kendilerinin adları ile çağırarak; «…Biz, Rabbimizin bize va'dettiğini gerçek olarak bulduk. Siz de putlarınızın size va'dettiği şeyi hak olarak buldunuz mu?» diye sordu. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.),

Peygamberimize: «Ey Allah'ın elçisi! Şu cansız cesedlere ne diye seslenir, söz söylersin?» deyince, Peygamberimiz (s.a.v.), «Muhammed'in hayatı kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, benim söylediğim sözleri, siz onlardan daha iyi işitir değilsiniz[7]» buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.) esirlerin durumunu ashâbıyla istişarede bulundu. Hz. Ebû Bekir (r.a.), onlardan fidye olarak para alınmasını teklif etti ki; müsümanlara güç kazandırsın. Ve onlar da salıverilsin ki, belki onlara Allah hidâyetini nasib eder. Hz. Ömer bin el-Hattâb (r.a.) da, hepsinin boynunun vurulmasını teklif etti. Çünkü onlar küfrün önderleri ve liderleriydi. Ama Hz Peygamber (s.a. v.) onlara merhametinden dolayı Hz. Ebû Bekir'in görüşü olan, «fid-ye»ye meyletti. Esirler hakkında da böyle karar verdi. Ancak Kur'-an âyetleri, bu konuda; Eesûlullah'ı azarlar mahiyette ve Hz. Ömer'in görüşü olan -esirleri öldürme- fikrini destekler mahiyette inmişti. Bu âyetler: «Hiçbir peygamberin yeryüzünde ağır basıp (harb edip) zaferler kazanıncaya kadar (muharib düşmandan) esirler alması (vâki) olmamıştır…» âyetinden, «…Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve hoş olarak yiyin, Allah'tan korkun, şübhesiz ki Allah çok yarhğayıcıdır, çok esirgeyicidir[8]» âyetine kadardır. [9]

İbretler Ve Öğütler

Büyük Bedir Gazvesi, dinî sorumluluklarını yerine getirmede samimî ve inandıkları prensiplere sımsıkı bağlı olan mü'minlere; Yüce Allah'ın yardım ve desteğini gösteren büyük mucizeleri olduğu kadar, kıymetli öğütleri ve dersleri de ihtiva ediyor.

Biz bu dersleri ve işaretleri aşağıdaki şekilde özetliyoruz:

1- Bedir Gazvesi'nin ilk sebebi bize gösteriyor ki, müslümanlan Resûlullah ile birlikte çıkmaza zorlayan asıl faktör, savaş ve harb olmayıp, ancak Ebû Süfyan başkanlığında, Şam'dan gelmekte olan Kureyş kervanım ele geçirme arzusudur. Şu kadar var ki; şanı yüce olan Allah, kendi kulları için daha büyük bir ganimeti, üstün bir zaferi, bir müslümanm tüm hayatında hedef edinmesi gereken gaye ile en çok uygun düşen daha şerefli bir hareketi murad etmişti. Bunun için de, ardına düştükleri kervanı kendilerinden uzaklaştırıp, onun yerine hiç beklemedikleri bir orduyu karşılarına çıkardı. Bunda, iki hususa işaret vardır:

Birinci Husus Müslümanlarla savaşan harbilerin malları, müslümanlara göre haram olmayan mallar sayılır. Müslümanların, o malları yağma etmeleri, ellerinin yetiştiklerini almaları haklarıdır. Ellerine geçen bu mallar kendilerinin mülkü sayılır. Tüm fukahâ nezdinde, mütte-fekun aleyh olan hüküm budur. Mekke'deki evlerinden, barklarından dışarı atılmış olan Muhacirler, Kureyş'in kervanını yakalama ve ona el koyma arzusunda, haklıydılar. Bunun sebebi ise şudur: Müslümanların Mekke'de bıraktığı, onların hemen ardından da müşriklerin yağmaladıkları mallara karşılık bir misillemedir bu.

İkinsi Husus: Bu maksadın meşru oluşuna rağmen yine de Yüce Allah, mü'-min kulları için bundan daha üstün bir gayeyi ve kendilerine daha layık olan bir vazifeyi murad etmişti. Zaten onlar bu vazife için yaratılmışlardı. Bilelim ki bu vazife, Allah'ın dinine da'vet bu uğurda cihad, i'lâ-i kelimetullah uğrunda malı ve canı feda etmektir. Ebû Süfyan'm ticaretini kurtarmadaki başarısı ne kadar büyük idiyse, Kureyş'le müslümanlar

arasında yapılan savaşta Kureyş'in yenilgisi de o kadar mühimdi. Müslümanların nefislerine verilen bu ilâhi terbiye, Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetinde en açık bir şekilde kendisini gösteriyor: «Hani Allah size, iki taifeden birinin muhakkak sizin olduğunu va'd ediyordu. Siz ise, kuvvetli ve silâhı bulunmayanın, kendinizin olmasını arzu ediyordunuz. Allah da emirleriyle Hakk'ı açığa vurmayı, kâfirlerin arkasını kesmeyi irade buyuruyordu[10]

2- Kureyş kervanının, müslümanlardan uzaklaşmasından sonra, karşılarına baştan aşağı silâhlanmış büyük bir ordunun çıkması üzerine, Resûlullah'm, bu durumu, ashâbıyla müşavere etmek için nasıl bir oturum düzenlediğini düşündüğümüz vakit, iki şer'i işareti öğreniyoruz. İkisinin de önemi pek büyük:

Birinci işaret: Resûlullah'm ashâbıyla müşavereyi kendisine prensip edînmesidir. O'nun hayatının hangi dönemine bakarsak bakalım; siyasetti şer'iyye ve tedbirle alâkalı; aynı zamanda hakkında Kur'an'dan bir nass bulunmayan her işte, bu prensibe sarıldığını görüyoruz. Bunun iç!n müslümanlar, teşrii bir esas olarak, hakkında kitab veya sünnetten bir nass bulunmayan hususlarda, şûranın kaçınılmazlığı üzerinde ittifak etmişlerdir. Hakkında Kitab'tan bir nass veya hükmünü Resûlullah'm te'kid ettiği, sünnetinden bir hadis bulunan konulara gelince; o konuda şûra caiz değildir. Ayrıca onun üzerinde herhangi bir karar verilmesi de gereksizdir.

İkinci işaret: Müslümanlarla, gayr-i müslimler arasında meydana gelen anlaşma, barış ve savaş gibi konuların «Siyâset-i Şer'iyye» denilen veya bazılarının «Hükmü 1-İmamet» adını verdiği bölüme girdiğine işaret. Bunun açıklaması şudur: Asıl olması yönünden, cihad farzının meşruiyeti; herhangi bir neshe veya tebdile imkân tanımayan, tebliği bir hükümdür. Nitekim sulh ve anlaşmaların meşruiyetinin aslı sabittir ki; iptali veya tslâm şeriatı hükümlerinden tecrid edilmesi caiz olmaz. Şu kadar var ki, bunun çeşitli tatbik şekilleri zaman, mekân ve şartlara, müsîümanlann ve düşmanlarının durumlarına göre değişebilir. Bu konuda en sağlam ölçü, yalnızca âdil ve dini bütün bir imamın fliderin) basireti, dindeki samimiyeti ve ihlâsı ile birlikte dini hükümlerde derin bilgisine bağlı siyâseti, özel garazının bulunmaması, müslümanlarla müşavereye ve onların değişik görüşlerinden ve bilgilerinden istifade etmeye önem vermesidir…

islâm Devlet başkanı; düşmanlarla savaşmamayı müslümanîar için daha hayırlı görüp; görüşünün doğruluğunu müzakere ve müşavere ile tesbit ederse; cihad için uygun şartlar gelinceye kadar düşmanla barış imzalaması üzerine vazife olur. Yalnız bu barışın şer'i nasslardan biriyle tezat teşkil etmemesi gerekir. Devlet başkanı, uygun zamanı gözetir. Bu yönde maslahat ve fayda görürse halkını savaşa ve savunmaya teşvik etmesi yine ona vazife olur.

Resûlullah (s.a.v.)'ın hayatından birçok olayların delâlet ettiği ve bütün fakihlerin de üzerinde ittifak ettiği görüş budur. Çok nadir de olsa, müslümanlara kendi yurtlarında ve memleketlerinde, düşman aniden saldırıya geçtiği takdirde, şartlar ve vasıtalar ne olursa olsun, müslümanların kuvvet kullanarak savunmaya geçmeleri farzdır. Bu konudaki farziyet ve mükellefiyet, bütün müslüman erkek ve kadınlara şâmildir…

Fukahânın tümünün üzerinde ittifak ettiği gerçek şudur ki, şûra meşrudur. Fakat şart değildir. Yâni müslüman bir hâkimin (komutanın) kanaatinde ve fikrinde şûradan yararlanması uygun olur. Fakat kendi görüşüne şûra üyeleri karşı çıksalar bile, ekseriyetin

görüşünü alması, üzerine vâcib değildir. Kurtubî bu konuda diyor ki: «İstişare eden kişi, görüşlerin ihtilâfında bakar; eğer mümkün-ise onlardan Kitab ve Sünnet*e en yakın olanını araştırır. Bunun üzerine, onu Allahü Teâlâ o görüşlerden beğendiği birine iletirse;- hemen ona kararım verir ve Allah'a tevekkül ederek, o görüşü uygular[11]».

3- Şübhe yoktur ki araştırmacı şunu soracaktır: Niçin Hz. Ebû Bekir'in, Hz. Ömer'in ve Hz. Mikdâd'ın (r.â.) cevabı Resûlullah'ın gönlünde yeter miktarda itmi'nan uyandırmadı? Ve Hz. Peygamber (s.a.v.) devamlı Ensâr'm yüzüne bakıyordu? Nihayet Sa'd b'n Muâz konuşunca, Resûlullah'ın gönlü rahatladı ve huzura kavuştu?..

Cevab: Gerçekten Resûlullah (s.a.v.) bu konuda özellikle Ensâr'm fikrini öğrenmek istiyordu. Bakıyordu ki, onlar hüküm ve kararlarında; Resûlullah ile kendi aralarında yapılmış olan anlaşmadan ayrılacaklar mı? Çünkü o anlaşma, uyulması gereken özel bir anlaşmaydı. Böyle olunca da, bu anlaşmada kararlaştırıldığı gibi Medine'nin sınırları dışında, onları kendisiyle birlikte savaşmaya ve kendisini savunmaya zorlama hakkı yoktu. Yoksa onlar Cenâb-ı Hak'la birlikte yaptıkları büyük anlaşmadan ve îslâmî hükümlerden ayrılacaklar mı? Bu takdirde de, bu anlaşmaya göre onlardan emin olması Hz. Peygamberin hakkıydı. Bu muahedenin hukukuna riâyet etmeleri ve tüm sorumluluklarını yerine getirmeleri de onların ödeviydi.

Sa'd b. Muaz'ın verdiği cevab iyice düşünülünce, görülecek ki; Ensâr'ın Hicret'ten önce, Mekke'de Resûlullah ile yaptıkları sözleşme, Allah ile yapılan sözleşmeden başkası değildir. Ensâr-ı Kiram, Resûlullah kendi yanlarına hicret ettiği zaman onu korumayı kendilerine ödev kabul ederlerken, Allah'ın dinini ve şeriatını savunmayı da düşündüler. Buradaki problem, onların Resûlullah ile birlikte üzerinde anlaştıkları muayyen maddeler mes'elesi değildir. Halbuki onlar bundan ötesini üstlenmeyi istemiyorlar. Ama asıl mes'-ele şudur: Onlar bundan dolayı., Yüce Allah'ın sözünü de içirte alan büyük bir riskin altına girmişlerdi. Ayet şöyle: «Şübhesiz kî Allah, hak yolunda (muharebe ederek, düşmanları) öldürmekte ve kendileri de öldürülmekte olan mü'minlerin canlarını ve mallarını -kendilerine Cennet (vermek) mukabilinde- satın almıştır[12]».

Bunun için Sa'd bin Muâz (r.a.)'ın cevabi: «Biz sana iman ve seni tasdik ettik. Bize getirdiğin şeyin de Hak ve gerçek olfluğuna şehadet ettik. Biz bu hususta, dinlemek ve itaat etmek üzerfe, sana kesin sözler de verdik. Nasıl istersen öyle yap, biz seninle beraberiz…» Yâni biz seninle birlikte yürüyoruz. Akabe blatmda hep bir-. Hkte üzerinde ittifak ettiğimiz şeylerden daha büyük olan muahedeye uyacağız, şeklinde olmuştu.

4- Devlet başkanı ve komutanın cihad'da ve diğer durumlarda gözcüler ve ileri karakollardan yararlanması, müslüm ani arın da düşmanlarının stratejisini ve durumunu keşfetmek, sayı, teçhizat ve mühimmatı ortaya çıkarmak için, düşmanların arasına casuslar salması caizdir. Yine bu hususta daha başka yollan ve vasıtaları bulup kullanması da onlar için caiz olur. Ancak şu şartla ki, bu yol ve vasıta, düşmanın durumunu öğrenme maslahatından daha önemli olan bir başka maslahata zarar verecek şekilde olmasın… Belki bu vasıta ve yol sır saklamayı veya tuzak kurma türlerinden birini ya da hiyle yapmayı gerekli kılabilir. Bunların hepsi, müslüman-lann maslahatı ve korunması için elzem vasıta olması hasebiyle, güzel ve meşrudur…

Siyret kitablarında şöyle bir rivayet bulunmaktadır:

Resûlullah Efendimiz, Bedir yakınında konakladıkları vakit, ashabından bir adamla birlikte etrafı dolaşırken, ihtiyar bir Arapla karşılaştı. Peygamberimiz ona, Muhammed, Ashabı ve Kureyş hakkında bildiklerini sordu. İhtiyar Arap da: «Kimlerden olduğunuzu bana bildirmediğiniz sürece, size hiçbir bilgi verememe» dedi. Bunun üzerine, Resûlullah (s.a.v.): «Sen bize soracaklarımız hakkında bilgi ver. Biz de sana kim olduğumuzu bildirelim» buyurdu, thtiyar da: Şu şöyle, bu böyle mi?» dey.nce, Peygamberimiz: «Evet» diye buyurdu. Böylece ihtiyar bildiği kadar müşriklerin durumunu, duyduğu kadar da Hz. Peygamber'in ve ashabının durumunu haber verdi. Nihayet sözünü bitirince: «Peki, ya siz kimlerdensiniz?» diye sordu. Resûl-i Ekrem de: «Biz «Su»damz» deyip adamdan uzaklaşırken, ihtiyar: «Hangi sudan, Irak suyundan mı?» diye konuşuyordu.

5- Resûlullah'ın tasarruflarının kısımları Resûlullah (s.a.v.), konakladığı yerin durumu hakkında, Hab-bâb bin Münzir'le arasında geçen konuşma (gördüğüm gibi, o isnadı sahih bir hadîstir) bize gösteriyor ki, Hz. Peygamber'in tasarruflarının hepsi teşri nev'inden değildir. Aksine Resûlullah da birçok zamanlarda herkesin düşündüğü gibi düşünen, akıl yürüten bir beşer olması hasebiyle, birtakım tasarruflarda bulunur. Şübhesiz ki, biz bu gibi tasarruflarında ona uymakla yükümlü değiliz. Bu savaşta kendisinin seçtiği yere konaklaması da bu tür bir tasarruftur. Ama Habbâb bin Münzir'in orduyu başka bir yere nakletmesini nasıl tavsiye ettiğini ve Resûlullah (s.a.v.)'in da buna nasıl muvafakat ettiğini görmüştük, tşte bu, Resûlullah'ın bu yeri seçişinin Allah katından gelen bir vahiy sebebiyle olmadığını, Habbâb (r.a.) kesin olarak öğrendikten sonra olmuştur. Resûlullah'ın siyâset-i şer'-iyye grubuna giren tasarrufları çoktur. Resûlullah'ın yaptığı bu tasarruflar, kendisinin Allah'tan aldıklarını tebliğ eden bir peygamber olması cihetinden değil de, imam ve devlet başkanı olması yönün-dendir. Onun askeri tedbirleri, bağış ve ihsanları da çoktur. Bu konunun, enine boyuna açıklamasını fukahâ yapmıştır. Onları burada sayıp dökmeye imkân yoktur.

6- Allah'a yalvarıp, yakarmanın önemi ve Ondan çokça yardım isteme: Resûlullah'ın ashabını, zaferin kendilerine âit olduğuna nasıl inandırdığım görmüştük. Halka Peygamberimiz (s.a.v.) : «Burası falanın vurulup düşeceği yer.» diye buyurarak, arazide çeşitli yerleri işaret etmişti. Hakikaten bu durum onun haber verdiği gibi gerçekleşmişti. Sahih hadîs-i şerifte de vârid olduğu gibi onlardan hiçbiri; Peygamberimizin elini koyduğu yerin ne ilerisinde, ne de gerisinde; fakat tam gösterdiği yerlere düştüler…

Bununla beraber biz Hz. Peygamber'in; kendisi için yapılmış

gölgeliğin içinde Cuma gecesi boyunca duâ edip; yalvararak Allah'a sığındığını; avuçlarım semaya açarak Allah'ın kendisine va'dettiği zaferi vermesini istediğini, (ellerini fazla kaldırdığından) sırtından ridâsının düştüğünü; Hz. Ebû Bekir'in kendisine acıyarak yanına sokulup: «Yâ Hesûlâllah! Rab bina niyaz ettiğin yetişir artık! Hakikaten Allah sana olan va'dini yerine getirecektir»» dediğini ve yanından hiç ayrılmadığını görmüştük. Resûlullah (s.a.v.), bazılarının vurulup düşecekleri yerleri eliyle gösterdiği ve: «Vallahi ben sanki Kureyş müşriklerinin harb meydanında vurulup düşecekleri yerlere bakıyor, onları görüyor gibiyim» diyecek derecede emin olduğu halde, bu kadar yalvarış ve yakarışlar da niçin?

Cevab: Hz. Peygamber'in zafere olan imanı ve itmi'nanı, ancak Allah'ın, Resulüne yaptığı va'dini tasdik mahiyetinde olmuştu. Allah'ın kendi va'dmden dönmeyeceğinde şübhe yoktur. Çünkü bu savaştaki zafer müjdesi kendisine vahyedilmişti.

Duâ ve yalvarıştaki istiğrakla, elin semaya açılmasına gelince; işte o kulluk vazifesidir ki, insan o vazife için yaratılmıştır. Bu da, her durumda zaferin bedelidir.

Zafer - sebebler ve vasıtalar ne kadar bol olursa olsun - ancak^ Allah katındandır ve O'nun tevfikiyledir. Halbuki Allah CAzze ve Celle) bizden istek ve arzumuzla kul olmamızdan başka birşey istemiyor. Allah'a yaklaşmış olan hiçbir kul, kulluk sıfatından daha büyük bir sıfatla Allah'a yaklaşmamıştır. Hiçbir insan da, hiçbir vasıtayla Allah indinde duasının kabulü ve kendisinin makbuliyet kazanmasını, tezellül ve tazarru ile Allah'a yakarışı kadar sağlam bir yolla elde etmiş olamaz.

Şu dünya hayatında insant tehdit eden, başına üşüşen çeşitli meşakkatler ve çeşitli musibetler, insanın Allah'a yönelmesi, zayıflığını ve kulluğunu hatırlatan düşünceyle onun önünde itiraf etmesi her türlü belâ ve fitnelerden O'na sığınmasını gerektirir. Kendisine kulluğunu hatırlatan, düşünce ve umutlarını Allah'ın yüceliğine ve kudretinin enginliğine çeviren bu sebeb ve âmillerdir… în-san kendi hayatında bu hakıkata karşı uyanık olduğu ve gidişatını onunla renklendirdiği zaman Allah'ın kendi kullarına ta'yin ettiği sınıra ve hedefe varmış olur.

Resûlullah'ın, zafer vermesi için Rabbine yalvarmasında, içten yakarışında ve uzunca duasında eşsiz örneğini gördüğümüz bu ubû-diyyet (kulluk'un) karşılığı, bu savaştaki ilâhî desteğin hak edilmesidir. Şu âyet-i kerime bunu belirtmiştir. Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor ;

«Hani Rabbinizin yardımına sığınıyordunuz da; O, «Ben size birbiri peşinden bin tane melekle yardım ederim[13]» diye cevab vermişti.»

Hz. Peygamber (s.a.v.) bu ubûdiyyet sebebiyle, zafere inanıyordu ve sonucun müslümanlarm lehine olacağından emin idi. Resû-lullah'm, gölgelikteki duruşunda tecelli eden bu ubûdiyyeti ve bunun neticesini; Ebû Cehil'in: «Vallahi, Bedir'e varıp, orada üç gün-kalarak develer boğazlayıp, yemekler yiyip, şarap içip cariyelere şarkı söyleterek eğlen m edikçe, geri dönmeyeceğiz. Başımıza birikecek olan Araplar, bizi dinler ve seyrederler. Bundan sonra artık böylece hep bizden çekinirler» deyişinde kendini gösteren şu azgınlık ve böbürlenme ile mukayese et.

Gerçekten, Allah'a kul olmanın ve O'nun huzurunda eğilmenin sonucu, üstün haysiyet ve yüce bir şeref olduğundandır ki, dünyanın tüm mağrur adamları o izzet ve şerefe boyun eğdiler. Kibirlenme ve azgınlığın neticesi de, zillet ve helak oldu. Ehline .hazırlanmış bir mezardı sonucu… Çünkü onlar, kendilerine mezar olan o yerde, şarap içecekler ve şarkıcılar şarkı söyleyip onları eğ-lendirecekti… Sırf Allah için yapılan kulluk, her ne zaman, azgınlık ve gururla çarpıştıysa, sürme tu İlah böyle tecelli etmişti zaten…

7- Bedir Gazvesinde Allah'ın melekleri yardıma göndermesi: Bedir Savaşı, sadık mü'minleri destekleyen ve onlara yardım eden mucizelerin en büyüğünü ihtiva ediyor. Yüce Allah o savaşta, melekleri savaşmak üzere, müslümanlarm yardımına gönderdi. Bu hakikat, sahih hadîslerin ve Kur'an'ın açık delaletiyle sabittir. İbn Hişâm, Hz. Peygamber'in gölgelikte bir miktar uykuya daldığını ve sonra uyanıp; «Müjde yâ Ebâ Bekir! Allah'ın nusreti geldi. İşte Ceb-, râil, atının yularından tutmuş, Nakve[14]'ye doğru çekiypr» diye buyurduğunu rivayet ediyor. Buhârl bu hadisi buna yakın bir lâfızla, rivayet etmiştir[15].

Meleklerin, müslümanlarla beraber savaşmak için inmeleri, onların kalblerini mücerred tatminden ve Allah'tan fazlaca yardım istemelerine karşı, moral vermekten ibarettir. Onların, Allah yolunda ilk savaş tecrübeleri olmasıyla birlikte, kendilerinden sayı ve malzemece üç kat üstünlükleri bulunan insanların karşısına dikilmeleri bu durumu gerektirmişti. Yoksa zafer Allah katındandır. Meleklerin, bunda doğrudan herhangi bir etkisi yoktur. Bu hakikati belirtmek için, Yüce Allah, meleklerin iniş sebebini açıklayarak şöyle buyurmuştur: «Allah, bunu ancak bir müjde olması ve kaîbleri-nizin yatışması için yapmıştı. Zafer ancak, Allah katındandır. Doğrusu Allah güçlüdür, hakîmdir[16]

8- Ölülerin kabir hayatı:

Resûlullah (s.a.v.)'ın kuyunun ağzında durup, müşriklerin ce-sedlerine seslenmesinde, canları çıktığı halde onlarla konuşmasında; bu esnada da Hz. Ömer (r.a.)'e verdiği cevabta, ölü için hakikatim ve keyfiyetini anlayamadığımız özel ruhi bir hayatın varlığına, ölülerin ruhlarının kendi cesedleri etrafında devamlı döndüğüne açık İşaret ve delil vardır. Kabir azabının ve ni'metinin mânâsı da buradan anlaşılabilir. Şu kadar var ki; bunların hepsi, şu bizim dünyevi idrâklerimiz ve akıllarımızla tesbit edilemeyen ölçülere göre yaratılmıştır. Çünkü bu husus, bizim akli ve maddi tecrübelerimiz ve müşahedelerimiz ötesinde, «Melekût Alemi» diye isimlendirilen şeylerdendir. Bunlara inanma yolu ise, bize haberi sağlam ve kesin yolla ulaştıktan sonra onlara teslim olmaktır.

9- Esirler mes'elesi:

Resûlullah (s.a.v.)'ın esirler hakkındaki müşaveresi sonunda da fidye ödemeleri şartıyla serbest bırakılmalarına karar vermesi, daha sonra bu hükmü vermelerinden dolayı Resûlullah'ı ve ashabını kınayan âyetlerin inmesi mes'elelerinden yürüyerek denir ki; bütün bunlarda çok önemli hikmetler vardır :

a) Esirler ve Peygamberimizin içtihadı: Bu olay bize gösteriyor ki, Resûlullah'm içtihad etme hakkı vardır. Bu görüşü benimseyenler -onlar usûl âlimlerinin cumhurudur- Bedir esirleri mes'e-lesini buna delil göstermişlerdir. Resûlullah'ın içtihad etmesi sahih olunca, buna binâen içtihadında isabet veya hatâ etmesi de sahih olur. Şu kadar var ki, hatâ sürekli devam etmez. Bilâkis, onun içti-hadlarını tashih eden, Kur'an'dan bir âyetin inmesi gerekir. Bu hususta herhangi bir âyet inmemiş ise, bu durum Resûlullah'ın içtihadının Allah'ın ilmindeki gerçek üzere vuku bulduğuna delil teşkil eder.

b) Bedir savaşı, müslumanların sayıca az ve güçsüz oldukları bir dönemde, Allah yolunda savaşmak ve fedakârlık etme yönünden ilk denenmeleri oldu. Ayrıca, savaşın ardından da, fakr ve ihtiyaç içinde bulundukları bir halde; karşılarına ganimet ve mal çıkarılmak suretiyle denenmişlerdi. Yukarıda söylediğimiz gibi, Allah müs-lümanları, zayıf hallerine rağmen savaş tecrübesine tâbi tutarak, hikmeti gereği zaferi apaçık taddırarak gönüllerini yatıştırıp başarıya ulaştırmıştır. Daha sonra da ilâhî hikmet, münasib bir vakit gelince, fakr ve ihtiyaçla beraber mal ve ganimet de göstererek, ince terbiye metodlanyla onları denedi. Bu savaşın peşinden, bu tecrübenin eseri, iki olay da kendini göstermişti. Birinci olay şudur: Müşrikler, yenilgiye uğrayıp, arkalarında çeşitli malları bırakıp kaçınca; bazı müslümanlar ganimet almakta yarışa girdiler. Ve öbür-leriyle ganimetin kimin hakkı olduğunda ihtilâfa düştüler. Neredeyse bunun üzerine kavga ediyorlardı. Savaşçılar arasında ganimetin dağıtılması hükmü henüz gelmemişti. Resûlullah'a bu durumu soruyorlar ve bu konuda anlaşmazlıklarını Resûlullah'a kadar götürüyorlardı. îşte o zaman

şu âyet-i kerimeler indi: «Ey Resulüm! Sana ganimetlere dair soru soruyorlar. De ki, «Ganimetler, Allah'a ve Peygamberine aittir. İnanıyorsanız, Allah'tan sakının. Aranızdaki münâsebetleri düzeltin. Allah'a ve Peygamberine itaat edin. tnanan-lar ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman, kalbleri titrer» âyetleri okunduğu zaman bu onların imanlarını artırır ve Rabîerine güvenirler…[17]».

Okuyucu da görüyor ki, bu iki âyette, onların sorularının cevabını taşımıyor. Bilâkis bu âyetler, onları konudan uzaklaştırıyorlar. Çünkü enfâl (ganimetler) onlardan birine âit değildir. Aksine o, Allah'a ve Resulüne aittir. Ama onlara yaraşan şey aralarındaki vuku bulan bu anlaşmazlığı düzeltmek, emrettiği hususta Allah'a itaat, yasaklarından da sakınmaktır, tşte onların ödevi budur. Ama mal ve dünya konusuna gelince; her ikisinde de Allah'a güvenmelidirler. Müslümanlar, şu iki âyetin işaretine yönelip, kavgaya düştükleri konudan dikkatlerini uzaklaştırınca, hemen ardından ihtilâfa düştükleri ganimetlerin savaşçılar arasında nasıl taksim edileceği mes'elesini açıklığa kavuşturan yeni bazı âyetler geldi. Görüldüğü gibi bu durum, üstün terbiye metodlarmın en çarpıcısıdır.

İkinci olay da şudur: Resûlullah (s.a.v.) esirler konusunu as-hâbıyla görüşürken, ashabın gönülleri, esirlerin fidye ödemelerine daha yatkındı. Bu konudaki mülâhaza ise; onlara karşı şefkat ve merhametle muamele sonucunda hidâyetlerinin te'min umuduydu. Aynı zamanda Muhacirlerin Mekke'de bıraktıkları mallara karşılık bu fidye ile dünya işlerini birazcık olsun düzeltmiş, bii nov'i tazminat almış olacaklardı. Resûlullah'm gönlünün de yattığı bu durum, onun kendi arkadaşlarına karşı ne kadar şefkatli olduğunu gösterir. Bu şefkat ile Muhacirler Bedir gazvesine giderken, Resûlullah onların durumunu görünce, elini onlar için duaya kaldırmıştı. Muhacirlerin üzerinde fakirlik ve yoksulluk belirtileri gözüküyordu. îş-te o vakit Resûlullah, Allah'a şöyle niyazda bulundu: «Allah'ım! Onlar yayadır, sen onları binekli kıl. Çıplaktırlar, sen onları giydir. Açtırlar, sen onları doyur[18]».

Fakat ilâhî kader, şartlar ve durum nasıl olursa olsun, yalnızca dini düşünce esasına dayanan yüce dâvadaki karar için, müs-lümanların mala ve paraya bakışlarını bir ölçü veya ölçünün bir parçası yapmalarına izin vermedi. Çünkü onlar bu tür bir tecrübe ile ilk defa karşı karşıya geldiklerinden; bu görüş üzere bırakılmış olsalardı, bu görüş sürekli bir kaide haline gelirdi. Böyle olunca da, çeşitli dünyevi maksadlardan herhangi birşeyin ulaşamayacağı bir yücelikte kalması gereken bu gibi hüküm ve kararlan, maddî nazarla görme alışkanlığı sürer giderdi. Dünyanın arkasından koşarak giden ve dünyanın zevkine ve tadına dalan kişilerin, artık ondan vazgeçmesi ve nefsini onun zevkinden alıkoyması çok zor olurdu…

Müslim, Hz. Öber bin el-Hattâb (r.a.î'ın şöyle dediğini nakleder:

Bedir esirlerinin kurtuluş fidyesi ödemeleri kararlaştırıldıktan sonra, Resûlullah'ın huzuruna girdim. Bir de ne göreyim; Resûlullah (s.a.v.), Ebû Bekir'le birlikte oturmuş ağlıyorlar. «Yâ Resûlal-lah, seni ve arkadaşını ağlatan hâl nedir, bana haber ver de, ağlanacak bir durum bulursam, ben de ağlarım. Ağlanacak bir durum bulamazsam, ikinizin ağlamasına katılırım» dedim. Resûlullah (s.a.v.): «Senin arkadaşların esirlerden fidye alınmasını bana tavsiye ettiklerinden ötürü, uğrayacağınız azabın, şu ağaç (Resûlullah'ın yanıbaşında bulunan bir ağaç) tan daha yakın olduğu bana gösterildi. Yüce

Allah, «Hiçbir peygamberin, bulunduğu yerde düşmanlarını ağır bir mağlûbiyete uğratıp, kımıldanamaz bir hale getirmedikçe onlardan esirler alması lâyık ve vâki değildir» âyetinden, «…Artık, aldığınız o ganimetlerden helâl ve temiz olarak yiyiniz. Allah'tan korkunuz. Şübhe yok ki, Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir» âyetine kadar indirdiği âyetlerde buna işaret buyurdu[19]» dedi[20]…

2- Beni Kaynuka Ve Yahudiliğin Müslümanlara İlk Hıyaneti

İbn tshâk naklediyor:

Benî Kaynuka olayı şöyle olmuştur: Re sulu Hah (s.a.v.) onları, Kaynuka oğulları pazarında topladı. Sonra onlara: «Ey Yahudi topluluğu! Siz, Allah tarafından Kureyş'in uğradığı azab gibi bir azaba uğramaktan korkunuz ve Müslüman olunuz! İyi bilirsiniz ki, ben Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberim. Bunu da kitabınız (Tevrat)'ta ve Allah'ın size olan ahdinde buluyorsunuz» dedi. Bunun üzerine Kaynuka yahucLleri:

«—Yâ Muhammedi Çarpışmayı bilmez, dağınık görüşlü bir kavimle karşılaşıp onları ezmek fırsatını bulman seni aldatmasın! Sen bizi kendi kavmin gibi mi görüyorsun? Eğer bizimle çarpışacak olursan, nasıl adamlar olduğumuzu o zaman anlarsın» dediler.

İbn Hişâm'ın Abdullah bin Ca'fer'den, onun da Ebû Avâne'den rivayetine göre:

Bir Müslüman Arap kadını bazı şeyler satmak üzere, Kaynuka oğullan pazarına gidip, satacağını sattıktan sonra, bir kuyumcunun dükkânına oturmuştu. Orada bulunan yahudiler, kadının yüzünü açmak istedilerse de, kadın buna diretti. Kuyumcu, kadıncağızın elbisesinin arka eteğini sırtına iliştirdi. Kadın ayağa kalkınca edeb yeri göründü. Yahudiler gülüşmeye başladılar. Kadın feryâd etti. O sırada oralarda bulunan müslümanlardan birisi, Yahudi kuyumcunun üzerine atılıp, onu öldürdü. Yahudiler de toplanıp müslüma-nı öldürdüler. Öldürülen müslümamn ailesi de, yahudilere karşı, müslümanlardan imdad istedi. Müslümanlar yahudilere karşı öfkelendiler. Bu yüzden Kaynuka oğulları yahudileri ile Müslümanlar arasında husûmet başladı. Resûlullah ile aralarında bulunan anlaşmayı bozan yahudilerin ilki bunlar oldu[21].

Taberi ile Vâkıdi'nin rivayetlerine göre, bu olay Hicret'in ikinci yılında, Şevval ayının ortasında oldu[22].

Bunun üzerine, Resûlullah (s.a.v.), Kaynuka oğullarını bir müddet kuşatma altında tuttu. Sonunda Resûlullah'ın kararına boyun eğdiler. O sırada Abdullah bin Ubey bin Selûl, Resûlullah'a baş vurarak: «Yâ Muhammedi Benim müttefiklerime Ve dostlarıma iyilikte bulun!» dedi. Peygamberimiz ona yüz vermedi. Abdullah bin Ubey bin Selûl, elini Resûlullah'ın gömleğinin yakasından içeri soktu. Hz. Peygamber (s.a.v.) öfkelendi ve orada bulunanlar, Resûlullah'ın yüzünde kızgınlık belirtilerini gördüler. Peygamberimiz, onun bu küstahça davranışına karşı: «Yazıklar olsun sana, bırak yakamı» dedi. O da: Bırakmam vallahi! Beni Kızıl ve Karalara karşı koruyan şu üçyüz zırhlı, dörtyüz zırhsız kişileri, bir sabahta kılıçtan mı geçirmek istiyorsun? Vallahi ben bu kadar insanların yüzünden felâketin aleyhe dönebileceğinden korkuyorum, dedi. Resûlullah da: «Onları sana bağışladım. Onlara, Medine'den çıkmalarını ve civarında bile kalmamalarını söyle!»

diye buyurdu. Bunun üzerine yahudiler çıkıp, Şam Ezraatı'na gittiler. Çoğunluğu orada helak oldu.

Abdullah bin Ubey gibi, Ubâde bin Sâmit de bu yahudüer ile müttefik idi. Hemen Resûlullah'a koşup: «Yâ Resûlâllah! Ben, Allah'ı, Peygamberini ve mü'minleri dost edindim, Şu kâfirlerin ittifakından ve dostluğundan uzaklaştım», dedi.

Abdullah bin Ubey bin Selûl ile Ubâde bin Sâmit hakkında şu aşağıdaki âyetler indi:

«Ey iman edenler! Yahudileri de, hıristiyanları da kendinize dost edinmeyiniz! Onlar ancak birbirlerinin dostlarıdırlar. İçinizden kim onları dost edinirse, o onlardan olur. Şübhe yok ki Allah, o zalimler güruhunu doğru yola çıkarmaz.

Yüreklerinde hastalık bulunan kimselerin (devrin aleyhimize dönmesinden ve başımıza bir felâket gelmesinden korkuyoruz!) diyerek, onların arasında (yardakçılık edip) konuştuklarını görürsün. Umulur ki, Allah yakında o fethi veya kendi tarafından bir emri ihsan ediverir de, onlar yüreklerinde gizledikleri şeye pişman olurlar.[23]

İbretler Ve Öğütler

Bu olay, baştan sonuna kadar, Yahudilerde bulunan, hıyanet ve döneklik huyunu sergiliyor. Etraflarında komşu olan veya aralarına karışmış olan insanlara kötülük etmeden veya hıyanette bulunmadan onlarla birlikte yaşamak, yahudilerin hoşuna gitmez. Yahudiler, hıyanet için bütün yolları ve metodları kullanmakta en mükemmel istidada sahiptirler. Biz, bu olayın genişçe açıklamasını araştırırken birçok dersleri ve prensipleri çıkaracağız. Onları aşağıda şöyle özetliyoruz:

1- Müslüman kadının örtüsü:

Gördük ki bu hâdisenin sebebi, yahudilerin, Müslüman Arap kadınının yüzünü açmak istemeleri idi. Bu olay, Müslüman kadının kendi özel bir işini görmek için Yahudi çarşısına girdiği vakit olmuştu. İbn Hişâm'ın naklettiği bu sebeb ile diğer seyircilerin rivayeti arasında tezad yoktur. Çünkü bu ikincilere göre, müslüman-lann Bedir savaşında kazandıkları zaferi, yahudiler çekemediğinden bu tür taşkınlıklara girişmişlerdi. Yahudilerin, Peygamberimize: «Eğer bizimle çarpışacak olursan, bizim nasıl adamlar olduğumuzu sen o zaman anlarsın» diye sarfettiklen sözler, onların kinini ortaya koyuyor. Öyle görünüyor ki, iki sebeb de birlikte vukubulmuş-tur. Onlardan biri diğerini tamamlıyor. Çünkü, yahudilerin sadece kinlerini kelimelerde ve yüzlerinde açığa vurmasından dolayı, Resûlullah'ın aralarındaki anlaşmayı bozması çok uzak bir düşüncedir. İbn Hişâm'm rivayetine göre, bilâkis yahudilerin müslüman-lara karşı kötü davranmış olmaları gerekir…

Bu olay gösteriyor ki, İslâm'ın kadına farz kıldığı örtünme, kadının yüzünü de içine almaktadır. Yok eğer böyle olmasaydı, kadının yüzünü örterek yolda yürümesine herhangi bir ihtiyaç kalmazdı. Müslüman kadının yüzünü örtmesi, kendisine emredilen dini bir hükmü yerine getirme duygusuyla olmamış olsaydı, elbette yahudi-ler, kendilerini bunu yapmaya iten birşey bulamazlardı. Çünkü ya-hudiler bununla, kadındaki, açıkça görülen dini şuuru rencide etmek istediler.

Denilebilir ki, îbn Hişâm'ın rivayetinde tek kaldığı bu olayda biraz zayıflık vardır. Bu gibi

bir hükme, delil teşkil edecek kuvvette de değildir. Ancak buna şehadet edecek diğer sahih hadîsler çoktur. Onları tenkid etmeye de imkân yoktur.

Buhârİ'nin Hz. Âişe (r.aJ'den, ihrama giren kişinin giyeceği elbise bahsinde rivayet ettiği şu söz bunlardan biridir. Hz. Âişe şöyle demiştir: «îhrama giren kadın ağzını burnunu örtemez, yüzünü peçe vs. ile örtemez, Za'feran veya Vers sürülmüş elbise de giyemez.» Bunun bir benzerini de tmam Mâlik; Muvatta'ında Vâfi'den, o da Abdullah bin Ömer'den rivayet etmiştir ki, ihramlı kadın yüzünü peçe ile örtemez, eldiven giyemez[24]..

Kadının, hacda ihram esnasında yüzünü yaşmaklaması veya peçe takmasının yasaklanmasının anlamı nedir? Bu yasak, erkeğe değil de, niçin özellikle kdına konulmuştur? Bu yasağın, o zaman Müslüman kadının yüzünü peçe ile kapamasından ve yaşmaklamasından dolayı meydana geldiğinde şübhe yoktur. Öyle ise var olan bu hüküm, hacda bu istisnayı gerekli kıldı.

Müslim'in ve diğer hadis imamlarının rivayet ettiği Fâtıma bin-ti Kays hadîsi de yine bunlardan biridir. Fâtıma binti Kays'ı kocası boşamıştı. Boşama işi kesinleşince, Resûlullah (s.a.v.) ona; Ümmü Şerîk'in evinde, iddetini beklemesini emretmişti. Sonra Resûlullah (s.a.v.) ona haber göndererek; Ümmü Şerik'in evini ashabının sık sık ziyaret ettiğini ona bildirdi. Ve ona, şöyle emretti: «Sen amcanın oğlu İbn Ümmü Mektûm'un yanında iddetini bekle. Çünkü o, gözleri görmeyen bir adamdır. Sen, başörtünü bıraktığın zaman o, seni görmez», buyurdu.

Bu hadîs, kadının yüzünü ve vücudunun diğer kısımlarını, yabancı erkeklere karşı, setretmesinin farz olduğuna delâlet etmesi cihetiyle vârid olmuştur.

Erkeğin, kadının yüzüne bakmasının haram olmasına delâlet yönüne gelince; bu hususta da, birçok hadis-i şerifler vârld olmuştur :

imam Ahmed'in, Ebû Dâvud ve Tirmizî'nin de Berire'den rivayet ettiği hadis-i şerif bunlardandır. Berire demiştir ki; Resûlullah (s.a.v.), Hz. Ali'ye şöyle buyurdu: -— Yâ Ali! Bir bakıştan sonra tekrar bakma. Zira birinci bakış senin için caiz ise de, ikincisi değildir.» Yine Buhâri bu konuda İbn Abbâs'tan şunu rivayet eder: «Resûlullah (s.a.v.) kurban gününde, Minâ'da Fadl bin Abbas'ı bineğinin arkasına almıştı. Bu esnada Has'am kabilesinden genç ve güzel bir kadın Resûlullah'a fetva sormak için gelmişti. Fadl bin Abbas bu kadına bakmaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.), Fadl'ın çenesinden tutup, kadına bakmasın diye yüzünü başka tarafa çevirdi».

Oukuyucu, bu hadislerde iki yasağın biraraya geldiğini görüyor: Biri, kadının yabancı erkekler karşısında yüzünü veya vücudunun bir başka yerini açmasının yasak oluşu. Diğeri ise; erkeğin kadına bakmasının yasak oluşu… Bu hadislerde, kadının yüzünün yabancı erkekler karşısında avret (kapanması gereken yer) olduğuna delâlet vardır. Ancak, öğrenme, şahidlik, tedavi zarureti g bi özel durumlar bundan müstesnadır.

Kadının yüzünün ve ellerim avret olmadığı görüşüne sahib olan mezheb imamlarına göre, onları örtmek vâcib değildir. O imamlar, bunun aksine delâlet eden yukarıdaki hadis-i şeriflerin, vücûb değil de mendûb olduğuna hamlettiler. Şu kadar var ki; bütün imamlar, kadının vücudundan herhangi bir yere şehvetle bakmanın caiz olmadığında, günah işlemenin yaygınlaşıp, kadına bakan fûsık-ların ve kötü niyetlilerin çoğunluğu teşkil ettiği zaman ve zuminde, kadının yüzünü örtmesinin vâcib olduğunda ittifak etm şlerdir.

Bugünkü müslümanların durumu : Fısk u fücurun, kötü ahlâk ve terbiyenin yaygınlaştığı

gözönündc bulundurulunca; bu durumda, kadının yüzünü açmasının caiz olduğunu söylemeye imkân bulunmadığı anlaşılmış olur… Hakikaten bugün İslâm toplumunun gösterdiği bu tehlikeli düşüş karşısında müslümanlara şu yaraşın Bu tehlikeli dönemi atlatıncaya, dizginleri kend: ellerine alıncaya kadar, daha dikkatli yürümeleri, daha tedbiri elmaları,..

Kısa bir ifadeyle deriz ki, genel bir Islâmi program dahilinde tutacak, meşru hududu aşmaktan ve ölçüyü kaçırmaktan alıkoyacak, dun ve içt mai bir akım icad edilmediği sürece; dinî ruhsatlara yönelmek k'^uun ayağını kaydırır, vacibleri terk ve herşeyi mubah görmeye goturur

Bir kısım insanların şu anlayışı ne kadar da tuhaftır: Bunlar koylaştırma ve hafifletme makamında, «zamanın değişmesiyle hükümler de değişir» kaidesine tutunarak vacibleri mubah kılmaktadırlar. Fakat bunun aksine b.r durum olunca da, bu kaidenin mutlak olduğunu düşünmüyorlar. Halbuki ben, içinde bulnuduğumuz dönemin gereklerine bakarak yürürken, daha çok sakınmayı ve Allah müslumanlara, istenilen Islâmî toplumu hazırlayıncaya kadar, çok daha ölçülü yürümenin gerektiğine inanıyorum. Sürçmenin çok olduğu bu döneme bakarak kadının yüzünü örtme zaruretinde, zamanın değişmesiyle hükümleri değiştiren zarureti gösterecek b!r örnek de bulamıyorum…

2- Benî Kaynuka yahudileri yüzünden çıkan bu hâdise, onların müslumanlara karşı kalblerinde bulunan gizli kine işaret ediyor. Fakat yahudilerin, müslumanlara karşı olan kinlerini gzleme-yi ve hilelerini saklamayı başardıkları bu üç yıl süresince, neden bu kinin belirtileri ortaya çıkmakta gecikti?

Cevab: Onların duygularını alevlendiren, içlerinde bulunan gizli kini ortaya çıkaran asıl sebeb müslümanların Bedir savaşında elde ettikleri zaferdir. Bu zafer yahudilerin hiç beklemedikleri bir sonuçtu. Böyle olunca da, içlerinde taşıdıkları kin ve öfke onları sıkmaya başladı ve başvurdukları bu gibi şeylerle hasetlerini ortaya koymaktan başka bir yol bulamadılar. Nihayet onların kinleri, müslümanların Bedir'de elde ettikleri parlak zaferi müteakip ortaya attıkları sözlerde ve yorumlarda açık bir şekilde kendini gösterdi…

îbn Cerîr, Medine yahudilerinden biri olan Mâlik bin Sayf'ın Bedir dönüşünde, bir kısım müslumanlara şöyle dediğini rivayet eder: «Savaşmayı bilmeyen bir Kureyş topluluğu ile karşılaşmanız sizi aldatmasın. Şayet biz, sizin aleyhinize aldığımız kararı uygulama alanına koysak, bizimle savaşmaya gücünüz yetmez.»

Eğer yahudiler, müslümanlarla kendileri aralarında bulunan anlaşma ve sözleşmelere saygı gösterselerdi, elbette müslümanlardan onlara bir kötülük gelmez, onları evlerinde ve yurtlarında rahatsız edecek bir kimse de çıkmazdı. Ancak onlar, şerre rızâ gösterdiler. Böylece de şer, dönüp dolaştı kendi başlarına geldi.

3- İslâm'da münâfık'a yapılan muamele :

Bu olay ve bunun ardından, Abdullah bin Ubey'in gördüğümüz şekliyle yahudileri savunması olayı, bu adamın münafıklık halinden hiçbir şeyi hemen hemen gizli bırakmıyor. Onun bu durumundan anlaşılıyor ki, bu adam, islâm'a nifak sokmak istiyor, kalbinin derinliklerinde İslâm'a ve müslümanlara yalnızca kötülük besliyordu.

Ancak Resûlullah ts.a.v.) buna rağmen ona bir Müslüman muamelesi yapıyordu. Onun hukukunu çiğnemiyor, ona verdiği sözden asla caymıyordu. Resûlullah (s.a.v.) hiçbir zaman ona bir müşrik veya bir mürted ya da müslümanhğında yalancı bir kişi muamelesi

yapmadı. Israr ettiği ve çok yalvardığı hususlarda Resûlullah, onun bu arzularını yerine getirdi.

Bu olay - bütün âlimlerin ittifak ettiği gibi - bir münafığa, şu dünyada müslümanlann bir müslümanmış gibi davranmaları gerektiğine işaret ediyor. Bir münafığın münafıklığı kesin olsa bile yine de böyle muamele görür. Bunun sebebi, îslâmî hükümlerin iki yönden oluşmasıdır. Biri bu dünyada uygulanma yönü. Müslümanlar, kendi aralarında ve kendi toplumlarında bunu tatbik etmekle mükelleftirler. Bunun denetiminin, halife veya devlet başkanı üzerine alır. Diğer yönü ise âhirette tatbik edilenidir ki, o da sadece Allah'a kalmıştır.

Birincisi dünyevi olup, maddi ve duyularla anlaşılabilen kazi deliller üzerine kurulur. Çünkü bu hükümlerin neticelerinden yalnızca zahirin icabı ne ise o yapılır. Bu işte vicdani delillerin ve istintaç edilen karinelerin hiçbiri etkisi yoktur.

İkincisi ise, vicdani kanaatlere dayanır. Bu konudaki karar Allah'a havale edilir. Bu kaideyi belirtmek maksadıyla Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyuruyor: «Şimdi biz, amellerinizin bize görünen yanıyla sizi değeıiend'riyoruz.» Bu hadisi Buharı rivayet etmiştir. Yine Resûlullah (s.a.v.), BuhârÎ ile Müslim'in rivayet ettiği hadîste şöyle buyurur: «Sizler dâvalarınızı bana arzediyorsunuz. Bazınız (haksız iken) hüccetini daha düzgün ifadelere göre (doğru zannederek) onun lehine hükmedebilirim. Binâenaleyh kimin lehine, bir Müslüman kardeşinin hakkı ile hükmetmiş isem, sakın bu hakkı üzerine almasın. Ancak o, ateşten bir parçadır.»

Bu kaidenin meşru kılımşındaki hikmet; insanlar arasında, adaletin, tam bir güven içinde, oyuncak haline getirilmeden ve haklar ihlâl edilmeden icra edilmesidir. Çünkü, bazan bir kısım hâkimler,

nefsanî ve şahsî içtihadlarına kapılarak, bazı kişilere haksız yere zarar verme yolunu tutabilirler.

Bu şer'i kaidenin uygulaması olarak; Resûlullah (s.a.v.), münafıkların içlerinde gizledikleri ve görünürde bulunan birçok hallerini bilmesine ve Allah katından kendisine vahiyle bildirilmesine rağmen, münafıklara ahkâm-ı şeY'iyyede hiçbir ayırım yapmadan; müs-lümanlara yaptığı muamelenin aynisini yapıyordu…

Bu durum, müslümanlann, münafıklara karşı daima dikkatli olmalarına ve onların davranışları karşısında tam b.r uyanıklık içinde bulunmalarına aykırı değildir. Bu, her yerde ve her zamanda müslümanlann başta gelen ödevlerindendir. [25]

-Gayr-i Müslimleri Dost Edinmek -

Biz bu hâdisenin teşriî sonucu hakkında (ki, o da, bu olayı açıklamak için inen Kur'an âyetleridir) düşündüğümüz zaman; herhangi bir Müslümanın, bir gayr-â müslimi kendisine dost (yâni aralannda yardımlaşma ve dostluk mes'ûliyetinin müşterek olduğu) bir arkadaş edinmesinin caiz olmadığını anlamış oluyoruz.

Müslümanlar arasında, üzerinde ihtilâfa düşülmemiş İslâmİ hükümlerden biri de budur. Çünkü bu konudaki sarih Kur'an âyetleri birçok yerde tekrar edilmiştir. Ayrıca bunları tavzih eden hadis-i şerifler de mânevi tevatür derecesine ulaşıyor. Bu delilleri burada

serdetmeye imkân yoktur. Zaten onlar, herkes tarafından bilinen, araştırmacıya gizli kalmayan şeylerdir.

Bu hükümden yalnızca bir durum istisna edilmiştir. O da, müs-lümanların çok zayıf oluşları sebebiyle, bu dostluğa mecbur bırakıldıkları zamandır. Çok zayıf olmaları, jstemiyerek onları buna sev-keder. Cenâb-ı Hak, bu konuda şöyle buyurarak izin vermiştir: «Mü'-minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah katında bir değeri yoktur. Ancak onlardan gelebilecek bir tehlikeden dolayı sakınmanız müstesnadır. Allah size asıl kendisinden korkmanızı emreder. Nihayet gidiş de ancak Allah'adır[26]».

Şurasını bilmemiz gerekir ki, gayr-i müslimleri dost edinmeyi yasaklamak, onlara karşı kin gütmeyi emretmek anlamına gelmez. Zaten Müslümanın, insanlardan herhangi birine karşı kin taşıması yasaklanmıştır. Yalnız burada, insanın herhangi bir kişiye Allah için buğz etmesi Ue kin tutması arasında büyük bir farkın olduğunu bilmek gerekir. Birincisinin kaynağı Allah'ın razı olmadığı bir mün-kerdir ki; Yüce Allah'ın bir Müslümandan, onu işleyene karşı buğz etmesini istemesi kendi hakkıdır. Ama ikincisinin kaynağı, kişinin amellerine ve davranışlarına bakılmaksızın, bizzat kendi şahsıdır. İşte tsîâm bunu yasaklıyor.

Allah için öfkelenmenin temelinde, öfkeyi hak etmiş bir kâÇi-re veya isyankâra karşı acımanın etkisi vardır. Çünkü kendi nefsi için istediği şeyi bütün insanlığa da istemesi, mü'minin şiarıdır. Bir mü'min, sadece kendi nefsini kıyamet azabından kurtarma ve kendi nefsi için ebedi saadeti garanti etme gayret ve düşüncesinde olmaz. Çünkü, mü'minin kâtirlere ve âsilere karşı öfkelenmesindeki etken, yalnızca onlara acıması, onların nefislerini ebedi azaba; âhi-rette Allah'ın azabına atmalarından duyduğu üzüntüsüdür. Aşikârdır ki, bu öfke herhangi bir hususta ki kinden dolayı olmamaktadır. Böyle olsa, mutluluğu ve iyiliği için, babanın oğluna veya kardeşe kızması kin olurdu.

Bu durum, birçok zamanlarda kâfirlere karşı muamelede katı davranmanın meşruiyetine aykırı düşmez. Çok kerre, bu tür bir katı davranış, biricik ıslâh vesilesi olur, o da şefkat ve merhamet için gerekli olan neticedir. Nitekim şâir şöyle diyor:

«Islâh olmaları için sert davranmıştı.

O halde merhametli kimse,

Acıdığı kişiye bazen sert davransın.»

Böylece şunu da bilmek gerekir ki; kâfirlerle dostluğun yasaklanması; onlarla müslümanların arasında çıkan anlaşmazlıklar da, adalet prensibini uygulamada veya müslümanlarla onların arasında yapılan anlaşmalara riayet hususunda, ihlâl edici davranışın cevazını gerektirmez. Çünkü sürekli olarak adaletin uygulanması gerekir. Allah için öfkelenme ve nefretin, adalet prensibinin uygulanması karşısında, asla engel olarak dikilmemesi gerekir. Bu konuda, Ce-nâb-ı Hak : «Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutanlar ve adaletle şahldHk edenler olunuz! Bir topluluğa karşı olan öfkeniz, sizi adaletli davranmaktan alıkoymasın! Adaletli davranın ki, O, takvaya daha çok yakın olandır. Allah'tan korkun. Şübhesiz ki, Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdardır[27]» buyuruyor. Asıl maksad, müslümanların gayr-i müslimlere karşı bir tek ümmet olduklarını bilmektir. Nitekim önceki konularda açıklamasını yaptığımız

(BELGE: Hz. Peygamber'in Anayasası) bu hususu kaideleştirmişlir. Durum böyle olunca, gayr-i müslimlerle dostluk ve kardeşliğin sınırlı olması gerekir. Ama bütün insanlarla birlikte, gayr-i müslimlerle olan muamelelerde de, adalet prensibinin hassas bir şekilde uygulanması gerekir. Ayrıca bütün insanlığın hayrım istemek, tüm İnsanlara, kurtuluşa ermeleri ve doğru yolu bulmaları için duâ etmek icabeder… [28]

3- Uhud Savaşı

Savaşın Sebebi:

Bedir savaşında sağ kalan Kureyş ululan Bedir'de öldürülenlerin intikamını almayı kararlaştırdılar. Resûlullah (s.a.v.)'a karşı savaşmak üzere kuvvetli bir ordu hazırlamak için Ebû Süfyan'ın kervanından ve kervandaki mallardan yararlanmayı plânladılar. Bu konuda Kureyş sözbirliği etmişti. Ayrıca «Ehâfrş» denilen Arap kabileleri de kendilerine katıldı. Savaş sırasında müslümanlar onları kuşattığı vakit, erkeklerin bırakıp kaçmasını önlemek için kadınlardan da büyük bir kalabalığın yardımını istediler. Sayıları üç bin savaşçıya varan bir ordu ile Mekke'den hareket ettiler.

Resûlullah (s.a.v.) bu haberi duyunca hemen ashâbıyla istişare etti. Onları, düşmanı karşılamak ve savaşmak için Medine'nin dışına çıkmakla, Medine'de kalmak arasında muhayyer bıraktı. Buna göre, eğer Kureyş ordusu Medine'ye girerse, orada savaşacaklardı. Müslümanların yaşlılarının bir kısmının fikri, Medine'den çıkmamaktı. Münafıkların başı Abdullah bin Ubey bin Selûl de bu görüşün sahiplerinden idi. Ancak Bedir'de savaşma şerefine eremenvş Sahâbe-i Kirâm'dan birçokları da ikinci bir görüş olarak şehrin dışına çıkmayı arzu ettiler ve onlar Resûlullah'a şöyle dediler: «Yâ Resûlâllah! Sen bizi düşmanlarımıza karşı çıkar ki, onlar bizim kendilerinden korkmadığımızı ve sinmediğimizi görsünler.» Bu görüşün sahipleri Resûluîlah'i kendi görüşlerine razı edinceye kadar onun yanından ayrılmadılar. Bunun 'üzerine, Resûlullah (s.a.v.î hemen hâ-ne-i şeriflerine girip zırhını g^ydi ve silâhını aldı. Resûlullah'a Medine'nin dışına çıkmak için ısrar eden kişiler, arzu etmediği şeyi ona zorla kabul ettirdiklerini zannederek yaptıklarına pişman oldular. Resûlullah (s.a.v.) çıkıp yanlarına gelince: «Yâ Resûlâllah, senin hoşlanmadığın şeyi biz sana ısrar ettik! Halbuki bu konuda bize herhangi bir şey düşmez. Sen istersen, Medine'de kal!» dediler. Resûlullah (s.a.v.) da: «Bir peygambere, zırhını giydikten sonra düşmanlarıyla savaşmadan onu çıkarıp yerine koyması yaraşmaz[29]» dedi.

Sonra Resûlullah Cs.a.v.) ashabından bin kişilik bir orduyla Medine'den dışarı çıktı. Bu hareket hicretten iki yıl sekiz ay sonra, Şev-vâl'in yedinci günü Cumartesi olmuştu[30]. Hz. Peygamber'in ordusu Medine ile Uhud arasında bir yere gelince, münafıkların başı Abdullah bin Ubey bin Selûl kendi adamları ve taraftarlarıyla birlikte ordunun üçte biri kadar bir toplulukla ayrılıp; «O (Resûlullah'ı kasde-dlyor) re'y ve görüş sahibi olmayan delikanlıların sözünü dinledi de beni dinlemedi. Şuracıkta biz, kendimizi ne diye öldüreceğimizi bir türlü anlıyamadım?» diyerek geri döndü.

Abdullah bin Haram onların arkasından yetişerek, «Allah'ı severseniz, Resûlullah'ı yardımsız bırakmayınız» diyerek yalvarıyor-du. Fakat Abdullah bin Ubey bin Selûl de, «Bllsek ki savaş olacak, mutlaka sizinle gelirdik» dedi. Buharı, Zeyd bin Sabit (r.a.)'den şunu naklediyor:

Müslümanlar kendilerinden ayrılıp giden bu kişilerin durumu hakkında anlaşmazlığa düştüler. Bir grup, -onlarla savaşalım» derken, diğer bir grup da; «Bırakalım onları» diyordu. Bu konuda Ce-nâb-ı Hakk'ın şu kelâmı indi: -Siz hâlâ niçin münafıklar hakkında - Allah onları kazandıkları bunca günahlar yüzünden tepesi aşağı getirdiği halde - iki zümre (bölük) oluyorsunuz? Allah'ın saptırdığını siz mi doğru yola getirmek istiyorsunuz? Allah kimi saptı-rırsa, artık onun için hiçbir yol bulamazsın[31]».

Sahâbe-i Kirâm'dan bazıları, yahudilerle aralarında yardımlaşma sözleşmesi bulunduğu için onlardan yardım istemeyi teklif ettiler. Resûlullah (s.av.) da: «Bir şirk ehlinden birine karşı diğer şirk ehlinden yardım isteyemeyiz[32]» buyurdu.

Resûlullah ve Ashabı - yediyüz savaşıçyı aşmıyorlardı - Uhud'da Şı'b vadisinde karargâh kurdu. Müslümanlar Medine'yi karşılarına alarak arkalarını dağa verdiler. Resûlullah Cs.a.v.) müslüman-ların arkasındaki dağın tepesine elli kişilik bir okçu grubunu yerleştirdi ve onların başına Abdullah bin Cübeyr'i komutan ta'yin etti. Ayrıca onlara şöyle emir verdi: «Haydi kalkınız, şurada yerlerinizi alınız. Bizi arkamızdan koruyunuz! Düşmanı yendiğimizi görseniz de sakın, bize katılmayınız! Düşmanların bizi öldürdüklerini görseniz de, yine gelip bize yardımcı olmayınız[33]» dedi.

Râfi bin Hadx Semûre bin Cündeb, Resûlullah ile beraber savaşa katılmaya ısrar ettiler. Halbuki, yaşları henüz onbeş idi. Resûlullah (s.a.v.î yaşlarının küçüklüğü sebebiyle onları kabul etmedi. Resûlullah'a: «Ey Allah'ın Elçisi! Râfi gerçekten bir okçudur» denilince, ona izin verdi. Bunun üzerine Semûre bin Cündeb tekrar Resûlullah'm yanına sokularak: «Vallahi ben Râfi'yi yenerim» dedi. Bu sefer Resûlullah (s.a.v.) ona da izin verdi.

Resûlullah (s.a.v.) elinde tuttuğu kılıcını göstererek: «Bu kılıcı, hakkını vermek üzere kim alır?» diye sordu. Ebû Dücâne, Resûlullah'm yanına gelerek: «Onun hakkını vermek üzere ben alırım» dedi. Hz. Peygamber de kılıcı ona verdi. Ebû Dücâne kırmızı bir sarık çıkarıp başına sardı. Ölesiye savaşmayı istediği vakit, o böyle yapardı. Sonra saflar arasında çalımlı çalımlı yürümeye başladı. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.): «Bu öyle bir yürüyüştür ki, Allah onu bu gibi yerlerin dışında sevmez[34]» buyurdu. Sonra Resûlullah (s.a.v.) sancak-ı şerifi Mus'ab bin Umeyr'e verdi. Müşriklerin sağ kanadına Halid bin Velid, sol kanadına ise, Ebû Cehü'in oğlu tkrime kumanda ediyordu.

Artık insanlar savaşmaya ve birbirini öldürmeye başladılar. Savaş iyice kızışmıştı. Müslümanlar, müşriklerin bozulmaya başladıklarını anlıyorlardı. Müşriklerle karşı karşıya meydan okuyarak savaşanların başında Ebû Dücâne, Hamza bin Abdülmuttalib ve Mus'ab bin Umeyr (r.a.) gelmekteydi.

Mus'ab bin Umeyr (r.a.), Resûlullah (s.a.v.) 'in önünde şehid edilince sancak-ı şerifi Ali bin Ebi Tâlib kaptı. Allah (c.c.) müslü-manlara yardımını gönderir göndermez, hemen müşriklerin saflarında yenilgi görüldü. Artık müşrikler hiçbir şeye bakamaz oldular ve kadınları «yazıklar olsun» diye bağrışmaya başladılar. Onların arkasından da,

müslümanlar önlerine geleni kılıçtan geçiriyorlar, mallarını da yağma ediyorlardı. Bu durumu gören dağın tepesindeki nöbetçi okçular, aşağı inmeyi tartışmaya başladılar ve aralarında anlaşmazlık çıktı. Okçuların çoğu savaşın sona erdiğini zannederek, hemen aşağı indiler. Arkadaşlarıyla yerinde kalan Abdullah bin Cübeyr de Sahâbe-i Klrâm'dan beş kişi ile birlikte şehid oldu. îbn Hişâm'ın rivayetine göre, o beş kişinin sonuncusu Umâre bin Yezid bin Seken idi. O da Resûlullah'm önünde yaralanıp yere düşünceye kadar savaştı. Resûlullah (s.a.v.î, onun yere düşmesi üzerine: «Onu bana doğru yaklaştırınız» buyurarak, mübarek ayaklarım onun başına yastık yaptı. Yanağı Resûlullah'm ayağı üzerinde iken ruhunu teslim etti.

Sonra savaş iki taraf arasında sakinleşti ve müşrikler savaş alanım bırakarak dağıldılar. Kazandıkları zaferle gururlandılar Müslümanlar şehidleri için feryâd ediyordu. Şehidlerin arasında, Hamza bin Abdülmuttalib, Yemân, Enes bin Nadr, Mus'ab bin Umeyr ve daha birçokları vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), amcasının şehid edilişine son derece üzüldü. Hz. Hamza'ya müsle yapılmıştı. Yâni karnı yarılmış, burnu ve kulakları kesilmişti. Resûlullah (s.a.v.) şe-h'dlerden iki kişiyi bir elbiseye koyuyor ve soruyordu: «Onların Kur'an'dan en çok ezbere bileni hangisi? Kendisine gösterileni daha önce kabre koyuyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): «Kıyamet günü bu kişilere şahidlik edecek benim» buyurdu. Onların üzerlerine cenaze namazı kılınmadan ve yıkanmadan kanlı elbiseleriyle defnedilmelerini emretti[35].

Yahudiler ve münafıklar müslümanlann başına gelenlere sevinçlerini göstermeye başladılar. Abdullah bin Ubey bin Selûl ve arkadaşları, müslümanlara:

«Eğer siz beni dinleseydiniz, sizden öldürülen kişiler öldürül-mezdi» diyorlardı. Üzerinde vehme kapıldıkları zaferi ve Resûlullah ile ashabının arasını açmak için çeşitli yolları denemeye başladılar. Bunun üzerine Allahü Teâlâ, yahudilerin ve münafıkların uydurdukları yalan haberlerin asılsızlığını açıklamak, Uhud savaşında meydana gelen olayların hikmetini beyân etmek için Âl-i İm-rân süresindeki şu âyet-i kerimeleri indirdi. O âyetler: «Hani sen, mü'minleri savaş için duracakları yerlere yerleştirmek üzere erkenden evinden ve ailenden ayrılmıştın. Allah hakkıyla işiten, herşeyi bilendir» âyetiyle başlıyor, «Kendiler, evlerine oturup kardeşlerine: (Bize itaat etselerdi öldürülmezlerdi)» dediler. De ki, «Eğer doğru sözlü iseniz, ölümü kendinizden savın[36]» âyetiyle sona eriyor.

Resûlullah (sa.v.) Cumartesi akşamı Uhud'dan geri döndü. As-hâbıyla birlikte geceyi Medine'de geçirdi. Müslümanlar da geceyi, yaralarını tedavi etmekle geçirdiler. Resûlullah (s.a.v.) Pazar günü sabah namazını kıldırınca Hz. Bılâl'e, bağırarak şöyle söylemesini emretti: «Resûlullah (s.a.v.) size düşmanı takib etmenizi ve dün savaşta bulunanların dışında kimsenin bizimle birlikte çıkmamasını emrediyor1» Hz. Peygamber (s.a.v.) henüz bağı çözülmemiş sancağını istedi. Onu Hz. Ali'ye verdi. Müslümanlar aralarında yaralılar ve düşkünler olduğu halde yola çıktılar. Ta, Hamrâu'l-Esed'e kadar gelip karargâhı kurdular Burası, Medine'ye on mil uzaklıktaki bir yerdi. Müslümanlar burada büyük büyük ateşler yaktılar. Ta uzak yerlerden görülsün ve sayılarının çok kalabalık olduğu sanılsın diye böyle yaptılar.

Ma'bed bin Ma'bed el-Huzaî, - henüz o gün Huzaa müşriklerinden biri idi - yanlarından geçti. Sonra onlardan uzaklaşıp aşarak müşriklerin yanına geldi. Müşrikler Uhud'da

kazandıkları başarının gururu, sevinci ve şamatası içinde idiler. Müslümanların işini bitirmek için tekrar Medine'ye dönmeyi müzakere ediyorlardı. Saf-van bin Ümeyye ise onları bundan vazgeçirmeye uğraşıyordu. Ebû Süfyan, Ma'bed'I görünce: «Ey Ma'bed! Geriden, geldiğin yerden ne haber var?» diye sordu. O da: «Yazık size! Muhammed ile ashabı, şimdiye kadar bir benzeri daha görülmemiş sayıda asker toplayıp peşinize çıktılar. Size olan kızgınlıklarından dolayı ateş püskürü-yorlar! Onlarda size karşı bir benzeri daha görülmemiş bir kızgınlık var!» dedi. Yüce Allah da bu sözlerle müşriklerin kalblerine büyük b'.r korku düşürdü. Onlar da hemen Mekke'nin yolunu tutarak, sür'atle kaçtılar. Resûlullah (s.a.v.), Hamrau'l-Esed'de pazartesi, salı ve çarşamba günlerini geçirip sonra Medine'ye döndü[37].

İbretler Ve Öğütler

Uhud savaşı her asırdaki müslümanlar için önemli dersleri ih tiva ediyor. Uhud savaşının, açıkladığımız şekil üzere vuku bulmasının hikmeti şudur: Orada müslümanlara, düşmanla yaptıkları savaşlarında, zafere nasıl ulaşılacağını, hezjmet ve dağılma tehlikelerinden nasıl korunulacağını öğreten pratik dersler veriliyor. Şimdi biz, bu büyük derslerin üzerinde durup sırayla düşünelim:

1- Yine burada Resûlullâh'ın kendisi için edindiği bir prensip ortaya çıkıyor. O da müşavere ve araştırmayı gerektiren her işte, ashâbıyla müşavereye başvurmasıdır. Fakat biz burada, Bedir Savaşı öncesinde vuku bulan müşaverede göremediğimiz ayrı bir özellik üzerinde duracağız. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ashabın, görüşlerinden vazgeçip, pişman olmalarına ve uygun gördüğü takdirde Medine'de kalmasını rica etmelerine rağmen; savaş hazırlığını bitirip, zırhını giydikten sonra, düşmanı karşılamak için Medine dışına çıkmadan geri dönme fikrine katılmadığını gördük. Halbuki Resûlullah (s.a.v.) müşavere ânında Medine'de kalma fikrine meylediyordu ve öyle görünüyordu.

Bundaki açık hikmet, belki de; savaş için gerekli hazırlığı yaptıktan ve Resûlullah silâhını alıp zırhını giymiş bir vaziyette, ashabının ve kavminin içinde göründükten sonra, artık iş; yeniden münakaşa etmenin, istişare ölçülerini aştığını gösteriyordu. Özellikle de, müşavereyle birlikte, o kadar büyük bir sebat isteyen savaş kararlarında, yine savaş için gerekli hazırlığı yaparak onların yanına çıktıktan sonra Resûlullah'ın, Medine dışına çıkmayı' ertelemesinden, bir irade zaafı ve bocalama anlamı çıkacaktı. Bu ise çok kere anlamsız korku ve endişeden kaynaklanıyor. Bunun i.in, Hz. Peygamber (s.a.v.) kavminin şamatasına ve kendi aralarındaki ithamlara aldırmaksızın kesin tutumunu belirten bir ifade ile onların sözüne: «Bir peygambere zırhını giydikten sonra düşmanlarıyla savaşmadan onu çıkarıp yerine koyması yaraşmaz[38] diye cevab verdi…

2- Bu savaşta münafıkların hali iyice açığa çıkmıştı. Bu da tabiîdir. Hani bu savaş, birçok gaye ve hikmetleri ihtiva etmektedir. En önemlilerinden biri de mü'minleri, aralarına katılmış bulunan münafıklardan arındırmaktır. Bunun arkasında da müslüman-lar için büyült faydalar vardır. Nitekim sonunda durum onların yararına tecelli etmişti.

Abdullah bin Ubey bin Selûl'ün, Medine'den çıktıktan sonra üç-yüz kişilik taraftarıyla birlikte, Resûlullah ve ashabından nasıl ayrılıp gittiğini görmüştük. Kendi itirafına göre

bunun zahirdeki sebebi; Resûlullah (s.a.v.)'in, yalnızca toy delikanlıların görüşünü alıp, kendi gibi yaşlılardan, düşünce ve kanaat sahibi kişilerin görüşünü almayışıdır. Ancak için hakikatında kendisinin, mü'minlerin yanında savaşmayı istememesi var. Çünkü o kendisini, tehlikeli ve meçhul işlere atmayı arzu etmiyor… Münafıkların en bariz özelliklerinden biri de işte bu: İslâm'ın helâl kıldığı ganimetleri almayı ama, bu uğurdaki zarar ve yorgunluklardan uzak durmayı isterler!… Onların islâm'dan beklediği yalnızca iki şeyden birisidir: Bekledikleri ganimeti almak, çekindikleri zorluk ve meşakkattan kaçmak.

3- Hz. Peygamber (s.a.v.), bu savaşta müslümanların sayısının azlığına rağmen, gayr-i müsümlerden yardım istemeye razı olmadı. İbn Sa'd'ın Tabakat'ındaki rivayetine göre, Resûlullah (s.a. v.) şöyle buyurmuştur: «Ehl-i şirkten birine karşı, diğer ehl-i şirkten yardım istemeyiz[39]». Müslim de şu hadîsi rivayet etmiştir: Resûlnilullah ts.a.v.) Bedir günü, kendisiyle birlikte savaşmak için arkasından gelen bir adama: «Sen Allah'a inanıyor musun?» diye sordu. O da: «Hayır», deyince, Resûlullah (s.a.v.) : «Öyle ise hemen geri dön. Ben ebediyyen bir müşrikten yardım istemem» buyurdu.

Ulemadan büyük bir çoğunluk, buna binâen, savaşta kâfirlerden yardım istemenin caiz olmadığı görüşünü benimsemişlerdir. Bu hususta Imâm-ı Şafii, bir ayırım yaparak şöyle demiştir: «Devlet başkanı, kâfirin müslümanlar hakkında iyi niyetli ve emanet sahibi olduğuna kanaat getirirse ve o andaki ihtiyaç kâfirden yardım istemeyi de gerekli kılıyorsa, yardım istenebilir. Aksi halde olmaz'».

Bu görüşün bütün deliller ve kaidelerle ittifak halinde olduğu muhtemeldir. Zira Hz. Peygamber'in Huneyn günü, Safvan bin Ümey-ye'nin yardımını kabul ettiği rivayet edilmiştir. Bu duruma göre, bu mes'ele, siyaset-i şer'iyye diye isimlendirilen şeyler çerçevesine girmektedir. Resûlullah'ın Bedir ve Uhud'da yaptığıyla Huneyn'de yaptığının arasındaki farkı, inşâallah münasip yerinde açıklayacağız.

4- Üzerinde düşünmeye değer hususlardan biri de Semûre bin Cündeb ile Râfi bin Hâdic'in durumlarıdır. Halbuki her ikisi de henüz onbeş yaşlarım aşmamış çocuklardı. Savaşa katılmak için, kendilerine izin vermesi için nasıl da gelip Resûlullah'a yalvarıyorlar. Hangi savaşa? Ölümün kol gezdiği savaşa. Taraflar arasında muvazenenin bulunmadığı bir savaşa. Müslümanların sayıları yediyü-zü ğeçmiyorken kâfirlerin üç bin kişiyi aşan bir güce sahip olduğu savaşa…

Hakikaten, İslâm'a fikri saldırıda bulunanların bazısı bu gibi olaylar üzerinde dururken-, Arapların ardı arkası kesilmeyen harb-lerin gölgesinde yaşayan bir millet, yâni savaş ortamında gelişmiş, varlığını sürdürmüş millet olduklarını sanmış; bunun için de o savaşlara, onlara göre korkudan uzak ve bütünüyle benimsenen bir durum olarak bakmışlardır. Bu son derece garib bir görüştür.

Şübhe yok ki bu tahlili yapan kişiler; bu sözleri söylerken, hayret verici bir ısrar içinde-, Abdullah bin Ubey bin Selûl ve arkadaşlarından üçyüz kişinin, sırf rahatları ve savaşın doğuracağı tehlikelerden uzak kalmak niyeti, yâni korkudan ötürü geri döndüklerini görmezlikten geliyorlar!.. Ve yine bu tahlilin sahipleri: yaz sıcağının ortasında Medine'nin gölgesini, meyvalarını ve sularını tatmak isteyen, «bu sıcakta savaşa çıkmayınız!» diyerek, Resûlullah'ın savaşa çıkma çağrısından yüz çeviren bu münafıkların savaştan kaçışlarını da görmezler. Müşriklerin sayılan kabarık, müslümanla-rın sayıları az ve kalblerine de korku düşmüş olduğu halde, Bedir savaşında müşriklerin yenilgilerini de görmemezlikten

gelirler… Halbuki müşrikler de savaşların gölgesinde doğmuş, o çilelerle bes-lenmş ve onların zorluklarını küçümsemiş olması gereken aynı Arap soyundan idiler.

Apaçık bir olayın vereceği hükmü kabulîenmcyip kaçırmak, insaflı bir kişi için oldukça zordur. Şöyle ki: Bu gibi çocukların, ölümün üzerine doğru koşmalarındaki sır, yalnızca kalbe kök salmış, üzerine de şiddetli bir peygamber sevgisi yerleşmiş yüce bir iman duygusudur. Bu iman ve bu sevgi' nerede bulunursa; böyle yiğitlik ve ölümün üzerine yürüme, orada kendini gösterir. Nerede, kalb-deki muhabbet azalır, iman da zayıflarsa; hemen orada atılganlık tembelliğe ve çekingenliğe, ölümün üzerine doğru yürüme de, korku ve ürkekliğe dönüşür…

5- Resûlullah'ın, ashabının saflarını düzene korken, onlara savaş vaziyeti aldırırken, müslümanların arkalarına gerekli muhafızları yerleştirirken ve okçulara savaş meydanındaki arkadaşlarının durumunu nasıl görürlerse görsünler; kendisinden bir emir almadıkça kesinlikle yerlerini terketmemelerini emrederkenki halini düşünerek diyoruz ki; bâris bir hakikat ortaya çıkar ve arkasından da diğer birçok önemli olaylar aydınlığa kavuşur!

O bariz hakikat, onun savaş ânında gösterdiği askeri meha-retidir. Resûlullah (s.a.v.) savaş plânlarını ve taktiğini tensipte, kurmaylıkta önde gelmektedir. Şübhesiz ki Allahü Teâlâ onu bu sahada nâdir bir dehâ ile mücehhez kılmıştır Fakat biz diyoruz ki, bu dehâ ve meharet, ancak onun semavî risâlet ve nübüvvetinin arkasından gelir. Resûlullah'ın savaş tekniğinde ve diğer hususlarda mahir ve dâhi olmasını gerekli kılan şey, Nübüvvet ve Risâlet merkezidir. Nitekim aynı merkez onun her türlü zelle ve sapmadan uzak ve masum olmasını gerekli kılmıştı. Biz bu hususu bu kitabın birinci bölümünde açıkladık. Artık tekrarına gerek yoktur.

Resûlullah (s.a.v.)'in özel olarak okçular için, genel olarak da ashabı için yaptığı şu güzel tavsiyelerin arasından çıkacak bir ibret de, okçuların bir kısmının Resûlullah'm direktiflerinden çıkmaları sonucu tahakkuk eden sonuçta görülür. Sanki Resûlullah (s. a.v.), daha sonra meydana gelecek olan bu olayın perde arkasını, Nübüvvet feraseti veya Allah'tan gelen bir vahiyle görmüştü de, birtakım tavsiye ve emirlerle onu izhâr ediyordu. Sanki Hz. Peygamber, ashâbıyla birlikte nefişlerindeki düşmana, nefislerinin arzularına veya nefislerinde bulunan ganimet ve mal isteğine karşı canlı bir manevra veriyordu. Neticesi ne olursa olsun, bu manevra büyük bir fayda ifade ediyor. Bazan menfî bir netice müsbet neticeden daha fazla yarar sağlıyor…

6- Hakkını vermek üzere, Resûlullah'm elinden kılıcı alan Ebû Dücâne, saflar arasında çalımlı çalımlı dolaşıyordu. Resûlullah (s.a.v.) onun bu halini ayıplayıp yasaklamadı. Ancak şöyle buyurdu: *Bu öyle,bir yürüyüştür ki, Allah bu gibi yerlerin dışında ondan hoşlanmaz», fiu hadis-i şerif, basit hallerde haram kılman kibirli davranışların, savaş halinde haramlığmın ortadan kalktığına delâlet ediyor. Bir müslümanın yeryüzünde kibirlenerek, çalım atarak yürümesi, yasaklanan davranışlardandır. Fakat bu davranış savaş alanında haram değil, güzel bir iştir. Evleri veya kapları ve bardak bibi şeyleri, altm ya da gümüşle süslemek gibi haram kılınan kibirli davranışlardandır. Ancak savaş âletlerini ve silâhları gümüşle süslemek yasak değildir. Buradaki kibirli davranış, ancak hakikatta düşmanlara karşı İslâm'ın şerefiyle övünmektir. Zaten bu, müslümanlarca önemini yitirmemesi gereken nefisle savaşın mânâsını ifade eder.

7- İyi düşününce müslümanlarla düşmanları arasında devam eden bu savaşın iki devrede

sürdüğünü görürüz.

Birinci Devre: Bu bölümde müslümanlar yerlerine ve komutanlarından aldıkları emirlere sahip çıktılar. O halde bunun semeresi ne olmuştur? Olan şu: Müslümanlar zafere doğru ilerlerken müşriklerin saflarında hezimet belirdi. Üçbin kişinin kalbini korku sarınca, hemen yerlerini terkedip, arkalarına dönüp kaçmaya başladılar. Şu âyet-i kerime işte bunu açıklar: «An d olsun ki Allah size verdiği sözde durdu. O'nun izniyle kâfirleri kmp biçiyordunuz,..[40]».

İkinci Devre: Bu devrede de müslümanlar, yakaladıkları düşmanların işini bitirmek, bırakılan eşyaları ve malları ganimet olarak almak için müşriklerin arkasından koşmaya başladılar, işte o zaman okçular üstlendikleri dağın tepesinden; arkadaşlarının, kaçmaya yeltenen düşmanlarına, kılıç çalmak yerine silâhlarını bırakıp mal ve ganimet peşine düştüklerini gördüler. Bu sefer okçuların bir kısmı ganimet almak için savaş alanındaki arkadaşlarına katılmak istediler… Bu İstek onları şöyle düşündürdü: Demek ki, Resûlullah'tan aldıklan emirler sona ermiş. Bu anlayışla da, onlar yerlerini terketmek için Resûlullah'tan izin gelmesini bekleme ihtiyacım duymadan, tepeden inmeye karar verdiler. Bu onların bir içtihadıydı. Başlarındaki komutan Abdullah bin Cübeyr ile birkaç arkadaşı onların bu içtihadına karşı çıktı. Fakat bu içtihadın sahipleri inip ganimet almak için arkadaşlarına katılmaya gittiler. Peki, bunun neticesi ne oldu?

Müşriklerin kalblerlni saran bu korku, yeni bir atılıma dönüştü. Kaçmak üzere olan Halid bin Velid de; birdenbire hile ve tuzak yolları açılınca, düşünerek etrafına baktı. Daha önce tahkim edilmiş olan tepeyi muhafızlardan ve nöbetçilerden boşalmış buldu. Kafasında aniden askeri bir fikir şimşek gibi parladı. Yanındaki müşrik askerlerle birlikte dağın arkasını dolaşır dolaşmaz, aşağıya in-meyip tepede kalanları hemen şehid ettiler. Müslümanları arkalarından ok atarak bozguna uğrattılar!.. Gördüğünüz gibi, bu sefer de korku müslümanların gönlünü kuşatmaya başladı. Şu âyet-i kerîme de savaşın bu bölümüne işaret etmektedir: «Andolsun ki Allah size arzuladığınız zaferi gösterdikten sonra gevşeyip, bu hususta çekiştiniz ve isyan ettiniz. Sizden kimi dünyayı, kimi âhireti istiyordu. Derken denemek için Allah sizi geri çevirip bozguna uğrattı. Andolsun ki Allah sizi bağışladı. Allah'ın inananlara ni'meti boldur[41]».

Bakınız, bu hatânın vebali ne kadar büyük, neticesi de ne kadar genel oldu:

islâm ordusunda az sayıdaki kişilerin hatâsı, hepsinin başına ne kötü bir akıbet getirdi. Hattâ o vebalin neticesinden, Resûlullah (s.a.v.) bile kurtulamadı… Kâinatta Allah'ın kanunu budur. Bu ordunun içinde Resûlullah'ın bulunması bile, o kanunun işlemesine engel olamadı. Halbuki Resûlullah (s.a.v.) yaratıklar içinde, Allah'ın en çok sevdiği varlıktır. Bu okçuların hatâları ile bugün hususi ve umumi hayatımızın çeşitli yönlerinde etkili, müslümanların muhtelif hatâları arasındaki ilgiyi düşününüz. Bir de Allah'ın müslü-manlara olan sonsuz lütfunu düşününüz ki Allah, iyiliği emretmek, kötülükten vazgeçirmek ödevini edâ etmedikleri, tek fikirde birleş-medikleri, elleriyle kazandıkları cezayı hakettikleri halde, müslü-manları cezalandırmıyor. Bu hususu düşündüğümüz takdirde, bazılarının : «Bu gün Müslüman milletlerin diğer emperyalist devletler karşısında mağlûb bir şekilde yaşamalarının hikmeti nedir? Halbuki bunlar Müslüman, öbürleri kâfir ya!..» sorusuna karşılık verilerek cevabı anlaşılmış olur.

8- Bu savaşta, Resûlullah'ın birçok eziyetlere uğradığını, başının yaralandığını, kesici

dişinin kırıldığını, kanın yüzünde iz yaparak aşağıya doğru aktığını ve birçok meşakkatlere düştüğünü görmüştük. Bunların her biri, müslümanların, komutanlarının emirlerinin dışına çıkmalarından dolayı meydana gelen hatânın sonuçlarından birer parçadır. Fakat Müslüman ordunun saflarında Re-sûlullah'ın öldürüldüğü haberinin yayılmasındaki hikmet nedir?

Cevab: Müslümanların Resûlullah'a ve onun kendi aralarında bulunmasına olan düşkünlükleri, kendileri için bir kuvvet kaynağıydı. Öyle ki onlar, Resûlullah'ın ayrılığını bile tasavvur edemiyor-lardı ve ondan sonra kendileri için bağlanacak bir kudreti akıllarından bile geç irem iyorlardı. Böyle olunca da Resûlullah'ın vefat işi, onlar için akla gelmeyen birşeydi. Sanki onlar, akıllarından bu-'nun hesabını siliyorlardı. Şübhesiz ki onlar, Resûlullah'ın gerçek ölüm haberi ile, bu uykularından uyanmış olsalardı, elbette ki bu haber onların yüreklerini hoplatır, inanç dünyalarını sarsıntıya uğratır ve birçoklarının gönlünde onun yüceliğini yıkardı.

Bu savaştaki büyük askeri dersler arasında bir de bu yalan haberin yayılması, müslümanların inanç ve iradesini deneme olması bakımından insanı dehşete düşüren bir hikmet ifade eder. Çünkü bu müslümanların tâ baştan beri nefislerini alıştırmaları gereken bir konuda denenmesidir. Yâni Resûlullah aralarından çekilince, tabanları üzerine geri dönmemelerinin gerektiği ilkesidir bu. Bu gerçeğe alışıp ulaşsınlar böylece… Müslümanların çoğunun, Resûlullah'ın öldüğü şeklindeki haberi duyunca gösterdikleri yılgınlık ve şaşkınlığı açıklamak için de şu âyet-i kerime nazil olmuştu: «Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce daha nice peygamberler gelip geçmişti. Şimdi o, eceliyle ölür veya öldürülür-se, siz ökçelerinizin üzerine gerisin geri mi döneceksiniz? Kim böyle ökçeleri üzerinde arkaya dönerse, elbette Allah'a hiçbir şeyle zarar vermiş olamaz. Allah şükredenleri mükâfatİandıracaktır[42]

Resûlullah, fiili olarak Refik-i A'lâ'ya kavuştuğu gün bu dersin müsbet neticesi ortaya çıkmıştı. Şu Uhud şayiası hakkında inen Kuran âyeti ile birlikte, müslümanları uyandırmış ve onların dikkatini asıl hakikata çekmişti. Müslümanlar bu şuura ererek, üzüntülü kalbleriyle, Resûlullah'ı ebedî yolculuğa uğurladılar. Sonra, kendilerine bırakılan emânete döndüler: O emânet, Allah uğrunda cihad ve İslâm'a da'vettir. Müslümanlar inançlarında daha güçlü, Allah'a olan tevekküllerinde ve akidelerinde daha sağlam bir bağlılıkla cihad ve da'vet emânetini yerine getirdiler.

9- Ölümün, Resûlullah'ın ashabı üzerine üşüştüğünü düşünelim. Bu durumda onlar Resûlullah'ın etrafına kümelenmiş müşriklerin oklarına ve darbelerine karşılık kendi vücutlarıyla onu koruyorlar. Ok yağmurunun altında birinin ardından diğerine iş düşüyor. Halbuki onlar bu durumda büyük bir neş'e içinde ve Resûlullah'ın hayatını korumaya çok istekli bir halde idiler. Bunun dışında hiçbir şeye aldırmıyorlar… Bu hayret verici fedakârlığın kaynağı nedir?

Şübhesiz ki onun kaynağı, önce Allah'a ve Resûlü'ne iman, ikinci olarak da Resûlullah sevgisidir. Bunların her ikisi birlikte, bu eşsiz ve hayret verici fedakârlığın sebebidir. Müslüman ikisine birlikte muhtaçtır. Bir müslümanın kalbi, Allah ve Peygamber sevgisi ile dolmadıkça, inanılması gerekene iman ettiğini iddia etmesi yeterli değildir. Bunun için Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Hiçbiriniz, ben kendisine, babasından, evlâdından ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça, hakkıyla iman etmiş olmaz[43] -.

Bu demektir ki, Allahti Teâlâ insanda aklı ve kalbi yaratmıştır ki, birincisiyle düşünsün ve inanılması gereken hususlara iman etsin. İkincisini de Allah'ın sevmesini emrettiklerini sevmekte, buğ-zedilmesini emrettiklerine buğzetmekte kullansın. Kalb, Allah, peygamber ve sâlih kullan sevmekle meşgul olmazsa, mutlaka şehvet, heva, heves ve haramların sevgisi ile dolacaktır Kalb, şehvet, heva ve heves ile dolup taştığı takdirde de; itikadın tek başına sahibini bu tür fedakârlıklara sevketmesi çok uzaktır.

Bu hakikat ahlâk ve terbiye âlimlerinin kabul ettiği asıl gerçeklerdendir. Aklın reddedemiyeceği tecrübeler bunu göstermektedir. Bu konuda Jan Jack Rousseau'nun «Emil» adındaki kitabında söylediklerine bakalım:

Faziletleri yalnızca aklın üzerine kurma isteği hakkında çok söz söylendi ve tekrar edildi. Onun için de (yâni akıl için) sağlam bir esas gerekmektedir. Bu hangi esas olacak? Söyledikleri gibi fazilet nizamın tâ kendisidir. Nizama inanmak, benim hususi mutluluğumu kuşatmaya yetecek mi? Bu savunulan esas, kelimelerle oynamaktan başka birşey değildir. Bu duruma göre fazilet, çeşitli şekillerle nizam sevgisinin tâ kendisidir[44]».

Bu gerçekten dolayı Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti 1933 yılında toplantı salonlarında ve kulüplerde içkiyi, içkinin alını-satı-mınm yasaklandığını ilân etti ise de, faydasını kabul edip inandığı bu şeyi gerçekleştirmeye gücü yetmedi. Çünkü kısa bir müddet geçmemişti ki, kanun yapıcıları izlerinin üzerine geri döndüler. Yasaklama üzüntüsünden dolayı sendeleyerek vazgeçtiler. Koydukları kanunu yürürlükten kaldırınca, yeniden kadehlerini bir yudumda boşaltmaya başladılar.

Halbuki Resûlullah'ın ashabı (belki onJar bugünkü Amerikalılara nisbetle, fayda ve zararları bilme, medeniyet ve kültür yönünden daha zayıf yetişmişlerdi) yalnızca Allah'ın kendilerine içkiden vazgeçmeleri hususundaki emrini duymakla yetinmişlerdi. Onlar hemen kadehlerini kırıp, şarap fıçılarını etrafa döktüler ve sesleri «Vazgeçtik yâ Rabbi, vazgeçtik» diye yükseldi.

Bu iki olay, iki şekil arasındaki fark şudur: Onların kalbine iman iyice yerleşmiştir. Böyle olunca da kalbin arzusu Allah'ın emrine ve hükümlerine tâbi olmuştur.

Bu sevgidir. Resûlullah'ın ashabının kalbine kök salmış olan bu arzu, onlara, göğüslerini Resûlullah'a siper ettiriyor. Ve onun hayatını koruma uğrunda ölümle kucak kucağa getiriyor onları. Uhud savaşında bu muhabbetin eseri olarak ortaya çıkan nice eşsiz sahneler vardır. Çünkü bu, muhabbet sahibinin kalbini iyice kaplamıştır artık…

İbn Hişâm şunu nakleder:

Uhud günü Resûlullah (s.a.v.) ashabına-. «Sa'd bin Rebi'nin ne yaptığını-, onun canlılar arasında mı, yoksa ölüler arasında mı bulunduğunu görüp, bana kim haber getirir?» diye sordu. Ensâr'dan bir zât: «Yâ Resûlâllah! Ben Sa'd'm ne yaptığını görüp, sana bir haber getireyim» dedi. Ensâri sağa sola bakındı. Bir de ne görsün, Sa'd yaralı olarak, ölüler arasında henüz ruhunu teslim etmemiş… Ensâri ona: «Resûlullah senin sağlar arasında mı, yoksa ölüler arasında mı bulunduğunu görüp kendisine haber götürmemi bana emretti» .dedi. Bunun üzerine Sa'd: «Ben artık ölüler arasındayım! Resûlullah'a selâmımı ilet ve de ki: Sa'd bin Rebi': Senin için-, ümmetlerini doğru yola kılavuzlayan peygamberlerin alacakları mükâfatların en hayırlısı ile Allah seni bizden dolayı mükâfatlandırsın» diyor. Kavmine de selâmımı ilet ve de ki: «Sa'd bin Rebi', vallahi gözleriniz kımıldarken

Peygamber Aleyhisselâm'ı düşmanlardan korumazsınız da, ona bir musibet erişirse; sizin için Allah katında ileri sürülebilecek hiçbir mazeret yoktur» diyor. Ensârî: «Ben onun yanından henüz ayrılmamıştım ki o ruhunu teslim etti» dedi.

tddia ediyorum ki; şu asrımızda müslümanları, şehvetlerinden ve enâniyetlerinden birazcık uzaklaştıracak olan bu gibi muhabbet onların gönüllerini doldurduğu ve ruhlarını kapladığı gün, onlar yeniden başka bir halk olurlar. Ve ölümün pençesinden kurtulmaya yönelebilirler. Önlerinde ne kadar yokuş ve engel olursa olsun, düşmanlarını bozguna uğratabilirler!..

«Bu muhabbetin yolu nedir?» diye sorulduğu zaman bilmeli ki, onun yolu zikri çoğaltmak, Resûlullah'a salâvatları arttırmak, Allah'ın sana olan ni'metleri ve bereketi hususunda düşünmek ve tefekküre dalmak, bir de Resûlullah'ın siyretini, ahlâkını ve yaşayışını öğrenip, benimsemektir. Ama bunların hepsi; huzur ve huşu içinde, ibâdetleri dosdoğru yaptıktan ve her saniye kendini Allah'a ve ibâdete adadıktan sonradır.

10- Buhari'nin rivayetinde, Hz. Peygamber'in, şehidlerin üzerine namaz kılmadığı halde, kanlarıyla gömülmesini emrettiği ve iki kişiyi bir kabre koyduğunu görmüştük.

Ulema bundan, cîhad hengâmesinde şehid düşen kişinin yıkanmayacağı, üzerine namaz kılınmayacağı, bilâkis kanıyla gömüleceği hükmünü çıkarmışlardır, tmam Şafiî (r.a.) bu hususta şöyle der: «Resûlullah'ın Uhud şehidleri üzerine namaz kılmadığı mütevatir yollardan birçok hadîste geçmiştir. Ama Resûlullah'ın, onlardan onar kişilik gruplar halinde, üzerlerine namaz kıldığı ve her defasında Hz. Hamza'nm da içinde bulunduğu, sonunda onun üzerine yetmiş kere namaz kılmış olduğu ifadesiyle rivayet edilen hadîs zayıftır ve hatâdır[45]». Nitekim ulema, yine bunu zaruret ânında birden fazla kişilerin bir kabre konmasının caiz olduğu, zaruret yoksa caiz olmadığı yönünde delil kabul etmişlerdir.

11- Resûlullah'ın, ashâbıyla birlikte Medine'ye döner dönmez tekrar düşmanı takib etmek için Medine'den çıkmaya kalkışmasını düşündüğümüz vakit, Uhud savaşının tam bir açıklıkla bize vereceği ders ortaya çıkar. Savaşın müsbet ve menfî neticeleri bizim için aydınlanmış olur. Ve yine zaferin ancak sabırla, mükemmel gayeyi hedef edinmekle elde edileceği gerçeği de şübheye imkân kılmayacak ekilde açığa çıkar:

Resûlullah Cs.a.v.), daha -dün savaşta kendisiyle birlikte bulunanlara; yara aldıkları, acılar ve yaralarla bitkin hale geldikleri, sonra henüz evlerinde dinlenmemiş, kendi haline ve vücuduna ba-kamamış oldukları halde; toplanıp düşmanı takib etmeden onların dağılmasına izin vermeyecekti. Onlar bu vaziyette iken hemen Re-sûlullah'ın ardına düşüp, henüz kafalarında zafer sarhoşluğunun ateşi yanan müşrikleri takibe çıktılar. Tabiî ki bu sefer aralarında ganimet veya dünyevî bir maksad taşıyan kişiler bulunmam aktaydi… Ancak onlar Allah yolunda şehid olma veya zaıerie kavuşma arzusunu taşıyorlardı. Ve onlar bunun yanında, kanadan ve acı veren yaralarını düşünmüyorlardı bile…

Bunun neticesi ne oldu?

Ne başarı sarhoşluğu, ne de galibiyet zevki hasımların! ezmek için müşriklerin kalblerini bütünleştirdi, ne de müslümatılörı, yaralarının izdırabı, kahramanlıktan ve zafer arzusundan vazgeçmeye iletebildi….

Bu nasıl oldu? Bu, müslümanlara ders ve ibret olacak mucize ve hârika ile gerçekleşti. Yâni; müşriklerin kalbine aniden bir korku düştü. Uzaktan müslümanları görmüş olan dostlarından birinin onlara haber verdiği gibi; müşrikler, Hz. Muhammed'in arkadaşlarının, bu defa ölümü göze alarak gelmiş olduklarını tasavvur ettiler. Bu korku ve tasavvur üzerine, Medine'ye doğru yönlerini çevirmiş iken izlerinin üzerine geri döndüler ve artık sağa sola bakmaksızın seri bir şekilde Mekke'ye doğru gittiler.

Müslümanlardan dolayı müşriklerin kalbine bu garip korku nasıl düşmüştü? Halbuki birkaç saat önce müslümanlar silâhlarım ellerinden bırakmışlardı ve onların şevketi kırılmıştı. Bu durumu, savaştan dolayı müslümanlara güzel bir ders veren ilâhî iradeye havale etmek gerekir. Bu ders, hem müsbet, hem de menfi yönü, her ikisini birden, bir anda biraraya getirdi.

Cenâb-ı Hakk'ın şu kavli, Uhud dersini tamamlayan o son an hakkında indi: «Yara aldıktan sonra yine Allah ve Resûlü'nün da'-vetine uyanlar, iyilik yapıp takva ile davrananlar için büyük mükâfat vardır. Bir kısım insanlar mü'minlere, düşmanlarınız size karşı toplandılar, aman sakının dediklerinde, bu onların imanlarım bir kat daha arttırmıştı. Allah en iyi vekildir ve bize y.eter, dediler. Bunun üzerine kendilerine hiçbir fenalık dokunmadan Allah'ın ni'-met ve keremiyle geri döndüler. O'nun rızâsına uymuş oldular. Allah büyüktür, kerem sahibidir[46]».

4- Yevmü'r-Racr Ve Biri Maüne Olayları

a- Racî' Olayı (Hicretin Üçüncü Yılı)

Udal ve Kare kabilelerinden bir hey'et Resûlullah'ın yanına gelerek; îslâm haberinin kendilerine ulaştığım ve bu dinin hükümlerini kendilerine öğretecek muallimlere ihtiyaçları olduğunu söylediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.), ashabından bir grubu gönderdi. Onların arasında, Mersed bin Ebî Mersed, Hal!d bin Bükeyr, Âsim bin Sabit, Hubeyb bin Adiyy, Zeyd bin Dessine ve Abdullah ' bin Tarık bulunmaktaydı. Resûlullah, Âsim bin Sâbit'i onlara başkan ta'yin etti.

Buhâri, senediyle Ebû Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet ediyor: Ashâb-ı Kirâm'dan olan bu da'vetçi grup, Usfan ile Mekke arasında bir yere kadar yürüdüler. Onların bu mevklye geldikleri haberi, Hüzeyl kabilesinden Lihyân oğulları denilen bir oymağa bildirildi. Lihyân oğullarından yüze yakın bir okçu grubu da hemen onların peşine düşüp izlerini sürerek, İslâm daVetçilerinin daha önce konakladıkları yere geldiler. Orada İslâm da'vetçilerinin Medine'den azık olarak yanlarına aldıkları hurmaların çekirdeklerini gördüler. Kendi aralarında hemen: «îşte Medine hurmasının çekirdekleri» dediler. Bunun üzerine İslâm da'vetçilerinin izlerini sürerek gelip onlara ulaştılar. Onlar Âsım'ın ve arkadaşlarının yanma varınca; Âsim ve arkadaşları da dağın tepesine sığındılar. Lihyân oğulları okçuları gelip onların etrafını kuşattılar ve onlara: «Eğer yanımıza inerseniz hiçbirinizi öldürmeyeceğimize dair kesin söz veriyoruz» diye bağırdılar. İslâm da'vetçilerinin başkanı Âsim bin Sabit: «Ben bir kâfirin zimmetine güvenip de asla aşağı jnmem. Allah'ım! Peygamberini durumumuzdan haberdar et!» diye dud etti. Bunun

üzerine savaşmaya başladılar. Sonunda Âsim bin Sabit de aralarında olmak üzere yedi kişiyi ok atarak şehid ettiler Geriye Hubeyb bin Adiyy, Zeyd bin Dessine ve diğer bir başka kişi kaldı. Onlara da öldürmeyeceklerine dair kesin söz verdiler. Bu söz üzerine onlar da dağdan inerek gelip teslim oldular. Lihyân oğulları onları yakalayınca; kendi yaylarının kirişlerini çözüp, onlarla üçünü de bağladılar. Bunun üzerine üçüncü adam: «İşte ahde vefasızlığın, verilen sözü tutmamanın bir başlangıcı bu!» diyerek gitmemek için diretti. Onlara karşı koyması üzerine pnlar da onun saçlarından yakalayıp sürüklediler. O bunlara karşı koyunca hemen şehid ettiler.

Lihyân oğullan azgınları, Hubeyb ve Zeyd'i Mekke'ye götürüp sattılar. Hubeyb'i, Hâris'in oğulları satın aldı. Çünkü Hubeyb, Bedir savaşında Hâris'i öldüren kişiydi. Hubeyb onların yanında toplanıp kendisini öldürecekleri güne kadar esir olarak kaldı. Öldürülmesine karar verdikleri vakit, Hubeyb, Hâris'in kızlarından traş olmak üzere bir ustura istedi. Olayın bundan sonrasını, ustura isted ği kadın şöyle anlatır: «Ben dikkatsizce davranarak çocuğa usturayı verip

onun yanına gönderdim. Çocuk onun yanma girip usturayı verdi.

O da çocuğu alıp dizine oturttu. Ben bu durumu görünce feryâd ettim. Elinde ustura olduğu halde benim bu feryadımı anlayınca: «Çocuğu öldüreceğimden mi korkuyorsun? înşâallahü Teâlâ ben öyle birşeyi asla yapmam» dedi. Yine aynı kadın anlatıyor: «Ben, Hu-beyb'den daha hayırlı bir esir görmedim. O zaman, Mekke'de üzüm bulunmadığı ve kendisi de zincirle bağlı olduğu halde onun üzüm salkımından üzüm yediğini gördüm. Herhalde, bunu ona rızık olarak Allah veriyordu!..»

Müşrikler Hubeyb'i öldürmek için, Harem'den dışarı çıkardılar. Hubeyb de: «Beni bırakınız da iki rek'at namaz kılayım» dedi. Namazını bitirdikten sonra yanlarına gelip: «Eğer namazı ölümden korkarak uzattığımı zannetmiyecek olsaydınız, namazı uzatır ve çoğal-tırdım» dedi. Böylece öldürüleceği sırada iki rek'at namaz kılmayı ilk önce âdet ve sünnet edinen kişi Hubeyb bin Adiyy olmuştu. Hubeyb idam sehpasında şu şiiri söyledi:

«Müslüman olarak öldürülecek olunca,

Vurulup hangi yanım üzere düşersem düşeyim.

Vallahi aldırmam arük hiçbir şeye,

Çünkü bunların hepsi o ilâhî Zât'ın uğrunadır.

Şu dağılıp târümâr olan cismimi,

Eğer dilerse O, kurtuluşa erdirir…»

Ukbe bin Haris kalkıp, Hubeyb'in yanına gitti ve onu şehid etti.

Kureyş müşrikleri, Âsını'ıı cesedinden bir parça kesip getirmek için onu tanıyan adamlar gönderdiler. Çünkü Âsim, Bedir'de Ku-reyş'in ileri gelenlerinden bazılarını öldürmüştü. Yüce Allah da onun cesedinin üzerine bulut karaltısını andıran arı sürüsü gönderdi. Bu arı sürüsü onu, Kureyş'in adamlarından korudu. Onlar onun cesedinden hiçbir şey alamadılar[47].

Taberî fazla olarak şu olayı naklediyor: Taberi Ebi Küreyb'den, o da Ca'fer bin Avn'dan, o da İbrahim bin İsmail'den, o da Ca'fer bin Amr bin Ümeyye'den, o da babasından, babası da dedesinden şöyle dediğini rivayet eder: Resûlullah (s.a.v.) beni tek başıma Ku-reyş'e

gözcü olarak göndermişti. Ben de, beni görmelerinden korkarak, Hubeyb'in asıldığı ağacın yanına geldim. Ağaca çıkıp Hubeyb'i çözdüm, o da yere düştü. Birazcık geri çekildim. Sonra tekrar yanına geldim. Hubeyb'in cesedini göremedim. Sanki onu yer yutmuştu. Bu âna kadar Hubeyb'in iskeleti hiç görülmedi.

tbn îshâk anlatıyor:

Zeyd bin Dessine'yi de Safvân bin Ümeyye satın almıştı, öldürmek için onu Harem'den dışarı çıkardıkları vakit, Ebû Süfyân ona şöyle sordu: «Ey Zeyd! Allah aşkına doğru söyle! Şimdi yanımızda, senin yerine Muhammed'in boynunu vurmamızı, senin ise ailenin içinde sağ salim yaşamayı arzu etmez miydin?» O da: «Vallahi, ben ailem içinde sağ salim oturup da, Muhammed Aleyh'.sse-lâm'ın değil benim yerimde olmasına, hattâ onun bulunduğu yerde bile bir dikenin batıp incitmesine gönlüm asla razı olmaz» diye ce-vab verdi. Bu söz üzerine Ebû Süfyan: «Ben insanlardan, Muhammed'in ashabının Muhammed'i sevdiği gibi hiçbir insanın bir başkasını sevdiğini görmedim[48]» dedi. [49]

b- Bi'r-İ Maûne Olayı: (Hicri Dördüncü Yılı)

Resûlullah (s.a.v.)'ın yanına, Medine'ye «Mülâıbü'l-Esinne» lakabıyla meşhur Âmir bin Mâlik gelmişti. Resûlullah ona Müslüman olmasını teklif etti. Fakat o ne Müslüman oldu, ne de Müslümanlıktan uzak kaldı. Aksine Resûlullah'a: «Yâ Muhammed! Eğer ashabından seçkin kişileri, Necid ahalisine gönderecek olursan, onlar senin tebliğ ettiğin dine çağrıda bulunurlarsa; umarım ki onlar sana tâbi olurlar» dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: «Göndereceğim kişiler hakkında Necid halkından korkarım» buyurdu. Âmir bin Mâlik de, «Sakın korkun olmasın. Onları benim himayemde gönder de halkı İslâmiyet'e da'vet etsinler» dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.), Sahâbe-i Kiram'dan seçkin yetmiş kişiyi da'vetçi olarak gönderdi. Bu olay Ibn Ishâk ve îbn Kesîr'in rivayetine göre, Uhud savaşından ondört ay sonra, Safer ayında olmuştu. îslâm da'vetçileri Maûne kuyusunun bulunduğu yere konaklayıncaya kadar yürüdüler. Orada konaklayınca içlerinden, Haram bin Milhân'ı Resûlullah'ın mektubuyla birlikte, Âmir bin Tufeyl'e elçi olarak gönderdiler. Haram bin Milhân, Âmir bin Tufeyl'in yanına gelince; Âmir mektubu açıp okumadan, hemen Haram bin Milhân'ın üzerine çullanarak onu şehid etti. Buhâri, Enes bin Mâlikten şöyle rivayet eder: «Haram bin MUhân mızrakla delik deşik edilip yüzünden aşağı kan akınca: «Kabe'nin Rabbi-ne and olsun ki kazandım gitti[50]» diye bağırdı.

Amir bin Tufeyl, geri kalan îslâm da'vetçilerinin işini bitirmek için Âmir oğullarından yardım istedi. Onlar da onun bu teklifini kabul etmeyip, «Biz, hiçbir zaman Ebû Berrâ'nın, Âmir bin Mâlikin taahhüdünü bozamayız» diyerek direttiler. Bu sefer Amir bin Tu-feyl, Süleym oğullarından Usayye, Ri'İ ve Zekvan kabilelerinden yardım istedi. Onlar da bu teklifi kabul ettiler. Hemen harekete geçip, İslâm da'vetçilerini konak yerlerinde kuşattılar. îslâm da'vetçi-Jeri etraflarının sarıldığını görünce; kılıçlarına sarılıp, savaşmaya bağladılar. îslâm da'vetçileri, düşmanları tarafından kılıçtan geçirilerek şehid edildiler.

islâm da'vetçilerinin develerini güden iki kişi vardı ki onlar bu üzücü olayda bulunmamışlardı. O iki kişiden biri de Amr bin Umeyye ed-Damrî idi. O daha sonra bu

haberi öğrendi. Arkadaşlarını savunmak için geldiler. Amr bin Umeyye ed-Damri'nin arkadaşı da onlarla birlikte şehid edildi. Kendisi canım kurtarıp Medine'ye döndü. Yolda müşriklerden iki kişiye rastladı. Onları, Âmir oğullarından zannederek ikisini de öldürdü. Sonra Resûlullah'ın yanına gelip bu durumu haber verince, o iki kişinin Kilâb oğullarından olduğu ve Resûlullah'ın onlara dokunulmazlık belgesi verdiği anlaşıldı. Hz. Peygamber (s.a.v.), Amr'a: «Demek ki iki kişiyi öldürdün ha, ben onların diyetini öderim» buyurdu!..

Resûlullah (s.a.v.), ashabından bu seçkin da'vetçilerin şehid edilmesi olayına son derece üzüldü. Bir ay süresince şfibah namazında Süleym kabilelerinden Ri'l, Zekvan, Benî Lihyân ve Usayye oymaklarına beddua etmeye devam etti[51]

İbretler Ve Öğütler

Bu üzücü iki olayda da önemli işaretler vardır. Biz onları aşağıya özetliyoruz:

1- Raci' ve Bi'r-i Maûne hâdisesi, her ikisi birden bütün müs-lümanların, İslâm'a da'vet ve İslâm'ın hakikati ile ahkâmım insanlara gösterme sorumluluğunda müşterek olduklarına işaret ediyor. İslâm'a da'vet işi diğer insanları bırakıp yalnızca Nebilere ve Resullere veya onların halifelerine ya da âlimlere emânet edilmiş bir iş değildir.

Hakikaten, bu da'vet ödevini yerine getirmenin ne kadar önemli olduğunu, Resûlullah'ın kendi ashabının en seçkinlerinden sayılan yetmiş k'şiye varan bu Kur'an hafızlarını göndermesinden anlıyoruz. Halbuki yine bu uğurda göndermiş olduğu altı kişilik hey'e-tin şehid edilmesi üzerinden çok uzun bir zaman bile geçmemişti. Gerçi Resûlullah (s.a.v.), bu yetmiş kişinin durumundan endişe duymuştu. Bu endişesini de, Âmir bin Mâük'e; Necd halkım dine da': vet için bir hey'et göndermesi hususunda fazlaca ısrar ettiği zaman açıklamıştı. Fakat Hz. Peygamber (s.a.v,) tebliğ yükünü taşımayı herşeyden daha önemli görüyordu. Eğer da'vctin sorumluluğunu yüklenmiş ve bu sorumluluğu yerine getirmek, ancak bu gibi tehlikelere girmekle ve bu tehlikelerin sonucuna razı olmakla mümkün oluyorsa, varsın bu tehlikeler oluversin. Allah'ın emrini yerine getirme ve O'nun dâvasını tebliğ etme yolunda Allah'ın murad ettiği şeyler de varsın olsun!

2- Hakikaten biz, bu kitabın birinci bölümünde demiştik ki; eğer bir Müslümanın dininin emirlerini yerine getirme imkânı varsa, Dâr-ı Harb'te ikamet etmesi mubah olur. Yoksa caiz olmaz. Re-sûlullah'm siyretinden buna delâlet eden bu sahne; bir Müslümanın Diyâr-ı Küfr'de îslâm da'veti ödevini yerine getirmeyi umud ederek orada ikamet etmesi bundan istisna edilmiştir. Çünkü bu bir cihad türüdür ki, farz-ı kifâye olduğundan sorumluluğu tüm müslüman-ları ilgilendirir. Zira; farz-ı kifâyeyi, bir kısım müslümanlar tam olarak yerine getirirlerse, sorumluluk diğerlerinin üzerinden kalkar Aksi halde, hepsi günahkâr olur[52]

3- Biz müşriklerin kalblerinin müslümanlara karşı kin ve öfkeyle ne kadar dolup taştığına, hattâ müslümanlara karşı içlerindeki gizli kini körüklemek maksadıyla hıyanet ve zulmün en şümullüsünü seçtiklerine açıkça delâlet eden Yevmü'r-R&cî' ve Bi'r-i Maûne hâdiselerinin muhtevalarını inceleyince; bu hıyanet ve kinin kurbanı olmuş şu müslümanlarda bu karakterin tamamen aksine eşsiz bir örneğe rastlıyoruz. Hubeyb

(r.a.)'in, Haris oğullarının evinde, ölüm saatini beklerken; esir olarak, nasıl tutulduğunu görmüştük. Hubeyb (r.a.), Haris oğullarının evinde ölüm hazırlığı yapmak için temizlenmek maksadıyla bir ustura istemişti. O sırada evde bulunan küçük bir çocuk, annesinin dalgınlığından istifade ederek emekliyerek Hubeyb'in odasına girdi, intikam almayı düşünen ve hayatla ilgilenen bir kişinin hesabında bu an pazarlık etmek veya haksızlığa haksızlıkla mukabelede bulunmak için eşsiz bir fırsattır. Ev halkının tümünün düşüncesi de budur. Çocuğun annesi, yavrusunun, Hubeyb'in yanına gidişini farkeder etmez dehşete kapılarak, yavrusunu muhakkak bir ölümün pençesinden kurtarmak için sağa sola koşuştu. Fakat kadın, Hubeyb'in kendi hücresinde çocuğu dizine oturtmuş şefkatli bir baba gibi onunla şakalaştığmı gördüğü vakit dehşet içerisinde durakladı. Hubeyb ise kadına baktı ve kadının içine düştüğü korkuyu anladı. Ağırbaşlı bir nıü'minin sükûneti içinde: «Onu öldüreceğimden mi korkuyorsun? Ben inşâallah bunu asla yapmam» dedi.

islâm terbiyesinin jnsani eğitimdeki mucizesine bakınız! îşte Hubeyb ve onu zulüm ve düşmanlıkla öldürmeye uğraşan kindar müşrikler! Her ikisi de aynı coğrafyanın yetiştirdiği ve aynı an'anele-rin, aynı tabiatların bürüdüğü Araplardır. Fakat Hubeyb İslâm'a boyun eğdi, îslâm da onu başka bir insan olarak ortaya çıkardı. Ama diğerleri ise kendi sapıklıkları üzere, devam edip gittiler. Böyle olunca da, kendi sapıklıkları onları zalim ve vahşi tabiatları içinde mahkûm etti. Bu duruma göre, İslâm'ın insan tabiatında yaptığı değişiklik ne kadar da büyüktür…

4- Yukarıda zikri geçen olaydan şu istidlal edilir:

Düşman elindeki bir esirin; üzerinde kâfir hâkimiyetinin. cereyan etmesini -öldürülse bile - önleyemeyecek durumda ise, teslim olmaktan kaçınması hakkıdır. Nitekm Âsim böyle yapmıştır.

Eğer düşman elinde bulunan esir, ruhsattan yararlanmak isterse; Hubeyb ve Zeyd'in yaptığı gibi kurtulmayı umut ederek ve fırsat kollayarak, emân isteme hakkına sahiptir.

Ama, esir düşmanların arasında dinini açığa vurma imkânına sahip olsa bile, kaçmaya gücü yettiği takdirde, en doğru görüşe göre bunu yapması vâclb olur. Çünkü kâfir elinde bulunan esir, tüm hakları elinden alınmış ve önemini yitirmiş bir kişi haline gelmiştir. Böyle olunca da bir esirin, kendini esaret ve kölelik zilletinden kurtarması, onun başta gelen ödevlerinden biridir[53].

5- Öldürülmeden önce Zeyd bin Dessine'nin Ebû Süfyan'a verdiği cevabı düşündüğümüz takdirde, Sahâbe-i Kirâmm kalblerinin Resûlullah'a karşı taşıdığı muhabbetin ne kadar olduğunu öğrenmiş oluruz. Bu muhabbetin Resûlullah'ı korumayı, Allah'ın dini uğrunda herşeyi harcamayı ve her fedakârlığa katlanmayı, onların gönüllerine sevdiren sebeblerin en önemi ilerinden, olduğunda şübhe yoktur. Bir müslüman imanında ne kadar yükselirse yükselsin, yine de Resûlullah'a karşı bu gibi bir sevgi" olmadan, onun imanına nakıs iman gözüyle bakılır. Bu husus, Resûlullah'ın açıkladığı bir gerçektir. Çünkü Resûlullah (s.a.v.): «Hiçbiriniz, ben ona ana-baba-sından, evladından ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça gerçekten iman etmiş olmaz[54]» buyurdu.

6- Hubeyb'in Mekke'de esir olarak kaldığı günlerde başından geçen olaylardan zikretmiş

olduğumuz üzüm yeme hâdisesi delâlet ediyor ki; her peygambere ait bir mucizenin olması nasıl mümkün ise, aralarında temel fark bulunmakla birlikte her veliye âit bir kerametin olması da cazdır. O fark da şudur ki; Peygamber mucizesi, peygamberlik iddiası ve herkese meydan okumakla birlikte olur. Ama evliyanın ve salın kişilerin kerameti ise, meydan okuma türünden herhangi bir durum bulunmadan, yalnızca bir lütuf olarak gelir. Ehl-i Sünnet ve'1-Cemâatın üzerinde ittifak ettiği görüş budur. Yüce Allah'ın Hubeyb'e, şehid edilmeden önce ikram buyurduğu bu kerametten ötürü, bu husus üzerinde fazlaca delil beyân etmekten kaçınıyorum. Çünkü bu olay, görüldüğü gibi, Buhâri ve diğerlerinin rivayet ettiği sahih hadisle sabittir..!

7- Bazıları şöyle sorabilirler: Yalnızca Allah'ın ve peygamberinin emrine uyarak yolan çıkan bu genç mü'minlere zulüm ve hıyanet elinin uzanmasındaki hikmet nedir? Allah onlara düşmanlarını altetmek için güç veremez miydi?

Cevab: Birçok defalar belirtmiştik ki; Yüce Allah kullarına iki şeyi gerçekleştirmeyi emretmiştir: Bunlardan biri, îslâm toplumunu kurmak, diğeri ise zillete düşmeksizin dikenli yolda buna doğru koşmaktır. Bunun hikmeti de, insanın Allah'a karşı kulluğunun tahakkuk etmesi, sadıkların münafıklardan ayrılması, Allah'ın onlardan şahidler edinmesi, Allah ile mü'mln kullar arasında cereyan eden ve Yüce Allah'ın şu âyetinde: -Allah yolunda savaşıp, düşmanları öldüren ve öldürülen mü'minlerin canlarım ve mallarım Allah Cennet karşılığında satın almıştır…[55]» açıkladığı sözleşmenin pratik anlamının ortaya çıkmasıdır. îçinde bulunanların hepsi gerçekleşemeyecek bir vehimden ibaret olsa bile, bu sözleşme senedinin altına imza atmak için hangi mânâ geri kalıyor? Bilâkis bu imza için o vakit hangi kıymet geri kalıyor ki, o imzanın sahibi onunla Cen-net'i ve ebedî mutluluğu kazansın.

Temeldeki problem, ancak şu dünya hayatına gerçek değerinden daha çok ve gereken öneminden daha fazla önem veren; buna karşılık âhiret hayatıyla alâkası daha az olan kişilerin kafasında dönüp dolaşıyor, tşte bu Allah'a imanın yokluğunun işaretidir. Bu gibi insanlardan can ve mal ile tehlikelere atılmaları beklenemez. Gerçek mü'minlere gelince; onlarda temelden bu problem tasavvur dışıdır. Çünkü onlar kesinlikle inanıyorlar ki, şu dünya hayatının lezzeti, bir Müslümam kendisiyle Allah'a yaklaştığı en küçük bir tâatı yerine getirmesini önlemesi kadar önemli değil. Yine onlar kesinlikle inanıyorlar ki; ruhu feda etmek, şu dünya zindanından kurtulup, âhiret ni'metleVine kavuşmaktan başka birşey değildir. Âhiret ni'raetleri bir gayeden dolayı veriliyor ki, o gaye bir Müslümanm yaşadığı hayatta tek umududur.

Bu şuur Hubeyb'in şehid edildiği sırada söylediği beyitlerde, hele özellikle son beyitte en açık bir şekliyle ortaya çıkıyor. O şöyle diyor:

«Korkaklık göstererek ve çekinerek düşmana

Boyun eğmem aslat benim dönüşüm Allah'a olduktan sonra.»[56]

5- Benî Nadir Yahudilerinin Medine'den Sürgün Edilmesi (Rebiülevvel Ayı, Hicretin 4. Yılı)

İbn-i Sa'd rivayet ediyor :

Resûlullah (s.a.v.) cumartesi günü Medine'den ayrılıp, Küba mescidine gelerek namaz kıldı. Beraberinde de Ensâr ve Muhacirlerden bir grup Sahâbe-i Kiram bulunmaktaydı. Resûlullah (s.a.v.) sonra, Nadir oğullan yahudilerinin yanına geldi. Onlarla; kendisi tarafından dokunulmazlık belgesi verilmiş bulunan fakat yanlışlıkla Amr bin Umeyye ed-Damri'nin öldürdüğü Kilâb oğullarından iki kişinin diyetini konuştu. Yardımcı olmaları gerektiğini bildirdi. Zaten Nadir oğulları ile Âmir oğulları arasında öteden beri anlaşma ve ittifak bulunmaktaydı. Bu husus tbn İshâk ve diğerlerinin rivayetine göredir. Resûlullah'm bu sözlerine karşılık onlar da: «Olur, yâ Ebâ Kasım! îtz sana istediğin yardımı yaparız…» dediler. Bu sırada bir kısım yahudiler tenhaya çekilip, Resûlullah'a suikast yapmayı plânladılar. İçlerinden Amr bin Cahhaş en-Naddari adındaki lahudi; «Ben evin damına çıkar, onun üzerine bir kaya bırakırım»

diyerek işi üzerine aldı. Çünkü Resûlullah, Yahudi evlerinden birinin duvarının dibinde duruyordu…

îbn Sa'd rivayetinde şunu da ekliyor:

Beni Nadir yahudilerinden Sellâm bin Müşkem onlara: «Sakın bunu yapmayın. Vallahi, sizin bu plânladığınız suikast ona haber verilir. Ayrıca bu iş, onunla bizim aramızda bulunan sözleşmeyi bozmak demek olur[57]» dedi.

Yahudilerin plânladıkları suikast haberi, Cebrail aracılığı ile Resûlullah'a gelince, hemen bir ihtiyacını gidermek için kalkıyormuş gibi davranarak yerinden kalkıp Medine yolunu tuttu. Ashâ-bıyla karşılaştığında: «Yâ Resûlâllah, kalkıp gittiniz, sebebini anlayamadık» d^ye sordular. O da: «Yahudiler, beni öldürmeyi tasarladılar. Allah bana bu durumu haber verince, hemen kalkıp gittim» buyurdu.

Bu olay üzerine Resûlullah (s.a.v.) onlara: «Yurdumdan çıkınız! Siz bana suikast etmeyi, beni öldürmeyi plânladınız. Size on gün mühlet veriyorum. Bu süreden sonra buralarda sizden kim görülürse boynunu vururum…» diye bir elçi gönderdi.

Bu haber üzerine yahudiler Medine'den çıkmak için hazırlığa başladılar. Fakat münafıkların başı Abdullah bin Ubey bin Selûl onlara : «Sakın yurdunuzu bırakıp gitmeyin. Kalenizde oturun. Benimle birlikte kavmimden ve diğer Arap kabilelerinden sizinle beraber çarpışacak iki bin kişi var..» demek üzere adamlarından bir haberci gönderdi. Onlar da çıkmak için verdikleri karardan vazgeçtiler. Kalelerine sığınıp beklediler. Resûlullah (s.a.v.î da onlarla savaşmak ve üzerlerine yürümek için hazırlık yapmasını emretti.

Sonra Resûlullah (s.a.v.>, Nadir oğulları yahudilerinin bölgesine doğru hareket etti. Yahudiler yanlarına oklarını ve taşları alarak kalelerine sığındılar. Fakat Abdullah bin Ubey bin Selûl onlara yardım etmedi ve verdiği sözü yerine getirmedi. Hz. Peygamber, (s.a.v.) de onların etrafını kuşattı. Hurmalıklarının kesilmesini ve yakılmasını emretti[58]. Bunun üzerine yahudiler: «Yâ Muhammedi Sen bozgunculuğu ve fesadı meneder, bunu yapanları ayıplardın. Şimdi yaş hurma ağaçlarını ne diye kestiriyor ve yaktırıyorsun?» diyerek bağırıştılar. Bu konuda Cenâb-ı Hak şu âyet-i kerîmeyi indirdi: «Siz herhangi bir hurma ağacını kestiniz, yahut kökleri üzerinde dikili bıraktuıızsa bu hareketiniz (fesad için değil), hep, Allah'ın izniyledir ve fasıkları perişan etmek içindir[59]».

Nadir oğullan yahudileri, Resûluîlah'a kendi istediği gibi, Medine'den çıkmalarını teklif

ettiler. Fakat Resûlullah (s.a.v.) Bugün ben, sadece başınızı alıp gitmenizi kabul ederim. Savaş araç ve gereçleri hariç, bir devenin taşıyabileceği eşyalarınız size aittir. Diğer mallarınız, artık size ait değildir» buyurdu. Yahudiler de bunu kabul ettiler ve develerinin taşıyabileceği kadar mallarını yükleyip gittiler. İbn Hişâm, yahudilerden bir adamın yıktığı evinin kapısını devesine yükleyip götürdüğünü nakleder. Nadir oğullarından bir kısmı Hayber'e, bir kısmı da Şam'a gittiler. Onlardan iki kişi hariç hiçbirisi Müslüman olmadı. Müslüman olanlar, Yâmin bin Umery bin Kâ'b bin Amri bin Cahş ile Ebû Sa'd bin Vahb idi. İkisi de mallarını aldılar[60]..

Resûlullah (s.a.v.), Nadir oğullarının mallarını Ensâr'a değil de, ilk muhacirler arasında taksim etti. Ensâr'dan da fakir oldukları bildirildiği için iki kişiye de mal verildi. Onlar da, Sehl bin Huneyf ile Ebû Dücâne Semmak bin Harşe idi. Nadir oğullarının malları sadece Resûlullah'a âit idi., Belâzuri «Fütûhu'l-Büldân» adlı kitabında, Resûlullah'ın, hurmaların altındaki araziyi ektirip, hanımlarının ve ehlinin bir yıllık geçimini oradan sağladığını; fazla kalanını ise savaş araç ve gereçleriyle silâh te'minine ayırdığını kaydediyor[61]. Haşr sûresi baştan sona kadar, Nadir oğulları yahudileri hakkında indi. Şu âyet-i kerime de, Resûlullah'ın Nadir oğullarının mallarını taksim etme hususundaki politikasını açıklar mahiyette indi: «Allah'ın onların mallarından «Fey» olarak peygamberlerine verdiği mala gelince; siz ona ne at, ne de deve koşturdunuz. (O yakın yere yürüyerek gittiniz) Fakat Allah, Resullerini dilediği kimselere, hakim kılar. Onların gönüllerine korku düşürür, onlar Üzerinde hükmünü yürütür. Allah herşeye hakkıyle kadirdir. Allah'ın peygamberine (kafir) memleketler ahalisinden verdiği ganimet (Fey) Allah için (Kabe ve diğer mescidlerin tamiri için) peygamber İçin, ona yakın olan akraba için, yetimler, yoksullar ve yolda kalmış kimseler içindir. Tâ ki o mal sizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (devlet) olmasın. Peygamber size ne verdi ise onu alın; size neyi yasak etti ise onu da almayan. Allah'tan korkun, çünküAllah çok şiddetli azab sahibidir[62] [63]».

İbretler Ve Öğütler

Bu olay, Yahudinin içine iyice kök salmış hıyanet ve ahde vefasızlık huyunun ikinci tablosudur. Biz bundan önce de, Kaynuka oğulları yahudilerinin başvurdukları hıyanetlerden diğer bir şeklini görmüştük. Bu husus sayılamayacak kadar olayların doğruladığı tarihi bir hakikattir. Onlara isabet eden ilâhi lanetin sırrı da işte budur. Bu ilâhi laneti Cenâb-ı Hakk'ın şu kavli tescil etmiştir: «İsrail oğullarından kâfir olanlara hem Davud'un, hem de Meryem oğlu İsa'nın dili ile lanet olundu. Bunun sebebi, onların isyan etmeleri ve hakkın sınırını asmış olmalarıydı[64]».

Sonra, bu olayda güzel dersler ve İslâm şeriatının hükümlerinden birçoğuyla ilgili önemli işaretler bulunmaktaydı. Biz onları aşağıdaki şekilde özetliyoruz:

1-Yahudilerin Resûhıllah için tertipledikleri suikastı ortaya çıkarmak için Allahü Teâlâ'dan Resûlullah'a gelen bu haber, Yüce Allah'ın kendi elçisini bi'setinden önce ve bi'seti esnasında ikram buyurduğu birçok hârikalardan ve mucizelerden biri sayılır. Bu mucize de Resûlullah'ın peygamber sıfatının, öbür şahsî özelliklerinden önce geldiğini

ortaya koyar. Mes'ele bizim dikkatimizi bu yöne çek-memizdir. Onun peygamberliğine imanımız da böyle artar…

Siyret ve Fıkhu's-Siyre konusunda eser veren bir kısım yazarlar; yahudilerin niyyetlerini açığa çıkarmak maksadıyla, Resûlullah'a inen şu «İlâhî Haber»den söz ederlerken; bununla yahudilerin tertipledikleri suikastın kendisine ilham edildiğini açıklamak isterler. Halbuki ilham kelimesi, bütün insanlara âit müşterek bir mânâya delâlet ediyor. Karineler ve işaretler yolundan ibaret olan ilham duyusu tabii bir duyudur. Bu duyu sadece bir grup insana âit olamaz. «İlâhî Haber» kavramı ise, Siyret âlimlerinin (Allah onlara rahmet eylesin) de kullandığı gibi; yalnızca Nübüvvetin hususiyetlerinden ve özelliklerinden olan bir tek mânâya delâlet eder. Biz biliyoruz ki, başkası değil de, bu mânâ Hz. Peygamber'e tuzağı hissettirdi. O da, Allahü Teâlâ'nın Resûlullah'a, «Allah seni diğer insanlara karşı koruyacak…» diye verdiği kesin sözü yerine getirmesidir.

Durum böyle olduğuna göre, ifadeyi değiştirme de, ne oluyor? Ama hakikaten bu tutum, mucizeleri inkâr etme niyyetinden başka birşey değildir. Önceki konulardan da okuyucu biliyor ki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in mucizelerini -mütevâtir kesinlikle sabit olduktan sonra- inkâr etmek ancak, Hz. Peygamber'in peygamberliğine iman etmedeki zayıflıktan kaynaklanır.

2- Nadir oğullarının hurma ağaçlarını kesme ve yakma işi ittifakla sabittir. Resûlullah'ın bu ağaçlardan kesip yaktırdığı sadece bir kısımdır. Sonra geri kalanlarını olduğu gibi bırakmıştı. Resûlullah'ın bir kısmını kesip, bir kısmını bırakmasını Kur'an âyetleri tasvib eder bir şekilde inmişti. Bu konudaki âyet şudur: «Siz (kâfirlerin kinini artırmak için) herhangi bir hurma ağacını kestiniz, yahut kökleri üzerine dikili bıraktmızsa, bu hareketiniz hep Allah'ın izniyledir ve fâsıkları perişan etmek içindir…[65]»

îslâm âlimlerinin tümü, buradan yürüyerek, düşman" ağaçlarını yok etme konusundaki şer'i hükmün, düşman: yenmek için komutanın yarar görüp uygulamasına bağlı olduğu görüşünde birleştiler. Bu duruma göre mes'ele, siyaset-i şer'lyye ta'birine giren şeylerden olmaktadır. Âlimler ftesûiullah'ın bu, hurmalar konusundaki tasarrufunun (kesmek veya bırakmak şeklinde) asıl maksadının, maslahatı ve onun yolunu araştırmak ve kendmden sonraki liderlerine göstermek ve öğretmek olduğunu söylemişlerdir.

İmam Şafiî yine bu konuyla ilgili olarak, Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in şu aşağıdaki olayda «kesmek ve yakmakla ilgili emrini» delil kabul etmiştir. Hz. Ebû Bekir (r.a.), Halid bin Velid'i, Tülâyha ve Temim oğullarına gönderirken; Şam savaşlarında ağaçları kesip yakmaktan onu nehyetmesine rağmen, bu sefer de yakıp kesmesini emretmiştir. İmam Şafii (Rahimehullah) bu konuda şöyle diyor: «Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in meyva veren ağaçları kesmemelerini emretmesi muhtemeldir. Çünkü o, Resûlullah'ın Şam beldelerinin müslüman-lar tarafından fethedileceği haberini duyduğu için böyle emir vermişti. Hz. Ebû Bekir'in ağaçlan kesmesi veya bırakması kendisine mubah olduğu için, o da müslumanların yararını düşünerek, bırakmayı tercih etti[66]».

Maslahat iktiza ettiği zaman, kâfirlerin ağaçlarını kesmenin ve yakmanın mubah olduğunu söylediğimiz bu görüş, İmam Nafi'nin, imam Sevri'nin, Ebû Hanlfe'nin, Şafiî'nin, İmam Ahmed'in, îmam îshâk'ın ve tüm fukahânın görüşüdür.

Leys bin Sa'd'dan, Ebî Sevrî'den ve Evzâî'den bunun caiz olmadığı rivayet edilmiştir[67].

3- İmamlar, müslümanlann düşmanlarından savaş etmeden aldıkları ganimetlerin «fey» olduğu üzerinde ittifak etmişlerdir. Fey-‘ in tasarrufu ve gözetimi, müslümanlann menfaatinin koruyucusu tmam’a ait olduğu ve savaştan sonra aldıkları ganimetleri orduya taksim ettiği gibi, onu da taksim etmesin’.n üzerine vâcib olmadığı üzerinde ittifak etmişlerdir. İmamlar, bu görüşlerine, Resûlullah (s.a.v.)’ın Nadir oğulları mallarının taksimindeki siyâsetim delil göstermişlerdir. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) -yukarıda da gördüğümüz gibi -; Nadir oğullarının mallarını yalnızca muhacirlere tahsis etmişti. Kur’ân-ı Kerîm’de, yukarıda belirttiğimiz İki âyet de, Resûlullah’ın bu davranışını tasvip ederek inmişti.

İslâm âlimleri, müslümanlann savaş yoluyla ele geçirdikleri topraklar hususunda ihtilâf etmişlerdir. İmam Mâl.k, arazinin mutlak olarak taksim edilemiyeceğini, oranın haracının (vergisinin) yalnızca müslümanlann yaran için vâkıf olacağım-, ancak devlet başkanı, maslahatın taksim gerektirdiği görüşüne sahip olursa, bunu yapabileceğini kabul etmiştir. Hanefiler de bu görüşe yakın bir görüşü benimsemişlerdir.

imam Şafii’ye gelince o, zorla alınmış düşman topraklannın diğer ganimetlerin taksimi vâcib olduğu gibi, bunun taksiminin, de vâcib olduğu görüşünü savunmaktadır. İmam Ahmed’in mezhebinin zahiri de budur.

İmam Şafii’nin sahip olduğu görüşün delili; Resûlullah’ın Nadir oğullan mallanndaki tasarrufudur. Resûlullah’in, savaşta alınan ganimetlerin savaşçılar arasında taksiminin gerekli oluşunun hilâfına, Nadir oğullanmn mallannda yaptığı tasarrufun sebebi, bu ganimetleri elde etmeye medar olacak herhangi bir çarpışmanın olmayışıdır. Resûlullah’ın Nadir oğullar: ganimetindeki karannın sebebini açıklamadaki muğlaklığı şu âyet-i kerime giderir: «Allah’ın, Nadir oğullanmn mallanndan peygamberine verdiği ganimete «Fey»e gelince: Siz ona ne at koşturdunuz, ne deve…[68]».

Fey arazisinin bölünmemesinin sebebi bu olunca, bir hükmün illeti kalktığı zaman, onunla birlikte hükmün de kalkacağı ve ganimetler hakkında ta’yin edilmiş olan hüküm tekrar geri geleceği gayet açıktır. Bu konuda arazi ve diğer şeyler eşittir…

İmam Mâlik ve Ebû Hanife’nin sahib olduğu görüşün delilleriyle ilgili olaylar çoktur. Onlardan en önemlisi Hz. Ömer (r.a.)‘in Irak havalisini taksim etmekten çekinip; orayı müslümanlara fazladan bir gelir sağlayan vâkıf yapma şeklindeki uygulamasıdır. Yaptığımız bu açıklamadan daha fazlasını burada yapmaya mahal yotur.

Yine, dikkat etmemiz gereken bir husus da, Nadir oğullan ganimetinin taksiminde Resûlullah’ın siyâsetini açıklayan her iki âyet de Yüce Allah’ın zikrettiği sebeb (illet) tir. Hani Resûlullah (s.a.v.), Nadir oğullarının mallarını başkalarına değil de yalnızca bir grup insana vermişti. Allahü Teâlâ bunun sebebini açıklamada şöyle buyurmuştu: «…Tâ ki, o mal sizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (devlet) olmasın…» Yâni bu servet, sizden yalnızca zengin tabaka arasında sınırlı olarak elden ele dolaşmasın.

Bu gayenin sebebini açıklamak şunu ilân ediyor: îslâm Şeri-atı‘nın mâlî işlerdeki politikası;, baştan başa bu prensibi (yâni servetin belirli kesimin elinde bulunmaması) gerçekleştirmek üzere kurulmuştur, îslâm Şeriatı kitablarının mâli ve iktisadî işlerle ilgili hükümlerle dolup taşmasından insan topluluklarım ve sınıflarını bi-nbirine yaklaştıran âdil bir toplumun kurulması amaçlanır. Bu iktisadi sistemle, halk arasında meydana gelen ve adaletin işleyişi ile tatbikatına etki eden darboğazlar önlenir.

Zekât hükümlerine işlerlik kazandırılarak, faiz yasaklanarak ve çeşitli ihtikâr kaynakları kurutularak; İslâm şeriatının hükümleri ve mali işlerle ilgili özel nizamı uygulama alanına konulmuş olsa, elbette tüm insanlar bolluk ve refah içinde yaşayacaklardır. Belki bazan nzık konusunda aynı eşitlik içinde olmayabilirler, ama tümü de yine ellerinde bulunanla yetinirler. Eğer bu toplumda herkes birbiriyle yardımlaşma içinde olursa, onların içinde diğerini ezen bir grup bulunmaz.

Daha da önemlisi; Yüce Allah'ın şu dünyada şeriat koymasının gayesi îslâm toplumunu kurmak olduğuna göre, bunun içinde kalmak ve dışına çıkmamakla yükümlü olduğumuz belirli sebebler ve yollar koyduğunu bilmemiz gerekir. Yâni Yüce Allah bizi hem gaye ve hem de vasıtaya uymaya çağırıyor. İslâm'dan maksad, içtimaî adaleti kurmaktır. Bunu gerçekleştirmek için istediğimiz yolu ve vasıtayı kullanalım, demek doğru olmaz.. Bilâkis bu gaye ve vasıtanın dışına çıkmak sayılır. Allah'ın bize gerçekleştirmeyi emrettiği bu gaye, bizim için bu gayeye giden yol olarak konulan sebebe sarılmanın dışında gerçekleşemiyecek. Tarih bunun en büyük delili, hâdiseler bunun en büyük şahididir.

Kur'ân-i Kerim'in bu hâdise üzerine ve bu hâdisenin umumî münâsebeti üzerine getirdiği açıklamayı anlayabilmek için yâni; ya-hudllerle münafıkların münâsebetini, Resûlullah'ın mal ve savaş konusundaki siyâsetini v.s. kavrayabilmek için Haşr sûresinin tümünü okumak uygun olur. Bu sûre Nadir oğulları olayının ders ve öğütlerini öğrenmeye imkân tanıyan hususların en önemlisidir. [69]

6- Zatü‘r-Rika’ Gazvesi

Bu gazve, siyer ve meğâzi müelliflerinin müşterek kanaatince, Hicretin IV. yılı ve Beni Nadir’in sürgün edilişinden birbuçuk ay kadar sonra vuku bulmuştur. BuhârÎ ve bazı muhaddisler ise bunun, Hayber gavzesinden sonra olduğunu benimserler.

Sebebi de, Necid bölgesi kabilelerinin müslümanlara yaptıkları kötülüklerdi. Mes’ele, şu yedi da’vetçinin öldürülme olayıydı. Onlar kabileleri İslâm’a da’vete gitmiş de suikaste uğramışlardı. Re-sûlullah da buna karşı o bölge kabilelerine, özellikle Beni Sa’lebe’-ye karşı harbe çıkmış, Medine’ye de Ebü Zerr el-Gıffâri (r.a.)‘yi vali olarak bırakmıştı.

Resûlullah (s.a.v.) ordugâhını, Necid’de, Gatafan arazisinde «Nahl» diye anılan yere kurdu. Hikmet-i ilâhi, kabilelerin gönlüne bir korku düştü. Herbiri bir yana dağıldılar. Halbuki İbn Hişâm’m haberine göre, oldukça da kalabalıklardı. Müslümanlardan kaçmaları sonucu çatışma çıkmadı.

Ancak, bu gazvenin naklinde birtakım tesbitler müşahede ediliyor, yine de: Yâni iyi bakılırsa, savaş olmamasına rağmen, biz olayı ayrıntılarıyla nakletmeye başlayınca, görülecek ki, hayatımız için birçok ibret ve düstur var.[70]

Hâdise Haberlerde Şöyledir:

1- Sahihayn’ın Ebû Mûsâ el-Eş‘arî‘den rivayeti: Diyor ki, «Biz Resûlullah (s.a.v.) ile gazveye çıktığımızda, altr kişi bir gruptuk, bir tek devemiz vardı. Benim tırnaklarım söküldü… Ayaklarımızı eski çapıtlarla sarıyorduk. Bunun üzerine ben buna (yamalı savaşı anlamına) «Zâtü‘r-Rika’ Gazvesi» dedim. Ayaklarımızı yamalamışız gibisine bir nükteydi bu… Ravî diyor ki: Ebû Mûsâ böyle söylüyor ama, söylediğinden de pek hoşlanmıyor. Sanki bir sırrını ifşa etmiş gibi söylediğinden rahatsız görünüyordu.

2- Buharı ve Müslim’deki nakil: «Resûlullah (s.a.v.) Zâtü‘r-Rika’ Gazvesi’nde salât-ı havf (korku namazı) kıldı. Bir grup saf tutup namaz kılıyor, bir grup ise düşmanı gözetliyordu. Birinci grup-

la bir rek’at kıldı. Ama o ikinciye kalktı, ayakta iken, cemaat ikinci rek’atı tamamlayıp acele düşman karşısına koştular. Bu sefer ikinci grup geldi (ve Resûlullah ikinci rek’atta iken ona uydular), onlarla da ikinci rek’atı kılınca oturdu. O otururken, bu cemaat da kalkıp kalan birinci rek’atı tamamladılar ve Resûlullah bunlarla birlikte selâm verip namazı tamamladı[71].

3- Yine Buhârî‘nin Câbir’den nakli şöyle: Resûlullah yola çıkınca o da berabermiş. İhtiyaç molası vakti gelmiş ve bir vadide, od ağaçlarından bir koruluğa inmişler. Herkes bir ağacın altına çekilmiş gölgelenmişler. Resûlullah (s.a.v.) da bir sakız ağacının altına oturmuş ve kılıcını da dala asmış. Câbir sözüne şöyle devam ediyor: «Biz bir müddet uyuya kalmıştık. Birden Resûlullah (s.a.v.)’-in yanında bir yabancı oturuyor. Resûlullah bize: Şu adamı görüyorsunuz! Gelmiş kılıcımı çekmiş, -ben tabiî uyuyorum.- uyandım. Onun elinde

yalın kılıç: «Seni benim elimden kim kurtarır?» diye meydan okuyor… Ben de var gücümle, «ALLAH…» dedim. İşte bakın (kuzu kuzu) oturuyor!..» Ve Resûlullah o adamı cezalandırmadı da, salıverdi[72]»…

4- îbn tshâk ve Ahmed'in Câbir'den (r.a.) rivayeti: «Biz Resûlullah (s.a.v.) ile Zâtü'r-Rika' Gazvesi'ne çıktığımızda; önce bir müşrike kadına ok isabet etmişti. Resûlullah (s.a.v.) oradan ayrılıp kafileyle yürüdü. Ama kafile ilerlerken, bu sefer ortalarda olmayan kocası çıkageldi ve yemin ediyordu; Muhammed'in adamlarından birinin kanını dökmeden peşinizi bırakmayacağım diye. Ve başladı Resûlullah'ın izini takibe. Resûlullah bir yerde konakladı ve buyurdu ki, «Bu gece bizi bekleyecek kişi kimdir?» Hemen, Muhacirlerden bir ve Ensâr'dan bir kişi[73] fırladı. «Biz bekleriz ey Allah'ın Resulü!» dediler. Resûlullah (s.a.v.) da, bir dere boğazına konaklamıştı. Onlara: «Geçidin ağzını tutun» diye emir verdi.

Adamlar geçidin ağzına gelince; Ensâr'lı, Muhacire dedi ki: Gece nöbetini nasıl arzu edersin? îlk yarı mı, gece yarısı mı? O da, yandan sonrası daha iyi dedi ve Muhacir nöbetçi yatıp uyudu. En-sâri ise başladı namaz kılmaya. Birden o adam çıkageldi ve Ensâ-ri'yi görünce, ordugâhın nöbetçisi olduğunu anladı. Okunu yöneltti ve nöbetçiyi vurdu. Ama Ensâri yiğit, oku çıkarıp attı, namaza devam etti. Adam tekrar nişan aldı ve vurdu. Nöbetçi yine (vücuduna saplanan) oku çıkarıp attı ve namaza devam etti. Üçüncü kez de aynı durum tekrarlandı ve nöbetçi rükûa, secdeye vardı. Nihayet arkadaşını uyandırdı: Kalk ben vuruldum dedi. Uyanan, «Vuruldun mu?» diye haykırınca, adam onların kendisini farkettiklerini anladı ve hemen kaçtı. O sırada Muhacir, EnsârÎ'nin kan revan içinde olduğunu görünce, Allah Allah, insan daha ilk anda beni uyandırmaz mı yahu dedi. Ensârî ise; «Ben bir sûre okuyordum, onu kesmek gönlüme zor geldi. Oklar ardı ardına gelince, artık o zaman seni uyardım. Vallahi bana Resûlullah (s.a.v.) bir geçidi koruma görevi vermişti. Oonu kaybetmiyeceğimi bilsem, ya o sûre ile namazı tamamlardım ya da öylece son nefesimi verirdim[74]» cevabını verdi.

5- Buhâri ve Müslim (sahihlerinde); İbn Sa'd, Tabakat'ında; Ibn Hişâm, Siyer'inde… Câblr îbn Abdullah'tan naklettiler

Der ki: «Resûlullah (s.a.v.) ile Zâtü'r-Rika seferine çıkmıştık. Benim çok zayıf bir devem vardı. Resûlullah'm ordusu yürüyünce, arkadaşlarım ilerleyip gitti, ben gerilerde kaldım. Arkadan Ftesûlul-lah <s.a.v.) yetişti. Ne o Câbir? diye seslendi. Ben de; işte şu deve ile ağır ağır gidiyorum yâ Resûlâllah, dedim. Bana, yık şunu dedi. Yıktım devemi, o da yıktı. Sonra; ver şu elindeki sopayı dedi. Verdim. Aldı sopayla hayvanı birkaç tane okşadı. Sonra bin dedi, bindim ve yürüdük. Onu Hak Nizam ile gönderene yemin olsun ki; benim devem onun devesiyle yarışmaya ve nerdeyse geçmeye başladı.

Ve bu esnada Resûlullah ile aramızda şöyle bir muhavere geçti:

Resûlullah (s.a.v.): Câbir, bu deveyi bana s at sana!., dedi.

Ben: Ey Allah'ın Resulü, ne hacet, sana bağışlarım, deyince;

Resûlullah (s.a.v.): Hayır, bedeliyle ver, dedi.

Ben: O halde bir fiyat ver yâ Resûlâllah!…

Resûlullah (s.a.v.): Bir dirheme alırım, buyurdu.

Beri: Hayır yâ Resûlâllah! O zaman beni aldatmış olursun, dedim.

Resûlullah (s.a.v.): Peki iki dirhem olsun.

Ben: Hayır, dedim. Ve Resûlullah bana fiyatı sürekli yükseltiyordu. Nihayet bir «Ukiyye»ye vardı[75]. O zaman ben: Razı mısın yâ Resûlâllah? deyince

Resûlullah: Evet, dedi.

Ben: Senin oldu, dedim.

Resûlullah (s.a.v.}: «Aldım» dedi…

Sonra Resûlullah sözü değiştirdi:

— Câbir, evlendin mi artık? dedi.

— Evet yâ Resûlâllah, dedim.

— Dul mu, kız mı? dedi.

— Hayır dul kadın, dedim.

— Bir kız alamadın mı, birbirinizle oynaşırdınız, dedi.

— Biliyorsun yâ Resûlâllah! Babam Uhud'da öldü. Yedi tane kız çocuğu kaldı. Onları başına toplayacak, onlara bakacak, eğitecek bir kadın almayı uygun buldum.

— İnşâallah isabet etmişsindir, buyurdu.

Ve devamla «Biz Sırar'a[76] varınca bir deve yavrusu keseriz. Orada böylece bir günümüz geçer. Aile halkı duysun da, bize evi hazırlar yastıkları dizerler» gibisine birşey söyledi. Ben ona: Bizde minder yastık ne gezer? dedim. O da: Olur inşâallah. Sen varınca iyi işler yap, dedi.

Câbir der ki: Sırar'a gelince Resûlullah (s.a.v.), kesme emri verdi ve deve kesildi. O gün orada kaldık. Akşamleyin de Resûlullah ile birlikte Medine'ye girdik.»

Yine Câbir devam ediyor: Sabah olunca devenin yularından tutup, götürdüm. Onu Resûlullah'ın kapısına çöktürdüm. Ve gidip mescldde Resûlullah'ın yanına oturdum. Resûlullah (s.a.v.) çıktı, deveyi görünce sordu: Bu nedir? Dediler ki, bu deveyi Câbir getirdi yâ Resûlâllah!.. Câbir nerede dedi? Ve beni çağırdılar. Tut devenin yularını yeğenim, o deve senindir, dedi. Bilâl'i de çağırıp ona; Câbir'le git de ,ona ukıyyeyi ver, diye emir verdi. Gittik. Bilâl ile. Parayı verdikten başka biraz da fazlasını verdi. Vallahi .o para bitmek bilmedi ve evimizdeki etkisi belli idi hep!..[77] [78]

Dersler Ve İbretler

Bu Gazvenin Tarihi Kritiği:

Meğâzi ve siyer bilginlerinden elde ettiğimiz müşterek kanaate göre, bu gazve Hayber gazasından öncedir. Ama bir kısım meşhur araştırmacılar, Beni Nadir olayını müteakip ve Hicretin dördüncü yılda olduğu görüşünü tercih ediyor. İbn Sa'd ve tbn Hibbân gibiler ise,

beşinci yılda vukubulduğunu savunur. Ne var ki, İmam Buhâri SahÎh'inde, Hayber'den sonra olduğuna sened gösterirken; kitaptaki sıralayışta Hayber'den önce saymıştır. Hafız îbn Hâcer de, Buhâri'nin delilini, havf namazının «Zâtü'r-Rika'»da meşru kılındığına, «Hendek» savaşında ise Resûlullah'ın havf namazı kılmayıp namazı geçirdiği ve kaza ettiği karinesine dayanarak tercih ediyor. Tıpkı bunun gibi; Ebû Müsâ el-Eş'ari'nin sahihaynin naklini de, irdeliyerek; ayaklarının patlaması ile çapıtla sarmaları ve sefere de bu yüzden «Zâtü'r-Rika'» denmesinin esas ve isbat sayarak; Hayber'den sonra olduğunu vurguluyor. Çünkü Ebû Mûsâ Habeşistan'dan, Hayber'den sonra dönmüştü[79]. Nihayet İbn Kayyım, bu delillerin ışığında durumu inceleyerek, bu gazvenin (G. Zatü'r-Rika') Hendek savaşından sonra olduğunu söylüyor.

Bize gelince: Bu gazvenin Hendek olayından önce olduğu apaçıktır deriz. Çünkü Sahîh-i Buhâri'de kesin olarak belli ki; Câbir (r.a.) Hendek savaşı sırasında Resûlullah'tan izin alarak evine gitmiş ve ResûluIIah'ın açlığından sözetmiş, Resûlullah'ı ve Ashabını yemeğe da'vet etmiş olduğu ve Resûlullah'ın da, Câbir'in hanımına; «Bundan sen de ye, halka da yedir, çünkü açlık umumidir» dediği bilinirken; Zâtü'r-Rika'da ise Câbir'e, «Peki evlendin mi?» diye sorduğu, onun da evet dediği sahîkayn'de tafsilatıyla geçti. Yâni o zaman Câbir'in evliliğini Resûlullah bilmiyordu demektir. O halde bu Zâtü'r-Rika', Hayber bir yana Hendek'ten bile önce olmuştu. Durum buna açıkça delâlet eder.

Ben, Hendek savaşını Zâtü'r-Rika' gazasından sonraya alacak, bundan daha geçerli isbat göremedim. Aksi de öyle tabii… Fakat her hâlü kârda, isbatımızm kat'iyyet derecesine vardığını söyleyebilirim.

Hafız İbn Hâcer'in; Resûlullah (s.a.v.)'ın, Hendek savaşında «Havf Namazı» kılmayıp, namazı kaza ettiğine dair yürüttüğü îsba-ta gelince; cna şöyle cevab verilebilir: O gün namazın kazaya bırakılmasi; Müslüman ve müşriklerarası çarpışma ve saldırılann sürekliliğindendi. Hani ya, namaz için hiçbir fırsat yoktu. Aynı zamanda düşman kıble yönündeydi de. Halbuki Zâtü'r-Rika' gazasında kılınış tarzına bakınca, kıblenin düşman tarafında olmadığı belli. Bu bir gereklilik olduğu gibi; Hendek'te namazın (sıkışık durum yüzünden) kazaya bırakılması, belki, kaçırılan namazların kazasının meşruiyetini açıklamak için de Peygamberi ve maksadlı bir işlemdir. Tıpkı böyle de, Ebû Mûsâ hadîsini açıklaması cevablandm-lır; çünkü o birçok siyer ve meğâzi müellifinin naklettiği Ebû Musa'nın; «Biz Resûlullah (s.a.v.) ile gazaya çıktık. Biz altı kişiydik, bir devemiz vardı» sözünü, Zatü'r-Rika' gazasında cemaatın kalabalık olduğu nedeniyle başka bir olayı böyle adlandırmış olacağı şeklindeki yorumu olan tbn Hâcer, bu görüşü reddetmeye kalkıyor. Halbuki; onun iddiasına hiçbir emare yok. Aksine meğâzî müelliflerinin iddiası kesin isbathdır. Câbir'den serdettiğimiz hadîste durum açıktır…

Yine bu gazada müslümanların bir müşrik ile savaştığı kesindir. Özünü yukarıda arzettik. Ama yine de bazı araştırma ve inceleme, bazı ibret noktaları, delâlet ve müşahedeler koyabilir ortaya. Şimdi bunları anladığımız ölçüde beş madde halinde sıralayacağız:

1- Şeyhayn'in Ebû Mûsâ el-Eş'ari'den rivayetinde, Zâtü'r-Rika' adının verilmesi bize, Resûlullah'in arkadaşlarının ödevlerini, dini tebliğ sorumluluklarını ve cihad dâvasını ne derece çilelere katlanarak yerine getirdikleri ifadesinde apaçık görülür ki; onlar mâli imkânsızlık içindedir. Savaşlarında kullanacakları en zarurî ihtiyaçlara hattâ bir bineğe bile sahip değil. Altı, yedi kişi bir deveye değişerek biniyor, uzun ve meşakkatli yollan katediyorlar. Ama buna rağmen yokluk ve imkânsızlık onları, vazifelerini yapmaktan

alıkoyamıyor. Allah yoluna da'vet ve o uğurda savaşmaktır bu… Onlar bu yolda her sonuca ve renk renk çilelere göğüs geriyorlar. Ayaklan yol yürümekten, taş ve kayalara çarparak parçalanıyor. Tırnaklan sökülüyor. Ve bu çıplak ayaklanna giyecek bir ayakkbı, (çarık v.s.) bulamadıklarından eski elbise parçalanyla sanyorlar…

Bütün bunlar karşısında porsuyup sinmiyor, gevşemiyorlar. Müslüman oldukları andan itibaren yüklendikleri ilâhi sorumluluğun büyüklüğünü asla unutmuyor ve bundan yunuyorlar… Ve hep şu ilâhi fermanı zihinlerinde canlandırıyorlar: -Allah mü'minlerden, nefislerini ve mallarını; Allah yolunda savaşmalan, ölmeleri veya öldürmeleri sonucu olarak Cennet karşılığı, satın almıştır…[80]

Bu ise, canlarını feda etmek üzere verdikleri ahd ve mîsâk şeklinde yaptıkları bey'atın delilidir.

Burada görebilirsiniz ki; Ebû Mûsâ el-Eş'ari (r.a.) bu haberi yaymakta nefsini serbest görmüyor. Ağzından kaçırdığı şeyden tiksiniyor. Gazveye (Zâtü'r-Rika') adı verilmesinin sebebi sorulduğunda verdiği bu cevabla, Allah indinde ecir beklemesi gereken bir hususu ifşa etmekten nedamet duyuyor.

Bu da, tmam Nevevi'nin dediği gibi, Sahâbe-i Kirâm'm yaptıkları sâlih amelleri gizli tutmak, Allah'a itaat sadedinde çektikleri çileyi ifşa etmemekte titizlik gösterdiklerini anlatır. Ancak, blrşeyin anlatılması ve bir maksadın tahakkuku için mecbur olurlarsa anlatabiliyorlar. Meselâ, ibret alınsın, uyulup amel edilsin diye… Ancak böyle bir hayır niyeti ve bir ulvi gayenin tahakkuku için selef-i sâ-lihin kendi faziletinden bahseder. Güzel amellerinden söz açtığı olur….[81]

2- Resûlullah (s.a.v.)'ın bu gazvedeki tutumu ve cemaatın ona uyması, namaz kılışları, aynı zamanda «Korku Namazı»nın meşruiyeti ve esasları için de bir dayanak teşkil ediyor. Ve böylece «Havf Namazı» nın iki durumu ortaya çıkıyor. Birisi, düşmanın kıble cihe-t'.nde bulunmasına göredir. Öbürü ise, düşmanın başka bir yönde bulunuşuna göre. îkinci durum, Resûlullah (s.a.v.)'ın Zâtü'r-Rika' gazasında kıldığı namazın mahiyetini tesbit eder. Yâni, namaz vakti daralmıştır. Sadece kıbleden değil, çeşitli yönden düşman gelmiştir. Ve yine müslümanların takip edilmesi, namazla meşgul olduklarını görünce saldırmaları ihtimalinden korkulmaktadır. Onların toptan namaza durduklarını görürlerse, toptan saldırıp kılıçtan geçirebilirler.

Bu durumda Resûlullah (s.a.v.) bir grup sahâbesiyle namaza başlamıştır. Kalanı ise çok yönlü bir gözetlemede kalmış, düşmanı kontrol ediyorlardır. Resûlullah namazı yarılayınca, yâni birinci rek'-atı bitirip ikinciye kalkınca; arkasında namaz kılanlar, ferden kılmaya başlıyor ve ikinci rek'atı çarçabuk kılıp selâm vererek ayrılıyor. Koşup nöbeti devr alıyorlar. Bu sefer de öbür arkadaşları koşup, daha Resûlullah (s.a.v.) ikinci rek'attayken yetişiyor, ona uyuyorlar. Kalan rek'atı onunla birlikte kılıyorlar. Daha sonra da (Resûlullah selâm verince) tabii olarak kalkıp, kaçırmış oldukları rek'atı ferden tamamlıyorlar. Resûlullah da oturduğu halde bekliyor ve ona yetişip selâm veriyorlar.

Namazın anlatıldığı şekilde iki cemaat halinde kılınmasını gerektiren ve imkân veren duruma gelince, bu iki sebebe bağlı gözüküyor:

a) Hepsinin Resûlullah (s.a.v.)'a uyarak namaz kılmış olma kastı. Ki, bu şartlar aynen tahakkuk etse bile başkası için düşünülemez[82].

b) En zor şartlarda bile cemaat ve birliğin, bütünlüğün önemini gösterir. Yâni halkın bölük bölük olup ardı ardına cemaatler halinde namaz kılmaları, zaruret olmadıkça mekruh olur.

Ama Hanefilerin büyükleri bu konuda birinci sebebi esas almışlar ve «Korku Namazı»nın, Resûlullah (s.a.v.) vefat ettikten sonra meşruiyetini (anlatılan tarzıyla) kaybettiğine hükmetmişlerdir..:

3- Resûlullah (s.a.v.) ağaç altında uyurken, onun kılıcını alan müşrik hikâyesine gelince: Okuduğunuz gibi cereyan etmiş hakiki bir olaydır. Bu da apaçık, Cenâb-ı Hakk'ın Nebi (s.a.v.)'sini koruduğunu, kolladığını gösterir.

Ve bu, Cenâb-ı Hakk'ın, Resulüne verdiği harikulade hallerden birisi olarak, sana büyük ibret ve gözünü açıcı, kesin olarak o yüce şahsiyeti tanıtıcı bir durumdur. Malûmdur ve kolay kavranır ki, o derin uykuya dalmışken, gelip kılıcım alan müşrikin ona saldırıp öldürmesi işten bile değildi.

Yine, kılıcını indireceği anda, düşmanına karşı bu bulunmaz fırsatı kaçırtan ve müşriki o anda, «Benim elimden seni kim kurtaracak?» dediği halde, kararından ve azminden vazgeçirten kimdi, neydi? Ha, işte bu müşrikin de hesab edemediği birşeydi: Onun aklından geçiremiyeceği yardım, Allah'ın inayeti, Resulünü himayesi… Bu inayet ve himaye yetmişti müşrikin kalbinin korkuyla dolmasına, bedeninin zangır zangır titremesine ve kılıcın elinden düşmesine, nihayet mahcup bir halde Resûlullah'ın huzurunda oturmasına yarayan buydu.

Rine bu hâdiseden Öğreneceğimiz en önemli birşey de şu âyet-i celilenin Hak bildirisi: - Allah mutlaka seni insanlardan koruyacaktır[83]. Âyette düz anlamda bir koruma frldirilmiyor. Çünkü eza ve cefa olarak Resûlullah kavminden epey çekmiştir. Malûmdur ki, bu sünnetullahtandır. Ama buradaki koruma, onu kimse yakalayıp hapsedemez ve öldüremez, onun risâletini, tebliğini ortadan kaldıramaz demektir.

4- Yukarıda Câbir tbn Abdullah kıssasını anlatmıştık. Ve onun, Resûlullah, Medine'ye dönüş sırasında, yol boyunca konuşmalarını nakletmiştik. Görüldüğü üzere orada, gaza ile ilgili pek birşey yoktu. Ama Resûlullah (s.a.v.)'ın huy ve ahlâkını yansıtan unsurlar tesbit ediyor, o muhavere. Sahabesine karşı ince bir ruh ve zarif nükteleriyle, ne derece derinden ilgi duyduğunu okuyoruz. Ne üstün bir ahlâk! Ne lâtif bir insanî ilişki. Nükte ve latifede incelik… Arkadaşlarına ne derin muhabbet var O'nda…

Serdettiğimiz kıssayı iyi düşününce, görecek insan, Câbir gibi sıradan bir sahabesinin bile evindeki problemlerine kadar ilgileniyor: Onun babası Uhud savaşında şehid olmuşmuş, ö da ailenin en büyük erkek çocuğu olduğundan, ailenin bütün yükü onun omuzlarına kalmış. Babasının arkada bıraktığı bir sürü kız çocuğunu yetiştirme işine kadar… Üstelik mali imkânı da kısıtlı olduğundan durumu çok naziktir… Ve sanki Resûlullah (s.a.v.)'a o bir işaret olmuş, Câbir'in kafileden geri kalışı, yokluk yüzünden bir zayıf deveye binmek zorunda kalmış olduğunu konuşmaya başlamakla, bütün perişanlıklarını dile getirmesine vesile olması…

Nitekim O'nun (s.a.v.) âdetidir arkadaşlarıyla yol yürümesi halinde, onları tek tek yoklayıp durumlarını tanımak isterdi.

Bu sefer de sanki, öyle bir fırsat icadetmek istemiş, geriye kalmış da, onunla yürümeyi plânlamış ve gördüğün gibi tatlı nüktelerle, kendine has mizahlarıyla, üçüncü kişi

olmaksızın onunla yol boyu konuşmuştur.

Önce ona, devesini satmasını teklif ediyor. Ve bunu, Câbir'e yardım etmek için, onun müşküllerini ortaya çıkarıp çare bulmak için, bir bahane ediyor. Hemen de evinden ve ^ailesinden soruyor. Ama çok ince nüktelerle… Yeni evliliğinden ötürü onu takviye ve gönlüne destek oluyor. Nihayet Medine yakınına varınca orada birkaç saat te'hir ediyorlar. Medine halkının, onların gazadan döndüğünü öğrenmelerini bekliyor. Câbir'in hanımı da işitsin istiyor. Durumunu düzeltsin, evini nizama sokup süslesin istiyor… Câbir ise uygun bir üslûpla burukluğunu dile getiriyor: «Yâ Resûlâllah, bizde yastık, minder gibi şey nerede?» diye. Resûlullah (s.a.v.) ise, olacak olacak diye, onu teselli edici cevab veriyor…

Onun insanlarla muaşeretindeki tatlılığın hârika tablosudur bu. Sözünün üstünlüğü, nüktesinin tatlılığı, ashâbiyle olan söyleşisin de apaçık görülüyor. Evet bize onu görmek, onun meclisinden nasiplenmek, gaza ve seferinde eşlik etmek mukadder değilmiş, ama biz onun slyretinden ve ondan gelen haberlerden, kokusunu alıp, şevkten titriyoruz. Sanki görmekten ve katılmaktan mahrum olduğumuz meclislerini haberlerde tanıyarak görmüşten daha çok etkileniyoruz. Katılamadığımız savaşlarında heyecanlanıyoruz. Yâ Rab, bize ebedi Cenneti'nde onunla buluşmak ve bütün bunları müşahede etmek nasibet!..

Ve bize gayret ver; onun tebliği ve hidâyetine uyalım, senin şeriatının tatbik ve icrası için her çile ve zulme dayanabilelim.

5- Müslüman, bu iki sahabenin taşıdığı güzel haber önünde durup uzun ve ciddî bir tefekkürde bulunmalıdır. Yâni şu bir geçitte nöbetçi olarak kalmalarını Resûlullah'ın emrettiği kişilerin se-rencamı. Böylece cihadın karakterini ve aynı zamanda sahabenin buradaki uygulamasını kavramış olur… Cihad sadece maddi güçle düşmana karşı çıkma eyleminden ibaret değildir. Ve hiçbir sahabe ' de asla bu işi bu kötü tarzda anlamamıştır.

Çünkü cihad, Resûlullah'ın ta'lim ettiği, sahabenin de tatbik ettiği üzere; Müslümamn bütün benliği ile giriştiği, huşu, teslimiyet ve iffetle uyguladığı en büyük ibâdettir. Mü'minin bu anda Rabbi-ne yakınlığı o derecedir ki, artık tüm bir dünya hayatını geriye atmış, hep ölüm ve şehadeti karşılama tasasındadır…

Bunun için de gerçekten, Ensâr'dan Abbâd Ibn Bişr (r.a.î'in gece nöbetinde, İçendi sırası gelince, namaza durduğu anda, ilâhî huzurda başladığı sûreyi bitirmeden namazdan ayrılmayışı tabiidir. Çünkü o bütün benliği ile kendisini o sûre-i celilenin ilhamına kaptırmıştır. Sahabenin ciddiyeti gereğidir bu. Artık bu haldeyken kendisine atılan ve vücuduna saplanan oka bile aldırmayışı da normal davranış demektir. Hattâ ikinci oka da aldırmaz… Çünkü o an beşeriyetini Rabbinin ulûhiyyeti önünde yok bilir. Ruhuyla, cismiyle topyekûn bir işe vermiş ki, ilâhî şuur onu sarmış, o kendisiyle de, çevresiyle de irtibatsızdır. Artık, yalnız Hâlik'ından ebedi hayat dilemede. Fânî hayat akla mı gelir?..

Nihayet, ibâdetinin ana çizgisi ve ekseni saydığı sûre bitince, rükû' ve secde düğümleri tamamlanınca, tekrar beşeriyetine döndüğü an vücudundaki oku hissediyor. Bu da acısını çektiğinden değil de, l^ndi hayatını kaybedince, asıl üzerine aldığı ödevin gayesini kaybetme ve bu sükûtu yüzünden ağır bir sorumluluk altına düşme endişesinden ötürü… Budur onu, üçüncü ok değince, namazdan

ayrılmaya ve de arkadaşını uyarmaya zorlayan. Böylece geçidin korunma eylemini arkadaşına devretmiş oluyordu.

Müslüman kardeşler düşünsün o zâtın şu sözünü: «Vallahi, Re-sûlullah'ın emrettiği koruma görevimi aksatmaktan korkmasam, ya namazı bitirir, ya da o halde can verirdim.»

Cihadın karakteri işte budur. Yâni Allah'ın has kullarından, zafer ve kurtuluş va'dettiği kimselerden beklediği cihad biçimi… Bütün yönlerden, tüm "maddi güçler üzerine çullansa bile, bu tavrı taşır Ehhıllah!..

Şimdi kıyasla; seni esef ve özlemle yakacak, bu cihadla, günün dedikodusunu yapıp kurduğu cihadı. Boş övünç ve ayran kabartma cihadım (!)

Allah'ın yeryüzünde tecelli eden adlini düşün ve durumu kıyasla. Göreceksin ki, Allah kimselere zulmetmiyor, insanlar kendi kendilerine zulmediyorlar.

Ve sonra, ellerini açıp yalvar da, saçma sapan işlere girişenler yüzünden Allah'ın bizi helak etmemesini iste. Sıcak, yakıcı göz yaşlarını dök. Allah huzurunda kulluğun derecesini bil ve sadık kulluğa ermeye çalış. Hatalı davranış ve kusurlarından ötürü bizi cezalandırmaması için yalvar… [84]

7- Benî Mustauk Gazvesi (Buna 'Müreysi' Gazası da Denir)

îbn tshâk ve bazı siyer âlimleri, bu savaşın altıncı Hicret sene-s'nde olduğunu bildiriyor. Muhakkik ulemanın müşterek görüşlerine göre ise, beşinci senenin Şa'ban ayında olmuştur. Bunun açık delillerinden biri, Sa'd îbn Muâz'ın bu savaşta sağ olmasıdır. Nitek.'m, inşâailah aşağıdaki tafsilâtını göreceğin'z İfk olayında da ismi geçecek!… Ve esasen Sa'd îbn Muâz, Hendek harbinde aldığj yaranın etkisiyle, Benî Kurayza olayı sırasında vefat etm:şti. Benî Kurayza olayının ise az sonra açıklanacağı üzere, Hicretin beşinci yılında olduğu belli. Sa'd vefatından bir yıl sonra nasıl sağ olacaktı?[85].

Bu savaşın sebebine gelince; Resûlullah'a bu kabilenin kend'si-ne karşı Haris İbn Dırâr komutasında bir ordu hazırlamakta olduğu haberinin ulaşmasıdır. Resûlullah (s.a.v.) onların tutumunu haber alınca; onlara karşı harekâta geçti ve n;hayet -Müreysî» denilen bir su başında karşılaştılar. Çatışma başladı. Kan döküldü. Sonunda Benî Mustalık'tan ölenler oldu. Alınan ganimetleri de Resûlullah savaşan mü'minler arasında paylaştırdı. Beşte dördünü muhariplere pay ederken, yayalara bir pay, atlılara iki pay verdi[86].

Bu savaşa, müslümanlarla birlikte bir hayli de münafık katılmıştı. Halbuki daha önceki savaşlarda hep geri geri asılırlardı. Ama müslümanlarin sürekli zaferini görünce, ganimete konma iştihalan onları zorlamıştı savaşa katılmaya.

Buhârî ve Müslim'in değişik kanallardan nakillerine göre yine bu savaş esnasında, Resûlullah (s.a.v.) esir kadınları gaziler arasında paylaştırınca sahabelerden bazısı ondan «azl»in hükmünü sormuşlar. O da şöyle buyurmuştur: -Azli yapmazsanız fena olmaz. Kıyamete kadar hangi canlı takdir edilmişse, mutlaka o hayat bulur zira!..»

Yine İbn Sa'd «Tabakalında, îbn Hişâm Siyretinde şunu nakleder: Ömer tbn Hattâb (r.a.)'ın kölesi Cehcah bin Said el-Gifârİ, Sin'an bin Vebr el-Cüheni ile kavga etti. Olay, Müreysi kuyusunun yanında ve Resûlullah'ın karargâhının bulunduğu yerde toplanmış bir kalabalık arasında çıktı. Nerdeyse birbirini öldüreceklerdi. Üstelik Cühenî, -Ey Ensâr

grubu» diye bağırırken; Cehcah da, -Hey Muhacirler» diye onları yardımına çağırıyor, kavgaya da'vet ediyordu. Durumu, Abdullah îbn Ubey îbn Selûl[87] öğrenince kızdı ve yanındaki ekibe; öyle mi yaptı (muhacirler) diye çıkıştı. Ve devam etti: «Bize sığındılar, şimdi çoğaldılar ülkemizde. Vallahi bu Kureyş artıklarıyla[88] «Besle kargayı oysun gözünü» dedikleri duruma düştük. Eh Medine'ye dönünce göreceksiniz, efendi olan, sığıntı olanı oradan sürecektir.»

Orada bulunan Zeyd bin Erkanı bu sözü duyuyor ve hemen Re-sûlullah (s.a.v.)'a haber veriyor. Ömer (r.a.) de oradadır. »Yâ Re-sûlâllah, izin ver de; Abbâd Îbn Bişr o herifin başını uçursun» diye teklif ediyor. Ama Resülullah (s.a.v.) uyarıyor onu: »Peki Ömer, ya halk Muhammed artık arkadaşlarını öldürüyor diye lâf etmez mi? Hayır hayır. Sadece çağır, halk yürüyüşe başlasın.»

Bu saat, onun yola çıkma âdeti olmayan bir vakit olmasa da yürüyor ve orduda yürüyüp gidiyor. Ve Resûlullah bu yürüyüşe o gün, o gece devam ediyor. Ta ertesi sabaha kadar sürdürüyor. Güneş iyice kızdırıncaya kadar da yürüyorlar ve nihayet konaklama emri verildiğinde, halk o derece yorulmuştur ki, daha toprağa değerken derin uykuya dalıyorlar. Böylece de, ne dünkü olaydan, ne de îbn Selûl'ün lâfından söz etmeye kimse fırsat ve imkân bulamıyor. Resûlullah (s.a.v.) böylece alıkoyuyor onları.

O sırada «Sûre-i Münâfikûn» nazil oluyor. Zeyd Îbn Erkam'ınt Ubey Îbn Selûl'den naklettiğini de doğrulamış oluyor: «Diyorlar ki; Medine'ye dönersek, şerefliler şerefsizleri sürüp çıkaracak oradan. Halbuki izzet ve şeref Allah'a, Resulüne ve müminlere mahsustur. Ama münafıklar bunu anlayamazlar…[89] ». îbn Sa'd da bundan alıyor. Beyhaki ise Câbir'den, Ahmed ve îbn Cerh, Zeyd Îbn Erkanı'-dan, Îbn Hâtib Amr bin Sabit el-Ensârl'den, naklediyor. Bütün bu rivayetler, anlatımda birbirine yakın, özde ise müttefiktir. Sened yönünden de îbn Ishâk dışında hepsi muttasıldır.

Medine'ye dönüşte ise: Abdullah îbn Ubey îbn Selûl'ün oğlu Abdullah[90], Resûlullah'a müracaat ederek dedi ki; «Senin, babamı idam ettireceğine dair kararını öğrendim. Bunu ben yapmak isterim. Emir ver onun başını getireyim. Çünkü bildiğim kadarıyla Hazrec kabilesi içinde ebeveynine benden daha hürmetli kimse yoktur. Bu yüzden korkarım ki; benim dışımda birine emir verirsiniz, o idam eder. Sonra da ortalıkta, Abdullah Îbn Ubey'i öldüren kişi olarak dolaşınca, nefsim bana galib gelebilir. Ben de faraza onu öldürürsem bir kafir uğruna bir mü'minin katili olmak felâketine düşerim…»

Resûlullah (s.a.v.) ise; «Hayır, biz ona merhametle davranacağız ve bizimle iyi geçindiği müddetçe de onunla iyi ilişkilerimize devam edeceğiz…» buyurdu.

Ve bundan sonra da, Abdullah îbn Ubey ne söylese çevresi sözünü ağzına tıkamaya ve onu azarlamaya başladı. îşte o zaman da Resûlullah (s.a.v.), Ömer (r.a.)'e şöyle dedi: «Ömer! Hani bana ,onu öldüreyim dediğin gün öldürmüş olsan, onu birden yüceltmiş olacaktın. Ama bugün emretsem onu hemen öldürmen mümkün değil mi?…» [91]

8- İfk Olayı

Bu savaştan müslümanların dönüşü amndanydi; îfk olayı yânı Hz. Aişe hakkında, münafıkların uydurduğu dedikodu vukubuldu. Şimdi size bu mes'eleyi (Buhâri ve Müslim) sahihlerinde geçtiği şekilde özetle sunacağız:

Hazret-i ÂİŞe (r.a.) bu gazaya, Resûlullah ile birlikte nasıl çıktığını anlattıktan sonra sözüne şöyle devam ediyor: «Resûlullah bu savaşı bitirip Medine'ye dönüyordu. Konak yerinde orduya geceleyin yürüyüş emri verdiği sırada ben, ihtiyacım için (hevdecimden) çıkmıştım. Bineğime döndüğüm anda ise göğsüme dokundum. Ger-danlığımin kopup düşmüş olduğunu anladım. Tekrar geriye dönüp (gittiğim -yerde) onu aramaya koyuldum. Bu arayış beni çok oyalamış ve alıkoymuş oldu.» Ve devam ederek diyor ki: «Bu esnada benim hevdecimi deveye yükleyenler gelmiş yüklemiş. - Bu da Hi-câb âyetinin nazil olup, kadınlara mutlak setr emredildikten sonradır -. Benim içerde olup olmadığımın farkına da varamamışlar. Ben içindeyim sanarak çekip gitmişler…[92]

Nihayet ben gerdanlığımı bulup döndüm ama hay_li zaman geçmişti. Ordu yürüdükten sonra oraya ulaşmışım. Tabii gelen giden, arayan soran yok… Çaresiz, eski yerime çömelip bekledim. Benim yokluğumun farkına varıp, dönerek beni anyacaklannı ummuştum.

Ordunun arkasında - yerini kontrol için - Saffan îbn Muattal bırakılmışmış. Sabah olunca, insan karaltısı görmüş ve bulunduğum yere doğru yaklaşmış. Yaklaşıp görünce de beni tanımış. Çünkü hi-câbdan önce bu zât beni görmüştü. Bense, uyku basmış uyuya kalmışım. O beni tanıyıp da istirca'da[93] bulununca uyanabildim. Hemen cilbâbımla yüzümü örttüm. Vallahi hiçbir kelime konuşmadık ve ondan da istirca'mdan başka bir söz işitmedim. Hemen arkasından da devesini çöktürdü bineyim diye. Ben kalkıp deveye bindim. O da çekip yedmeye başladı. Böylece orduya öğle sıcağında bir konak mahallinde ulaşmış olduk. İşte orada da olan olmuş (iftiracılar günaha batmış) benim hakkımda. Bana iftirayı meğer Abdullah îbn Ubey îbn Selûl orada başlatmış.»

Hz. Âişe devamla buyurur ki:

«Medine'ye dönünce ben bir ay hasta yatmıştım. Meğer halk, bana yapılan iftiradan kaymyormuş, dedikodu almış yürümüş. Benim birşeyden haberim yok. Ancak, bu hastalık boyunca Resûlul-lah'ın bana karşı tutumundan birşey anlamıyordum. Çünkü daha önce bana gösterdiği sevgi ve iltifatı şimdi hiç göremlyordum. Sadece yanıma girip selâm veriyor, «Rahatsızlığın nasıl?» deyip çıkıyordu…

Nihayet biraz iyiliğe dönünce, bir gece Mıstah'ın anasıyla te-nezzühe çıkmıştık. Ki o zamanlar henüz yakında tuvalet yoktu (geceleyin araziye çıkardık). Dönerken -Ümmü Mıstah'ın ayağı çarşaf fına dolaşınca, *Mıstah kahrolsun» diye hakaret etti[94]. Benim tuhafıma gitti. Ne fena söyledin dedim, kadına: Bedir'de bulunmuş bir zâta lanet mi ediyorsun?… O da; sen onun neler söylediğini duyma-ın mı? diye karşıladı.»

Hz. Âişe diyor ki: «işte o anda kadın, iftiracıları ve mel'anetle-rini bana baştan sona anlattı. Bunun üzerine hastalığım iki kat oldu… O gece boyunca ağladım. Gözüme uyku girmiyor ve gözyaşım da dinmek bilmiyordu. Bir de ne göreyim, Resûlullah durumu müzakere için bazı yakınlarını çağırıp istişare ediyormuş. Hattâ helâlinden ayrılma konusunu danışmış. Eh bazıları, «Yâ Resûlâllah, o senin ailendir, biz onun hakkında bir fenalık bilmiyor, iyi tanıyoruz, demiş. Bazısı da: Bu senin için çıkmaz değil, dünyada

kadın çok… diye cevab vermiş. Ayrıca cariyeye (Berire'ye) de sorun, o size doğrusunu söyler, demişler…

Resûlullah (s.a.v.) de, Berire'yi çağırıp ona şöyle sormuş: «Sen Aişe'den, seni şübhelendiren bir duruma şahid oldun mu hiç?. O da, ondan hayırdan başka birşey görmedim, diye cevab vermiş. Bundan sonra Resûlullah minbere çıkıp, şöyle seslendi: «Ey müslüman csmaat!… Şu ev halkımla ilgili, bana kötülük eden kişiye karşı bana yardımcı olacak kimse yok mu?… Halbuki; Allah'a yemin olsun, ben ehlimde bir çirkin durum görmedim, göremiyorum. Üstelik bir adamın ismini de karıştırıyorlar ki; onu da iyi halleriyle tanırım ancak…»

Bunun üzerine Sa'd bin Muâz kalkıp: «Yâ Resûlâllah, o kişiden ben intikamını alacağım» dedi. Eğer Evs'ten ise boynunu vururuz. Eğer Hazredi kardeşlerimizden ise, ne emredersen onu yaparız… Bunun üzerine halk mescid içinde tartışmaya başladı. Ama Resûlullah ts.a.v.) onları yatıştırdı.

Daha sonra Resûlullah (s.a.v.) benim yanıma girdi. Anam, babam da yanımdaydı. Onlar belki de ağlamaktan ciğerlerimin parçalandığını zannediyorlardı.

Bu dedikodular çıkalıdan beri, O da yanıma hiç oturmamıştı. Bir aydan beri de, benim mes'elemi çözümleyecek bir vahiy de gelmemişti O'na…»

Hz. Âişe yine devam ediyor: «Bu sefer yanımda otururken çe-hadet getiriyordu. Sonra şöyle konuştu: «Peki, ey Aişe, biliyorsun senin hakkında şöyle şöyle söylentiler geldi bana. Eğer günahsız-san, Allah seni çok yakında tebriye eder. Ama şayet böyle bir günaha bulaştınsa artık Allah'a tevbe ve istiğfarda bulunmaktan başka çıkar yolun yok…»

Hz. Âişe diyor ki: «Resûlullah (s.a.v) sözünü bitirince, aniden gözümün yaşı kurudu. Artık bir damla yaş gelmiyordu. Çaresiz, babama dedim ki; «Benim yanımda Resûlullah'a cevab verir misin?» O, «Ben, vallahi ne diyeceğimi bilemiyorum» dedi. Bu sefer anneme dedim, sen cevab ver. O da aynı şekilde, «Ne diyeceğimi bilemiyorum» dedi. Yine çaresiz dedim ki, «Vallahi benim anladığıma göre; siz birşeyler duymuş ve bunu içinize sindirmiş, doğru olarak kabul etmişsiniz. Artık ben, kalkıp günahsızım desem de, - ki ben Allah hakkı için günahsızım - bu hususta bana inanmıyacaksiniz. Yok kalkıp da -Allah'ın benim suçum olmadığını bildiği bir hususta- evet öyle oldu desem, belki de o zaman beni tasdik edeceksiniz… Artık ben bir izah yolu, bir misâl bulamam. Ama size, Hz. Yûsuf'un babasının, «Artık en güzel şey sabırdır. Onların nitelendirdiklerine karşı sığınacağım sadece Allah'tır» dediğini örnek olarak hatırlatabilirim, dedim ve yüzümü dönüp yatağıma kapandım.»

Hz. Âişe devam ediyor: «Vallahi, daha Resûlullah o meclisi ter-ketmeden ve ev halkından bir ferd de çıkmadan Cenâb-ı Hak ona vahyini ulaştırdı, Her vahiy geldiğinde onu saran sıkılma hali tuttu. Kış günü bile vahiy şiddetinden buram buram terlerdi, tşte o hal geçip Resûlullah başını kaldırdı, sevincinden gülüyordu. Ve ilk sözü şu oldu bana: «Müjdeler olsun ya Âişe, Allah seni tebriye etti.» Bunun üzerine annem: Kalk ona teşekkür et, dedi. Ben de-, hayır vallahi olmaz. Allah'tan başkasına hamdetmem, dedim. Çünkü âyet indirip beni temize çıkaran O'dur…» Hz. Âişe der ki: O an Cenâb-ı Hak Teâlâ şu âyetleri inzal buyurdu: «Size bir iftirayla gelenler, bir avuç kişidir. Siz bu iftirayı size bir şer sanmayın. Belki de si zin için hayırdır. Onların herbirine ise yaptıkları kötülüğün karşılığı var. Onlar arasından bu büyük cinayete girişenlere ise büyük bir azab vardır[95]». (Buradan itibaren

on âyet)

Hz. Âişe yine devam ediyor: «Öteden beri babam, Mıstah denilen kişiye, akrabalığı ve yoksulluğu yüzünden nafaka vermekteydi. Bu olay üzerine; «Vallahi Âişe'ye bu iftirayı yaptı ya artık ona kat'iyyen birşey vermem» demişti. Bunun üzerine de Cenâb-ı Hak: «Ey mü'minler, sizden servet ve imkân sahipleri; akrabalara, miskinlere, Allah yolunda hicret edenlere vergisini vermekte kusur etmesinler. Afvedip, hoş görsün. Allah'ın sizi mağfiret etmesini istemez misiniz?… Allah Gafur ve RahİM'dir» mealindeki âyetini indirdi. Ebû Bekir (r.a.) bunun, üzerine: Vallahi ben Allah'ın beni mağfiret etmesini elbette isterim, deyip yemininden döndü. Daha önceki nafakayı Mıstah'a ödemeye devam etti.»

Resûlullah da, bu vahyi müteakip halka hitab etti. Nâz'.l olan âyetleri okuduktan sonra, Mıstah bin Esâse, Hassan bin Sabit, Ham-netü binti Cahş bu işte çok ileri gittiklerinden onlara had vuruldu. [96]

Dersler Ve İşaretler

Bu gazadan şu esasları elde etmekteyiz:

1- «Seİeb» ve «Humus»u istisna ettikten sonra ganimetlerin savaşçılar arasında taksim edilebileceği… Seleb ise (öldürülenin silâh ve benzeri şahsi eşyasıdır) Resûlullah (s.a.v.)'ın şu kavline göre öldüren gazi tarafından alınması caizdir: «Bir müşrik savaşçıyı öldürene onun eşyasını alması bir haktır. Humus (Beşte bir ganimet) ise, Allah'ın kitabında zikrettiği kimselere aittir.» Ayette ise: «Dikkat edin, elinize geçen ganimetin beşte biri; Allah'a, Resûlü'ne, onun yakınlarına, yetimlere, miskinlere ve yolda kalmışlara mahsustur[97]». Kalan beşte dördü ise, tıpkı Resûlullah (s.a.v.)'ın yaptığı gibi savaşçılara pay edilir.

Bunda, yâni menkul malların taksimindeki bu ölçüde bütün imamlar müttefiktir.

Arazilerin taksimi mes'elesinde ise; Beni Nadir olayı sırasında arzett:.ğimiz gibi, ihtilâf vardır…

2- Cima' ânında, «Azl»in (veya doğum kontrolü)nün hükmü: Nutfe'nin ve Alaka'nm, daha ruh üflenmeden önce düşürülmesi de buna bağlanabilir. Tıpkı bugün genel olarak, «Nüfus plânlaması» özel olarak, doğum kontrol veya sınırlaması adı verdikleri İşlemin durumu gibi.

îmd:, bu konuda zikredilen hadiste «Azl'in cevazı» açıktır. Nitekim bu hususta kendisinden fetva isteyenlere: «Yapmamanızı gerektiren birşey yok.» (Başka bir rivayette de «Yapmanıza engel yok. Çünkü kıyamete kadar ne takdir edilmişse o canlı, vücuda geKr…» buyurulmuş). Yâni, sizin, azil işinden vazgeçmeniz gerekmez. Çünkü şübhesiz Allah ne takdir ettiyse o olur. Sizin çabanızla o önlenmiş olamaz, demektir.

Bu hadisten daha açık olarak da, Şeyhayn'in Câbir (r.a.)'den yaptığı rivayettir. O diyor ki, «Resûlullah zamanında biz Azl yapardık. Kur'an da inmeye devam ediyordu…»

İşte buna dayanaraktır ki, cumhûr-u ulemâ, azl'in uygulanmasını caiz görmüşlerdir. Ancak, zevcenin muvafakatini da şart koşmuşlardır. Çünkü bu uygulama bazen kadına zararlı olabilir. Ama, azl'in sebebi, nafaka darlığı, işsizlik ve bakımsızlık endişesi ise bunu

hoş görmemişlerdir.

İbn Hazm ise cumhurun görüşünün aksine mutlak mânâda azlin haram olduğu kanaatindedir. Delil ise Müslim'in rivayetidir:

Besûlullah'tan azl hakkında sual sorulunca buyurmuştur ki; -Bu do layisıyla diri diri gömmektir.» îbn Hazm'ın buna dayanak olarak getirdiği diğer hadislerin hepsi de mevkuf hadîstir. Bunlardan bir ta nesi Nâfi tarikiyla îbn Ömer'den gelen rivayettir: Îbn Ömer azl yapmaz ve «Evlâdlarımdan birinin azl yaptığım bilsem onu sürgün ederim» derdi. Başka bir rivayeti de Haccâc bin Minhâl tarüuyla Hz. Ali'dendir. Rivayete göre de o da azli hoş görmezmiş…

îbn Hazm, cumhurun delil olarak aldığı Câbir hadîsinin mensuh olduğunu söylüyor[98].

Îbn Hâcer de Fethü'1-Bârî kitabında îbn HaznVın görüşünü zikrettikten sonra şöyle diyor: «Bu görüş, şu iki hadîse ters düşer. Birincisi: Câbir'den, îbn Kesir, Yahya, Ma'mer tarikıyla Tlrmizî ve Nesai'nin sahihlerinde tahric ettikleri şu hadistir.» «Bizim cariyelerimiz vardı ve biz azl yapardık. Yahudiler de bu diri diri gömmenin küçük örneğidir derlerdi. Resûlullah (s.a.v.)'dan sorulunca buyurdu ki: «Yahudiler yalan söylüyor. Allah yaratmak istedikten sonra O'na mâni olamazsınız.» İkinci hadîs ise Ebû Hüreyre'den Ebi Seleme ve Muhammed bin Amr tarikıyla yine Nesaî'nin tahric ettiğidir[99].

Bence Resûlullah (s.a.v.)'m azl hakkındaki «Bu bir gizli diri gömmektir» ifadesinde yasaklama kastedilmediği açıktır. Hattâ bu sözün, öbür hadisler ışığında tenzihi bir nehye yorumlanması daha uygundur. Zâten, cumhur da bu kanaate varmıştır.

İbn Hazm'ın, azli mubah gören hadisin mensuh olduğunu iddiası ise; Ebû Dâvud hariç Kütüb-i Sitte sahiplerinin rivayet ettiği Câbir hadîsiyle reddedilir: «Biz Resûlullah (s.a.v.) zamanında, Kur'anV da nazil olup dururken azl yapardık.» Müslim jse buna şunu ziyade kılmıştır: «Bu mes'ele Resûlullah (s.a.v.î'a ulaşınca bizi menetme-di.» Eğer azlin mubah olması hükmü, Resûlullah'ın vefatına kadar devam etmiş olmasa, Câbir bunu söylemez. Ve takarrür eden son şer'I hükmü de açıklardı.

Rûh üflenmeden önce nutfenin düşürülmesinin hükmü ise, azl için açıkladığımız hükme tâbidir. Bununla beraber ulemadan bazısı, azle fetva verirken nutfenin ıskatını haram görmüşlerdir. Öyle gözüküyor ki, zoraki olarak kıyastan kaçınmışlar. Ve henüz «alaka» haline gelmemiş olan nutfe'ye nazaran mudga'yı insan zât ve hilkatine daha yakın addetmişlerdir.

Bu, sebebi anlaşılmaz bir kaçınmadır. Kimbilir, belki, hamileye önemli zarar vermesi bakımındandır.

Burası anlaşılınca, nüfus plânlaması ile ilgili şer'i hüküm de anlaşılmış olur. Azl yerine ilâçla hamileliğe engel olmak diye anlaşılırsa, bu caizdir. Tabiî, cumhurun, azli caiz görmesine esas olan sebeb-lere bağlı olarak… Ama, kadına herhangi bir zarar gelmemesi ve karı -kocanın ittifak etmesi şartıyla bu böyle…

Ben fakih imamlarımızdan (Allah rahmet etsin) hiçbirinden bu hükme muhalefet işitmedim. Sadece Hafız Veliyyüddin el-Irâki,-nin; Şeyh tmâdüddin bin Yûsuf ve Şeyh İzzeddin bin AbdüsselânV-dan naklettiği' bir husus var. O bu iki zâttan kadının herhangi bir ilâç kullanmasının haram olduğuna dair görüş nakletmiştir. Yâni hamileliği önlemek

için. îbn-i Yûnus ise, kocası razı olsa bile böyledir diyor[100].

Bize gelince, deriz ki: Bu görüş sünnetteki işaret gereği olarak alınmıştır. Cumhurun kanaati de buna dayanır.

Şu kadar var ki bu konuda bilinmesi gereken en önemli şeylerden birisi; azl veya bugün kullanılan genel terimiyle doğum kontrolünün mubah olmasına dair hüküm gerçek mânâda kan ve kocanın müşterek rızasına bağlıdır. Dışardan herhangi bir baskı veya telkin olmadan, zorlanmadan buna karar vermiş olmalıdırlar. Çünkü ihtiyacına binâen bir ferdin uygulaması caiz olan şey bazen cemaat için meşru sayılmayabilir. Bu herkesin kabul ettiği bir fıkıh kai-desidir.

Meselâ : Talâk evli bir kişi için ihtiyaç ve maslahata binâen ferd için câ‘z görülürse de: Hâkim hiçbir zaman halka bunu emrede-mez. Ne zorlama, ne tavsiye, ne de tecziye için bunu yapamaz. Yâni böyle bir tevcih ve tavsiye ile olacak şey değildir. Nesli tahdid etmek tamamen talâka benzer. Bu mühim kaideyi iyi düşünüp güzel anlamalı, günümüzde rastgele fetva vermeyi kendisine san’at edinmiş kimselerin şu tür sözlerine aldanmamah: Sünnet doğum kontrolünü mubah kılmıştır. Bu da devletin halka uygun gördüğü şekilde bu hususta direktif vermesine delil teşkil eder[101].

Gerçek şu ki; bu delille, o mes’ele arasında hiçbir bağlantı yoktur. Sadece terse çekme ve demagojiden ibaret bir tutumdur.

Özet olarak azl veya doğum kontrolü mes’elesi: Karı-koca arasında karşılıklı alâka, bağlılık, sevgi ve ikisini biraraya getiren ihtiyaç açısından iyi incelenince anlaşılır ki; hiç de çözülmez bir mes’e-le değildir. Yukarıda geçtiği üzere…

Fakat ona belli bir ideoloji istikametinde halkı, birtakım se-bebler göstererek aldatıp saptırmak için bir prensip olarak bakılınca son derece tehlikeli ve önemli bir nıes’ele olduğu anlaşılır… Ve bu durumda da müslümanların savaş açması gereken ve şuurlu olarak karşı çakacağı bir husus olur. Bu da önce İslâm düşmanlarının onları yok etmek için hazırladıkları hile ve tuzakları iyi kavramaya bağlıdır. Onlara aldanmamaları, abarttıkları ve durmadan yaydıkları iktisadi problemlere kulak asmamaları ve açlık problemi gibi şeylerin bu hilenin bir parçası olduğunu anlamaları yakışır…

3- Abdullah îbn Ubey îbn Selûl’ün, yukarıda gördüğümüz şekilde çıkardığı fitneye karşı Resûlullah (s.a.vj’m aldığı tedbir. Bu hârika tedbir ona Allah’ın parlak bir lûtfudur. işlerin yürütülmesinde halkın eğitimiyle müşkillerin üstesinden gelmede üstün bîr siyaset. Hanlya, Resûlullah Cs.a.v.î’ın İbn Selûl hakkında işittikleri zahiri durumu ile onu katlettirmesine fazlasıyla yetecek bir sebeb idi. Fakat O, aksine mes’eleyi çok geniş kalblilikle karşılayıp, cereyan eden münakaşalar ve anarşik davranışları görmezlikten geldi. Çünkü o gün orduda çok sayıda münafık vardı, öyle bir bahane arıyorlar idi ki; yeri yerinden oynatsınlar. O da mes’eleye önem vermemek, üzerine gitmemek ve aynı zamanda .çok değişik ve hikmetli bir tedbir almak yolunu seçti. Hiç de âdeti olmayan bir zamanda orduya yürüyüş emri verdi. Böylece onlar da yürümeden fırsat bulup bira-raya gelemediler ve işin dedikodusunu yapamadılar. Ve bu yürüyüş bütün gün ve gece sürdü. İkinci gün oldu, artık kimsede, münafıkların aradığı fitneye katılacak mecal kalmadı. Mola verilince de kimse bir çift söz etmeye fırsat bulamadan, yerlere serilip derin uykuya daldı gitti…

Bütün bunlara rağmen halk Resûîullah (s.a.v.)'dan, Medine'ye varınca münafıklara karşı sert bir tavır almasını bekliyordu. Şüb-hesiz ki bu da Abdullah Îbn Ubey Îbn Selûl'ün boynunun vurulma-sıyla başlayacak idi. Bu yüzdendir ki onun oğlu Abdullah (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'a müracaat ederek, eğer babasının katline hükmederse bu işe kendisinin vazifelendirilmesini istiyordu. Ama o, Resû-lullah'dan beklediğinin tamamen aksine bir tavır gördü. Çünkü o, «Hayır, onunla dost olacağız ve bizimle beraber olduğu müddetçe de iy: geçineceğiz» diyordu. Bunun sebebi olarak da Hz. Ömer (r.a.)'e yaptığı şu açıklamayı görürüz: «Nasıl olur yâ Ömer! Halk bu sefer

Muhammed (Sallâllahü Aleyhi ve Sellem) kendi arkadaşlarım öldürüyor mu desin?»

Bu büyük hikmetin sonucu olarak da Abdullah tbn Ubey kendi ekibinin gözünden düştü ve onu herkes azarlayıp ayıplamaya başladı. Ne zaman konuşmak istede susturuyorlardı… Ayrıca bilirsiniz ki, zâhir-i ahkâma göre münafıklar ihtiyati tedbir olarak müslümaıx sayılmışlardır.

Resûlullah (s.a.v.Vm göstermiş olduğu bu parlak hikmet ve siyaset ve mes'eleler için aldığı tedbir üzerine değişik yorumlara dalmadan önce şunu tekrar hatırlatmamız gerekiyor. Bütün bu tecelliler onun peygamberlik sıfatından doğmaktadır. Yâni onun gösterdiği bunca hikmet ve hârikalar tamamiyle insanlara gönderilmiş Nebi ve Resul olmasının sonuçlarıdır. Bu bakımdan diyoruz ki; o ilk esası düşünmeden; yâni onun Nübüvvet ve Risâletini düşünmeden önce bu fer'i tecellileri tahlil etmek ve bunları esas almak, bunlardan yürüyerek onun büyüklüğüne ulaşmaya çalışmak, büyük bir hatâdır. Çünkü bu türlü gidiş -yukarıda açıkladığımız gibl-müslümanlan, onun Nübüvvetini düşünmekten alıkoymak isteyenlerin işgalci fikirleridir ve böylece körükörüne maymun iştahı ile taklid etmeye alıştırırlar mü'minleri!.. Mes'eleyi de Peygamberin beşerî dehâsına bağlamak, böylece Nübüvveti örtmek hedefinde-dirler.

4- Ifk olayına gelince: Bu hâdise Resûlullah (s.a.v.) 'm karşılaştığı, düşman eziyet ve hilelerinin en çetin halkalarından birisidir. Ve bu eziyet daha öncekilerin hepsini unutturacak derecede ağır gelmişti nefsine. Bu da yine münafıkların kötü karakterinin eseri olmuştu. Zira münafıklar öbür bütün düşmanlardan çok daha âdi, hiy-leleri daha ustaca ve zararlıdır. Çünkü fırsatlar ve imkânlar onlara daha çok elvermektedirler. îşte îfk haberi de münafıklara özgü hıyanetlerden birisidir.

îşte bu olay da Resûlullah'ı ötekilerden daha değişik bir derecede üzmüştü. Çünkü daha önce geçenleri -ondan gelen nakillerle öğrendiğimiz üzere-, olağan çileler olarak göğüslemiş ve onlara tahammül için nefsini hazme zorlamıştı. Haniya, çıktığı büyük da'-vet yolunda bu çileler sürpriz değildi, zaten beklenecek cinstendi… Ama bu umulmadık bir fecaat, geçiştirilmesi ve hazmi mümkün olmayan şeydi. Bugün başka bir gündü. Bir şayia ki; eğer doğru çıksa, insan haysiyet ve şerefi için onulmaz bir yara, mânevi ve ailevi bir leke olacaktı.

Ama aslı olmasa da, bu şayia insan ruh ve vicdanına ettiği etki bakımından, öbür eza ve cefa ile kıyaslananı azdı. Hiçbir ilâcı bulunmaz, ruha ve nefse yüklenen ezadır bu.

Bunu insanların açıklaması ve hakikati ortaya koyup şayiayı silmesi mümfcün olmadığına göre, gerçeği aydınlatacak tek çare, vahyin gelmesi ve münafıkların tezgâhladığı iftirayı kökünden kazıması gerekmez miydi? Bu ızdırap ve tereddüdü silmeli değil miydi? Ama vahiy de bir aydır gecikmiş, bu da ayrı bir karışıklık ve bocalama sebebi olmuştu.

Bütün bunlarla birlikte, îfk olayı bile, Resûlullah (s.a.v.)'ın üstün şahsiyetini bir kere daha belirginleştirmek için, ilâhî hikmet ve hedefe bağlı olarak zuhur etti. Onu örtüp ters gösterebilecek hiçbir gücün, hiçbir hiyle ve iftiranın bulunamayacağını vurgulamak için… Yâni Resûlullah (s.a.v.)'ın hayatında, nübüvvetinin yeri ile beşeriyetinin mevkii, böyle bir olay zuhur etmese, gerek mü'minler, gerek kafirler tarafından kavranamaz, karıştırılıp gidebilirdi. Bu beşerî şahsiyetini şiddetle sarsan olay insaniyetiyle nübüvvetini seçilir hâle getirdi. Onun Peygamberliğinin anlamı net olarak, vahyin yeri de kesin çizgilerle, gözler önüne serilip açıklanmış oldu. Artık onun peygamberlik yönü ile beşeriyet yönünü karıştırmaya mahal bırakılmamış oldu. (Çünkü çoğu kimse onun vahiyle sunduğu hârikaları, onun kişiliğine atfederek, nübüvvet müessesesini unutuyor veya örtmek istiyorlardı).

Nitekim Resûlullah, aniden patlayan bu olay karşısında normal insan haliyle düşünüyor, araştırıyor; Nübüvvetinin ve Risâletinin masumiyet çemberine rağmen, rastgele bir beşer gibi karşılıyordu olayı. O gaybı bilemiyor, meçhule nüfuz edemiyordu. Bu tavır, asla yapmacık değil, tamamen tabiî ve normal idi. Normal biri gibi üzüntü çekiyor, endişe gösteriyor, çeşitli görüş alıp veriyor, güvendiği arkadaşlarıyla istişare edip görüşlerine başvuruyordu…

Bütün bu sıkıntılı anlara rağmen de, O'nun (s.a.v.) insanî yönünü net olarak akıllara kavratmak hikmetine bağlı olarak da vahiy hayli uzun sayılacak derecede kesiliyor ve bununla da iki gerçeğin halka önemle belirtilmesi hedef alınıyordu:

Biri: Nebi (s.a.v.)'nin Resul ve Nebî olmasına rağmen beşer olmaktan çıkmadığı, ilâhlaşmadığı gerçeğidir. Yâni O'na inanan kimse bilmelidir ki; Nübüvvet asla beşeriyet sınırını tecâvüz etmez. Allah'a nisbet edilemeyen birçok etki ve iş, O'nu da etkiler, O'na da bu şeyler nisbet edilir…

ikincisi ise: Vahiy, olayı ilâhîdir, asla peygamberin şuur ve nefsinden doğan, ondan kaynaklanan bir hâl değildir: Yine vahiy O'-nun isteğine tâbi, O'nun dilemesi ve (zevki istikametinde, istediği anda gerçekleşecek blrşey de değildir. Haniya böyle olsa, o zaman, hâdisenin zuhur ettiği anda nefsini kurtarması, olayın ilerisinde tü-reyecek şeyleri önlemesi, yâni mes'eleyi bir anda bertaraf etmesi kolaydı. Ve o hangi yönde hayır varsa, vahyi öylece işletir, samimî ashabına, Kur'ani bir güvence verip ikna eder, onlar da öbürlerini susturup, ağızlarım kapatırdı. Ama bunu yapamadı. Çünkü bu onun elinde değildi…

Şimdi size, bu gerçeğe dair, Dr. Muhammed Abdullah Dıraz'ın «en-Nebeü'1-Azim» adlı eserinde görüşü naklediyoruz:

«îfk olayını münafıklar onun temiz zevcesi Hz. Âişe (r.a.) hakkında tertib etmişlerdi. Vahiy gecikmiş, halk bunalmıştı. Gönüller derinden yaralanmıştı. Ama o bütün dikkat ve sabnyla: «Ben ondan böyle b;r kötülük ummuyorum-» diyebiliyordu. Yine bütün gücüyle söyletinin kökenini arıyor, soruyor, ashâbıyla danışıp konuşuyor ve bunun üzerine tam bir ay geçiyor. Sonunda da herkes, «Ondan böyle bir kötülük ummadığını söylerken, o da hepsinin sonucunda sadece «Âişe!.. Bana şu şu tarzda bir haber ulaşmış bulunuyor. Eh, sen günahsızsın, Allah seni temize çıkaracaktır, ergeç… Ama şayet hatâen bir suç işledinse, artık Allah'a sığın» demekle yetiniyordu.

Bu onun içinden doğan şeydi. Bu ise, görüldüğü gibi, gaybı bilmeyen bir beşerin sözüdür. Zan ile hareket etmeyen, sabit karakterli, dürüst bir kişiye yakışan ifadedir. Bilmediği şey

hususunda rastgele söz etmeyen bir hüviyyetin ıladesi. Şöyle ki; bu sözleri söylerken de daha yerinden ayrılmadan, o şerefli hanımının beratını veren, temizliğine dair hükmü getiren Nur sûresinin başındaki âyetler nazil oluyor.

Eğer Kur'an'ı indirmek elinde olsa, bu kurtarıcı kelâmı tâ baştan söyleylvermesine engel ne olabilirdi? îşin başında ırzını koruyup, aile şerefini ve eşinin problemini semavi vahye bağlayıverirdi. O gözü dönmüşlerin de dilleri dibinden kesilirdi… Ama O, ne Allah'a, ne de insanlar üzerinde yalana tevessül etmezdi.

«Eğer O, bazı sözleri bize karşı kendinden uydurmuş olsaydı O'nun sağ elini ahverirdik. Sonra şübhesiz kalb damarını koparırdık. O vakit sizden bir kimse de buna mâni olamazdı».

Böylece de, Hz. Âişe (r.a.) hakkında iki gerçeğin tahakkuk ettiği hanımların ilki oldu. Öyle ki, o sadece Allah'a ibâdet ve O'nu birlemede kendine has bir mezhebin öncüsü oldu. Bu anlayışta Allah'tan başka ve Allah'a denk hiçbir varlık tanınmıyor. İşte bunun için, anası ona, Resûlullah'ın önünden kalkıp ona teşekkür etmesini tavsiye ettiği zaman; «Ne ona kıyam ederim, ne de Allah'tan başkasına teşekkür ederim. Çünkü beni tebriye için vahyeden Allahü Teâlâ'dır!,.» dedi.

Hz. Aişe (r.a.)'nin bu sözlerinde Resûlullah (s.a.v.)'a yönelen bir tariz görülür gibi ise de; durum ve şartlara dikkat edersek, bu sözü söyleten onlardır.

Ve esasen, mü'minlerin akidesini ortaya vurdurmak için hik-met-i ilâhinin oluşturup yönelttiği bir hâlet-i ruhiyyenin eseri olduğunu kavrarız. Aynı zamanda da iftiracı münafıkların ve nıülhidle-rin imkânını kesmek, tevhid ve ubûdiyyetin de, bütün mânâ ve şümulüyle yalnız Allah'a mahsus olduğunu açıklamak…

işte böylece «îfk olayı» da, İslâm akidesini pekiştirmek hedefiyle tecelli eden, anlaşılması oldukça zor, bir ilâhî hikmet sonucu tahakkuk etti. Yönelecek her şübheyi de böylece bertaraf ederek, Ce-nâb-ı Hakk'ın isimlendirdiği bir tür hayır oldu: «Onu siz, sizin için şer zannetmeyin, aksine sizin için hayırdır o.»

5- Şu İfk olayında, ayrıca: «Haddi- Kazf» yâni iftiraya verilen cezanın meşruiyetini de öğrendik, Zira, Nebi (s.a.v.) açıkça iftirayı yapan, ağızlarıyla söyleyenlere had vurulmasını emretti. Ve kesinlikle seksener değnek vurulduğu belli. Ancak baş tahrikçi Abdullah İbn Selûl'ün bu cezadan kurtuluşunu anlamak müşkil olabilir. Zira bu fitnenin ağırlığı onun omuzundadır. Ama îbn Kayyını'ın dediği gibi burada da çok önemli bir sebeb ve hikmet var: Evet bütün mel'anet ve iftiranın kaynağı o ama, o bunu bizzat ağzıyla söylemek yerine fitnesini şöyle yürütüyordu; dedikoduları topluyor, biçimlendiriyor ve etrafa, başkasından naklen yayıyor. Böylece çuval kendisi, ağız başkası oluyordu[102]. Halbuki iyi bilinir ki, hadd-i kazf ancak bizzat kendi diliyle iftira edene uygulanır. Bunu da açık kelâmla söylemiş olması şarttır… İfk olayına da!r hadisin tahlilini, Âişe validemizin berâetüii bildirmek ve münafıklarla onların yanılttığı kimseleri yalanlamak için nazil olan on âyeti zikrederek noktalayalım :

«Sizden bir zümre iftiracılık yaptılar. Onların bu eylemini, sizin için şer telâkki etmeyin, aksine sizin için hayırdır o. Onların her biri için de kazanç olarak günah hisseleri var. Onun en büyüğünü taşıyana ise azabın da en büyüğü var!,..

Keşke öyle yapmayıp (lâfı taşıyıp üreteceğine) daha ilk an duyar duymaz erkek-kadın tüm mü'minler, kendilerine iyi zanda bulunup; «Bu apaçık bir iftiradır» deyip kestirselerdi.

İftiracıların buna dört şahid getirmeleri gerekmez miydi? Onlar, şahit bulamadıklarına göre Allah indinde kesinlikle yalancıdırlar. Eğer dünya ve âhirette Allah'ın rahmeti üzerinize olmasaydı, o daldığınız dedikodu sebebiyle size muhakkak büyük bir azab dokunurdu. O dönemde siz, bu iftirayı ağızdan ağıza birbirinize aktarıp duruyordunuz, Hakkında kesin bilginiz yokken bunu kolay iş sanıp dilinize doladınız. Ama Allah katında çok çetin bir hususdu. Onu işittiğiniz zaman bunu söylemek bile caiz olmaz, demeli değil miydiniz de, tenzih ederiz bu büyük bir iftiradır deseydiniz ya. Eğer inanıp tasdik ediyorsanız böyle birşeye dönmeyi, Allah (c.c.) size kat'-iyyetle yasaklıyor. Allah (c.c.) size âyetlerini böyle açıklıyor. Allah (c.c.) Halim'dir ve Hakim'dir. Mü'minler içinde edebsizliğin yayılmasını arzu edenler için muhakkak dünyada ve âhirette acıklı bir azab vardır. Allah (c.c.) bilir. Ama siz bilemezsiniz. Eğer Allah'ın üzerinizde fazl ve rahmeti olmasaydı… Ama gerçekten Allah Rauf ve Rahim'dir.[103]

9- Hendek Savaşı

Ahzab savaşı diye de anılır. Ibn îshâk, Urve bin Zübeyr, Ka-tâde, Beyhakî ve Siyer ulemasının cumhurunun kesin kanaatma göre Hicretin beşinci yılı Şevval ayında cereyan etmiştir. Hicretin dördüncü yılında diyenler de vardır. Ama bu görüşte Musa bin Ukbe'-den nakil ile Buhâri ve buna uyan Mâlik yalnız kalır[104].

Sebebi: Benî Nadir Yahudilerinin ileri gelenlerinden bir hey'et Mekke'ye gidip, Kureyşllleri Resûlullah (s.a.v.)'a karşı harbe da'vet ediyor. Kureyşliler ise; O'nün işini bitirinceye kadar sizinleyiz, diyorlar. Yahudilerin onlara siz Muhammed'den daha hayırlı bir din üzeresiniz demeleri üzerine de; Cenâb-ı Hak şu âyetleri inzal buyuruyor: «Şu kendilerine vahiyden bir nasip verilenlere bak, kâfirlere inanıyor da; siz o inananlardan daha doğru yoldasınız diyebiliyorlar. Bunlar Allah (c.c.)'m lanetlediği kimselerdir. Allah (c.c.)'ın lanetlediği kimselere ise asla yardımcı bulunamaz.»

Ve böylece Kureyş ile, müslümanlara karşı savaşmak üzere anlaşıp vaktini tesbit ettiler.

Daha sonra bu Yahudi hey'eti yola çıkıp Gatafan'a vardılar. Onlara da, aynen Kureyş'e yaptıkları teklifte bulundular. Onlarla da hemence anlaşıverdiler. Oradan da. Beni Ferâze ve Beni Hürre'ye uğradılar. Böylece anlaşmalar tamamlandı. Resûlullah'a karşı girişecekleri savaşın yer ve zamanı da tesbit edildi.[105]

Müslümanların Harbe Hazırlanışı:

Resûlullah durumu öğrenip, Mekke'den hareketin başladığını işitince, halkı uyardı. Düşmanların niyetini haber verdi. Mes'eleyi müşavere etti. Selmân-ı Fârisî, tedbir olarak, hendek kazılmasını telif etti. Bu, müslümanların çok hoşuna gitti. (Daha önce Arap, harb vasıtası olarak hendek usulünü bilmezdi zira). Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) Medine'den çıkıp şehir dışında, ordugâhı kurdu. Ordugâh, Sa' dağı arkada kalacak şekilde, tepenin önündeki meydanda kuruldu O gün için müslüman ordusu üç bin kişi

idi. Amâ Kureyş ve müttefiki bulunan kabilelerin toplam ordusu on bini buluyordu[106].

Hendek Kazanımda Müslumanların Halinden Görüntülen

Buhârî'nin, Bera (r.a.)'dan rivayetine göre, şöyle anlatıyor: Ah-zab günü idi. Yâni Resûlullah (s.a.v.)'m hendek kazdığı olay. Onun hendekten toprak taşımasını seyrettim. Öyle ki topraktan, kıllıca olan karnı görünmez olmuştu.

Yine Enes (r.a.)'ten naklediyor: Ensâr ve Muhacir hendek kazıp toprak çekerken bir yandan da şöyle mâniler söylüyorlardı:

«Biz Muhammed'e bey'at eden erleriz, sağ oldukça islâm yolundan dönmeyiz.»

Resûlullah (s.a.v.) da şöyle karşılık veriyordu:

«Allah'ım, âhiret ni'metinden başkası ni'met değil, Ensâr ve Muhaciri hep mübarek kıl.»

Yine Buhârî, Sahih'inde aynı tarzda Câbir (ra)'den şu nakli yapıyor: Câbir diyor k:; «Biz Hendek günü kazı yaparken, birden çprt bir kayaya rastladık Resûlullah (sav)'a hemen haber verdiler. Bize sert bir kaya rastladı hendekte dediler. O, ben bir inip bakayım, dedi. Çünkü bizle o gün üçüncü gündü, ağzımıza birşey almamıştık. Aç idik. Resûlullah kazmayı aldı ve vurunca kaya kum gibi dağılıp gitti.

Ben, yâ Resûlâllah, müsaadenizle eve gideceğim dedim. Karıma, Resûlullah (s.a.v.)'in müthiş, sabır ve tahammül edilemez derecede, aç olduğunu anlatıp, evde yiyecek olup olmadığını sordum. O da biraz arpa unu ile bir oğlak var dedi. Oğlağı kestim. Arpayı öğüttüm, eti kazana koydum, hamuru da yoğurup fırına koydum. Ekmek fırında, et kazanda pişedursun, ben Resûlullah'a dönüp, haydin bize, yemeğe gidelim. Seninle bir veya iki kişi olabilir dedim. Resûlullah, yemeğin ne kadar olduğunu sordu. Ben de izah ettim. «Çokmuş, güzelmiş» dedi Hanımına söyle, biz gelinceye kadar, ekmeği fırından, eti kazandan çıkarmasın diye tenbih etti: Ardından, Ensâr ve Muhacir hepsini çağırıp - başka bir rivayete göre de «Ehl-İ hendek» diye seslenerek - «Kalkın, Câbir size ziyafet hazırlamış. Haydin gidelim— dedi.

Câbir de karısına dönünce, haydi gör şimdi Resûlullah bütün Ensâr ve Muhacir kim varsa topladı geliyorlar. Karısı, «Peki sana Resûlullah yemeğin miktarını sormadı mı?» dedi. O da evet deyince: «Eh Allah ve Resulü daha iyi bilir» dedi. Câbir devam ediyor: Resûlullah Hendek cemaatıyla eve gelince: «Girin ama birbirinizi sıkıştırmadan rahat oturun» d«di. Sonra Resûlullah fırın ve çömleği bizzat açıp ekmeği kesiyor, üzerine et koyup sahabeye dağıtıyor ve her defasında da kazanı kapatıyor, ekmeği fırına sürüyordu. Nihayet da'vetliler doydular. Bir miktar da yemek artmıştı. Resûlullah, Câbir'in hanımına: Sen de bundan ye ve halka dağıt. Çünkü halk tamamen açlık içinde, dedi. Bir rivayete göre ise: Câbir, Allah'a yemin olsun, onlar yediler, doyup bıraktılar. Kazanımız yine dopdoluydu. Ekmek hamurumuz da olduğu gibi arttı"[107]

Hendek Gününde Münafıkların Durumu:

İbn Hişâm'ın rivayetine göre, o günlerde münafıklardan bir grup, Resûlullah ve mü'minlere göre çok ağırdan alıyor, işlerini ihmâl ediyorlardı. Hasta görünerek, güçsüzlüklerini söyleyerek işten kaçıyor, ya da Resûlullah'ın haberi olmadan evlerine gidiyorlardı. Halbuki o gün için mü'minlerden kimin ihtiyacı olursa izin alıyor ve nöbetleşe gidip ihtiyaçlarını görüyor, İzin bitince, ihtiyacı giderilince de hemen dönüyorlar işlerine koyuluyorlardı. Bunun üzerineydi ki şu kavl-i kerîm nazil oldu: «Allah'a ve Resulüne gerçekten inanan kişiler, toplu bir iştelerse, izinsiz ayrılmazlardı. O senden izin isteyenler samimiyetle Allah'a ve Resulüne inananlardır. O halde senden mazeret bildirip izin isteyenlere o işleri için izin ver. Ve onlar için mağfiret dile. Çünkü AUah Gafur ve Rahîm'dir.[108]

Benî Kurayza'nın Ahdini Bozması:

Benî Nadir yahudisi Huyey bin Ahtab, çıkıp Kurayza reisi Kâab bin Esed'e geldi. Ona, Resûlullah ile olan anlaşmalarım bozmasını teklif etti ve şöyle özetledi durumu: «Kureyş'i, liderleri ve komutanları başlarında topyekûn getirip Rume vadisinde dereler kavşağına indirdim. Gatafan'ı da tüm ileri gelenleri ile birlikte, Zenb-i Nakbî 'le Uhud arasına yerleştirdim. Bana Muhammed ve adamlarının kökünü kazımadan dönmeyeceklerine de ahdedip söz vermiş durumdalar.»

Kâab ona: «Vallahi sen bana çağın en büyük kötülüğünü müjdeliyorsun! . Yazıklar olsun sana Huyey, benim yakamı bırak, ben ahdimde durayım… Çünkü ben Muhammed'den hep iyilik ve dürüstlük gördüm.»

Ama Huyey çok gecikmeden Kâab'ı hıyanete ve ahdini bozmaya razı edivermişti. Ve bu haber de Resûlullah (s.a.v.)'a ulaştı. O da hemen Sa'd bin Muâz'ı durumun tahkiki için gönderdi. Ve bir de parola söyledi. Haber doğru ise, kendisinin anlayacağı kapalı bir ifade ile bildireceklerdi… Sa'd oraya varıp haberin doğruluğunu tes-blt itti ve Resûlullah (s.a.v.)'a döndü: «Adal ve Kare» dedi.

Bununla Adal ve Kare kabilelerinin, (Hubeyb ve arkadaşlarına olan) hıyaneti gibi bir durum, demek istiyordu. Resûlullah (s.a.v.) bunu işitince, «Allahü Ekber, ey Müslüman cemaat, müjdeler olsun size!..[109]» buyurdu. [110]

Bu Esnada Müslümanların Tavrı Ne İdi

Beni Kurayza'nın anlaşmayı bozduğu haberi muslümanlara erişti. Münafıklar fiskosa başladı. Düşman her yandan kuşatmıştı. Münafıkların fitnelen de onların moralini bozuyordu. Ve Medine içinde pervasız lâflara bile koyuldular. Birisi de şöyle diyordu: - Mu-hammed bize Kisrâ ve Kayser'in hazinelerini va'dediyordu. Halbuki şu gün tuvalete bile gitmeye mecali olan yok.» Resûlullah durumun bu merkezde olduğunu ve belâ çemberinin müslümanlar üzerinde daraldığını görünce, Sa'd bin Muâz ile Sa'd bin Ubâde'yi çağırdı. Onlarla bir barış plânı istişare etmek istedi. Gatafan'a Medine'nin arazi mahsulünün üçte birini vererek savaştan çekilmesini teklif edeceklerdi. Ama bu iki zât:

«Yâ Resûlâllah! Bu senin hoşuna giden şahsî görüşün mü? Allah'ın sana talimatı gereği mi? Yoksa bizim için bulduğun bir çare midir?» diye sordular. «Hayır, tamamen sizin Medine halkının fayda ve izzeti için düşündüğüm bir çaredir», buyurdu. Sa'd bin Muâz bunun üzerine: «Vallahi buna ihtiyacımız yok. Biz bunu ödemeyiz, kılıç aramızda hakem olur ancak.» Resûlullah'ın yüzü güldü ve «Canınız ne isterse» buyurdu.

İbn Ishâk'ın Âsim bin Amr bin Katâde, Muhammed bin Mes-leme bin Şihâbü'z-Zühri kanalıyla rivayetine göre: Bunun akabinde ne savaş oldu, ne de barış kararı (Gatafan oğullarıyla müslümanlar arasında), sadece bu mealde bazı teşebbüsler oldu.

Düşman ise, Hendek önüne varınca şaşkına dönmüştü. -Bu, şimdiye kadar Arapların denemediği bir harb hiyle ve taktiğidir». Ve hendek çevresine inip müslümanları kuşatma altına aldılar. Ama belli bir çarpışma olmadı. Ancak hendeğin bazı dar yerlerinden geçmeye teşebbüs eden bazı müşrikler oralardan iz açtı ise de hemen müslümanlar buraları tıkadılar. Müşriklerin bazısı geriye kaçtı, bazısı ise öldürüldü. Öldürülenlerden biri de Amr bin Ve'd idi ki: Haz-ret-i Ali (r.a.) onu katletmişti. [111]

Düşmanın Savaşsız Hezimete Uğrayışı

Allah (c.c.) m üstüm anlara bu savaşta öyle aşikâre inayet etti ki; müslümanların dahli olmadan iki sebeble bütün müşrikler dağılıp gitti. Birincisi şu: O anda Nuaym bin Mes'ûd adındaki kişi müs-lüman oluyor ve Resûlullah onu huzuruna kabul ediyor. O zat Re-sûlullah'a yapılacak bir vazife vermesini teklif ediyor. O da: «Sen aramızda yalnız bir kişisin. Ama gücün yeterse, onların bize karşı savaşmamaları için propaganda yap, çünkü harb hiyledir» buyurdu.

Bunun üzerine Nuaym, Benî Kurayza'ya vardı. Yahudiler onu hâlâ nrüşrik sanıyordu. Onları, Kureyş'ten rehineler teslim almadan onlarla birlik olup, müslümanlara karşı savaşmamaları için ikna etti. Böylece Kureyş'in kuşatmayı bırakıp dönmesini önlemiş olacaklardı!.. Çünkü öyle yapmazlarsa, yahudileri Muhammed ve arkadaşlarının insafına bırakmış olacaklarmış… Yahudiler; bu hârika bir fikir dediler. Nuaym oradan ayrıldı, doğru Kureyş'e vardı: Onlara da, Kurayza yahudllerinin ahdini bozmaktan pişmanlık duyduğunu, gizlice müslümanlarla yeniden anlaştıklarını; Kureyş'ten ve Gatafan'dan rehin adı ile bir takım kimseleri isteyip, müslümanlara teslim edeceklerini ve öldürteceklerini nakletti. Ve onlara, Yahudilerden, rehin isteği gelirse, bunu yapmaktan sakınmalarını da tenbih etti.

Sonra Gatafan'a vardı. Onlara da tıpkı Kureyş'e anlattıklarını ulaştırdı. Böylece onları birbiri aleyhine şübheye şevketti. Aralarındaki güveni sarstı. Ve artık her grup bir ötekini, hıyanet ve sahtekârlıkla itham etmeye başladı.

İkinci sebebe gelince: Bu da, karanlık ve soğuk bir gecede bastıran fırtınaydı. Çadırlarını fırlatıp, ocaklarım târümâr etti müşriklerin. Öyle ki çadır direkleri bile söküldü. Bu aşağı yukarı on gün kadar sonraydı; müşriklerin müslümanları basıp kuşatmalarından. ..

Müslim'in, Huzeyfe bin Yemân'dan senediyle naklettiği şu habere bakın:

Ahzab gecesi, Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte oluşumuzu anıyorum. Müthiş bir soğuk ve açlık sarmıştı bizi. Nihayet, kesilince, Resûlullah (s.a.v.) bize, «Şu Allah'ın kıyamet günü

benimle olacak bir kişi yok mu, şu kavimden haber getirsin?» diye seslendi. Kimse ses çıkarmadı. Daha sonra ikinci ve üçüncü kez aynı teklifi tekrarladı Resûlullah, ama ses veren olmadı. Bunun ardından: Kalk Huzeyfe, bize kavmin durumunu öğren gel, dedi. Hiçbir şey diyemedim. Çünkü beni ismimle, «Kalk» diye çağırmıştı. Ve «Git onlardan haber getir ama onları ürkütüp kışkırtma.» Onun yanından ayrılırken zangır zangır titriyordum, öyle heyecanlanmıştım. Müşfiklere yaklaştığımda, Ebû Süfyan'ın sırtını ateşte ısıtmakta olduğunu gördüm. Yayıma bir ok yerleştirdim. Atmak isterken, Resûlullah (s.a.v.)'in tenb!hini hatırladım: «Onları üstümüze kışkırtma» demişti. Ama atsam onu vururdum. Yine heyecanla geriye döndüm. Gelip durumu anlatınca, Resûlullah üzerinde namaz kılmakta olduğu kilimi üzerime örttü. Ve iltifatta bulundu. Ve sabaha kadar uyuya kalmıştım. Resûlullah: «Kalk, uykucu»[112] diye beni uyardı.

İbn Ishâk ise şu ziyâdeyle rivayet ediyor: «Halkın arasına girdim. Fırtına ve Allah'ın gizli orduları onlara yapacağını yapmıştı. Ne çadır, ne ocak, ne kab, ne kaçakları kalmıştı. Ebû Süfyan kalkıp; Kureyş ordusu!. Herkes yanındakini tanısın dedi. Ben de ya-mmdakinin elini tutup sen kimsin dedim. Ben falan oğlu filân dedi.

Ve Ebû Süfyan devam etti: Kureyşliîer, gerçekten son derece kritik ve elverişsiz bir konumdasınız. Kıtlık başladı, hayvanlar kırılmaya başladı. Benî Kurayzahlar da bize ters gitmeye başladı. Onlardan nahoş haberler gelmeye başladı. Gördüğünüz gibi fırtına da bize aman vermiyor. Artık göçe hazırlanın, işte ben yola çıkıyorum[113].

ikinci gün sabahı ise, düşman kabilelerinin hepsi yüzgeri dönüp gitmişti. Resûlullah (s.a.v.) ve Sahabeleri de Medine'ye döndüler.

Bu uzun gün ve geceler boyunca, Resûlullah (s.a.v.), Allah'a sığınıp yalvararak müslümanlan zafere erdirmesi için O'na duâ etmekten de bir an gefi kalmadı.

Onun (s.a.v.} dualeri arasında şunlar vardı: «Ey Kitab'ı indiren, hesabı seri Allah'ım, kavimleri hezimete uğrat. Yâ Rab, onları târü-mâr edip güçlerini dağıt[114]».

Yine bu savaştaydı, Resûlullah (s.a.v.) namaz vaktini kaçırmıştı. Bunları vakit çıktıktan sonra kaza etti. Sahihayn'de rivayet edildiğine göre: Ömer îbn Hattâb (r.a.î Hendek günü, güneşin battığını görünce, Kureyş küffârına soğuyordu. Resûlullah'ın yanına varıp, yâ Resûlâllah! Nerdeyse güneş batacak da namazımı kılamaya-caktun, dedi.

Resûlullah, da, vallahi ben de kılamadım, buyurdu. Buthan'a gittik, o da biz de abdest aldık Güneş batmış olduğu halde ikindi namazım kıldık. Ardından da akşamı kıldık[115].

Müslim bunun üzerine başka bir hadis ilâve ediyor. Şöyle ki; Resûlullah (s.a v) Ahzab günü buyurmuştur ki; Bizi orta namazdan yân: ikindi namazından alıkoydular. Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun!.. Sonra onu akşamla yatsı arasında kıldı. [116]

Bu Olaydan Alınacak Dersler

Geçmiş örneklerde olduğu gibi, bu gaza da Yahudilerin hile ve hıyânetiyle başlamıştır. Onlardı komplo hazırlayan, kabileleri da'-vet edip toparlayan.

Bu faaliyetlerde, daha önce Medine'den çıkarılmış bulunan Beni Nadir kabilesi de tek başına değildi. Aksine hâlen müslümanlarla ahd ve m'sâk içinde bulunan Beni Kurayza'nın payı büyüktü. Halbuki müslümanlardan herhangi bir kötülük veya bu ahdi bozmaya sebeb olacak davranış görmemişlerdi.

Biz ötedenberi bu tür olayları söyleyip geçer, onlardan ibretler ve dersler çıkarmaya lüzum görmezdik. Halbuki bu her devirde, her yerde takib edilen tarihi metod olup en verimli bir iştir.

Onun için şu anda biz de, yukarıda arzettiğimiz gazve ve içinde geçen öbür olaylar üzerinde durarak onların taşıdığı dersler, öğütler ve dini hükümleri süzüp çıkararak aşağıya sıralıyoruz:

1- Bu savaşta müslüm anların ilk defa bir harb vasıtası olarak hendek" kazdıklarını görüyoruz. İslâm tarihinde olduğu gibi Arap tarihinde de bu harb vasıtası ilk defa bu Ahzab savaşında denenmiş oldu. Ama öbür milletlerce bu bilinirdi. Nitekim Ahzab savaşında bu işlemi, İran asıllı olan sahabeden Selmân-ı Farisî teklif ve tarif etmişti. Resûlullah'ın da fevkalâde hoşuna gitmiş bu teklif ve hemen de sahabesine bunu gerçekleştirmelerini emretmişti. İşte bu da daha nice örnekleriyle birlikte bize gösteriyor ki, «Hikmet mti'-minin yitik meta'ıdır, nerede bulursa alır…» Ve mü'min, bu buluşlar için öbür sınıf insanlardan daha lâyıktır buna. Ve îslâm şeriatı, müslumanların başka milletleri taklid etmesini ne derece kötü görüp men etmişse, mü'minleri üstün kılacak güzel buluşları ve faydalı işleri de nefsinde toplamasını o derece teşvik etmektedir. Nerede gözüne ilişir, nerede bulursa… İslâm'ın külli kaidesi böyledir. Yâni müslüman hür akıl ve ince tefekkürünü bütün dünya işlerinde eşya ve hâdiseler üzerinde çalıştırmaktan geri kalmayacaktır. Eşyayı fethetmekte ve hayra kullanmakta onun için bir engel yoktur. Öyleyse; hiçbir zaman körükörüne araştırmadan başkasına uymak yerine kendi öz emeği ile, öz aklı ile en yeni keşiflere doğru yürüyecektir. Pek tabii yapacağı en ileri araştırmalarda bile tslâm ile bağıntıyı sürdürecek ve şeriatın prensiplerine tecâvüz etmeden keşif ve icadlarından en geniş çapta faydalanacaktır.

Cenâb-ı Hakk'ın müslümanlara meşru kıldığı bu yetKı muhakkak ki ona verdiği üstün yaratılıştan kaynaklanır. Zira o insanı en üstün varlık olarak binlerce çeşit kabiliyet ile donatmıştır. Eşya ve hâdiseleri idaresi altına alırken, yâni bir yandan maddeyi fethederken, öbür yandan ona bu yetenekleri bahşeden Rabbin gönderdiği şeriata da hakkıyle uyarak hilkattaki üstünlüğünü ve şerefini korumasını bilecektir.

2- Yine yukarıda arzettiğimiz müşahedelerden birisi de Re-sûlullah (s.a.v.)'ın sahâbeierıyle beraber hendek kazmasıydı. Son derece ibret verici bir husustur. Bir kere gerçek mânâda eşitliğin, müslüman fertler arasında uygulamasını görüyoruz. Adalet ve eşitlik böylece tecelli ediyor. Bu iki mefhum yâni adalet ve eşitlik; İslâm'da itibari olarak kalmıyor; şuurlarda yerleşen bu iki prensip en parlak örnekleriyle îslâm cemiyet hayatına yansıyor. Ve esasen adalet ve eşitlik İslâm'ın her prensibinde ferde ve cemiyete âit her müessesede en başta gerçekleştirilen ilkelerdendir.

Görüyorsunuz ki; Resûlullah Cs.a.v.) hendek kazmayı sadece müslümanlara yüklemiyor. Böyle yapıp mutantan köşkünde istirahat edip, işleri uzaktan takip etmiyor. Veya muntazam bir törenle alkışlar ve naralar arasında gelip birisinin elinden aldığı kazmayı elinin ucuyla tutarak yere bir darbe vurmak suretiyle çalışır görünmüyor ve onlara göstermelik bir şekilde günümüzde olduğu gibi katıldığını sergilemiyor ve arkalarından

onları idare ediyormuş gibi kazmayı atıp eteğine tesadüfen bulaşan tozları çırparak geriye çekilmiyor… Aksine o sahabelerden herbiri gibi gerçek mânâda işe katılıyor, üstü başı toz toprak içinde kalıyor. Öyle ki; onu görenler kat'iyyen öbür çalışanlardan ayırdedemiyorlar. Onlar gibi çalışıyor, onlar gibi sırtında toprak çekiyor, kazma vuruyor, onların iş heyecanına katılıyor, söyledikleri şiir ve şarkılara karşılık veriyor. Yâni: Çilelerine katıldığı gibi neş'elerine de katılıyor. Yoruluyor, hepsinden çok da acıkıyor. îşte, îslâm şeriatının kurduğu eşitliğin gerçeği bu. Hâkimle mahkûm, zenginle fakir, halk ile hükümdar arasındaki eşitlik. Didik didik etsen, şeriat ahkâmının en teferruatında bile bu gerçeği ve bu prensibi bulursun, aksini göremezsin. Dikkatini çekerim, hatâen bu sisteme demokrasi gibi bir ad vermeye kalkışmayasın. Çünkü gerek nazari, gerek amelî yönden aralarında dağlar kadar fark vardır. Bir kere bu adalet ve eşitliğin kaynak ve ölçüsü İslâm'ın kendisindedir. O da Allah'a kulluktur. Ve bu esas bütün insanlığı kuşatıcı bir özelliğe sahiptir. Yâni onlar mevki ve şöhreti ne olursa olsun, Hak önünde tek safa dizilirler. Halbuki demokrasi dediğiniz şeyin kaynağı çoğunluğun hâkimiyetine dayanır. Görüşün ve hedefin mahiyeti ne olursa olsun, ekseriyetin azınlığa tahakkümünden ibarettir.

îşte bu yüzdendir ki; îslâm şeriatı, hiçbir sınıf ve gruba imtiyaz tanımaz ve bu tür şeye asla fırsat da vermez. Hiçbir topluluğa veya topluma da, dokunulmazlık sağlayacak sebeb ve mevzuat ve şartlan da tanımaz. Çünkü Allah'a kulluğun gerçek yüzü, bütün bu itibarlı ki arı ortadan kaldırmakla ortaya çıkar.

3- Yine bu müşahede bizzat, başka bir ibret örneğini de sana sunmakta. O da Resul Aleyhisselânım kişiliğinde Nübüvvetin aldığı görünümdür. Aynı zamanda gözünün önüne, onun ashabına karşı taşıdığı şefkat ve sevgiyi; Allah'ın o esnada Resul (s.a.v.)'üne ikram ettiği hârika ve mucizelerden bir başkasını sergilemektedir… Bu temaşamızda, Nebi (s.a.v.)'nin kişiliğinden fışkıran şeyi şöylece özetliyelimr Başta, ashâbıyla birlikte çalışıp didinirken çektiği açlık meşakkatinde onun büyüklüğü net olarak beliriyor. Açlığını hissetmemek için, onun karnına taş bağlamasına dikkat edelim. Boş midesini böylece bastırıp korunmak istiyordu, açlık duygusundan. Hangi maksad ve gayeydi acaba onu bunca şahsi meşakkat ve çileyp zorlayan? Devlet başkanı falan mı olacaktı?.. İleride mal-mülk sahibi mi olmak isterdi?.. Yoksa, çevresine insanları halkalandınp kendisine raptetmek mi?.. Bütün bunlar onun çektiği bunca işkenceye değmez ve hiç kimse de böyle istekler için böylesi zor metodu denemezdi!.. Esasen bu bir tenakuz olurdu. O mânâda; mevki, makam

ve mala tama eden bir kişinin en uzak kalacağı, asla göz alamayacağı eziyetlerdi bunlar çünkü…

Bütün bunlara onu dayandıran, dayanmaya zorlayan sadece R'sâlet sorumluluğu ve emânetti. Tebliğle mükellef olduğu şey, halka bu metodla ulaştıracağı ilâhi ve insanî en üstün mesaj!..

İşte, ashâbıyla hendek kazma faaliyetinde ortaya vuran onun peygamberi hüviyyetidir.

Onun, bu meyanda, ashabına gösterdiği şefkat ve taşıdığı derin sevginin görüntüsüne gelince onu bütün açıklığıyla, Câbir'in da've-tine icabetinde, kendisi için hazırladığı az bir yemeği yalnız yemek yerine, ashabını toplayıp gidişinde görebilirsin.

Câbir'i, Resûlullah (s.a.v.)'ı yemeğe çağırmaya sevkeden ise; onun mübarek karnına taş bağlamış olduğunu görmesi ve bundan onun aşırı derecede aç olduğunu anlamasıydı.

Ancak evinde de sadece birkaç kişiye yetebilecek az bir yiyecek vardı. Yâni o yemeği kadar insanı da'vet etmek zorundaydı…

Ama, Resûlullah (s.a.v.)'ın, kendisi gibi açlıktan kıvrana kıvra-na ve durmadan çalışan arkadaşlarını bırakıp da sadece birkaç arkadaşıyla giderek yiyip - içip istirahat etmesi nasıl düşünülebilirdi ki? O, ashabına, b'r ananın evlâdlarına şefkatinden daha şefkatliydi…

Gerçi Câbir bunu böyle yapmak zorundaydı. Bu da normaldi elbet. Çünkü o halktan bir kişi olarak elindeki maddî imkândan başkasını yapamaz ve maddi sebeblerin ötesine akıl erdiremezdi. Beşerin alıştığına göre de, onun evindeki yiyecek ancak böyle bir avuç insana yeterdi. Eh o da elbette, Resûlullah (s.a.v.) ile en asgarî Seviyede onun seçeceği arkadaşlarından bir grubu çağıracaktı.

Ama Resul aleyhısselâmm, Câbir'in kanaatiyle davranması gerekmezdi. Çünkü, bir kere, onun herhangi bir rahat ve ni'met konusunda ashabı arasında ayırım yapması, âdeti değildi. İkinci olarak da, tabii sebeblerin ve maddi sınırların etkisinde kalmaz ve beşerin alışageldiği şeylere şartlanamazdı. Zira sebeblerin sebebi ve on-larm da yaratıcısı Allah'tır. O'nun için, az yemeği çok yapmak, en basit bir iştir. O'nun az bir şey', çoğaltıp, bütün bir cemaate yetiştirmesi de O'nun yüce katında çok basittir.

Herşeye rağmen, Resûlullah (s.a.v.), ashabının; külfet ve çileyi ne kadar büyük, ne denli çok olsa da aralarında paylaştıkları gibi, ni'met de ne kadar az olsa da paylaşmakta birbirine tıpatıp benzediklerini görmüştü hep.

Bu yüzdendir ki Câbir'i, hepsi için yemek hazırlamak üzere evine gönderdi. Ve kendisi de dönüp bütün ashabını çağırdı. Câbir'in evinde büyük bir ziyafete da'vet etti.

Bu olayda gördüğün müthiş mu'cizeye gelince: Bu Câbir'in küçücük oğlağının bol bir yemeğe dönüşmesidir. Yüzlerce sahabe bundan doyduktan başka, kalanını ev halkına emanet edip, halka ta-sadduk edilmesini emretti. Resûlullah (s.a.v.): Bu müthiş olay; onun sahabesine olan derin muhabbetini tatmin için ilâhi vergi olup, onun maddi sebeblerden âzâde olduğunu, ancak, Allah'ın kudret ve saltanatı altında hereket ettiğini açık seçik görüyoruz.

Okuyucuma şunu anlatmak isterim: Kalb gözünü açıp böyle hallerle, Cenâb-ı Hakk'ın, zahir sebebler ötesinde Nebî'sini destekleyip, maddî sebeblerin üstesinden getireceğini görsün.

Araştırıcının, karşılaşınca çarpılacağı, peygamberi şahsiyetin belirtileridir bunlar, işte okuyucumun zihnim ve tefekkürünü bu gerçeklere hazır ve uyanık tutmasını istiyorum. Tabii bu, herkesin anlama gücüne göre olacaktır. Ve artık bu bahiste yüzyüze getirebilirsem açık isbatla; böylece şek ve şübheye mahal kalmayacak, karşı da ge-lemiyecek.

4- Resûlullah (s.a.v.)'in, Gatafan ile sulh konusunda bazı sahâbesiyle istişare etmesindeki hikmet neydi acaba? Bu barış teklifinde, onlara Medine'nin o yılki mahsulünün üçte birinin verilmesi; onların da buna karşı, Kurcyş ve beraberindekilerin! desteklemekten, müslümanlarla savaşmaktan vazgeçmeleri istenecekti. Ama onu böyle bir istişareye zorlayan şer'î etken neydi? Veya hangi şer'i Ölçüyü kurmak hedefindeydi?

Birinci derecedeki hikmet, O'nun (s.a.v.) sahabesini denemesiydi. En güvenilir sahabesinin böyle kritik andaki metaneti; kuvve-i mâneviyesi ve Allah'ın er-geç zafer bahşedeceğine dair itimad ve teslimiyetlerini ölçüp görmek istiyordu. Hani o gün bir sürü

müşrik kavim toplanmış ve aniden çullanmışlardı Medine'deki bir avuç müslüman üzerine. Üstelik Kurayza oğulları da önceki söz ve anlaşmadan dönüp, büyük bir iç tehlike oluşturmuşlardı… Böyle anda bile ilâhî başarıya itimadlarını ölçmek!..

Zaten Resûlullah aleyhisselâmm âdetiydi, daha önce de gördüğünüz gibi[117], O ashabını nefislerine tam güvenleri ve savaşın sonucuna dair kanaatleri hâsıl olmadan, onları bir mücadeleye rastgele sürmekten asla hoşlanmazdı. Esasen bu, O'nun sahabesini eğitmekte izlediği açık bir metoddu. İşte bunun için, bu görüşü sahabelerinin müzakeresine sundu. Ve bunun Allah'tan vahy ile bir tebliğ ve talimat olmadığını; ancak müşriklerin baskısını kırmak için bulduğu bir çare olduğunu da eklemişti. Eğer nefislerinde dayanacak bir güç bulamıyorlarsa, bu bir çareydi…

Bu istişaredeki şer'i delâlete gelince: O da hakkında nass bulunmayan her durum için başlangıçta «şûra prensibinin» meşru ve dini bir kaide olduğudur. Aynı zamanda da müslümanlar için; ülkelerine saldıran düşmana, çıkarlarından veya topraklarından taviz vermelerinin caiz olabileceğine de hiçbir işaret olmadığıdır.

Çünkü üzerinde ittifak edilen şer'i esas şudur: ResûhıUah'm uygulamalarından birşeyin delil olarak kullanılabilmesi; onun sözlü beyanı veya bizzat tatbikatına bağlıdır. Tabiî bunun da Allah'ın kitabıyla çatışmaması şarttır. Bu olaydaki görüş ve teklif ve hattâ istişare ise bu haliyle delil teşkil etmez. Çünkü bu istişareden gaye, birinci olarak; yukarıda arzettiğimiz üzere; onların görüşlerini öğrenmek isteğidir. Bu da sadece eğitme gayesiyle olmuştur. İkinci olarak da; istişareye göıe amel olunsa da, sonunda Kitabullah'tan bir itiraz zuhur etti mi; artık İstişarenin hukukî ve şer'î bir dayanak olmayacağı gerçeğidir…

Zaten, siyer uleması da; Resûlullah'ın bu esnada sahabesini Ga-tafan'la barışa zorlamadığım, bir karara da varılmadığını; teklif ve müşaverenin sadece bir yoklama ve fikir alış verişi ile, çareler üzerinde tartışma safhasında kaldığını açıkça ifâde etmektedir.

Sözü şuraya getirmek istiyorum: Çağımızda bir garip zümre türemiş. Ve son derece bâtıl bir kanaatle yürüyorlar: Onlara göre günümüzde müslümanlar gerektiğinde gayr-i müslimlere cizye vere-bilirmiş!.. Delil olarak da Resûlullah'ın bu olaydaki istişaresini gösteriyorlar, yâni Resûlullah Ahzab gazasında, istişare ile cizye vermek istedi diyorlarmış…

Halbuki kesin olarak görüyorsunuz ki, izah ettiğimiz gibi buradaki istişare sade ve yüzeyde olup, görüş arzetmekten ibaret olup, teşrii bir delil sayılamaz. Esasen, cizye vermekle, iki savaşan kavmin barış teklifi arasında bir ilgi kurmak nasıl mümkün olur, bunu anlayamıyoruz?

«Şayet herhangi yönden güçsüz olmaları sebebiyle, mecbur olurlarsa; hayatlarını korumak, namus ve şereflerinin heder olmasını önlemek için mallarının bir Kısmını gözden çıkarmak gerekirse, bunu yapmasınlar mı?» diye bir soru yöneltilirse cevabımız şöyle olur:

Öyle hallerde çok değişik durumlar çıkar ortaya. Müslümanların malları ellerinden gidip düşmanlarına ganimet olur. Kâfirler, İslâm ülkesine saldırır, gelir kaynaklarına el koyup onlara tahakküm eder. Ama bilinen birşeydir ki; ne olursa olsun, bütün bu durumlarda müslüman isteyerek veya fetva yoluyla tecviz ederek itaat edip boyun eğmez. Ama böyle bir ortama zorla itilmiş ve istemeye istemeye baskı altında kalmış olabilir. Fakat

müslüman hep bu boyunduruktan kurtulma fırsatı aramak durumundadır.

Ve okuyucum iyi bilirsin ki, îslâm şeriatı zaten zor altında olanı, mülteciyi, çocukları ve delileri muhatab almaz. (Böyle olmayanlar mes'uldür…)

Öyleyse, sorumluluğun dışında kalan bu durumlarda tartışma abes olur. Çünkü, re'y, maslahat ve danışma şeklindeki ihtiyarî şeyler üzerine teklifi bir hükmün kurulması mümkün olmaz.

«- Nasıl ve hangi vasıtayla müslümanlar muzaffer olurken, bu savaş sonunda, müşrikler hezimete uğradı pekiyi?

Yukarıda görmüştük ki; Resûlullah (s.a.v.) ve ashabı Bedir gazasında hangi vasıtaya sığındılarsa, aynı sebeb ve vasıtalara yine Hendek savaşında da sığınmışlardı. Bu baş vasıta ve destek, Allah'a yakarış, ondan üstün gelmek hususunda hesaba gelmez derecede inayet talebinde ve sürekli duada bulunmalarıydı. Esasen bu, Resû-lullah'ın sürekli ve değişmez tavrı ve onlara aşıladığı tutumdu: Ne zaman bir düşmanla karşılaşsa veya cihada niyetlense, baş dayanağı ve bütün hazırlıkların her türlü maddî vasıtaların en etkilisi Yüce Rabbe sığınmaktı. Bu öyle bir harb âletiydi ki, müslümanlar bunu tam yerine getirmeden, hiçbir hallerini düzeltemezlerdi.

Yalnız, müşrikler bunca kalabalığına rağmen nasıl olmuş da bozulup dağılmışlardı? Evet, mü'minlerin sabırla sebatla, Allah'a samimi olarak güvenip iltica etmeleriyle… Nitekim Cenâb-ı Hak Ki-tab-ı Kerîm'inde bunu şöyle açıklıyor: «O gün, orduların üzerinize çullandığı sırada, Allah'ın size ni'metîni indirişini hatırlayın ey -mü'minler: Hani düşmanın suratına karşı bir rüzgâr estirmiş, sizin göremediğiniz ordular göndermiştik üstlerine… Çünkü Allah onların ve sizin ne yaptığınızı hep görüp duruyordu. Hani altınızdan, üstünüzden belâ gelirken, gözler yerinden oynamış, yürekler ağızlara gelmişti. Siz de Allah hakkında değişik zanlara sapıyordunuz.»

Buradan devam edelim, (25.) âyete: «Allah kafirleri içleri kin dolu, yüzgeri etti. Hiçbir sonuç elde edemediler. Allah bu savaşta da mü'minleri mükafatlandırdı. Allah kavi ve azizdir[118]».

Resûlullah'ın bütün gazalarında tekrarladığı bu tutumu; mü'minleri hiçbir hazırlık ve eğitim ve plân edinmeden cihada ve çarpışmaya sürdüğü anlamına gelmez tabii. Belki, şunu izah içindir: Müslümana yaraşan, her türlü sebeb ve hazırlığın önünde zafere ulaşabilmek için, Allah'a tam bir güven ve samimi kulluktur. Bu şart tam olmazsa, öbür maddî hazırlıkların hepsi özsüz ve dayanaksızdır[119]. Bu dayanak ise kâmil mânâda müslümanlar arasında ger-çekleştiyse, artık hiç tereddüd etmeden, zaferin mucize olarak tecellisinden söz edebilirsin!..

Yoksa, düşman karargâhlarını alt üst eden, başka bir yerde de hasar yapmayan bu kasırga nereden gelmişti? Müslümanlar bunu görmüş fakat asla müteessir olmamışlardı. Bu fırtına, ocaklarını söndürüp, çadırlarını kazıklarıyla birlikte söküp uçurmuştu; korkudan yürekleri titremişti müşriklerin. Onlara dondurucu soğuk berikilere hiçbir etkisi yok1 'Bu Hakk'a sığınmanın ni'metiydi ancak!..)

6- Bu esnada, yukarıda gördüğünüz gibi,- Resülullah (s.a.v.) ikindi namazım da kaçırmıştı Aşırı meşguliyetti sebebi. Ve tabii güneş battıktan sonra kaza etmişti bu naına/i Maamafih, sahih olmayan bir başka rivayete göre ise, Uırdm fazla namazı geçirmiş. İmkân bulunca da

bunları peşipeşine edâ etmişti, vakit çıktığı halde… Her neyse, bu da, vaktinde kılınamayan namazın, kazasının caiz ve meşru olacağını gösterir Ama bu delnMIr bazı kimselerin zannettiği gibi, bu türlü büyük meşguliyetler yüzünden namazlarını te'hirin caiz olduğu görüşüyle bir çatışma da olmaz. Çünkü bu daha sonra Havf Namazı»nın meşru kılınmasıyla neshedümıştır. Yâni savaşın kızılma anında bile müşriklerle çarpışırken, binili veya yaya (şartına uygun) namaz kılınır. Çünkü nesh, kazanın meşruiyeti üstüne vuku bulmadı. Belki, meşguliyet yüzünden namazın te'-hirinin sıhhati üzerine oldu Yâni, namazı te'hirin caiz olduğunun neshi, kayanın meşruiyetinin sabit olduğu üzerine nesh demek değildir. Çunku bunu kesin delil ortaya koyuyor: Bu da korku namazının bu gazadan <jnce meşru kılındığına dair delildir: Nitekim Zâtü'r-Rika'» gazasına dair hadisin tahkikmda bunu ortaya koymuştuk[120].

Yine bu deliller cümlesinden, Sahih-i Buhâri'deki şu hadis-i şerif var: Nebt (s.a.v.) Hendek savaşından şehre dönerken şöyle buyurmuştu: «Hiçbiriniz Benî Kurayza yurduna varmadan ikindi namazım (veya öğle) kılamaz!.. Bunun üzerine bazısı daha yoldayken namaz vakti girmişti. Bir kısım kimseler: «B!z oraya varmadan namazı kılamayız » derken, bazıları -Hayır, kılmalıyız, bizden istenen bu değil..» diyorlardı. Ve birinci grup, Benî Kurayza'ya vardıktan sonra o vakti kaza olarak kılmışlardı.

Öyle ise, farz bir namazı kaçırmakla kazasının farz olduğu sabit olunca; namazı geçirmenin meşru mazereti de uyuya kalmak veya unutmak olabileceği gibi, ihmâl ve kasden terk halleri de olabilir. Çünkü genel olarak kaçırılan namazın kazasının vücûbu üzerine umumî delil sabit olduktan sonra, kazanın meşruiyetinin ferde arız olabilecek birçok halden bazılarının seç-lip hükmün onlara bağlandığına dair bir delil gösterilmedi.

Beni Kurayza'ya varıncaya dek namazı kılmayanlara gelince, uykuda veya unutmuş falan değillerdi, liutun bunlara rağmen; kaçırılan farz bir namazın kazasının meşru oluşunu, kasten geçirmiş olmanın dışına tahsis etmek hatâ olur. Bu şer'i bir tahsis (ölçü ve delil) olmaksızın bazı farzları bazısına tercih etmek anlamına gelir.

Bazı kimseler, şu hadisin mefhüm-u muhalifi olarak, kaza için umumî meşruiyet delilinin tahsis edildiğine dair bir delilin sabit olduğu vahmine kapılmış olabilirler. Evet, bu vehimden öteye gidemez, çünkü hadîste: «Uyuyakalan veya namazı unutan kişi hatırlayınca hemen onu kılsın» buyuruluyor. Buradan öyle bir zanna kapılmak uyanık bir araştırıcı için yakışık almaz. Zira hadiste sadece unutan veya uyuyakalıp namazı geçiren hedef alınarak öbür durumlar pas geçilmiyor. Aksine bir tespit ve dikkat çekme var: -Hatırlayınca» denir. Bunun tenbihidir kasıt. Yâni «Bir k:mse, herhangi bir sebepten (unutma, uyuyakalma gibi ..) namazını geçirdi ise, hatırladığı an hemen kılsın veya kaza etsin demektir. Artık ikinci gün aynı vakit olsun da kaçırdığı o vakte âıt namazı kaza etsin diye fuzuli beklemesin, hatırladığı an kaza etsin…» demek oluyor. Kasıt sadece -hatırlama»ya bağlıdır.

Hadîsin siyakından da anlaşılacağı gibi, hadis ulemasının ve sarihlerinin de anlattığı üzere[121], Resûlullah (s.a.v.)'m kastının bu mânada olduğunu kavrayınca; artık, hadiste mefhûm-u muhalifiyle kaza, meşruiyetinin uyku hali veya unutma gibi mazeretlere tahsis edilmediğini de kavramış olursunuz…[122]

10- Benî Kurayza Kuşatması

Sahihayn'de nakledildiğine göre; Resûlullah Cs.a.v.) Hendek gazvesinden dönünce silâhını bırakıp boy abdesti aldı ki, hemen Cebrail (a.s.) geldi. Ona: «Silâhını bıraktın mı? Vallahi biz bırakmadık. Yürü onların üzerine, diyor ve Resûlullah da, kimin üzerine deyince; şunlar işte diyor ve Beni Kurayza yurdunu gösteriyordu.» Ve Resûlullah (s.a.v.) derhal onlara doğru yola çıktı[123]. Bütün müslüman-lara da şöyle çağrıda bulundu: «Benî Kurayza'ya varmadan kimse ikindi namazını kılmasın!..» Halk yürüdü.

Ama bazısı daha yoldayken ikindi vakti girmişti. Bir takımları, namaz kılamayız, oraya varmadan derken, bir kısmı da hayır kılmalıyız. Çünkü bizden bunu istemedi, dediler. Bu durumu daha sonra Nebi (s.a.v.)'ye anlattılar. O da, hiçbirini tenkid edebilecek birşey söylemedi o anda[124].

Onlar kalelerine sığınıp savunmaya geçmişlerdi. Resûlullah (s.a v.) da onları yirmi beş gece süreyle, bir rivayete göre ise, on beş gün kuşattı[125].

Nihayet kuşatmadan sıkıldılar ve Yahudilerin gönlüne korku düştü.

İbn Hişâm'ın rivayetine göre, Yahudilerin liderlerinden Kâab bin Esed, Resûlullah (s.a.v.)'in bırakıp gitmediğini görünce: Ey ya-hudi cemaatı, başımıza şu gördüğünüz hal geldi işte. Ama ben size uç tane çıkış yolu teklif edeceğim. Hangisini isterseniz onu uygulayın… Onlar; neymiş o dediler. O da; ya bu adama uyar ve onun peygamberliğini tasdik ederiz. Zaten doğrusu, onun Allah elçisi bir peygamber olduğu apaçık anlaşılıyor. Ona dair belirtiler aynen kitabınızda da var. Böylece de kanlarınızı, evlâd ve namusunuzu korumuş olursunuz, onlara: Hayır, biz Tevrat Ahkâmından asla sap-mıyacağız deyince, o da: İyi öyleyse devam edin. Gelin evlâd ve kadınlarımızı toptan öldürelim önce; sonra da yalın kılıç Muhammed ve yandaşlarının üstüne yürüyelim. Böylece, arkada gözümüz kalmaz. Allah onunla bizim aramızda hükmünü verir. Bakalım Allah, ya Muhammed'e, ya bize verir. Yenilir ölürsek arkada endişe edeceğimiz birşey bırakmamış oluruz bari.

Peki, bu zavallıların günahı ne ki (öldüreceğiz) diye çıkıştılar… O da: Eh bundan da çek iniyorsanız, o halde bu gece Cumartesi ge-cesidir. Zannımca Muhammed ve arkadaşları da, böyle anda bizden saldın beklemezler. Haydin inip saldn^alım. Umarım ki, gafil basıp başarı elde ederiz… Ama onlar buna da razı olmadılar.

Nihayet, onlar Resûlullah (s.a.v.)'m kendileri hakkında vereceği karara boyun eğmek zorunda kaldılar. Benî Kurayza ötedenberi Evs kab:iesiyle dostluk içinde olduğundan, Resûlullah (s.a.v.) onlar hakkında Evs'li liderlerden birinin hüküm vermesi için vekil tâyin etmek istedi. Sa'd bin Muâz'ın hüküm vermesine yahudiler de razı oldular ve o işe vekil kılındı… Sa'd ise Hendek savaşında aldığı ok yarasından ötürü ağır hasta olup, orada bir çadırda tedavi görmekteydi. Resûlullah onu, Beni Kurayza hakkında hakem tâyin edince, oraya çağırttı. O da bir merkeb üstünde hasta halde geldi. Oradaki Mescide yaklaşınca[126]. Ensâr'a hitaben Resûlullah (s.a.v.) : «Efendiniz ve en hayırlınız için kıyam edin» buyurdu. Sonra da Sa'd îbn Mu âz'a dönüp, bu adamlar (yahudiler) senin hükmüne razı oldular, deyince: Sa'd, «O halde erkeklerini idam edin, kadın ve çocuklarını da esir alın» diye cevab verdi. Bunun üzerine Resûlullah tam da Allah'ın hükmü ile karar

verdin[127] dedi. Daha sonra Sa'd îbn Mu âz (r.a.) şöyle duâ etti: «Allah'ım, sen bilirsin ki, senin Resulüne karşı yalancılık yapan ve onu yurdundan çıkaran bir milletle yine senin yolunda savaşmaktan benim için daha sevimli birşey yoktur. Allah'ım, benim kanaatimce sen onlarla bizim aramızda harbi meşru kıldın, o halde Kureyş ile savaşmak hususunda hâlâ bir yol varsa beni bunun için yaşat ve savaşmayı nasib et. Harbi sona erdirdinse, o zaman bu yara ile bana şehadeti nasib et…» Bu esnada yarası yeniden açıldı, kan akmaya başladı. Yandaki çadırda bulunan Gıfar oğullarından bazı kimseler, kendilerine doğru kan akıp geldiğini görünce; «Komşu ça-dırdakiler, nedir sizden bu yana akan?» diye seslendiler. Sa'd Îbn Muâz bu seferinde fazla kan kaybetmeden dolayı vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin[128]. Ahmed'in rivayetinde ise yarası patladığında esasen ufacık halka kadar bir arıza kalmıştı, iyileşmeye yüz tutmuştu, deniyor…

Daha sonra yahudiler kalelerinden indirilip Medine'deki Hendek kıyısına getirildiler. Savaşabilecek erkekleri idam edildi, kalanları ise esir alındı. Bu meyanda katledilenler arasında Beni Kurayza kabilesini ahdini bozup hıyanet etmeye razı etmek için en çok gayret sarfeden Hudey bin Ahtab da vardı. îbn tshâk'ın rivayetine göre; bu adam elleri boynuna iple bağlı olarak Resûlullah'm huzuruna getirildi. Resûlullah'm yüzüne bakınca; vallahi sana düşmanlığımdan ötürü hiç de pişman değilim ve kendimi ayıplamam. Fakat ne var ki Allah kimi yendirmek isterse o yenilir dedi ve hemen yere çöktü, boynu vuruldu. [129]

Dersler Ve İbretler

Hadis ve Siyret âlimleri Beni Kurayza olayından şu mühim hükümleri çıkarmaktadırlar:

1- Ahdini bozanların idamının caiz olduğu: Nitekim, îmam Müslim de «Beni Kurayza Gazası» 'nı bu başlık altında işlemiştir. Demek oluyor ki; barış, mütareke veya emân verme işlemleri; müslü-manların kendi arasında dat öbürleriyle de olsa, rnüslümana, bu sözleşmelere riayet ve saygı göstermesi yakışır. İster sulh, ister muahede, ister emân tanıma olsun, karşı tarafa rağmen bunlardan dön-memeli, ahdini bozmamalıdır. Yine bu olay, müslümanlarm ne halde, hangi zaruretle savaşa girişebileceklerini de belirtmektedir.

2- Müslümanların bazı meselelerde ve lüzumu halinde hakem tâyin edebileceği îmam Nevevî (Rahimehullah). «Bu olay ve sünnet-i Resûl'den anlaşılıyor ki: Müslümanların fevkalâde önemli özel durumlarında; yine müslüman, âdil, sâlih ve hüküm vermeye ehil kimseyi hakem tâyin etmesi, hakem usulüne başvurması caizdir. Nitekim, Haricîlerin haksızlığında ulemâ icrna' yapmıştır. Çünkü onlar, Hz. Ali'yi hakem tâyin etti diye (Sıffîn savaşı sırasında) itham edip yaptığı işi boykot etmişlerdi.

Yine bu olaydan; bir köy halkı veya bir kalede oturan halk ile; müslüman, âdil ve öyle önemli bir işte hakemlik yapabilecek ehliyet ve güvenli kişinin hakemliğinde anlaşma yapmanın caiz olacağını da anlıyoruz. Ve tabiî müslümanların maslahatına uyacak bir karar verebilecek kimse… Hüküm verilince de, o hükmün ilzam edici olduğu; ne îslâm reisinin, ne de karşı tarafın bu hükümden dö-nemiyeceğl; dönüşün ancak hükümden önce olabileceği, prensipleri de anlaşılıyor[130].

3- Fer'i mes'elelerde içtihadın caiz, böyle hallerde ihtilâfın ise kaçınılmaz olduğu: Nitekim sahabe, Resûlullah (s.a.v.)'ın, «Beni Ku-rayza yurduna varmadan hiç kimse ikindiyi kılmayacak!..» sözünü anlamakta ihtilâfa düşmüş, (yukarıda bunun tafsilâtı geçti) Resûlullah (s.a.v.) da hiçbirini ayıplayıp, muahaze etmemişti. Bu da, şeriatın en önemli ve büyük prensibine işaret ediyordu: Bu da, fer'i mes'elelerde ihtilâfın ilke olarak benimsenmesidir. Aynı zamanda muhalefet edenin de, edilenin de sevaba lâyık olduğunu anlatıyor. Tıpkı şer'î ahkâmı içtihadla çıkarırken konulan prensip gibi; isterse isabetli hüküm veren tek kişi olsun veya çok sayıda olsun!

Yine burada, zanni delâletlerden kaynaklanan fer'i mes'eleler deki ihtilâfın, tamamiyle giderilmesinin, mümkün olmadığına işaret vardır. O durumda Hak Teâlâ hazretleri kulunu iki tür tekliften biriyle karşı karşıya bırakır. Birisi; itikad ve amelle ilgili; açık, kesin emirleri uygulamak. İkincisi: Muhtelif umumi delillerden fer'î hüküm ve prensipleri sezip çıkarmak için gayret ve dikkatle araştırmak.

O halde çöide namaz vakti girince, bir kimsenin kıbleyi şaşırması halinde, ondan beklenen, Allahü Teâlâ'ya kulluktan başka bir-şey değildir. Elindeki (aklî ve maddi) İmkânları ve bütün gücünü harcadıktan sonra kıblenin ne yönde olduğu hususunda edindiği kanaate göre dönüp namazını kılar, tşte burada; kafi olmayan, şer'i nass'lardan edinilen zanni delillerden çıkacak birçok çarpıcı hikmetler var. Çok belli bir şey; değişik içtihadların var oluşu. Bu içti-hadların hepsi de aynı veya değişik, ama önemli olan meşru ve şer'an muteber delillere bağlı olması. Bunların da birçok mcs'eleyi hallet-nvş olması… Böylece, müslümanın şartlar ve ihtiyaçlar hangisini almayı gerektiriyorsa, ona uymakta muhayyer bulunması İşte Allah'ın kullarına her asır ve dönemde rahmetinin apaçık ortaya vur-masıdır bu!..

Şimdi bunu iyi düşünelim : Biliyorsunuz ki, fer'i mes'elelerde ihtilâfı kaldırmaya teşebbüs, kanun koymada ilâhi tedbir ve Rabbani hikmetlere karşı bir direnme, daha doğrusu bâtıl ve abes iş-t;r. Çünkü, delil zannî olduğu müddetçe mes'eledek". ihtilâfın giderilmesi söz konusu olmaz…

Eğer bu mümkün olsa, daha başlangıç dönemi olan ResûluIIahin çağında tamamlanırdı. Ve yine dinin ilk muhatabları olan sahabe ihtilâf etmezdi. Peki onlara ne oldu da gördüğünüz gibi, bütün bunlara rağmen ihtilâfa düştüler?.. (Demek yukarıdaki işaretimizle, mü'mine rahmettir bul.

4- Yahudilerin Muhammed (s.a.v.l'in Peygamberliğini te'kid etmeleri: Kâab bin Esed'in, Yahudi ırkdaşı (ve dindaş)larıyla konuşması sırasında, Muhammed (s.a.v.)'in nübüvvetine kesinlikle inandığı, Tevrat'ın bu konuda verdiği haber ve delillere muttali olduğu, O'nun bi'setinin belirtilerini açıkça tanıdığı, yukarıdaki nakillerde görülmüştü. Ama onlar kendi taassub ve kibirlerinde esirdi Zaten birçok kimsenin imansız ve idraksiz kalmasının sebebi bu hallerdir. Yine bu gösteriyor ki, İslâm gerek akidesinde, gerek ahkâmında, beşeriyetin fıtratına tam uyan asıl dindir. Akidesinde akılla bağdaşır, Ahkâmı ise tamamiyle insanın ihtiyaç ve faydasını karşılayacak biçimdedir.

Bu haliyle bir ferdi düşünülemez ki; akl-ı selim sahibi olsun da, İslâm'ı duyup asliyyet ve özüyle tanısın da, ciddi ve akli mânâda onu inkâr etmiş olsun. Mutlaka iki ihtimâlden biri vardır, bir inkârda. Ya İslâm'ı alelade ağızlardan sığ bir şekilde duymuş veya onun aleyhinde sözlerle tanımıştır. Yahut müslümanlara düşmanlığı, kini yüzünden nefsaniyetçl bir tutumla veya dünyevi imkânlarını kaybetme endişesiyle onu reddetmiştir.

5- Gelen kimseye karşı ayağa kalkmanın hükmü: Sa'd bin Mu-m hayvanı ü?ennde gelirken Resûlullah (sa.v.), ona saygı anlamında Unsâr'ın ayağa kalkmasını istemiştir. Bunu da onun, efendiniz için veya hayırlınız için sözü göstermektedir. İşte bu ve benzeri nakillere dayanarak, bütün ulema; sâlih kimselere ve âlimlere karşı, alelade ilişkilerde, âdet halinde, ayağa kalkmanın meşru olduğunu istidlal etmiştir.

îmam Nevevî, bu hadis üzerine yaptığı tâlikde şunları söyler: Burada faziletli kişilerin yüceltilmesi ve bir yere geldiklerinde onlara kıyam tavsiyesi vardır. Bu yüzden de, Cumhûr-u ulema böyle kıyamı müstehab görmüşlerdir. Kazi şöyle der: Şu yasaklanan kıyam bu değildir. O, kendisi otururken çevresindekilerin sürekli ayakta durmaları şeklidir. Bence, gelen faziletli kişi için ayağa kalkmak

müstehabdır. Nitekim bu konu hadîslerde nakledilmiştir. Hadîslerde bunu nehyeden hiçbir sarih ifade de yoktur[131].

Yine bu konuya işaret eden bazı sahih hadislere bakalım. Kâ'b bin Mâlik'ten ittifakla nakledilen bir hadiste o, Tebük gazvesinden geri kalışının hikâyesini yaparken, şunları söylüyor: Ben Resûlul-lah ile yeniden bey'at için gidiyordum. Grup grup halka rastlıyorum, onlar da beni hep, tevbemin kabulünden ötürü tebrik ediyorlar; «Allah'ın tevbeni kabulünden ötürü seni kutlarız» diyorlardı. Nihayet mescide varınca Resûlullah'ın çevresinde insanlarla oturduğunu gördüm. Onlardan Talha bin Ubeydullah (r.a.) kalktı, bana doğru koşup musafaha yaptı ve beni tebrik etti. Vallahi muhacirlerden başka kimse kalkmadı. (Burada Kâ'b, Talha'nm yaptığını unutamıyor).

Yine Tirmizi, Ebû Dâvud ve Buhârî'nin Edebü'l-Müfred'de Hz. Âişe (r.a.)'den naklettiği de bu cinstendir: «Ben halk içinde Resû-lullah (s.a.v.)'a söz, sohbet ve oturuş kalkışta Fâtıma (r.a.) kadar benzeyen kimseye rastlamadım. Nebi sallâllahü aleyhi ve sellem O'nun (r.a.) geldiğini görünce ona merhaba der ayağa kalkıp onu alnından öperdi. Elinden tutar getirir kendi yerine oturturdu. Aynı şekilde Nebi aleyhisselâm da ona gittiğinde o da selâmlar, ayağa kalkıp onu öperdi[132]».

Anlarsınız ki, bütün bunlar, Resûlullah'ın sahih hadîsinde: -Kim kendisini karşılamak için önünden kalkılmasını taleb ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın» buyurmasına ters düşmez. Çünkü, fazilet sahibi kimselere saygı sadedinde ayağa kalkmanın meşru olması, onların gönlünde bunu arzu etmesini isbat edecek bir yoruma yol vermez. Aksine öyle faziletli ve sâlih kişiler zaten alçak gönüllü ve arkadaşlarına karşı bu tür şeyleri taslamaktan uzaktır… Muhtaç fukaraya baksana: İslâm terbiyesi ona; dilencilikten uzak olmayı; halka boyun eğip, ihtiyaçlarını belirtmeyi meneder. Ama aynı İslâm terbiyesi; böyle iffetli fakirleri arayıp bulmayı, ikramda bulunmayı, malının fazlasını onlara vermeyi öğütler zenginlere…

O halde bunları birbirine karıştırmadan ve birini öbürüyle ortadan kaldırmaksızın; herkesin vazifesi ve bu vazifenin ölçüsü vardır. Aksi halde, cehalet ve aceleciliğin en çirkin örneğini sergilemek olur bu.

Şurasını da çok iyi bilmek gerek ki, bu ikramın meşruiyeti de bir ölçüye bağlıdır ve bir sınırı vardır. Bu husus aşıldı mı, iş haram noktasına varır. Ve artık onu benimseyen de, menetmeyip susan da günahtan pay alır!..

Bu türden bazı tutumları, bazı tarikatçılarda görürsünüz. Bir kısmı oturur, öbürleri ayakta

intizar ederler. Meselâ şeyhin önünde bir mürid boynu bükük ve sefil vaziyette himmet bekler, ona oturma izni verilmesini bile beklemez. Bazıları da şeyhin dizlerine secde eder nerdeyse. Ya da meclise gelişinde elini taparcasına öper. Ya da mecliste bir coşku oluşunca ona sürünerek yaklaşır… Bunun bir terbiye metod ve üslûbundan ibaret olduğunu söyleyen, cevaz verenlerin yorumu seni aldatmasın. Çünkü İslâm, eğitiminin metodunu da, ölçüsünü de belirtmiştir. Onun ötesine geçmekten de men etmiştir. Artık Resûlullah (s.a.v.)'m eğitim üslûbu dışında herhangi bir usûl kurmak ve ona teşvik doğru olamaz.

6- Sa'd İbn Muâz'ın Özel meziyetleri: Bu olayda dikkat edilirse, en çok Hz. Sa'd bin Muâz (-r.a.) Efendimizin büyük meziyetleridir göze çarpan. Tabii bu meziyetlerin başında, Resûîullah Cs.a.v.)'-m ona Beni Kurayza hakkında karar verme yetkisini vermesini de göreceksiniz. Ki O, Allah'ın Resulü olduğu halde, (düşmana karar biçme) mevkiine onu çıkarıyor. Hani ya, risâlet öyle makam üstü bir makam ki; her hüküm desteğini ondan alıyor… Tabiî ikinci olarak da Sa'd (Radıyallahü anh)'ın meziyetlerinden; Resûlullah'm En-sâra, kudümü sırasında, onun için kıyam emretmesini gördünüz.

Eh, bu kudüm ve emir Resûlullah'tan sâdır olduğuna göre, bu meziyet de paha biçilmez b> seviyedir…

Bundan sonra da tabii, Hendek gazvesinde kolundan aldığı yara mes'elesini bulursunuz. Ve ardından da elini kaldırıp böyle bir yara alışından ötürü Allah'a şöyle dua edişini: «Yâ Rabbi!.. Bilirsin ki, senin Resulünü yalanlayıp, onu yurdundan çıkaran milletle savaşmaktan benim için daha sevimli birşey yoktur. Yâ Rabbi! Eğer bundan sonra da Kureyş ile bir hesaplaşma olacaksa, benim hayatımı devam ett'r de onlarla çarpışayım, senin yolunda.» Ve Sa'd'm duası da makbul olup, yarası iyiliğe döndü. Nihayet Benî Kurayza gazası da oldu. Resûlullah (s.a.v.) O'nu, onlar hakkında hakem seçti. Allah böylece Yahudi belâsını mü'minlerden kaldırıp, onların pisliğini de Medine'den giderdi. Ve Sa'd ikinci kez ellerini açıp duâ etti. «Yâ Rabbi! Kanaatımca, bizimle onlar (müşrikler ve Kureyş) arasında savaşı sen meşru kıldın. O savaşı sen takdir ettiğine göre, oradan aldığım yarayı azdır da o yaradan ölmüş olayım». Ve duâası yi-

ne kabul görüp, yarası o gece aniden patladı. Ve Hakk'ın rahmetine kavuştu.

îbn Hâcer «Fethü'İ-Bâri» isimli eserinde şöyle yazar: Bana öyle geliyor ki: Sa'd bu olayda yaptığı duada isabet etmiştir. Ve bu , yüzden de duası makbul olmuştur ve nitekim de Hendek savaşından sonra, Kureyş'in kendi teşebbüsüyle müslümanlar ve müşrikler arası bir çatışma olmamıştır.

Arkasından da Resûlullah, Mekke'ye umre için hazırlanıp gitmiş, Mekke'ye girmek isteyince de neredeyse savaş çıkacakken, yatışmıştı. Cenâb-ı Hakk'ın beyânı üzere : «Sizin onlara galebenizden hemen sonra; Mekke'nin göbeğinde çıkacak arbedede, sizi onlardan, onları sizden alıkoyan O'dur!» Sonra bir anlaşma olmuş, Resûlullah öbür yıl umre yapmıştı. Bu anlaşma da, ta Mekkelılerin bozmasına kadar sürmüş. Onlar ters gidince de, O da üzerlerine yürümüş, böylece de Mekke fetholunmuştu.

Yine Resûlullah Cs.a.v.) Hendek gazasından dönerken, Buhâri'-nin rivayetine göre şöyle buyurmuştu : «Şimdi artık biz onlara savaş açabiliriz ama onlar açamaz. Biz onlar üzerine yürüyeceğiz». Bezzâr da, hasen senedle Câbir'den şu hadîsi nakletti: «Resûlullah Ahzab günü bir topluluğa şöyle seslendi: «Artık onlar bundan sonra asla bize s al d ıram azlar. Ama siz onlara savaş açabileceksiniz».

Nihayet: Sa'd İbn Muâz'ın bu kıssası, ona bağlı olarak anlattıklarımız; şunları hissettîrse gerektir: Yukarıda da izah ettiğimiz üzere, savunma harbi îslâm'da, islâm'a da'vctın bir devresidir. Resûlullah (s.a.v) buna böyle teşebbüs etmiştir. Ve tabii hemen ardından topyekûn insanlığı İslâm'a da'vet devresi gelir. Çünkü îslâm'da şirk ve dinsizlik asla tasvip edilmez. Sonuçta sadece İslâm'a teslimiyet istenir. Ehl~i kitabdan, mutlaka İslâm'a girmesi beklenmez. Sadece ehl-i kitaba, genel ahkâma itaat şartıyla kendi dininde kalma yetkisi tanınır.

Bunlardan hiçbirine yanaşmayana ise savaş açılır. Tabii bu mümkün olduğu takdirde… ve artık mâruf şekliyle islâm'a boyun eğmeleri için zorlanır. Son devirlerde bazı araştırmacıların diline doladığı «savunma harbi» tabiri ne ifade edebilir? islâm'ın tekâmülü döneminde «cihad ve da'vot» neyi anlatır? Resûlullah'ın: «Fakat siz savaş acaraksmız» sö/ü boşa mı çıkacaktır;.. Demek ki; cihad sürekli ve tslâm d umumidir'.. [133]

---

[1] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 223.

[2] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 223.

[3] Habbâb bin Münzir'in rivayet ettiği bu hadisi, îbn ttlşâm. Slyret'lnde; tbn tshâfc'tan, o da Seleme oğullarından baz kişilerden rivayet etmiştir, tbn Hi-şam'ın bu rivayeti, meçhul kişilerden yapılan bir rivayettir. Hafız Îbn Hacer bu hadisi, «el-tsâbe»'de zikretmiştir. Yalnız onu tbn îshâk'tan, o da Yezld bin Ruman'dan, o da Urve bin Zübeyr'den, o da Bedir kıssasını anlatan birçok kişiden rivayet etmiştir. Bu sened sahih bir senettir. Hafız tbn Hacer, rivayetinde ve nakillerinde sika (güvenilir) dır. (Bkz: el-tsâbe; 1/302).

[4] Bu hadisi Müslim rivayet etmiştir. 6/180.

[5] îbn Hişâm. Siyret: 1/205; tbn Kayyım, ZadÜ'1-Meâd: 3/87. Resûlullah'ın. Bedir Gazvesinde Rabbi'nden yardım dilemesi hadisi müttefekun aleyhdlr.

[6] Bedir'de mü'minleri, Allah'ın meleklerle te'ykll hadîsi: Müttefekun aleyhdir.

[7] Buharî: 5/8; Müslim: 8/163. (Benzeri).

[8] Müslim: 5/157-158.

[9] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 224-227.

[10] Enfâl sûresi, âvt: 7.

[11] Kurtubi, el-Câmİ 11 Ahkâmİ'l-Kur'ftn: 4/252.

[12] Tevbe sûresi, âyet: 111.

[13] Enfâl sûresi, âyet: 9.

[14] En-Nakve: Mekke yakınında bir mahallin adı. (Mütercim)

[15] Bu hadîsin Buhâri'deki lâfzı şöyledir: «Hz. Peygamber (s.a.v.) Bedir KÜnÜ şöyle buyurmuştur: «Bu Cibril'dir. Atının gemini tutmuş, üzerinde de harb âleti var.»

[16] Enlâl sûresi, âyet: 10.

[17] Enfâl sûresi, âyet: 1-2.

[18] Ebû Dâvud, el-CemYl-Fevâid: 2/90.

[19] Müslim: 5/158. Yukarıya meallerini aldığımız âyetler, Enfal sûresinin 67 11& 69. âyetleridir.

[20] Ne hikmetse müellif, Bedir Gazvesi sonunda alınan esirlerden ve İstenen fidyelerden bahsettiği halde; «Okuma - yazma öğreterek fidyelerini edft edenlerden» söz etmemiş.

Halbuki bu İşlem, üzerine yorum yapılacak bir hususu. Siyer ve SIyret kltablarında var olan bu mes'ele, muteber kaynaklarda da geçmektedir.

Hâdise şudur :

Esirlerden parası olmayan ve fldye-i necat Ödeyemeyen fakat okur-yazar olanlara; Medlnell (10) çocuğa okuma-yazma öğretmek şartıyla, hürriyetinin verileceği bildirildi. Ve bunlar Medine'ye getirilip vazifelendirildi. Onlar da, formül olarak gösterilen bu İşi tamamlayıp; herblri on çocuğa okuma-yazma öğrettikten sonra, hürriyetlerine kavuştular. Bu olayı kısaca tesbit eden en yakındaki müelliflerden: M. Asım Koksal, îslâm Tarihi: Cilt 2, sahife 189-190'da (İbn tshâk ve tbn HİşâM, es-Siyer: 1/160; V&kıdl, Meftazî: S. 98; İbn Sa'd, Tabakat: 2/18-22) atıflarla veriyor.

Muhammed Hamidullah da olayı tesbit İçin (tbn Sa'd, Tabakat: 1/14 -17; Ebû Ubeyd, KitâbÜ'l-Emvâl Haşiyesi: 309. Müşrik öğretmen konusundaki tartışmaları ve o müşrik öğretmenlerin talebeyi dövdüğünü tesbltte de tbn Hanbel: 1/247, 2216. hadise atıfta bulunur.)

M. Zekâl Konrapa İse, «Peygamberimiz» eserinde («Asr-ı Saadet»: 1/346) atıfta bulunuyor. Zeyd bin Sabit gibi meşhur sahabe, sonra vahiy kâtibi, sonra da Kur'ân'm cem'İnde hey'et başkanı olan zât da yazıyı bu muallimlerden öğrendi diye kaydediyor. Olay, medeniyet dünyasında eşine az rastlanan türdendir. Esirlerden, müşrik kimselerden öğretmen olarak yararlanma fikri!… tik vahiy, «Okuma» emri İle gelmişti. İlk savaş da, yazı öğrenmede çarpıcı bir eğitim formülünü uygulamakla bitiyor… Biz bu olaydan (müellifin metoduna uyarak) bazı işaretler görelim :

a) Okuma - yazmaya verilen önem: Bunu uzun anlatmaya gerek yok. Çünkü bunu herkes kabulleniyor. Ancak sadece yazı öğrenmek eğitimin başlangıcı ve bir vasıtasıdır. Gayeler bundan sonra başlar. Yazıyı tanıyanın, bir gayesi olsa gerek. Yoksa yazıyı Öğrenmek, sanıldığı gibi cehaletten kurtulma değildir. Tersine belki kör cahilliğe de, aydınlığa da götürecek bir başlangıçtır… Günümüzde örneklerini gördüğümüz, okuma - yazma öğrenenlerin hali şahit: Sadece ŞEYTAN gazeteleri ve benzeri yayınlara okuyucu çoğalmış oluyor… Aslolan, okumayı öğretince, neyi okuyacağını da aşılamaktır. îste burada öğretmen problemi çıkar.

b) Nitekim bu olayı yorumlayan ulema da, o gün Medlnell çocuklara yazı öğreten müşriklerin durumuna dikkat çekmiş ve daha sonrasına ışık tutmuşlardır.

Burada önce; müşrikten muallim olur mu? Sonra da; hangi konuda olur? gibi İki husus gelir akla. Üçüncü olarak da şartlar dikkat çeker…

Birincisi; evet, olur diye cevablanır. Çünkü bunu Resûlullah uygulamıştır.

Konusunu da, o uygulamayla tanımlayabiliriz: Okuma - yazma, teknik bir. konudur. Herkes İçin aynıdır. İdeolojik ve fikri İş değildir… öyleyse; İnanç, fikir ve ahl&k konuları dışında; İslâm nizamına dil uzatılamıyacak ve (ta'bir caizse) yan te'siri olmayacak ilim ve tenikte, yabancılar öğretmen olabilir. Müşrik de olsa. çalıştırılabilir. Ancak bazı tedbirlere bağlı:

1- Teknik konu olmalı.

2- Talebe önce, fikren korunabilecek kıvama ulaştırılmalı.

3- Öğretmen olarak çalıştırılan kişi mahkûm olmalı, hakim değil… Yani İpi İslam otoritesinin elinde olmalı.

4- Sadece çizilen plân ve programı vermekte mecbur ve murakaben olmalı…

Bu açıdan, müşriklerin, İslâm ülkelerinde veya yabancı iklimlerde; müs-lüman gençlere; din ve dünya konusunda hocalık yapması değerlendirmeye tâbi tutulursa, fecaat sezilebilir!..

c) Ancak, öğretmenin, sınırlı konuda talebeyi yetlştirebllmesi için belli ölçüde otorite kurması gerekli olur. Fakat, o gün Medlneli çocuklara yazı Öğretenlerin, dayak attığı rivayeti var. Ve bunun düşmanlık duygusuyla yapıldığı da kaydediliyor…

O bakımdan gayr-i mUsllm öğretmene hayranlık ve mutlak İtaate fırsat verilemez. (Mütercimler)

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 228-238.

[21] İbn Hişâm, 2/47.

[22] Taberî: 2/480, Tabakat: 3/67.

[23] Mâide sûresi, ftyef 51-52.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 239-241.

[24] Buhârî: 3/146, Muvatta': 1/328.

[25] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 241-246.

[26] Âl-i îmrân sûresi, âyet: 28.

[27] Nisa sûresi, âyet: 135.

[28] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 246-248.

[29] Bu hâdiseyi tbn İshâk, îmam Ahmed ve buna yakın bir lâfızla da Taberl rivayet etmiştir. Bkz. : İbn Hişâm, es-Siyre: 2/62; Taberİ, Tarih: 2/500; İmam Ahmed, Müsned: 22/52.

[30] İbn Sa'd. Tabakat. 3/87, İbn Hişâm, es-Siyre: 2/62.

[31] Buhârî, Sahih: 5/31; Nisa sûresi, âyet: 88.

[32] tbn Sa'd, Tabakatü'l-Kübrâ: 3/80: İbn Hişâm, es-Siyre: 2/65.

[33] İbn Sa'd, Tabakat: 3/80. İbn Hişâm da buna yakın lâfızlarla rivayet etti. Bir benzerini de Buhârî rivayet etmiştir: 5/28.

[34] Sahth-İ Müslim: 7/150.

[35] Buhari: 5/49.

[36] Al-1 İmrân sûresi, âyet; 121 -168.

[37] Bkz. : tbn Sa'd: Tabakat, îbn Hişâm: Siyrct, Taberî: Tarih.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 249-253.

[38] Bazan şöyle denilebilir: Müslümanlarla birlikle savaşa katılmaları teklif edilen bu kişiler, ehl-İ kitab olan yahudilerdır. O halde Rtsûlullah (s.a.v.) onları ehl-i şirk olarak nasıl İsimlendirmiştir? Cevab. Onlara şirk ta'birinin izafe edilmesi, puta tapan araplara kullanılan ıstılahı mânânın dışındaki bir mânâ iledir. Şirk kelimesinin umumi bir mânâsı vardır. Kâfirlerin tümü için kullanılması doğrudur.

[39] Bkz. : Mufcnil-Muhtâc: 4/221.

[40] Âl-i tmrân sûresi, âyet: 152.

[41] Al-i İmrân sûresi, âyet: 152.

[42] Âl-İ İmrân sûresi, âyet: 144.

[43] Mütefekun aleyhtir.

[44] Bu konuda daha fazla bilgi İçin; «Tecrübetü't-Terbiyeti'l-îslâmiyye» adlı kitabımıza bakılmalıdır.

[45] Bakınız, Muğniye'l-Muhtâc: 1/349.

[46] Al-l tmrân sûresi, âyet: 172-174.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 253-263.

[47] Sahih-I BuhârI: 5/41.

[48] îbn Hişâm, es-SİyTe: 2/172.

[49] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 263-266.

[50] Buhâri: 5/43.

[51] Bkz.: tbn Hişâm, es-Siyre: 2/173. Kunut hadîsi ile Resûlullah'ın Süleym kabilelerine bedduasını, BuhârI İle Müslim rivayet etmiştir.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 266-267.

[52] Bak: Muğnl'l-Muhtâc: 4/239.

[53] Bkz.: er-Remli, Nihâyetü'l-Muhtâc: 8/78.

[54] Bu hadisi Buhârî ile Müslim rivayet etmiştir.

[55] Tevbe sûresi, âyet: 111.

[56] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 267-271.

[57] İbn Sa'd, Tabakat: 3/99.

[58] Bu hadisi Buhâri ve Müslim rivayet etmiştir.

[59] Haşr sûresi, âyet: 5.

[60] Bkz. : İbn Sa'd: Tabakat, îbn Hlgâm: es-Siyre, Taberi: Tarih, İbn Kesir: Tefsir.

[61] UyûnlH-Eser: 2/51.

[62] Haşr süresi, âyet: 6-7.

[63] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 271-274.

[64] Mûıdo sûresi, âyet; 78

[65] Haşr süresi, âyet: 5.

[66] İmam Şafii, el-Ümm: 7/324. Bu konuda daha (azla bilgi İçtn bu kitabın yazarının «Zevâbıtü'l-MaslahaU adlı kitabına basvuıunuz.

[67] Nevevî Şerhi, Sahih-i MOsIİm: 12/50.

[68] Haşr sûresi, âyet: 7.

[69] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 274-278.

[70] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 279.

[71] Bu hadis. BuhârÎ'nfn: 5/53. Gazvetü ZâtÎ'r-RIka' bâtındadır. Müslim'de İse. 2/214 Salâtü'1-Havf bâbınba. Ancak Müslim, Câbir'den naklen şu değişikliği almış: Resûlullah halkı namaza çağırmış ve bir grubla iki rek'at kılmış, biraz beklemiş ve iki rek'at da ikinci grubla kılmış, yâni diyor; Resûlullah dört, halk ikişer ikişer rek'at kılmış oldu. Bana kalırsa Resûlullah, birkaç kere böyle «Havf Namazı» kılmıştır. Bir zaman birinci tarzda, başka birinde de ikinci tarzda kılmış olabilir. Müslim hadîsi ise, seferde namazın, İki veya dört kılınacağına delâlettir ki, üç mezhebin görüşü buna uygundur. (Müellif).

[72] Sahih-i Buhâri, 5/52, 53, 54.

[73] İbn İshâk'ın rivayetinde bu zâtların, Abbâd İbn Bişr ile Ammâd tbn Yâsir olduğuna dair ek vardır.

[74] Bunu; Ahmed, Tabert ve Ebü Dâvud birlikte; tbn tshâk'tan, Sadaka bin Ye-sâr'dan, Ukayl bin Câbij'den ve Câbir İbn Abdullah/dan gelen zincirle naklettiler.

[75] Ukıyye: 40 dirhemdir… (mütercimler)

[76] Medine yakınında bir yer.

[77] Hikâyenin bu tarzı, îbn İshâk'a aittir, tbn Hişâm Siyer'inde, Buharı ve Müslim de sahihlerinde buna benzer tarzda nakletti

[78] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 279-282.

[79] Habeşistan muhacirlerinden olup, ancak o zaman geri dönmüş. (Mütercimler).

[80] Tevbe sûresi, âyet: 111.

[81] Nevevi'nin Müslim Şerhi'ne bak: 12/197, 193.

[82] Sadece Peygamber'e uymak için bu tarz meşru olmuş olur. Rastgele bir imam için bu tür namaz gerekmez. (Mütercimler)

[83] Mâide sûresi, âyet: 67.

[84] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 283-289.

[85] Bu konuda daha açıklık isteyen, Fethu'1-Bârî: 7/304, Zâdü'1-Meâd: 2/112, Uyûnü'1-Eser: 2/93Fe baksın.

[86] İbn Sa'd, Tabakat: 3/106 ve tbn Hişâm, Siyret: 2/290.

[87] Meşhur münafık başıdır. (Mütercimler)

[88] Muhacir mtisîümanları kasdedlyor.

[89] Îbn Jshâk bu tarzı mürsel olarak nakleder. İbn Sa' da ondan almış. Beyha-kî ise Câbir'den, Ahmed bin Cerir de Zeyd bin Erkam'dan, tbn Ebî Tâlib ise Ömer İbn Sabit el-Ensârî'den… Ve bütün nakiller birbirine tafsilâtta ya-' kındır. Özde ise aynıdır. İbn tshâk'ınki farklı… İbn-i Kesîr'in TefsSr'l: 4/370, İbn Ceririn Tarihi: 2/606, Fethür-Rabbani: 21-70. İbn Hlşâm'ın Slyer'İ: 2/291'lere bakınız.

[90] Babasının münafıklığının aksine oğlu - onun da adı Abdullah'tır - son derece samimi mü'raindır!… (M.NJ

[91] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 290-292.

[92] Hevdec: Deve üstünde taşman kapalı bir mekân. Hanımlar içinde oturup gider. Yükleyenler farkına varmıyor. Çünkü o devirde hanımlar çok zalf ve hafifti. (Mütercimler)

[93] tstlrca: Uyuyana, tnnâ lillâh ve innâ lleyhi râciûn: «Biz Allah'a âldiz. O'na döneceğiz» diye seslenmek. Uyuyan böyle uyandırılır. (Mütercimler)

[94] Oğlu da İftiracılar arasında olduğu için, eskiden kalma bu âdet üzere aksilik anında ona lanet etmiş. (Mütercimler)

[95] NÛr sûresi, âyet: 15 - 24.

[96] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 292-295.

[97] Enfâl sûresi, âyet: 41.

[98] Bak: el-Mahlâ, tbn Hazm: 10/87.

[99] Fethü'1-Bârî: 2/245.

[100] Târhu't-Teşrife ve Şerhuhu Hafız el-Iraki: 8/62.

[101] Târhu't-Teşrife ve Şerhuhu Hafız el-Iraki: 8/62.

[102] İbn Kayyım, Zâdü'1-Meâd: 2/115.

[103] Nûr sûresi, âyet: 11-20.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 296-304.

[104] Bak: Fethu'1-Bârî: 7/275 ve Fethü'r-Rabbânî, tmam Ahmed tertibi" 21/67.

[105] Siyfetü Ibn HİşâM, Tabakat-ı Ibn Sa'd.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 305.

[106] Tabakat-ı tbn Sa'd, Siyer-i tbn Htşâm.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 305-306.

[107] Buharı: 6/46, Fethu'1-Bârİ: 7/279-280.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 306-307.

[108] Nûr sûresi, âyet: 1.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 307.

[109] Tabakat~ı îbn Sa'd, SIyer-i İbn HİşâM.

[110] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 307-308.

[111] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 308-309.

[112] Müslim: 5/177. Buhâri'nin rivayetinde İse bu gidenin Ztibeyr olduğu. Başka bir hadîste ise Zübeyr'in, Kurayzahlara gönderildiği var. Ahzâb'a gönderilenin Huzeyfe olduğu hususunda ise siyer ulemasının ittifakı vardır. İbn Sey-yidü'n-Nâs'ın Uyûnü'1-Eser ve İbn Hâcer'ln Fethu'1-Bârl kitablarına bakınız.

[113] îbn Hişâm: Siyret: 2/231.

[114] Buhari rivayeti.

[115] Müttefekun aleyh. Lâfzı Buhârl'ye fttttlr.

[116] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 309-311.

[117] Bedlr'de ve Uhud'da olduğu gibi. (Mütercim)

[118] Ahzâb sûresi, âyet: 9-25.

[119] Günümüzde buna moral gücü denmekte ki; zafere inanmayan, gelecekten Umidslz ordunun maddî güçle savaşmasına kimse ihtimal vermemektedir.

[120] Bu kitabın 280 sayfası dipnotu.

[121] Fethu'l-Bârî: 2/47, Neylü'l-Evtâr: 2/27.

[122] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 311-320.

[123] Müttefekun aleyh olup, hadis metni Buhâri'ye aittir.

[124] BuhârI böyle nakletmİştir.

[125] İbn Hışam 25, tbn Sa'd ise 15 diyor. (Tabakat)

[126] Bu, Medine'deki Mescid-i Nebi değil. Hadîs sarihlerinin de dediği gibi; o an için ResûluIIah'ın mescid ittihaz ettiği yerdir.

[127] Müttefekun aleyh.

[128] Müttefekun aleyh. Lâfzı İse Buhârî'ye aittir.

[129] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 321-323.

[130] Nevevfnin Müslim üzerine şerhi, 12/92.

[131] Nevevi'nin Müslim şerhi: 12/93.

[132] B. M. ve ötekilerin rivayeti. Metin Buhârl'ye âit. öbürleri de sadece lâfızlarda ve az fazlalıkla ayrılıyorlar…

[133] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 323-328.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

ALTINCI BÖLÜM
FETİH: SEBEBLERİ VE SONUÇLARI
Fetih (Hazırlık Dönemi Ve Neticeleri)
Da'vette Yeni Dönem
1- Hudeybîye Anlaşması
Rıdvan Beyatı
Dersler Ve İbretler
Bu Barışın Hikmetine Dair Bir Özet:
Diğer Bazı Büyük Hikmetler
Yine O Müthiş Hikmetlerden Biri:
Buradan Çıkarılacak Hükümler
2- Hayber Gazası
Ca'fer Bin Ebî Tâlib'in Habeşistan'dan Dönüşü:
Dersler Ve İbretler
3- Kabilelere Gönderilen Seriyyeler Ve Hükümdarlara Yazılan Mektuplar
Dersler Ve İbretler
Bu Merhalenin Açılmasının Meşruiyet Hikmeti:
4- Umretut-Kaza
Dersler Ve İbretler
5- Mûte Muharebesi
Dersler Ve İbretler
6- Mekke'nin Feth
İbretler Ve Öğütler
7- Huneyn Gazvesi
Ganimet Mes'elesi Ve Resulullah (S.A.V) Bunları Taksünindeki Metodu:
Dersler Ve İbretler
8- Tebük Gazvesi
Geriye Kalanlar Mes'elesi:
İbretler Ve Öğütler
2- İbretler Ve Hükümler:
9- Hz. Ebû Bekir (R.A.)İn Dokuzuncu Hicret Yılındaki Haccı
İbretler Ve Öğütler
10- Dırar Mescidi
Dersler Ve İbretler
11- Sakîf Hey'eti Ve İslâm'a Girişleri:
Hey'etlerin Ardı Ardına Gelip Allah'ın Dinine Girmesi
Dersler Ve İbretler
Adty Bin Hatimin Müslüman Olması
İbretler Ve Öğütler

ALTINCI BÖLÜM

FETİH: SEBEBLERİ VE SONUÇLARI

Fetih (Hazırlık Dönemi Ve Neticeleri)

Da'vette Yeni Dönem

1- Hudeybîye Anlaşması

Tarihi: Hicretin altıncı senesi sonu, Zilka'de ayındaydı.

Sebebi: Resülullah (s.a.v.)'ın umre niyyetiyle Mekke'ye gideceğini, müslümanlara ilân etmesidir. Bunun üzerine Ensâr ve Muhacirden bindörtyüzü aşan bir kalabalık O'na iştirak etti. Resülullah (s.a.v.î yolda umre niyyetiyle ihrama girdi. Yanma kurbanlık da almıştı. Bununla da, niyyetinin harb değil, sırf Beytullah'ı ziyaret ve ona ta'zimden ibaret olduğunu göstermiş oluyordu. O, Zulhuleyfe1-de iken, Mekkelilerin durumunu anlayıp gelmesi için Huzâa kabilesinden Bişr bin Süfyân'ı gözcü olarak çıkarmıştı.

Resülullah (s.a.v.) kafileyle ilerledi ve Eştat» gölüne ulaştı. Ve ona şu haber verildi: Kureyş sana karşı büyük bir kalabalık toplamış. Sana karşı Ehâbişlerle de[1] anlaşmışlar. Sana karşı savaşarak seni, Kabe'yi ziyaretten men etmek emelindedirler. Bunun üzerine Resülullah: «Ne dersiniz, cemaat?» diye sordu. Hz. Ebû B^kir (r. a.) : «Yâ Resûlâllah! Sen Beyt-i Haram'ı ziyaret için çıktın. Kimseye saldırmak, kimseyi öldürmek niyyetin yok. O halde Kâbe'ys yönelmelisin. Ama sana engel olan olursa biz de savaşırız onlarla». O da (s.a.v.), Allah adına söz veriniz, diye buyurdu..

Sonra Resülullah (s.a.v.) : «Bize, onların izleyecekleri güzergâhın dışında bir yoldan rehberlik edecek var mı?» dedi. Beni Eslem'-den bir kişi; «Ben, yâ Resûlâllah», dedi. Ve onları alıp, iki dağ arası, taşlık bir yoldan götürdü. Resülullah ve ashabı da yürüdü. Nihayet Seniyyetü'l-Mirar»'a (Hudyebiye üstüne varan bir dağ yoludur) vardılar. Devesi orada çöktü, yürümedi. Halk: Yallah, yallah diye deveyi zorlayıp yürütmek istedilerse de, hayvan kımıldamadı. Bu sefer de, Kasva inad etti dediler. Resûlullah (s.a.v.) ise: Hayır, Kasva'mn böyle bir inadlık huyu yoktur. Ancak vaktiyle fili köstekleyendir onu tutan. Nefsim yed-i kudretinde olana yemin olsun k:: Kureyşli-ler benden ne isterlerse, Allah'ın yasakladığı şeylerden, onların bu isteklerini muhakkak yerine getireceğim[2] buyurdu. Sonra deveyi zorlayınca hayvan sıçrayıp kalktı. Dönerek su gölcüklerinin bulunduğu Hudeybiye'nin en sonuna vardı. Oraya varınca da halk çabucak birikmiş suları bit.rdi. Ardından da susuzluktan şikâyet-lenmeye başladılar. Resûîullah (s.a.v.) da torbasından bir ok çıkarıp su çukuruna saplayıp eşmelerini emretti. Vallahi daha o ok çukura saplanınca su fışkırdı, onlar oradan ayrılıncaya kadar, kanarak içtiler[3].

Onlar bu haldeyken de, Bedii tbn Varaka el-Huzâi bir grupla geldi. Ben, Kâab bin Lüvey ile Âmir bin Lüvey'den ayrıldığımda, Hu-deybiye kuyusuna iniyorlardı. Yanlarında yavrulu sağmal deve var-di[4]. Onlar seninle savaşarak, Kabe'yi ziyaretine engel olmak

niy-yetindeler… Resûlullah ise: Biz kimse ile savaşmak niyyetiyle gelmedik, niyyetimiz umredir. Gerçi Kuryş'i savaş eskitti ve zarara soktu. Ama onlar dilerlerse yeniden mütareke yapıp müddeti uzatırım. Aramızda emniyet doğar, eğer ben halkı da'vete girişirsem, isterlerse halkın girdiği (dine girerler). Yok, çarpışmak isterlerse zaten toplanmışlardır, gönülleri bilir. Yâni onlar direnirlerse; nefsim yed ı kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki; bu din uğruna başım gövdemden ayrılıncaya kadar savaşacağım onlarla. Allah'ın takdiri böylece gerçekleşecek dedi. Bedii ise; senin söylediklerini aynen onlara söyleyeceğim dedi ve yollandı. Kureyş'e varınca, Rsûlullah (s.a.v.)'in söylediklerini onlara aynen aktardı. Bunun üzerine Urve bin Mes'ûd ayağa kalkıp; Bedii îbn Varaka'mn anlattıklarını tafsilatıyla konuşmak üzere Resûlullah (s.a.v.)'a gitme teklifinde bulundu. Onlar da hadi git bakalım dediler. O da Resûlullah'a gidip konuştu. O da Bedil'e söylediklerini aynen Urve'ye söyledi. Urve ise: Sen kendi kavminin işini bitirmek ister misin? Ve yine senden önce Araplardan bir kimsenin kendi milletinin kökünü kazıdığını görüp işittin mi? Peki durum başka olursa? Vallahi ben (iki ihtimalden) başka bir yol da görmüyorum. Ancak her an seni bırakıp dağılacak, derme çatma bir kalabalık görüyorum. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir söze katıldı ve ona: «Sen Lât putunun bilmem nesini emmeye bak! Biz mi onu bırakıp kaçacağız?» diye çıkıştı.

Urve geriye dönerek: Kim o dedi. Halk da, Ebû Bekir deyince Urve şöyle cevab verdi: Vallahi eğer senin bana geçmişte yaptığın, benim de henüz altından çıkamadığım o iyiliğin olmasa sana cevab vermeyi bilirdim[5].

Bundan sonra da Resûlullah (s.a.v.) ile konuşmaya devam etti Konuşurken ikide bir onun sakalını eliyle sıvazlıyordu[6]. Muğîre bin Şu'be ise elinde kılıcı, başında miğferiyle Resûlullah (s.a.v.)'in ba-şucunda nöbet bekliyordu. Urve her elini uzattıkça, Muğire kılınan kı-nıyla onun elini itiyor ve çek elini Resûlullah (s.a.v.)'in sakalından diye ihtar ediyordu. Nihayet Urve başını kaldırıp; bu kim? dedi. Resûlullah (s.a.v.), Muğire'dir, diye cevab verince: Vay hain, dedi Urve; daha dün değil miydi pisliğini temizledim![7]

Daha sonra Urve, Resûlullah (s.a.v.)'m ashabını göz ucuyla ta-kib ediyordu: Gördü ki; O'nun ashabı, faraza o aksırsa da ağzından bir damla tükürük birinin eline düşse, hemen onu (teberrüken) yüzüne gözüne sürerdi. O ashabına bir iş teklif etse, hepsi birden koşuşur, abdest almaya kalksa, onun suyunu dökmek için birbiriyle savaşırlardı âdeta. O konuşurken, herkes sesini kısar huzurunda. O'na aşırı saygılarından dolayı yüzüne dikkatle bakamıyorlar bile…

Urve dostlarına dönünce: Kabile halkım!.,. Ben nice meliklere elçi gitmişimdir. Ben Kayser'in, Necaşi'nin ve Kisrâ'mn huzurunda bulundum ama yemin olsun; Muhammed (s.a.v.)'e ashabının gösterdiği ta'zim ve itaatin hiçb'r melike yapıldığına şahid olmadım. Size iyi bir hâl çaresi teklif ediyor, onu kabul etmelisiniz.

Bunun ardından da; Süheyl bin Amr'ı temsilci olarak gönderip; müslümanlarla anlaşma yapıp yazmakla vazifelendirdiler. O da Resûlullah'ın yanma gelip oturunca; haydi sulh metnini yazalım dedi. Resûlullah da Hz. Ali'yi kâtib olarak çağırdı. (Müslim'in nakline göre) Resûlullah (s.a.v.), Hz. Ali'ye «Bismillâhirrahmânirrahlm yaz» deyince, Süheyl itiraz etti. «Errahmân» ne demek bilmiyorum. Ama «Bismik Allahümme» yazabilirsin. Fakat müslümanlar, «Vallahi - Bis-millâhirrahmânirrahim - den başka birşey yazamayız» diye itiraz ettiler. Ama Resûlullah (s.a.v.) «Bismik Allahümme» yaz diye emir verdi.

Sonra da; «işte bu Muhammed Resûlullah tarafından tertib edilmiştir» diye yazılması emrini verince; bu sefer Süheyl itiraz etti: Hayır, eğer biz senin Allah Resulü olduğunu kabul etsek, zaten sana karşı çıkıp savaşmaz, seni Beyt'in ziyaretinden de menetmezdik. Ama «Muhammed îbn Abdullah» yazabilirsiniz!..» dedi.

Yine Resûlullah söz aldı ve: «Vallahi ben, inkâr etseniz de ben Allah'ın Resulüyüm». Bununla beraber (kâtibine diyor) Muhammed bin Abdullah yaz, buyurdu. (Müslim'in bir başka rivayetinde ise; O, Hz. Ali'ye ifadeyi silmesini emretti. Ali ben silenıem dedi. O da: o halde o kelimenin yerini bana göster, buyurdu. O da ibareyi gösterince, onu kendisi sildi). Resûlullah, tekrar Süheyl'e : Ama aramızda şart olarak, bize Beyt'i ziyaret müsaadesi vereceksiniz, deyince; Süheyl tekrar itiraz etti: Vallahi Araplar bizim bu şartı baskı altında kabul ettiğimizin dedikodusunu yaparlar. Ama yeni sene için bu olabilir. Ve hem de müslümanların yanında, kınında kılıçlarından başka bir şey bulunmamalı… Bu da yazıldı. Sonra Sü-' heyl şunu teklif etti- Bizden size gelecek kişiyi, sizin dininize girse bile bize iade edeceksiniz. Ama sizden bize bir kişi gelir iltica ederse, biz iade etmeyiz… Müslümanlar bunu da tepkiyle karşıladılar. Allah Allah, nasıl olur da bir müslüman bize gelir de geri çevirirız? Resûlullah'a dönüp sordular: Yâ Resûlâllah (s.a.v.), bunu da mı yazacağız? O, «Evet» dedi. «B.zden onlara gidecek kimseyi, Allah bizden uzak kılsın. Onlardan bize geleceği ise, Allah ergeç bir çıkış yolu gösterecektir[8]» buyurdu.

Bu şartlar üstüne anlaşma müddeti - îbn îshâk, Îbn Sa'd ve Ha-kim'in rivayetlerine göre - on yıldır. Hırsızlık veya hıyanet de olmamak şartıyla… Ayrıca; çevre kabilelerden, isteyenler Kureyş ile, isteyenler de müslümanlarla anlaşmaya taraf olarak kalabileceklerdi.

Buna dayanark, Huzâa kabilesi hemen müslümanların tarafında; Beni Bekr ise, Kureyş yanlısı olarak anlaşmaya girdiklerini ilân ettiler.

Anlaşma ve metnin yazılışı tamamlanınca, müslüman ve müşriklerden birer hey'et bu anlaşmaya şahid gösterildi. Sahîhayn'de ise; Ömer Îbni'l-Hattâb'dan şöyle denildiği nakledilmiştir: «Ben Resû-lullh'a geldim o gün ve sordum» :

— Sen Allah'ın gerçek Nebisi değil misin?

— Evet, dedi.

— Sen ve biz Hak üzere, düşmanımız da bâtıl yolda değil mi?

— Evet, dedi. Ben yine :

— Bizim şehidlerimiz cennetlik, onların ölüleri cehennemlik değil mi?.

— Evet, dedi. Şimdi ben sordum:

— Peki biz dinimizi niçin alçaltıyoruz?

— Ben Resûlullah'ım, O'na âsi olmam, O da benim yardımcım-dır, diye cevab verdi.

— Peki; sen değil miydin, bize gelip Beyt'i tavaf edeceğimizi müjdeleyen?

— Evet tamam, dedi; ama size ben bu yıl tavaf edeceksiniz dedim mi?

— Hayır, dedim. O da dedi ki:

— Eh, sen en yakın zamanda tavaf edeceksin…

Ama Ömer, hâlâ yatışmadı ve sabırsızlıkla Ebû Bekir (r.a.)'e gidip, Resûlullah'a

sorduklarına benzer şeyleri sordu. Ebû Bekir (r.a.):

— «Hattâb oğlu… O, Allah'ın Resulüdür, Allah'a asla karşı gelmez. Allah da onu asla desteksiz bırakmaz…» dedi. İşte o sırada Fetih sûresi nazil oldu.

Resûlullah Cs.a.v.) onu Hz. Ömer'e gönderip okutturdu. Ömer (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'a:

— Bu, o fetih midir yâ Resûlâllah? diye sordu. O da:

— Evet, diye cevab verince, Ömer (r.a.)'in gönlü yatışabildi nihayet[9].

Daha sonra Resûlullah Cs.a.v.), ashabına dönerek:

— Haydi kalkın! Kurbanlarınızı kesip, traş olun, diye emir verdi. Ve bunu üç kere tekrarladığı .halde, hepsi susuyor ve hiçbir ferd kalkmıyordu. O bu sefer zevcesi Üramü Seleme'nin yanına gitti. Ona halkın tutumunu anlatınca, o da:

— Yâ Resûlâllah! Sen bunu ille arzuluyorsan; çık ve hiçbirine birşey söylemeden kurbanını kes, berberini çağırıp traş ol. O da aynen öyle yaptı. Kurban kesip traş oldu. Halk da onu görünce kalkıp kurban kesti, traş oldular. Ama o derece üzgündüler ki, nerdey-se traş yerine birbirini öldüreceklerdi.

Medine'ye dönünce de, birtakım Muhacir kadınları geldiler. Bunlar din uğruna göçen kadınlar olup, aralarında «Ümmü Külsüm bin-ti Ukbe» de vardı. Cenâb-ı Hak bunlar hakkında da şu âyeti inzal buyurdu:

«Ey iman edenler! Size mü'min kadınlar Muhacir olarak geldiği zaman, onların gerçekten iman ed:p etmediklerini deneyiniz. Allah onların imanlarını çok iyi bilir. Fakat, siz onların mü'min kadınlar olduklarına inandıktan sonra, artık, onlan kâfirlere teslim etmeyiniz. Bunlar, onlara helâl değildir. Onlar da bunlara helâl olmazlar». Bunun için de Resûlullah (s.a.v.) onları bu haliyle kâfirlere iade etmekten imtina etti[10] [11]

Rıdvan Beyatı

Daha başta, henüz barış akdi yazılmadan; Hz. Osman (r.a.)'ı görüşlerini almak üzere Kureyş'e göndermişti. Fakat Kureyş Hz. Osman'ı bir müddet alıkoymuştu. Bu halde iken, Resûlullah'a gelen haberde Hz. Osman'ın öldürüldüğü bildirilmişti. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) :

— Bu kavme lâyık olduğu cezayı vermeden dönmeyeceğiz, dedi. Sonra da halkı bey'ata çağırdı. İşte Rıdvan Bey'atı orada bir ağaç altında yapılmıştı ki, o ağaca Rıdvan ağacı adı verilmişti. Resûlullah, sahabenin tek tek elini tutuyor, onlardan savaştan kaçmamak ve ölünceye kadar çarpışmak üzere söz alıyordu. O en son kendi elini de tutarak; «İşte bu da Osman adına bey'attır» dedi. (Osman o an Mekke'lilerin göz hapsindeydi)

Bey'at tamam olunca, Resûlullah (s.a.v.) öğrendi ki, Osman'ın öldürülme haberi asılsızmış. [12]

Dersler Ve İbretler

Bu Barışın Hikmetine Dair Bir Özet:

Biz «HudeybİYe Barışanın hikmet ve hükümleri üzerine yapacağımız araştırmaya ve işin tafsilâtına dalmadan çok kısa bir tesbitte bulunmak isteriz. O da, bu anlaşma olayının, herşeyden önce, başkaca bir tedbirde de görülemeyecek şekilde; uygulamasında ve eserinde tecelli eden ilâhi tedbirin sergilenmesi olduğu gerçeğidir. Onun başarısı ise: Sadece Allah'ın ezeli ilminde durulup saklanmış muazzam bir sırdı. İşte bu yüzden de yukarıdan beri takib ettiğimiz gibi herhangi bir tedbir veya fikir yerine, bu sefer müslümanlar aşırı bir tepki gösterdiler. Şimdi biz buradan hareketle bu anlaşma olayını, sebeb, mahiyet ve sonucuyla îslâm akidesinin takviye ve tes-bitinde en önemli kural diye kabul ederiz.

Öyleyse, ilkin bu barışın ihtiva ettiği büyük İlâhi Hikmet yönünden söz edelim. Daha sonrakiler onunla belirginleşir çünkü. Böylece, Allah'ın âyetlerinden biri (bir kere daha) parıldasın. Ondan sonra bu bansın ihtiva ettiği ve tablolaştırdığı şer'i hükümlerden söz edebiliriz.

Bu hârika hikmetlerden biri, Hudeybiye'nin, Mekke fethinin hazırlayıcı sebeblerinden birini teşkil etmesidir. îbn Kayyım'ın dediği gibi; bu anlaşma fetih için kapı ve anahtar mahiyetindeydi. Bu ise âdetullahdandır: Bazı büyük olaylara, mukaddime ve önayak olarak, aynı zamanda yüce Rabbin iradesinin tecellisi açısından ona yol veren, hedef gösteren birtakım olaylar bulunur.

İşte bu yüzden de müslümanlar o an için mes'eleye nüfuz edememişti. Tabiî istikbâl gaibdir. Artık onlar gözleriyle gördükleri vakıa ile, müstakbel gaybın bağlantısını nasıl bileceklerdi?

Aradan biraz zaman geçince müslümanlar, bu barışın önemini ve içinde gizlediği muazzam hayır ve faydayı anlayacaklardı. Çünkü bu sulh esnasında insanlar birbirinden emin olunca; müslümanlar küffâr ile münasebet kurma imkânı ve onları dine da'vet fırsatı buldular. Yani küffâra Kur'an'ı dinlettiler. Serbestçe İslâm'ı bütün açıklığıyla onlara gösterebildiler. Müslümanlığını gizleyen birtakım insanlar da açığa çıkma imkânı buldu…

Îbn Hişâm Îbn tshâk'tan, o da Zühri'den şunu naklediyor: islâm döneminde, Hudeybiye'den daha büyük bir fetih yoktur. Zira, savaş insanları karşılıklı çarpıştırıyor. Mütareke olup, harb kalkınca, inasanlar birbirinden emin oldu. Bu seferki karşılaşmalarında aralarında konuşma ve tartışmalar başladı. Hangi şahıs tslâm üzerinde tartışsa blrşeyler düşünmek ve anlamak imkânı buluyor, ardından da islâm'a giriyordu. Öyle ki; işte o iki senelik zamanda islâm'a girenlerin sayısı, o güne kadarkilere eşit, belki de daha fazla

idi…

Bu yüzdendir ki, Kur'an-ı Kerim bu barışı «Fetih» diye adlandırmıştır, tşte âyet-i kerîme : «…Allah, Resulüne rü'yasım doğru çıkardı, înşâallah, Mescld-i Haram'a emniyet içinde başınız kazınmış veya saçınız kısaltılmış olarak korkusuzca gireceksiniz. O sizin bilmediklerinizi bilir. Bunun ötesinde de yakın bir fetih tahakkuk ettirecek[13]».

Diğer Bazı Büyük Hikmetler

Cenâb-ı Hak bununla, Peygamber vahyi ile beşerin aklî tedbiri arasındaki farkı tam ortaya çıkarmak diliyor. Peygambere gelen ilâhi yardım ve tevfik ile dehâ dediğimiz üstün aklın farkını, yâni sebebler âleminin Ötesinden, zahiri etkenler üstüne inen ilâhî ilham Ue; bunun berisindeki bu sebebler ve hikmetlerin sürükleyici etkenleri arasındaki farkı… Ve Allah, her akıl ve görüşe karşı, peygamberinin risâletini galib getirmek diledi. Bunları, yüce Rabbin şu kavlinin tefsirinden anlamak mümkün : «Allah sana en şerefli bir zafer iç^n yardım etti.» Yâni, bu konuda eşi görülmemiş bir zaferle, doğan fikirleri de, gafil akılları da doğruya yöneltmek için.

işte bundan dolayı, müşriklerin her istediği şartı onlara verdi. Ve hiçbir sahabenin hazmedemediği birçok mes'elede kolaylık gösterdi onlara. Nitekim Hz. Ömer (r.a.)'in nasıl bunalıp isyan edecek hale geldiğini de yukarıda gördünüz. O derece ki, (Ahmed bin Han-bel ve ötekilerin nakline göre) kendisinden bahisle şöyle söyleniyordu : «O gün sarf ettiğim söz (itirazlar) dan ötürü endişelendiğimden; hep oruç tutuyor, namaz kılıyor, tasadduk ed'p köle âzâd ediyordum.»

Yine müslüman cemaatın bir küskünlük içinde, ResûluUah'ın Medine'ye dönmek üzere kalkıp traş olarak kurban kesmelerini emretmesine ve birkaç kere tekrar etmesine rağmen aldırmayışlarını da gördünüz.

Burada muhakkak olan, sahabe o esnada Resûlullah (s.a.v.)'ın tasarrufunu düşünüp kavramaya çalışıyorlardı. Çünkü onlar beşeri arz üstünde bulunuyor. Onun bile ancak bir kısmını görebiliyor; ondan da sadece haber ve duyumlara dayanan beşeri akıllarının çözüp anlayabildiğini anlayabilirlerdi. Onların yanında ise Resûlullah (s.a.v.î tasarrufatını, beşeri imkân ve sebeblerin üstünde bir düzeyden yürütüyordu.

Çünkü mutlak Nübüvvet, ona teveccüh ediyor, ilhanı ve vahye-diyordu. Cenâb-ı Hakk'ın emrini icra edişi onun gözleri önünde te-messül ediyordu.

Nitekim, Hz. Ömer (r.a.) ona hayret ve itiraz halinde, gelip sorular tevcih ettiği anda, O'nun (s.a.v.) cevabında besbellidir. Hani-ya; «Ben Allah'ın Resulüyüm, O'na âsi olmam, O ise bana yardım eder…» buyurdu.

Yine, Resûlullah (s.a.v.)'in, gelen haberler üzerine Kureyş ile konuşsun diye Hz. Osman'ı gönderirken yaptığı tavsiyede de bunu açıkça görebilirsiniz. Hani ona; Mekke'de kadın - erkek her müslü-manın yanma uğramasını emretmiş, o da, onların yanına gidip fetih müjdesi vermiş; Allah'ın dinini Mekke'ye hâkim kılacağını, artık orada kimsenin dinini, imanını gizlemesine mahal kalmayacağını haber vermişti.

O demlerde Resûlullah (s.a.v.)'m beşer idrâkini ve kıyas gücünü aşan tutum ve mevkii karşısında, müslumanlarm şaşkınlığını, zihinlerinin kamaşmasırîı da çok görmemeli. Çünkü bu hâl çabucak geçmiş: Resûlullah onlara, hemen sulh işlemi biter bitmez nazil olan Fetih süresini okuyuvennce; sıkıntıları kaybolup, müphem durum açıklık kazanmıştı. Ve sahâbe-i kiram (r.a.) bunca ağır şartlan yüklenişlerinin aynen zafer olduğunu açıkça görmüştü. Müşrikler ise, izzetlerini koruduklarını sanadursun, aklanmışlardı… Kudret ve galibiyet gibi gözüken hâl aslında onların kahrı demekti. Ve bunun ardından da Resûlullah ve mü'minlere, artık hiçbir aklın ve idrâkin görmezlikten gelemiyeceği büyük zafer ortaya çıkmıştı.

Şimdi, Muhammed (s.a.v.)'in, nübüvvetine bundan mükemmel ve açık bir delil ve isbat var mıdır, istidlal ve isbatlar içinde?

îşin başında, Süheyl bin Amr'ın Resülulîah'a kabul ettirdiğini sandıkları bazı şartlardan ötürü onun tutumu mü'minleri bunaltmıştı âdeta. Meselâ: «Kureyş'ten bir kişi velisinin izni olmadan Mu-hammed'e gelirse onu iade edecek» maddesi böyle. Ve hele, Süheyl bin Amr'ın oğlu Ebü Cendel, Kureyş'ten kaçıp zincirlerini sürükleyerek o anda çıkıp gelmesi onları âdeta çatlayacak hale sokmuştu. Çünkü, onun babası o esnada eteklerini toplayarak kalktı, ona doğru yürüdü ve: «Yâ Muhammed, bu sana gelmeden aramızdaki anlaşma kesinleşmiş oldu değil mı?» dedi. Resûlullah ise: «Doğrudur» buyurdu. Adam bunun üzerine oğlunu tutup çekelemeye ve Kureyş'e

teslim etmeye teşebbüs etti. Ebû Cendel ise: «Müslüman cemaat, beni müşriklere, dinimden çevirmeleri için mi teslim ediyorsunuz?» diye feryad ediyordu. Resûlullah (s.av.) ise; «Ebû Cendel! Sabret ve inan ki; Allah, sen ve senin gibi ezilmişlere en yakın zamanda bir fırsat ve çıkış verecektir. Biz şu an hasımlarımıza ahid verdik, hıyanet edemeyiz» buyurdu.

İşte bu manzarayı tüm" sahabe seyrediyordu. Bu yüzden çok ağır bir izzet-i nefs çilesine batmışlardı… Fakat, bunu hangi durumlar izledi? Evet, Medine'ye dönünce, Resûlullah (s.a.v.)'a başka biri geldi. İsmi Ebû Basir. Kureyş'tendi, müslüman olmuştu. Kureyşliler, onu teslim almak için iki adam gönderdiler. Resûlullah onu adamlara teslim etti. Adamlar onu Zülhuleyfe'ye kadar götürdüler. Fakat Ebû Basîr onları gafil avlayıp muhafızlardan birinin kılıcını alıp onu öldürdü, öbürü de kaçtı. Ve Ebû Basîr tekrar Resûlullah'a gelip: Ey Allah'ın Nebisi, vallahi Cenâb-ı Hak senin sorumluluğunu kaldırdı. Çünkü sen beni onlara teslim etmiştin, fakat Allah beni kurtardı. Sonra ayrılıp sahil yolunda Ebû Cendel ile karşılaştı, ikisi anlaşıp oraya bir karargâh kurdular. Böylece orası Mekke'den kaçan müslü-manlar için üs haline geldi. Artık Mekke'den kim müslüman olursa gelip, Ebû Basir ve arkadaşlarına iltihak ediyor ve Kureyş'in Şam'a, gidecek bütün kervanlarının önünü kesiyor, yağma ediyorlardı. Nihayet Kureyş çıkış yolu bulamadı-, Resûlullah'a elçi göndererek, bu tâifen'n ordan alınmasını isteyip kendilerine katılmasına razı olduklarını bildirdiler. Onlar da topyekûn Medine'ye döndüler.[14]

Mekke fethedildiğinde de babasına şefaati olan işte bu Ebû Cendel idi. Allah ondan razı olsun. Yemâme harbinde şehâdetine kadar yaşadı[15].

Resûlullah (s.a.v.)'ın ümmeti de işte böylece o bunalımdan kurtuldu, îlâhi hikmet ve nübüvvet-i Muhammediye'ye olan imanları da bir kat daha güçlendi. Sahîh-i Buhârî'de rivayet edildiğine göre; Sehl bin Said (r.a.)'in Sıffîn günü söyledikleri şuydu: «İnsanlar, nefsinize hâkim olun. Ben, Ebû Cendel'in iade edildiği gün, kudretim olsa, Resûlullah'ın verdiği hükmü muhakkak reddederdim. Halbuki haklı olan O (s.a.v.î idi…»

Biz şimdi bir kere daha tekrar eder ve deriz ki: Muhammed (s. a.v.) rin peygamberliğini, bundan daha açık ve mükemmel isbat edecek bir delil var mı? [16]

Yine O Müthiş Hikmetlerden Biri:

Cenâb-ı Hak bu tecelli ile, Nebisine Mekke fethini rahmet ve barış fethi olarak nasib etmek dileğini gösterdi. Savaş ve kahramanlık yerine, halkın kitleler halinde, Allah'ın nizamına koşmasını sağlayan biçimde fetih. Ona vaktiyle işkence edip, yurdundan sürenlerin bile kabul ve teslimi şeref bildiği biçimde… Onlar banş için ona gelip boyun eğiyor, mü'minler ve muvahhid olarak teslim oluyorlar. Bu başlangıcın dışındaki Kureyş de onu bütün safiyetiyle tanıma imkânı ve nefs muhasebesi, iç dünyasını tahlile yol buluyor. Bunun yanında da, Resûlullah (s.a.v.)'m arkadaşlarıyla birlikte bu sulhun başı ve sonuçlarından ibret alıyor; böylece de, artık bundan daha hak din ve uygulamanın olmadığında fikirleri karar kılıyor.

Yeri gelince tafsilâtını göreceğiniz gibi, durum budur. [17]

Buradan Çıkarılacak Hükümler

Hudeybiye barışına ilişkin, ilâhi ahkâmı kasdediyoruz. G«rçi bu hususta çok işaret ve delâlet var ve çok sayıda hüküm bununla ilgilidir. Ama biz şurada bir hulâsa verelim:

1- Savaş dışında, gayri mü si imlerden yardım te'mini:

Diyebiliriz ki; müşrik olduğu halde, Bişr bin Süfyân'ı, Kureyş'-ten haber getirmek üzere Resûlullah'ın göndermiş olması bu tür bir şeydir. Yukarıda z'krettiğimiz gibi, burada, gayr-i müslim ile yardımlaşma; yardım alan şahsın durumu, hâl ve şartlarla bağlıdır. (Bu görüşümüzü te'yid eder bu olay). Yâni, emin olunursa, bir haksızlığa ve oyuna mâruz kalma tehlikesi yoksa bu tür yardımlaşma caiz, aksi halde değildir.

Nitekim her durumuyla tesbit edilen; Resûlullah'ın hangi hâl ve şartta olursa olsun, savaş dışında gayr-i müslimlerden yardım kabul etmiş olduğudur. Düşmanın durumunu öğrenmek için gözcü ve haberci tutmak, silâh almak gibi.

Bu durumda, öyle görülüyor ki; sulh halinde gayr-i müslimlerle yardımlaşma ile savaş halindeki yardım alma benzerlik arzeder, caiz olur.

2- İslâmî şûranın mahiyeti:

Resûlullah (s.a.v.)'ın genel mânâdaki uygulamalarından, şûranın meşru olduğu ve başkasının da bu usulü uygulamasının zarurî olduğu anlaşılmaktadır. Resûlullah'ın buradaki uygulamasına gelince; şûranın mahiyet ve tabiatına, meşru kılınışının hikmetine ışık tutmakta. Yâni, İslâm şeriatında şûra meşrudur, ama bağlayıcı değildir. Hikmeti ise, müslümanlarm kabulleneceği (geçerli bir) hükmü elde etmektir. Ve yine bir kısmının gördüğü, bir kısmının göremediği maslahatı da araştırıp, göstererek gönüllerini tatmin etmektedir. Başkana gelince; kendisini tatmin edici bir fikri görürse ve aynı zamanda bu görüş, îslâm şeriat ve ahkâmına uygun düşüyorsa alır. Aksi halde ise, Kitab'ın, Sünnet'in ve ümmetin icmâına ters düşmeyecek bir görüşü almakta serbest kalır.

Hudeybiye'de de Resûullah (s.a.v.)'ın ashâbıyla istişarede bulunduğunu gördük. Nitekim Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in işaretinden de bunu anlarız. Diyor ki; «Sen Allah'ın Resûlü'sün. Beyt'i ziyaret niyye-tiyle çıktın. O halde yürü, karşımıza çıkıp engel olan olursa biz de savaşırız…»

Ve Resûlullah (s.a.v.) baştan buna muvafakat ediyor ve devesinin direnmesine kadar da,

Mekke'ye doğru ilerliyorlar. O anda ise, hayvanın menedildiğine kanaat etti ve kendisine daha önce teklif edilen görüşü bırakıp şunu ilân etti: «Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun; Kureyş benden, Allah'ın hareminde işlenmesini yasakladığı hariç hangi şeyi taleb ederlerse onu yerine getireceğim. Ve o anda Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in görüşüyle başlatılan hareket barış anlaşmasına dönüşmüş oldu. Hiçbir fertle de istişare edilmeksizin, müşriklerin tekliflerine uygun barış yapıldı. Hattâ buna razı olmayan, mes'eleyi çok ağır (ve onur kırıcı olarak) niteleyenlere aldırış bile edilmediğini yukarıda gördünüz.

Yine Şûra mes'eîesi; bugün Kitab, Sünnet ve icmâ-i Ümmet diye bildiğimiz, «Vahy»'in dışındadır veya öncedir. Nitekim Şûra görüş bildirme ve görüş almayı ifade eder. İlzam ve mecburî tasdik sözko-nusu değildir!

3- Resûlullah'ın eserinden bereket ve hayır umma**:**

Hatırlatalım, Urve bin Mes'ûd, Resûlullah'ın ashabını (Hudey-biye mevkiinde) gözleriyle takib ediyor ve sonunda şunu ifade ediyordu: «Vallahi o gün Resûlullahın ağzından çıkan bir tükrük zerresi ashâbdan birinin eline isabet etti de, adam onu yüzüne gözüne sürüp bereketini umuyordu. O ne emretse herkes yarışırcasına o işe koşuyordu. Abdest alacak olunca da yine bütün sahabe ona abdestte yardım için âdeta birbiriyle harbediyordu… O'nunla konuşurken alçak sesle konuşuyorlar, aşırı saygılarından ötürü onun yüzüne dikkatle bakamıyorîardı…»

İşte burada, çok açık ve kesin bir ifade var: Urve bin Mes'ûd, Sahâbe-i Kiram (r.a)'m Resûlullah (s.a.v.)'a ne büyüfec sevgi ve saygı gösterdiğini anlatırken; her müslümanın da aynı saygı ve muhabbet üzere olması gerektiğine kesin delil ortaya koymuş oluyor.

Bu ilk olarak Resûlullah'a sevgisi olmayanın imanının da sahih olmıyacağına dair açık delildir. Ve bu sevginin de sadece (aklî izah) akılcı bir tutumla olamıyacağı besbellidir. Ona sevgi, ancak Urve bin Mes'ûd'un sahabeyi tasvir ettiği (sahabede gördüğü) gibi kalbe sirayet eden ve sahibini ona rapteden bir kalbi (ve hissi) sevgi halini almasıyla gerçekçi olur. ikinci olarak da: Resûlullah'm bir eseriyle teberrükün meşru ve mendûb olduğuna delâlet vardır. Nitekim, sahâbe-i kiram (r.a.)'m, Resûlullah'm saçlarını teberrüken aldıklarına dair sahih ve sabit hadisler geçmiştir. Saçla birlikte teri, abdest suyu, tükürüğü ve su içtiği bardağı da zikredilir. Bu cinsten hadisleri yukarıda zikretmiştik[18].

Birşeyi teberrük, onun vasıtasıyla ve o vesileyle bir hayra ulaşmanın beklendiği bilindiğine göre; Resûlullah (s.a.y.)'ın eseriyle tevessül de, ona yaklaşma (ondan hayır istemeîdir ve meşru bir iştir… Belki kendi zatıyla tevessül daha fazla birşeydir. Yine bunun hayatında olmasıyla, vefatından sonrası arasında da hiçbir fark yoktur. Yâni O'nun (s.a.v) eseri ve emanetleri, hayatına münhasır değildir. Hayatında ve mematında onlarla, tevessül ve teberrük aynı şeydiç. Nitekim sahabe onun saçlarını saklamış, ölümünden sonra da tevessülde bulunmuşlardır. Bu husus, -Sahih-i Buhâri'nin Bâb-ı Şeyb-i Resûlullah» bahsinde vardır.

Bununla beraber Resûlullah (s.a v.)'a sevginin ne olduğunu akıllan kavramayan bazı zümreler, o öldükten sonra artık ona tevessülü uygun görmemek tel er.

Böylece de sapıtmışlar. Delil olarak da Nebi (s.a.v.)'nin vefatı ile beraber te'sirinin kesildiğine, binâenaleyh ona tevessülün boş ve faydasız birşeye tevessül olacağı kanaatına varmışlardır.

Halbuki yukarıda görüldüğü gibi durum, onların garib bir cehalet içinde olduklarını isbat eder. Meselâ soralım, Resûlullah'm sağ iken herhangi birşeye zâtı ile te'siri var mıydı? Eğer var idiyse, o zaman vefatından sonra da etkisinin olup olmadığından bahsedebiliriz. Aziz ve Celîl olan Allah'tan başkasına herhangi bir müslümanın'eşyada zâti bir te'siri olduğunu iddia etmesi mümkün değildir. Ve bunun hilâfına itikad ise icmâ-ı ümmeti toptan reddetmektir.

O halde Resûlullah'ın kendisiyle veya eserine tevessül ve teber-rükün dayanağına gelince; O'na hiçbir zaman te'sir isnat etmez, ne-ûzübillâh ancak dayanağımız Resûlullah'ın Allah indinde ve mutlak mânâda mahlûkatın en efdali olmasıdır. Aynı zamanda kullar için rahmet olarak gönderilmiş olması onun Allah'a yakınlığı, Allah'ın en büyük rahmetine müstehak olması dolayısıyla ona tevessül edilir. îşte bundan dolayıdır âmânın ona tevessül etmesiyle Ce-nâb-ı Hakk'ın âmâya görme kudretini iade etmesi…[19] işte bu mânâda sahabe onun eser ve artıklarına tevessül ediyor ve o da bunu men etmiyordu. Nitekim bu kitapta salâh ve takva ehlinden ve ehl-i beytten yağmur duası ve benzeri hususlarda şefaat bekleme hususu açıklanmıştı Ve bunlar imamların ve fakihlerin cumhurunun görüşüdür. Meselâ; Şevkâni, îbn Kudâme, San'ani bunlar arasındadır.[20]

Hayatı ile öldükten sonraki durumun farkına gelince: Bu çok karışık ve kasten karıştırılmış bir durum. Buna ve böyle bir bahse hiç de sebeb yok…

4- Oturan adamın yanında ayakta dikilmenin hükmü

Geçen bahislerde görüldü ki; Muğîre b. Şu'be (r.a.), Resûlullah'ın başucunda silâhlı olarak ayakta duruyordu. Ve her seferinde; Urve bin Mes'ûd elini Resûlullah'm sakalına uzattıkça, kılıcın kınıy-la adamın eline vuruyor ve, «Çek elini Resûlullah'm yüzünden» diyordu. Halbuki, Beni Kurayza gazvesinden behseden hadisi açıklarken, oturan bir kimsenin başucunda dikilmenin meşru olmadığım görmüştük. Çünkü bu iş yabancıların (gayr-i müslim) âdeti olup birbirlerine ta'zim gösterisinden ibaretti. Ve îslâm yasaklamıştı. Nitekim bunu Resûlullah «temessül» adı altında yasaklıyordu: (Kim halkın kendisini putlaştırırcasına ayakta durmasını isterse cehennemdeki yerine hazırlansın). Peki bu iki mes'ele arasındaki çelişki nası! halledilecektir?

El-Cevab: Bu, umumî yasakdan müstesnadır. Ve bu özel bir durumdur. Yâni düşmandan elçiler gelirken îmam veya Halife'nin huzurunda bekçi veya askerlerin nöbet tutmasında beis yoktur. Bu İslâm'ın izzeti ve imamın büyüklüğünü gösterdiği gibi; herhangi bir suikast tehlikesine karşı da tedbirdir[21]. Fakat umumî ahvalde ise bu tevhid akidesine İslâm'ın gereğine muhalifdir. Zaruret olmadıkça yapılmamalıdır.

Bu mes'ele, Uhud gazvesinde Ebû Dücâne'den bahseden hadisin durumuna benziyor: Biz orada demiştik ki; yürürken her türlü tekebbür ve tecebbür şer'an yasaktır. Fakat savaş halinde caizdir. Çünkü Resûlullah, Ebû Dücâne'nin yürüyüşünden bahsederken; «Allah bu türlü yürüyüşten hoşlanmaz, fakat şu şartlarda ve şuradaki müstesna» diyor.

5 - Müslümanlar ile düşmanlar arasında bansın caiz olduğu:

Ulema ve müctehidler Hudeybiye barışından müslüman ile Ehl-i harb düşmanı arasında belli müddet ile barış imzalamanın caiz olduğunu çıkarmışlardır. Bu da tazminat alarak veya tazminatsız olmuş hepsi eşittir. Tazminatsızına gelince, bu birincisine kıyasla olur denmiştir. Çünkü, tazminatsız mütareke caiz olunca, tazminathsı çok daha mâkul olarak

caiz olur…

Ama barış, müslümanların maddi tazminat vermesi ile olacaksa, bu caiz değildir. Cumhur bu görüştedir Çünkü bunda küçük düşme vardır. Üstelik kıtab ve sünnette bunun caiz olacağına dair bir delil yoktur. Ancak, zaruretler gerekli kılarsa caiz demişler ki; bu da ancak, müslümanların topyekûıı helak olması veya esir düşmesi endişesi varsa caiz olabilir. Tıpkı esirin mal ile nefsini kurtarması gibi…

6- Şafiî, Ahmed (r.a.) gibi birçck imam, bu tür barışın ancak muvakkat bir zaman için olabileceği kanaaUna varmıjlardır. Ve bu da en uzun sure olarak, on yılı aşamaz. Çunku Resûlullah (s.a.v.) Hudeybiye'de Kureyş ile ancak bu kadar sene için anlaşmıştı.

7- Mütareke imzalamanın şartlan da bâtıl ve sahih olarak iki kısım oluyor:

Sahih şart, Kitabullah ve sünnet-i Resûl'deki nasslara ters düşmeyen şartlardır. Bu, ya müslümanlara ödenecek bir malın şart koşulması veya ihtiyaç anında onlara yardımda bulunulması şeklinde onların aleyhine olur. Ya da onlara, gelip müslüman olduğunu bildiren veya emân dileyen kişinin geri çevrilmesi şeklinde ve gayr-i müslimin lehine olmuş olur.

Bu son şart şeklini imamlar mutlak olarak sahih görürken, Şâfü (r.a.) buna muhalefet eder ve bunun için de (geri çevrilecek kişinin) küffâr içinde koruyucu yakınları bulunmasını şart olarak görür. Bunu da Resûlullah (s.a.v.)'ın, Hudeybiye'de Kureyş'e muvafakat verişindeki. duruma bağlar[22].

Bâtıl şartlara gelince bu, şeriatın sabit olan ahkâmına muânz olan herşeydir. tşte, kadın müslümanı onlara iade veya mehirlerini iade böyle olduğu gibi; müslümanın silâhını veya mallarını müşriklere teslim etmesi de böyledir. Buna dayanak ve delil ise; Resûlullah (s.a.v.)'ın müslüman olup da Medine'ye kaçıp gelen kadınları iade etmemesi, Ku'an'ın bunu sarih olarak yasmam asıdır ki; bahsin başında geçti.

Ama diyebilirsiniz ki; peki Resûlullah (s.a.v.) verdiği kesin söze ters davranmış olmadı mı böylece? Hani o ahid, Mekke'den gelecek her müslümanın çevrilmesi demekti!.. Cevabımız şudur: Bu kadınlar için bir nass teşkil etmezdi. Hattâ sadece erkekleri içine aldığı da büyük ihtimaldi. Hepsi bir yana, yukarıdan beri gördünüz ki; Resûlullah (s.a.v.)'in tasarrufları, hükmî, şer'î kuvvetini ancak Kitab sükût geçince veya onu te'kid edince kazanırdı. Burada ise barışın hemen çoğunu ikrar ve tasvib ettiği halde, kadınların küf-fâra teslimini reddetmiştir. Bu ise artık; anlaşmanın şartlan arana bunun (vahye uygun) şekilde girmesinin zaruri olduğunu gösterir.

8- Hac veya Umrede engellemenin hükmü:

Resûlullah (s.a.v.)'m, anlaşmanın imzalanmasını müteâkib kurbanı kesip, traş olarak ihramdan çıkışı, (hac veya umresi) jngel-lenenin ihramdan çıkmasının caiz olduğuna delâlet eder. Yine bu da engelleme yerinde bir koyun veya ona göre bir kurban kesmesi, sonra traş olarak ihramdan çıkmaya niyyet etmesiyle gerçekleşir. Yâni niyyet ettiği şey ister hac, ister umre olsun böyledir…

Yine bu işlem, ihramdan çıkanın, o hac veya umreyi kaza etmesine de delâlet etmez. Tabiî nafileyi niyyet etmişti ise. Çünkü Resûlullah'ın bu umreyi herhangi bir sahabesine kaza etmesini emrettiği rivayet olunmamıştır. Nitekim aşağıda izahı geleceği gibi (in-şâallah) ikinci yıl gelince de, o yıl çıkanların tamamı umre yapmamıştır.[23]

2- Hayber Gazası

Bunu müteakip Resülullah (s.a.v.) Hayber üstüne yürüdü. Tarih, Hicri yıl, Muharrem'in sonu idi. Hayber ise, Medine'nin kuzeyinde Şam tarafında, yüz mil mesafede, surlarla çevrili ve ziraatı kuvvetli bir beldeydi.

Bu gazvede Resülullah (s.a.v.)'in yanında atlı, yaya bin dörtyüz savaşçı vardı, tbn Hişâm der ki; Resülullah Hayber'i hadef alıp yürürken sahabesine: «Durunuz» diye emir verdi ve şu duayı yaptı: «Ey göklerin ve gölgelediklerinin Rabbi! Ey yerlerin ve taşıdıklarının Rabbi! Ey şeytanların ve saptırdıklarının Rabbi! Ey rüzgârların ve savurduklarının Rabbi olan Allah! Biz senden bu beldenin, bu belde halkının ve içindekilerin hayrını isteriz. Bu beldenin, bu belde halkının ve içindekilerin şerrinden sana sığınırız.» Haydi yürüyün bismillah.

Resûlullah'ın savaşta usûlü idi: Bir millete savaş açtı mı, sabah olmadan hücuma kalkmazdı. (Gafil avlamazdı). Sabahleyin ezan işitirse, durur bekler, yoksa o şehri kuşatırdı. Hayber savaşında da geceyi geçirdiler, sabahleyin baktılar ki, Hayber işçileri ellerinde kazma, sepet ve zembilleriyle arazilerine çalışmaya gidiyorlar. Resûlul-lah'ı görünce feryadı bastılar:

— îşte Muhammed ve ordusu[24]! diye.

Bunu gören Resülullah: -Allahü ekber, haraboldu Hayber!.. Biz ikaz ettiğimiz (halde yola gelmeyen) bir kavmin ülkesine girdik mi, hali yaman olur…[25] » diye seslendi.

İbn Sa'd der ki: Orada Resülullah (s.a.v.) orduya öğütte bulundu, sonra bazılarına sancaklar dağıttı. Ve böylece Resülullah ile Hayberliler arasında savaş resmen başlamış oldu. Tabii onlar, kuvvetli surlarla çevrili kalelerine sığınmışlardı. Müslümanlar bu kar leleri birer birer fethetmeye başladılar. En son iki kale kalmıştı: Yâ-tih ve Sülâlim. Bunları da Resûlullah Cs.a.v.) on geceden fazla kuşattı.

Ahmed, Nesai, tbn Hibbân ve Hakim'in, Büreyde bin el-Hasıyb'-ten naklettiği hadiste diyor ki; Hayber günü (savaşı) başladığında Hz. Ebû Bekir (r.a.) sancağı aldı. Fakat fethi tamamlayamadan döndü. Ertesi gün ise Hz. Ömer (r.a.) aldı sancağı. O da fethi tamamlayamadan döndü. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Yarın sancağımı öyle birine vereceğim ki; Allah onun eliyle (Hayber'in) fethini gerçekleştirecek… O adamı da hem Allah, hem Resulü sever. Büreyde diyor ki; halk o gece boyunca bunun tartışmasını yaptı durdu; acaba kime verilecekti sancak? Sabahleyin de halk Resûlullah (s.a.v.)'in çevresinde toplandı. Herkes kendisine verilir diye umuyordu. Halbuki o; «Ali bin Ebi Tâlib nerede?» diye sordu. Onlar, yâ Resûlâllah, o gözlerinden rahatsızdır deyince; «Çağırın gelsin» buyurdu. H^. Ali'yi getirdiler. Resûlullah (s.a.v.) onun gözlerini tükrüğü ile tedavi ve duâ etti. O an gözleri iyileşti. Herr sanki hiç rahatsızlık geçirmemişti. Ve ona sancağı teslim etti. Ah (r.a.) ise, yâ Resûlâllah! Onlarla, ta bizim gibi müslüman oluncaya kadar çarpışacağım. Aleyhisselâm efendimiz, sen ödevini yap, onların sahasına girinceye kadar. Sonra da onları fdâm'a da'vet et. Ve oraya dahil olunca da, kendilerine terettüp edecek hukukullah-tan ne varsa onu haber ver. Ve bil ki; senin vasıtanla bir kişinin hidâyeti bulması, senin için binlerce kızıl tüylü deve kurban

etmekten daha hayırlıdır.

Bunun üzerine o da yürüdü ve çarpışta. Fetih onun kumandanlığında gerçekleşti[26]. Ve müslümanlar bu kaledeki bütün dünyalığa el koydular.

Şu son iki hisarı müslümanlar muhasarada uzun zaman tuttular. Nihayet orada topyekûn helak olacaklarını anlayınca, Resûlullah (s.a.v.)'dan şu talepte bulundular: Kaleden çıkıp gitmek, mallarını da yanlarında götürmek istediklerim, savaşanların da kanının bağışlanmasını istiyoruz. O bunlara muvafakat etti.

Sonra da, şunu teklif ettiler: Hayber'de biz kalalım ve emriniz altında arazimizi işleyelim. Çünkü ziraat işini biz biliriz ve başarırız. Resûlullah (s.a.v.) da, arazi mahsulünü raüslümanlarla yarıya bölüşmek kaydıyla onlarla sulh yaptı. Ve şu uyarıda bulundu: «… Dikkat edin, istediğimiz anda sizi buradan çıkarma muhayyerliğimiz bakidir! [27]

İbn İshâk der ki: Resûlullah (s.a.v.) işlerini tamamlayınca, Hay-berlilerden, Sellâm bin Meşküm'ün karısı Zeyneb, ona bir kızarmış kuzu takdim etti. Daha önce de Resûlullah (s.a.v.)'m koyunun hangi uzvunu sevdiğini sorup öğrenmişti. Kol kısmı olduğunu söylemişlerdi. Orasına özellikle fazla zehir kattı. Öbür kısımlarını ise daha normal zehirledi. Onu getirip Resûlullah (s.a.v.)'in önüne koydu. O da ayak kısmından bir parça alıp ağzına koydu, ama yutmadı. Sofrada Bişr b:n Rerâ bin Mahrur da vardı. O da Resûlullah'm aldığı yerden yedi ve yutuverdi. Halbuki Resûlullah ağzında dolandırdı. Ve şöyle buyurdu: Bu et bana kendisinin zehirli olduğunu haber veriyor. Ve hemen kadını çağırttı. Kadın suçunu itiraf etti. O'na seni bu işe sevkeden nedir, diye sorunca; istedim ki milletimi senin korkundan kurtarayım. Ve düşündüm ki; eğer bu melik ise, anlamaz ve yer. Yok Nebi ise, ona durum haber verilir… Ve Resûlullah onu bağışladı ama Bişr aldığı zehirle vefat etti[28].

Züheyri ve Süleyman et-Teymî'nin meğâzisindeki kesin ifadesine göre o kadın müslüman oldu. Ama sonrakiler ihtilâf etti. Acaba onu Bişr'm kısası olarak öldürdü mü?

Ibn Sa'd'ın müteaddid senedlerle nakline göre Resûlullah onu Bişr'in yakınlarına teslim etti, onlar da öldürdüler. Ama sahih olan, Müslim'in rivayetidir: Resûlullah (s.a.v.): «Beni öldürmek cinayetine Allah seni me'mur etmedi». Halk, yâ Resûlâllah, onu öldürelim deyince; hayır dedi.

Sonra da Resûlullah (s.a.v.) Hayber'de alınan ganimetleri müslümanlar arasında taksim etti. Yaya savaşçılara bir, süvarilere iki hisse verdi. Ama Nâfi (r.a.) bunu şöyle yoruyor: Buhâri'nin rivayetine göre; süvariye atıyla birlikte üç hisse verilirdi. Hayvanı olmayan yayalara ise bir hisse.

Yine Yahudi liderlerden Huyey bin Ahtâb'ın kızı Safiyye de Hayber'de esir edilen kadınlar arasındaydı. Resûlullah Cs.a.v.) onu da âzâd etti o da müslüman olunca, Resûlullah onu âzâd etme bedelini mehrine sayarak hanımlığa kabul etti.[29]

Ca'fer Bin Ebî Tâlib'in Habeşistan'dan Dönüşü:

Resûlullah Hayber fethini tamamlarken, Ca'fer bin Ebî Tâlib de hicrette bulunduğu

Habeşistan'dan; kadın - erkek on altı kişi ile döndü ve orada Resûlullah'a kavuştu. Başka b> kafile de Yemen'den gelmişti. Resûlullah bunlara da ganimetten pay ayırdı. Tabii, müs-lümanlardan izin aldıktan sonra!..

İbn Hişâm der ki: Ca'fer bin Ebî Tâlib gelince, Resûlullah'a kavuşunca Resûlullah (s.a.v.) onu kucaklayıp alnından öptü, ikramda bulundu ve buyurdu ki: «Bilemem hangisine sevineyim, Hayber'in fethine mi; Ca'fer'in gelişine mi?…[30]».

Resûlullah (s.a.v.) artık Medine'ye doğru yola çıkarken, Hay-ber'e âmil (vergi işlerine idareci) olarak Ensâr'ın Adiyy oğullarından Sevad bin Guazzeyye'yi tâyi netti… Gün oldu o adam Rfisûlul-lah'a çok hoş bir hurma getirdi. Resûlullah (s.a.v.) Hayber'in bütün hurmaları böyle midir diye sordu. Adam hayır yâ Eesûlâllah, biz bu hurmanın bir ölçeğini öbürlerinden iki veya üç ölçeğe alırız dedi. O da: «Hayır öyle yapma. Herbirini parayla sat, sonra da iyisini yine parayla satın al[31]» buyurdu. [32]

Dersler Ve İbretler

tikin bize düşen, bütün dikkatlerimizi; bu gazve ile bahsi geçen öbür gazveler arasındaki tabiyet farkına çevirmek olacak: Bundan öncek: savaşların hemen hepsi savunma harbi idi- Bu da müs-lümanların varlıklarını korumak ve düşmanların hücumlarını önlemek için mecbur olduğu bir durumdur. Nitekim bu savaşların her-birinin sebeblerini de yukarıda açıklamıştık.

Hayber savaşına gelince, bir kere, Beni Kurayza olayı ve Hudey-biye Banşı'nı izleyen iik savaş olup apayrı bir yeri vardır. Ve bütün özellikleriyle daha öncekilerden tamamen ayrılır. Bu yönüyle de İslâm da'vetlnin Hudeybiye Barışı'ndan sonra yepyeni bir devreye girdiğini gösterir.

Hayber savaşı Resûlullah (s.a.v.)'in Hayber vadisini yurt edinen Yahudilerin üzerine doğrudan ve aniden savaş açıp yürüdüğü ilk olaydır. Yâni Yahudilerin herhangi bir saldırısı veya hazırlığı olmadan, Bu savaşın baş sebebi; Yahudiler; îslâm'a da'vet idi. Ve onlarla, küfür ve inatlarından, hakkı kabule yanaşmamalarından, bunca delil ve yıllar süren da'vete rağmen îslâm'a karşı kin gütmelerinden ötürü muharebeydi. Bunun için de Resülullah Hayber'e vardığ: ilk gece kimseye sezdirmeden ve hiçbir fertle savaşmadan beklemiş; sabah olunca da namaz için ezan okunup okunmadığım gözetlemiş (bu İslâm'ın baş şiarıdır) ve üzerlerine yürüyüp savaşa tutuşmuştur. Yukarıda da söylediğimiz gibi, O hiçbir kavme aniden baskın yapmaz, sabaha kadar bekler; ezan duyarsa vazgeçer, duymazsa hücum ederdi.

Hazret-i Ali (r.a.)'ye sancak verince, onun Resülullah (s.a.v.)'a sorduğu soruyu iyi düşünülünce bu sebeb çok daha açıklık kazanır: «Yâni, onlar bizim gibi oluncaya kadar mı çarpışacağım?»… O'nun cevabında ise; «Sen ödevini yap, onların kalelerine girince de, onları îslâm'a da'vet et ve onlar üzerine Allah'ın hakkından düşeni haber ver» Duyuruyordu.

îşte ulema, Hayber savaşından şu aşağıda bir demet halinde sunacağımız gibi çeşitli ve daha çok sayıda delâlet ve hikmetler çıkarmışlardır :

1- İslâm tebliği ve dinin mahiyeti kendilerine duyurulmuş olan kimseler üzerine saldırının cevazij isterse daha önce bir uyarı veya tekrar da'vet edilmese de…

Bu, Şafiî ve cumhûr-u fukahâmn görüşüdür. Resûlullah'ın uygulaması da Hayber üzerine baskında görüldüğü gibidir. Tebliğin ulaşması ve İslâm'ın doğruca tanıtılmış olması ise ittifakla şarttır.

2- Ganimetlerin anlatıldığı tarzda taksimi:

Yâni, beşte dördünün, savaşçıların arasında; atlılara üçer, yayalara birer hisse şeklinde bölüştürülmesidir[33]. îki pay atma, biri de şahsa. Kalan beşte bir ise, Kur'âni nass'ın tâyin ettiği gibi beş sınıf insana pay edilir: «îyi anlayın ki aldığımız ganimetin beşte biri Allah ve Resule yakınlığı olan, yetim olan, miskin ve yolcu olanlar içindir…» Resûlullah'm hissesi ise, bu beşte birden…

Kendisinden sonra, müslüman ihtiyacına harcanır. Nitekim Hanefî ve Şafii imamları da bu görüştedir. Bazıları da, halife onu alır ve uygun gördüğü yere harcar demiştir ki; iki görüş birbirine yakındır.

3- Savaş meydanında hazır bulunan, ancak savaşa bilfiil katılmamış olanları ganimete iştirak ettirmenin caiz olduğu:

Ancak bu, o işte hak sahiplerinin rızasını almak şartıyla olur. Nitekim Besûlullah (s.a.v.), Hz. Ca'fer bin Ebî Tâlib'i de, beraberinde Habeşistan'dan ve Yemen'den o anda dönüp İslâm ordusuna iltihak edenleri de, sahabenin rızasını almak suretiyle, ganimete iştirak ettirmişti.

Ancak şurası dikkate alınmalıdır ki: Buhâri'nin bu konudaki rivayetinde, müslümanların izni kaydı yoktur. Bu sadece, Beyhaki'-nin rivayeti olup, Resûlullah'ın taksimden önce müslümanlarla konuştuğu, ondan sonra ötekileri hisseye kattığı beyan edilir. Ziyade-tü'l-adl ise makbuldür. Beyhaki'nin rivayet ettiği kaydın geçerliliğini artıran şey de: Resûlullah (s.a.v.)'in Ebân bin Said'i ganimete kat-mayışıdır. Haniya, onu Necid tarafına göndermişti. O.da ancak Hay-ber savaşı bitince dönmüştü. Adamcağız, beni de hisseye kat dedi ama Resûlullah (s.a.v.î ona hisse vermedi. Bu iki naklin uyuşma noktası şöyledir: Birincisi izne başvurularak olmuş, ikincisinde ise cemaatin izni çıkmamış[34].

Denilebilir ki; peki bu tür ganimetlerin bugün için hükmü ne olur? Harb usul ve şartları, askerlik yapısı, politikanın ve rütbelerin kazandırdığı durumlar tamamen değişti…

Cevab: Yukarıda geçenlerden anlamış olmalıyız ki; Mâliki ve Hanefi mezheblerine göre; yukarıda geçtiği üzere gayrimenkul mallar ganimet olarak muhariblere taksim edilmez, bunu anladık. Ancak zaruri hâl ve şartlar müstesna… Menkul mallar ise, tıpkı Resûlullah'ın yaptığına göre taksim edilmelidir, muharibler arasında. Tabii harb tarz ve şartlarının değişmesi sonunda, savaşçıların iştirak ve dereceleri de nazar-ı itibara alınacaktır. Daha yeni tarz, yeni bir dereclendirme de gösterilebilir belki Ama açık olan, devletin (ganimetten) kendisine bu mallardan bir hisse ayıramıyacağı prensibidir. Bu mühim!..

4- Aktü'l-Müsâkat'in meşruiyeti:

Bu, mülk sahibinin başkasıyla ortaklık yapmasıdır. İşleten, arazide ağaçlar varsa, onları sular, bakar ve elde edeceği mahsulü mülk sahibiyle bölüşür. Mâlik, Şafiî ve Ahmed (r.a.)

bu türlü bir akdin sahih olduğuna Resûlullah'ın Hayber halkı hakkındaki uygulamasını delil edinerek, hükmettiler, imam Ebû Hanîfe ise bu hususta münferiden caiz olmadığı kanaatindedir. Çünkü hadiste buna dair delil bulunmadığım söylüyor. Çünkü Hayber savaşla ve silâh zoruyla fethedildiğine göre, ora halkı Resûlullah'ın esiri (yâni kölesi) demekti. Onlardan ne aldıysa, onlara ne bağışladıysa hepsi kendisine aittir. Ama iki talebesi (îmam Ebû Yûsuf ve tmam Muhammed) ise cumhur ile beraber olup hocalarına muhalefet etmişler. Sonraki ulema ise ihtilâfa düştü: Bir kere acaba bu türlü bir akid, her türlü ağaç için sahih olur mu? Yoksa, bu hurma ve üzüm için özel bir durum mudur?… Ama fukahânın çoğunluğu, bunun bütün ağaç nev'ini içine alacak genellikte olduğuna kanaat etti. Müsâkat akdini sahih görenlerin birçoğu münazarayı caiz görmez. Şafii bunlardandır. Bu ziraat tarzında, arazi sahibi bir başkasını kendi toprağını işlemek, o arazinin vereceği mahsulden belli bir miktarına sahip olmak üzere çalıştırır. Şâfiîlerin cumhuru bunu sahih saymadı. Delil olarak da, Sahîh-i Müslim'de olduğu üzere, Resûlullah'ın «muzâraa»'yı men edip, icarla ekmeyi emretmiş olmasını aldılar.

Ancak «Muzâraa» akdi, «Müsâkat»'a tâbi olursa, yâni ağaçlar arasında ekilir arazi varsa, o zaman «Müsâkat» akdinde anlaşmalar hâlinde, onda da anlaşmış olacakları ve bunun cevazı konularında ittifak ettiler.

Bütün deliller üzerinde iyi düşününce görülecek ki, tercih edilecek karar şu: «Akdü'l-Müsâkat» olsun, «Muzâraa» olsun sahihtir. Bu söylenenler ise, şöyle açıklanabilir: Yasak, halkın ihtiyacı ve muhacirlerin topraksızlığı için bir tedbirdi. Bu yüzden de Resûlullah (s.a.v.) Ensâr'a, muhtaçlara vermelerini emretmişti. Nitekim Müslim'in Câbir'den tahric ettiği hadisin delâleti de budur: «Ensâr'dan bazılarının işlemediği fazla arazisi vardı. Önu, üçte bir veya dörtte bir kiraya veriyorlardı. Nebi (s.a.v.) buyurdu ki: -Kimin arazisi varsa ya işlesin, yahut kardeşine hediye etsin. Eğer bundan çekinir-se, o arazi elinden alınır».

Daha sonraları ise, müslümanların durumu düzelip ihtiyaçları kalmayınca, artık «muzâraa» ya da başka yolla mülk sahibinin arazisini istediği gibi kullanması mubah olur. Nitekim gerek O'nun (s. a.v.î, gerekse Hulefâ-i Râşidin döneminde, «muzâraa veya icâre» şeklinde görülen durumlar da buna delâlet eder.

5- Sefedden döneni öpme ve hürmet göstermenin meşru oluşu:

Bu konuda aykırı bir âdet bilmiyoruz; seferden dönen ya da uzun zaman görülmeyen gelince bu tür davranılır mıydı?… Ulema sadece, Resûlullah (s.a.v.)'m, Habeşistan'dan dönüşü anında Ca'fer bin Ebî Tâlib (r.a.)'i kucaklayıp gözlerinden öpmesiyle delülendir-di. Hadîsi de Ebû Dâvud sahih senedle rivayet etmiştir. Ayrıca Tir-mizfnin Hz. Âişe (r.a.)'den şu rivayeti var: «Zeyd îbn Harise Medine'ye gelmişti. Resûlullah (s.a.v.) benim odamdaydı. Zeyd kapıyı vurunca, Resûlullah kalkıp açtı. Onu elbisesinden çekerek kucakladı ve öptü».

Ama, Tirmizî'nin Enes (r.a.)'den şu rivayeti durumu müşkiie götürüyor: «Bir adam, yâ Resûlâllah, bir dost veya arkadaşımız gelince, ona eğilebilir miyiz?» dedi. O, hayır buyurdu. Sarılıp öpebilir miyiz diye sordu. Yine «Hayır» dedi. Peki elini tutuf musafaha edebilir miyiz deyince «Evet» dedi.

Buradaki müşkilin halli şudur: Adamın sorduğu, karşılaşma, alelade durumdur. İki arkadaşın rastlaşması halindedir. Öpmek ve kucaklaşmak bu durumlarda pek hoş şey değildir. Ama Resûlullah (s.a.v.)'m Ca'fer ve Zeyd'e gösterdiği ilgi ise; anlaşıldığı üzere uzun bir seferden dönüş halindedir ki; ikisi apayrı şeylerdir.

6- Gıda maddelerinde «Ribe'l-Fazl»'ın haramlığı:

Bu ise, biri öbüründen daha kaliteli iki gıda maddesinin fazlasıyla değiştirme şeklidir. Bu, Resûlullah'ın yasakladığı birçok sahih hadîsle sabittir. Bunlardan biri de, Müslim'in Ubâde îbn Sâmit'-ten rivayetidir.

O zât der ki; Resûlullah'ın altunu altunla, gümüşü gümüşle, hurmayı hurmayla, buğdayı buğdayla, arpayı arpayla, tuzu yine tuz ile değiştirirken aynı ölçüde ve aynı miktarda olmadıkça takas yapılmasını yasakladığını işittim. O halde kim fazla verir veya fazla alırsa faiz olur.

Yine bu konuda yukarıda zikrettiğimiz Buhârî hadîsi var. Orada Resûlullah (s.a.v.), kaliteli hurmayı, daha düşük bir türüyle fazlasına değiştirmeyi yasaklıyordu. Tabiî burası, faiz (riba) 'mn haram oluşunun hikmeti, bu değiş - tokuşun neden harama vesile olduğunun tafsilâtını vermeye elvermez. İzahat için fıkıh kitablarma başvurulmalıdır.

Ancak, bir uyarıda bulunmak lüzumlu ve mümkündür. Şöyle ki; Resûlullah (s.a.v.) burada, iyi bir cins hurmayı, düşük kalitedeki hurmayla veya başka bir yiyeceği bu şekilde misli misline değiştirmek isteyene yol gösteriyor. Öyle kolay bir yol ki, onda riba korkusu da kalmaz.

O da, arzu edilen iyi cins hurmayı (veya başka şeyi) almak için öbürünü parayla satıp, iyisini yine parayla almaktır. Alım - satım işlemine teşebbüs etmek suretiyle, aslında haramlık bulunan durum zail oluyor. Kasıt alım - satım olmadığı (değiş - tokuş olduğu) halde, aslı hâl ona zarar vermez. Çünkü bu hâl çaresini Resûlullah göstermiştir. Haramlığı ise; Kitab ve Sünnet'in kesin bildirmesine bağlı olduğuna göre, şart tamamdır. Bundan elde edilen sonuç ve hüküm: Bununla, meşru bir vasıta bulununca, başka bir hükme ulaşmanın caiz oluşudur. Tabii buna, haramı helâl kılma anlamına böyle denemez… Öyleyse, bir kimsenin, boşanmış bir kadım, eski kocasına nikâhı helâl olsun diye nikahlaması caiz olur. Ancak, bu nikâh anında şart koşulmadıysa!.. Yine bir borçlu ödemeden âciz ise, alacaklının borçluya zekâtını verip, sonra onu borçlunun borcunun yerine geri alması caiz oulr.

Bu konuda İbnü'l-Kayyım'm itirazı dikkate değmez, Zira o, «Ameller niyyete göredir» prensibinden yürüyerek, o satış yapanın, meşru alışverişinin dışında birşeyi kasdederek hareket ettiğini; nikâh edenin de nikâhın meşruiyetinin dışında bir hedef güttüğünü, böylece de bâtıla bulaştığını iddia eder. Çünkü ona göre-, hüküm aslî gayesinden çıkmış da meşru olmayan bir duruma uygulanmıştır.

Bu iddiaya itibar edilmez diyoruz, çünkü: Hem Buhârî'nin naklettiğini zikrettiğimiz hadîs'e, hem de tamamen nass'a dayialı fıkhı kurallara tam tezad teşkil eder: Üstelik de İbnü'l-Kayyım, kendisini nakzediyor. Zira, Alâmü'l-Muvakkıin adlı kitabında bu bahsi işlerken tenakuzun garib ve şaşırtıcı bir örneğini sergiliyor. Şöyle ki, «Haram Hiyleler» diye adlandırdığı bazı durumların haramlıklarmı zemmederken lâfı öyle uzatıyor ve; şu anki mes'elenin sahih olduğuna kail olan imamları anlayışsızlıkla ittihamda o derece mübalâğa ediyor ki, onların kıyamet günü huzur~u ilâhide çok çetin azaba uğrayacaklarını da savunuyor. Ondan sonra birkaç sayfa geçiyor geçiniyor, adam dönüp «sahih olan hiyîe-i şer'iyyeler»den bahs açıyor. Sanki imamları bu konuda yalanlayan ve bunca lâfı eden o değilmiş[35]!

Nihayet bu gazvede iki de mühim olan var ki herbiri sahih hadislerle sabit ve Allah'ın,

Muhammed (s.a.v.)‘i te’yid ettiği büyük hârika ve mucizelerdendir.

Birisi: Hz. Ali (r.a.)‘nin gözlerinin tedavisidir. Resûlullah (s.a.v.) üfleyince gözlerinde hiçbir ağrı yokmuş gibi sapasağlam olmuştur.

İkincisi ise: Koyun etini yemek istediği an, Cenâb-ı Hakk’ın. ona etin zehirli olduğunu vahyetmesidir. Bişr bin el-Berâ‘nın, Resûlullah, et zehirdir deyinceye kadar bir lokma yutuvermesi ise ilâhî kazanın yerini bulmasıdır. Bu onun hükmüdür. Ama Nebi’sini koruma hususu ayrı bir keyfiyet. Esasen fazla söze hacet yok. Çünkü: Cenâb-ı Hakk’ın, «Seni Allah muhakkak insanların şerrinden koruyacaktır» diye va’di var. Burada da onu tahsis edip, o hiyleden, va’di üzere korumuştur.

Yine demiştik ki; râviler, o kadının müslüman olup olmadığında ihtilâf etmişlerdir. Zühri ve benzerlerinin kesin bildirdikleri üzere galib re’ye göre müslüman oldu, onun için de Resûlullah (s.a.v.) onu katletmedi. Müslim’in nakli de böyledir.

Yine Yahudilerin, Hayber’de kalarak orada ziraata devam ettikleri ve mahsulün yarışma sâhib oldukları hususu var. Bu da Hz. Ömer’in hilâfeti dönemine kadar böyle sürmüştür. Onun döneminde Ensâr’dan birini öldürdüler. Abdullah îbn Ömer’e de düşmanlık gösterip ellerini bağladılar. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) halka ilân etti: -Resûlullah (s.a.v.) Hayber’de çalışmak üzere, dilediği anda çıkarmak şartıyla yahudilerle ortaklık yapmıştı. Şu an onlar, Abdullah Ibn Ömer’e saldırıp ellerini bağladılar, bunu duydunuz. Daha önce de Ensârdan birini öldürmekle bu düşmanlıklarını açığa vurmuşlardı. Şübheslz bu iki kötülüğü yapanlar onların adamlarıdır. Kimin malı varsa başına gidip sahip olsun. Çünkü ben Yahudileri oradan süreceğim!…»

Arap yarımadasından Yahudilerin temizlenişi böylece tamamlandı. Eğer düşmanlık ve hakka karşı başkaldırmaları olmasa, sürülmez ve çıkarılmazlardı. Ama yeryüzü Allah’ın mülküdür. Kullarından dilediğine verir. Sonuç ise müttakî olanlarındır. [36]

3- Kabilelere Gönderilen Seriyyeler Ve Hükümdarlara Yazılan Mektuplar

Bundan sonra da artık Resûlullah (s.a.v.), Arap yarımadasının muhtelif bölgelerinde yaşıyan kabileleri İslâm’a da’vet için küçük askeri müfrezeler göndermeye başladı. Bu seriyyeler, İslâm’a da’vet ettikleri kabileler da’vete uymazlarsa savaş açıyorlardı.

Bu seriyyeler, Hicretin yedinci senesinde başlamıştı. Sayısı on’u bulan seriyyeleri Resûlullah (s.a.v.) her seferinde sahabeden birinin kumandasında çıkarmıştı. İşte tam bu esnada da Resûlullah (s.a.v.) çevredeki büyük devlet başkanları dahil çeşitli beyliklerin reislerine mektuplar göndererek, hâlen üzerinde bulundukları dinin bâtıl olduğunu ve İslâm’a girmeleri gerektiğini belirtiyordu.

İbn Sa’d, «Tabakalında şöyle nakleder: Resûlullah (s.a.v.) altıncı yıl Zilhicce ayında, Hudeybiye’den dönünce, bazı meliklere elçiler gönderip onları İslâm’a da’vet etti. Aynı zamanda onlara mektuplar yazdı. O zaman dendi ki, yâ Resûlâllah, melikler mühürsüz mektupları okumazlar. Bunun üzerine O da bir yüzük yaptırıp onu mühür olarak kullandı. Gümüşten yapılan mührün üstünde üç satır hâlinde «Muhammedün Resûlullah»; Allah’ın elçisi Muhammed yazılıydı. Mektupları da bununla mühürle misti. Bir günde altı kişi çıkarmıştı yola. Tarih olarak yedinci hicret yılı ve Muharrem ayı idi. Gönderilen elçilerin

hepsi de gittiği milletin dilini biliyor ve konuşuyordu.

Re sulu İlah'in ilk elçisinin «Amr bin Ummeye ed-Damrİ» olduğu biliniyor. Bu zât Necaşi'ye gönderildi. O da mektubu alınca tahtından inmiş, mektubu yüzüne sürerek, tevazu (ve peygambere saygı) anlamına yere oturmuştur. Daha sonra da, şehadet getirip Hakk'ı kabul etmiş ve şöyle demişti: «Eğer gücüm yetse onun yanına giderdim[37]».

Resûlullah (s.a.v.), Dıhye bin Halife el-Kelbi'yi de Bizans İmparatoru Herakl'a göndermişti. Dıhye, Resûlullah (s.a.v.)'in mektubunu, Basra reisine verdi. O da mektubu Herakl'a iletti. İmparator okudu. Mektubun başında «Bismillâhirrahmânirrahim» vardı. «Allah Resulü Muhammed'den Rumların büyüğü Herakl'a» diye başlıyordu söze. Ve şöyle devam ediyordu: «Selâm hidâyete gelenlere olsun, îmdi ben seni İslâm nizamına da'vet ediyorum, (islâm'ın çağrısını sana ulaştırıyorum) müsluman olursan kurtulursun, islâm'a girersen Allah sana iki kat ecir verecektir; yüz çevirirsen bütün tebanın günahını da yüklenmiş olacaksın[38]» «Ey ehl-i Kitab, gelin aramızda müşterek olan bir prensipte birleşelim: Bu artık Allah'tan başkasına tapmamak, O'na hiçbir şeyi şerik koşmamak, Allah'ı bırakıp birbirimizi ilâh saymamaktan ibarettir. Buna rağmen yüz çevirirseniz, şâhid olun ki; biz müslümanız, öyle kalacağız[39]».

İbn Sa'd'ın Tabakat'ında kaydettiğine göre: Herakl mektubu okuduktan sonra, çevresindeki ileri gelen topluluğa şöyle konuştu: Ey Rumlar! Siz kurtuluş ve şahsiyete erip Meryem oğlu isa'nın talimatına sadık kalarak mülkünüzün elinizde kalmasını ister misiniz? Rumlar ise: Ey Melik, bu ne demek oluyor? diye sordular. O da: Yâni şu Araplar içinde zuhur eden peygambere uymanızı istiyorum!..

Denir ki: Yaban eşekleri gibi homurdanarak cevab verdiler. Haç çıkararak isyan gösterisi yaptılar. Herakl bunu görünce, onlardan ümidini kestiği gibi, kendi mülk ve hayatından korktu. Onları susturdu ve şöyle bir rol gösterdi: Ben sizi denemek ve dinimlzdeki samimiyet ve ciddiyetinizi anlamak istedim dedi. Şimdi sizin bu takvanızı görünce memnun oldum deyince, ona yine secde ettiler.

Yine Besûlullah (s.a/vO, Abdullah bin Hazâka es-Se\imi'yi, Kîs-râ'yı İslâm'a da'vet için yollamıştı. Onunla da, ona bir mektup göndermişti. Der ki, mektubu kendisine verdim. Onu okuttu ve yırtıp attı. Bu haber Resûlullah (s.a.v.)'a ulaşınca; «Allah onun yurdunu parçalasın» buyurdu. Kisrâ'ya gelince o, o an Yemen'de hâkim olup, kendisine bağlılığı olan Bâzan'a bir mektup yazarak, iki güçlü kişi gönderip peygamberlik iddia eden o zâtı yakalatıp bana gönder diye emir verdi. Bâzan da iki güçlü adam gönderdi. Ellerine bir de mektup verip Resûlullah (s.a.v.)'a gönderdi. Adamlar Medine'ye gelip mektubu takdim ettiler. Resûlullah (s.a.v.) bu olay karşısında gülümseyerek, «-Bugün gidip dinlenin de, yarın gelin size ne düşündüğümü bildireyim» buyurdu. Ertesi gün adamlar gelince: Siz reisinize benden şu haberi iletin: Benim Rabbim onun Rabbinin canım bu gecenin yedinci Saatinde aldı. .» îbn Sa'd der ki: Bu tarih tam, yedinci Hicret yılı Cemâdiye'1-Ulâ onuncu salı gecesiydi. «Allah (te-bâreke ve teâlâ), oğlu Şirûyeh'i musallat kıldı ve oğlu onu öldürdü». Onlar bu haberi Bâzan'a ulaştırınca Bâzan Yemenlilerle birlikte müslüman oldu. [40]

Resûlullah (s.a.v.), Haris İbn Âmir el-Ezdi'yi de, Busra Meliki ve Rumların taraflısı bulunan Şurahbil bin Amr ei-Gassârü'ye göndermişti. Şurahbil, elçiyi hapsetti. Sonra da

öldürttü. Denir ki; Re-sûlullah'ın elçisini başka öldüren olmadı[41].

Yine Resûlullah (s.a.v.) daha birçok elçi ve mektuplar yolladı; Arap kabilelerine ve meliklerine. Onlardan birçoğu müslüman oldu. Bazısı inat etti… Ama aynı yıl da Resûlullah'a çeşitli kabilelerden elçiler gelmeye başlamıştı.

Çeşitli yerlerden gelen bu hey'etler, müslüman olduklarını ve Allah'ın dinine girdiklerini ilân ediyorlardı. Yine bu esnada Hâlid bin Velid ile Amr bin Âs gibi Arap ileri gelenleri de vardı.

îbn îshâk'ın Amr bin Âs'tan nakline göre, Amr şöyle der; «Ben Resûlullah'a gitmek üzere yola çıkmıştım. Hâlid bin Velid'e rastladım. -Bu Mekke fethinden önceydi-. O da Mekke'den ayrılıp gidiyordu. Ben: Ey Ebâ Süleyman, nereye böyle, diye sordum. Doğrusu, ben ölünceye kadar kaydıyla müslüman olmak niyeti ile gidiyorum diye cevab verdi. Eh ben de sırf bu maksadla yola çıktım, deyince beraberce gitmeye karar verdik. Hâlid önce girdi ve müslümanlığmı bildirip kurtuldu. Sonra ben yaklaştım ve biat ettim». [42]

Dersler Ve İbretler

Yeni Devrenin İlkeleri: Resûlullah (s.a.v.)'m kabileler arasına gönderdiği seriyyeler ve elçiler eliyle muhtelif kabile reisleri ve dünya devletlerine gönderdiği mektuplar; Resûlullah (s.a.v.)'m hayatı boyu sürdürdüğü da'vetin bu yeni merhalesine âit özelliklerin sadece bir bölümünü teşkil eder. Eskisinden ayrılan yönler; Hicretle başlayıp, Hudeybiye'ye kadar süregelen da'vet dönemi; dediğimiz gibi savunma özelliği tadıyordu. Ve islâm'a çağırmın kıyam yönünden en mühim devresidir.

Bu dönemde Resûlullah'ın baskın veya doğrudan herhangi bir kabileye savaş açma tarzında bir girişimi vaki değildir. Yine bir kabile üzerine bir müfreze gönderip İslâm'a da'vet ettiği; onlar da yüz çevirince savaş açtırdığı görülmemişti.

Hudeybiye olayı ile, müslüman Medinelilerle müşrik Mekkeli-ler arasında ister istemez banş olunca, müslümanların gönlü itminan bulup, Kureyş'in fitne ve engelinden de halâs olunca, Resûlullah (s.a.v.} artık; tebliğ ve tatbiki için gönderildiği İslâm şeriat ve ahkâmının yeni bir dönemine girmiş oldu. Bu merhale, ise tabii kendilerine tebliğ ulaşıp, bu tebliği anladığı halde, kibirlenip, imandan çekinen, bunu da düşmanlık ve kiniyle açığa vuranlara karşı başlatılan savaş merhalesiydi…

Bu dönem, Resûlullah'ın Rabbiun da'vetini güç kullanarak ulaştırma dönemiydi. Bu dönem onun kavli ve fiili sünnetiyle bugüne kadar her asırda müslümanların ittifakıyle şer'i hüküm haline dönüştüğü merhale idi.

Fikir emperyalizminin aktörleri, bu dönemin mahiyetini müslümanların gözünden kaçırmak ve gizlemek girişimindedir. tslâm Şe-riatındaki cihada yönelik her fikir ve prensibi, müdafaa harbi esasına bağlayıp, düşmanlığı yok sayma eğilimindeler. İşte B. M. camiası bu teşebbüsün başıdır. Güya ezilmişlerden düşmanlık duygularını silmek emelindeler. Gelecekte artık hep savunma savaşının var olacağını savunurlar. B. M. olunca da Islâmî cihada ihtiyaç kalmadığını işlemeye çalışırlar.

Şurası apaçıktır ki; mes'eleyi saptırmak için girişilen bu hile, sırf - doğulu veya batılı - emperyalistlerin korkusu sonucudur. Ve bu korku da; yeniden müslümanların zihninde, Allah yolunda ci-had fikrinin uyanması endişesinden gelir. Bu oluverince de, ne kadar uzun sürerse sürsün, Avrupa medeniyetinin de yıkılıp gideceği korkusu ardından geliyor…

Zaten Avrupalının aklı İslâm ile kucaklaşmaya yatkın hale gelmiştir. Ona samimî bir çağrı ulaştırmak yetecektir. Ancak bu samimi ama dilinde hep kurban verme ve cihad terennüm eden çağrıyı nasıl karşılayacaktır? [43]

Bu Merhalenin Açılmasının Meşruiyet Hikmeti:

Şimdi sorulabilir: Müşrik veya mülhid kimselerin İslâm'a zorlanmasının hikmeti ne olabilir? Ve yirminci asrın aklı bu uygulamayı nasıl yorumlar? Cevabımız soru ile olabilir: Peki bir ferdin, bir devlete boyun eğerek onun nizam ve felsefesinin yükü altına girmesinin hikmeti nedir, bunca hürriyet teranelerine, eşitlik söylevlerine rağmen? Ferd bu hakları elde ettiği halde devlet mensuplarının yöneticiler ve yönetilenler olarak ayrılması ne anlama gelir? însan yeryüzünde Allah'ın da'vet ve hükmünü icra etmek için yaratıldı. Yaratılışın hikmeti budur. Ve âyet-i celiledeki hilâfet sözünden de bu mânâ kastedilir: «Rabbin meleklere, ben yeryüzünde bir halife yaratacağım dediği zaman ..»

Bu devletin felsefesi tek olan Allah'a ubûdiyyet gerçeği üzerine kurulmuştur. Ve bu nizam, hâkimiyetin sırf Allah'a mahsus olduğunun kavranmasıyla kaimdir. Çünkü o insanın da, ötekilerin de tek sahibidir. Yeri göğü ayakta tutan ancak O'dur.

Peki, Allah'ın kölelerinin elindeki bir devlete, emri altındakile-ri, kendi prensip hüküm ve yönetim biçimi olarak reva gördüklerine uymaya zorlama hakkı tanınması nasıl kavranacaktır?… Üstelik, onların hepsinin yaratıcısı da, onları kendi saltanatına boyun eğdirme veya kendi din ilkelerine yöneltmeye zorlama hakkından mahrum kalsın. Bu nasıl anlaşılacaktır?

însan, yeryüzünde Allah'ın, emir ve hükümlerini uygulamakla mükellef halifesi olduğuna göre, kendi hüküm ve saltanatına ita-ata zorlama, dinini benimsemiş insandan başkası vasıtasıyla gerçekleşecek midir? Çünkü o kişiler: Allah'ın dinine girip O'na söz vermiş, O'nun yolunda mal ve canını fedaya karar vermiştir. Yaratılışının gayesi olarak İslâm toplumunu böyle ikame edecektir.

Bu nokta kavrandıktan sonra artık yirminci asırda akılların bunu anlamak istemeyişi ve hazmedememesi önemsiz kalır. Çünkü bu cinsten birtakım kafaların bulunması tabiidir, islâm şuurunu sürekli yozlaştırmak, uyutucu, uyuşturucu görüşleri şırınga etmek isteyen kötü niyetli, ya da karışık kafalı birtakım fikir bozguncusu insan tipleri her ülkede bulunduğu sürece… Ve zaten onların .insan hürriyeti üzerinde, göründükleri kadar bir istek ve hassasiyetleri de mevcut olamaz… Kendilerini ve milletlerini sürekli aldatıp duran şu heriflerin nazarında hürriyetin ne önem taşıdığım kavrayabilsemL Çünkü, hep İslâm'ı ters yorar ve yalancı bir kılık kazandırırlar. Müslümanları da hep vadilerde deve ve koyunlarla hayat süren zavallılar olarak tanımak ve tanıtmak isterler. Ve böylece de, onların islâm'ı gerçeğiyle kavramasını önler, onları örümcek ağı içinde mahpus, savunmasız kalsın isterler. Maksad halkları da İslâm'ı tanımasın ve gerçeğini anlayıp ona

bağlanmasın, o dine girmesin. Ve sonuç olarak, emperyalist terör rejimleri insanların üzerine en alçak baskı düzenlerini oturtsun.

0 halde b ze düşenin her halükârda, İslâm da'vetine akıllıca en uygun ölçüde nasihat ve tartışmayla devam olduğu hususunu gözden kaçırmamaktır. Ve bunun geçici bir iş olmadığını da bilmeliyiz. Bu da'vet problemini gerçeğiyle kavradıkça da müslümanlar, fıtrat dini, değişmez kanun olduğunu daha iyi anlayacak ve insanlık hangi milletten olursa olsun kaybettiği değerlerini ve şahsiyetlerini bu dinde bulacaktır. Buna karşı çıkan sadece kalbi kararmışlar kalacak. Bu da onların İslâm'a karşı içlerinde besledikleri kinin delili olacak.

Yine kavramak zorundasın ki; yukarıda bahsettiğimiz zorlama; sadece mulh.'d, müşrik ve mürtecilere has uygulamadır. Kitab ehline ise bilindiği gibi sadece, fslâm nizamına boyun eğmesi yeterlidir.

Şu bakımdan ki; onların Allah'a inanmış olmaları, müslüman-larla hemhal olup, onlarla birarada yaşamaları, onları gün olup uyaracak, gerçek doğrunun ne olduğunu tanıyıp, akidelerinin düzelmesini sağlayacnktır.

Resûlullah (s.a.v.)'ın melik ve reislere gönderdiği mektupların ihtiva ettiği savısız hükümleri de şöylece toparlayalım:

1- Resûlullah (s.a.v.)'ın vazifelendirmiş olduğu da'vet topye-kûn insanlığadır. Belli bir millete veya sınıfa değil. Zira onun risâleti tüm insanlığa göredir. Irki, milli, bölgesel bir yanı yoktur. O yüzden Resûlullah (s.a.v.) bu çağrışım, o gün için yeryüzünde hâkim devlet başkanları ve beyliklerin reislerinden hiçbirini ayırmadan hepsine yöneltmiştir. Nitekim Enes (r.a.)'in rivayetine göre o Kisrâ'ya, Kayser'e, Necaşî'ye ve her yetki sahibi emire mektup gönderip Allah'ın uyarısına çağırmıştır.

2- Herakl'ın ve İsâ (a.s.)'nın dini üzere olduklarını zanneden etbaınm durumu da şunu gösterse gerekı Onlar, bütün ehli kitabın da gördüğü gibi Hakk'a karşı çıkıp bâtılda direnmekteler. Aslında, tâklid ve taassublu hayâllerinde bir d'.n icad etmişler, artık tutundukları şeyin bâtıl mı, hak mı olduğuna bakmıyorlar bile. Yâni onların yaptıkları, onların şahsiyet ve milli geleneklerinin din biçimindeki görüntüsüdür. Buna karşı Herakl'ın gerçek mevkii ise, başlangıçta onur verici görünse de esasta, onların inandığına inanır görünüp, saltanat ve hükmünü devam ettirmek oluyor. Bu tezgâhladığı oyun ise, bir denemedir. Ve onların nabzını yoklamaktan ibarettir. Halk ve çevresi neye razı ise ve kendi mevkiini neyle koruyacaksa önemli olan odur. (Din tebeddül edebilir…)

3- ResûluUah (s.a.v.)'ın buradaki uygulaması, mühür kullanmanın meşruiyetini belirttiği gibi, mührün (yuzukî gümüşten olduğunu da gösteriyor. Aynı zamanda sahibinin isminin nakşedilmesi-nin şeriata uygunluğuna da delâlet ediyor. Buradan birçok ulema, tıpkı Resûlullah (s.a.v.)'m yaptığı gibi parmağa yüzük takmanın mubah olduğuna ve bunun da küçük parmak olduğuna istidlal etmişlerdir.

4- Yine O'nun (s.a.v.) uygulaması gösteriyor ki; müslümanlar, hangi vasıta ve imkanla olursa olsun dünyanın her köşesinde İslâm da'vetini yaymak zorundadırlar. Bu sebeblerden en önemlisi de İslâm'a çağrılan milletlerin kendi dillerini bilerek onlara da'veti o dil ile ulaştırmak; ahkâm ve prensipleri böylece o dillere tercüme etmektir[44]. Gerçekten de görüyoruz, Resûlullah (s.a.v.)'in bir günde çıkardığı altı elçinin herbiri gideceği ve tsîâm'ı tebliğ edeceği devlet reisinin dilini, o milletin dilini biliyordu. Yne

O'nun (s.a.v.) ameli, az bir düşünceyle anlaşılır ki, herşeyden önce müslümanlar İslâm da'vetine âit sorumluluğu içîerindp duyup aralarında pekiştireceklerini ifade eder. Yâni önce islâm nizamını hayatlarında tatbik ederek bunda büyük bir merhale kat'ettikten, hâl ve tavırlarını iyice düzelttikten sonra, sıra ikinci ödeve gelir. Haniya, Resûlullah (s.a. v.) bundan önce de b'rçok sahabesini bazı devlet başkanlarına elçi olarak gönderebilirdi. Ama söylediğimiz şekilde birinci vazifeyi tecâvüz etmiş olmak vardı. Yâni iyi anlamamız lâzım ki: müslümamn, bir başkasını İslâm'a çağırmasının en ilk ve esas şartı kendi nefsini tam İslâm'a uygun hâle sokmasıdır. Çünkü baştan beri arar durur, uyacağı örnek, yol ve ahlâk tarzını. Ama onun canlı örneğini görmeyi de başta ister. Yâni, bugünün müslümanı gerçekten Islâmî şeref ve haysiyetlerini koruyup onu uygulasalar, prensip ve hükümlerine hakkıyla uysalar, bu hak nurunun huzmeleri cahil Afrika'yı da, Avrupa'yı da tamamen aydınlatmıştı.

Bu elçi ve mektup gönderme olayı yukarıda geçtiği üzere, yedinci hicret yılındaydı. Yâni fetihten önce. Bu tesbit edilen tarihde bütün siyer uleması da ittifak etmişler. Buhârî'nin sahîhindeki yorumu bunu değiştirmez. Orada Resûluüah (s.a.v.)'in mektup göndermesinin Tebük gazasından sonra olduğu haber verilir ki; bu hâdisenin ancak dokuzuncu yılda olduğuna götürür akh…

Ibn Hâcer der ki: Bu iki kavlin ortalaması şöyle olabilir: Re-sûlullah (s.a.v.), Kayser'e iki kere mektup yazmış olmalı. İkincisinin açıklaması İmam Ahmed'in Müsned'inde geçer. Aynı şekilde Ne-caşi'ye de iki mektup yazmış olabiLr. Birincisi müslüman olmuş ve öldüğünde de gıyabi cenaze namazım Resûlullah (s.a.v.) kılmıştı. İkinci Necâşî ise kâfirdi. [45]

4- Umretut-Kaza

Resûlullah (s.a.v.) yedinci yılın Zilkade ayında Mekke'ye doğru yola çıktı. Yâni bir yıl önce müşriklerin, kendisini oraya girmekten engellediği şehre. Umresini kaza edecekti. îbn Sa'd'ın Tabakat'ın-da anlattığına göre, Resûlullah (s.a.v.) ile umre yapanların sayısı iki bindi. Bu tabiî, Hudeybiye'de bulunanlarla sonradan katılanların toplamıdır.

Bu seferden sadece vefat eden veya Hayber savaşında şehid olanlar geri kalmış oldu[46].

Îbn Ishâk ise; «Kureyşliler kendi aralarında şöyle dedikodu yapıyordu: Muhammed (sav) ve ashabı, sıkıntı ve zorluk içindeymiş» diyor.

Bu yüzden müşrikler, Dârü'n-Nedve önünde top1 anıp müslüman-larm durumunu gözetlemeye başladılar. Resûlullah (s.a.v.) Mescid-i Haram'a girince, omuzundaki örtüyü sıyırıp sağ pazusunu dışarı çıkardı ve şöyle seslendi: Allah şu adamlara kendisini güçlü gösteren her kişiye rahmet eder. Sonra da (Hacer-i Esved) rüknünü istilâm edip hızlı sert yürüyüşle tavafa başladı. Ashabı da öylece yürüyordu. Üç şavt böylece (Hervele) yaptı. Öbürlerinde ise normal yürüdü… îbn îshâk'a göre îbn Abbas şöyle konuşuyordu. Bazı kimseler zanneder ki, Resûlullah (s.a.v.) pm bunu böyle yapması sadece Kureyş'ten gelen söylentilerine bir cevab mahiyetindeydi. Umumi bir sünnet değildi. Halbuki Resûlullah (s.a.v.)'m bunu yapmasının hikmeti, Veda Haccı esnasında anlaşıldı ve müekked sünnet

olduğu kesinleşti[47].

Resûlullah (s.a.v.) bu esnada Meymûne binti Haris ile evlendi. Rivayete göre nikâh akdini ihramlı iken yaptı. Bazıları ise, ihramdan çıktıktan sonra akid yapıldı der. Meymûne (r.a.)'yi Resûlullah ile evlendiren (veya nikahlayan) da onun bacısı Ümmü'1-Fadl'ın kocası bulunan, Abbas bin Abdülmuttalib idi[48].

Resûlullah (s.a.v.)'ın Mekke'deki üç günlük ikameti bitip, (barıştaki Kureyş'In tanıdığı süre dolunca) Kureyş hey'eti Hz. Ali (r.a.) '-ye müracaat edip: Ey Ali, artık efendine söyle, müddet dolmuştur, çıkın Mekke'den dediler. Resûlullah (s.a.v.) yola çıktı".

Resûlullah, Medine yolunda Ten'im yakınında «Şerif» denilen mevkide konaklayıp, Hz. Meymûne (r.a.) ile gerdeğe girdi. Daha sonra yola çıkıldı ve Zilhicce'de Medine'ye varıldı. [49]

Dersler Ve İbretler

Bu umre, Resûlullah (s.a.v.)'in doğru söylediğinin Cenâb-ı Hak tarafından tasdiki, O'nu ve ashabını, Mekke'ye ulaştırıp Beyt'ini tavaf ettirecek, izhâr buyurduğu te'yki ve desteği diye tanımlanır. Nitekim gördük ki; Hudeybiye gününde Hz. Ömer (r.a.) şöyle soru tevcih ediyordu. Resûlullah (s.a.v.)'a:

— «Sen değil miydin peki; bizim gelip Kabe'yi tavaf edeceğimizi söyleyen?[50] O da cevab veriyordu:

— «Peki, ben size bu sene geleceksiniz, yapacaksınız dedim mi?» Ömer:

— «Hayır», diyor. O tekrar:

— «O halde sen mutlaka gelip tavaf edeceksin, böyle bil», diye bağlıyordu.

îşte bu, Resûlullah (s.av.)'m va'dinin doğrul anına siydi. Nitekim, Allah (c.c.) da, kulunu bu va'dinden ötürü, şu kelâmıyla ayrıca doğruluyor: «Allah, Resûlü'nün rü'yasım Hak olarak tasdik ediyor ki; mutlaka siz Mescid-i Haram'a, inşâallah emniyet içinde girip, endişesizce tavafla, traş olup veya saçınızı kısaltacaksınız. O, sizin bilmediğinizi bilir Daha bunun ötesinde apaçık bir fetih verecek[51]».

Yine bu umre, hemen ardından gelen Büyük Fetih için bir giriş ve ilk adım oldu.

Aynı zamanda bu umreye iştirak eden Ensâr ve Muhacir kalabalığı, her davranışında; tavafta, sa'yde ve öbür menâsikde Resûlul-lah'a istekle uyuyor, onun çevresinde neş'e ve yiğitlik dolu davranışlarıyla, hiç de müşriklerin düşünüp beklediği hastalık, gevşeklik gibi bir görüntü vermiyorlardı… Bu yüzden müşriklerin yüreğine korku saldılar, Çünkü onlar, ashabın, Yesribin iklimi gereği sıtma v.s. gibi hastalıklara yakalanıp, çeşitli imkânsızlıklarla hayli yıpranmış olduklarını sanıyorlar ve dedikodusunu yapıyorlardı… [52]

Müslim, İbn Abbas'tan rivayet eder ki:

Müşrikler, müslümanların Kabe çevresinde «Remel» yaptığını (sert adımlarla dik dik yürüdüklerini), sa'yde de aynı canlılığı taşıdıklarını görünce, birbirlerine : Bunlar mı, bizim sıtmadan perişan olduğunu sandığımız kimseler?… Bunlar ceylân gibi zıplıyorlar, o kadar çevikmisler[53].

Hâsılı tamamlanmış şekliyle bir bütün olarak, bu umre, müşriklerin gönlüne öyle bir oturdu ki; âdeta Mekke fethinin kolay ve savaşsız gerçekleşmesine zemin hazırladı.

Şimdi biz bu «Umretü'l-Kazâ»'dan neler alırız, ona bakalım:

1- Tavafın İlk üç şavtmda, sağ omuzu dışarıda bırakacak şekilde ihramı koltuk altından bürünmek (Iztıba) ve sert adımlarla hızlı yürüme (Hervele)'nin; bu anda Resûlullah (s.a.v.)'a uymak bakımından müstehab olduğu.

Bunun müstehab oluşu şuna bağlı tabiî: Tavafı sa'y izliyorsa, o tavafta «remel» yapılmışsa bu da müstehab olur. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) böyle yapmıştı. Iztıba ise, ihramın bir ucunu sağ koltuk altından, ikinci ucunu ise sol omuzun üstünden örtülmesidir ve bu aynı zamanda Safa ile Merve arasında sa'y anında iki nişan arasında, ittlbâan sünnet olur…

2- Bazı fakihler, hac veya umre anında ihramh iken nikâh kıymanın caiz olduğuna kanaat ettiler. Dayanakları da, yukarıda naklettiğimiz rivayete göre; Resûlullah (s.a.v.)'in Meymûne (r.a.) ile ihramh olarak nikâhlandığıdır. Ama fakihlerin büyük bir grubuna göre ise; ihramhmn ister bizzat, ister vekâleten nikâh yaptırması mutlak mânâda câ'z olmaz. Hanefiler ise, ihramlınm veli olarak da, ihramh olmayan biri adına nikâh kıyamıyacağı kanaatındadır.

tşte böylece Resûluîlah (s.av.)'ın, umre ve bir de hac yaptığı biliniyor. Müslim'in Enes (r.a.)'den senediyle naklettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) bütün umreleri Zilkade'de yaptı. Sadece, hac anındaki umresi ise, hac mevsiminde oldu: Hudeyblye umresi Zilkade'de, ondan sonraki sene yaptığı (Umretü'1-Kazâ) umre Zilkade'de, Ca'-râneden dönüşte yaptığı umre, Huneyn ganimetlerini taksim için dönüşteki umresi de Zilkade'de, son umresi ise Veda Haccı'na gittiğinde yaptı ki, bu Zilhicce'dir, tabii ..[54]

5- Mûte Muharebesi

Hicretin sekizinci senesi, Cemâziye'l-Evvel ayında Mûte'ye sefer oldu. Mûte, Şam bölgesinde bir kasabaydı. Bugün «Kerk» diye anılan, bir yayla, konak yeri…

Bu gazvenin sebebi ise; yukarıda bahsi geçen Busra Meliki'ne Resûlullah'ın elçi olarak gönderilen Hârls bin Âmir el-Ezdi'nin öl-dürülmesiydi. Bunca elçisinden hiçbiri de böyle öldürülmemişti. O, halkı Şama karşı çıkışa da'vet etti. Ve bir anda, üçbin savaşçı müslüman, Mûte'ye gazaya gitmek isteği ile toplanıvermişti

Resûlullah (s.a.v.) bu savaşa b.zzat katılmadı. O yüzden bu sefere esasen gazve değil, «seriyye» denir Ancak, bu savaşa katılan müslümanların sayısının çokluğu ve savaşın da son derece önemli oluşu sebebiyle siyer ulemasının hemen hepsi «gazve» demişlerdir.

Resûlullah savaşçılara: «Emiriniz, Zeyd bin Hârise'dir. O şe-hid olursa Ca'fer bin Ebi Tâlib, o da şehid olursa Abdullah bin Re-vaha olacak, o da şehid olursa artık halk kimi

dilerse onu başına geçirsin[55]».

Ve Resûlullah (s.a.v.) müslümanlara, oraya varınca ilk iş olarak onları islâm'a da'vet etmeyi tavsiye etti. Kabul ederlerse ne âlâ. Yoksa Allah'a sığınıp onlarla savaşın diye tenbihledi.

Ibn îshâk der ki; Resûlullah (s.a.v.) ve sahabesi Cr.a.J, müslü-man orduyu ve komutanlarını Medine dışına Veda tepesine kadar uğurladılar. Bu esnada, Abdullah bin Revaha ağladı. Niçin ağladığım sordular. O, vallahi ben ne dünya sevgisinden, ne de sizden ayrıldığıma ağlıyor değilim. Fakat Resûlullah'tan işitmiştim; Kita-bullah'tan okuduğu şu âyette cehennem anlatılıyordu: -Sizden, cehenneme uğramıyacak yoktur. Bu Rabbinin kendine zaruri olarak yapmayı vâcib kıldığı gerçek[56]» Eh ben kestiremiyorum ki, oraya uğradıktan sonra nasıl geriye dönebilirim… Onlar yürürken, arkalarından müslümanlar sizi Allah korusun, size sâhib olup, sağ selâmet bize kavuştursun diye seslenip duâ ettiler. Bunun üzerine (İslâm şâiri) Abdullah bin Bevaha şöyle bir şiirle cevab verdi;

-Ancak, ben Rahman (olan Allah'tan) mağfiret dilerim.

Kanlar fışkırtan keskin kılıç darbesiyle,

Ya da ciğerleri parçalayan bir kargı saplamasıyla

ŞEHİD OLMAK…

Kabrime uğrayanlar…

Allah bu bahadırı doğruya yöneltmiş de, o da

Dosdoğru yolu bulmuş desinler».

Daha Medine'den ayrılınca düşman onların kendileri üzerine yürüyüşlerini öğrenmişti. Toplanıp karşı çıktılar. Herakl yüzbinden fazla Rum savaşçı toplamıştı onlara. Ayrıca Şurahbil bin Amr de yüzb'n kişi toplamıştı; Lâhm, Cüzam, Kayn ve Behra kabilelerinden…

Müslümanlar da bu karşı hazırlığı haber alınca, Maan mevkiinde iki gece konaklayıp mes'eleyi enine boyuna düşünüp müzakere ettiler: Durumu Resûlullah (s.a.v.)'a mektupla bildirip, düşmanın miktarını bildirelim diyenler oldu. Abdullah İbn Revana ise onların hamaset duygularını harekete geçirecek şeylerle onlara cesaret verip teşvik etti: «Ey kavm, vallahi şu anda pek istekli görünmediğiniz, aslında kavuşmak için yola çıktığınız şeydir, şehidliktir» dedi. Zaten biz insanlarla, ne sayı, ne kuvvet, ne binek çokluğuna güvenerek çarpışmıyoruz. O halde yürüyün ileri ve iki şereften birine ulaşın; zafer veya şehadet…

Müslümanlar «Kerk- dolaylarında düşmanla karşı karşıya geldiler. Düşman öyle hazırlıklıydı ki; sayı, silâh ve malzemece kimse o güne kadar bu çapa ulaşmamıştır.

Çarpışmayı Zeyd bin Harise başlattı. Sancağı çekti ve müslümanlar da birlikte çarpıştılar. Nihayet Zeyd (r.a.) birçok mızrak darbesi alarak şehıd olunca, sancağı Ca'fer bin Ebî Tâlib aldı. O da çarpıştı, ağır yaralar aldı. Öyle ki savaş sarhoşluğuyla atından inip yaya olarak çarpışmaya başladı Savaşın en kızgın anında da o, şöylece recezler söylüyor, müslümanları gayrete getiriyordu:

«Cennet ve ona yaklaşmak ne hoş! İçkisi soğuk ve nefis, ‘

Rumlara gelince r um I arası sonu yaklaştı,

Kafir millet yabandır soyu.

O halde bana onları rastladıkça biçmek yaraşır.»

Allah ondan razı olsun, bu tarzda çarpıştı ve o da şehid oldu. Yere düşünce ruraun biri kılıcıyla parçaladı. Vücudunda elliden fazla darbe görüldü ki, hepsi de cephedendi. Arkadan hiç yara almadı. Onu müteakip sancağı Abdullah bin Revana aldı ki, o da şöyle

recezler söylüyordu :

«Ey nefis, ben seni boyun eğdirmeye and içtim, Ya boyun eğersin, yoksa zorla eğdiririm, Müslümanlar toplasmış (benim ölüme) ağlıyor. Ne hâl ki, sen hâlâ cennetten kaçar gibisin. Bunca yıl oldu sen hâlâ tatmin olmadın, Sen vücud testisinde bir damla değil misin?»

O da uzun çarpışma sonu şehid düştü (r.a.). Bunun üzerine ordu, Hz. Halid bin Velid (r.a.)'in komutanlığında ittifak etti. Ve böylece müşriklerle çarpışıp onları dağıttılar. Böylece fırsat bulup ordusunu toparladı ve Medine'ye döndü.

Buhârî'nin Eenes (r.a.)'den nakline göre Resûlullah (s.a.v.) daha haberci gelmeden, Zeyd, Ca'fer ve İbn Revaha'mn durumlarını halka bir bir haber verdi: Şöyle diyordu: Sancağı Zeyd aldı ve şehid oldu. Sonra Ca'fer aldı, o da şehid oldu. En son tbn Revaha aldı, o da şehid oldu, (gözleri yaşla dolu dolu idi). Şimdi de sancağı Allah'ın kılıçlarından bir kılıç aldı. Allah böylece onlara bir kapı açtı.

Görüldüğü gibi bu hadîs, en sonunda müslumanların ilâhî inayetle zafere erdiklerini gösteriyor. Bazı siyret râvilerinin iddia ettiği gibi müslümanlar rumları takib etmeyip, sadece yendikten sonra bununla yetinip yerlerinde kalmışlar. Sonra da derlenip toparlanıp, Medine'ye dönmüşlerdir, demek isterler. Tabu bu da Hâlid bin Velid'in harb dehasının bir eseridir…

Ibn Hâcer der ki: Mûsâ bin Ukbe'nin «Meğâzî»'sindeki en güvenilir meğâzi budur. Bulunan şu ifade: «…Sonra Abdullah bin Revaha aldı. Ve şehid oldu..» Bunun peşinden müslümanlar Hâlid bin Velid üzerinde anlaştılar Allah böylece düşmanları şaşırttı, müslümanlar üstün geldi.

İmam Ibn Kesir ise şöyle söylüyor: Bu nakilleri şöyle toparlayabiliriz. Hâlid bin Velid müslümanlan toplayıp geceyi geçirdi. Sabahleyin, askerin tertibini değiştirdi. Sağdakileri sola, soldakileri sağa geçirdi. Maksadı düşmanı şaşırtmak ve İslâm birliğine takviye kuvvetlerinin geldiği vehmini vermekti. Ve Hâlid onlara hücum edip, püskürttü. Ama onları takib etmedi, geri çekiUp, aldığı ganimetlerle yurduna döndü[57].

Medine'ye yaklaşınca da, Resûlullah (s.a.v.) onları karşıladı. Çocuklar koşarak orduyu karşılıyordu. Resûlullah, çocukları alıp terkinize bindirin, Ca'fer'in oğlunu da bana verin diye emretti. Ve Abdullah getirilince onu önüne oturttu. O esnada, halk orduya: Kaçaklar, Allah yolunda çarpışmaktan yüz çevirdiniz gibi lâflar ediyordu. Resûlullah (s.a.v.): «Hayır, onlar firari değil onlar kerrarîdir inşâallah[58]» buyurdu. [59]

Dersler Ve İbretler

insanı dehşete düşüren şey, bu savaşta müslumanların sayısı ile, Rum ve Arap müşriklerinin savaşçı sayısı arasındaki kıyas kabul etmez farklı durumdur. Olayın naklinden gördük ki: Rum ordusu ve onlarla beraber müşrik kabilelerin toplamı ikiyüz bini buluyordu. Ibn Ishâk.lbn Sa'd ve öbür siyer yazarlarının nakli bu tarzdadır. Halbuki, müslüman askerin sayısı üçbini geçmiyordu. Bunun anlamı şudur: Rum ordusu sayıca müslümanlarm elli katından fazlaya varmaktaydı.[60]

Buradaki oranlama şöyle görünür: Müslüman ordusu, topuğa varmayan ince bir su birikintisi, rum ordusu ise muazzam dalgalarıyla koca bir deniz… Müslüman ordunun nazik durumu böylece tasavvur edilebilir ancak.

Eh. buna ilâveten düşman ordusunun silâh ve teçhizatı, erzak ye giyimi, binek ve moral gücü, gurur ve ihtişamı da ayrı bir ordu demektir. Haniya, o gün müslümanlar fakr ve yoksulluk içinde, günleri aç geçtiği olurdu.[61]

Esas dehşet veren şey ise tabiî, bu koca ordu karşısında, içinde Resûlullah'ın da bulunmadığı bir küçük seriyyenin varlık göstermesi, direnmesi, asla dağılıp kaçmamasıdır. Başarı ile döndüler. Ve üstelik bu koca kitle müslümanların önünde bir harb nizamı bile gösteremiyor, üstüne çullanamıyor. Halbuki, islâm cemaatım ku-şatsa, öyle görünüyor ki; çepeçevre sardı mı bir çöl ortasında küçük çekirdek gibi kalırdı, siyah bir tarlada bir tane gibi.

Ve işin öbür yüzü de var. Müslümanların gösterdiği dayanıklılık. Dalga dalga gelen felâket seîi karşısında ilk komutanları ölüyor, ikinci ve üçüncüsü de gidiyor. Onlar âdeta şehadet kapısını açıyorlar, şevkle ona herbiri atılıyor Öyle ki koca ordusuna rağmen müşriklerin içine bu acaip atılış korku salıyor, tlâhi bir ürperti. Öyle ki zahiri hiçbir sebeb yok… Yerlerini bırakıp kaçıyorlar ve bu yüzden de sayısız âdem ölüyor.

Ama tabiî; Allah'a tam imanın, O'na güvenip, O'nun va'dine kesinkes bağlanmanın neleri başartacığını düşündüğümüzde şaşkınlığa, hayrete mahal kalmaz, hepsi dağılıp gider.

Ve esasen, müslüman ise, müslüman kişi için işin böyle olmaması dehşet verici ve şaşırtıcı olur. Yâni müslümanm böyle rakamlar, adedler, hesaplar zihnin; oyalamaz. Allah'ın va'di karşısında ona er-geç zafer vereceğine dair teminatı yönünden ya da ebedî ni'met-leriyle dolu cennet müjdesi karşısında müslümanı o tür şeyler en-terese etmez ki!.. Abdullah bbn Revaha'mn o boğuşmada söylediği gibi müslüman: «Sayılar veya güçler savaşmaz, o sadece Allah'ın lütfettiği bu mübarek dinle, onun verdiği şevkle güçlenip savaşır…»

Bu gazvenin bize taşıdığı dersler ve işaretlerin en keskinlerini de aşağıya özetle sıralıyoruz:

1- Resûlullah (s.a.v.)'ın bu sefer için tavsiye ettiği (komuta) usûlü şuna delâlet eder:

Bir îslâm halifesi veya devlet reisi bir kişiyi şartlı olarak müslümanların başına tâyin edebilir. Veya birkaç kişiyi birbirini takib edecek emirler de gösterebilir. Nitekim Resûlullah (s.a.v.); önce Zeyd, sonra Ca'fer, sonra Abdullah tbn Revana (r.a.)'nın komuta etmesini emretmişti… Ulema demiştir ki: Bu tarzda halife, emirler tâyin ederse, sahîh olan; hepsinin emirliklerinin ta başta kesinleşmiş olacağıdır. O an akidler tamamdır, ancak silsile-i merâtib şartıyla[62].

2- Resûlullah (s.a.v.)'ın bu tavsiyesi yine müslümanlann baş-lanna emir tâyininde re'y

belirtebileceğim de gösteriyor. Tabii reisleri yok olunca (ölür veya çekilirse) ya da halife onlara, birini seçme serbestisi verirse… Tahavİ der ki: -Bundan şu esas çıkar: Müslümanların emiri kaybolursa, o hazır oluncaya kadar, onun yerini tutacak bir kişiyi seçmeleri müslümanlara vazife olur.»

Tıpkı böyle do, bu tavsiye, daha Resûlullah (s.a.v.) sağ iken de müslümanlann içtihadda bulunabileceğine delâlet eder…

3- Görüldü ki; Resûlullah (s.a.v.) aradaki binlerce km. mesafeye rağmen hâllerini görüp, Zeyd, Ca'fer ve tbn Revaha'nm akıbetini gözlerinden yaş akarak haber verdi.

Bu, Cenâb-i Hakk'm, Resulü için arzı dürüp kısalttığını anlatır. Böylelikle Sam civarında çarpışan müslümanlann durumunu görecek hâle ulaştı. Ve sahabesine bir bir haber verdi. Bu da Allah'ın Hatbib (s.a.vJ'ûıe ikram ettiği sayısız hârikalardan biridir.

Aynı zamanda bu olay, onun sahabesine ne kadar sevgi ve şefkatle dolu olduğunu da anlatmaktadır. Öyle ya, sahâbesiyle otururken onlara bu şühedânın haberini anlatırken onu gözyaşıyla ağlatan neydi? Onun ağlaması azımsanamaz. Yine biliyoruz ki; onun ağlaması Allah'ın kazasına ve takdirine nza göstermemesi anlamına asla gelmez. Çünkü «Kalb hüzünlenir, göz yaşarır» buyurmuştur O. Bu artık Allanın hilkat anında insana aşıladığı merhamet ve hassasiyet tabiatının sonucudur.

4- Bu üç büyük şehidin hâlini bildiren (yâni O'nun Medine'de durumu anlatırken geçen ifadesi arasında) hadîsten Hâlid bin Ve-lid'in özel faziletini de alıyorum. Nitekim sözünün sonunda «nihayet sancağı, Allah'ın kılıçlarından bir kılıç aldı da, Allah onlara fethi müyesser kıldı.» Bu savaşta bir özellik de, Hâlid bin Velid'in ilk defa müslümanlann safında savaşa katılmasıydı. Çünkü onun İslâm'a gelişinin üzerinden çok zaman geçmemişti… Ve buradan Resûlullah (s.a.v.)'m Hâlid bin Velid (r.a.)'e Seyfullah: Allah'ın kılıcı lâkabım vermesini de anlamış oluyoruz.

Bu savaşta Hâlid bin Velid, son derece ciddi bir denemeden geçmiş oluyordu aynı zamanda. İmtihanı üstün basan ile kazanmıştı da. Buhârî'nin kendisinden rivayetine göre der ki; O Mûte gününde elinde tam dokuz kılıç kınlmıştı… îbn Hâcer de der ki: Bu hadis, müslümanlann o günde müşriklerle çok uzun çarpıştıklarını açıkça gösterir.İmdi, Müslüman ordu Medine'ye dönünce halkın: «Kaçaklar, Allah yolunda savaşmaktan kaçtınız» şeklindeki ithamları ise, sadece rumları yendikleri halde onları takip edip imha etmemiş olmaları yüzündendir. Ve savaştıkları toprakları elde tutmayıp, eski halinde bırakıp dönmelerinden ötürüydü. Halbuki, öbür gazvelerde tutum bu değildi. Ama Hâlid bununla yetinip, orduyu nizamlı şekilde geriye çekip Medine'ye döndü. Esasen bu, görüldüğü üzere, Hâlid bin Velid'in hakimane tedbiri ve rumların üstüne saldığı ürküntüyü kullanıp İslâm ordusunu imhadan koruyup haysiyetini kur-tarmasıdır. tşte bunua için Resûlullah (s.a.v.) onlara şu karşılığı veriyordu: «Hayır, onlar firari değil kerrâridir, inşâallah. [63]

6- Mekke'nin Feth

Tarih: Olay, Hicret-i Nebeviyye (s.a.v.)'nin sekizinci yılı, Ramazan ayı içinde oldu.

Sebeb: Benî Bekr'den bir grup insan Kureyş'in ileri gelenleriyle; Huzâa kabilesine karşı

kendilerine silâh ve asker yardımı için müzakerede bulundular. (Huzâa ise, Hudeybiye'de müslümanların taraflısı olmuştu). Müşrikler buna evet dedi. Bir grup ileri gelen müşrik de, yüzlerini örtüp kendilerini gizleyerek onlara yardıma koştu. Aralarında Safvan bin Ümeyye, Huveytıb bin Abdüluzza ve Mikrez bin Hafs olup; silâh, malzeme ve köleleriyle Benî Bekr'i destekledilerı. Vetir denilen yerde (Huzâalıların yurdu) onlarla çarpışıldı. Huzâalılar gafil avlanmıştı. Çünkü barış taraflısı olarak emindiler. Bir gecede yirmi ölü vermişlerdi… Bunun üzerine Huzâalı Amr bin Salim kırk kişilik süvariyle yola çıkıp, Resûullah'a geldi. Durumu haber verdi. Uğradıkları felâketi anlattı.

Bu kişinin (şiirle) anlattığı durumu dinledikten sonra Resûlul-lah (s.a.v.) ridâsını toplayarak kalktı ve «Benî Kâab'a (yâni Huzâ-alılara) yardım etmezsem, yardımsız kalayım… Kendime ve yakınlarıma yardım eder gibi hem de…» Ve devam etti. «Şu bulutun yağdırdığı gibi yardım edeceğim!…[64]».

Kureyş hemen de yaptıklarının yanlışlığını kavradı. Ebû Süf-yân bin Harb'i, Resûlullah (s.a.v.)'a anlaşmayı yenilemesi ve müddetini uzatması için gönderdiler. Ebû Süfyân, Resûlullah'a gelip durumu anlattı ise de ondan bir cevap alamadı ve iltifat göremedi. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a.)'e gitti. Resûlullah'a varıp aracı olmasını istedi. O da, ben bunu yapamam diye savdı. Ebû Süfyân daha sonra, Ömer Îbni'l-Hattâb'a başvurdu. O da: Ben mi - Resû-lullah (s.a.v.)'a- gidip sizin için şefaatçilik yapacağım? Vallahi hiçbir şey değil, bir karınca yavrusu bulunsa onunla size karşı savaşırım» diye cevab verince: Ebû Süfyân pişman ve yenik halde Mek-ke'iye eli boş döndü.

Öte yanda ise Resûlullah (s.a.v.î hazırlığa koyuldu. Ama mes'-ele gizli tutuluyordu. Ve şöyle duâ ediyordu: «Yâ Rab, beni, Kureyş'in gözünden sakla, gözlerini kör et. Bizi, iş olup bittikten sonra görsünler ancak!…[65]».

Resûlullah ordugâh kurunca da, Hâtıb İbn Belta'a müslüman-ların saldırısına karşı uyanık olsunlar diye Kureyş'deki akrabalarına bir mektup yazmıştı.

Hz. Ali (r.a.) der ki; Resûlullah beni, Mikdat ve Zübeyr'i gönderdi. Bize gidip «Hah» bahçesi denen yerde bir kadının elindeki mektubu almamızı emretti. Hz. AH diyor ki: Atlarımızla sür'atlice gittik, o bahçeye vardık. Gerçekten b.r kadın var. Biz mektubu çıkar deyince, inkâr etti. Mektup yok dedi. Çıkar mektubu, yoksa elbiseni soyup arayacağız deyince, saç örgülerinin arasından çıkardı. Mektubu Resûiullah (s.a.v.)'a getirdik. Bir de baktık ki; Hâtıb bin Belta'a, Resûlullah'ın hazırlıklarını Mekke müşriklerine, Kureyş-lilere bildiriyor…»

Resûlullah (s.a.v.): «Bu ne oluyor Hâtıb?» deyince Hâtıb:

— Yâ Resûlâllah (s.a.v.)! Beni cezalandırmada acele etme, anlatayım :

Ben Kureyş asıllı değil, onlara sonradan katılmış, yâni kölelikten gelme mevalidenim. Halbuki, sizin çevrenizdeki öbür muhacirlerin herbirinin Kureyş arasında akrabaları var. Orada ailesi v.s. bulunanları o akrabaları hep himaye eder, mallarını korur. Benim ise orada bir yakınım yok ki, orada bulunan ev halkımı korusun. Bunu yapmakla ,onlar nezdinde, yakınlarımı korumaları için bir ihtar yapmış olacağımı umdum. Yoksa ben bunu yapmakla hâşâ dinimden dönmüş değilim. İslâm'dan sonra da asla küfre rıza göstermem.

Resûlullah bunun üzerine yanındakilere; doğru söyledi, buyurdu. Ömer (r.a.î söze katılıp; yâ Resûlâllah, bırak da şu nıünafıkın boynunu vurayım, diye çıkışınca:

— «O Bedir'de bulunmuş bir kişidir. Ne bilirsin, belki de Allah Bedir mücâhidlerini tamamen serbest bırakmış; sizi tamamen afvet-tim, istediğinizi yapın demiştir?» buyurdu. Ve bu hâdise üzerine Ce-nâb-ı Hak şu âyetleri inzal buyurdu: *Ey inananlar, benim ve sizin düşmanınız olan kimseleri asla dost edinmeyin Onlara sempati beslemeyin, yardım etmeyin. Halbuki onlar, size gelen Hak nizamımı reddediyor…» Buradan ta: «O normalden sapık yola girmiş olur…» kısmına kadar.[66]

Resûlullah (bu sefer esnasında) Kelsum bin Huseyn'i Medine'ye vekil bıraktı. Ve Ramazan'm onuncu Çarşamba günü ikindiden sonra hareket ettiler. Resûlullah (s.a.v.) çevre kabilelerine de gözcü ve elçiler çıkardı. Elsem oğulları, Gıfâr oğulları, Müzeyne oğulları, Cü-heyneliler ve ötekilere. Hepsi de Zahran'da buluştu. Burası Mekke -Medine arasında b'r yer. Müslümanların sayısı onbini buluyordu. Henüz Kureyş'in hiçbir şeyden haberi yoktu. Ancak, Ebû Süfyân"-ın Medine'den yenik dönmesinden ötürü bir sürprizle karşılaşacaklarım umuyorlardı. Bu yüzden de, Ebû Süfyân, Hakîm bin Hı-zâm ve Bedii bin Varaka'yı Resûlullah (s.a.v.)'dan haber toplamak üzere göndermişlerdi. Bu hey"et, Merrizzahran'a varınca, muazzam bir ateş gördüler. Onlar aralarında bu (dağı taşı dolduran) ateşin ne olduğunu tartışa dursun; Resûlullah'ın ileri gözcüleri onları yakaladılar. Resûlullah (s.a.v.) in huzuruna çıkardılar. Ebû Süfyân orada müslüman oldu[67].

İbn İshâk, Abbas (r.a.) 'dan Ebû Süfyân'ın İslâm'a girişinin tafsilâtını şöyle anlatıyor: Sabah olunca, onu alıp Resûlullah'a getirdim. Resûlullah (s.a.v.) onu görünce-. «Yazık sana, Allah'tan başka ilâhın olmadığını anlaman için zaman gelmedi mi?» buyurdu. O da: «Vallahi galiba öyle. Çünkü Ondan başka ilâh bulunsa beni birtakım zararlardan korur, fayda verirdi» dedi. Resûlullah yine: «Yazık sana Ebû Süfyân, hâlâ benim Allah elçisi olduğumu kavraya-madın mı?…» buyurdu. O da şöyle cevab verdi: Anam, babam sana feda oslun, senden daha merhametli, güzel huylu ve akrabasını gözeten birini tanımadım. Ama ne var ki, benim içimde hâlâ ufak da olsa bir tereddud var…

Bunun üzerine Abbas ona çıkşti: Yazık be, müslüman öl, şehâ-det getir de «Allah'tan başka ilâh olmadığıı, Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğunu söyle, başın vurulmadan önce!..

Denir ki, o an gerçekten şehâdet getirip müslüman oldu. Yine Abbas (r.a.) der ki: Dedim, yâ Resûlâllah, Ebû Süfyân övünç veren şeyleri sever, ona bir iltifatta bulun. O da: «Tabiî, dedi, o halde Mekkelilerden kim Ebû Süfyân'ın evine sığınırsa emniyette olacak. Yine kim evine kapanır otursa, kim Kabe'ye sığınırsa emniyettedir…»

Daha sonra, Resûlullah Mekke'ye doğru harekete başlarken Hz. Abbas (r.a.)'a dedi ki, «Ebû Süfyân'ı götür ana geçidin ağzında durdur. Allah'ın ordusu önünden geçerken seyretsin.» Abbas (r.a.) der ki: Aldım onu, götürüp vadinin dar boğazında durdurdum. Tam Resûlullah'ın dediği gibi. Ve kabileler bölük bölük bayraklarını çekip geçmeye başladılar. Her kabile geçince; yâ Abbas bunlar kim? diye soruyor, ben de, meselâ bu Süleym oğullarıdır diye cevap veriyorum. Bu sefer o; SüleymUerle aramda mes'elemiz yok diyor…

Böyle geçiş devam etti. Nihayet Resûlullah (s.a.v.) başlarında olduğu halde Ensâr ve Muhacirlerden oluşan bir alay geliyor. Âdeta baştan ayağa demirle donanmışlar gibi. Ebû Süfyan: «Sübhânal-lah ey Abbas, kim bunlar?» diyordu. Ben de, işte Resûlullah, Muhacir

ve Ensâr arasında değil mi. O da, bu güce kimsenin karşı durma ihtimali yoktur. «Ey Ebâ Fadl (Hz. Abbas'ın lâkabı), yeğenin çok büyük melik olmuş..» deyince, onu uyarıyordum; hey Ebâ Süf-yân, bu meliklik değil nübüvvettir diye. Ve hemen Ebû Süfyan düzeltiyor: «Evet, tabii öyle…[68]».

Daha sonra Abbas (r.a.) diyor ki, kavmini kurtar.. Ve Ebû Süf-yân konuşuyor. Resûlullah oraya ulaşmadan Mekke'ye girip son sesiyle bağırıyor: Hey Kureyşliler, işte gelen Muhammed'dir. Öyle bir güçle geliyor ki karşı koymaya imkânımız yok…

Bu durumda, kim Ebû Süfyân'ın evine sığınırsa emniyette olacak. . Fakat karısı Hind onu karşılıyor, onu sakalından tutup; şu kocamış alçak bunak herifi öldürün, diyordu.. Ebû Süfyan ise yine onlan uyarıyor: Aman, İlişleriniz sizi aldatmasın, sakın. O öyle bir güçle geliyor ki, asla karşı duramazsınız. Çıkar yol, Ebû Süfyân'ın evine sığınıp emniyete ermektir.

Allah kahretsin seni diyorlar, senin evinde ne var ki bizi kurtarsın?… O bu sefer de, kim evine kapanır otururşa yine emin olur. Kim Beyt'e sığınırsa emniyette olur. Bunun üzerine halk dağılıyor. Kimi evlerine, kimi Mescid-i Haram'a gidiyor[69].

Ordunun boğazı geçmesi esnasında, Sa'd Ibn Ubâde'nin, Ebû Sûf-yân'a «Bugün destan günü. Bugün Kabe'nin helâl olduğu gün…» yollu bir şey söylediği haberi Resûlullah (s.a.v.)'a ulaştı. O bu sözü tasvip etmedi. Ve şöyle tenkid etti: «Bugün aksine rahmet günü, bugün Kabe'nin şerefini Allah'ın yücelttiği gündür!..»

Ardından da birlik komutanlarına kesin emir verdi; kimseyle savaşılmayacak, sadece karşı duranlarla…[70].

Ne var ki altı erkek, dört kadının da, nerede bulunursa öldürülmesini emretmişti. Bunlar: İkrime bin Ebî Cehl, Hebbar bin el-Esved, Abdullah bin Sa'd Ebi Şerh, Mikyes bin Sababetü'l-Leysî, Hu-veyris bin Nukayz, Abdullah İbn Hilâl, Hint binti Utbe, Amr îbn Hişâmın cariyesi Sâre, Fertena ve Kureyna adlı, İbn Hilâl'in şarkıcıları… (ki bu iki câriye hep Resûlullah (s.a.v.)'ı hicveden şarkılar söylerlerdi)[71]

Resûlullah (s.a.v.) Mekke'ye üst taraftan (Ki'da) giriyordu. Hâ-lid bin Velid'e de şehrin alt tarafından (Kûdâ) girmesini emretmişti Öbür müslümanlar da hep ta'Um edilen yerlerden şehre girdiler. Ba girişte hiçbir mukavemetle karşılaşmamışlar, ancak Hâlid bin Velide rastlayan îkrime bin Ebî Cehl ve Safvan İbn Ümeyye grubu çarpışmaya tutuşmuş; Kureyş'ten yirmi dört kişi, Huzeyl kabilesinden de dört kişi ölmüştü. Resûlullah (s.a.v.) uzaktan kılıçların parıltısını görünce, durumu soruşturduğunda, Hâlid İbn Velid'in savaştığı haber verilince: «Allah'ın takdirinde bir hayır vardır elbette..[72]» buyurdu.

îbn îshâk, Abdullah İbn Ebî Bekr'den, Hakim de Enes'ten rivayet ediyor ki; Resûlullah (s.a.v.) Zituva'ya gelince, bineği üzerinde, başında Yemen işi bir Sarığıyla bulunuyordu. Başını Allah'ın huzurunda eğmiş, Fethi kendisine nasib etmesinden ötürü minnet ve şükranını bildiriyordu. Öyle ki, neredeyse sakalının ucu hayvanın yelesine değiyordu.

Buhârî'nin, Muâviye bin Kurre'den rivayetinde der ki, Abdullah tbn Muğaffelden duydum: «Mekke fethinin ilk gününe baktım Resûlullah (s.a.v.) devesinin üzerinde, Fetih sûresini yüksek sesle okuyor. Eğer halk çevreme toplanmasa, ben de onun gibi yüksek

sesle okuyacaktım.

Resûlullah (s.a.v.) Mekke'ye girer girmez Kabe'ye yöneldi. O zaman Kabe çevresinde 360 kadar put sıralanmıştı. O elinde öd ağacından asâsıyla, birine önden, birine arkasından dokundukça, patır patır yüz üstü düşüyorlardı. O da, «Hak geldi, bâtıl zail oldu» buyuruyordu. Yine, «Hak geldi, artık bâtılın açığa vurması veya tekrar gelmesi imkânsız…[73]» diyordu.

Kabe'nin içinde de öyle putlar vardı. Onun için Resûlullah ora-ya ilkin girmedi. Emretti, hepsi dışarı atıldı. Bu arada, ellerinde fal okları, güya Hz. İbrahim ve İsmail'in resimleri de çıkarıldı. Resûlullah (s.a.v.) onlar için de: Allah onların canım alsın, çok iyi bilirler ki, bu iki zât asla bu falları kullanmadılar.

Bundan sonra beyt'in içine girdi, dört yanma tekbir getirdi ama namaz kılmadan çıktı. O sırada Kabe'nin hâcibi (görevlisi) bulunan Osman bin Talha'ya, Kabe'nin anahtarını getirmesini emretmişti. Getirince beyt'i açtı. O da, beyt'e girip çıkınca tekrar Osman bin Tal-ha'yı çağırıp anahtarı ona teslim etti. Ve şöyle buyurdu: «Alın ebediyyen sâhib olun Ama bunu ben vermiyorum size (Kabe bekçiliğini) fakat Allahü Teâlâ veriyor. Onu bundan sonra zâlimlerin dışında kimse alamaz.»

Bu sözüyle de Cenâb-ı Hakk'm: «Allah size emânetleri ehline vermenizi kesinlikle emreder[74]' dyet-i cehlesine işaret ediyordu.

O sırada Resûlullah (s.a.v.), Bilâl (r.a.)'i çağırdı. Bilâl Kabe'nin üstüne çıkıp namaz için ezan okudu Halk bölük bölük geliyor ve Allah'ın dinine giriyordu, tbn îshâk der ki; Resûlullah (s.a.v.î Kabe kapının iki sövesini tutup, ne yapacak diye çevresine merakla toplanıp bekleyen halka, şöyle hitab etti'[75]

Allah'tan başka ilâh yok. O biiflir, ortağı yok. Va'dini yerine getirip, kulunu zafere erdirdi. Tek başına bütün kabileleri yendirdi. Dikkat edin, câhiliyyeden kalma övünülen, her kan dâvası ve mal dâvası şu iki ayağım altındadır. Sadece beyt'in perdedârlığı ve hacılara su verme hariç… Ey Kureyşlıier! Allah sizden câhüiyye gururunu ve atalara ta'zim alışkanlığını giderdi.

Bütün insanlar Âdem'dendir, Âdem ise topraktandır. Ve ardından şu âyet-i kerimeyi okudu: «Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yaratıp, millet ve kabilelere ayırdık ki, her birinize âit değişik kabiliyetler açığa çıksın, birbirinizi kıymetiyle tanıyasınız. Allah nezdinde en değerliniz ise şübhesiz dininde en samimî olanımzdır». Söze devam etti ve sordu:

Kureyşliler! Size ne yapmamı tahmin ediyorsunuz?.. Onlar da: Hayır bekleriz. Sen kerim bir kardeş, kerim bir kardeşoğlusun dediler. O da, «O halde gidin, hepinizi bağışladım[76]» buyurdu.

Yine Şeyhayn, Ebû Şüreyh el-Adevî'den rivayet ediyor: «Resûlullah (s.a.v.) Fetih günü hitabesinde şunları söyledi: «Mekke'yi harem kılan Allah'tır. İnsanlar değil. Allah ve âhiret gününe inanan bir kimseye orada ne kan dökmesi, ne de kavga ve zorbalık yapması yakışır… Resûlullah'ın oradaki geçici çarpışmasını kendisine ruhsat edinmek isteyen olursa, ona şöyle deyin: Allah sadece Resulüne izin verdi, size değil. Üstelik ona izni de bir günde bir saat içindi. Şimdi ise; eski yasakhğı tekrar avdet etmiştir… Bunu hazır

olanlar gaib olana da haber versinler…»

Daha sonra Mekke'deki halk Resûlullah (s.a.v.)'a; Allah ve Re-sûlü'nün direktiflerini dinleyip itaat etmek üzere bey'at etmek için toplandı. Erkeklerin bey'atın! bitirince, Resûlullah, bu sefer de kadınlardan bey'at almıştı.

Kureyş kadınlarından bir grup oraya toplanmıştı. Aralarında Hint binti Utbe de vardı. Yüzünü kapatarak kendisini gizliyordu. Zira Hz. Hamza (r.a.)'ya. ettiğinden utanıyordu. O'na bey'at için yaklaşınca Resûlullah (s.a.v.):

Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak üzere bana bey'at edeceksiniz. Hind ise: Sen bize, erkeklere yüklemediğini yükledin. Ama biz onu yapacağız dedi. Resûlullah : Hırsızlık da yapmayacaksınız, buyurdu.

Hind yine: Yâ Resûlâllah, Ebû Süfyân pinti ve cimri bir adamdır. Ben onun malından haberi olmadan birşeyler m lirdim, dedi. Bilmem ki, bu bana helâl mı olur, haram mı?… Ebu Süfyân da orada bulunup onun dediklerini işitiyordu.Senin geçmişte çaldıkların tarihe karıştı, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah: Sen demek Utbe'nin kızı Hind misin? deyince, evet ben Hind binti Utbe'yim., dive cevab verdi. Geçmiş hâllerimi bağışla ki, Allah da seni bağışlasın. Yine Resûlullah (s.a.v.):

Zina da e tm İvecek s iniz, buyurdu. Hind de Hür kadın zina eder mi? diye cevab verdi. Resûlullah: Evlâdlarmızı da öldürmeyeceksiniz, dedi.

Hind de: Biz onları küçükten eğitip büyüttük. Biliyorsun, onları büyümüşken sen Bedir'de öldürdün.

Ömer bu söze öyle güldü ki, sırtüstü düşecekti. Resûlullah (s.a. v.): îftira da etmiyeceksiniz. Yâni asılsız şeyi uydurmayacaksınız.

Hind ise; iftira gerçekten çirkin birşey, tecâvüzlerden daha beter. Yine o, mâruf olan hususlarda bana âsi olmayacaksınız… diye saydı. Sonra Ömer (r.a.)'e emretti: Allah Resulü adına onlardan beyat al ve istiğfarda bulun. O güne kadar da, o gün de Resûlullah kadınlarla asla musafaha etmemiş, bir kadının eli eline değmemişti. Ancak kendine Allah'ın helâl kıldığı müstesna[77].

Buhârî'nin Âişe (r.a.)'den rivayetine göre, o da demiştir ki: Resûlullah kadınlardan, ancak; «Allah'a birşeyi ortak koşmasınlar…» âyetini tekrarlayarak sözlü bey'at alırdı. Yine der ki, Resûlullah, helâli olanlardan başka bir kadının elini tutmamıştır.

Ümmühânİ binti Ebî Tâlib (r.a.î fetih günü bir müşrike emân vermişti. Ali (r.a.) ise onu öldürmek istiyordu. Ümmühâni demiştir ki; ben Resûlullah'a gittiğimde O, Hz. Fâtıma'nın örttüğü bir perde içinde guslediyordu. Ben varıp selâm verdim. Kim o, dedi. Ben de Ümmühâni binti Ebî Tâlib dedim. Merhaba Ümmühânî diye buyurdu. Guslünü tamamlayınca da, o tek parça elbiseye bürülü olarak sekiz rekat namaz kıldı. Ve döndü. Ben, yâ Resûlâllah, kardeşim Ali, benim emân verdiğim adamı öldürmek istiyor. Yâni şu îbn Hübey-re'yi, dedim. O da: «Ümmühânî, senin emân verdiğine biz de emân vermişizdir» buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.)'ın kanını heder ettiği adamlara gelince, bir kısmı öldürüldü. Bir kısmı ise af diledi ve sonradan bağışlanınca, müslüman oldular. Abdullah ibn Sa'd Ibn Ebî Şerh aracı bulup iyi bir müslüman oldu. İkrime, HİbbÂn ve Hind bin Utbe de îslâm'a girdiler.

Ibn Hişâm'ın rivayetine göre, Fudâle bin Umeyr el-Leysî, Resûlullah (s.a.v.)'ı öldürmeye kalkmıştı. Bu fetih yılında ve Kabe tavafı esnasındaydı.

Yaklaşınca Resûlullah (s.a.v.) ona:

— Sen Fudâle misin? diye sordu.

— Evet, dedi, Fudâle'yim yâ Resûlâllah! Bu sefer sordu:

— Peki ne konuşuyordun, kendi kendine? Adam, birşey yok, dedi. Allah'ı anıyordum..

Resûlullah (sa.v.) gülerek:

— Allah'a sığın, tevbe et, buyurdu ve elini onun göğsüne koydu. Kalbi yatıştı.

Bundan sonra Fudâle hep söylerdi:

— Vallahi O elini göğsümden çektiği an sanki dünyada Allah'ın yarattığı hiçbir şey yoktu ondan daha çok sevdiğim. Fudâle oradan ayrılıp evine dönerken, seviştiği ve konuştuğu kadına uğradı. Kadın onu zorluyordu: Hadi konuşmaya devam edelim. O şâir zât irticalen şunları söyledi:

«O bana durma konuş der, ben hayır. Allah ve İslâm izin vermez. Eğer ben Muhammed'i ve fetih günü, putların kırıldığı gün, onun ordusunu görmesem.

Allanın dini kuşluk gibi apaydın. Zulmün suratı ve şirk kapkaranlık.-

Buhâri'nin İbn Abbas'tan nakline göre Resûlullah (s.a.v.), orada ondokuz gün kaldı. Namazı kısaltarak, iki rek'at olarak kılıyordu. [78]

İbretler Ve Öğütler

Şimdi gördük, Allah'ın kendi elçisine ve O'nun dostlarına ikram ettiği Büyük Feth'i. Artık o günkü da'vetin değerini net görebilir, ondaki sırları ve ilâhi hikmetjeri gözümüzün önünde rahatça canlandırabiliriz.

işte şimdi, Mekke Fethi'nin oluşunu tam kavradık. Artık bundan önce oradan neden hicret edildiğini ve o hicretin önemini anlayabiliriz. Ve yine anlayabiliriz, Allah yolunda malı, canı, aileyi, kabileyi, milletini, toprağını, vatanını feda etmenin derecesini. İslâm baki kaldıkça da bunların hiçbirinin zayi olmayıp boşa gitmediğini kavrarız. Aksine islâm ortada kalmayınca da bunların hiçbirinin sahibini kurtaramadığım anlarız.

Yine şimdi, bu büyük Fetih olayı üzerinde derin derin düşünüp; cihadın, şehâdetin ve fetih öncesi yılların getirdiği çile ve sıkıntıların önemini kavrarız. Bunların hiçbiri boşa çıkmamış, müslümanın bir damla kanı boşa akmamış, müslümana asla gücünün yetmiye-ceği yüklenmem iştir.

Bunu da bütün seriyye ve gazalarında gördük. Çünkü talih rüzgârları onları aniden çekti o savaşlara. Ama bunların hepsi bir gizli hesaba uygun olarak -cereyan etti. Ve bütün bunlar fetih ve zaferin sonuçlarından oluşacak adalet prensiplerine götürüyordu. Bu da sünnetullahın kul hakkındaki işleyişiydi. Şöyle ki: Gerçek îslâm olmadan zafer olmazdı. Allah'a kulluk olmadan îsl&m olmazdı. Can feda etmeden, kurban vermeden, kapısında kul olup yolunda savaşmadan da kulluktan söz edilemezdi… Nihayet şu an, bu Feth'in destanım bütünüyle okuyunca; Hudeybiye barışının nasıl üstün bir yeri olduğunu da kavrayabildik. Ömer'i ve sahabenin çoğunu dehşete düşüren zahir perdesinin ardında parıldayan ilâhi sırrı da keşfedebildik. Ve bu barışa Cenâb-ı Hakk'ın «Fetih» adım vermesinin sebebini de gönülden kabullendik: «…O, bunun arkasında yakın bir Fetih hazırladı…» Bunu da kavrayınca, Resûlullahın hayatının gıdası olan Nübüvvet gerçeklerini bir kat daha kavramış olduk.

Hatırlayalım, Resûlullah (s.a.v.) 'in vatanından, Mekke'den çıkışını: Gizlice kabilelerinin, sevdiklerinin bağrından kopup hicret ediyor Yesrib'e. Önceden ve sonradan da onu bir avuç ezilmiş, horlanmış sahabesi, aynı göçle sıyrılıp kaçarak onunla buluşuyorlar. Sırf dinlerinin korunması uğruna, malını, ailesini, yerini yurdunu terk ediyorlar.

İşte onlardır şu an vatanına, aile ve malına dönenler. Az iken çoğalmışlar, zayıf iken kuvvetlenmişler. Dün onları kovanlar bugün onları, yenilmiş ve boyun eğmiş durumda karşılıyorlar.

Mekke halkı bölük bölük müslümanlığa giriyor. Bir zamanlar Mekke sokaklarında müşriklerin işkence ettiği Bilâî-İ Habeşi de dönüp gelmiş. Mübarek Kabe'nin damına çıkmış, yüce sesiyle haykırıyor :

«Allahü Ekber - Allahü Ekber.»

Bu ses idi işkence kırbaçları altında «Birdir, birdir, birdir… Allah» diye fısıldayan. Şimdi ise Kâbetullah üzerinden dalga dalga göklere, yeryüzüne yayılıyor: «Lâ ilahe illallah, Muhammedün Resûlullah- diye. Ve herkes boynu bükük onu saygıyla dinliyor. Dikkat edin, bu ikinci bir örneği olmayan tek gerçektir. O İslâm'dır. İnsan ise ne ahmak ve echeldir ki: islâm'dan başkası uğrunda mücadeleye fedakârlık ve kahramanlığa yeltendiği

zaman, sadece veh-miyle asılsız ve boyutsuz boş dâva ile uğraştığını bile anlamıyor.

Bu kısa takdimden sonra deriz ki:

Büyük Fetih, aynı zamanda birçok işaret, hüküm ve sayısız ilkeler ihtiva etmektedir îyi görmek için üzerinde durmak zarureti var. Biz şimdi, olayın seyrine göre, elimizden geldiği ölçüde bunları hatırlatacağız,

a) Mekke fethinin sebebi olan olay bize gösteriyor ki; barış ve andlaşmada müslümanlar tarafında olanlara, karşı taraf harb açarsa bizzat- müslümanlara açmış oluyor. Artık saldırganla mubluman-lar arasında hiçbir akld kalmıyor. Bu ulemanın tam ittifak ettiği görüştür.

b) Resûlullah (s.a.v.)'ın Mekke üzerine yürüyüşündeki metod gösterir ki; ahdini bozan ve onu hiçe sayan taraf üzerine müslüman-ların emîri, hiç de haber vermeden ansızın hücum edip gafil bastırabilir. Hıyanetinden ötürü bu böyledir. Bundan karşı tarafı haberdar etmesi de gerekmez. Nitekim gördük ki, Resûlullah ümmetini, Mekke'ye karşı topladığında şöyle dua etmişti: «Yâ Rab! Kureyş'-in gözlerini kör et, bizi görmesin! Tâ karşılarına dikilinceye kadar…» Bu da ümmetin ittifak ettiği bir prensiptir.

c) Resûlullah (s.a.v.)'ın bu uygulamasında şuna da işaret var: Bir kısım kimselerin ahdi bozmaya yeltenmesi, hepsinin ona girişmesi olarak telâkki olunur. Ama kalan topluluk bu ahdi bozma teşebbüsünü gerçekçi bir tavırla reddederse durum değişir. Halbuki Resûlullah gözetti; Kureyş'in çoğunluğunu suskun gördü. Müslümanların taraflısı olan Huzâalılara karşı baskın düzenleyen kendi adamlarına ve taraflılarına karşı bir tavır almadılar. Bu gösteriyordu ki; onlar da- bu işe rıza göstermiş, ahdi bozup hıyanet etmişlerdir. Çünkü, başlangıçta lider kadro barış yapmış, Kureyş halkı da toptan bunu tasvip etmişti. Şimdi de yine onların ileri gelenleri ve mümessilleri ahdi bozucu bu saldırıyı düzenlemişlerdi. Tabii sonuç yine toptan ahdi bozmuş olmalarıdır…

Nitekim Resûlullah, Benî Kurayza savaşçılarını idam ettirirken de herhangi birine, ahdi bozmadığını sormamıştı. Yine Beni Nadir'i sürgün ederken de, sebeb m üslüm ani arla aralarında bulunan anlaşmayı bozmalarıydı. Halbuki bozguncular sadece aralarındaki bir grup lider kadroydu[79].

2- Hâtıb bin Ebİ Beltea ve yaptığına dair i

a) Biz şimdi, Nübüvvetin başka bir görünüşü karşısındayız. Yüce Rabb'in onu vahiyle nasıl yakından desteklediğini seyrediyoruz. O, sahabelerine emrediyor: -Gidin, Hah bahçesinde develi bir kadın bulacaksınız. Onda bir mektup var, ahp getirin!…» Bunu ona haber veren kimdi? Yolcu kadınla Hâtıb bin Ebî Beltea arasında cereyan eden olaya O, nasıl muttali oldu?.. Bu vahiydi elbet, işte bu nübüvvet cilvesidir. Ve A]lah'ın Nebisine ve müslümanlara va'delettiği o Büyük Feth'i tahakkuk ettirmek için ona destek ve plânın gerçekleşmesi için ihbardır.

b) Suçla ittiham olunanın, bazı yolla işkenceye tâbi tutulması itirafı te'min için, caiz midir?..

Bazı zevat, Hz. Ali (r.a.)'nin o kadına söylediğinden bunu istidlal ederler. «Ya mektubu çıkarırsın, yoksa elbiseni soyacağım!.. Yâni buradan yürüyerek bazı ulema şu hükme varıyor: Bazı suçları açığa çıkarabilmek için mü'minlerin imamı ve onun vekili, çeşitli yollara başvurabilir, vasıtalar kullanabilir: Tıpkı böyle de, Hay-ber yahudilerinln Huyey

bin Ahtâb'a ait hazineyi saklamaları üzerine Resûlullah'ın uygulamasını delil sayarlar. Hani, Hayber Gazvesi sonunda Resûlullah (s.a.v.), Huyey bin Ahtâb'm amcasına: «Huyey'in Benî Nadir'den getirdiği Mesk'i[80] ne yaptınız?» diye sormuş^ tu.

Onu savaş masrafı olarak harcadım, diye cevab verse de, «Hayır zaman kısa, para da çok fazlaydı» buyurdu. Ve bunun üzerine onu Zübeyr'e gönderdi. O da biraz sıkıştırınca adam: «Ben Huyey'i şu harabelerde dolaşırken görmüştüm», dedi. Ve gidip aradılar. Gerçekten de harabede o deri dolusu parayı buldular. Günümüzde bazı araştırmacılar bu görüşü îmam Mâlik (r.aJ'e isnad ederler.

Gerçek ise şudur: Dört büyük imam ve cumhûr-u ulemanın araştırması sonucuna göre; şer'İ ölçülerle yeter delille suç isbat edilmeden, maznuna (suçla ittiham edilen kimseye) işkence yapılamaz, îkrar etsin diye böyle bir uygulama caiz değildir. Çünkü suç ;sbat edilmedikçe maznun, suçsuz kabul edilir. Hatıb'ın Mekke'ye gönderdiği kadın olayına ve Hz. Ali (r.a.) 'nin onu tehdidine gelince; şu iki sebebe bağlı olarak bir delil teşkil edemez:

Birincisi: Bu kadın sırf bir itham altında değildi. Onun (mektup götürdüğü) sabit ve gerçekti. Çünkü onu peygamberlerin en büyüğü ve insanların en doğru sözlüsü Muhammed (s.a.v.) haber vermişti. Bu ise, ikrardan ve senedden de kesindir. Şimdi, biz masum olmayan insanların zan ve şübhesine dayalı ittihamla nasıl kıyaslarız bunu? Bu kadının durumu için söylediğimiz, Huyey bin Ah-tâb'ın amcası için de aynen geçerlidir.

İkinci olarak daı Mektubu bulmak için elbisesini soymak, işkence ve hapis gibi değildir. Aradaki fark büyük ve açıktır. Mektubun onda olduğu kesin olunca, artık onu bulmak için elbisesini soyup aramaktan başka yol yoktur. Bu da şübhesiz meşru bir yoldur. Hattâ Resûlullah (s.a.v.)'ın emrinin yerine gelmesi için bu zarurîdir. Zübeyr'in, Huyey bin Ahtâb'ın amcasına işkence uyguladığı mes'elesine gelince; bir kere bu da sadece bir itham değil gerçeğe istinad ediyor. (Resûlullah (s.a.v.) haber verdiği için) ikinci olarak da bu bir harb durumudur. Müslümanlarla öbürleri arasındaki harb hali. Pek tabii müslümanların birbirine karşı uygulamasında mes-ned olamaz, kıyas kabil değildir.

Bu kanaati, tmam Mâlik (r.a.)'in mezhebindeki görüşü diye sananlara gelince, bu da onun mezhebini tanıyanların açıkça göreceği üzere bâtıl bir tahmindir. îmam Mâlik (r.aJ'ten Sehnun'un El-Mü-devvenetü'l-KÜbrâ'sında şu nakil var:

«Bir kimse bir suçu; tehdid, zincire vurma, korkutma, dövme veya hapsetmeyi müteakip ikrar etse had vurulur mu? dedim, tmam tehdidle ikrar eden afvedilir, dedi. Zaten, korkutma, bağlama, tehdid, hapsetme ve dövme dediğin hepsi bence tehdiddir, afvedilir ka-naatindayım» buyurdu.

Yine râvi der ki: Peki tehdid veya dayakla ikrar eder, katilliği veya çaldığını ortaya çıkarırsa-, gerçek böylece ortaya çıktığı halde yine had uygulanır mı? dedim. Dedi ki, ben ancak ve ancak, tam emniyet içinde korkusuzca ikrar edene ceza uygularını. Aksi halde uygulayamam!…

c) Resûlullah'ın Hâtıb'a sorusu ve onun cevabı ardından da, o yüzden nazil olan âyeti okuması bize şunu gösteriyor: Hangi gart altında olursa olsun, müslümana, Allah'ın düşmanlarıyla dost olması yaraşmaz. Onlara bir meyil ve yardım hissi taşıması da asla caiz değildir. Onlara dostluk ifade eden sözle mukabele de uygun olmaz. Hâtıb'ın Kureyş arasındaki yakınlarını, kendisi aslen Kureyşli olmdığı sebebiyle, himaye eden olmadığından, bir iltimas beklemediği için mazur görülmesini istemesine rağmen bu

böyledir…

Çünkü Kur'an âyetleri nazil olup, açık olarak, mü'minlerin, Allah'tan başkasını veli edinmemesini, yalnız O'ndan himaye beklemesini emretmiştir. Ve kim olursa olsun, kiminle olursa olsun, insanlarla ilişkisini bu esasa dayandırması, bu yüce dine uygun olarak kurması emredilmiştir. Aksi halde, bir kimsenin yâni müslü-manın, malını, canını Allah yolunda harcaması; yerini aile ve imkânını onun için terketmesi nasıl düşünülebilir ki?…

îşte çağımızda, kendi kendine düşmanlık eden müslümanların çıkması budur: Namaz için mescidlere ko^ar, zikir ve virdleri sürekli tekrarlar. Mlsbahı elinden bırakmaz… Ama halkla ilişkilerini hâlâ akrabalık bağı, ırkî yakınlık hissi, mal ve makam arzusu ya da bazı hayvani arzu[81] ve isteklerini tatmin esasına göre yürütür. Ve bu suretle, hakkı bâtıla satmış olmaktan veya geçici dünya için Allah'ın dinini bir paravan olarak kullanmaktan çekinmez.

Bunlar münafıktır. Müslümanlarla görünmeleri, onları geciktirmek, bölmek, zayıf düşürmek emelindedir. İşte, tarih boyu, müslü-manlara karşı hazırlanıp uygulanan hiyle ve tuzaklardan bir görünümdür bu…

3- Ebû Süfyân mes'elesi ve burada Resûlullah'ın tutumu:

Fetih günü, Ebü Süiyân'm durumu garipti gerçekten: îlk defa Resülullah'a savaş açanların başı ve öncüsü iken, o gün, O'nun dinine fevc fevc girenlerin önünde ve ilki oldu.

Halbuki, bugüne kadar Mekke'den çıkan her muharib ve her ordu onun teşviki, onun öncülüğü ve onun coşturmasıyla olmuştu ancak… HJtmet-i İlâhi, Mekke Fethi'nİn kansız olmasını gerektirmiş-, daha önce O'nun Resulüne (s.a.v.) ezâ edip harb. açarak oradan çıkaran halkının İslâmlaşmasını murad etmişti. Öyle ki; müs-lümanlann da herhangi mücadele ve meşakkate girmesine hacet kalmadan… Ebû Süfyân'ın müslüman olmasının sebebleri de çok önceden hazırlanıp plânlanmıştı âdeta!… Bu da Resûlullah (s.a.v.) ile vuku bulan mülakat ânında Merri Zahran'da gerçekleşti. Arkasından da Mekke halkına koştu, onların kafasından ve gönlünden savaş düşünce ve arzusunu silip attı. Mekke atmosferini teslimiyete hazırladı. Câhiliyye şirkini yere gömerken, İslâm ve tevhid tohumunu da ekmiş oluyordu.

Nitekim, Resûlullah (s.a.v.) 'in ona ilânını tenbihlediği şu emir de bunun başlangıç ve belgesiydi: «Kim Ebû Süfyân'ın evine sığınırsa emniyettedir». Tabii bu taltif, onun müslüman oluşu, İslâm'a ısınıp kalbinin karar kılmasından sonraydı… Bilirsiniz ki, İslâm, dinin inanç ve ameli ahkâmına tam uyup boyun eğmektir. O halde, bir müslümana gerekli olan, imanın kalbine sirayet etmesidir. Bu da tabiî İslâm prensip ve erkânına sürekli uyumla gerçekleşir. Sürekli ve ısrarlı olarak birtakım meşru vesileler ve sebeblere kalbini alıştıran kimse, gitgide imanı kalbine oturtur. İslâm onun tabiatı olur, iman kökleşir. Artık, fırtınalar onu sarsamaz, saptıra-maz…

Nitekim Hak Teâlâ, Kitab-ı Kerim'inde böyle buyuruyor: «Araplar, biz iman ettik dediler. De ki, belki henüz iman etmediniz ama îslâm olduk diyeb'Hrsin'z. Çünkü henüz iman kalbinize tam olarak kök salmadı!..[82]».

Yine bu yüzden, savaş anında, harbin şiddeti karşısında müs-lüman olan kimseyi, silâh korkusuyla veya ganimete ermek arzusuyla da sırf zevahiri kurtarmak için müslüman

olmuş olmakla itham etmesi yakışmaz.

Hattâ karineler buna delâlet etse bile caiz olmaz. Çünkü matlûb olan, kalbe ve iç âleme nüfuz etme değil, görünüşün ve dış âlemin ıslâhıdır. Nitekim Resûlullah (s.a.v.)'ın çıkardığı seriyyelerde bazı sahabenin bu konudaki tutumu üzerine Cenâb-ı Hak vahy ile açıklık getirmiştir. Çünkü bazı sahabeler, böyle bir çarpışma anında, müslümanlığını ilârf eden kimselerin ölüm korkusuyla böyle davrandığını iddia edip öldürmüşlerdi:

«Ey inananlar! Allah yolunda çarpışırken uyanık olun. Size teslimiyetlerini bildirenlere, «Sen mü'rnin değilsin» demeyin. Siz geçici dünya cilvesini takib ediyorsunuz. Halbuki Allah katında sayısız ni'metler var. Esasen daha önce sizler de böyleydiniz. Allah lütfetti de oldunuz. O halde iyi değerlendirin insanların hâlini. Zaten Allah sizin ne yaptığınızdan haberdardır[83]».

Dikkat edin, müslümamn dine yeni girdiği zamanki halini nasıl tasvir buyuruyor. Onların çoğu da bugün için imanlarından şüb-he ettikleri kimselerin durumundaymış. Sonra Allah onlara ihsanını artırmış da, gitgide saf ve samimi müslüman olmuşlar…

Bu da tabiî, zahiri plânda, din ahkâmını sürekli ve disiplinli şekilde yasaya yasaya şübhe ve eski yanlışlardan temizlenme şeklinde olmuştur.

Resûlullah (s.a.v.)'ın risâlet hikmetinden birisi de işte Ebû Süf-yân'ın, müslüman olduğunu ilânını müteakip; Hz. Abbas'a emrederek vadinin çıkış yerinde tutmasındadır. Oradan bütün îslâm ordusu, alaylar, taburlar halinde geçecek, o da İslâm'ın gücünün ne noktada olduğunu görecekti.

Nihayet, Mekke'den paramparça, ezik, yenik kaçan müslüma-nm nasıl bir inkılâp ile yenilmez kuvvet oluverdiğini anlayacak. Bu ise tabiî, o dinin akidesinin doğruluk ve zlâhilik yönünde te'kidle, zihne sunacakıt.

Ama bu hikmetler, bir ara, Ensârdan bazı sahabenin zihninden silinivermişti. Haniya, Resûlullah (s.a.v.h «Kim Ebû Süfyân'ın evine sığınırsa emindir» fermanım ilân edince, O'nun kendi kabilesine ve memleketine özel bir sevgi duyduğunu, bu sözü de bu yüzden söylediğini sanmışlardı.

Müslim'in Ebû Hüreyre'den rivayetine göre, Resûlullah bu sözü söyleyince, Ensâr'dan bazıları birbirine: Demek ki adamın beldesine olan bağlılığı, halkına olan sevgisi onu sardı. Ebû Hüreyre der ki: Bunun üzerine vahiy geldi. Zaten vahiy gelince haberimiz olurdu. Bu sefer vahiy gelince, daha bir ferdin Resûlullah (s.a.v.)'a kaşını kaldırıp bakmasına fırsat kalmadan, o vahyin emrini icra etti. Şöyle seslendi: Ensâr topluluğu! Onlar da: Buyur yâ Resûlâllah! dediler.

Buyurdu ki: «Adamın memleket sevgisi baskın geldi…» dediniz. Evet öyle oldu dediler. Bunun üzerine: «Asla! Ben Allah'ın kulu ve Resulü olarak sizin beldenize hicret ettim. Dirim sizinle olduğu gibi, ölüm de sizinle olacak!..»

Ensâr ona ağlayarak şu itirazda bulundular: Biz bu sözü kötü niyetle değil, sadece Allaha ve Resulüne bağlılığınızdan söylemişiz-dir.

îman ve îslâm arasında farka yönelik şu anlattıklarımızı; size Ebû Süfyânın müslüman oluş biçimine dair tartışmalarla ilgilidir. Haniya onun Resûlullah tarafından «hâlâ benim, Allanın Resulü olduğuma kesin kanaatin oluşmadı mı?» diye, yöneltilen soruya verdiği cevabda bu endişe vardı: «Buna gelince, vallahi hâlâ gönlümde bir tereddüd var!..»

Nitekim Hz. Abbas tr.a.) da ikaz ediyor: Yazıklar olsun sana, Allahm birliğine, Muhammedin Onun Resulü olduğuna şehâdet ge-tirsene, boynun vurulmadan!..

îşte o zaman gerçekten şehâdet getirdi.

Buradaki şübheli yan şu: Deniyor ki, tehdit altında İslâm'a girmek ne kıymet ifade eder? Çünkü az önce o, Resûlullah'ın nübüvvetinde şübhesı olduğunu söylemişti.

Ancak buradaki şübhe şöylece kalkar. Bilirsiniz ki: Müşrik ve kâfirden beklenen, imanın kâmil mânâda kalbe yerleşmesi değil. Başlangıçta, İslâm'a girecek kimseden beklenen; aklıyla kavradığı

İslâm'ı diliyle de ilân ve ikrar etmesidir. Bu teslim oluştan sonra; yâni Allah'ın birliği, Resulünün nübüvvetini ve onun getirip haber verdiklerinin doğruluğunu ifade ile onun topyekûn kanunlarına boyun eğecek… îmanın gerçeğiyle teessüsü ise, bundan sonraki bağlılık ve emirleri sürekli uygulama ile gerçekleşecektir.

Gerçekten de Ebû Süfyân bu nizamî orduların geçişi karşısında düşünüyordu. Gördükleri karşısında çarpılıyor, şaşkınlıkla Hz. Abbas'a dönüyordu. Tabii henüz câhülyye düşüncesinden de sıyrılamamış, o kafa ve gönülle değerlendirme yapamıyordu:

«Gerçekten, yeğenin çok büyük bir hükümdar oluvermiş yâ Abbas!» diyordu. Tabii Abbas (r.a.) onu bâtıl kalıntısı düşüncesinden uyarmaya çalışır; «Ebû Süfyân, dikkat et! Bu hükümdarlık değil peygamberliktir! Neden söz ediyorsun?…»

Esasen o, bir zamanlar siz Mekkelüer teklif ettiğiniz halde, mülkü de, malı da, makamı da ayak altına almış, sizin işkence ve hakaretlerinizi de hiçe saymıştı. Siz değil miydiniz, hem ona sunduğunuz bunca dünyalığı reddedip, Risâlet görevine tercih etmediği ve sizi imana çağırdığı için, onu ülkesinden çıkarmaya mecbur eden?.

îşte nübüvvet böyledir!

Hz. Abbas (r.a.)'m dilinde tecelli eden ilâhi hikmettir bu. Böylece kıyamete kadar herkesin ibret alacağı bir kelâm olsun; bilinsin ki, Resûlullah (s.a.v.)'ın daveti, bazılarının vahyedip gevelemeye çalıştığı gibi; ne saltanat, ne akar, ne ırk kaygısıyladır. Bu, Resûlul-lah'ın baştan başa hayatını kaplayan bir sayhadır. İlâhi ikazdır. Onun ömrünün her ânı, damla damla konuşur bir armonidir. Bu, Allah yolunu ve O'nun nizamını tebliğ için gönderilmiştir insanlığa. Yeryüzünde nefsinin saltanatına zerrece pay yoktur!.

4- Resûluliah'ın Mekke'ye giriş tarzı üstüne düşünceler.

a) Buhâri'nin, Abdullah bin Muğfil'den rivayetinde gördük ki; Resûlullah (s.a.v.) Mekke girişinde Fetih sûresini okuyor. Okuyuşunda terci' yapıyordu Terci' ise kırâette bir tarzdır. Okuyan coşarak onu terennüm eder sanki… Bu da O'nun, Mekke girişinde Raî> biyle başbaşa bir istiğrak halinde olduğunu gösterir. Yoksa, zafer ve büyük muvaffakiyetin nefsine getirdiği büyüklenme, gurur ve şuurunu kaplayan övünçten değil. Hayır, sırf Allah'ın destek ve yardımım apaçık müşahede etmesinin sonucu, ona bütün zerreîeriyle iltica edişidir…

Nitekim, îbn îshâk'ın rivâyetindeki tasvir de bu mânayı daha açık yansıtır. Ona göre Resûlullah Cs.a.v.) Zituva'ya gelince; Allah'a minnet tavriyle başını öyle eğiyordu ki, nerdeyse alnı hayvanın yelesine değiyordu. Bu, onun, kendisine Allah'ın lütfedip gösterdiği «Feth-i Mübîn» için minnet ifadesiydi.

Bu da şunu gösteriyor; O, Rabbinin emrini yerine getirmiş olmakla kullukta tamlanış ve

kulluğu başarmanın şükrü içindedir. Ve kavminden çektiği bunca çileyi, kendisini zorla çıkardıkları bu beldeye, Allah'ın nasıl bir zaferle, şeref ve izzetle döndürmekte olduğunu gözlemekte… Evet bu an Allah'a en kâmil mânâda hamd ve şükür dolu gönülle yönelme ânı; bu mekân ona kulluğun son haddine taşırılma makamıdır. Tabii bu her mü'minden beklenecek haldir esasta. Yâni, genişlik ve darlık ânında hep Allah'a mutlak ubûdiyyette kalmak. Bollukta kıtlıkta, güçlü iken de, zayıf iken de hep mutlak kulluk…

Yâni müslümana, sadece sıkıntıya düştüğü, belâya uğradığı zamanda darlık gitsin, zarar kalksın diye kulluk gösterisi asla yakışmaz. Çünkü geniş ve mutlu günlerin huzur ve refahı, sarhoş eder—se, isyana düşer, gözü birşey görmez. Öyle kimseler ilâhı emir ve ahkâmın yanından teğet geçmeye başlar. Öyle ilgisiz olur ki, sanki o dar günlerinde yalvaran ve boyun büken o değilmiş…

b) Buhâri'nin ,bu rivayeti aynı zamanda, bize Kur'an okuyan kimsenin ahenk ve teganni yapmasının da caiz olacağını gösterir. Bu anlam, Abdullah bin Muğfil'in naklindeki «Terci1» ta'b'rinden çıkar. Bu ise bütün Şâfü ve Hanefî ulemasıyla Mâlikilerin ve ötekilerin çoğunluğunun birleştiği gerçektir[84].

c) Resûlullah Cs.a.v.)'in hikmet dolu tedbirinden biri de, Mekke'ye girerken ashabına farklı yönlerden bölük bölük girmelerini emretmesidir. Onlar, tek yol veya kapıdan girmemekle, savaşı büyük çapta önlemiş oldular. Çünkü Mekkeliler bu durumda savaşa cesaret edemezdi. Etse, adamları dört bir yana dağıtmaları gerekirdi. Bu ise onların zayıflaması demekti. Bunu göze alamayınca da savaş ve saldırının sebebi kendiliğinden ortadan kalkmıştır.

Resûlullah Cs.a.v.) bunu, muhakkak ki, kan dökülmesini önlemek, İslâm'ın belde-i Haram'a verdiği mânâyı korumak için emretti. Ve onlara da, sadece saldırana karşılık savaşma izni verdi. Öbürlerine de, evlerine kapandıkları takdirde emniyet va'detti.

5- Mekke Haremine mahsus hükümler:

a) Orada savaş yasağı:

Gördük ki, Resûlullah (s.a.v.) ashabına hiçbir kimseyle savaşmaya izin vermedi. Sadece müslümanlara saldıranlarla, kanı heder edilen ve öldürülmelerini kendisinin emrettiği altı kişi hariç.

Yine gördük ki, O (s.a.v.), uzaktan kılıç parıltılarını görünce sormuş ve Hâlid bin Velid'in kendisine saldıranlarla savaşmak zo-Minrlfi kaldığını anlayınca, buna üzülmüş. Ancak, «Allanın kazasında hayır vardır» buyurmuştu. Zaten bunun dışında da Mekke'-d» herhangi bir çarpışma olmamıştı…

Nitekim fetih günü halka hitap ederken de: -Mekke'yi Allah yasak bölge yaptı, insanlar değil…» buyurdu. Ve, «Allah'a inanan bir kişiye kıyamete dek, orada kan dökmesi veya kavga etmesi helâl olmaz. Biri kalkıp da ruhsat var savaşa derse; Allah kendi Resulüne izin verdi, size değil deyin. Ona bile bir günde bir an için izin vermişti. Ve dünkü gibi bugün de haramhğı avdet etti.

tşte bunu deL'l alan bütün müçtehidler, Mekke'de ve çevresinde savaşın caiz olmadığına hükmetmişlerdir. Çünkü bu Fetih hutbesinde açık bir peygamber emridir. Ancak ulema mes'eleyi genişlemesine alınca; uygulamanın nasıl olacağını araştırınca müşriklerle ve âsilerle savaşı emreden, kısas olunacakların öldürülmesini bildiren nasslarla bu yasak

arasını şöyle bulmuşlardır. Müşrik ve mür-tedlerle savaşma hususunda bir müşkil düşünülemez. Çünkü müşriklerin orada yerleşmesi, mekân tutup kalması şer'an yasaklanmıştır. Bunda ittifak var. Hattâ Şafii mczhebiyle öbür birçok müçlehid; müşriklerin oraya uğrayıp geçmesini bile caiz görmez. Bunun dayanağı şu âyet-i kerîmedir: «Müşrikler necistir. Bu seneden sonra artık Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar…» O halde, orada bulunanlara düşen, müşrikler oraya girmeden ve yaklaşmadan onlara savaş açıp yaklaştırmamaktır. Bu demektir ki: Cenâb-ı Hak, Haremine bir müşrik veya kâfir sokmamayı tekpff .1 etmiştir. İşte bu da, bu dinin mûcizesidir. Yâni Allah'ın kitabında ve Resulünün lisanında gelen va'din tecellisidir.

Asîlere gelince: Bunlar sâîih imâma başkaldıranlardir. Cum-hûr-u fukahânın kanaatına göre böyleleriyle savaşa medar, âsi oluşlarıdır. Çünkü bu isyan ancak silâhlı karşılıkla bastırılabilir. Çünkü âsilere karşı savaş hukukullahtan olup, vazgeçilemez. Haremde de olsa onu bastırmak için savaş, onların önünü koyvermekten evlâdır.

İmam Nevevi şöyle der: Bu, cumhurdan nakledilen görüştür. Doğru olan da budur. İmam Şafiî de, «Kitâbü İhtilâfi'l-Hadîs»te bunu delil getirmiş, nassa dayandırmıştır. Şafiî şöyle diyor: Mutlak olarak kıtal'i meneden hadîslerin zahirinin gerektirdiği durumu şöyle yorumlayabiliriz Cyâni âsilerle bile savaşı reddeden hadîsler) : Kıtalin bu genel yasağı haramhk ifade etmesi; (bu mancınık dahil her tür savaş vasıtalarıyla saldırmadır) ıslah olmaları başka yolla mümkün olmasına bağlıdır. Ama küffâr başka beldelere üslenmiş ise o zaman savaşın her türü ve vasıtası caiz olur.

Tabiî bazı fakîhler, âsilere karşı savaşın haram olduğuna; ancak sıkıştırmak suretiyle Harem'den çıkıp kaçmalarım veya itaat etmelerini te'min etmek için çeşitli çarelere başvurmanın caiz olduğuna kail olmuşlardır[85].

Hadlerin tatbikine gelince: Şafiî ve Mâlikî Mekke Hareminde haddin yerine getirilebileceğine hükmetmiştir. Delilleri ise: Bunâri'-nin rivâyetindeki Resûlullah'ın şu kavlidir: «Harem, âsileri, kan döküp kaçanları ve kapkaççıları korumaz elbette[86]».

Ebû Hanife ise, (bu da Ahmed'den nakildir.) Harem'de oldukça bu kimseler emindir. Ancak sıkıştırılarak, Haremi terketmesini sağlamak caizdir. Oradan çıkınca da had veya kısas uygulanır. Delili ise, Resûlullah (s.a.v.)'ın Fetih günü söylediklerinin genel yorumudur. Zerkeşî ise şöyle der: O halde Mekke Haremindeki özel durum şudur: Mekke dışında küffâr veya âsiler bir yere üslendi ise, onlar üzerine umûmî savaş açmak ve hangi savaş tekniği gerekliyse onu uygulamak caiz olur. Ama Mekke'de böyle bir üslenmeleri oldu ise bu tarz bir savaş açmak caiz olmaz[87].

Biz de deriz ki; Cenâb-ı Hakk'm Harem-i Şerifi sırf mü'minlere mahsus emniyet yeri ve onlara âit sığmak kılmış olması bakımındandır. Durum bu olunca, artık orada kıtale sebeb olacak ne olabilir? Belki sadece «had»leri tatbik ve âsileri tedib vardır ki, onların da ahkâmı malûmunuzdur.

b) Avlanma yasağı:

Bu icmâ' ile sabittir. O da müttefekun aleyh olan şu hadîs-i nebeviye dayanır: «…Oranın otu koparılmaz, avı ürkütülemez…» Avı ürkütme haram olursa, telef etmek tabii olarak haram olur. Demek ki, o arazide ava rastlayan, onu serbest bırakacak. Eliyle telef ederse ihramlının yaptığı gibi tazmin eder. Ancak, hadîste ta'yin edilen beş tür hayvan bu umumi

yasaktan hariçtir. Çünkü Resûlullah bunları ayırmış ve zararlılar olarak göstermiştir. Karga, yengeç, akrep, fare ve kuduz köpek….Ulema, yılan ve zararlı yırtıcıları da zarar verici olmaları sebebiyle bunlarla aynı kategoride mütalâa etmişlerdir.

c) Nebatının koparılması yasağı:

Bu da yukarıda geçen hadîsteki; «Otları koparılmaz» ifadesinde delilini bulur. Böylece o arazide Allah'ın bitirdiği her bitki bu yasağa dahil olup, sadece halkın geçimi için ektiği ve yeşilken koparmak zorunda olduğu bitkiler hariç kalır. Halkın ekip biçmesi haram olmaz yâni…

Tıpkı evcil hayvan kesmenin haram olmadığı gibi, hayvan ve nebatın bakımını yapmak, kuruyan dallarını ve otlarını koparmak caizdir. Ancak, Zerkeşî'nin, Ebû Hanîfe ve Ahmed'den rivayetine gö-rem, Harem dahilinde hayvan gütmeyi menetmişlerdir[88].

Yine cumhur, zararlı haşerelerden beşini istisna eden hadîs-i şerife kıyasla, umumî bitkilerden de ezâ veren bitkileri istisna etmişlerdir ki, bu da, «Nass'ı Kıyas'la tahsis» kabilindendir[89].

d) Oraya ihramlı girmenin vücûbu:

Yâni kim Mekke'yi veya Nevevi'nln dediği gibi onun Hareminde bir yeri, hedef alır yola çıkarsa-, eğer bu gidişi de, ticaret ve zarurî ihtiyaçları sağlamak gibi sürekl igiriş ve çıkışı gerektiren bir iş için değilse, sürekli Harem'e girip çıkmak zorunda değilse, o kimsenin ancak ve ancak hac veya umreye niyet ederek ihramlı olarak girmesi gerekir.

Ancak; ulema bu talebin, «vücûb<> mu, «Nedb» mi ifade ettiği hususunda ihtilâf etti. Ama üç imam nezdinde meşhur olan, Şâfiîle-rin de çoğunluğunca zâh'r olan «vücûb»dur ki bu îbn Abbas'tan nakildir.

Bazı ulema ise bunun mendûb olduğuna kanidir.

İhtilâfın sebebi ise, Resûlullah (s.a.v.)'m Fetih günü Mekke'ye ihramsız girmiş olmasıdır, Bu da, Müslim ve ötekilerinin; -Resûlullah Fetih günü Mekkeye girerken başında siyah bir sarık vardı ve ihramsızdı.,.» şeklindeki rivayetlerine dayanır.

Yâni ihramın mendûb olduğuna hükmeden ulema bu hadisi delil alıyor. Ama vâcib diyenler de durumu şöylece tashih ediyorlar: Resûlullah o gün küffârın hıyanetine karşı tedbirli ve her an çıkabilecek bir harbe karşı hazırlıklıydı. Bu ise umumi halden müstesnadır. Vücûbun dışındadır.

e) Gayr-i müslimlerin orada kalmasının yasağı:

Biz ilk hükmü açıklarken bunun da hükmünü deliliyle zikret-mistik. Bu da orada harbin yasaklığına dayanır.

6- Resûlullah (s.a.v.)ın Kâbe-i Muazzama'da yaptıkları üzerine düşünceler:

a) Kabe içinde namaz:

Buhârİ'nin îbn Abbas'tan rivayetini naklederken demiştik ki. Resûlullah (s.a.v.) Beyt'e, oradaki putlar temizlenip, Hz. îbrahim ve ismail'e izafeten yapılmış ellerinde fal oku olan resimler silininceye kadar girmedi. Bundan sonra ancak Beyt'e girdi ama sadece dört köşeye tekbir getirdi ve namaz kılmadan çıktı.

Müslim ise İbn Ömer (r.a.)'den Resûlullah'ın, Usâme, Bilâl ve Osman bin Talha el-Hasbi

ile Kabe içine girdiğini, kapısını kapatıp bir müddet orada kaldığını rivayet etmiştir. îbn Ömer diyor ki; Ben, Bilâl çıkınca, Resûlullah'ın orada ne yaptığını sordum. Şöyle dedi: iki direği soluna, birini sağına ve üç direği de arkasına aldı ve namaz kıldı. (O gün Kabe'nin altı direği vardı).

Buhâri'nin de îbn Ömer'den buna yakın rivayeti var…

Ulema da bu iki hadîs arasında tearuz olmadığını beyan eder. Sebebi ise îbn Abbas'ın (ki o Resûlullah'ın namaz kılmadığını naklediyor) Resûlullah (s.a.v.) ile beraber olmadığı, Kâ^e içine girme-

diğinden gelir. Çünkü o namaz kılmadığını, îbn Hâcer'in dediği gibi, bir Usâme'ye, bir kardeşi Fazla isnad ettiriyor. Halbuki Fazl da Kabe'ye beraberce girmemişti. Bilâl'e gelince, o Resûlullah ile beraberdi ve namaz kıldığını isbat ediyor. Binâenaleyh, îbn Ömer'in Bilâl'den rivayet ettiği hadisi, şu iki sebebten dolayı tercih etmemiz gerekir: Bir kere, bu olumlu bir haberdir ve onun bilgisi fazladır. Esas olarak, birşeyi isbat eden haber inkâr edene tercih olunur. İkinci olarak da; Biiâl'in haberi isbath ve müşahedelidir. Çünkü o Resûlullah üe beraberdi, Kabe içinde… İbn Abbas'ın haberi ise gördüğünüz gibi sadece rivayete dayalı, müşahede yönü eksik. Üstelik bir Usâme'den, bir kardeşi Fazl'dan rivayet ediyor. Fazl ise yine Resûlullah'ın yanında değildi.

İmam Nevevİ der ki TTndisçiİPi- BilAl'in rivayetini esas almakta birleştiler. Çünkü o isbat edicidir. Bilgi fazlalığı da vardır. Artık onu tercih vâcib olur[90].

Ebû Hanîfe, Şafii, Ahmed ve cumhûr~u ulema da böylece, Kabe içinde musalli herhangi bir duvarına dönüp namaz kılabilir, diyorlar. Bu nafile veya farz olabilir. Ama İmam Mâlik aynı görüşte olup; Nafile namazı caiz görür, ama farz ve müretteb namazı caiz görmez… [91]
.

b) Resim ve fotoğrafın hükmü -.

Buhârî hadîsinde açıkça gördük ki; Resûlullah ts.a.v.) oradaki putlar ve resimler tamamen temizlenmedikçe Kabe'ye girmemişti. Ebû Dâvud da Câbir (r.a)'den; Resûlullah (s.a.v.)'ın, o anda Bat-hâ'da bulunan Ömer îbn Hattâb'a haber göndererek, gelip, Kabe'deki bütün resimleri imha etmesini emrettiği ve bütün resimler silininceye kadar oraya girmediğini naklediyor. Nitekim Buhâri de, Ki-tâbü'1-Hacc bahsinde Usâme'den naklediyor ki; Resûlullah Kabe'ye girince Hz. İbrahim aleyhisselâmı temsil eden resmi görünce su istedi ve o resimlerin hepsini sildirdî. İşte bu hadislerin hepsi gösteri»- ki; Nebi aleyhisselâm, duvara çizilen resimleri de imha ettirdi, mücessem ve tablo halindeki resimleri de oradan çıkarttırdı. Yine anlaşılıyor ki; bütün bunlardan sonra Kabe'ye girince, duvarlarda resimlerden bazı izlerin kaldığım gördü ve tekrar su isteyip tamamen silip yok edinceye kadar uğraştı.

Bütün bunlar da, İslâm'ın tasvir, mücessem ve gayr-i mücessem resimler hakkındaki hükmünü açıkça göstermektedir. Şimdi size, mam Nevevi'nin, Müslim üzerine yazdığı şerhteki açıklamasının metnini sunuyoruz: «Asırdaşlarımız ve öbür ulema der ki: Canlı varlıkların resimlerini çizmek şiddetle haramdır. Bu büyük günahlardandır. Çünkü bunca hadisde, resim yapanlar tehdid edilmiştir. isterse bunu adam, bir geçim yolu olarak, san'at edinmiş olsun. Her halükârda bu san'at haramdır bir kere… Çünkü burada Allah ile yaratıcılık yarışı vardır. Yine bu resim ister elbise, ister sergi, para, banknot, kap-kacak,

duvar v.s. üzerinde olsun, aynıdır. Ancak ağaç resmi, kervan silueti ve benzeri canlı resmi (hayvan, insanî görünmeyen tablolar haram olmaz.

Tasvirin, resim yapmanın hükmü işte budur. Ama canlı resimli birşeyl almanın hükmü ise; eğer duvara asılacak, üste giyilecek ya da başa sarılacak cinsten, tahkir anlamı verilemez biçimde kullanılacaksa bu da haramdır. Ama yere serilip oturulacak ya da yaslanılacak yastıkta olursa, yâni tahkir ve aşağılanma anlamı taşırsa o zaman haram olmaz. Ama madem ki rahmet meleklerinin oraya girmesine mânidir, o halde helâl olmaz. Aşağıda onu ayrıca zikredeceğiz.

Burada, gölgeli veya gölgesiz olmasının da bir farkı yoktur. Bu bizim mezhebimizin özetidir. Yâni, sahabe, tabiîn ve onlardan sonrakilerin toplu görüşü… Bu, aynı zamanda Süfyânü‘s-Sevrî, İmam Mâlik ve îmam Ebû Hanife’nin ve ötekilerinin görüşüdür. Bazıları ise, gögeli resim nehyedilmiştir. Gölgesizlerde ise beis yoktur, der ise de bu bâtıl bir mezhebdir. Çünkü Resûlulîah’ın kötü gördüğü ve hiçbir ferdin de hoş göremeyeceği o perde üzerindeki resimler de[92] gölgesizdi. Artık öteki hadislerin mutlak mânâdaki resim yasağı da ayrı…

Rahmetli İmam Nevevi şöyle devam ediyor: «Ulema gölgeli resimlerin yasakhğı üzerinde ittifakla, tağyirini vâcib gördü. Kaadl lyâz ise çocuk oyuncakları için ruhsat verildiğini söyler.»

Ben de derim ki: Bugün halk fotoğraf makinasıyla çekilen resimler hakkında tereddütlüdür. Bu da acaba, el mehareytiyle çizilen, resmedilen suretlerin hükmüne dahil mi, yoksa başka bir hükmü mü var?

Bazısı da, İmâm-ı Nevevî‘nln ağzından aktardığımız, haramhk lletine bakarak, fotoğrafın elle yapılan resim hükmünde olmayacağını sanır. Çünkü fotoğrafın bir el meharetine dayanır tarafı yoktur. Yâni Allah’ın yarattığım taklid ve O’nunla ölçüşme görülmez. Sadece resim makinesini kullanmadan ibaret basit hareket var. Belli kayıtlarla, makine haznesinde görüntüyü hapsetmekten ibaret olan bu işi küçük bir çocuk bile yapabilir. Hadisin lâfzındaki mutlak mânâya göre de gerçekten çeşitli tasvir işlemleri arasında bir fark bulmaya zorlanma uygun olmaz.

Resim yapma ile ilgili hususlar bundan ibaret. Ama alma ve kullanma hususuna gelince, fotoğrafla öbür resimler arasında bir fark yoktur. Ama ne olursa olsun, resmin yapılması ve taşınmasına dair hükümde etkili olan özellikler vardır elbette. Haniya kadın resmi ve benzerim muharrem attan birşeyin resmini taşımak seksiz haramdır. Ama zaruret türünden maslahata binâen bir resmi taşımakta ise ruhsat olsa gerek. Allah bilir en doğrusunu.

Öte yandan bazı kimseler günümüzde tasvirin ve heykeltraşlı-ğın dince yasak sayılmasına şaşabilirler. Ve çağımızda başka medenî milletlerce de, bu iki şeyin üstün ve güçlü san’atlardan sayıldığını söyleyebilirler.

Ama bu kimselerin şaşmasının sırrı, İslâm’ın bugünkü batı me-deniyetiyle özdeş olduğunu sanmalarmdandır. Öyle olunca, bu basit görüntülerde ona ters düşmesini bir tenakuz olarak alıyor ve yorumlayamıyorlar. Halbuki îslâm bu görüntüleri bir san’at olarak almaz ve yasaklar. Çünkü îslâm yepyeni bir medeniyet dünyasına geçmek için büyük inkılâb yapmış, nev’i şahsına münhasır bir dünya görüşü ortaya koymuştur. Bugün medeniyet diye körükörüne bizi taklide zorladıkları anlayışla ittifak etmesi de düşünülemez. Artık bize akli muhakeme ile bunun takdimi mümkün olmayınca, san’at adı altında yutturmaya

özenseler de, İslâm'ın san'at anlayışı da bambaşkadır. Ve bu yabancı düşüncelerin empozeye çalıştığı san'at mefhûmunun hiçbir değeri yoktur.

c) Kabe hizmeti: îmdi, Resûlullah'm Kabe'nin anahtarını Osman bin Talha'ya vererek «Ebediyyen ve sonuna kadar sende kalmak üzere - Abdüddâr ve Benî Şeybe'yi kastediyor - bu anahtarı al. Artık senden onu zâlimlerden başkası alamaz» buyurduğunu söylemiştik, işte buna dayanarak ulemanın hepsi; kıyamete kadar Kabe hizmetlerini o sülâleden almanın caiz olmadığı kanaatine varmışlardır.

imam Nevevi, Kaadi tyâz'dan naklen şunu söylüyor: «Bu Resûlul-lah tarafından onlara verilmiş bir velayettir. Süreklidir ve ilâ niha-ye evlâddan evlâda geçer. Onlardan zorla bu vazife gasbedilemez. Ve bu işe ehil oldukları müddetçe de kimse iştirak bile edemez…» Ben de, bugün bUe bunun geçerli ve Resûlullah'ın vasiyyetinin ve emrinin ellerinde baki olduğu görüşündeyim.

d) Putların kırılması: Bu da muhakkak kif Allah'ın, Resulüne (s.a.v.) yardım ve büyük zaferle desteklemesinin açık görüntüsüdür. Çünkü O, bu Kabe çevresinde dizilmiş zavallı putlara asâsıyla dokunurken şöyle diyordu: «Hak geldi, bâtıl yıkılıp gitti. Hak geldi, artık bâtıl gözükemez ve geri gelemez…»

Yine, îbn Ishâk ve ötekilerin rivâyet.ne göre; bütün bu putlar diplerinden kurşunla yere kaynatılıp, yıkılmaması sağlanmıştı. Halbuki o, hangisine asâsıyla dokunsa, ya sırt ustune devriliyor, ya yüzüstü kapanıyordu… Eh nasıl duşup kınlmasındı bunlar? O'na Allah öyle bir inkılâb nasib etmişti ki Kureyş'in en ceberut liderleri, O'nun önünde baş eğip teslim olmuş, bütün bir Mekke O'nun getirdiği dini kabullenmiş, O'nun Hak da'vetine icabet etmişti.

7- Resûlullah'ın fetih hutbesi üstüne düşünceler:

Şu an artık O, Mekke'nin sahibidir. Sekiz sene önce hicret ettiği Mekke şehri. Topyekûn kendisine boyun eğip, risâlet ve hidâyetine teslim olup inanmış bir halde. İşte onlar. O'na her türlü düşmanlığı gösteren ve her işkenceyi tattıran toplum. Şimdi O'nun etrafına toplanmış, saygı ve hayranlıkla, gönülleri buruk halde kendilerine neler söyliyeceğini beklemedeler.

O'na yakışan ise, herşeyden önce, kendisin; zafere erdiren, destekleyip va'dinde doğrulayan yüce Rabbine hamd ü sena ile söze başlamaktı. Ve öylece açtı hitabesini: «Lâ ilahe ülâllahü vahdehu lâ şerike leh». O birdir, ortaksızdır,. Allah va'dinde sadık oldu. Kulunu başarılı kıldı. Tek başına bütün kabileleri dize getirtti… Ve devam edecekti elbette, Kureyş ve öteki kavimler önünde, yeni (îslâmi) toplumun ana ilkesini anlatmaya. Bu ilke Cenâb-ı Hakk'ın şu kavlinde parıldıyordu: «Ey insanlık! Sizi biz, bir dişi ve bir erkekten yarattık. Ama millet ve kabileler halinde üniteîendirdik. Böylece (aranızdaki müsbet yarışma ile) Allah (ölçüsüyle) indinde en şerefli ve en samiminiz ortaya çıkıp tanınsın…»

Eh bunun yanında hemen; o köhne şirk düzenlerinden artakal-mış bayat gelenek ve âdetlerin de müslümanların ayaklan altına gömüldüğünü söylemesi gerekliydi ve öyle yaptı. Baba ve dedeleriyle övünme; ırk, kabile ve milletle böbürlenme; dil, soy ve vücut yapısı ayırımıyla düşmanlık etmenin iptal edildiğini; tüm insanların Adem'den geldiğini ve Âdem'in de topraktan olduğunu ilân etti.

Ve o andan itibaren Kureyş câhiliyyeti dürülüp kaldırıldı. Beraberinde tüm gelenek ve

taklidleri de durulmuş oldu. Tabii arkada kalan mazinin derinliğine gömüldü. Böylece Kureyş bütün kirlerinden yıkanıp, yürüyen kervana katılmış oluyordu. Çünkü bundan az ötedeki Tmluşma yeri, Kisrâ'nın sarayı ve Rum ülkesinin göbeği olacaktı. Mekke, bugünden itibaren bir yepyeni medeniyet ve hamlenin doğuş yeri olacak; dünya, topyekûn insanlık oradan alacağı mutluluk elbisesini giyecekti, tşte böylece, o saatte gömüldü ayakların altına câhiliyye kalıntısı herşey, tüm renk ve çizgileriyle. Ve Kureyş, Resûlullah (s.a.v.) ile îslâm için sözleşti. Anlaştılar ki: Ne Arab'ın Acem'e, ne Acem'in Arab'a üstünlüğü yok; ancak takva ve dindeki ciddiyetle üstünlük edinilir. Yine tek üstünlüğün ve büyüklüğün İslâm kılığıyla, övünme de sadece îslâm'ın ilkelerine tam bağlılıkla olabilir. Bunun için, Allah dünyanın güdümünü onlara teslim edip, dünya güdücülerini onlara boyun eğdirdi.

Şaşıyorum; kokuşmuş bu lâşe, ölüp gömüldükten sonra tekrar ondört asır sonunda nasıl hortlayıp çıkabiliyor[93].

8- Kadınların bey'atı ve ona dair ahkâm: Bazı hususları aşağıda özetliyelim :

a) Müslümanların topyekûn kalkınıp üstün bir millet olabilmesi için; kadınların her sorumlulukta - ve tam bir eşitlikle - erkeklere katılışını gösteriyor.

Bunun için de, halife veya müslümanlann hâkiminin; meşru ve mümkün olan her hususta, İslâm toplumu için uygulanacak kararlarda, onların da re'ylni ve güvencesini toplaması gerekiyor. Tıpkı erkeklerden söz aldığı 'gibi. Ve aralarında hiçbir ayırım gözetmeden. ..

Bu açıdan bakarsak, görürüz ki; müslüman kadın da dininin esas ve gereklerini öğrenmekle yükümlüdür. Tıpkı erkeğin öğrendiği gibi… Ve tabii; ilim, fikir, strateji cinsinden her türlü silâhla da kendine meşru ve mümkün olduğu derecede donanması, dini yıkmak için pusuda bekleyen düşmana karşı her tedbiri alması zarurîdir. Öyle ki, nefsine biçtiği ahid ve boynuna geçirdiği bey'at yükünü ehliyetle taşıyabilsin…

Çünkü herkes kabul eder ki, cahil oldukça kadının bir sorumluluk yüklenmesi, hele de çevresindeki yabancıların hiylelerüıe karşı uyanık olması mümkün değildir.

b) Kadınlarla, Resûlullah (s.a.v.)'ın yaptığı bey'atın izahında gördüğünüz gibi onlarla sözleşme sadece söz olur, el tutuşma yapılamaz. Ama erkeklerle bey'at böyle değil tabii. Bu daha öteye uzanarak, yabancı olduğu bir kadının elini müslüman erkeğin tutmasının caiz olmadığım ortaya koyar. Ben bunun aksine hiçbir görüşe de rastlamadım, hiçbir İslâm âlimine de… Olabilir ki, tıbbi zaruretler, tedavi ve diş çekme gibi hallerde bir ruhsat tanınmıştır… Kadınlarla tokalaşmanın artık yaygınlaşıp âdet halini alması bazılarının sandığı üzere, asla zaruret değildir… Çünkü Kitab ya da Sünnetle sabit olmuş bir hüküm, örf ve âdetle değiştirilemez. Ancak, o hükmün kendisi örfe dayanarak oluşmuşsa bu olabilir. Çünkü öyle bir hüküm zaten, muayyen bir duruma bağlı ve onunla şartlıdır. Burada ise öyle birşey söz konusu değil tabiî.

c) Yine, bey'at hadisinde gördük ki; kadının, yabancı erkeklerin sesini duyması da mubahtır. Ama ihtiyaca bağlı olarak. Ve onların sesleri de avret değildir. Bu cumhurla birlik Şafiî'nin görüşüdür. Ama Hanefilerden bazısı, kadının sesinin de avret olduğu görüşündedir. Onlar da bu hususta, yine kadınlardan bey'at alınışını bildiren hadîse ve öbür birçok hadise dayanıyorlar[94].

9- Mekke savagla mı, sulhla mı fethedildi?

Bu konud« ulemanın ihtilâfı vardır. Şafii, Ahmed ve bazıları, sulhen alind-gı £»röş.undedir. Kureyş'in bu anlaşmadaki murahhası olarak da Ebû bufyân'ı görürler. Anlaşmanın şartı ise: «Kim evine kapanırsa emindir. Kim İslâm'a dönerse emindir. Kim Ebû Süf-yân'ın evine sığınırsa emindir!.. Sadece kanı heder edilen altı kişi hariç.»

Ebû Hanife ile Mâlik ise; zorla alındığı görüşündedir. Delil olarak ise müslümanların Mekke'ye giriş tarzını gösterirler. Çünkü müs-lümanlar harb nizamında ve hepsi de silâhlıydı. Gerçi bütün ulema, orada ganimet alınmadığı ve kimsenin de esir edilmediği üzerinde ittifak ediyor. Sulh yoluyla fethedildi diyenlerin gösterdiği se-beb açık. Harb yoluyla alındığına kani olanlar ise; Resûlullah (s.a. v.)'ın orada ganimet ve esiri menetmesi ayrı bir durumdur. Mekke şehrini öbürlerinden ayıran bir imtiyazdır. Çünkü orası, Rabbin Ha-rem'i, Hakk'a kulluk ve din ahkâmının (haccını) uygulanma mahallidir. Ve sanki, bütün dünyaya karşı Cenâb-ı Hakk'ın vakfıdır. Bunun için de, Ebû Hanîfe dahil bazı ulema; Mekke arazisinin satılamayacağı, başkasına devredilemeyeceği kanaatine varmışlardır[95].

Mekke-i Mükerreme'nin Büyük Fethi'nln bize gösterdiği ahkâm ve derslerden bir kısmını böyle özetlemiş olduk. Elimizden gelen bu idi. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.[96]

7- Huneyn Gazvesi

Hicretin sekizinci yılı, Şevval ayında vuku buldu. Sebebi ise şu idi: Cenâb-ı Hakk Mekke Fethini Resulüne (s.a.v.) nasib edince, düşmanlık ve isyanı bırakıp ona bağlanan Kureyş'in hâli; Havâzin ve Sakif ileri gelenlerinin huzurunu kaçırdı. Aralarında gel-gitler başladı. Allah'ın Resulüne ve mü'minlere verdiği zaferi hazmede-miyorlardı. Bunun üzerine büyük bir kalabalık topladılar. Havâzin reisi Mâlik bin Avf'ın liderliğinde bütünleştiler. Onlara tüm mal, evlâd ve ıyâliyle gelmelerini emretti liderleri. Ve bu müthiş kalabalıkla Mekke - Tâif arasındaki, Evtas mevkiine ordugâh kurdular. Mâlik bunu sırf, kimsenin geri kaçmasına fırsat bırakmamak için yapmıştı. Çünkü herkes aile, evlâd ve malını savunmuş olacaktı… Ve topluca Resûlullah (s.a.v.)'in üzerine yürüyorlardı. O ise Şev-val'ın başlarında hareket edip[97] oniki bin müslümanla onlar üzerine yürüdü. On bini Medineli, iki bini ise Mekkeliydi[98].

Bu esnada Resûlullah (s.a.v.), Abdullah îbn Hadrad el-Eslemî'-yi, düşman ordusu içine girip, durumunu öğrenip haber getirmekle vazifelendirdi. O da gitti. Aralarına katılıp, ordugâhlarım gezdi ve her hallerini öğrenip geldi.

Öte yandan, Resûlullah (s.a.v.)'a, Safvân tbn Ümeyye'de çok miktarda zırh ve silâh bulunduğu haber verilmişti. O da ona adam gönderip (ki Safvân o anda henüz müşrikti) zırh ve silâhları istetti. Safvân ise; «Acaba gasp mı ediyorsunuz yoksa?» diye sorunca, Resûlullah (s.a.v.): «Hayır, ödünç olarak, sağlamca sana iade edilecektir» diye cevab verdi. O da yüz zırh ile, yeteri kadar silâh verdi'[99]. Mâlik bin Avf, Resûlullah (s.a.v.)'m geldiğini haber alınca; çevresindeki bu kalabalığı Huneyn vadisine indirip, herkesin vadiye yayılıp pusuya girmesini emretti. Ve ordusuna; Muhammed ve arkadaşları üzerine

çepeçevre, aniden ve toptan baskın yapmalarını ten-bihledi.

Müslümanlar, Huneyn vadisine vardı ve sabahın alaca karanlığında vadiye yayıldı. Onlan, vadinin stratejik noktalarında üstlenen düşman birlikleri gözetliyordu. Ve talimat üzere aniden hücum edip, müslümanlara toptan baskın yaptılar. Bundan hayvanlar ürktü, halk gerisin geri dönüp dağıldı. Öyle bir panik oldu ki, kimsenin gözü kimseyi görmüyordu.

Resûlullah (s.a.v.) sağa yöneldi ve halka çağırdı: «Ey Allah'ın kullan, bu yana gelin. Şübhesiz ben peygamberim, Abdülmuttalib evlâdıyım!..» Müslim, Abbas tr.a.Vdan şöyle naklediyor: Ben Re-sûlullah'ın yanındaydım Huneyn günü. Biz, Ebû Süfyân bin Haris bin Abdülmuttalib ile birlikte ondan hiç ayrılmadık. O beyaz katırı üzerindeydi. Müslümanlar, küffâr ile karşılaşınca ilkin şaşırıp geri çekildi. Halbuki Resûlullah, katırım mahmuzlayıp, düşman üzerine sürüyordu. Abbas şöyle devam ediyor: Ben hemen Resülullah'ın atının yularım tutup durdurdum. Düşmana yaklaşmasını önleyecektim. Ebû Süfyan da Resülullah'ın üzengisinden tutmuştu…

Resûlullah (s.a.v.) Ashâb-ı Semre diye çağırın buyurdu[100]. (Hz. Abbas'ın sesi çok gürdü). Ben de: Ey Ashâb-ı Semre!.. diye en son sesimle bağırdım. Abbas diyor ki: O anda kendilerine bu çağrım tıpkı ineğin yavrusuna mülemesi gibi karşılık gördü ve hep birden: «Yâ lebbeyk, yâ lebbeyk!..» diye cevab verdiler. Hemen de dönüp küffâr ile savaşa tutuştular. Bir çağrı da «Ey Ensâr!» şeklinde olmuştu. Resûlullah ise onların çarpışmasına bakarken; «İşte şimdi Valisin, işi bitti..» buyurdu. Yerden kum alıp küffârın suratına serpti ve: «Muhammed'in Rabbi aşkına onları ezin!..[101]» diye haykırdı.

Allah, müşriklerin gönlüne korku saldı. Ve öyle bir yenilgiye uğradılar ki; kimsenin kimseyi göreceği yoktu. Onlar kaçıyor, müs-lümanlar kovalıyor, öldürüyor veya esir ediyorlardı. Herkes bir sürü esirle Resülullah'ın huzuruna geldi.

Bu gazvede ayrıca, Resûlullah (s.a.v.) isbat etmek kaydiyle her savaşçının öldürdüğü adamın terikesine sahip olabileceğini ilân etti.

Bu konuda îbn îshâk ve ötekiler, Enes bin Mâlik (r.a.)den şunu nakleder: Ebû Talha, Huneyn gününde tek başına öldürdüğü yirmi kişinin eşyasını almıştı.

Yine Ibn îshâk ve îbn Sa'd sahih senedle nakleder ki; o gün Resûlullah etrafına bakınırk«n, Ümmü Selim binti Melhân'ı gördü. O da, kocası Ebû Talha ile birlikte çarpışıyordu: Resûlullah (s.a.v.) ona: Sen Ümmü Selim ha! deyince, o cevab verdi: Evet, babam, anam sana feda olsun yâ Resûlâllah! Seninle savaşanlarla nasıl çarpışıyorsan, ben de sana saldıranlarla öylece savaşıyorum. Ebû Talha da (onun elinde bir hançer gördü), bu hançer nereden Ümmü Selim? diye sorunca; kocasına da şu karşılığı verdi: Onu, bize yaklaşan bir müşrikin kolunu büküp elinden aldım ve onunla kendisini öldürdüm.

Yine Resûlullah (s.a.v.) bir kadın gördü. Hâlid bin Velid öldürmüştü onu. Halk onun etrafına toplanmıştı. Sordu: «Ne bu?» diye. Dediler ki; Hâlid bin Velid'in öldürdüğü kadın. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) yanındakilere : «Hâlid'i bulun ve ona söyleyin ki; Resûlullah seni, kadın, çocuk ve köleleri öldürmekten şiddetle men etti!..[102]»

Mâlik bin Avf ve kabilesinin ileri gelenleri birlikte kaçıp, Taife sığındı. Surlara çekilip savunmaya geçtiler. Bütün varlıklarını bırakmışlardı.

Resûlullah, bütün ganimetlerin Ca'râne mevkiinde toplanmasını ve korunmasını emretti.

Mes'ûd bin Amr el-Gıfârî'yi de üzerine muhafız tâyin etti. Resûlullah (s.a.v.î da beraberindekilerle Tâif'i kuşattı. Sakif kabilesi surlarının içinde, müslümanlara ok atmaya başladılar. Bazıları şehid oldu. Resûlullah (s.a.v.) Tâif kuşatmasını on gün kadar sürdürdü. Yirmi gün kadar olduğu da söylenir. Daha sonra, vazgeçmeyi uygun gördü. Abdullah tbn Ömer (r.a.)'in nakline göre, Nebi Aleyhisselâm ashabına ilân etti: «İnşaaüah dönüyoruz…» diye. Bazı sahabeler, biz burayı fethetmeden mi döneceğiz? deyince, O da: Hücum edin öyleyse - yâni isterseniz hadi savaşın -buyurdu. Onlar da gerçekten ilk saldırıda bazı yaralar aldılar. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: «Yarın geri döneceğiz». Bu onları şaşırtmıştı. Ama Resûlullah gülüyordu[103]. Resûlullah geriye dönüşte yola çıkarken, ashabına şöyle emretti: «…Vazgeçiyor, tevbe ediyor, Rabbimize kulluk ediyor, hamdediyoruz», deyin. Bazı sahabe de ona: Yâ Resûlâllah, Sakif kabilesine duâ et, dediler. O da: «Yâ Rab! Sakiflilere hidayet ver ve hepsini îslâm'a getir» diye duâ etti[104].

Biz de haber verelim: Gerçekten Sakiflilere Allah hidâyetini nasib etti. Çok geçmeden, hey'etleri gelip Medine'de Reûlullah (s.a. v.î'a İslâm'a girdiklerini arzettiler. [105]

Ganimet Mes'elesi Ve Resulullah (S.A.V) Bunları Taksünindeki Metodu:

Ve Resûlullah, Ca'râne'ye döndü. Huneyn gazvesinde Havâzin-lilerden alınan esir ve ganimetler oraya toplanmıştı. Esirleri, orada gazilere taksim etti. Arkasından da Havâzin'den bir hey'et gelip, tevbekâr olduklarım beyanla, mal ve esirlerinin kendilerine iade edilmesini istediler. Resûlullah (s.a.v.) ise onlara: «Benim yanımda gördüklerimiz var. Ve benim nazarımda en güzel söz doğru olandır. Siz şimdi iki şıktan birini tercih etmek durumundasınız: Ya esirlerinizi, ya mallarınızı, müslüman olacağınızı ümid ederek esirlerin ve malların taksimim biraz geciktirmiştim…»

Gerçekten Resûlullah, Tâif dönüşünde onları on gün kadar beklemişti. Onlar: Yâ Muhammed! Bizi ailemiz ve mallarımızdan birini tercihte serbest bıraktığına göre, bizim için önemli olan insanları-mızdır. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) kalkıp, müslümanlara hi-tab etti. Cenâb-ı Hakk'a lâyık şekilde hamd ü senadan sonra şöyle konuştu: «tmdi, kardeşleriniz tevbe edip gelmiş durumdadır. Ben de onlara esirleri iade etmek niyetindeyim. Şimdi bu görüşü tasvib edenler hemen yerine getirsin. Ama gönül hoşluğuyla değil de, bir karşılık isteyen varsa, karşılığını ilk savaş ganimetinden vermek şartıyla, onlar da bu emri yerine getirsin[106]».

Fakat halk hep bir ağızdan: Biz bunu karşılıksız kabul ettik, dediler. Resûlullah (s.a.v.) ise; «Ama bu durumda kimin razı, kimin razı olmadığım kesin olarak bilemeyiz. Siz gidin, güvendiğiniz dostlarınızla istişare edin! Onlar da gidip akıl danışacaklarına danışıp gelsinler» dedi. Resûlullah (s.a.v.)'a bir bir müracaat ederek; (esirleri iade etmeyi kabullendiklerini) bildirdiler. İşte bundan sonra izin verildi, Havâzin esirleri iade edildi[107].

Yine İbn tshâk'ın nakline göre; Resûlullah (s.a.v.) Havâzin hey'-etine, Mâlik bin Avfm

durumunu sordu. Onlar da, Sakif kabilesiyle birlikte Tâif'e sığındığını söylediler. O da onlara dedi ki: Haber verin Mâlik'e, gelip müslüman olursa-, ona mal ve ailesini teslim ettiğim gibi, yüz tane deve vereceğim!., Mâlik'e bu haber ulaştı. O da gelip Resûlullah'a Ca'râne ve Mekke arasında erişip İslâm'a girdi. Ona ailesi, malı ve yuz de deve verildi. Mâlik gerçekten yararlı bir müslüman oldu.

Resûlullah (s.a.v.) bu taksimde, müellefe-i kulûb (yâni yeni müslüman olan Mekkelilere) ganimet ve bağışı fazla verdi. Maksad onların gönlünü iyice İslâm'a ısındırmaktı. Ama, Ensâr'dan bazılarının gönlü burkuldu. Ve kendi aralarında: «Henüz kılıçlarmuzdaki kanlan kurumadığı halde Mekkelileri bize tercih etti Resûlullah!» diye konuştular.

Durum Resûlullah (s.a.v.)'a ulaşınca, Ensâr'a haber gönderip karargâhlarında toplanmalarını istedi. Yanlarında da onlardan başkasını bırakmadı. Ve ayağa kalkıp, Allah'a hamdini ve O'na lâyık senasını ifadeden sonra mes'eleyi şöylece izah etti: «Ey Ensâr cemaatı! Söylediklerinizi aynen haber almış bulunuyorum. Düşünün ki siz sapık yoldaydınız, Allah benimle size hidâyet verdi. Paramparça idiniz, benimle sizi bütünleştirdi. Siz yoksuldunuz, benimle size Allah zenginlik ihsan etti, değil mi?.. (Her söylediğinin sonunda onlar, «Evet yâ Resûlâllah, öyle oldu. Haklı olan Allah ve Resulüdür» diye karşılık veriyorlardı). Sonra sözünü şöyle devam ettirdi:

Peki ey Ensâr topluluğu, sizin bana karşılığınız, karşı sorunuz olmayacak mı? Onlar ise :

Biz sana ne diyelim yâ Resûlâllah? Ni'met ve üstünlük Allah ve Resulüne aittir. O zaman şöyle buyurdu :

Doğrusu, isterseniz şöyle derdiniz: Ve haklılığınız da teslim edilirdi: Sen de bize geldin, herkes seni yalanladığı halde, biz seni tasdik ettik. Yenilgideydin yardım ettik. Ülkenden çıkarılmıştın, biz bağrımıza bastık. Kimsesizdin, sana sahip çıktık.

Bunun üzerine feryâd etti bütün Ensâr: Asla öyle değil. Biz Allah'a ve Resulüne minnet borcundayız. Bundan sonra Resûlullah sözlerine şunları ekledi:

Ey Ensâr cemaatı! Bir topluluğun gönlünü sizin gibi İslâm'a yaklaştırmak için verdiğimiz geçici dünyalığa nefsinizde hased mi duydunuz? Yoksa, onlar koyun ve develerle giderken, kendiniz Allah Resulü ile birlikte yurdunuza dönmeye razı değil misiniz? Vallahi onların beraberinde götürdüğünden, sizin birlikte gideceğiniz çok hayırlıdır. Muhammed'in hükmü elinde olan Allah'a yemin olsun ki;

Eğer hicret olmasa bile ben yine Ensâr'dan bir kişi olmak isterdim.

Yine de herkes bir millet seçecek olsa ben Ensâr'ı (milleti olmayı)

seçerdim. Benden sonra siz daha çok servetle karşılaşırsınız. Sakının, sabredin, ta benimle Havz'da buluşmak üzere. Yâ Rab! Ensâr'a, çocuklarına ve torunlarına rahmet eyle. Halk bu söz üzerine o kadar ağladı ki, sakalları ıslandı. Ve: «Biz Allah ve Resulünün, nasib ve taksim ettiği neyse ona razıyız» dediler.

Yine Resûlullah (s.a.v.)'m peşine bazı köylüler takılıp fazla bağış istiyordu[108]. Hatta semüre ağacına astığı ridâsını almaya kalktılar. Dönüp onlara ^ Be adamlar, bari ridâmı bana verin, buyurdu. Eh vallahi size Tihâme ağaçlarının sayısınca ganimet olsa dağıtırdım. Belki o zaman beni, cimri, yalancı ve korkak saymazsınız. Vallahi şu an bana düşen ganimet sadece beşte birdir. Hadi o da sizin olsun!..[109]. Yine bir köylü Arap yetişti ona;

hırkasını öyle bir çekti ki Necrân işi sert hırkanın yakası boynunda iz bıraktı. O adam hâlâ: «Emret de bana, senin elindeki Allah malından verilsin biraz…» diyordu. Ama buna rağmen Resûlullah güldü ve ona da birşeyler verilmesini emretti[110].

îbn îshâk der ki; Resûlullah, Ca'râne'den ayrılıp Umre için yola çıktı. Umresini bitirince de dönüp Medine'ye vardı. Mekke'de ise Attâb bin Esid'i vekil bırakmıştı. [111]

Dersler Ve İbretler

Huneyn gazvesi de, Bedir gibi veya onun mütemmimi mahiyetinde dersler taşır. İslâm akidesine dair sebebler ve müsebbebler açısından bir tür dersler…

Bu bakımdan, Bedir gazvesini düşündüğümüzde; müslümanların az, düşmanının çok olmasının hiçbir önemi olmadığını açıkça görürüz. Tabiî sabır ve zafere tam itimad kaydiyle… Ama Huneyn gazvesi ise onun tersi; yâni müslümanların çokluğunun esasta bir-şey ifade etmediğini, sabır ve itimad olmadıkça düşmanın az olmasının da bir garanti olmadığım kesin olarak gösteriyor.

Nitekim, Bedir hakkında nazil olan âyetler, ondaki ibretleri sergilerken : Huneyn'den alınması gereken ibretler için de âyetler nazil olmuştur.

Bedir'de müslümanlar, sayıca gerçekten azdı. Diğer yönlerden de zaif… Ama bu azlık ve imkânsızlık zarar vermedi.

Sebeb: İslâm'da samimî, imanları olgun, Allah'a ve Resulüne bağlılıkları son derece idi. Ama Huneyn'de mü si umanlar, daha öncekilerin tersine sayıca da, öbür yönlerden de düşmanlarından çok üstündüler. Halbuki çoklukları onlara birşey kazandırmadı. Çünkü orduya katılmış bazı grupların imanı henüz kalblerine yer etmemişti. Gönül ufuklarında İslâm'ın yüce anlamı henüz çağıldar hâle gelmemişti. Bu kalabalıklar, orduya katılmıştı ama sadece cisim ve görüntüleriyle… O an henüz dünya zevklerinden armmamıştı gönülleri. Nefislerini kuşatıp yönlendiren bu heveslerdi. Halbuki gövde gösterisi ve sayı kalabalığı zafer ve başarıda ne role sahipti ki.

Bu yüzdendir ki, bu derme çatma kalabalıklar, düşmanla ilk karşılaşmada hemen yüzgeri dönüp Huneyn vadisine dağılıp gittiler. Çünkü pusudaki düşman aniden saldırmıştı. Hattâ bu panik ilk anda, onlarla kader birliği yapan sadık mü'min kitleyi de sarmıştı.

Ama tabii, Ensâr ve Muhacirler, Resûlullah (s.a.v.)'ın nidasını işitince kendilerine gelip döndü, Resülullah'ın çevresinde toplaştı-lar. Ve daldılar onunla birlik Evtas savaşına. Ki bu ilk dönüp tutuşanların sayısı ikiyüz civarındaydı!.. Ama bu iki yüz metin kişi yüzünden zafer mü'minlere döndü. Kalblerine sekinet indi. Dayandılar ve Allah da düşmanlarının gönlüne ürpert: verip kötü bir yenil; giye uğrattı. Oniki binlik karma bir topluluğun kendilerine aslında birşey kazandıramıyacağını gösterdikten sonra!..

Nitekim Cenâb-ı Hak bu dehşetengiz dersi kitabında açıklıyor: «…Hani Huneyn günü, çokluğunuz gururlandırmış ti sizi. Halbuki işinize yaramadı. Öyle ki; yeryüzü size dar geldi korkudan. Hemen yüzgeri kaçtınız. Ama arkasından Allah bir sekinet verdi gönlünüze de, görmediğiniz orduları da indirdi. Kâfirleri de çileye soktu. Bu idi kâfirlerin müstehak olduğu tabiî. Bundan sonra da Allah dilediğinin tevbesini kabul eder. O, Gafur

ve Rahim'dir.[112] Şimdi artık bu gazveden çıkaracağımız ders ve hükümleri takdim edebiliriz :

1- Düşman içine, durumlarım tesbit için casus gönderme

Geçen bahislerde bunun caiz olduğuna dair izahatımız oldu (Hudeybiye'de). Hattâ bunun vâcib olduğunu söyliyeceğiz şimdi.

Bunu, bu savaş esnasında bizzat Resûlullah (s.a.v.)'m uygulamasından anlıyorum. Hani o, Abdullah tbn Ebi Hadrad el-Eslemi'-yi, düşmanın sayı, hazırlık ve stratejisini öğrenip müslümanlara haber vermek üzere göndermişti. Bu konuda İmamlar arasında da hiçbir ayn görüş yok.

2- Lider için bir gayri müsltmden savaş maksadıyla emânet silâh almasının hükmü:

Burada silâh ta'biri, savaş anında askere lâzım olacak her türlü araç ve malzeme diye anlaşılmalıdır. Ödünç almayı da, bağış kabulü, ya da para ile satın alma diye düşünmeliyiz, tşte Resûlul-lah (s.a.v.)'m bu savaşta yaptığı budur. Hani Safvân bin Ümeyye'-den borç silâh almıştı. O ise henüz müşrikti. Bu ise harb halinde gayr-i müslimlerden yardım alma umumî hükmü içindedir. Biz bu hususu Uhud harbine yazdığımız ekte izah etmiştik. Şimdi ise haber verelim, küffârdan alınacak yardım iki çeşittir:

a) Müslümanlarla birlikte çarpışacak insan yardımı (asker talebi) buna dair hadis, Uhud gazası bahsinde geçti. Orada biz ihtiyaca binâen bu caizdir, dedik. Ama müslümanlar da, omuz omuza çarpışacakları bu kişilerden emin olmalı tabii.

b) ikmal maddesi yardımı: Silâh ve cephane v.s. Bunun caiz olduğuna dair herhangi bir ihti'âf yoktur. Şart şu ki; müslümanla-rın gurur ve izzetini kırıcı, aşağılık duygusuna götürücü bir yanı olmamalı. Ve aynı zamanda, müslümanlarm o gayr-; müslimlerin sultasına (sömürüsü altına, güdümüne)düşmesine de sebeb olmamalı bu yardım. Ya da dinin emrettiği bazı sorumlulukların terkine sebeb olmamalı… Açıkça görüyorsunuz ki; Safvân bin Ümeyye, Resûlullah (s.a.v.)'a ödünç silâh verdiği zaman zaif ve mağlûb pozisyonunda; Resûlullah da, en kuvvetli merkezdeydi[113].

3- Resûlullah (s.a.v,)'ın savaştaki cesareti:

Gerçekten böylesi bir cesaret nadir görülebilir. Bütün müslü-manların vadiye yayılıp geri kaçtığı anda Resûlullah (s.a.v.)'m tek başına savaş girdabının merkezinde, pusudan kalkan düşmanın aniden çepeçevre saldırışı karşısında… Öyle bir metanetle yerinde duruyor (hattâ atım düşman üstüne sürüyor) ki; te'siri, firardaki insanların bile gönlünü sarıyor. Bu müthiş görüntü onlara yeni bir azim ve şecaat aşılıyor. Hepsi geri dönüyorlar.

îbn Kesir, Tefsirinde Huneyn olayını anlattıktan sonra şunları ekliyor: «Bence, şecaatin zirvesi budur işte. Çünkü öylesi bir günde, savaş çağıltısının göbeğinde, ordusunun dağılıp ortada kaldığı bir anda, katırının üzerinde, ne kaçıyor, ne bir hiyle ve oyun deniyor. Evet işte tam bu halde bile o katırını yöneltip düşmanın üzerine sürüyor. Hem de kimse kendisin; tanımadığı halde, kendi istemiyle kendisini ilân ediyor. (Ben Nebi'yim şübhesiz. Ben Abdülmut-talib evlâdıyım» diye), bilmeyenler bilsin diye… Salât ve selâm O'-na olsun, ta haşre kadar,..

Bu, başka değil, sırf Allah'a tam güven, O'na tevekkül ve zafer verip rlsâletini

tamarnhyacağma ilm-i yakindendir. Biliyordu ki bu dini, bütün din Cve ideolojilere) üstün kılacaktır[114].

4- Erkeklerle birlikte kadınların da cihada katılması:

Onların savaşa çıkışı, esasen yaralıları tedavi ve su ulaştırmak içindir. Sahih had zîslerde böyle tesbit edilmiştir. Birçok savaşta böyle olmuştu. Ama bizzat savaşmaya gelince, açıkça sünnette vârld değil. Gerçi îmam Buhâri, Kitâbü'l-Cihâd'da, «Kadınların gazası ve erkeklerle birlikte savaşır.s.zı» diye bir bahis açmış ve bunu zikretmiştir. Ancak bu hususta serdedilen hadîsler, doğrudan doğruya kadınların erkekler gibi savaşa iştirakine delâlet etmemektedir. Nitekim îbn Hâcer de: Ben bu bahiste (yâni bu konuda vârid olan hadislerde) kadınların savaşçılığına dair bir açıklama göremedim[115] diyor.

Ama, kadınların savaşa katılmasına dair fukahânın ifadesine gelirsek, şöyledir: Bir ülkeye düşman büyük çapta istilâ gücü île saldırırsa, müslümanların kadın - erkek demeden, hepsinin üstüne vâcib olur, kıyam edip savaşmak… Ama tabiî onlardan bir savunma ümidi görürsek böyle. "î'oksa meşru olmaz[116]. Ümmü Selîm'in elindeki hançere gelince, o sırf nefis müdafaasını gösterir, kendisinin de ifade ettiği üzere…

Buhâri ve ötekilerin Hz. Aişe (r.a.)'den naklettikleri de işte bu açıdan değerlendirilebilir. O, Resûlullah (s.a.v.)'dan cihad için izin istemiş de, o da «Sizin cihadınız haccdır» buyurmuş. Burada kasd edilen ve izin istenilen cihadın, savaşa katılma olduğu, tedavi ve benzeri hizmetlerin kasdedilmediği besbellidir. O ise şartı bulundukça ittifakla meşrudur tabiî.

Bütün bunlara bakınca, kadınların erkeklerle savaşa iştirakinin şu şartlara bağlı olduğu da gözden kaçmaz. Setir ve korunmanın tam olması. Onların böyle bir mücadeleye katılmasına gerçekten ihtiyaç bulunması… Ama onların iştirakine gerçekten ihtiyaç yoksa, haram olan bir takım olaylara vesile olacaksa o zaman onların savaşa çıkması tereddütsüz haram olur.

Çok önemli husus şu ki: Islârmn hükümleri birbirine dayalı ve iç içedir. Yâni insanın aklına doğan ve evvelemirde iyi gibi gelen bazı sebeblere kapılarak birtakım kesin hükümleri tepelemek caiz olmaz. Bunu şu lafz-ı celîl çok açık anlatır: «…Siz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı edersiniz? Şübhesiz, böyle davrananların cezası ancak, dünya hayatında perişanlık, kıyamet günü ise en şiddetli azaba itilmektir. Zaten Allah yaptıklarınızdan gafil değil[117]».

Peki ne çirkin hiyledir, şu hasis bir dünyalık için Allanın dininden tâviz verenlerin tutumu!.. Dinden bütün bağlarını koparıp ondan soyunduktan sonra, dönüp kendilerinden şer'î fetva isteyen köksüzlere, o beyefendilerin keyf ve zevklerine uygun fetva döktürenlerin hali. Ve kalkıp müdahene için onlara fetva takdim edenlerin fitnesi ne feci!..

5- Cihad ânında kadın, çocuk ve kölelerin öldürülmesinin yasaklığı:

Buna, Resûlullah (s.a.v.)ın Hâlid bin Velid tarafından öldürülen kadım görünce söylediği delâlet eder. Bütün ulema da bunun üzerinde ittifak halindedir.

Ancak, savaşa katılan ve müslümanlara kılıç çekenler müstesna tabii. Tabii olarak bunlar öldürülür. Geri dönüp kaçanlar ise, ta-kib edilmez.

Tıpkı küffârın, çocuk ve kadınların kendilerine siper yapması gibi. Bu gaileyi bertaraf etmek (pek tabiî önce) nları öldürmekle mümkündür. Bu caiz olur. Müslüman lider ise, maslahata uygun olanı yapması' gerekir.[118]

6- Ölünün eşyasını soyup almak:

Biz Resûlullah (s.a.v.)ın bu gazvede, gazilere, öldürdüğü müşrikin eşyasına sahip olmasının hakkı olduğunu ilân ettiğini söylemistik. îbn Seyyidi'n-Nâs da der ki: «Bu sürekli bir hüküm olmuştur artık».

Bize gelince: Bunun müttefekun aleyh olduğunu biliyoruz. Ancak, bu sürekli hükmün türü hakkında ulemanın ihtilâfı vardır. Acaba bu, müslümanların halifesinin hükmüne bağlı mı olacak, yoksa bir fetva mes'elesl midir?..

Yâni, Resûlullah (s.a.v.) bu hükmü, başka seçeneği olmayan bir esas olarak mı ilân etmiştir. Tıpkı namaz ve oruç gibi. Yoksa maslahat ve ihtiyaca göre müslümanların liderinin uygun gördüğü yerde uygulayabileceği vasıfta bir hüküm olarak mı ilân etmişti?..

Şafiî (r.a.) bunun, tebliğ ve fetva esasına dayalı bir hüküm olduğu görüşündedir. Ona göre, hangi asır ve şartta olursa olsun, raü-câhid, kendi eliyle ölen bir harbinin elbise ve teçhizatını soyar ve sahiplenir. Bunun için komutanın iznine hiç hacet yoktur.

Ebû Hanife ve Mâlik (r.a.) bunun kazâî bir hüküm olup, sırf imâmın talimatına dayandığı görüşündedir. îmamın iznine bağlı olarak öldürülen selb caizdir. îzin olmazsa selbedilen bu eşya da ganimet cinsinden olup, o hükme tâbi olur.[119]

7- Cihadın düşmana eza etmek olmadığı:

Bunu biz, Tâif muhasarasından vazgeçip dönülürken, bazı sahabelerin Resûlullah (s.a.v.)'a: «Sakîf için Allah'a duâ et» diye ricaları üzerine, onun da: «Yâ Kab! Sakîf'e Hakk'ı göster ve bize döndür» diye niyazda bulunmasından anlıyoruz. Bu demektir ki cihad, «emr-i bi'1-mâruf ve nehy-i ani'I-münker» vazifesinin bir tür uygulamasıdır. Yine bu, insanların birbirine karşı sorumluluklarını yerine getirerek, kıyamet günündeki ebedi azabdan yakalarını kurtarmak hamlesidir.

Buradan şunu da anlarız ki; müslümana yakışan, başkalarının hidâyet ve kurtuluşu için duâ etmektir. Zaten cihadın meşru sayılması da bu maksad (insanları ıslâh etmek) a bağlıdır.

8- Asker ganimete ne zaman sahib olur?

Yukarıda anlattık: Resûlullah (s.a.v.) Havâzin hey'eti müslüman olarak gelince onlara: «Zaten ben sizi bekliyordum» yâni ganimet taksimini, sizin müslüman olabileceğinizi umarak geciktirdim buyurdu.

îşte bu gösterir ki; gaziler ganimete ancak kumandanın (imam ve hakim'ın) taksiminden sonra sahip olabilir. Bundan önceki müddet içinde hiçbir savaşçı bir ganimet elde etmiş sayılmaz. Resûlul-lah'ın taksimi geciktirmesinin sonuç ve anlamı budur. Yine bu uygulama gösterir ki; müslümanlann başına yakışan, ganimetlerin sahipleri müslüman olursa, onları iade etmektir. Ancak asker arasında taksim edilmediyse… Resûlullah (s.a.v.)'ın tercih ettiği tarz da bu idi.

Yine bu olayda Resûlullah (s.a.v.)'ın tutumu gösteriyor ki: (Yâ ni Havâzinlilerin ganimet olarak müslümanlara geçen malları için gelen hey'ete karşı tavır) onlar arasında taksim

ettikten sonra, ganimetten herhangi birşeyi geri almak, imamın yetkisinde değil, alanların rızasına bağlıdır. Zorlama ve tehdid olmadan bağışlarlarsa alınabilir ancak.

Şimdi düşününüz Resûlullah (s.a.v.)'ın dikkat ve hassasiyetini. Yâni ganimetlerden (esirleri) dağıttığı kimselerden, sahibine iade izni isterken, hepsinin birden: «Tamam yâ Resûlâllah, biz gönül hoş-luğuyla veririz» demelerini yeterli bulmuyor. Onların tek tek gelip bu izni vermelerini ya da akıl ve anlayışına güvendikleri kimselerin gelip bizzat buna razı olduklarını beyan etmelerini istiyor. Bunu herkesin ağzından tevsik etmek istiyor. Ve bunda ısrar ediyor.

Bu da gösterir ki; başkanın, bir kimsenin elde ettiği meşru haklardan herhangi birşeyi iskat etmeye selâhiyeti yoktur. Yetkisini bu yolda kullanamaz. Şâri-i Mübîn, bu lider Resul bile olsa ona böyle bir yetki ve imtiyaz tanımamıştır.

İşte gerçek anlamda ve en parlak biçimde adalet ve eşitlik böylece tecelli eder. Ve bu hârika örnek ve dev çaptaki ilâhî yapıyı bozmak için her türlü bâtıl etkilere slogan ve geleneklere rağmen O nefsini hiç hesaba katmayabilir, ilâhi yapıyı oturtmak için…

9- Müellefe-i Kulûb'e karşı İslâm siyaseti :

Yukarıda gördük ki, Resûlullah (s.a.v.) Fetih yılında ganimet tevziinde Mekke halkını öbürlerine tercih etmişti. Bu taksimde, savaşçılar arasındaki eşitlik ilkesine de riâyet etmemişti. Bu uygulama, bütün ulemanın ve fakîhlerin bu konuda delil olarak aldığı fiili sünnettir. Yâni, kalbleri islâm'a ısındırılacak olanlara, müslümanlann imamının, maslahat onu gerektiriyorsa, öbürlerinden daha fazla atiyyede bulunması caizdir. Belki de durumun icabına göre bu kaçınılmaz bir vazife olur ona… Bu atiyyenin (bağışların) ganimetlerden olmasında da bir mâni yoktur. Aynı şekilde, zekât fonundan,

imâmın idaresinde biriken mallardan da, böyle kalbi kazanılacaklara, durumun müsaade ve zorlamasına binâen özel hisse vermesi mümkün,

10- Ensâr'ın üstünlüğü ve Resûlullah (s.a.v.) 'in onlara sevgisi:

Resûlullah (s.a.v.)'in sözü Haktır: -Şeytan insanoğlunu hep kan meydanına çeker.»

Nitekim şeytan, Ensâr cemaatını da Aleyhissalâtü vesselam efendimizin ganimet taksimindeki siyâsetini eleştirmeye çekmişti. Nefislerine bunu üfledi. Şeytan onlara Resulleri hakkında; kendi kavminin sevgisiyle karşılaşıp vatan muhabbeti kabarınca bizi unuttu» diye düşündürmek diledi. Ama Resul aleyhisselâm, bundan haberdar olunca ne buyurdu?

Onun bu vesveselere karşılık onlara verdiği hitabe en üstün zevk ve en ince mânâyı kuşatır. Ensâra olan müthiş muhabbeti meş'-alendirir. Kendisi de o an, en çok sevdiği insanların kendisini, unutmak ve yüz çevirmekle ittiham etmesi karşısında elemle dolup taşmaktadır:

Tekrar o hutbesine bak da gör. Göreceksin ki; gönlünden taşan şefkat ve sevgi konuşmaktadır… Bu hissiyat ve coşkular, Ensâr'ın vicdanını Öyle bir sarsmıştır ki; içlerine giren vesvese ve fitne silinmiş ve hıçkırıklar yükselmiş Hepsi birden. Nebilerinden duydukları huzur ve şerefin serinliğinde, hislerine bin kere razı olduklarını ilân etmişlerdir.

Mal kim oluyor, ganimet ve eşya nedir? Nedir ki; Resûlullah (s.a.v.)'m rızâsı karşısında?. O'nunla birlikte mes'ûd ve bahtiyar, nurlu Medine'ye döneceklerine göre, hayatları ve

mematları O'nunla beraber olacağına göre…

Hem onlara o Resulün sevgisini anlatacak başka dile hacet var mı? O kendisi bildiriyor ve ilân ediyor. Ensâra olan aşkını. Vatanım terkedip kalan hayatını kendileri arasında geçireceğine söz veriyor. Bu sevginin senedi söz (kurtuluşun senedi ise bu sevgi!..»

Sonra, kim görmüş Resûlullah (s.a.v.)'in sevgisinde malın bir ölçü olduğunu? Evet o, Kureyş'e fazla fazla mal ve ganimet verdi. Peki kendi nefsini kime tahsis etti? Ensâr'a mı, Kureyşlilere mi? Ve hangisinin nasibi elzem? Haniya, Allah'ın kendisine tahsis ettiği beşte biri de o anda çevredeki Arablura dağıttı. Şimdi onlara hitabını da düşün: kendi etrafım sarıp, b.raz daha ver, diye yalvarıp ısrar edenlere: «İnsanlar insaf! Bana Allah'ın lütfettiği beşte biri de verdim size, onu da istemiyorum!..»

Allah seni yüceltti, sana rahmet etsin ey efendim. Ey Allah'ın Resulü! Seçkin ashabına da, Ensâr ve Muhacirine de rahmet eylesin! Ve bizi senin (Livâi'1-Hamd) sancağın altında toplasın. Ve bizi, o günde senin Havz'ın kenarında toplananlara ilhak buyursun. Âmin! [120]

8- Tebük Gazvesi

Sebebi: İbn Sa'd ve ötekilerinin nakline göre: Medine ile Şam arasında ticaret için gidip gelen müslümanlara Enbat'tan bir haber ulaştı. Buna göre Rumlar kendi liderlikleri altında, Lâhım, Cüzam ve benzeri Hristiyan - Arap kabilelerinden çok kalabalık bir ordu derlemişler. Öncü birlikleri de Bulka topraklarına varmış bile.

Bunun üzerine Nebi (s.a.v.) hemen çıkış emri verdi. Yine Ta-berâni'nin Ümrün bin Husayn'den rivayetine göre de Rum ordusu, kırk bin savaşçıdan oluşmaktaydı[121].

Zamanı: Olay, Hicretin dokuzuncu yılı Receb ayı içinde oldu. Mevsim yazdı. Sıcak çok şiddedliydi. Halk maişetini te'min gayretin-deydi. Bu günler Medine'nin mahsûl dönemiydi. Güzel de mahsûl vardı. Bu yüzden, Resûlullah (s.a.v.) her zamanki âdeti hilâfına, bu gazada, gidilecek yön ve maksadı açıkça belirtmişti. Kâab bin Mâlik der ki:

Resûlullah hiçbir gazaya gitmemiştir ki; onu gizli tutmasın. Bu sefer ise çok sıcak bir mevsimde, uzak, çetin bir sefere ve kalabalık düşmana karşı gidiyordu. Onun için müslümanlara, savaş hazırlıklarım son derece tam yapmalarını açıkladı[122].

Bu durumda, bu gazve için çıkılacak sefer nefislere ağır gelmişti. Bu seferde çok çetin bir çile ve imtihan gözüküyordu. Münafıklar da fırsat bulup orada burada fitnelerini ortaya vurduğu gibi, imanın sadakati de ashabın göğsünde dalgalanıyordu.

Münafıklar birbirine: «Bu sıcakta çıkılır mı?» diyordu. Bir başkası bakıyorsun, Resûlullah (s.a.v.)'a gelip'[123], bana izin ver, beni ağır imtihana tâbi tutma. Herkes bilir ki kadınlara benden fazla düşkün kimse yoktur. Korkuyorum, Rumların sarışın güzellerini görürsem, hiç sabredemem, diyordu. Resûlullah ise ona izin veriyor. Abdullah İbn Übey İbn Selûl de Medine yakınında dostlarıyla birlikte ordugâh kurmuştu. Ne var ki, Resûlullah hareket ettiğinde onlar orada kaldı[124].

Bu hâli belirten âyet-i kerîmede şöyle beyan buyuruluyor:

«Geride kalanlar, olduğu yerde oturmalarından memnundular. Allah yolunda nefis ve mal ile cihadı hoş görmediler. Onlar dedi ki, bu sıcakta savaşa mı gidilir? Öteki onlara, kavrayabilesiniz ki; cehennem ateşi çok daha sıcaktır» dedi. Öbür âyette : «Bana izin ver, beni fitneye itme, diyor. Halbuki onlar fitnenin çukuruna düştüler. Çünkü cehennem kâfirleri tümüyle kuşatıcıdır[125]» meâliyle açıklar durumu.

Mü'minler ise her yönden gelip Resûlullah (s.a.v.)'ın çevresine toplanıyordu. Resûlullah dâ\ imkânı olanların, savaş için mallarından bağışta bulunmalarını ve binek hayvanı getirmelerini tavsiye etmişti. Birçoğu bunun üzerine, malım, âdeta bütünüyle bağışladı; Hz. Osnian ise bütün teçhizatıyla devesini Resûlullah'a teslim edip, bin dinar da nakit para bağışladı[126]. Bunun üzerine Resûlullah: «Bundan sonra Osman'ın yapacağı hiçbir şey zarar vermez[127]» buyurdu.

Hz. Ebû Bekir ise tüm mal varlığını getirdi. Ömer (r.a.) ise malının yarısını bağışlamıştı. Tirmizi, Zeyd bin Eslem'den, o da babasından nakline göre; Ömer İbn Hattâb demiştir ki; «Resûlullah bize sadaka emretti. Benim de elimde mal bulunduğu güne rastlamıştı. Şimdi Ebû Bekir'i geçebilirim diye düşündüm; eğer bir gün onu geçmem mukadderse!.. Ve malımın yarısını getirdim. Resûlullah (s.a.v.) : «Ev halkına ne bıraktın?» dedi. Ben de, bu kadar da geri kaldı dedim. Ebû Bekir ise tüm mal varlığını getirmiş. Resûlullah ona da sordu: «Ebû Bekir, ehline ne bıraktın?» deyince; «Allah ve Resulünü» diye cevab verdi, tşte o zaman anladım ki; Ebû Bekir'i hiçbir sahada ve asla geçemiyeceğim.. .[128]»

Bu hadis sahih ise, ulemadan bir grubun dediği gibi, Tebük gazvesi münâsebetiyle vârid olmuştur bu tesbit.

Yine bir ağlayıcılar diye adlandırılan taife gelmişti, o gün Re-sûlullaha. O'ndan savaşa gidebilmek için binek hayvanı istediler. O da şöyle cevab verdi: Sizi bindirecek şey bulamam. Bunlar, gözü yaşlı geri döndüler. Çünkü kendilerinin de binek alma güçleri yoktu. Gazaya gitme imkânları kalmamıştı.

Resülullah (s.a.v.) otuz bine varan bir müslüman ordusuyla yola çıktı[129].

Kendilerinden şübhe edilmeyecek bir takım insanlar da geride kalmıştı. Bunlar arasında, Kâab bin Mâlik, Hilâl bin Ümeyye, Me-rûre bin Rebiî ve Ebû Hayseme vardı.

tbn îshâk'm dediği gib,, bu kişiler dürüst kimselerdi, tslâmın-dan şübhe edilmezdi. Hattâ Ebû Hayseme sonradan yola çıkıp Tebük'te Resülullah'a yetişmişti bile…

Taberâni, îbn îshâk ve Vâkıdî'nin rivayetine göre; Ebû Hayseme de, Resülullah (s.a.v.) birkaç günlük yol aldığı halde, geriye dönmüş; sıcak bir günde evine varmıştı, tki karısını kendi bostanın-daki çardakları altında buldu. İkisi de onu kendi çardağına çağırıp soğuk su ve sofra hazırladılar ona. Oraya girince, çardağın kapısına dikilip, karılarının kendisi için yaptıkları hazırlığa baktı; bir de kadınlarına şöyle konuştu: «Resûlullah güneş altında fırtınada ve sıcakta iken, Ebû Hayseme serin gölgede, hazır yemek ve güzel kanlarıyla malının başında bulunuyor, yakışır mı? Vallahi bu insafa sığmaz». Ve devam etti: «Vallahi ben hiçbirinizin çardağına girmem. Dönüp Resülullah'a yetişmem lâzım». Bunun üzerine hemen azık hazırladılar. Hemen bineğini tepip yürüdü ve Resûlullah (s.a. v.)'a ulaşmak

için yola koyuldu. Daha Tebük'e varırken kavuştu onlara^

Ebû Hayseme müslümanlara yaklaşınca, hepsi birden, bir süvari geliyor dediler. Resûlullah: «Ebû Hayseme olsun!..» buyurdu. Onlar da: «Gerçekten Ebû Hayseme bu! diye hayrette kaldılar». Adam devesini çökertip Resûlullah (s.a.v.)'a doğru yaklaştı. Aleyhissalâtü vesselam ise: «îyi ettin yoksa mahvolmuştun, Ebû Hayseme!» dedi. Sonra da serencamını Resülullah'a anlattı ve O da ona hayır dualarda bulundu. Yâni bu seferde bütün müslümanlar son derece meşakkat ve büyük yorgunluğa katlanmışlardı. Meselâ imam Ahmed ve başkalarının rivayetine göre, iki veya üç kişi bir deve ile yolculuk yapıyorlarsa, öyle hale geldiler ki, develeri keserek etini yiyip, suyunu içmekte buldular çareyi.

Yine İmam Ahmed'in Müsned'inde nakline göre, Ebû Hüreyre diyor ki: Tebük seferinde halk müthiş aç kalmıştı. Bazıları Resûlullah (s.a.v.)'a gelerek, bize izin verirsen su taşıdığımız bineklerimizi kesip etlerini yer, yağlarını da eritiriz diye arzda bulundular: O da, «Yapabilirsiniz» buyurdu. Fakat bu anda Hz. Ömer (r.a.) yetişti: «Yâ Resûlâllah, eğer bunu yaparlarsa binek hayvanı kalmaz» dedi. Keşke sen onları toplayıp da rızık için duâ etsen. Olur ki, Cenâb-ı Hak onlara genişlik verir…» diye teklifte bulundu. O (s.a.v.) da halkı çağırdı. Bir de sergi istedi. Onlar ellerinde ne varsa getirip sergi üstüne koydular. Kimi bir avuç darı, kimi un, kimisi de yanında kalan ekmek kırıntıları… Ne bulduysa getirip cins cins biriktirdiler. Sonra ona duâ buyurdu Resûlullah. Ardından da onlara: «Şimdi herkes kabını getirip, ondan ihtiyacı olduğu kadar alsın», buyurdu. Ordugâhta, doldurulmadık hiçbir kab kalmadı. Herkes de yedi ve doydu. Yine de yaygı üzerinde baştaki kadar yiyecek vardı. Resûlullah bu hal karşısında: «Ben Allah'tan başka ilâh bulunmadığına, benim de O'nun Resulü olduğuma şehadet ederim. Yine: Bu iki şehadeti can ü gönülden söyleyip kendisine yöneleni Allah'ın cehennem ateşinden koruyacağına kesinlikle şehadet ederim[130]» buyurdu.

Tebük'e varınca, burada bir hazırlık, ya da savaşla karşılaşmadılar. Daha önce toplanıp savaşa geldiği söylenenler dağılmış, sır olmuşlardı. Oradayken Eyle Meliki Yuhanna ona geldi. Ve Resûlullah (s.a.v.)'a cizye vermek üzere barış yaptı. Ehl-i Cerbâ da geldi. Erzûh halkı da gelip anlaşma yaptılar. Cizye vermeyi kabullendiler. Resûlullah da, yazılı olarak onlara emân verdi.

Daha sonra ordu hareket edip, Hicr (yâni Semûd kavminin ülkesi)'ne vardı. Resûlullah (s.a.v.) ashabına: Kendi kendilerine zulm edenlerin evlerine girmeyin ki, onlara olan sizin de başınıza gelebilir; halinize ağlarsınız, dedi ve başını çevirdi, hızla yürütüp vadiden kısa zamanda geçirdi ordusunu[131].

Buradan da, Resûlullah artık, Medine'ye müteveccihen hareket etti. Medine'ye yaklaştıklarında, ashabına şöyle seslendi: Burası Ta-be'dir. Burası Uhud. Bizi seven, bizim de sevdiğimizdir[132].

Yine ashabına şöyle dedi: Medine'de öyle bir topluluk var ki şu an, hangi vadiyi geçtiniz, hangi mesafeyi adımladınızda, onlar da sizinleydi. Dediler ki, yâ Resûlâllah, ama onlar Medine'de!.. «Ama onları Medine'de özürleri tuttu», buyurdu.

Resûlullah o senenin Ramazan ayında Medine'ye dönmüştü. Yâni sefer iki aya yakın

sürmüş oldu. [133]

Geriye Kalanlar Mes'elesi:

Resûlullah Medine'ye varınca, doğru mescide girdi. İki rek'at namaz kıldı. Ve mescidde oturdu, başladı arkada kalanlar gelip özür beyân etmeye. Hallerini anlatıp yemin ve kasemle, kasden geri kalmadıklarına inandırmaya çalışıyorlardı. Sefere katılmayan kimseler seksen kadardı. Resûlullah bazılarının ifadelerini ve özürlerini mâkul gördü ve onlar nâmına istiğfarda bulundu. Ancak Kâab bin Mâlik ile iki arkadaşının durumu ise, haklarında âyet nazil olup, tevbelerinin kabul edildiği belirtilinceye kadar te'hir edildi.

Nitekim Kâab bin Mâlik kendi macerasını -bu konuda Buhârî ve Müslim'in naklettiği uzunca bir hadis ile- şöyle anlattı: Ben çok iyi biliyordum kendimi ki bu gazveye kadar hiç bu derece hazır ve güçlü olmamıştım. Buna rağmen seferden geri kalmıştım. Tabiî müslümanlarla birlikte savaşa hazırlanmaya gitmiş fakat hazırlıksız dönmüştüm Kendi kendime diyordum ki; buna gücüm yeter (yâni savaşa hazırlanmak için bir mâniim yok). Ama ben böyle te-reddüd edip dururken halk ciddiyetle hazırlanmıştı. Ben henüz hazır değildim. Ben tam hazır olup yola koyuluncaya kadar da ordu ayrılıp çok uzaklaşmıştı. Arkadan yetişmek düşündümse de onu da başaramadım. Keşke öyle yapsaydım. Artık Resûlullah (s.a.v.) yola çıktıktan sonra ben halk arasında dolaşıyordum ama münafıklardan ve bir de gerçek özürlü kişilerden başkası yoktu. Bu durum da beni çok üzüyordu. Resûlullah'm dönmekte olduğunu işitince ise esas üzüntüm başladı. Başladım bir yalan uydurma düşüncesine. Onun beni azarlamasından beni kurtaracak bir çâre arıyordum. Bütün ev halkımla da müşavere edip, akıl aldım. Ama onun şehre ulaştığını işitince artık (çâre de bitmiş) telâşım da son bulmuştu. Ona herşeyi dosdoğru söylemeyi kararlaştırıp huzuruna vardım. Fakat, selâm verince, selâmımı acı bir tebessümle aldı. Ve «yaklaş» dedi. Önüne vanp oturdum, şöyle sordu: «Neden geriye kaldın?» Sen Akabe'de böyle bir vazifeyi omuzlamaya söz vermemiş miydin?» «Evet, dedim, vallahi ben senden başka kimin önüne otursam, dünya insanlarından herkesi kandırabilecek söz bulur ve mazeretimi kabul ettirebilirdim. Çünkü Allah bana güçlü bir mantık bahsetmiştir. Fakat muhakkak biliyorum ki; bugün sana yalan söylesem, seni ikna etsem yarın Allah beni yalanlar ve hilemi ortaya çıkarır. Ama sana doğruyu söylersem umarım ki; Allah beni sıdkım-dan ötürü mağfiret eder. Vallahi benim herhangi bir özrüm yoktu. Ve esasen senden geri kaldığım şu gazada sahip olduğum imkân ve güce başka hiçbir zaman da ulaşamamışımdır». Resûlullah bunun üzerine: «îşte bu doğru sözdür. Kalk git ve Allah'ın senin hakkında vereceği hükmü bekle», buyurdu. Kalktım, fakat yolda, Benî Seleme'den birtakım insanlar rastladı. Beni zorlamaya (yâni öbürleri gibi mazeret uydurmak için) iknaya çalıştılar. Onlara dedim ki, benim halime başka düşen var mı? Evet dediler, iki kişi daha var. Onlar da senin gibi doğruyu söylediler, sana verilen cevabı aldılar… Kim onlar? dedim.-Dediler ki: Merâre bin Rebi ile Hilâl bin Umeyye… Bu iki zâtın bende güzel hâtırası vardı. Bedir'de bulunmuş sâlih kişilerdi.

Ve Resûlullah (s.a.v.), müslümanları bizimle yâni bu üç kişi ile; gazadan geri kaldığımızdan ötürü, konuşmaktan men etti. Halk bizden yüz çevirdi, münâsebeti kesti. Öyle ki: Yeryüzü bana dar gelmişti. Elli gün elli gece tanıdığım dünyadan

başkasındaydım. Öbür iki arkadaşım da evlerine kapanmış ağlıyorlardı. Ama ben halk arasına giriyor dolaşıyordum. Çünkü ben onlar arasında en genci ve güçlüsüydüm. Mescide çıkar, müslümanlarla namaz kılar, çarşı pazar dolaşırdım. Ama kimse konuşmazdı benimle. Resûlullah'a gelir selâm verirdim; «Namazdan sonra mecliste oturduğu halde acaba dudakları kıpırdıyor mu, benim selâmımı alıyor mu, almıyor mu?» diye düşünürdüm kendi kendime. Yanında namaz kılar, göz ucuyla hep onu süzerdim. Ben namaza durunca bana bakar, namazdan ayrılıp kendisine bakınca yüzünü çeviririrdi.

Bir gün Medine çarşısında gezerken, Şam tarafında Naptîlerden biri rastladı. Medine'ye yiyecek maddeleri satmaya gelmişti. Baktım, Kâab İbn Mâlik'i bana gösterir misiniz diye soruyor. Halk beni göstermeye başladı. O da bana yaklaşıp bir mektup uzattı. Gas-san Meliki'nden geliyordu. Bir de açtım mektubu, şunları yazıyor: *îmdi öğrendiğimize göre sahibin sana eziyet ediyormuş. Halbuki Allah seni cehennemlik ve işkencelik yaratmadı… O halde gel bize sana yardım ederiz. Bunu okur okumaz, «îşte bir belâ da bu dedim», ve karar verdim, götürüp mektubu tandırda yaktım.

Bu elli günlük çilenin kırk günü geçmişti ki, bir haber geldi. Resûlullah (s.a.v.) emrediyor, hanımından ayrı kalacaksın… Peki bo-şayayım mı, ne yapayım dedim. Hayır dediler, sadece beraber yat-mıyacaksın. Meselâ, babasının evine gönderebilirsin. Karıma hadi git babanın evine dedim. Ta Allah benim hakkımdaki hükmünü indirip bildirinceye kadar.

Bundan sonra on gün daha bekledim. Artık elli gün olmuştu. Resûlullah bizi başkalarıyla konuşmaktan men edeli ellinci gün sabahıydı, namazı kılmış, evin damında üzüntü içinde oturuyordum. Tam da Cenâb-ı Hakk'ın tarif ettiği halde -Nefsime dünya karanlık, yeryüzü dar geliyordu». Bir de Sal' dağının üzerinden yüksek bir ses geldi: «Müjdeler sana Kâab bin Mâlik» diye haykırıyordu. Secdeye kapandım. Anlamıştım, artık berâtımın geldiğini. Evet, sabah namazını müteakip Resûlullah bizim tevbemizin indallah kabul edü—diğini açıklamıştı. Halk başladı bizi tebrike gelmeye. Arkadaşlarıma da koşanlar vardı… Beni müjdeleyen sesin sahibi gelince hemen elbiselerimi çıkarıp müjdelik olarak ona giydirdim. Vallahi o an başka bir elbisem de yoktu. Onun için birinden emânet alıp giydim. Ve hemen Resûlullah'a gittim. Halk bölük bölük beni karşılıyor, tev-bemin kabulünden ötürü beni tebrik ediyorlardı.

Mescide girdim. Resûlullah, çevresinde cemaatıyla oturuyordu. Talha bin Ubeydullah kalkıp bana koştu, elimi tutup tebrik etti. Zaten orada oturan Muhacirlerden ondan başkası da kalkmadı. Ve beti Talha'nın bu davranışını asla unutmadım. Kâab devam ediyor: Resûlullah (s.a.v.)'a selâm verdiğimde, yüzünde memnuniyet parılda-yarak: «Seni tebrik ederim. Anadan doğduğundan bu yana en hayırlı günündesin» buyurdu. Ben, yâ Resûlâllah, bu af sizin tarafınızdan mı, Allah tarafından mı? diye sordum. O da: «Hayır, bizzat Allah tarafından…» buyurdu. Ben bu sefer heyecandan: «Ben tevbemin kabulü sebebiyle Allah ve Resulü uğruna bütün malımı dağıtacağım» dedim. Fakat Resûlullah (s.a.v.): «Yok, bir kısım malın sana kalsın, daha iyi olur »buyurdu. Ben de: «Yâ Resûlâllah, beni Allah doğruluğumla kurtardı. Bundan böyle de artık, doğruluktan asla ayrılmayacağım dedim. Allah Resulü de: «Allah, peygamberini, Muhacir ve Ensâr'dan ötürü afvettiği gibi…» diye başlayıp: «O halde doğrularla beraber bulun»'a kadar olan âyetleri indirmişti.[134]

İbretler Ve Öğütler

1- Bu gazveye ön bir açıklama: İslâm, Arap yarımadasında yerleşip istikrara kavuşmaya yüz tutmuştu. Onun hâkimiyeti, gönülleri, ruhları kuşatmıştı artık… tşte bu hali Hristiyan Rumlar uzaktan uzağa izliyor ve korkuyla, kinle ona karşı hazırlanıyorlardı.

Bizanslılara gelince, onlar Hristiyanlığa gerçekten inanarak tutunmuş değillerdi. Sadece bölge halklarını sömürmek için bir meta' olarak kullanıyorlardı. O yüzden de Hristiyan inancıyla istedikleri gibi oynuyor, değişiklik yapıp yeni şeyler ekleyebiliyorlardı. Böylece onun esas ve saf akidesini kendi putçu görüşleriyle karı$tırıp, Hak ile bâtıl içice bir garibe oluşturmuşlardı. İslâm ise bütün Resul ve Nebilerin diliyle tebliği tekrarlanan ve o güne ulaşan değişmez hakikatin dini olarak artık Allah'ın sultasından ve hâkimiyetinden başka tüm sultaları yıkıp, insanlığı, aydınlığa çıkarmak için gelmişti. O halde, Allah'ın hüküm ve sultasının dışında kimsenin, efendilik ve hâkimiyet hakkı olamaz, kimse kendinde bir otorite bulamazdı…

Bütün gerçekleriyle, Hristiyanlıktan onu tanıdıkları halde, Bizanslılar bu yeni zuhur eden dini, halka tehlike diye gösterme gay-retindeydiler. Çünkü diktatör ve zâlim yöneticilerin hiçbirinin saltanatına fırsat vermiyorlardı. Ama halka, onların varlığını tehdid eden bir akım gibi gösteriliyordu.

tşte Rum diktatörlerinin ve Hristiyanlığı şeklen kabullenen tebaasının, Arap yarımadasında zeminine oturan bu dinden başka korku ve sıkıntıları yok gib'ydi. Gayeleri de tabii ezilmişler üzerindeki sultalarını sürdürmekti.

Bu yüzdendir ki, Mekke fethini ve İslâm'ın yarımadadaki sürekli zaferini işitmeleri onları ürkütmüştü Ve hemen Şam ve Hicaz arasında kuvvet toplamaya başladılar. Böylece, ileride kendi saltanatlarını tehdid edecek olurlar diye erken karşı çıkmak istiyorlardı. Yine Rumları bu ihtimam ve tedbirlere zorlayan şeylerden biri de, ilerde müslümanlarla aralarında büyük ve tehlikeli kapışmaların olacağıydı. Ama hikmet-i ilâhi, mes'ele için bu gazayı yeter buldu. Bunca meşakkat ve ona sarfedilen büyük sabır ve gayret müslümanların cihad ödevine yetf.. Haniya bu uzun mesafeyi, Medine ile Tebük arasını gidiş ve gelişle kat'etmek için bedeni ve mali çok büyük bir fedakârlık göstermişti müslümanlar, (Bu da te'-sirini gösterdi). Yâni yukarıda görüldüğü üzere, bu sefer yorgunluğu, çilesi, güçlük ve tehlikesi, mal sarfı bakımından başlı başına bir savaş, hem en çetin savaştı… Ancak acaba Allah'ın emrettiği cihad hangisiydi? Acaba o sadece mal ve nefsi bezletmek miydi Allah'ın şeriat ve dini uğruna? Evet Allah'ın kulundan istediği tamamen bu idi. Kâfirlerin oyununu bozmak âsilerin kalblerine iman ve hidâyet ruhunu sızdırmak için, Allah bundan öte bir fedakârlıktan onları korumuş, bu kadarla başarmalarını nasib etmişti.

Bu meşakkat ordusu, gerçekten de bu çetinler çetini gazvede mal ve bedenî fedakârlığın son haddine vardırmıştı. En güzel istirahat imkânlarını feda edip, işkencenin en çetinini tercih etmişlerdi. Hem de envâ-ı türlüsünü tadmışlar; böylece de imanlarında sadakatlerini isbat, Allah'a sevgilerini izhar etmişlerdi. Allah'ın des-

teği ve zaferi hak olmuştu onlara. Onları savaşmaktan muaf tutmuş, düşmanın kalbine korku salmaları onların savaşı olmuş, düşman dağılıp Allah'ın hükmüne boyun eğmek zorunda kalmıştır.

îşte böylece, Rumların boyun eğip, cizye vermeye razı olması kolaylaşmıştı. Onların bu seferde çektikleri zorluğa bedel bir kolaylıktı. Çünkü onlar Nebi (s.a.v.)'leriyle birlikte sırf ilâhî rıza için bunlara tahammül etmişlerdi. [135]

2- İbretler Ve Hükümler:

Bundan dolayı, bu gazvede birçok ders ve hükümler bulacaksınız. Bir kısmını aşağıya dercediyoruz;

a) Mal ile cihadın önemi: îslâm düşmanlarına karşı uygulanacak cihad, gazaya çıkmaya münhasır değildir. Aksine sefere çıkmak tek başına hiç yeter değil. Yâni cihad; savaş, silâh, mal ve nafakaya dayanır. Müslümanlar için, her birinin gücüne göre ve esasen cihadı yürütecek derecede bağışta bulunması kaçınılmaz ödevdir. Tabii, bu herkesin zenginlik ve ihtiyaçlarıyla oranlı bir sorumluluktur.

Nitekim fukahâ da, devlet cihad için gerekli nafakayı te'minde güçlük çekerse, halka gücü ve ihtiyaç nisbetinde vergi yüklemesini caiz görmüştür. Yukarıda bu geçmişti. Ancak ulemanın bu ittifakı, devlet malının bu iş için tahsis edilmiş bir nafaka ya da gayr-i meşru bir mal olmamasına bağlıdır. Çünkü halkın malı, asker ve savaş ihtiyaçlarına harcanma bakımından devletin malından daha elverişli değildir.

tşte gördünüz, Osman bin Affân Cr.a.), Resûlullah (s.a.v.)'a üç-yüz deve ve onların gerekli koşum malzemesiyle, ikiyüz gümüş uki-ye de nakit getirmişti. O da bunun üzerine, «Osman'a bundan sonra yapacağı hiçbir şey zarar vermez» buyurdu. Bu ise,.Hz. Osman'ın ne kadar büyük yardım ve fedakârlıkta bulunduğunu gösterir. Hattâ bu, Resûlullah'ın onun hakkındaki «Bundan sonra Osman'a yapacağı hiçbir şey zarar vermez» sözünü Hz. Osman (r.a.)'ın siyâset ve idaresini tenkid sadedinde ona dil uzatanlara, onun hilâfet dönemindeki yönetimine itiraza kalkanlara uyan ve tenkiddir.

O tip kişiler, onun siyâsetine dair yazarken zaaf ve iltimas ta'-birlerini kullanmakta ve böylece müsteşriklerin yapageldikleri ve bekledikleri lâfı etmiş olmaktadırlar, tslâm tarihinin safahatını işlerken, bazı tarihçilerin bu vebalin altına girdikleri, onu değerlen dirme adı altında müsteşriklerin plânladığı oyuna gelip onu suçladıkları olur. Siyer ilmini de buna âlet ederek; hedeflerine varmış olur müsteşrikler.

Kendisini evc-i bâlâda gören, arındırıp durultanlar, Hz. Osman'ın idaresi üstünde lâf ederken kendi kamburlarım ve iç hastalıklarını örtmek isterler. Bir döner onu eleştirir, bir de bakarsınız, siyerinde menkıbelerini anlatarak onu överler gûyâ…

Hz. Osman'ın hilâfetinde farzı muhal hatâ bile görse, azıcık edebi olan kişi Resûlullah (s.a.v.)'ın: «Bundan sonra Osman'a yaptığı hiçbir hatâ zarar vermez» fermanı karşısında artık onu tenkide veya idaresini kötülemeye utanır, en azından!

b) Ebû Bekir hadisi ve ondan bir takım haram ve çirkin bidatler türetmek için üstüne eklenenlere dair birkaç söz:

Ebû Dâvud ve Tirmizî'nin rivayet ettiği hadisten söz ejtmiştik! O bütün malım Resûlullah (s.a.v.)'a getirmiş, O da: »Ehline ne bıraktın?» diye sorunca, «Onlara da Allah ve Jlesûlünü bıraktım» buyurmuştur. Bazı kimseler ise bu hadîs üzerine bazı şeyler

uydurmuşlar. Gûyâ Resûlullah demiş ki: «Ebâ Bekir! Allah senden razı oldu, sen de On'dan razı mısın?» O da bundan heyecanlanıp sevincinden coşmuş, Resûlullah'm huzurunda kalkıp oynamış. Ve demiş ki: «Ben nasıl olur da Allah'tan razı olmam?..» Buradan yürüyerek de bunun Mevlevilik ve öbür bazı tasavvuf kliklerde görülen, zikir halkasmdaki raks ve sema'ın caiz olduğuna delil teşkil ettiğini iddia etmişlerdir.

Delil diye aldıkları şey, yukarıda arzettigimiz üzere tamamen uydurma ve hadisin sonuna bir ilâvedir, iftiradır. Hz. Ebû Bekir'in Resûlullah huzurunda raksettiği, hiçbir sahih veya mevzu hadis kitabında mevcut değildir.

Yâni asıl hadisin geçtiği, Tirmizi, Hakim, Ebû Dâvud kitablarımn hiçbirinde böyle bir ek yok. Hani olsa da zaif olsa, o da yok. Meselenin kendisine gelince; delilin sabit olması şöyle dursun, aleyhinde kesin delil var. Onun, yâni raks ve sema'ın haram olduğu açık delillere dayalıdır. Çünkü ulema raksın çalgıyla birlik yapılmasını haram görmüştür. Bunda icmâ var. Çalgısız oyunu ise ulemanın cumhuru mekruh görmüştür. Durum ne olursa olsun, zikrullaha raks katmak ise, .meşru bir ibâdete haram veya mekruh işi katmak gibi bir cinayet olur. Bu demektir ki; adamlar delilsiz olarak, Allah'a yaklaştırıcı diye ibâdeti değiştirmişler, ya da öyle bir davranışı haramlık veya mekruhluktan çıkarmışlardır.

Eh buna benzer işleri de ucuna ekle artık. Elfaz-ı zikirde bulunmayan birtakım sözlerle sesi yükseltmek, boğazlarını yırtacak gibi bağırıp çağırmak. Birtakım şair ve bestecilerin dizdirdiği nağmelerle aşk ve nefsin coşması adı altında terennüm ve müzik de buna bağlı.

Şimdi kıyaslayalım bakalım; Allah'ın emredip Resulünün ve onun ashabının yaptığı zikre kıyasla, bunlar nasıl zikir olabilir? Ve bu davranışlar ne tür bir jbâdet olur? Halbuki biliyoruz, Ce-nâb-ı Hakk'ın meşru kılıp, kitabında bildirdiği, Resulünün de hayatında uygulayıp gösterdiği ibâdet azaltılamaz, artırılamaz.

Bu anlattıklarımızın da çeşitli devirlerde îslâm şeriat âlimlerinin topluca beyan ettikleri esaslar olduğunu aklımızdan çıkarmayalım, ^ncak bazı bidatçılar buna ters beyanda bulunmuş, şaz davranış göstermiş olabilirler. Bu da herkesin bildiği gibi, Allah'ın 'zin vermediğini, bid'atı yaşamak, sonunda birçok haramı helâl saymak gibi büyük felâketlere götürmüştür insanları. Bir zaman aşk ve vecd adı altında, başka bir zamanda bakarsın sorumluluktan âzâde olmak gib: saçma sapan yorumlarla kamufle edilir bunlar.

Seçkin îslâm ulemasından tzz bin Abdüsselâm'ın, ilmi, dini ve tasavvuf yetkisine bağlı beyanını görünüz şimdi:

«…Oyun ve alkışa gelince, bu kadınca bir hafifliktir. Ancak yalancı san'atkâr ve züppeler, yapar bu işi. Peki nasıl olur da bir insan; Resûlullah'ın «En hayırlı nesil benim dönemimdekiler, sonra onları takib edenler, sonra da onları takib edenler» buyurması karşısında aklı karışmış, gönlü coşmuş olarak kalkıp şarkı ve türkü nağmelerine ayak uydurarak oynayabilir. Haniya, bu insanların hiçbirinden asla buna benzer bir davranış görülmemiştir[136]».

İbn Hâcer de «Keffü'r-Rüâ'» kitabında buna benzer ifade kullanmıştır.

İmam Kurtubİ ise, bu bid'atın niceliği ve haramlığını son derece geniş bir tafsilâtla vermektedir. Bu zâtın görüşünü tam öğrenmek isteyen, tefsirine müracaat etmelidir. «… Onlar ki, Allah'ı ayakta, otururken veya yatarken herhalde zikrederler…» ve «Yeryüzünde cakalı yürüme! Çünkü sen ne yeri delebilirsin, ne de boyunla dağlara ulaşabilirsin» âyet-i kerimelerinin tefsiri bahsine bakılmalıdır. Burada kısa kesmemiz, fazla uzatmamamız

uygundur. Yoksa bu konuda imamların serdettiği bütün delilleri serebilirdik. Yâni geçmiş ve sonraki ulemanın nasıl kafi bir ittifakta bulunduğunu ve asla ayrılığa düşmediğini anlamamız için[137] Tabii şuurunu kaybeden, irâdesi elinden giden, zikir anında böyle bir kendinden geçme haline düşen kimsenin durumu söylediğimiz genel hükmün dışındadır. Çünkü bu durumda teklifi hükmün taallûku kalmaz. îzz bin Abdüsselâm'ın kendisi için bahsettiği heyecanlanıp, kalkıp zıplaması da buna hamledilir. Çünkü kitabından naklettiğimiz gibi o nassı bilen bir kişi olarak, aklı üstündeyken bunu nasıl yapardı? [138]

.

c) Münafıklar: Karakterleri ve İslâm için tehlikelerinin ciddiyeti:

Tebük seferi, Kitâbuîlah'ın beyanı ve onu tafsil eden ilgili hadisten anlaşılıyor ki, başka hiçbir gazve bu dereceye ulaşmamıştır. Nitekim Tevbe süresindeki âyetleri, daha doğrusu bir bölümü okuyunca görürsünüz bunu. Ayrıca bu âyetlerde ağırlık merkezini, Allah yolunda «mal ve nefisle cihad»ın önemi teşkil eder. Bu da müs-lümanlann, dinlerindeki sadakatin delili olarak belirir. Aynı zamanda mü'min ile münafık arasındaki farkı da tesbit eder. Buna bağlı olarak da müslümanın, eğer gerçeten müslümansa, asla rahata ve safaya meyletmeyip karşısına çıkacak, kendisini engelleyecek her zorluğu nasıl yenip Allah yolunda hep ilerlediğini, ana prensip olarak açıklar. Zaten ilgili hadîste de, münafıkların niyetlerindeki fecaat ve gizli plânları uzun anlatılmıştır.

Bu hadi teki ders ise, her asırda müslümanlar için baş tehlikenin, nifak olayı ve münafıklar olduğunun açıklanması olacak. Bu şu demektir: islâm bir dâvadır ki, başta cihadı ve güçlüklere karşı dayanmayı esas alır. Böylece de, doğru ile yalancı anlaşılır, mü'mi-nin imanı da münafıkm karanlık ruhundan seçilir.

Tebük olayı ise, bu Kur'ani dersin başlıca malzemesi olmuştur. Çünkü, bu gaza ile müslümanlar her zamankinden çok tecrübe-lenmiş ve ilâhî uyarı ve ihbara mazhar olmuşlar. Böylece de Medine'de peçe düşüp nifak açığa çıktı. Samimi müslümanla münafık tam anlamıyle anlaşılmış, tanınmış oldu. Bunun üzerine de, ardı ardına âyetler gelip, onları suçüstü yakalayıp sırlarını müslümanla-ra bildirererek, her zaman ve her yerde onları tanıyıp, şerlerinden sakınmalarının yolunu gösterdi. «O savaştan geri kalanlar, Resûlul-lah'a karşı oturdukları yerde huzurluydular.» Allah yolunda mal ve canlarıyla savaşmayı da hor görmüşlerdi. Hattâ «Bu sıcakta yolculuk yapılma/.» demişlerdi. Bilselerdi ki bu, cehennem ateşine göre çok hafif kalırdı… Az gülüp çok ağlasınlar o halde. Şimdi Allah seni onlardan bir taifeye rasfclatırsa ve çıkış için izin isterlerse de ki, asla benimle çıkamazsınız, düşmanla da benimle birlik savaşa-mazsınız. Çünkü siz ta başta oturup kalmayı seçtiniz. O halde arkaya asılıp duranlarla hemhal olup oturun[139]».

Şimdi sen, bir bu âyetlerin başına, bir sonuna bak: Münafıkların durumuna ne derece önem verildiğini, onlardan ne kadar çarpıcı "ifadeyle söz edip, sakınma tavsiye edildiğini sezeceksin. Bu hiçbir şey değil, müslüman için, en büyük aldanma ve belâya uğramanın, münafıklardan, hiç başkasından Üeğil sadece bu tiplerden geldiğini anlatır. Ve düşmanlarının onlara saldırma yolu da sadece ve sadece nifak kapısından ve münafıklar yönünden mümkün olur. Müslümana hiçbir düşmanı da, münafıkların hazırladığı tuzağı hazırlamaz, hazırlayamaz. Zaaf, fesad ve tefrika gibi iki mikrop da kimseden değil yalnız münafıklardan bulaşır… Nitekim Cenâb-ı Hak apaçik bildiriyor: «Onların sizinle birlikte

savaşa çıkması da size birsey sağlamaz, ancak fesad getirirdi. Aranıza girer, kulağınız duya duya sizi fitne aramaya sevkederlerdi. Halbuki Allah, zâlimleri çok iyi tanır[140]».

Bunların tehlikeleri de gizlidir. Çünkü İslâm adına savagır görünürken, ona kendi silahıyla oyun hazırlarlar. Dinin hükümleriyle, «Islâh» ediyoruz diyerek oynarlar. Dinin ruhuna, şeriatın özüne dönüyoruz diyerek yürürler. Ondan (telfik yoluyla) karma hükümler elde etmeye çalışırlar. Maksad efendilerine ve dostlarına şirin görünmek ve kendi geleceklerini tahakkuk ettirmektir. İstikbâl hazırlamaktır.

Bu bahisten müslümanın çıkaracağı en mühim ders ise şudur: Müslüman dış düşmandan açıkça gelenden bir korunursa, münafık tiplerden bin korunmalı. Ve savaşacaksa, ilk hedefin bunların olduğudur. Yâni aralarına nifak sokan bu tipleri yok etmek olmalı ilk ödev…[141]

d) Ehl-i kitab ve cizyet

Bu gazvede, Ehl-i Kitab'dan cizye almanın meşru olduğunun delili de vardır. Böylece onlar da mal ve canlarını kurtarmış olurlar, Yukarıda görüldüğü üzere, Resûlullah (s.a.v.) Tebük'e varınca, Rumlar dağılıp kaybolmuşlardır. Hristiyan-laşmış Araplar ise ona gelip barış yaptılar. Cizyeyi kabul ettiler. Resûlullah (s.a.v.) onlara buna dair emirname ve talimat yazdı. Cizye ise esasta (mâli bir vergi olup, müslümanların zekât vermesine denk bir ödevdir. Ancak aralarında elbette çok büyük fark var. Zekât hem dini, hem idarî esasa bağlı (hem ibâdet, hem vatandaşlık ödevi) iken, cizye sadece idarî bir sorumluluk esasına dayanır. O halde, cizyeyi vermek üzere itaat eden ehl-i kitab, kendi nefsinde dini benimseyip ona bağlanmasa da, idari yönden îslâm ahkâmına boyun eğmiş, itaati kabullenmiştir… İslâm cemiyetine girmiştir. O halde, onların îslâm ahkâmına muhalif bir tavır almaları, umumî hükümlere ters davranmaları mümkün değildir. Ancak kendi kana-atlerince dinlerinin gereği olanı yaparlar. Şarap içmek gibi…

İmdi, kitab ehliyle, dinsizler ve putperestler arasındaki farka gelince; kitab ehli kendi dinlerini muhafaza ettikleri halde, islâm toplumu içinde kaynaşıp, genel ahkâma uyabilir. Halbuki putçular-la katı dinsizlerin (mülhid) İslâm toplumuyla herhangi bir yönden ilgi kurup münasebette bulunması mümkün değildir. Çünkü ilhad ve puta tapıcılığın İslâm ahkâmıyla yakınlık gösteren hiçbir ilkesi yoktur. Yâni temelde ve teferruatta tamamen zıt nizamlardır, diyalog imkânı yoktu

e) Geçmiş ve lanete uğramış kavimler

Resûlullah'ın, Semûd kavminin harabelerinden geçerken söyledikleriyle görüyoruz ki-, müslümanların o türlü milletlerin yurtlarına girmesi, Allah'ın helak ettiği eski kavimlerin yerinde iskânı hoş görülmemiştir. Hattâ kalıntılarının yanından geçmek bile… Sadece onların başına gelenlerden ibret almak için görmek mümkündür. Allah'ın O Resule ve müslümanlara rahmet ve afiyet vermesini dilemek için… Çünkü bu harabeler Cenâb-ı Hakk'ın o kavme gada-bının müşahede edildiği yerlerdir. Ve onların dilinde bu ilâhî ga-dab ve sebebi tescil edilmiştir. İlâ nihâye de duracak… Şübhesiz Allah bu izleri gelecek her milletin ibret alması için bırakmıştır. Basireti olan görecektir. Nitekim birçok âyet-i kerimede de belirtilip yor. Demek ki, insanın bu tür kalıntıları, tarihî nakışları bina yapılarını incelerken, ondaki mânâyı ve ilâhi muradı düşünmeden, kay-gusuz, şuursuz görüp geçmesi müthiş bir yanılgıdır. Esasen yeryüzünde bu türden ne dersler alınacak şeyler var. Ve sanki hep «Ey basiret sahipleri, bizden ibret alın» diye lisan-ı hâl ile

insanlığa sürekli ihtar etmektedirler. Ama insanların bunu duyacağı mı var? Şeytanları onlara ne telkin ederse ona bakarlar. Ve sadece kalıntının, tarihine, san'at değerine, üslûbuna bakıp geçerler,

f) Şimdi bir de Resûlullah'ın münafıklara karşı kullandığı idâri metodla, müslümanlara karşı davranışı arasındaki ince farka dikkat edelim:

Gördük ki bu seferde birçok münafık geri kaldı. Sonra gelip bin türlü yalan ve dolanla özür dilediler. Resûlullah da onların dış yüzlerine göre mazeretlerini kabul etmiş oldu. Ama iç âlemlerin-dekini aziz ve celil olan -Allah'a havale etti. Onlarla musafaha etti.

Az bir miktar da mü'mirilerden vardı, sefere çıkmayan. Ama bunların gönlünde bir şübhe veya nifak yoktu. Zaten de, O'na gelip özür beyan edip af dilerken, herşeyi gerçeğiyle itiraf etmişlerdi. Özür uydurmadan, yalan söylemeden müsamaha dilemişlerdi. Halbuki bunlara yüz vermedi, onları cezalandırdı, ellerini bile tutmadı. Allah'ın ferman indirmesine kadar, bu zevatın ne çileler çektiğini de yukarıda gördünüz.

Niçin acaba? Neden münafıklara böyle hoşgörüyü, sadık mü'-minlere bunca sert cezayı tercih etti?

Cevab: Bu makamda şiddet ve sıkıntı, yüceliğe ve şerefe dair bir işarettir. Münafık asla buna ulaşamaz. Haniya, nasıl nail olabilir bir münafık; hakkında âyet inerek afve d ildiğinin bildirilmesi gibi bir iltifata?

Zaten münafıklar ne halde bulunursa bulunsunlar kâfir damgasıyla damgalıdırlar. Onların bu dünyada gösterip durdukları da, âhirette esfel derekede kalmalarım önleyemiyecek tabiî. Ama şâri-i Mübin (c.c.î, onları zahirde göründükleri ve gösterdikleri dünyevi tavırla karşılamamızı, öyle adlandırmamızı ve ahkâmı da buna göre uygulamamızı emreder. Öyleyse içlerinde gizlediklerini ve sözlerinin altında yatanı, tahkik kendilerinden sâdır olan yalandan ötürü, dünyada iken muahaze etmemizi caiz görmez. O halde biz mü1-minlere nasıl sade (ahkâm ve muameleyi) zahire göre uygularsak, onlara da hâl ve akidelerinde zahirde gördüğümüze göre tavır takınırız.

tbnü'l-Kayyım şöyle der: Allah kullarının cürümlerine karşı böyle muamele eder. Mü'min kulunu te'dip eder, çünkü o kendi nez-dinde sevgili ve şereflidir. Onu az bir zilletle uyarıp sakındırır… Ama kendi gözünden düşenlere ve emrine ters gidenlere gelince, günahla barıştırır, o günah işledikçe de (iyice azıtsın diye) ona ni'-metini artırır[142].

Görülüyor ki, Kâab'dan nakledilen bu uzunca hadiste çok önemli ders ve ibretler var. Şimdi onları özetliyelim i

Birincisi: Dini sebeble tehcir caizdir. Nitekim Resûlullah (s.a.v.) müslümanları Kâab ve iki arkadaşıyla uzun bir süre konuşmaktan men etmiştir. tbnu'l-Kayyım bunu şöyle açıklar: Buradan anlaşılıyor ki hu tür hacredilmiş kimsenin selâmını almak vâcib değildir[143]. Çünkü bu Kâab'ın söyledilrinde vardır: «Ben çıkıp müslümanlarla birlikte namaz kılıyordum. Resûlullah'a gelince de o namaz sonu mecliste otururken ona selâm veriyordum. Ve bakıyordum dudakları kıpırdayıp benim selâmımı alıyor mu, almıyor mu?»

Yâni bu halde selâmı çevirmesi vâcib olsa elbette alırdı ve c da bunu işitirdi…

İkincisi: Cenâb-ı Hakk'ın, Kâab'ı imtihan için verdiği başka bir iptilâ. Öyle bir deney ki,

insan mü‘minin bu iman derecesini, Allah’a bağlılığını tasar] ayamadığı gibi, nerdeyse, Azîz ve Celil olan Mevlâ‘nın bu derece imtihanını caiz görmüyor hâşâ!.. Görüldü ki, Gassan meliki, ona övücü ve büyütücü bir mektup göndermiş, onu, kendisinden yüz çevirerek bu derece ezaya sevkeden müslüman cemaatı terketmeye da’vet etmişti. Kendi ülkesine gitmesini de tavsiye etmişti. Kendisine orada ikram olunacağına söz vermişti.

Bu ise Kâab’a en büyük belâ idi. Çok daha ağır imtihandı… Ama bu imtihan da onun İman gücünü ve Mevlâsına olan sevgi ve bağlılığını isbata yaramıştı. Ne ayaklan kaymış, ne de zelil olmuştu. Bugün Kâab’ın önüne sunulanlar bir kimsenin önüne konsa, onun denendiğinden tek biri ile denense!.. Ama hepsi geçti de o, bütün iman ve İslâm’ını tehdid edenlerin hiçbirisine iltifat etmedi, çilenin altında ezilmedi…

Üçüncüsü: Şükür secdesi ibâdetde meşrudur. Kâab (r.a.)‘m kendisine, tevbesinin kabul olduğunu haber veren müjdecinin sesini duyunca yaptığı secde buna delildir. İbnü‘l-Kayyım bu hususta da şunu söyler: Hz. Ebû Bekir (r.a.i’de kendisine Müseylimetü‘1-Kezzâb’ın katlı haberi ulaşınca böyle secde etm:şti. Ali bin Ebî Tâlib (r.a.) Hâricilerden «Zû Sedye»nin ölüsünü görünce böyle secde etmişti. Resûlullah (s.a.v.) da, Cebrail’in, kendisine, salât ü selâm getiren kimseye Allah’ın on kere selâm edeceğini müjdelemesi üzerine şükür secdesi etmişti[144].

Dördüncüsü: İmam Züfer’den başka bütün Hanefîlere göre, bir kimse malının hepsini sadaka vereceğini adaşa, zekâta tabi malından başkasını vermesi gerekmez. Sadece onu vermesi yeter. Delilleri ise şudur galiba; Kâab (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)‘a: Ben tev-bemin kabulüne karşı bütün malımdan el çekip çıkarak Allah ve Resulü için sadaka edeceğim, demiş de O’da: «Hayır, malının bir kısmını kendine sakla» diye emir vermişti. Malını nezr edince, hepsini vermesi gerektiği görüşüne meyledenler ise derler ki; Kâab’in Resûlullah’a söylediği «nezr» sigasıyla hakikî mânâda değildir. Bu sadece bir istişaredir, O’nunla (s.a.v.),O da bir kısmını vermesini tavsiye etmiştir[145]. Umarım ki, siyakı kelâma da, Resûlullah’ın cevabına da yakın görüş budur. [146]

9- Hz. Ebû Bekir (R.A.)İn Dokuzuncu Hicret Yılındaki Haccı

Resûlullah (s.a.v.) Tebük seferi dönüşünde, Hacc yapmak istedi. Fakat müşrikler Harem’in çevresinde bulunduğu ve çıplak tavaf ettikleri için buna gönlünün yatmadığını bildirdi. Hz, Ebû Bekir’i gönderdi. Hz. Ali’yi de onunla görevlendirdi. Onlara, müşriklerin, bu yıldan itibaren hacca gelmemelerini ve dört ay içinde de İslâm’a girmelerini; aksi halde ise mes’elenin savaşla bitirileceğinin ihtar edilmesi emrini verdi.

Buharı (r.a.) Kitâbül-Meğazî‘de Ebû Hüreyre’den şunu nakleder: «Resûlullah (s.a.v.), Hz. Ebû Bekir’i, Veda Haccı‘ndan önce, görevlendirdiği hacC esnasında Nahr günü; «Bu yıldan sonra hiçbir müşrikin hacc edemiyeceğini ve çıplak tavafın yasaklandığını ilân emrini verdi.»

Muhammed bin Kâ‘b el-Kurazî ve ötekilerin nakline göre de : Resûlullah (s.a.v.), Hz. EbûBekir’i dokuzuncu Hicrî yılda, Hacc emi-ri olarak gönderdi. Hz. Ali’yi ise, Berâe sûresinden, 30 veya 40 âyeti halka okumak üzere gönderdi. O da, Arefe günü âyetleri halka okudu ve müşriklere dört ay mühlet verildiğini duyurdu. Zilhicce’-nin yirmisinden

itibaren, Muharrem, Safer, Rebiülevvel dahil Rebi-ül'âhir'in de onuna kadar… Bu emri, müşriklerin konak yerlerini dolaşarak okudu:

«Bu yıldan sonra bir müşrik Kabe'yi ziyaret edemiyecek ve kimse de orayı çıplak tavaf edemiyecek.»

îmam Ahmed ise, Mahrez tbn Ebî Hüreyre'den, o da babasından şunu rivayet eder:

«Ben Ali bin Ebî Tâlib ile beraberdim. O Berâe süresiyle Mek-kelilere Resûlullah tarafından gönderilmişti. (Oğul) sordu: Nasıl ilân ediyordunuz?» O da : «Biz şöyle sesleniyorduk : Cennete mü'minolmayan giremez. Kimse de Beyt'i çıplak tavaf edemez. Resûlullah ile aralarında anlaşması olanlara ise dört ay mühlet vardır. Dört ay geçince de, Allah ve Resulü müşriklerden beridir… Bu Beyt'e bu yıldan sonra herhangi bir müşrik haccedemez…» Ve der ki; o kadar bağırdım ki, sesim kısıldı.»

Bu, tam Allahü Teâlâ'mn irâdesiydi. «İlân Allah ve Resûlünden-dir, Hacc-ı ekber günü insanlığa; Allah ve Resulü, müşriklerden beridir. Tevbe ederseniz tabii sizin için daha hayırlıdır. Yüz çevirdiğiniz takdirde ise, bilin ki; Allah'ı âciz bırakamazsınız. Öyleyse, inkarcıları elim azabla müjdeleyin!…»

İbn Sa'd ise şunu nakletti: «Nebî (s.a.v.î, Hz. Ebû Bekir'i Hacca gönderdiğinde, Medineli 300 kişi ile yola çıktı. Onunla birlikte, yirmi kurbanlık işaretleyip, kesilmek üzere gönderdi. [147]

İbretler Ve Öğütler

1- Hacda müşrik âdetleri :

Geçen bahislerde görüldü ki, Kabe ziyaretini Araplar, İbrahim aleyhisselâmdan miras olarak aldılar. Yâni Hanif dininin kalıntıla-rındandı. Ne var ki; şirk unsurları da katılmış, hattâ şirk daha ağır basıyordu…

Ibn Âizin nakline göre; müşrikler müslümanlarla birlikte hacca gelir ve onları yanıltmak için şöyle bağırırlardı: «Senin ortağın yoktur, ancak sensin ortak. Sen' ona sahipsin, hem de onun sahip olduğuna…»

Onlardan bazısı, çırılçıplak tavaf ederler, bunu da Kabe'ye ta'zim sayarlardı. Birisi şöyle derdi: «Dünyadan zulüm bulaşmış hiçbir şey üzerimde olmadan, anamdan doğduğum gibi tavaf ettim[148]».

Bu rezaletler ta Hicrî dokuzuncu yıla kadar devam etti. Hz. Ebû Bekir haccedip, Hz. Ali ile onları uyarınca, Mescid-i Haram'ın bunlardan arınması ilân edilmiş ve bir daha tekerrür etmemiştir.

2- Harb ilanı ile anlaşmanın feshi:

Muhammed tbn İshâk ve bazılarına göre, müşrikler iki sınıftı, bir kısmı üe Resûlullah arasında dört aydan kısa bir anlaşma vardı, onlar dört aya iblâğ edildi. Fazla olanlar ise bu ilân ile dört aya indirildi. (Çünkü bunların anlaşmaları süresiz ve sınırsızdı). Kur'ân-i Kerim Berâe sûresinde bunu dört aya indirdi. Sonra, onlarla müslünaanlar arasında harb olacak. Müslüman olmazlarsa, nerde bulunurlarsa öldürüleceklerdi.

Bu mühlet de Arefe gününden itibaren başlıyor ve RebiüTâhir'-in onunda bitiyordu.

Denildi ki, - Küleybî'nin görüşü bu - bu dört aylık müddet, Re-sûlullah ile aralarında dört aydan az anlaşması olanlara idi.

Fazla olanlar ise, önce belirtilen zamana kadar sürecekti. Bu da; -Anlaşmanız olan müşriklere gelince, ahdi bozmazlarsa onlara tanıdığınız müddeti tamamlayın. Çünkü Allah müttefikleri sever» kavl-i keriminde vardır…

Birinci görüş daha doğru ve yerindedir. Çünkü, Berâe sûresi, Küleybi'n:n görüşüne destek olmuyor. Fakat ResûluIIah'ın, müşriklerle olan anlaşmasını te'kid ediyor, yeni birşey getirip, değişiklik yapmıyor. Yoksa, Hz. Ali'nin bu sûreyi özel olarak gidip müşriklere ilân etmesinin bir anlamı olmazdı. Resûlullah'ın gönderişi ne anlam taşırdı?

3- Cihadın gerçek anlamına başka bir işaret:

Bu dikkat çekmeden anlıyacağm; cihadın - müsteşriklerin onca arzusuna rağmen- Islâmi anlamının, savunma harbi olmadığıdır…

Şimdi, Cenabı Hakkın kavlinde, Necid kavmi gibi bazı müşrik azınlıkların Mekke çevres i nd ek ilerinin nasıl uyarıldığını incele gör:

«Allah'tan, ahidleştiğin müşriklere bir berâettir. Dört ay daha dünyada serbestsiniz. Ama Allah'ı âciz bırakamıyacağımzi ve Allanın, inkarcıları ezeceğini unutmayın.»

Yine Allah ve Resulünden bir duyuru da şu, «(Hacc-ı Ekber gününde) Allah da, Resulü de müşriklerden beridir… Tevbe ederseniz sizin için daha hayırlıdır. Ama imtina ederseniz, o zaman da iyi bilin ki; Allah acizliği kabul etmez, inkarcılara ise elim azabı müjdeleyin.

Sizin ahidleştiğinizde kusur etmeyen müşriklere gelince, onlar size karşı çıkmadığına göre, onlara verdiğiniz müddeti tamamlayın ve bilin ki, Allah müttefikleri sever.

Haram aylarını atlatınca ise, müşrikleri nerde bulursanız öldürün. Onları yakalayın, takib edin, kuşatın ve pusular kurun… Tevbe eder, namazı kılar, zekâtı verirlerse, yollarını serbest bırakın ki, Allah Gafur ve Rahîm'dir».

Bu âyetlerde söylenen apaçıktır. Artık İslâmî cihadın asıl an-lam ma dair, savunma harbine yorulacak zihne takılan hiçbir şey kalmaz.

Bilinen birşey ki; Berâe sûresi, Kur'ân-ı Kerîm'iri son nazil olan sûrelerinden olup, birçok âyeti cihadla ilgili ve hepsini karara bağlayıcı niteliktedir… Aynı zamanda, daha önce savunma harbini bildiren cihad âyetlerinden; meselâ:

«Kendilerine zulmedilenlere, savaş için izin verildi. Allah onları zafere ulaştırmaya kadirdir» meâlli âyetlerle bu âyetler arasında bir nesh olayına çağrışım yaptıracak bir durum ise hiç görmüyorum. Çünkü, cihad aslında, hücum veya savunma esasına göre meşru kılınmadı. Sadece, i'lâ-i kelimetullah için, tslâm toplumunu oluşturmak ve yeryüzüne ilâhî devleti hâkim kılmak işin meşru kılındı. Artık bu hedefe hangi usul ve vasıta ile ulaşılırsa, ona uymak zaruri olur. Bu vesile bazen, bazı şartlardan ötürü, barış yoluyla, öğüt - nasihat ve eğitim şeklinde sürer. O zaman cihad sadece böyle anlaşılır. Başka şartlar doğar, yine irşad, nasihat ve tevcih yanında; savunma harbi de yapılabilir. O zaman da bu tür cihad meşru olmuş olur.

Ama öyle şartlar doğar ki; saldırı şeklinde cihadı gerektirir.

O zaman da en güzel cihad odur… Demek olur ki; şartlar cihadın şeklini ta'yin ve sınırını

tahdid etmektedir. Tesbit işi (yâni şartları ve gereklerini ta'yin işi) ise, günün uyanık ve ihlâs sahibi devlet

başkanının basiretine bağlıdır.

Bununla şunu ifâde etmek isteriz: Her üç türlü sebeb ve tarz cihadın tahakkuku için meşrudur. Ancak geleceği kestiren muhlis devlet başkanı (veya lider) in tesbiti önemli. Uygulama değişebilir fakat bir durumun neshi söz konusu olamaz…

Hz Ebû Bekir'in haccına gelince: Bu, müslümanları eğitmek ve Haccın gereklerini kavratmak içindi. İşte bundan sonra da asıl îslâmi Hacc, yâni Veda Haccı olacak. O'nun Emîri ise Muhammed (s.a.v.) olacaktı[149].

10- Dırar Mescidi

lbn Kesir'in, Katâde, Said bin Cübeyr, Urve ve ötekilerden naklettiğine göre, Medine'de Hazrec kabilesinden «Ebû Âmir Rahib» isminde bir kişi vardı. Câhiliyye döneminde hrlstiyan olmuştu. (Haz-recliler arasında da çok sayılan biriydi).

Resûlullah (s.a.v.) Medine'ye gelip, müslumanları toparlayınca, İslâm'ın sesi yükselmişti. Ebû Âmir bunun karşısında baklayı çıkardı ve Resûlullah'a karşı düşmanlığını açığa vurdu. Önce Mekke'ye kaçıp Kureyş müşriklerine sığındı, onları müslünıanlarla savaşmaya da'vet etti. Ama baktı ki, İslâm sürekli gelişip yayılıyor, bu sefer de Bizans'a sığınıp Herakliyus'u yardıma çağırdı. O da, Resûlullah'a karşı ona yardım sözü verdi. Ebû Âmir orada kaldı ama Medine'deki dostlarına, münafıklara mektup yazarak Heraklı-yus'un kendine verdiği sözü iletti. Aynı zamanda geldiğinde kendisine tahsis edecekleri bir mekân hazırlamalarını, yâni bir nev'i irtibat bürosu kurmalarını, bundan böyle orada görüşebileceklerini tavsiye etti. Onlar da Küba mescidi yanına bir başka mescid yapmaya kalktılar. Nitekim de Resûlullah (s.a.v.) henüz Tebük seferine çıkmadan yapıyı tamamlayıp bitirdiler. Aynı zamanda Resûlullah'a gelerek o mescidlerine da'vet ettiler. Orada namaz kılmakla onların mescidinde namaz kılınabileceğini isbat etmek istediler. Aynı zamanda bu mescidi soğuk gecelerde zayıf ve yaşlılar namaz kılması için inşâ ettiklerini bildirdiler. Ama Allah onu orada namaz kılmaktan korudu ve onlara şöyle cevab verdi: «Şu an biz sefer hazırlığındayız, inşâallah dönüşte…» Oraya bir veya yarım günlük mesafe kala Cebrail indi. Mescid-i Dırar'ın durumunu bildirdi. Mü'min cemâati bölmek için hangi kâfirliğin döndüğünü haber verdi. Resûlullah da, adamlar gönderip yıktırdı, yerle bir ettirdi[150].

Bunun üzerine inen âyetler şöyleydi: «O mescidi, mü'minleri bölmek, kendi küfürlerini desteklemek, daha önce Allah ve Resulüne savaş açana yardım etmek için mescid edindiler. îyi niyetli olduklarına da yemin edebilirler. Ama Allah şahid ki bunlar yalancıdırlar. Sen orada asla namaz kılma. İlk gün takva üzere kurulan mescid namaza daha lâyıktır. Ki orada temizliği isteyen kimseler vardır. Allah da temizleri sever». Cenâb-ı Hakk'ın kavlindeki «Dırar» sözü ise o mescidi Küba mescidine karşı şer niyetiyle yaptıklarını anlatır.

Yine «O ilk günde takva üzere yapılan mescid» kavl-i şerifi de Küba mescidini bildirir. [151]

Dersler Ve İbretler

Bu mescid olayı, artık münafıkların Resûlullah'a ve onun sahabeleri olan gerçek müslümanlara karşı girişe geldikleri tuzakların zirvesini ifade eder. Halbuki bu sefer artık mes'ele sadece nifakla da kalmamış, müslümanlara karşı açıkça bir suikast görünümüne varmıştı. Bunun için de artık Resûlullah bunları bilme-mezlikten gelemezdi. Şimdi artık yeni bir tavırla davranacaktı. Ce-nâb-ı Hak vahy ile ona durumu ve tavrı işaret buyurdu. Bu artık münafıkların gerçek yüzünün anlatılması, öteden beri kullandıkları maskenin sıyrilmasıydı. Sonucu da o meşhur yapının yerle bir edilip mescid diye yutturmaya

çalıştıkları hiyle evinin yıkılması olacaktı… Çünkü onlar burasını sırf nifaklarını tezgâhlamak için bir gözetlemek, müslümanlara karşı tuzaklarını düzenlemek için bir mekân olarak yapmış, müslümanları bölmek için vasıta diye düşünmüşlerdi.

Münafıkların bu son hiylesinin hikâyesi daha önce zikri geçen nifak olaylarıyla birlikte bize onlar hakkındaki îslâm şeriatının hükmünü tam bir demet halinde sunmaktadır.

Yâni onlar, dünyada dinden göstermelik olarak ve inanmadıkları halde yalandan takındıkları zevahiriyle muamele görürler. Ama iç âlemleri Allah'a havale edilip, hükmü âhirete bırakılır. Yine onlardan, müslümanlara karşı sâdır olan, hiyle ve suikastlar, nasslara bağlı olarak suçlarınca karşılık görür. Nitekim de hiyle ile bina ettikleri herşey tahrib edilip silinmiştir.

Zaten ResûluIlah'ın onlar hakkındaki bütün tutum ve uygulamaları buna işaret ettiği gibi, ulemanın ciddi araştırma sonucu onun işaret ettiği usulde birleştikleri de ikinci bir kesin delildir. Şimdi münafıkların bu gizli tuzaklarının ilk adımım biçim ve vasıtalarıyla iyi düşününce göreceksiniz ki; her asır ve tarihte nifak tabiatı aynıdır. Münafıkların kullandığı ve istismar ettiği vasıta edindiği şeyler de değişmiyor. Onlar hep alçaklık ve korkaklık, âdi hiyleler, aydınlığa kapalı ve hep karanlık işler peşindedir. Ve onlar bu yüzden, hep emperyalistlerin ayaklarına secde edegelmislerdir. Böylece kendi ülkelerinde müslünt&nlara galip gelmek için onlardan İs-timdad etmektedirler. Öyle ki kendi milletlerinden olan mü'min-Iere, müslümanlara rastladı mı müslümanlık tavrına bürünür, hattâ onun icablannı da yapar görünürler. Hattâ halkı dine teşvik bile ettikleri olur. Ama b'r fırsat bulup da dinin gerçeklerinden birinde yoruma elverir bir yön bulduklarını, ya da o dinin da'vetçilerine saldırmalarına bir yol buldular mi; hemen ilân ederler ki, onun esasr larını ortaya çıkarmak, ya da düşmanlarından hâinlere karşı eyleme geçmektedirler (!)

Bütün bunlardan sonra deriz ki; Resûlullah'ın bu uygulaması bize içinde Allah ve Resulüne karşı âsi olunan her günah mahalli yakılır, yıkılır ve bu mahallerin esas maksadı halkın nazarında iyi ve hoş yerlerle gizlense de aynı muameleyi görür.

Resûlullah (s.a.v.)'m uygulaması bu olunca, (Dırar Mescidi'ne karşı) artık, açık ve alenen Allah'a ısyân için kurulmuş fuhuş ve günah yuvaları hakkında tutumun ne olmalıdır? Hz. Ömer (r.a.î'in içinde içki satılan bir köyü toptan yıktırdığı bir gerçek. Yine «Fü-veysık» diye nükte yaptığı, Rüveysid es-Sakafi'nin dükkânını da yakmıştır. Ve bunda da ulemanın herhangi bir ihtilâfı mevcut değildir[152].

11- Sakîf Hey'eti Ve İslâm'a Girişleri:

tbn îshâk'ın nakline göre, Resûluîlah (s.a.v.) Ramazan içinde Tebük'ten Medine'ye dönmüştü. Aynı anda Sakif kabilesinin temsilcileri de onu ziyaret etmişti.

Aralarında istişarede bulundular. Ve kendi kendilerine çevrelerinde Araplardan kimsede savaşa mecal yoktur diye karar verdiler. Öyleyse ne yapsınlardı, hepsi bey'at edip islâm'a girdiler. Bir de hey'-et çıkardılar. Başlarında »Kinâne bin Abdi Yaleyl» vardı. Medine'ye yaklaşınca Muğire bin Şu'be'ye rastladılar. O da onlardandı. Onları karşıladı ve Resûlullah (s.a.v.)'m yanına girince hangi usulden hoşlanacağını onlara öğretmeye çalıştı ise de, onlar yine câhiliyye -usulüne göre ona selâm verdiler.

Resûlulîah Sakîf hey'etini mescidde kabul etti. Orada bir çadır kurup Kur'an dinlemelerini ve halkın namaz kılışını görmelerini sağlamak istedi.

Hey'et birkaç gün orada kaldı. Onlar ^lesûlullah'ı ziyaret ediyor ve tartışıyorlardı. O sürekli bu kişileri îslâm'a da'vet ediyordu.[153]

İbn Sa'd'ın nakline göre ise: Resûlullah her yatsı sonu onlara geliyor, onlarla ayaküstü konuşuyordu, ta yoruluncaya kadar[154].

Mûsâ bin Ukbe de meğazisinde, şunları naklediyor: Osman bin Abdü'l-Âs da bu hey'etteydi. Ve en gençleriydi. Onlar Resûlullah ile musahabeye gidince onu hayvanlarının yanında bırakıyorlardı. Osman da hey'etin her dönüşünde onu serbest bırakınca gidip Resû-lullah'a din hakkında bilgi soruyor ve Kur'an okuyordu. Osman o derece görüştü ki onunla, dinde bilgi sahibi oluverdi. Resûlullah'ı uykuda bulursa, Hz. EbûBekir'e giderdi. Osman, bunu da arkadaşlarından saklıyordu. Resûlullah bütün bunlarla onu sevmişti. Nihayet İslâm'ı benimsediler. Ama Kinâne bin Abdi Yaleyl, Resûlullah'a şöyle dedi: Zina için ne dersin? Kabilemiz bu işe düşkündür ve bir türlü vazgeçiremedik… O da, haramdır size, nitekim Cenâb-ı Hakk: «Zinaya yaklaşmayın. O muhakkak çok çirkin ve sonu feci olan bir yoldur» buyurur, dedi.

Onlar bu sefer: «Peki faiz için ne dersin? Hani o bizim malımızdır"», dediler. Cevab şu idi: Malınızın aslı (kapitali) size aittir. Bakın Allah ne emrediyor: «Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve kalan faizlerinizden vazgeçin, eğer gerçekten mü'min iseniz[155]». Bu sefer de peki içki hususunda görüşün ne? Ülkemizin geliri budur. Ve bundan vazgeçemeyiz çünkü, deyince de, Resûlullah; «Onu da Allah kesinlikle haram kıldı» buyurup içkinin haramhğını bildiren âyetleri okudu.[156]

İbn îshâk der ki: Aynı şekilde kendilerinin namazdan muaf tutulmasını da teklif ettiler. Resûlullah'ın cevabı şöyle oldu : «Namazsız dinde hayır yoktur.» Bundan sonra gizli bir istişareye giriştiler. Sonra dönüp Resûlullah (s.a.v.)'a bütün bunları kabullendiklerini bildirdiler. Ancak bir tek şeyde müsamaha istediler: Putları olan Lâfı üç yıl süreyle yıkmamasını teklif ediyorlardı. Resûîullah (s.a.v.) bunu şiddetle reddetti. Sene sene indiler de, en son sadece bir ay müsaade istediler. Fakat onların hiçbir mehil istememeleri ihtar edildi, tbn İshâk der ki: Sakîfliler bu mühleti, kabilelerinin sefihleri, kadınları ve kötü niyetli kimselerinin şerrinden emin olmak için istiyorlardı. Zamanla iman kalblerine yerleşsin istiyorlardı. O zaman yıkılırdı bu put. En sonunda ise, Resûlullah'a dediler ki: Biz Lâfı yıkamayız. O halde yıkması size… O da, tamam ben adam gönderip yıktırırım, siz âzâde olun buyurdu. Onlar izin alıp ayrıldılar. Resûlullah onlara dönüş izni verdi ve ikramda bulunup uğurladı. Başlarına da Osman bin Âs'ı reis tâyin etti. Çünkü onu, îslâm'a hepsinden çok istekli ve kabiliyetli görmüştü. Hattâ birçok sûre bile öğrenmişti daha Medine'den ayrılmadan. Resûlullah (s.a.v.) hemen arkalarından bir hey'et gönderdi. Başlarında Hâlid bin Ve-lid, aralarında Ebû Süfyân b:n Harb ile Muğire bin Şu'be de vardı. Bunlar gidip Lâfı yıkmakla vazifeliydi. Ve öyle yaptılar. Fakat Sakîf kadınları çıkıp ağlaşmaya başladılar. Mersiyeler söyleyip fer-yâd ediyorlardı. Put kırılırken Muğire baltasını vurdukça Ebû Süfyân; «Ah yazık. Vah vah…[157]" gibi sözlerle, Lât için ağlaşan, inleyen 'au kadınları taklid edip, alaya alıyordu…

İbn Sa'd ise Tabakat'ında Muğire'den şunları nakleder: Sa-kifliler müslüman oldu. Ben Araplardan hiçbir kimsenin bu derece tam müsîüman olanına rastlamadım. Aynı zamanda, onlar arasında Allah ve Kitabına hiyle yapacak kimsenin çıkmasına da ihtimal veremem[158]

Hey'etlerin Ardı Ardına Gelip Allah'ın Dinine Girmesi

tbn îshâk diyor ki; Resûlullah Mekke'yi fethedip, Tebük'ten sağ salim dönünce Sakifliler müslüman olup, bey'at etti. Ardından da her taraftan Arap hey'etîer gelmeye başladılar. Zaten Araplar hep Kureyş'in müslüman olmasını bekliyor, onları gözetliyorlardı. Çün kü onlar âdeta o milletin imâmı, öncüsü idiler. Beyt-i Haram'm sakinleriydiler. İsmail (a.s.)'in torunları ve Arapların lideri durumundaydılar. Mekke fethedilip, Kureyş İslâm dairesine girince, Araplar anladılar ki; Resûlullah ile savaşmak, ona düşmanlık artık mümkün olmadığı gibi, doğru da değil… Ve İslâm'a girmeye başladılar, bölük bölük. Tıpkı Cenâb-ı Hakk'ın beyan buyurduğu gibi: «Allah'ın yardımı ulaşıp fetih müyesser olunca; insanların da fevc fevc Allah'ın dinine girdiğim görünce; Artık Allah'ına hamd edip O'nu teşbih et. O'na sığın ki O tevbeleri çok kabul eder…[159]»

Biz ise şu an, bu hey'etlerin gelmesi ile ilgili tafsilâtı sunmayı gerekli görmüyoruz. Çünkü bu haberlerin tafsilâtı değil, ibretler almaktır gaye…[160]

Dersler Ve İbretler

Şimdi, Taife sefer yaptığı gündeki, o kabilenin Resûlullah'ı karşılamaları olayını, o şerli karşılamayı anıyoruz. Onu şirretlik ve vahşetle topraklarından çıkarmışlardı hani Beyinsiz güruhu onun üzerine sürmüş de, çocuklara taşlatmışlar, onunla alay etmişlerdi, îşte bu Sakif kabilesiydi. Şu anda onlara yol açıldı, sadık ve samimî müslüman olup Resûlullah'a itaat ettiler. Hatırlayalım, Zeyd bin Hârise'nin o an Resûlullah (s.a.v.Ta söylediğini, onlar Tâiften Mekke'ye mahzun dönerken; «Nasıl gireceğiz oraya yâ Resûlâllah, onlar bizi çıkarmıştı?» O'nun (s.a.v.) cevabı şöyle olmuştu: «Zeyd, çıkışı da, çıkış kapısını da Allah çok İyi bilir ve hazırlar. Yine O, dinine yardım edip Nebisine sahip çıkacaktır muhakkak».

Bugünkü tecelliler ise, Resûlullah'm Zeyd'e söylediklerinin belgesi oldu. îşte Tâif, işte Mekke ve bir sürü Arap kabile ve ailesi. Nihayet kulak verip İslâm'ı anlamış ve bölük bölük gelip ona dahil olmaktadır. Şimdi gel düşünelim azıcık… Düşünelim Sakîf kabilesinden gelen o ezâ, cefa ve kem davranışları. Kendilerinden izzet ve ikramla karşılamaları, kabul göstermeleri umulurken, o çirkin tavırlar ne idi? Bütün bunların bir zerresi bile insan nefsinde iz bırakabilecekken, rastgele bir insanın gönlünde bile derin iz bırakıp, intikam veya hiç değilse bir karşılık duygusu aşılayacak hallerken… Peki nerede bunlar? Resûlullah'm nefsinde Sakif'e karşı ne var? Tâif i günlerce kuşatıyor, sonra vazgeçip dönüyor. O'na deniyor ki Sakîf e beddu et. İltifat etmiyor buna. Aksine elini açıp duâ ediyor: *Yâ Rab! Sakif'e hidâyet ver ve hepsini mü'min olarak bize döndür…» Allah, Resulünün duasını kabul edince de, Sakîf hey'eti Medine'ye geliyor. Hz. Ebû Bekir ile

Muen’re bin Şu’be de bu durumu ona müjdelemek için yarışıyorlar Çünkü hepsi Resûlullah’m bundan ne kadar memnun olacağını biliyorlardı. Yâni Sakîf’in müslüman olup yola gelmesine. Ve nitekim, karşılayıp onlara ikramda bulunuyordu. Ve ardından da günlerce onlarla uğraşıyor, yaktini onlara nasihat edip dinî ta’lim ve telkinle geçiriyordu.

Halbuki onlar ne hiyleler düşünmüş, ona karşı ne fesad kalb-le ezalar etmeyi tasarlamışlardı. Halbuki o şimdi onlara sadece hayır ve saâdet-i dâreyn diliyor, onları bu yola irşada çalışıyor… Onlar ne kadar zevk almışlardı O’na ezâ ettikçe, O’na saldırdıkça. Ama O, şimdi onlara îslâm ni’metini ikram etmek, onları Allah nezdinde de makbul kılmak için uğraşıyor, zevk alıyor.

Görüyorsunuz bu rastgele bir insalun tabiatında olan sev değildir. Bu hak bildiği ilkeye, hayırlı akideye çağırıcıdır. Bu, hiç değil, ancak «Nübüvvet» tavrıdır. Ve ancak, Aleyhissalâtü vesselam efendimizin yöneldiği tek hedef ve maksad gereğidir: O da bu dâvanın galip gelip sonuç vermesi, Rabbinin de bu yüzden kendisinden razı olması… O halde, bu uğurda en ağır elem ve sıkıntı da, en büyük huzur ve neş‘e de bu yüce hedefe varmak isteyen kul için hiç de önemli ve etkili olamazdı.

Bu idi işte İslâm! Kin ve hıyanet bilmez, insana asla kötülük düşünmez, cihadı emreder. Ama kin ve hıyanete asla cevaz vermez. Kuvvet tavsiye eder ama egoizme ve kibre asla yüz vermez. Rahmete çağırır ama güçlük ve ağır yük getirmez. Sevgiyi öğretir ama sadece Allah yolunda.

O halde, gerek Sakîf, gerek öbür kabile hey’etleri gelip Medine’de İslâm’a boyun eğen hey’etler hep «şerefli bir zafer» va’dinin ifasıydı. Yâni Cenâb-ı Hakk’ın va’d-i sâdıkının tahakkukuydu bunlar.

O gelen heyetlerin yansıttığı ibretler bunlardır, deyip yetine-llm. Buradan çıkarılabilecek ders ve hükümleri ise şöylece sıralamak mümkün:

a) Müslüman olması umulan müşriklerin mescide inmesi, orada misafir edilmesinin cevazı: Gördük ki; Resûlullah Sakif hey’etini Mescidde karşıladı ve onlarla orada görüşüp, dini telkin etti. Bu tutum bunun müşrikler için câ’.z olduğunu gösterir. Kitab ehli içinse, elbette caiz olur… Nitekim de Resûlullah (s.a.v.) Necrân hristiyan-larını, Kur’an dinlemek ve İslâm’ı öğrenmek niyetiyle geldiklerinde orada karşılaşmıştı.

Zerkeşi der ki: «Bilesin ki, Nevevİ ve Râfil tr.a.) gibi zevat, müslümanların izni ile (Harem müstesna) mescidlere kâfirlerin girmesini caiz görürler. Şu şartlarla:

Birincisi: Zımmîlerle yapılan akitte, mescide girme yasağı konmadı ise. Çünkü böyle bir kayıt varsa, izin verilemez.

İkincisi: İzin verecek olan müslümanın buna tam ehliyeti olmalı.

Üçüncüsü: Kur’an dinleyip, öğrenmesi ve sonunda da İslâm’a girmesi umuluyorsa. Ya da binayı tamir gibi bir maksatla girmesi zarurî ise. Bu hususta da, Kaadi Ebî el-Fâruki’nin görüşü bir kazly-ye teşkil eder: «Sırf bilgi ve Kur’an dinlemek için girenin İslâm’a gelmesi içindir, yoksa mescide sokulmaz!..» Bu durumda bize onların mescidlere girmesine İzin verme yetkisi yok demektir. Yâni günü müzde cereyan ettiği üzere muhtelif ecnebi ülkelerden gelenlerin sırf bir san’at ve tecrübe kaygusuyla ya da siyasi alâka kurma gibi yollarla, mescidlere girmesi böyledir. (Turistik maksatla gelen felâket kılıklı kadın - erkeğin hükmü buna kıyaslansın artık).

Uyumak, yemek yemek vb. işler İçin izin isterse, o zaman, «Rav-za» da dendiği gibi: Bu halde izin verilmesi abes olur. Zahirde caiz olsa da, Nevevi'den başkaları ise, bu halde onlara izin vermemiz caiz olmaz derler… Fâruki ise; bu mânâda, hesap, dil ve buna benzer şeyleri öğretmek için girmelerine gelince o da, aynı anlama gelir. Açıktır ki; yasağın maksadı; zararı, mescidin kirlenmesini ve namaz kılanların huzurunu kaçırmanın önlenmesidir[161].

Biz de deriz ki zararın en büyüğü teşviştir. O da, açık saçık ve çok çirkin manzaralı gâvur madamlarının namaz kılan insanın arasında dolaşmasıdır. Uyumak, yemek yemek için girmek neyse, camiin tezyinatını, mimarî özelliğini tanımak için gelmek de odur.

b) Gelen hey'etlere veya elçilere güzel muamelet Vefd (yâni hey'etle), Müstemen (yâni sığınan kişi) arasında şu fark var: Birincisi birkaç kişiden oluşan bir nev'i elçilerdir. Milletini temsil ederler. Müstemen ise, ferdi olarak ilim veya başka bir maksatla islâm ülkesine gelen yabancıdır ki devletin himayesi altındadır. Belki de İslâm'a yönelip gelmiş olabilir.

Müstemen için Cenâb-ı Hak emân tanımış, hüsnü muamele ile karşılamayı ve korumayı emretmiştir. İstediği takdirde de maksadına emniyetle ulaşması sağlanır. «Bir müşrik himaye isterse, siz de onu himaye edin. Ta ki Allah'ın kelâmını işitip kendine göre serbestçe gayeye yaklaşsın[162]».

Vefd'e gelince: Bu hüküm onlar için de geçerlidir. Müstemene kıyas ve Resûlullah'ın uygulaması, yâni onlara iyi davranması ve ince siyaseti bunu anlatır. Yukarıda bunu, yâni Resûlullah'ın Sakifli-lere geliş ve ikametleri sırasında nasıl ikramda bulunduğunu görmüştük.

c) İnsanların iradede ve imamette en lâyık olanı Allah'ın Kitabı'-nı en iyi bilendir: Bunun içindir ki, Resûlullah Qsman bin el-Âs'ı, Sa-

kif hey'etine emir tâyin etti. Çünkü Medine'de kaldığı süre içindebu zât arkadaşları arasında bir üstünlük göstermiş, onlardan çok daha gayretli çıkmış ve çabucak Kur'an öğrenmiş, dinin icaplarını kavramıştı. Resûlullah da bunu görmüş ve hoşlanmıştı. Emirlik ve valilik ise herhalde, dinî ve dünyevi bir sorumluluk gerektirir. Bu da bir takım hükümleri uygulama makamıdır. İslâm cemiyetine hükmü uygulayacak kişinin ise din konusunda bir seviyeye sahip olması gerektir. Bu da birtakım hükümler uygulayacaktır çünkü.

d) Putların ve heykellerin yıkılmasının zorunlu oluşu:Burada ille de birtakım insanların bir dikili puta tapması şartı yoktur. Bu hüküm umumîdir ve her duruma şâmildir. Buradaki umumi delil ise, Kabe'deki bütün timsalleri imha etmesidir. Orada ne varsa çıkarttırıp imha ettirmiştir. Taprfan veya tapılmayan diye ayırd etmemişti. Bu da[yukarıdan beri zikrettiğimiz gibi, gösterir ki şekil ve maksat ne olursa olsun timsal (yâni put ve heykeller) yapma haram, hangi maksatla olursa olsun, onları bulundurup taşımak da haramdır[163].

Böylece artık daha sonraki hey'etlerin durumunu tafsilâtlandırmayıp sadece Sakîf hey'etinin çevresinde açıklamalarla yetinmiş oluyoruz. Çünkü bu hey'etler arasında en renklisi ve ders verici bunlardı. Öbürlerinde ise önemli bir olay yok gibidir.

Ancak şu kadarını bilmekte fayda var ki; bu gelen hey'etlerin hepsi müşrik değil, bazısı da

kitab ehlindendi.

Müşrik hey'etlerin hepsi İslâm'a girmiş, geldiği anda İslâm'ı ilân etmeden dönenler olmuşsa da, sadece kavimlerini ikna etmek ve birliğini sağlamak için dönmüşlerdir. Halbuki ehl-i kitabın çoğu (Yahudi ve Nasara) eski dinleriyle geri dönmüşlerdi…

Necrân'dan gelen Hristiyan hey'et, altmış kişiden oluşuyordu. Resûlullah'm yanında günlerce kaldı ve Hz. îsâ'nm durumunu Allah'ın birliği konusunu tartıştılar. Bir başka hey'et de, Resûlullah'm ÂH tmrân sûresinin: (59, 60, 61.) âyetlerini okumayı tasvib etmediler. «İsa'nın durumu da Allah indinde Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan yaratmış, sonra da ona «Ol» demiş, o da olmuştu. Emir Rabbindendir. O halde inatçılardan olma. Bu malûmat geldiği halde, seninle tartışmaya gireceklere gelince, onlara de ki, gelin o zaman, oğullarımızı - oğullarınızı, kadınlarımızı - kadınlarınızı, kendi nefsimizi ve nefsinizi ortaya koyup mübahele yapalım: Allah'ın lanetini da'vet edelim yalancılara…» Bununla Resûlullah onları mübaheleye çağırdı. Çünkü Cenâb-ı Hak da böyle emrediyordu. Resûlullah gidip, Hz. Ali, Hasan ve Hüseyin'i abası altına alıp, Hz. Fâtıma da arkasında toplayıp geldi mübaheleye. Hey'et başkam buna cesaret edemedi. Bu zât, «Şurahbil bin Ved'a- idi. Arkadaşları da sonucundan korktuğu için mübaheleye yanaşmadılar, îslâm ve mübahele dışında Resûlullah (s.a.v)'ı güya yenmeye azmettiler. Ama sonunda pes demek zorunda kaldılar. O da, onlarla anlaşma yaptı. Cizye vermeğe razı oldular. Bu yazılı hâle getirildi. Resûlullah, cizyeyi hepsinin ittifakı ile imza ettirdi. Böylece anlaşmayı bozmalarını önlemiş oluyordu. Kendi dinlerinde de olsa, bid'at ve fitne çıkarma, hıyanet, faiz, ahdinden dönme gibi hâllerden sakınacaklarına dair de söz aldı[164].

Adty Bin Hatimin Müslüman Olması

Adiy bin Hatim hristiyandı. Meşhur cömert insan. Hatim TâÎ'nin oğlu idi. Kavminin de ileri gelenlerindendi. Ve halkında mirba (yâni savaş ganimetlerinin dörtte birini pay olarak) alırdı. Bu Arapların, liderlere karşı yaptığı şeydi. Bu zât, Resûlullah (s.a.v.)'m adını ve da'vetini işitince bu işe kızıp kendi ülkesini terkederek Şam hristiyanlanna sığındı. Adiy kendisi anlatıyor: Resûlullah'ın o anki vardığı seviye ve itibar karşısında kendimi kıyaslayınca hiç de iyi durumda olmadığımı anladım. Dedim ki, şayet ona varırsam, melik mi, yalancı peygamber mi bunu anlarım. Eğer gerçekten peygamber ise o zaman da ona uyarım.

Bu niyetle yola çıkıp Medine'de Resûlullah'a ulaştım. O, mescidindeydi, yanma girdim. Selâm verdim. O da, «Kim bu adam?» diye sordu. Ben de Adiy bin Hatim dedim. Resûlullah (s.a.v.) hemen ayağa kalkıp beni aldı ve evine götürdü. Tam evine varacaktık ki, bir zayıf, yaşlı kadın onu engelledi. O bu kadını dinliyor, o da dert anlatıyordu, uzun uzun… O an anladım ki, o bir melik falan değil. Tekrar yürüdük. Resûlullah ile eve girer girmez, deriden bir minder aldı, içi lif dolu idi. Onu bana uzatıp otur dedi. Ben hayır, sen otur dedim. Hayır sen oturmalısın diye ısrar edince, ben oturdum, kendisi ise toprağa oturdu.

Ben kendi kendime vallahi bu bir hükümdar davranışı olamaz diyordum. Sonra Resûlullah: -Ee, Adiy bin Hatim, sen Allah'tan başka ilâh tanır mısın?» buyurdu. Hayır,

dedim. «Peki, Allah'tan büyük bir varlık tanır mısın?» dedi. Ben yine hayır, dedim. «Peki sen hiç Rukûsî oldun mu?» (Hristiyanlık ve yıldızlara tapıcılık karması bir din) Evet, dedim. «Peki, sen kavminden Mirba almaz miydin?» buyurdu. Evet dedim. «Ama bu senin dininde helâl olmaz» buyurdu. Ben, evet doğru vallahi dedim.

Bunun üzerine ResûluUah şöyle konuştu: «Ey Adiyi Belki de senin bu dine girmemen, bu dine bağlıların ihtiyaç içinde olduğunu görmendendir. Unutma ki Allah öyle bolluk verecek ki onlara, mal -mülk dağıtsan alacak kimse bulamıyacaksın. Yine belki onların düşmanlarının çokluğu engelliyor seni. Ama Allah öyle lütfedecek ki, ta Kadisiye'den kalkan bir kadın, Beytullah'ı ziyaret için buraya emniyet içinde devesine binip gelecek.

Yine belki de senin bu dine girmemen şundandır: Hani bakıyorsun krallar ve sultanlar hep onların dışında kalıyor. Vallahi, Allah sana işittirecek. Babil'deki beyaz saraylara kadar hepsi fethedilecektir. Bunun üzerine hemen müslüman oldum der Adiy…

Adiy şunu da söylüyor: Ben ikisini gördüm: Binekle emniyet içinde gelen kadım gördüm. Kisrâ hazinelerine akın eden atlıların da önündeydim. Vallahi üçüncü de mutlaka gelecektir[165].

İbretler Ve Öğütler

Adiy bin Hâtim'in, ResûluUah (s.a.v.)'a gelişi ve müslüman oluğu, tam da hey'etlerin her taraftan akın akın geldiği esnadaydı. Biz bunu da o koşup gelen ve îslâm'a teslim olan hey'etler cümlesinden sayabilirdik.

Ancak, bunu ayrı bir bahis olarak alışımız onun islâm akidesi yönünden, özellik belirtmesinden ötürüdür. Burada birçok dersler gördük ve tahliline lüzum hissettik. Esasen burada ResûluUah canlı bir hüviyet ve şahsiyet ortaya koyuyor. Adiy bin Hâtim'e takdim, edilen açık bir hüviyet. Makam, azamet, emirlik ve krallık şübhe-lerinden ve heveslerinden arınmış bir şahsiyet. Yalnız âlemlerin Rab-bi tarafından bir elçi olduğu, bütün insanları uyarmakla vazifeli olduğu ayan beyân görülüyor. İmanın temeli bu, gösterdiği yolun sır ve hikmeti bu… Şimdi Adiy bin Hâtim'in düşündüklerini onun yerine kendimizi koyarak düşünüp tartalım. Göreceğiz ki Muhammedi Risâlete dair imanımız şahlanacak tır. Ve İslâm alemindeki fikir seviyesinin nasıl bir sebebe bağlı olarak hızla yükselmiş olduğunu daha bir yakından tanıyacağız.

Evet, biraz Adiy bin Hâtim'in tasvir ettiği ve son derece etkilendiği peygamberi şahsiyet, sonra da teslim olduğu bu hüviyyet karşısında düşünelim. Adiy diyor ki; «Vallahi o beni evine giderken bir müddet ayakta bekletti. Çünkü yaşlı ve düşkün bir kadın ona rastlamış, onu söze tutmuştu. O da ayakta hayli zaman bu kadının derdini dinlemişti. îşte o zaman kendi kendime bu asla melik falan değildir dedim.

Evet o krallık gibi dünyevi şan - şöhret ve büyüklük kaprisinden ne kadar uzaktı. Bu kadar ayakta dert dinlemesinden elbette anlaşılır. Bu yüzden de son derece sabır gösteriyor, nefsine ağır gelecek şeyleri bile hazmediyor, hiçbir sıkıntı ve bunalma alâmeti de görülmüyor onda. Elbette, Resûlullahtır ve her halinde bu seviye ve tabiat billûrlaşmıştır. Dahası var, o sahabesi arasında da kendisine bir özellik tanımaz, fakir ve miskinlerden hiç farkedilmeyecek bir maişet ve hayat biçimi sürdürürdü. O hiçbir gün mükemmel bir

sofraya oturmamıştır. Ashabına hiçbir ağır iş teklif etmemiştir ki, kendisi de beraber aynı işe koşmasın. Bu onun değişmez özelliğiydi. Ve dünyayı terkedip Refik-i a'lâya varıncaya kadar da bu hâl üzerindeydi. Peki hangi sırdır onu, böylesi bir kral hayatından men' eden? (Ki istese her imkân ayağına gelecek, hem hiçbir melike na-sib olmayan kolaylıkla en üstüne ulaşabilecekken dünyalığın) îşte o, Allah'ın kendisine ikram ettiği nübüvvet sırrıdır. Adiy devam ediyor: Beraber evine girdiğimizde, lifle dolu deriden bir minder alıp bana uzattı, «Otur bunun üzerine» buyurdu. Ben oturdum. Kendisi ise toprağa oturdu. Yine ben kendi (kendime dedim ki: Vallahi bu asla kral falan değil.

Belki de Adiy (ki o kendi kavmi içinde üstün makama sahipti). Resûlullah'm evini bambaşka tahayyül etmiştir. Ondan da bir anlam çıkaracaktı belki. Ama aksi durumla karşılaştı. Resûlullah'm da karşısında kuru yere bağdaş kurup oturuşuyla şoke oldu. Ve baktı hayâlinde kurduğu şeylerden hiçbir iş ve görüntü yakalayamayınca, hiçbir sözü kalmamıştı. Nasıl diyecekti, bu zâtın, şân - şöhret, dünyalık veya krallık peşinde olduğunu?

Zaten Adiy tarafından hemen anlatıyor, Resûlullah'ın geleceğe âit gaib haberleri görür gibi tanıtışını. Müslümanların ve İslâm'ı istikbâlini nasıl çizip ortaya koyduğunu…

Buyurdu ki: «Kısa zaman sonra, öyle zenginlik ve mal geçecek ki müslümanlarm eline, isteklisi bulunmayacak». Resûlullah doğru söylemiştir. Gerçekten Halife Ömer bin Abdülâziz zekât memurunu zekât dağıtmak için Afrika ülkelerine göndermişti de memur geriye getirmişti bu mallan. Çünkü zekât alacak kimse yoktu (herkes refah içindeydi). Bunun üzerine bu paralarla bir sürü köle alıp âzâd etti, hürriyetlerine kavuşturdu. Yine demişti ki; «Öyle gün gelecek ki, Kadisiye'den bir kadın tek başına devesine binip, korkusuzca, Beyt'İ ziyarete gelecek». Besûlullah doğru çıktı, öbür hadislerinde de buyurduğu gibi, daha bu sözün akisleri kesilmeden İslâm'ın güven ve barış ortamı hâkim olmuş, bir yolcu yol boyunca Allah'tan başka hiçbir korkacağı şey olmaksızın yürür hâle geldi. Bir de çobanın sürüsü için kurttan endişesi vardı belki, başka korku yok.

Yine buyurmuştur ki: «Allah'a yemin olsun ki, Babil'deki beyaz köşklere kadar herşey müslümanlarm eline geçecek». Yine haklı çıktı Resûlullah ts.a.v.). Çünkü, biz bunları da gördük veya duyduk. Allah va'dini yerine getirip, Peygamberini te'yid etti!…

Adiy, Kesûlullah'ı hayat ve maişetinde de tam Risâletine mutabık durumda müşahede etmişti. Bu üstün hali, söz ve ifadesinde de bulmuştu. Bunun doğrulayıcı ölçüsünü de daha sonra görecekti, tarih ve zaman içinde. Zaten bu müşahedeleri sonundaydı, İslâm'ı kabullenirken aynı zamanda kavminin kendisine verdiği şan ve mevkiden sıyrılıp çıkışı…,

Düşünen insan hür ve peşin hükümsüz, düşüncesini bu konuda yoğunlaç tırırsa, ne kadar engel bulunursa bulunsun, bu gerçeği kabul edip imana gelmesini önleyemiyecektir. Ama aklın kudsiyyeti, fikrin hürriyeti iptal edilmişse, yerinde kin ve kaba şehvet bitmişse, artık bâtıla saplanıp kalmaktan başka sonuç beklenemez. Ve artık cehalet ve cahillerden başka sığınak, üstün gelme, kör deve gibi çiğneyip geçmekten başka da bir davranış, ya da bile bile körlük ve anlamazlık göstermekten başka akıbet beklenemez…

Bu tiplerin sıfatlarını bize Cenâb-ı Hak, sâdık kelâmında anlatıyor: «Dediler ki, senin çağırdığın şeye karşı, bizim kalblerimizde bir engel var, kulaklarımızda tıkaç. Yâni seninle aramızda perde var. Sen işine bak, biz de kendi işimize bakarız…[166]»

[1] Ehâbiş: Kinâne kabilelerinden bir kol. Hubşl dağı eteğinde yaşarlardı. (Mütercimler)

[2] Çarpışma, kan dökme veya akrabalık gereklerini ifa… (Mütercimler)

[3] Bu, Buhâri'nin «Kitâbü'ş-ŞarU'ındaki rivayet, Îbn tshâk ve öbürlerinde de var. Buharı ayrıca «Meğâzî» bölümünde şunu nakleder: O. kuyunun kenarına oturup, bir kabla su getirip, ağzına alıp çalkaladı, dua etti. Onlara da bir saat duâ edin dedi. Ve artık onlar kanıncaya kadnr su İçtiler. H. tbn Hâ-cer ise: Fethti'l Bâri'de: Bu iki hali birlikte mütalâa mümkündür, der. Yine bir hadîste dr, elini yu kabına koyunca parmakları arasından su fışkırmaya başladı. Bu bir başka zaman vâki olmuş olabilir de. Bütün bunlar, sabit ve sahihtir.

[4] Avzu MrtAfll diyo adı geçen deveyi yanlarında Getirmişler. Su ve yiyenle İhtiyaçlarını karşılayarak müslümanları bekleyip engellemek gayesindey-dller.

[5] Burada Urve bir zamanlar bir diyeti Ödeyemediğinden Hz. Ebû Bekir'in kendisine karşılıksız yardımını zikretmektedir.

[6] Bu tür davranış Araplarda samimiyet ifadesiydi. (Mütercimler)

[7] Muğîre, câhiliyye döneminde onüç kişiyi öldürmüş de, Urve d^1 onun nâmına diyetlerini ödemiş. Onu başına kakıyor…

[8] Bu parantezli kısımlar Müslimin ziyâdesidir. Ama Öbür bütün hadis Buhârl'-nin metnine dayanır.

[9] Müttefekun aleyh.

[10] Çünkü Hudeybiye musalâhasındaki Mekke"den gelenlerin iade olunmaları maddesi erkekler hakkında İdi. kadınları ilgilendirmiyordu.

[11] Buhârî.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 331-336.

[12] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 336.

[13] Feth sûresi, âyet: 26.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 336-338.

[14] Yukarıda geçen Buhârl hadîsinin devamıdır.

[15] Bak: el-tsâbe: 4/24.

[16] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 338-340.

[17] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 341.

[18] Bak: Sahife: 197-198.

[19] Resûlullah (s.a.v.)'a âmânın tevessülüne ve ona görmesinin İade edilişine dair hadis sahîhdir. Tfrmizi, Nesâî, Beyhakî ve ötekiler, Osman b. Hanîf (r.a.)'-den nakletmişlerdir: Âmâ bir kişi Resûlullah'a geldi. O mecllsde oturuyordu. Adam gözlerinin kör olduğundan yakındı, O da sabrı tavsiye etti. Adam yardımcısının olmayışı yüzünden âmâlığın çok zor olduğunu söyledi. Bunun üzerine: «öyleyse İbriği getir. Abdest al, İki rek'at namaz kıl ve şöyle dua et: Yâ Rabbl, sana yöneldim. Rahmet peygamberi olan Muhammed'ln vasıtasıyla. Yâ Muhammed, ben senin vasıtanla Rabblme yöneldim. Benim İhtiyacımı yerine getirsin diye. Yâ Rabbl, onu bana yardımcı kıl» diye emretti. Bâzı rivayete göre de: Eğer ihtiyacın varsa bu şekilde temessül et, fazlalığı vardır. Osman İbn Hânif diyor ki: Vallahi adam daha meclisden çıkar çıkmaz yanımıza girdiğinde gözleri görmeye başlamıştı.

[20] Bu kitabın 88. sayfasına bak.

[21] Bak: Za"dU'l-Meâd 2/114.

[22] Mütareke konusunun tafsilâtı için : Muğni'I-Muhtâc: 4/260; İbn Kudâme'nin, Mugni: 9/29, Hidâye: 2/103 ile BidâyettH-MÜctehid: 1/374'e bakılmalı.

[23] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 341-347.

[24] Metinde «Hamûs sözü geçiyor ki, o gün için ordu anlamına veya «Beş düzenli ordu» demek oluyor.

[25] Müttefekun aleyh.

[26] Hadis baştan sona müttefekun aleyhdir.

[27] MUttefekun aleyh.

[28] Olayın siyak ve sibakı böylece tbn İshâk'a âlt ise de: Buhârl ve Müslim'den de müttefekun aleyhdir.

[29] Müttefekun aleyh.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 347-349.

[30] Cafer bin Ebî Tâlib'ın gelişi ve ganimetlere iştirakine dair haber, Buhârî'den ve ötekilerden alındı. Ama gelirken Resûlullahın karşılamasına dair tafsilât BuhârÎ'dedir.

[31] BuhârS ve Fethü'l-Bârl'ye de bakınız.

[32] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 350.

[33] Ebû Hanife ise : Süvariler için İki hisse verilir. Biri kendisi, biri atı içindir. Bu da yukarıda zikrettiğimiz gibi, Resûlullah'm uygulamasını delil almaktadır.

[34] Bak: Fethü'l-Bâri: 7/240-249.

[35] A'lâmü'l-Muvakkiin: 3/292'ye bakın' Kadının para karşılığı kendisini boşamasını; «bâtıl bir hiyle» diye vasıflandırır, sonra: 4/110'da: bunu kendince meşru on kadar delille meşru gösteriyor. Başına sonuna bakınca, ne garlb bir tenakuz olduğu anlaşılır. Daha geniş bilgi için «Zavâbıtıl-Maslaha - Fi'ş-Şerîati'l-îslâmiyye»: 293-294. sayfalarına bakınız.

[36] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 350-356.

[37] İbn Sa'd'ın Tabakafmda özetlendi: c. 2, s. 23.

[38] Metinde «Erisin» geçiyor. İbn Hâcer bunun Feüâh: Çiftçi anlamına geldiğini ve tebaaya İşaret ettiğini söylüyor.

[39] Buhâri ve Müslim'e göre müttefekun aleyhdlr.

[40] Resûlullah'ın bu şekildeki mektubuna dair tafsilâtlı nakil, İbn Sa'd'ın Taba-kat'ındadır. Nitekim Buhârî de bunu özet olarak verir. Bu rivayette, Resûlullah'a mektubun yırtılma haberi ulaşınca, onun paramparça olması için bedduada bulundu. Üstad Şeyh Nasır da. Mısırlı Gazâlî'nin «Fıkhu's-Siyre» kitabına yazdığı dipnotlarda bu hususu tbn îshâk'a isnad ediyor. Bizim naklettiğimize ilâveten. Ama ben bunu Tabakat'ta görmedim. Buna göre Resûlullah o elçilerin bıyıklarım uzun, sakallarını ise kazınık görünce: «Yazık sizlere, ne bu hâliniz?» buyurdu. Onlar da Rabbimlz böyle emreder, dediler. Yâni Klsrâ'yı kasdediyorlardı. Halbuki bu ziyade tbn Cerir'dedir. Galiba bir ufak yanlışlık var. (Müellif)

[41] Bu Vâkıdî'nin Amr bin Hakim'den nakli, tbn Hâcer der ki; İbn Şahin de M. Yezid tarikından aynı şeyi zikretti.

[42] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 357-359.

[43] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 359-361.

[44] Ancak; mektublara konan âyet-i kaimeler aslî metin ve dilinde İdi. Bu da; Kur'ân'ın tercümesi konusunda bu fıkır verir. (Mütercimler)

[45] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 361-364.

[46] Tabakat-ı tbn Sa'd: 3/167.

[47] Siret-i İbn Hişâm: 2/370. Şeyhayn indinde yakın rivayetlerle birlikte, muhteva müttefekun aleyhtir.

[48] Uyûnü'1-Eser: 2/48.

[49] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 365-366.

[50] Buharı. 5/85.

[51] el-Fetıh sûresi, âyet. 27.

[52] Ne var ki bu, kadınlar için müstehab değildir.

[53] Müslim: 65.

[54] Müslim: 5/60, Buhâri'de de benzer rfvâyet var.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi:366-368.

[55] Buhâri nakletti. Ahmed de, Ibn İshâk da… Ancak Buhârî'de «O da ölürse halk razı olduğu kimseyi seçer» kaydı yok.

[56] Meryem sûresi, âyet 71.

[57] Fethü'1-Bârl: T/361, 362.

[58] Firari: Kaçak; Kerrarî: Döne döne çarpışan (müt. notu).

[59] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 368-371.

[60] Bak. Tabakat-i Ibn Sa'd: 3/175; Siyer, tbn Hişâm: 2/375.

[61] Dünyanın büyük İki imparatorluğundan biri olan Bizans'ın ordusu. (Mütercimler)

[62] Fethü'l-Bârl: 7/361.

[63] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 371-374.

[64] İbn Sa'd ve tbn İshâk naklidir. İbn Hâcer ise; Bezzâr, Taberânî, Mûsâ bin Uk-be ve ötekilerinin de aynı nakli yaptığını söylüyor.

[65] îbn Sa'd ve tbn İshâk yakın İfadelerle rivayet ederler.

[66] Müttefekun aleyhtir. Lâfız-BuhârÎ'nJn, âyetler: Mümtehıne: 1-9.

[67] Buraya kadar Buhârî'nin nakliydi. Gördüğünüz gibi, öbür iki arkadaşının müslüman olduğuna âit işaret yok Siyer bilginlerinin, bu meyanda Mûsâ bin Uk-be'nin nakline göre ise Bedii ve Hakim, Resûlullah'ın huzurunda müslüman oldu. Ebû Süfyân İse sabaha kadar mühlet istedi. Onun için de Buhâri, Ebû Stff-yân'ın söyleyip onları pas geçmiştir.

[68] İbn Sa'd'ın rivayeti, İbn İshâk, Ibn Cerir, Buhâri de yakın ifadelerle nakletmiştir.

[69] İbn tshâk.

[70] Buhar i. İbn îshâk ve ötekiler nakleder.

[71] İbn Sa'd, tbn İsfâk rivayeti böyledir. İbn Hâcer ise, bu isimleri derlemiştir.

[72] İbn Sa'd, îbn Hâcer de Mûsâ bin Ukbe'den, böyle nakletti. İbn HİşâM ise Siyer'inde müşrik ölüyü ondbrt, onbeş olarak kaydeder. Bak; FethÜ'1-BârÎ* 8A 9.

[73] Müttefekun aleyh.

[74] Buhari'nin rivayeti böyle. Müslim İse: Girdiğini de, namaz kıldığını da kaydeder. İnşâallah ileride açıklayacağız.

[75] Taberi, tbn Ebi Şeybe, İbn İshâk rivayeti.

[76] İbn Ba'd da benzerini nakletti.

[77] tbn tshâk ve İbn Cerîr nakletti.

[78] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 375-383.

[79] Demek ki ceza umumî oluyor. (Mütercimler)

[80] Mesek: Deriden yapılmış torba. Altınla doldurulmuştur.

[81] Meselâ parti taassubunu… (Mütercimler)

[82] Hucürât sûresi, âyet: 14.

[83] Nisâ sûresi, âyet: 94.

[84] Bu imamlar, birçok sahabe ve tabiinden; Kur'an tilâvetinde, teganni ve tahribin nehyi hakkında gelen rivayetleri, harfleri ve kelimeleri sahih mahreçlerinin dışında okuma şeklinde yorumlamışlardır. Gerçekten, bu türlü tilâvet ittifakla caiz değildir. (Müellif)

Caiz olan ise: «Kur'ân'ı tertil üzere okuyun» âyeti ile; «Kur'ân'ı sesiniz İle güzelleştirin» hadîsine göre; hoş ama doğru okumaktır.

(Mütercimler)

[85] Nevevi'nin Müslim şerhi: 9/124, 5/125 ve Mâverdi'nln Ahkâmu's-Sultanl-yesi: 168. sahifeye bakın.

[86] Hadîsteki Hirbe: Ayb, şer'an helâl olmayanı kaçıran demektir. (En-NİhayeJ

[87] t'lâmü's-Sâcid Fi Ahkâml'l-Mesâcid: Zerkeşî: 162 ve Tarhu't-Tesrlb: &/86. (H. Iraki)

[88] Zerke?!: İ'lâmü's-Sâcld: 157.

[89] Müellifin: Zavâbıtu'l- Maşlaha Fi'5-Şeriati'l-İslâmiyye eserinin 200. sahUe-sine bak.

[90] Fethü'l-Bâri: 3/304 ve Nevevî'nin Müslim Şerhi: 9/82.

[91] TarhuVTesnb, Hafız el-lrâfci: 5/175.

[92] Burada Müslim'in Âişe'den rivayetini kastediyor: «Resûlullah odama girdiğinde üzerimde ince ve üstü resimli bir örtü vardı. Rengi değişti ve örtüyü çekip parçaladı. Ve buyurdu ki; «Kıyamet günü azabı en şiddetli olanlar yaratıcılıkta Allah ile yarışa kalkanlardır…»

[93] Bu hortlama insanlığın düşüşü ve kıyametin yaklaşışını bildlrse gerek… (Mütercimler)

[94] Hanefinin dayanağı: Ahzâb sûresi, 32. âyetinde. Peygamber hanımlarına olan hitapta; «cezbedlci sesle konuşma» menedllmiş. Buna öbür delillerle yasaklımı - kısmi ve özel - hükmedilmiştir, (Mütercimler)

[95] Ahkâmu's-Sultaniye: 164, Zâdü'1-Meâd: 2/174.

[96] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 383-403.

[97] Tabakat. 4/200

[98] Tabakat:4/200 ve İbn Hlşâm'ın siyeri.

[99] İbn tshâk bunu sahih senedle nakleder.

[100] Hudeybiye'de altında bey'at alınan ağacı kasdediyor. Rıdvan ağacı.

[101] Buhâri'de, Müslim'de ve sijer kttablannda vardır bu rivayet.

[102] Ebû Dâvud ve tbn Mâce'nin bu rivayetini Şeyhayn, mânâ olarak nakletmiş.

[103] Müttefekun aleyhtir.

[104] İbn Sa'd, Tabakafında: Tlrmlzl, Sünen'inde naklettiler.

[105] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 404-407.

[106] Yâni daha sonra bedellerini ödemek üzere teslim etsinler.

[107] Buhârî, Taberânî ve Beyhaki naklettiler.

[108] Buhârî, Müslim, tbn İshâk, İbn Sa'd yakın rivayetler yaptılar.

[109] Buhâri rivayeti.

[110] Müttefekun aleyh.

[111] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 407-409.

[112] Tevbe sûresi, âyet: 25, 26, 27.

[113] Zâdin-Meâd: 2/190; Muğni'l-Muhtâc: 4/221.

[114] Tefsîr-l İbn Kesir: 2/345.

[115] FethÜ'1-Bârî: 6/51.

[116] Muğni'l-Muhtâc: 4/219.

[117] Bakara sûresi, âyet: 85.

[118] Alıkârau's-Sultaniye: 4; MuğnH-Muhtâc: 4/223.

[119] Ahhâmu's-Sultaniye: 139, Ahkâmü'l-Kur'aniye: 28.

[120] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 409-417.

[121] îbn Sa'd, Tabakat: 3/218, FethÜ'1-Bârî: 8/87.

[122] Müttefekun aleyh.

[123] Ceddübnül-Kays.

[124] tbn İshâk ve ötekiler nakletti, tsâbe- 1/230'a bak.

[125] Tevbe süresi, &I ve 49. âyetler.

[126] Taberânî ve Tİrmizî nakletti.

[127] Tİrmizî, Ahmed, Abdurrahman bin Sümre'den nakletti. Ahmed ve Kisâî, zaif dediler.

[128] Tirmizi, Hâkim ve Ebû Dâvud nakletti.

[129] İtin Sa'd ve İbn İshâk nakletti.

[130] Ahmed'le beraber. Hafız İbn Kesir de tarihinde zikretti

[131] Müttefekun aleyhtir.

[132] MUttefekun aleyhtir.

[133] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 418-421.

[134] Buhâri ve Müslim'den özetlendi.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 422-424.

[135] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 424-426.

[136] Kavâlçli'l-Ahkâm Fî Mesâlihl'l-Enâttı: 2/187.

[137] Bâzı kimseler belki hayret edecek; birçok hususta Vehhâbileri tenkld ettiğim halde, bu konuda onlarla birlikte karşılarmdakilerl tenkid edişimi…

Şübhesiz bu hayret, yanlış bir tasavvurun sonucudur. Ve aslında benim tutumum her müslümanın takınması gereken tavırdır. ÇünkU ts-lâm'da, nefis düşkünlüğü veya hlzib taassubuyla birşeyi yorumlama yoktur. Ama ne yazık ki, herkes kendi görüşünü veya bağlı bulunduğu mezhebin görüşünü yanlış bile olsa İnadla savunuyor. Ve bu tutumu, da, İslâm'a hizmet ve onu savunma diye takdlnt ediyor… tim! araştırmalarda da böyle oluşu bir garibe… halbuki İlmî araştırmalarla olsun müs-lüman ancak Kitabullah ve sünnet-1 ResüİÜ'n ölçü olması yaraşırdı. Nefsine ve fikrine bu İkisinden başkasının baskı ve te'sirini hoş görmemeliydi.

Müslüman bu gerçeği esas alınca da, artık sözü İle bir mUslümaru muâhaze etmesi, görüşüne düşmanlık etmesi düşünülemezdi. Nitekim bu kitabın bahislerini inceleyen kimse, orada bazı kimselere muhalefetler görecektir. Ama Allah şahid ki bu, sırf muhalefet olsun veya onlara karşı bulunayım diye değil, Kur'an ve Sünnet'l düstur edindiğlmdendir. Verdiğim hükümlerde yanılsam da mes'ele böyledir.

Yine büyük halk kitlelerine ve bazı sofilere muhalif bahislere de rastlarsınız bu kltabda Bu da kesinlikle karşı grup olan azınlıktakllere bağlılık anlamına değl); Allahın Kitabı'na ve Resûlü'nün sünnetine zerre kadar ters düşmemek için böyle olmuştur.

Eh, artık müsHlman, uyması gereken gerçeği arıyorsa yol budur. İsterse birçok hususta ters düştüğü ve çekiştiği zümreler de bu tutumda olsun veya aynı kanaati tasısın Fakat m f Uluman taassub ve aşırılıktan sakınmalıdır Bu Jkı felâkettir bizi perişan eden

O halde sofiler muhaliflerinin aşırı tenkld ettiği davranış ve görüşlerini bir hesap etmelidirler; İslâm'da çıkış yolu bulunmayan bu tür inanış ve düşünüşlerinde nefislerinin baskısına boyun eğiyorlar mı? Bid'at ve İfrattan sakınıyorlar mı? Kendilerine telkin ve zerk edilen şeyleri bir an İçin tenkit süzgecinden geçirebiliyorlar mı? Ve ciddiyetin şartı doğruya götüren yol bu değil midir?…

Zira aşırılık karşı bir aşırılığa sebeptir. (Yâni aşırı tenkit nasıl aşırı tepkiye sebeb olursa bir â,det de, ifrat da şiddetli tenkide sebeb olur.)

Öyle ise kim İslâm'ın ve ilâhî nizamın İlerlemesini, hâkimiyetini ve yaşamasını istiyorsa; her türlü aşırılığa, uydurukçuluğu, bid'atı kesinlikle terk etmelidir. İşte karşımızda aşırı gördüğümüz kimselere karşı bulacağımız tek çâre ve tedavi yolu budur.

[138] Kitâbü'I-Keffâ'r-Rûâ': 48.

[139] Tevbe sûresi, âyet: 81, 83.

[140] Tevbe sûresi, âyet: 47.

[141] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi:

[142] Zâdtt'l-Meâd: 3/20. 22.

[143] Zâdü'1-Meâd: 3/20, 22.

[144] Zâdü'l-Meâd: 3/20, 22.

[145] Mebsût: 12/93; Zâdü'1-Meâd: 3623; Zavâbıt: 244, 284; Tefsir, tbn Kesir: 2/ 387, 388.

[146] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 426-435.

[147] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 435-436.

[148] Bak: Uyünü'1-Eser, İbn Seyyidinnâs: 2/231.

[149] Yâni Hz. Ebû Bekir'in haccı, Resûlullah'ın yapacağı ve bütünüyle kaideletıreccği hacca hazırlıktı… (Mütercimler)

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 436-438.

[150] Tevbe sûresi, âyet: I07(108.

[151] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 439-440.

[152] ZâdÜ'1-Meâd: 3/17

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 440-441.

[153] İbn Hlşâm: 2/324.

[154] İbn Sa'd, Tabakat: 2/78

[155] İsrâ sûresi, âyet: 32.

[156] Bakara sûresi, âyet: 278.

[157] İbn Hişâm: 2/324

[158] Tabakat: 2/78.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 441-443.

[159] Nasr sûresi.

[160] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 443.

[161] Zerkeşi, İ'lâmü's-Sâcid: 319-321.

[162] Tevbe süresi, âyet: 6.

[163] Bu kitabın Tebük Seferi bahsine bak.

[164] Buhârl, BeyhakI ve Ebû Dâvud rivayetleri İle İÇn Kesîr tefsirine bakınız.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 444-448.

[165] İbn İshale, Ahmed ve Beğavî yakın ifadelerle nakletti.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi:448-449.

[166] Fussılet sûresi, Ayet: 5.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 449-451.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

YEDİNCİ BÖLÜM

(DAVETİN TAMAMLANMASI)

- **1- İslam Esaslarını Anlatmak İçin Resûlullah'ın Elçiler Salması**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **2- Veda Haccı Ve Hutbesi**
- **İbretler Ve Öğütler**
- **Bu Vasiyetin İlk Bendi Neydi?**
- **Üçüncü Bend (Evrensel İlke):**
- **Dördüncü Bend**
- **Beşinci Bend**
- **Altıncı Bendi**
- **3- Resûlullah (s.a.v)'In Hastalığı Ve Refiki A'lâ'ya Ulaşması**
- **Üsâlme Bin Zeyd'in Bülka Üzerine Gönderilmesi:**
- **Resûlullah'ın Hastalığı :**
- **Resûluhah (s.a.v)'In Ölüm Dalgınlığı:**
- **Dersler Ve İbretler**
- **Sihir Ve Sihire Karşı Muska Yapmak:**
- **4- Kabirleri Mescid Hâline Getirmenin Önlenmesi:**

YEDİNCİ BÖLÜM
(DAVETİN TAMAMLANMASI)

1- İslam Esaslarını Anlatmak İçin Resûlullah'ın Elçiler Salması

«Senetü'l-Vüfûd» yâni hey'etlerin ard arda gelip Besûlullah Cs. a.v.) 'a teslim olup müslümanlıklarmı ilân ettikleri senedir. O da sürekli, elçilerin; dört bir yana gönderiyor; özellikle de yarımada sathındaki (insan gruplarına) îslâm'ı tebliğ, esas ve hükümlerini ta'-lim programları uyguluyordu. Ve kısa zamanda İslâm tüm yarımadaya olduğu gibi, çevre ülkelere de yayıldı. Bu durumda ayrıca, bu insanlara islâm'ı açıklayıp öğretmek de gerekli oldu. Yâni tebliğ tamam olunca eğitim gerekti. İslâm gerçeğini herkese kavratmak şart İdi. îman kalblere iyice yerleşecekti böylece… Bu cümleden olarak Resûlullah (s.a.v.), Hâîid bin Velid'i Necrân'a, Hz. Ali (r.a.)'yi Ye-men'e gönderip, onlara islâm'ı tebliğ, prensip ve hükümleri ta'lim etmelerini emretti[1]. Aynı şekilde Ebû Mûsâ el-Eş'ari'yi ve Muâz îbn Cebel'i de Yemen'in değişik kesimlerine göndermişti. Onlara şu" ten-bihte bulunmuştu Resûlullah (s.a.v.) : «Kolaylaştırın, güçleştirmeyin, müjdeleyin, ürkütmeyin, hizmet edin[2]». Ayrıca Muâz'a şunu söyledi: «Sen kitab ehlinden bir kavimle karşılaşırsın. Onlara rastladığında önce, Allah'ın birliği ve Muhammed'in, O'nun Resulü olduğunu kabule çağır. Bunu kabul ederlerse, hemen onlara, beş vakit namazın üzerlerine farz olduğunu, geceli gündüzlü kılınacağını bildir. Bunu da benimserlerse; bu sefer de, sadaka (zekât)'in farz olduğunu, zenginlerden alınıp fakirlere dağıtılacağını bildir. Bunu da benimserlerse; o zaman artık onlara iyi davran, hoş muamele et. Mazlumun bedduasından da sakın ki, onunla Allah arasında perde yoktur[3]».

İmâm Aıhmed ise Müsned'inde; Resûlullah (s.a.v.) 'in Muâz ile birlikte Medine dışına çıktığı, Muâz binekte, O yerde olduğu halde ona direktiflerini bildirdiğini nakleder. O şöyle demiştir: «… Muâz! Belki de sen bugünden sonra beni göremezsin, bir daha. Kimbilir, sen mescidimi ve kabrimi ziyaret edersin belkit..» Bunun üzerine Muâz, Resûlullah'tan ayrılışına ağladı.

Muâz Yemen'de, Resûlullah'ın vefatından sonra da biraz kaldı. Ve olay böylece O (s.a.v.)'nun haber verdiği gibi tecelli etmişti. [4]

İbretler Ve Öğütler

Şunu önemle ve dikkatle aklımıza yazmak zorundayız ki; Re-sûlullah (s.a.v.)'ın bu (ve benzeri) elçileri göndermesi, İslâm'a da'-vet ve onun esaslarını öğretmek için muallim hey'etlerini etrafa yayması; müslümana açıkça gösterir ki; îslâm'ı tebliğ, onu öğretme ve

benimsetme, her yer ve her çağda, her müslümamn boynuna borçtur. Ve asla bundan muafiyet yoktur. Günümüz insanlarının çoğunun yanıldığı gibi bir gün olup bu vazifenin sakıt olacağı asla düşünülemez!..

Sonra, İslâm, sadece dille söylenip geçilir diye birşey de yok. Tıpkı hayatımızda bazı kolay yönlerini yapıp geçmekten ibaret olmadığı gibi… Bu din asil ve şerefli idi. Bizim hayatımızda taklit ve âdet haline dönüştü. Danasını söyleyeyim; din, sadece bizim ferdi uygulamamız, sonra da kapımızı kapatıp kimseyle ilgilenmememiz biçiminde bir anlayışı da asla benimsemez. Hâsılı, İslam'ın getirdiği sorumluluk, müslümandan asla sakıt olamaz. Aksine her halükârda onu yaymak, duyurmak, sevdirmek, yaptırmak için demirden çarık giyip köy köy, ülke-ülke dolaşıp bu yolda emek vermek zorundadır, müslüman.

Bu, bizim boynumuza Resûlullah fs.a.v.Vın astığı kutsal emânettir. Ve bu hiçbir asırda üstümüzden atamayacağımız, her yerde takibe mecbur olduğumuz ödevdir.

Bütün ulema, özellikle dört mezhebin imamları şunda ittifak etmiştir: islâm devletinin hakknı vermek için tslâm ülkesi içinde de, dışında da tebliğ her müslümamn üzerine farz-ı kifâyedir. Hiçbir imam da bu sorumluluğun düştüğü veya sınırlandığım söylemez. Ancak, belli bir teşkilât, elemanlarını çıkarıp belli programlarla memleketin her yerinde da'vet ve tebliği yürütüyor; deliller koyup dine yöneltilen şübhe ve fitneleri bertaraf ederek, İslâm'ı savunabiliyor-larsa; vazifeyi «kifâye» noktasında yerine getirdiği düşünülebilir. Ve artık öbür ferdlerin bu tür faaliyete girmemesi hoş görülebilir. Aksine aynı belde veya öbür İslâm ülkelerine kâfi hizmeti götüremi-yorsa; o zaman bütün ülke insanları mes'ul olur.

Cumhûr-u Eimme ve fukahânın sahih kanaati ise; bu sorumluluğun sadece erkeklerin boynunda değil, kadınların da erkekler gibi mes'ul oldukları yönündedir. Hattâ hür veya köle olmuş farkı

yoktur. Yeter ki mükellefiyet şartlan üzere bulunsun. Ve da'vet ve tebliğ ödevini yapabilecek gücü bulunsun. Çeşitli yönleriyle kabiliyet ve vasıtalarla sahip olsun[5].

Resûlullah (s.a.v.)'m, Muâz ve Ebû Musa'ya yaptığı diriltici öğüde gelince; da'vetinin, da'vet ve tebliği ânında takınacağı tavır ve uyacağı âdâb-ı muaşeret ilkelerini sunmaktadır bize:

Bunlardan biri; daima kolaylığı tercih etmek, şiddetten sakınmaktır. Müjdeleyici olmayı, korkutuculuğu çok az denemeyi ilke almaktır. Yâni Resûlullah'ın «Tenfir» sözüyle belirttiği, ürkütücü olmamak.

Bunu Resûlullah (s.a.v.) uygulama ve örnekle de açıklıyor. Ve Muâz'a emrediyor: Önce halkı şehadeti kabule çağıracak. Buna kabul gösterirlerse, o zaman namaz kılmayı teklif edecek. Bunu da kabul ettiler mi, artık zekât vermeye da'vet edecek vs… Ancak tabii, kolaylaştırmak ve müjdelemek, hiçbir zaman şer'İ hududu aşıp, mubah göstermek anlamına gelmez. Kolaylaştırmaktan maksad, mat-lûb olan bazı hükümlerden fedakârlık yada ciddiyetsizlik demek olmaz. Halka kolaylık adıyla dine tasallut yapılamaz elbette… Yine bu kolaylık, ne olursa olsun günahı ikrar anlamına hiç gelmez. Ancak, meşru olan hâl çarelerinden halka kolay geleni sağlamak olabilir Vesileler arasında seçme imkânı varsa ona yol vermek olabilir Yoksa kişinin kendiliğinden durum icad etmesi değil. Allah'a çağrının âdabından biri de, (bu aynı zamanda emirliğin ve idareciliğin de gereğidir) kime olursa olsun zulmetmekten sakınmaktır. Özellikle de halkın elinden, haksız yere malını

almak gibi… İşte bu en tehlikeli zulüm türündendır. Gerçek mes'uliyetten ve Allah tc.c.)'-m murakabesinden gafil olan her da'vetçinin düşebileceği hatâdır bu. Tıpkı idareci ve sultanların sık uğradıkları gibi.

Resûlullah (s.a.v.) kendisim Yemen'e gönderirken Muâz (r.a.) da, şu iki özelliği kendisine şiar edinmişti: Da'vet sıfatı, valilik ve emirlik sıfatı. Ve Resûlullah ts.a.v.) özellikle de, hangi suretle olursa olsun zulme düşmemesi üzerinde şiddetle duruyor.

«Mazlumun duasından sakın ki; onunla Allah arasında hiçbir perde yoktur!» [6]

2- Veda Haccı Ve Hutbesi

İmâm Müslim, Câbir (r.a.)'den senediyle rivayet etti: «Resûlullah ts.a.v.î Medine'de tam dokuz sene kaldı, hacc etmedi. Nihayet onuncu yılda, halka Resûlullah'ın haccedeceği duyuruldu. Bunun üzerine halk akın akın Medine'ye geldi. Resûlullah'a uyup, onunla haccetmek istedi. Ve Resûlullah (s.a.v.) Zilkade'den beş gece kalmışken[7] Medine'den yola çıktı. Üevesi Beyda'da çökünce, onun önündeki binekli ve yaya yürüyenlere baktım gözümün erebildiği kadar… Sağı böyle, solu böyle, arkası böyle, ucu bucağı yoktu kalabalığın… Resûlullah ise aramızda, ona Kur'an inip durur.

Bu hususta râviler ihtilâf ettiler: Medine ehli Resûlullah (s.a.v.) -m Hacc-ı tfrad yaptığını, başkaları ise Hacc-ı Kıran yapıp hacla umreyi birleştirdiğini, bir başka grup ise Temettu'a niyetle umre için Mekke'ye girdiğini, haccı ona ilâve ettiğini söyler…

Resûlullah Mekke'ye üst yandan, Kedâ tarafından girdi: Bent Şeybe kapısına vardı. Beyt-i Haram'ı görünce; «Yâ Rab! Bu beyt'in şerefini, ta'zimini artır. Bereketlendir, heybetlendir. Onu ta'zim eden, Hac ve Umre ile ona gelip teşerrüf eden, ciddiyet ve takva ile saygı ve hürmet gösterenleri artır[8]» diye dua etti.

Böylece Resûlullah (s.a.v.) gitti, haccını yapıp halka hac menâ-sikini öğretti. Sünnetlerini yaparak açıklamış oldu[9]".

Ve Resûlullah Cs.a.v.) Arafat'ta, çevresine toplanmış muazzam müslüman cemaata, son derece şümullü hitabede bulundu. Metni şöyleydi:

-Ey insanlar! Sözümü dinleyin. Bilmem, ama belki de bu seneden sonra burada sizinle buluşamam… Ey insanlar! Kan ve malınız birbirinize haramdır. Tıpkı şu gün, şu ay, şu şehriniz gibi haram… Dikkat edin, câhiliye döneminden ne kaldıysa hepsi ayağımın altındadır. O dönemden kalan her türlü kan dâvaları da lağvedilmiştir, tik kaldırılan kan dâvası da, îbn Rebia bin Hâris'in kamdır. Câhiliye faizleri de iptal edilmiştir, ilk iptal edilip yok sayılan faiz de Abbas bin Abdülmuttalib'inkidir. Çünkü bunların hepsi mülgadır:

însanlar! Artık şeytan şu ülkenizde kendisine uyulmaktan ebediyen ümidini kesmiştir. Ama basit sanılan hususlarda olsun yaptıklarınızda ona itaat olunursa bundan memnun olur. O halde din konusunda ondan sakının… İnsanlar! Nesi' küfre bir ektir. İnkarcılar, insanları bununla azdırırlar: Yâni (haram ayları) bir yıl helâl, bir yıl haram sayarlar. Maksadlan Allah'ın haram kıldıklarına ilâve yapmak. Böylece Allah'ın haram kıldığını

helâl, helâl kıldığını da haramlaştırmış olurlar. Zaman döndü dolaştı Allah'ın yeri göğü yarattığı noktaya vardı:

Bir yıl on iki aydır. Bunun dördü haram aydır. Üçü ard arda gelir; Zilkade, Zilhicce, Muharrem, Receb-i Mudar ise Cemâdi ve Şaban arasındadır.

Kadınlar hakkında Allah'tan korkun. Zira siz onları Allah'ın mâniyle aldınız. Allah adına da onların namusunu kendinize helâl kıldınız. Sizin onlar üstünde hakkınız olduğu kadar da, onların sizin üzerinizde hakları var. Sizin onlar üzerindeki hakkınız, döşeğinizi sizden başkalarına çiğnetmemeleri; hoşlanmazsanız tabii bu halden[10]. Bunu yaparlarsa, yaralamıyacak şekilde dövebilirsiniz onları. Ama onların da sizin üzerinizde; mâruf şekilde yiyecek ve giyeceklerini te'min ödevi vardır.

Aklınızı çalıştırın insanlar, çünkü ben tebliğ ettim. Ve size öyle iki şey bıraktım ki; onlara tutunursamz sapmazsınız; Allah'ın Kitabı ve Resûlullah'm Sünneti.

Ey Nâs! Dinleyin ve itaat edin. Hattâ, Allah'ın kitabını aranızda uyguladığı müddetçe; kıvırcık saçlı bir köle başınıza tâyin edilse bile…

Kölelerinize de dikkat edin!.. Onlara kendi yediğinizden yedi-rin, giydiğinizden giydirin. Hatâen suç işlerlerse onları bağışlayın. Ya da satın, ama eziyet etmeyin sakın[11].

Ey Nâs!. Sözümü iyi dinleyip, anlayın. Anlayın ki; her müslü-man birbirinin kardeşidir. Tüm müslümanlar kardeştir. O halde bir kişiye kardeşinin malı helâl olamaz. Ancak, gönül rızası ile verirse o ayrı… Siz nefsinize de zulm etmeyin. Yâ Rab! Tebliğ ettim mi?..

Yarın Rabbinizin huzuruna çıkacaksınız. Sakın benden sonra geri dönüp, birbirinizin boynunu vurmaya başlamayın tekrar…

Dikkat edin, burada bulunanlar bulunmayanlara duyursunlar bunları. Ne belli, belki de işitenden daha iyi kavrayacaktır duymayan biri… Bakın, size benden sorulsa ne diyeceksiniz?

Dediler ki: Şâhidlik edeceğiz ki; Sen bize tebliğ vazifeni edâ ettin ve bize güzel öğüt verdin. Şehadet parmağı yukarıda şöyle dedi, O da (üç kere): Şâhid ol yâ Rab![12]»

Burada hutbe bitince Resûlullah ancak güneş batmcaya kadar Arafat'da kaldı. Bundan sonra da halkı Müzdelife'ye sevk etti. O sağ eliyle işaret ederek şöyle diyordu: Sakin olun insanlar, daha sakin. Müzdelife'de akşam ile yatsıyı «cem-i te'hirle» kıldırdı ve geceyi burada geçirdi. Sonra da güneş doğmadan Minâ'ya geçildi. Orada ilkin Cemre-i Akabe'ye yedi taş attı. Her atışta Tekbir getiriyordu. Hemen kurbanı kesme yerine vardı. Altmış üç tane deve kesti. Sonra bu sayıyı yüze tamamlattırdı. Bu işler de bitince, bindi ve tavaf için Beyt'e doğru yöneldi, öğle namazını Mekke'de kıldı. Abdülmuttalib evlâdının yanına vardı. Onlar Zemzem'den halka su dağıtıyorlardı. Şöyle emir verdi: «Abdülmuttalib evlâdı! Su çekin kovalarla. Eğer halkın size müdahale etmeyeceğini aklım kesse, ben de sizinle birlikte su çekerdim'». Sonra bir kova zemzem alıp ondan içti.

Hac bitince de Resûlullah, Medine'ye doğru hareket etti.[13]

İbretler Ve Öğütler

1- Resûlullah (s.a.v.)'ın haclarının sayısı ve haccın meşru oluş zamanında ulema ihtilâf etti: Acaba Resûlullah bu haccdan başka hacc yapmış mıdır? Tirmızi ve îbn Mâce'nin rivayetine göre onun Medine'ye hicretinden önce üç kez haccı vardır. Hafız Ibn Hâcer, Fethü'l-Bârİ'sinde şunu söylüyor: Akabe'de Medineli hey'etlerle görüşmesi de bu haccı müteakip olmuştur. Çünkü onlar önce gelip sözleşmişlerdi. Arkasından yine gelmiş ilk bey'atı yapmışlardı. Tabiî üçüncü kere gelişte ise ikinci bey'at yapılmıştı[14]. Onlardan bazısı işte böylece hicret öncesi B-esûlullah'ın her yıl hacc ettiğini rivayet ediyor… Durum ne olursa olsun şurası şübhesiz ki hacc'ın vü-cûbu hicretin onuncu yılında meşru kılındı. Bundan önce vâcib olmadiği gibi Resûlullah da, Hicreti müteakip bundan başka hacc etmedi.

Onun için de sahabenin çoğu bu hacca »Haccetü'l-îslâm» adını vermişlerdi. Ya da «HaccetüY-Resûl»… îmam Müslim de bu haccı anlatan hadisi aynı adla anmıştır. Bu duruma işaret eden diğer hususlardan biri şudur: Abdülkays hey'etinin Resûlullah (s.a.v.)'a gelişini anlatan Buhârİ ve Müslim'in rivayetleri. Burada nakledildiğine göre o hey'et Resûlullah (s.a.v.)'a dediler ki: Bize öyle birşey emret ki-, biz de yapalım, bizden sonrakilere- de emredelim ve bu sayede de Cennet'e girelim. O da, öyleyse size dört şeyi emredip dört şeyi yasaklıyorum buyurdu. Ve bu dört emri saydı: Allah'a imanı emrediyorum size, namaz kılmayı, zekât vermeyi, oruç tutmayı ve ganimetin beşte birini vermenizi emrediyorum. Öyle görünüyor ki; İman ile ilgili emir ziyâdedir. Çünkü o daha önceden de vardır. Buradaki zikir onun herşeyin temeli olduğunu te'kiddir. Zaten bu hey'et Hicretin dokuzuncu senesinde gelmişti. Demek ki o âna kadar hacc farz olmuş olsa, onlara yönelttiği emirler arasında sayması gerekirdi.

2- Resûlullah (s.a.v.1 'in haccındaki büyük anlam:

Resûlullah'ın bu haccı son derece değişik bir mana taşır. Hem onun hayatı, hem İslâm'ın da'veti, hem de İslâm nizamının genel esaslarına ışık tutan bir mâna…

Bilindiği gibi müslümanlar namazını da, orucunu da, zekât ve öteki ibadet ve vazifelerini de hep Resûlullah (s.a.v.)'m uygulamalarından alarak öğrendiler. Artık öğrenmeleri gereken temellerden hacc ve onun menâsiki, yerine getirmede takip edilecek usûlü kalmıştı. Çünkü câhiliyyet dönemi bütünüyle ve onun babadan oğula intikal eden en çirkin miraslardan hacc adı altında işlenenleriyle toptan durulup atılıyordu. Meselâ hacc mevsiminde el çırpma, tavafı çıplak yapmak, ıslık çalmak gibi… İşte böylece, tıpkı putlara uygulanan temizlik uygulanmış, Beytullah her kirden arındırılmış oluyordu.

Böylece artık Allah'ın Beyt-i Haram'mı haccetmeye dair olan çağrı kıyamete kadar sürecektir. Bu çağrı ise, Peygamberlerin dedesi olan (Cenâb-ı Hakk'm emri gereği) Hz. İbrahim tarafından başlatılmıştır. Ama câhiliyyetin müdahalesi ve putçuluğun saptırması sonucu öyle ilâveler, öyle garip âdetler sokulmuş ki, şirk ve küfrün rengine boyanmış hacc, İslâm geldi ve bu değişmez şiân yeni temizledi. Saf ve berrak bir hâl alıp tevhid akidesine Ve sırf Allah'a kulluk hedefine göre düzenlendi…

İşte bu büyük inkılâp emeliyle Resûlullah (s.a.v.) halka Bey-tullah'ı ziyaret emri ve talimatı verdi. Yine bu maksadlanyla, halk her bucaktan toplanıp geliyor; yâni haccı gerçek ve noksansız şekil ile öğrenmek ve câhiliyye âdetlerinden korunmak istiyordu. Bir daha rezil hallere düşmemek istiyordu. Ve öyle görülüyor ki; Resû-lullah'in gönlünde artık

dünyadaki işlerinin en önemlilerinin tamamlanıp sona yaklaştığı doğmaktaydı. Emâneti edâ etmiş, Yarımadaya ekilen tevhid meyve vermeye başlamış, İslâm kalblere ve kafalara yayılıp yer etmişti.

Halka gelince (ki o gün sayıları hayli kabarıktı). Resûlullah'ı görmek, nasihat ve direktiflerini dinlemek için iştiyakla dolup taşmaktadır. O ise aynı şekilde onlarla karşılaşmanın ve kalabalıklarının şevki ile doludur. Zaten bu kalabalığın çoğu, Arap Yarımada-sı'nın muhtelif bölgelerinden toplanıp gelen ve henüz Resûlullah ile belki yüz yüze gelme imkânı bulamamış olan yeni müslümanlardır. Böyle bir fırsat ellerine geçmemişti. Beytullah'ı ziyaretle bu fırsatı da birlikte elde etmiş oluyorlardı. Beyt çevresinde, Arafat vadisinde İslâm'ın en büyük şiarlarından birisini edâ ederken Resulü ile ümmetinin karşılaşması, bir buluşma ki; orada, onun verâ ve tavsiyesi Allah'ın ilmi ve Revülünün ilhamiyle açıklanmış oluyordu.

Resûlullah, yirmi üç yıllık mücadelenin mahsulü olan bu muazzam kalabalıkla bulunmayı elbette candan arzulardı. Maksad ise, İslâm ve onun nizamını bütün incelikleriyle, ama toplu ve veciz bir şekilde hulâsa etmekti Bu ise gönlünde damla damla biriken o sevginin ümmetine tezahür ve tatmini olsa gerekti. Özellikle de onların şahsında; tarih sürüp dünya durdukça gelecek altın nesillerin, onları izleyecek kahraman milletlerin hakkı olan nasihat ve vasiyyetini çağların ardından duyurmaktı.

İşte bunlar Resûlullah (s.a.v.)'m haccının derin mânâlarından bazıları: Veda haccı. Ü. ResûIuÜah'ın Arefe günü Ürene vadisinde attığı adımlarla canlı varlık haline geldi.

3- Veda Hutbesi üstüne düşünceleri

Sözlerin gönüle en hoş işleyeni muhakkak ki Allah'ın kelâmıdır. O'nun ilhâmıyladır, Aarafat meydanında sarf edilenler… Bu hitabe, aynı zamanda yorulma ve usanma bilmeyen bir gayretle, Allah yolunda yirmi üç yıllık mücadelenin sonunda, emâneti edâ etmiş, ümmetini uyarmış bir Nebî'nin nesillere ve tarihlere yönelik, muazzam vasiyetidir. Zamanların da en çarpıcısı Allah'a mahsus. Şu an Resûlullah (s.a.v.)'in çevresinde toparlanan bu bütünleşmiş yüzbinler, onun çevresinde tam huşu ve iç teslimiyetiyle toplandı. Bundan önce nice kurgular olmuştu, bunlar gözetlenmiş ti. Bu binlerce insan kitlesinin akışına gözler hayran hayran bakıyordu, dört bir yandan. Diller de Cenâb-ı Hakk'ın şu kavlindeki mânâyı tekrarlıyordu : «Biz elbette Resulümüzü ve onunla birlikte olanları zafere erdireceğiz. Hem dünya hayatında, hem de âhirette şâhidler olarak kalkacaklar».

Ve o anda Resûlullah, asırlar sonra gelecek İslâm milletlerine, onların iki kaşı arasından bakıyor, şarkı, garbı dolduran büyük İslâm dünyasını seyrediyordu. Bu hâlet-i ruhiye içinde bu koca âlemin kulaklarına şu kelimeleri ulaştırıyordu:

«Ey nâs! Sözlerime kulak verin. Çünkü bilemem ama, bana Öyle geliyor ki; bu yıldan sonra bu yerde bir daha ebediyyen buluşa-mayacağız.» Bütün dünya o an dilini yutmuş gibi dinliyordu. Taşlar, ağaçlar, dağlar, ovalar susuyor, Resûlullah'ın sevgi dolu bu nutkuna yöneliyordu. Tam altmış üç yıl ona alışan ve bahtiyar olan dünya. Eh, işte şu anda o göçe hazırlanıyor. Rabbinin emrini ifâ edip yeryüzüne iman ağacım bir daha sökülmez şekilde diktikten sonra… İşte tebliğ ile yükümlü olduğu, uğrunda cihad ettiği dâvanın ana ilkelerini özetliyor. Şaşmaz ve evrensel ilkeleri dünyanın kulağına fısıldıyor. [15]

Bu Vasiyetin İlk Bendi Neydi?

(İlk sunulan ve üzerinde durulan prensip).

Sübhânallah! Ne müthiş, ne kadar gönül burkucu! Şu sebepten ki; Resûlullah daha o kutlu vasiyetlerini sunduğu an âdeta gün olup gelecek nesillerin, nasıl da bazı saptırıcıların ardından yürüyerek, (zamanın ve zeminin de ayak kaydıran etkisine mâruz kaT larak) şu an önlerine tuttuğu bu ışığı kaybedeceklerini görerek konuşuyordu :

İşte o ilk düstûr ve dikkat çekilen husus; «însanlar! Kanlarınız ve mallarınız birbirinize, tâ Rabbınıza kavuşuncaya kadar haramdır. Tıpkı bu günün, tıpkı bu ayın haram ve yasaklığı gibi». Ve bu tavsiyeyi hutbenin bitiminde bir daha tekrar edecek, buna son derece dikkat ve riâyet gerektiğini vurgulayacaktır.

«Bilirsiniz ki bütün müslümanlar birbirinin kardeşleridirler. Ya-

ni müslümanlar kardeştir. Bir kardeşin hiçbir şeyi de, gönül ması olmadan öbürüne helâl olmaz. Dikkat edin, kendi kendinize zulm etmeyin!.. Peki, tebliğ ettim mi?

Ve biz (asırlar sonra da) cevab veririz. Evet, vallahi tebliğ ettin, ey Efendimiz. Ve umarız ki, sana bu noktadan cevab vermek lüzumludur. «Tabii tebliğ ettin» diye. Ve ne yazık ki biz mes'ûliyetiml-zi senden tam olarak öğrendiğimiz halde, onun hakkını vermekte son derece kusurluyuz.

İkinci betide gelince Bu sırf bir tavsiye değil, bütün insanların huzurunda ilân edilen kesin bir karar ve emirnamedir. Hem o an çevreleyip dinleyenlere, hem de gelecek ümmetine toptan.

İşte o kararın ifadesi:

Dikkat edin! Câhiliyye (İslâm öncesi veya sonrası, insan uyduruğu) den kalan her âdet (inanış, davranış) mülgadır, tptâl edilmiş olup ayağımın altındadır!.. Kan dâvası olarak veya faiz olarak ne varsa iptal edilmiştir».

Bu kararda ifadesini bulan anlam nedir?

O anlatıyor, açıklıyor işte: Câhiliyyede benimsenen ve uyulan kavmiyetçilik ve kabilecilik; dil, renk ve ırk ayrımı; İnsanları öz kardeşinden ayıran zulüm ve faizcilik… Bütün bunlar iptal edilmiş, hükümsüz kalmıştır. Bugün artık kokuşmuş bir leştir ki, onun çekilip yok olması, dünyanın göbeğinde İslâm şeriatının zuhuru ile gerçekleşmiş ve tabiî yeri de islâm hayatı sürdükçe, onun ayaklarının altı olacak. Çünkü küfür ve câhiliyye necistir temizlenir, körlüktür giderilir, sapıklıktır yıkılır…

Peki şimdi, bütün bunlardan sonra, toprağa gömülü bu İaşeyi kim çıkarıp bağrına basar? Hangi normal akıl sahibi bunca arınıp durulduktan sonra tekrar bu pislikle boğuşmaya kalkar? Hangi boyun, kırılıp atılan bu boyunduruğa tekrar tâlib olur, kalkıp yeniden tamir eder, bugün de onunla işe koşulur?…

Bu câhiliyye, taklit ve pisliklerini, Resûlullah (s.a.v.) insandan uzaklaştırdı. İnsanın yolunu temizleyip, ona fikrî tekâmülün ve medeniyetin yolunu açtı. Ve tabiî, bunların ayağı altında ezilen bayağı ve zararlı şeyler olduğunu ilân etti. Böylece tüm dünya her asır ve çağ, her insan toplum ve soyu şunu kavrasın: tslâm'ın dışında, kim bir terâkki, fikrî tekâmül ve dayanak ararsa, muhakkak görülen bu çağ dışı ilkelere ve kokmuş leşlere

varacaktır. Tarihin karanlıklarına gömülen o kadavralara, taş ve putlara çıkacakttır eller. Kim îslâm nizamı dışında yükseleceğini savunursa bu leş kuyularının dibine batar! [16]

Üçüncü Bend (Evrensel İlke):

Resûlullah (s.a.v.î, orada, ayların adlarının tanzimine göre zamanın mutabakatını ilân etti. Çünkü câhiliyye döneminde de, tslâm döneminin başlarında da Araplar hep bu aylarla oynayıp durmuşlardı. Mücâhid ve ötekilerinin naklettiğine göre, onlar haccı her sene kendi tâyin ettikleri bir ayda yapıyorlardı, tki yü Zilhicce'de haccederlerse meselâ, iki yıl da Muharrem ayında yaparlardı. Bu yıl Resûlullah (s.a.v.) haccedince - tam Zilhicce'ye rastlamıştı. O da ilân etti ki; Allah'ın, yeri-göğü yarattığı gün, zaman dilimleri nasıl idiyse, ona uygun hale dönüp vardı!.. Yâni, artık kimse ayların yerini değiştirmek gibi bir oyuna giremiyecek. Bundan böyle de artık sadece Zilhicce ayında hacc olabilecek başka değil.

Bazı nakillere göre müşrikler, bir yılı on iki ay ve on beş gün sayıyorlardı. Bu durumda hac, Ramazan'da da, Şevval'de de, Zll-kade'de de olabiliyordu. Yâni senenin her ayında. Bu aylarda devir ise, on beş günlük fazlalıktan geliyordu. Bu yüzden de, Hz. Ebû Bekir'in dokuzuncu yılda haccı Zilkade ayma rastlamıştı. Sonraki yıl gelince, Resûlullah hacca niyetlendi. Bu Zilhicce'nin onuna denk geldiği gibi hilâlin devreleri de tam denk gelmişti. Bunun üzerine Resûlullah /s.a.v.) eski takvimin ve zaman ayarının lâğvedildiğini ilân etti. Bir yıl da sadece on iki aydan ibaret sayıldı. Bu yıldan sonra artık hiç müdahale olmadı… Kurtubi der ki: Bu görüş, Resû-lullah'm şu sözünü andırır-. «Zaman devretti». Yâni hac vakti, aslî vaktine döndü, Allah'ın âlemi yaratırken koyduğu zaman ölçüsüne… yâni meşru olan haline ki, malûmatı yukarıda geçti. [17]

Dördüncü Bend

Resûlullah, kadınlara karşı hayır tavsiyede bulunuyor. Ve bunu özlü ama kuşatıcı ifadelerle te'kid ediyor. Câhiliyyede kadına zulmeden yöntemler uygulandığım bildiriyor. Kadının hak ve yetkilerini, insanlık alemindeki şerefli yerini şeriatın koyduğu ahkâm ile belirliyor. Halbuki o günün cemiyetlerinde, bunu bu derece açık ve icesin söylemek çok güçtü Ama o önemle üzerinde duruyordu. Çünkü, o günün müslümanı, henüz, kadına hiçbir insani hak tanımayan, meşakkatte ortak ama yetkide aşağı, üstelik zevk âleti bir metâ olarak telâkki eden bir toplum yapısından kopup gelmişlerdi. Bu vaslyyet ve titizlikte ikinci bir hikmet de şu olsa gerek: Müslümanlar hangi devirde ve durumda olursa olsun kadının şeref ve haysiyetiyle, ona îslâm şeriatının tanıdığı tabiî hak ve yetkileri çok iyi tâyin ve tefrik etmeliydiler. Kadından istifadeyi ve eğlenmeyi mubah sayanların, islâm'ın savaş açtığı tutumlarından ötürü, islâm'a savaş açtıklarım da bilmeliydiler. [18]

Beşinci Bend

Hayatlarına engel olan her müşkile karşı koyacak üçüncüsü olmayan iki kaynak koydu

müslümanların önüne. Onlara tutunan için iman var. Sapıklıktan ve isyandan tam bir güvenlik. Bunlar Allah'ın Kitabı ve Resûlü'nün Sünnetiydi. Zaten biz de her devirde ve her toplumda, bütün hak ve sorumlulukların kaynak ve dayanağı cla-geldiklerini görüyoruz. Hiçbir asırda da farklı durum yoktur. Bu esaslara tutunmanın değiştiği veya gerilediği bir dönem yok. Artık, bu tavrı ve teamülü bozacak hiçbir yeni tedbir, bir medeniyet, örf-âdet ya da mütegallibe düşünülemez. [19]

Altıncı Bendi

Burada da, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz; hâkim ile mahkûm, Halife ile tebaası arasındaki alâkanın nasıl olmak gerektiğini açıklıyor: Halk için, dinleyip itaat etmek; reisin soyu, işi, rengi ve şekli ne olursa olsun. Allah'ın kitabı ve Resulünün sünneti ile hükmettikçe onlar önemsiz…

Onlar tecâvüz ettiği zaman ise, hâkim kim olursa olsun, itaat de, dinleme de yok! Demek, hükmü elde tutana itaat onun kitab ve sünnete itaat ve bağlılığına göredir. Aksi halde, kitabta ve sünnette dayanak bulamaz. Kendisi o iki düstura bağlı ise artık siyah köle olması v.s. hiçbir şey ifade etmez. Onun bu özellikleri başkalarından asla ayırmaz, Allah indinde…

Yine Resûlullah (s.a.v.) bununla bize şunu da anlatmış oluyor ki; Allah'ın Kitabı ve Nebî'sinin sünnetinin sınırları ötesinde hiçbir hâkimin imtiyaz ve yetkisi yoktur. Ve aynı zamanda İslam usûlü ve hükmü üstünde görünmeye de hâkimlerin salâhiyeti olamaz. Zira gerçek anlamda kişiler asla hâkim değildir. O, yetkisini çıkarına da hiç kullanmaz. O ancak ve ancak, müslümanlara, Allah'ın hükmünü uygulamada güvenlik kişi telâkki edilmiştir, o kadar!..

Yine buradan anlaşılır ki, îslâm şeriatı asla, dokunulmazlık, ya da imtiyazlı sınıf veya müslümanlar arasında, hükümde, kanun koyma veya icra etme işlerinde ayırım veya tercih fikrini telkin etmez.

Ve nihayet; Resûlullah, İslâm'ı tebliğ ve ona da'vet sorumluluğunu hakkıyla ifâ ettiğinin şuûrundadır. îşte de İslâm yayılmıştır. İşte de câhiliyyet ve şirk bulutları dağılmıştır, işte de İslam'ın ilâhi şeriatı ve ahkâmı öğretilmiştir. Bunun isbatı da o anda Resulüne inen ilâhi kelâmdır. Ve bütün insanlığa fermandır.

«Bugün dininizi size tamlaştırdım, ni'metimi de bütünleştirdim, Din olarak da (Nizam ve hayat tarzı) İslâm'ı seçtim size[20]».

Fakat Resûlullah, yarın kıyamet günü kendilerine sorulunca ümmetinin Allah huzurunda bu konuda şehadet edeceklerinden de emin olmak istiyor, vasiyetinin sonunda. Nitekim sözcüsüne sorduruyor bu hususu:

«Size benden sorulacak. Peki ne diyeceksiniz?»

Çevresinden büyük kitlenin sesi yükseliyor tabiî: «Biz, senin tebliğ ettiğine ve vazifeni edâ edip, bize hakkı tavsiye ettiğine şâ-hidlik edeceğiz». Artık buna itminan getirince yüce Resul (s.a.v.) : Yarın Rabb-i Celil'ine takdim edeceği bu şehadeti tevsik etmek istiyordu. O yüce Resul buna emin olmuştu. Onun için de yüzünde ve gözlerinde memnuniyet

parıldıyordu. Yücelere dikti gözlerini ve şehadet parmağını da göğe kaldırarak, insanlara da bakarak şöyle bağladı sözünü:

«Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab!..»

O ne büyük saadetti! Bu, gençliğini geçirip, ömrünü ae sânı yüce Rabbinin şeriatını neşir uğruna bitiren Resûlullah (s.a.v.)'m saadetiydi… Ortaya koyduğu cehd ve gayret, feda ettiği Ömrün mahsûlünü gördüğü andı bu. Allah'ın birliğini terennüm için yükselen ve yankılanan ses, dini için yere konan ve secde izi taşıyan alın, Allah sevgisiyle çarpan ve çırpınan kalbin erdikleri, gördükleridir. Allah'ın sevgilisi için bu ne yüce saadettir. Çöllerdeki bitmez yol-culuklardaki muhacirin susuzluğu, en bayağı işkencelere katlanmış ve sonunda Allah'ın arzında bu iman çatısını kurmuş olmanın hâtırasından doğan saadet!.. Sevinç ve saadetle gözlerini sürmelemek, hakkındır. Artık şu an kalbinin hamd, neş'e ve sürürdür ödevi, Bu ödev mübarek olsun sana!.. '

Hayır, vallahi; sadece şu an seni çevreleyen yüzbinler değil, bu gerçeğin şahidi, ey efendim Resûlullah! Fakat her asırda, her dönemde süregelen ve yeryüzüne mirasçı olan ümmetinin bütün nesilleri lisân-ı hâl ile olsun buna şâhiddir. Şâhidlik ediyor: «Biz de şahidiz yâ Resûlâllah! Gerçekten en güzel tebliği yaptın. En üstün öğü-tü sen verdin. Allah ümmetinden yana en hayırlı, en ustun mükafatını versin…»

Ama, senden sonra bu ağır yük, da'vet sorumluluğu bizim boynumuza yüklendi. Halbuki şu gün biz bunun hakkını vermekten ne kadar uzağız!.. Yarın seninle yüzyüze gelince bu yüzden ne kadar mahcûb olacağız. Bizim hâlimiz, seni çevreleyen sahâbeninkiyle kıyas kabul etmez. Biz bu dünyanın aldatıcı renklerine ulaşmak için koşarken da'vetten gafil oluyor ve o derece ağır alıyoruz. Halbuki onlar, seni dinlerken, o mübarek insanlar bedenlerinde şehadet kanı dolaşıyor. Elleri, o yolda cihad ederken döktükleri kanla boyalı. Dünya ise onlar için; sadece senin şeriatının zaferi ve da'vetinin sürmesi, cihadın omuzlanması için çiğnenen bir topraktır!

Allah bizi ve bütün müslümanlan adam eyleye. Bizi dünya sarhoşluğu, heva ve heves budalalığından uyara. Bize lûtf u keremi ve cömertliği ile muamele ede. Âmin.

Resûlullah (s.a.v.î haccını tamamladı. Zemzem suyundan kona kana içti. Halka hareket tarzlarını öğretti. Ve artık çevresi ile birlikte Medine'ye döndü. Tekrar, Allah yolunda, bitişi olmayan cihad ödevinin başına, Allah yolunda sürekli mücadelenin başına… [21]

3- Resûlullah (s.a.v)'In Hastalığı Ve Refiki A'lâ'ya Ulaşması

Üsâlme Bin Zeyd'in Bülka Üzerine Gönderilmesi:

Resûlullah (s.a.v.) daha Medine'ye varır varmaz, müslümanla-ra, Rum üzerine sefer hazırlığı için emir verdi. Bu gazaya gidecek ordu komutanlığına da Üsâme bin Zeyd (r.a.)'i seçti. O zât-ı muhterem daha çok gençti. Resûlullah ona, babası Zeyd bin Hârise'nin şehid düştüğü yere varmasını, atlarına orasını çiğnetmesini emretti. «Bülka» ve Dâruma» denilen Filistin topraklarına yürüme emri vermişti. Bu olay, tam da Resûlullah'ın vefatı öncesi rahatsızlığının ilk belirdiği günlerdeydi.

Ama münafıklar hemen menfî tavır takındılar, bu sefer konusunda; «Genç bir çocuğu

Ensâr ve Muhacirin en büyüklerinin başına kumandan yaptı[22]» diye…

Resûlullah (s.a.v.) bunun üzerine halkın huzuruna çıktı. Başı sanlı olduğu halde onlara şöyle hitab etti:

«Siz Üsâme'nin kumandanlığına itiraz ediyormuşsunuz. Vaktiyle babası Zeyd'in kumandanlığına da itiraz etmiştiniz. Vallahi o kumandanlığa son derece lâyık ve benim yanımda da, insanların en sevgilisi idi. Babası nasıl bana sevgili idiyse, oğlu da öyle. Ve şimdi de bu öylece kumandanlığa en lâyıktır. Sizin için de babasından sonra en sevgililerden olduğu gibi, en sâlihlerinizdendir. Ve size, itaati tavsiye ediyorum[23]».

Bundan sonra halk hazırlandı. Ensâr ve Muhacirler Üsâme'ye tâbi olarak savaşa çıkmaya hazır oldu. Üsâme, ordusunu Medine dışına çıkarıp ordugâhını Cürüf'te (Medine'ye bir fersah yer) kurdu. [24]

Resûlullah'ın Hastalığı :

Bu sırada, Resûlullah'ın vefatının sebebi olan hastalığı şiddetlenmişti. Ordu burada bekliyor, Allah'ın son hükmünü gözlüyorlardı.

Resûlullah'ın mevlâsı Ebi Müveyhibe'den İbn îsfâk ve îbn Sa'd'-ın rivayetine göre; Resûlullah'ın ilk şikâyeti şöyle başladı. O zât diyor ki; Resûlullah beni gecenin ortasında gönderdi. Ve ey Ebû Müveyhibe! Şu Bakı' kabristanında yatanlara istiğfar etmekle emr olundum. Benimle gel, dedi, ben de birlikte yürüdüm. Onların başı ucuna dikildiğimizde; «Ey kabir sahipleri! Selâm üzerinize» diye seslendi. «İnsanların içinde bulunduğu hâle göre sizin bulunduğunuz hâl sizin için daha hayırlıdır. Fitneler karanlık gece kıt'aları gibi birbiri ardınca geliyor. Sonraki gelenleri ise hep öncekinden daha şerli». Sonra bana dönüp: -Bana dünya hazinelerinin anahtarı ile orada ebedî kalmak, bir de Rabbime kavuşup cennete girmek sunuldu ve muhayyer bırakıldım» buyurdu. Ben hemen, anam - babam sana feda olsun yâ Resûlâllah (s.a.v.î, sen dünya hazinelerini ve ebedi kalmayı tercih et, sonra da cenneti iste dedim. O da, «Hayır! Vallahi ey Ebâ Müveyhibe, ben Rabbime kavuşmayı, cenneti seçtim» buyurdu. Sonra da Baki' ehline istiğfarda bulundu ve döndü. îşte o sırada Resûlullah'ın ağrısı başladı ve vefatına kadar sürdü[25].

Resûlullah ilk rahatsızlığını, şiddetli bir başağrısı olarak hissetti. Hz. Aişe (r.a.)'den rivayete göre ise: «O Baki'den dönerken karşılamış, «Vay başım!» diye yakınırken, o da: «Tam aksine vallahi Aişe, esas benim başım![26]» diye cevab vermişti.

Daha sonra onun rahatsızlığı ağırlaştı. Onu bitkin bırakan bir hummaydı bu fateş nöbeti). Bunun başlangıcı Hicretin on birinci yılı, Sefer ayının son günleriydi. Bu esnada ise Hz. Aişe hep ona Kur'an'dan, «Muawezeteyn»i okuyup üflüyordu.

Buhâri ve Müslim'in Urve'den nakline göre Resûlullah (s.a.v.) ne zaman hastalansa, Muavvezeteyn'i okur, kendisine üfler ve vücudunu meshederdi. ölümüne tekaddüm eden bu hastalığında ise Hz- Âişe bu sûreleri okuyup üflemeye ve Resûlullah'ı kendi eliyle meshetmeye başlamıştı.

Resûlullah'ın bu hastalığı sırasında, hanımları onun hastalığını Hz. Aişe'ntn evinde geçirme meylini sezmişlerdi. Çünkü ona meylini ve onunla teskin oluşunu öğrenmiş durumdaydılar. Bunun için İzin verdiler. Bunun üzerine, Meymune'nin evinden çıktı, tki yanında Fazl bin Abbas ve Ali bin Ebi Tâlib vardı. Onlara dayanarak geldi. Hz. Âişe'nin evinde hastalığı şiddetlendi. Ama hep ashabının üzüntüde kalışının sıkıntılarını yaşıyordu. Ve buyurdu ki; «Bana ağzı açılmamış yedi kırba su getirin ve başımdan dökün de, belki halka yaklaşırım (yine çıkıp onlarla konuşabilirim). Hazret-i Âişe (r.a.) der ki, onu bİr tekneye oturttuk. Ve başladık su kırbalarının suyunu dökmeye… Nihayet artık yettiğini işaret etti eliyle. Sonra halka çıkıp onlarla namaz kıldı ve onlara hitabede bulundu[27]. Bu çıkışında başında bir sargı vardı. Minbere oturdu. İlk sözü de, Uhud şehidlerine ve gazilerine dua ve istiğfar etmek oldu. Ve şöyle dedi: «Bir kulu Allah kendisine dünya güzelliklerini vermekle, kendi in-dindekini verme hususunda serbest bıraktı da; kul o-ıun yanında! ni'meti seçti.» Bunun üzerine Ebû Bekir (ra) atdud.. (Cuiikj o. rıo sûlullah'ın ne kasdettiğini biliyordu). Ve şöylo seslendi ona: Bata lanmız, analarımız, sana feda olsun!.. Eesûlullah ise: «Sakin ol yâ Ebâ Bekirl» buyurdu.

Ey nâs! Bana, mal ve dostluğuyla en emin kimse Ebû Bekir'dir. Eğer sevgili edinmem gerekse, muhakkak ki Ebû Bekir'i edinirdim. Ama îslâm kardeşliğimiz var. Mescide açılan kapıların hepsi kapansın. Yalnız Ebû Bekir'in kapısı kalsın[28]. Ben hepinizden öndeyim ve sizi bekleyeceğim. Zaten şu an havuzumu görüyorum. Esasen bana yeryüzü hazinelerinin anahtarı verildi. Vallahi ben sizin, benden sonra müşrik olacağınızdan değil de, dünya için birbirinize düşmenizden korkuyorum[29].

Resûlullah evine döndü. Çünkü hastalığı iyice şiddetlenmişti. Ağırlığı çökmüştü üzerine. Hz. Âişe'nin rivayeti şöyle: «Resûlullah (s.a.v.) bana bu hastalığı anında; «Bana baban Ebü Bekir'i ve kardeşini çağır» dedi. Onlara bir yazı yazayım. Korkuyorum, çünkü, yarın biri kalkıp da, ben daha üstünüm (müstehakım) diyebilir. Halbuki Allah da, mü'minler de Ebû Bekir'den başkasına razı olmaz.[30]

İbn Abbas'ın rivayeti ise şöyle: Resûlullah'ı hastalık sıkıştırdıkça, evde o andaki bir zâta: «Bana bir kâğıt getirin, size öyle bir yazı yazayım ki, artık sapıtmayasmız.» Fakat bazıları, hastalık Resû-lullah'ı bunaltmıştır da böyle konuşuyor. Halbuki elimizde Kur'an var. Bize Allah'ın kitabı yeter. Bunun üzerine evdekiler arasında tartışma çıktı. Kimisi, getirin yazsın, böylece sapıklıktan korunuruz, kimi de buna ters beyanlarda bulununca, evde bir uğultu başladı. Bunun üzerine Resûlullah: «Hadi dışarı çıkın[31]» buyurdu.

Artık Resûlullah (s.a.v.) çıkıp halka namaz kıldıramayacak halde idi. Bunun üzerine : «Ebû Bekir'e söyleyin, halka namaz kıldırsın» buyurdu. Buna karşı da Hz. Âişe: «Yâ Resûlâllah! Ebû Bekir çok yufka yüreklidir. Senin makamına geçince dayanamayabilir ve sesini de kimseye duyuramaz» diye müdahale edince:

«Siz Hz. Yûsuf'un çevresindeki kadınların tıpkısısmızL Söyleyin Ebû Bekir namazı kıldırsın cemaate[32]» diye tekrarladı.

Bundan böyle de halka namaz kıldıran hep Ebû Bekir (r.a.) oldu. Bu günlerde, bir keresinde Resûlullah (s.a.v.) namaza çıktığında (hastalığın hafiflemesi anında) Hz. Ebû

Bekir'in halka namaz kıldırdığım gördü. Ebû Bekir geri çekilmek istedi. Fakat Resûlullah devam etmesini işaret buyurdu. Ve kendisi de Ebû Bekir'in yanında oturdu. Ebû Bekir namazı kıldırırken o da oturduğu yerde kılıyordu. Halk da Ebû Bekir'le namaza devam ediyordu[33].

Bu esnada Resûlullah'ın böyle çıkışını hayra yoran cemaat birbirini müjdelediler fakat hemen de hastalık şiddetlenmişti. Ve zaten çıkıp cemaatle namaz kılışının sonuncusu olmuştu bu. îbn Mes'-ûd bu konuda şunları nakletti: Ben Resûlullah'ın yanına vardığımda ateşler içinde yanıyordu. Ellerimle dokundum ve yâ Resûlâllah (s. a.v.), senin çok fazla ateşin var dedim. O da, evet dedi. «Sizin iki kişinizin ateşi kadar ateşim var.» Bunun üzerine öyleyse bundan ötürü iki kat ecrin var dedim. Evet dedi, «Bir mü'mine Allah bir hastalık çilesi verdi mi, ona denk de mükâfat verir. Öyleyse ağacın yaprağını döktüğü gibi günahları dökülür o kimsenin Resûlullah bu esnada yüzüne bir perde tutuyordu. Sıkıntı gelip de acısı artınca onu açtı da: «Lanet olsun yahudi ve hristiyanlara. Nebilerinin kabirlerini mescid yaptılar (onları ilâhlaştırdılar)[34]» buyurdu!.. [35]

Resûluhah (s.a.v)'In Ölüm Dalgınlığı:

Bu Allah'ın her kulu için koyduğu değişmez kanundur. «Sen de öleceksin, onlar da[36]».

İşte böylece on birinci hicret yılı Rebiülevvel ayının on ikinci günü, pazartesi sabahına varıldı. Halk mescidde Hz. Ebû Bekir'in arkasında sabah namazını kılıyordu. Birden Hz. Âişe'nin odasının, (mescide açılan kapısındaki) perde açıldı, ardında Resûlullah (s.a. ve.) göründü. Onları saflarında seyretti ve gülümsedi onlara. Hz. Ebû Bekir geriye çekilip safa girmek istedi. Çünkü Resûlullah'ın çıkıp namaz kıldıracağını sanmıştı. Müslümanlar da Resûlullah'ın halinden sevindiler. Nerde ise namazlarından çıkacaklardı. O eliyle işaret edip, namaza devam etmelerini emretti. Sonra da odasına dönüp perdeyi kapattı[37].

Resûlullah (s.a.v.) döndü, tekrar Hz. Âişe'nin odasında yatağına yattı ve başını Hz. Âişe'nin göğsüne dayadı. Artık ölüm hâli onu sarmıştı. Yanındaki tasta bulunan suya ellerini batırıp yüzüne sürüyor ve «Lâ ilahe illallah, ölümün acıları varmış» diyordu. Hz. Fâ-tıma (r.a.) bu halleri görünce: «Vah babamın çektiği ıztıraba!..» diye feryada başladı. Resûlullah (s.a.v.) ise:

«Babanda bu günden sonra .sıkıntı kalmayacak[38]» diye mukabele etti.

Hz. Âişe der ki: «Benimle onun tükrüğünü ölümü halinde birleştirdi. O gün Abdurrahman yanıma gelmişti. Elinde bir misvak vardı. Resûlullah ise bana yaslanmış durumda idi. Baktım misvaka bakıyor. Misvakı arzuladığını anladım. Onu sana alayım mı dedim. Evet anlamına başını salladı. Aldım ve fakat sertti. Yumuşatayım mı dedim. Yine başıyla evet dedi. Ona göre yumuşattım (ağzında ıslatarak) ve kullandı. Yanında bir kabta su vardı. Ellerini ona batırıp yüzüne sürüyor ve: «Ölümün de acıları varmış, Lâ ilahe illallah» diyor. Sonra ellerini kaldırıp: «Refik-i A'lâ'ya yâ Rab dedi. O halde ruhu kabz cldu ve elleri yana düştü.[39]

Resûlullah'ın vefat haberi hemen halk araşma yayıldı. Hz. Ebû Bekir çıkıp geldi. O birez önce Sünüh semtindeki evine gitmişti. Çünkü Resûlullah'ın iyileştiğini sanmıştı. Şimdi ata binip gelmişti, tner inmez mescide girdi. Kimseyle konuşmadan doğruca Hz. Aişe'nin odasına geçti. Resûlullah'ın üzerine çizgili bir bez örtülmüştü. Üstünden örtüyü çekip yüzünü açtı, eğilip onu öptü ve ağladı. Anam-babam sana feda olsun, Allah sana iki ölümü cem etmez. Sen, sana yazılan ölümü tattın[40]. İkinci bir ölüm tatmıyacak-sın, dedi ve çıktı. Ömer hâlâ konuşmuyordu. Resûlullah'ın ölmediğini iddia ediyordu. «O sadece Hz. Musa'nın Rabbine gittiği gibi gitmiştir. O ölmez, ta münafıkları yok edinceye kadar» diyordu. Hz. Ebû Bekir ona döndü: «Sakin ol Ömer, sus!» diye seslendi. Ama Ömer sözüne devam etti. Ebû Bekir onun susmayacağım anlayınca halka hitaba başladı. Halk da ona yönelince Ömer'i yalnız bırakmış oldu. Ebû Bekir şöyle konuştu: «İmdi ey nâs! İçinizde Muhammed'e tapan varsa bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim Allah'a tapıyorsa bilsin ki, O Hayy ve Lâyemût'tur». Cenâb-ı Hak ne buyuruyor:'«Muhammed sadece peygamberdir. Ondan önce de çok peygamber geldi geçti. Peki, o ölüm veya öldürülürse siz tabanlarınız üzerine geri mi döneceksiniz?[41]

Bütün halk bu âyeti sanki Ebû Bekir okuyuncaya kadar hiç duymamışlardı. Bütün halk ona kulak verdi. Halbuki onu duyan herkes okumaya başladılar. Ömer (r.a.) der ki: «Vallahi bu âyeti ilk defa Ebû Bekir'den işitmiş gibiyim. O âyeti duy;.r duymaz anladım ve inandım ki, artık Resûlullah ölmüştür ve ayaklarımın bağı çözüldü, yere yığıldım.[42]

Hâviler ve siyer uleması, Resûlullah (s.a.v.)'ın altmış üç yaşında vefat ettiğinde ittifak ettiler. Kırk yılr bi'setten önce idi. On üç yılı ise Mekke'de da'vetle geçti. On yılı da hicret sonu ve Medine'de geçmiştir. Vefatı ise onbirinci yılın başlarında vuku bulmuştu.

Buhârî'nin Amr bin Hâris'ten rivayeti ise şöyle: «Resûlullah arkasında ne bir dinar veya dirhem para, ne köle, ne de carîye bıraktı. Sadece bindiği beyaz katırı, silâhı, bir de sadaka olarak vakf ettiği arazisi vardı».[43]

Dersler Ve İbretler

Mustafa (s.a.v.) efendimizi siyretinin bu son olayını anlatan kısım, bu vücudun en büyük ve gerçek hikâyesini parıldatmaktadır. Öyle vakıa ki; en ceberut zorbalar, en taşkın ve âsiler onun karşısında sinek gibi ezilir. Bu büyük vakıa varlığın her safhasında, her dalga aralığına uzanır. Her oluşu ve varlığı bitişe, bir yokluğa götürür. Böylece de yeri göğü kahreden kudretin önünde tüm beşer hayatını kulluk boyasıyla boyar ve zelil kılar, boyun eğdirir, îster istemez boyun eğilen gerçektir bu. ister âsi, ister muti herkes ona peki demek zorundadır. Reisler ve ilâhlık taslayanlar, resuller ve nebiler, seçkinler ve makbuller, fakirler ve zenginler, ilim ve keşif sahipleri, herkes herkes…

Zaman ve mekân durdukça sürekli çağrıda bulunan gerçek, her duyabilenin kulağında, her düşünebilenin aklında; «Ulûhiyyet (Ölmezlik, ebedîlik) yalnız Allah'a mahsustur». Hâkimiyet de tek başına baki olana mahsustur. O'dur işte, hükmüne ve icraatına karşı durulmayan. Saltanatı ve hâkimiyetinin sınırı yoktur. Hükmünden dışarı çıkmak, emrinin üstüne tırmanmak kimseye müyesser değil.

Bu işaretleri bize apaçık inkâr edilmez, eğilmez bükülmez biçimde veren ölüm acıları. Ölüm sarhoşluğundan başka, yâni ölümden başka ne verebilir? Çünkü yüce Rabbimiz onunla kahrediyor dünya sakinlerini, varlığın şafağından beri. Ve kahredecek hep, ta varlığın son güneşinin batışına kadar. Bu dünya agorasında kendisine bir kanşlık yer ve hürriyet tanınan nice mağrurlar batıp gitti. Ya da kendilerine bir nebze ilim verilip de onunla çevresini tanıyan, keşif edecek akıl verilen niceler hep böyle geçti. Daha da geçerler. Ama bu vakıa (ölüm) bu büyük gerçek, bir anda yakalar ve çarpar ki, kul olduğunu ve kimin emrine bağlı bulunduğunu o

an, o yerin ve göğün sahibi, hepsini ayakta tutan kudreti önünde ne zelil varlık olduğunu sezdirip anlatır.

«Her nefis ölümü tadacaktır!»

Sınır yok, geneldir bu. Özel değil herkese şâmildir, sadece dünyaya âit de değildir.

Haydi gelsin modern ilmin tellâlları. Yeni gelişmelerin, fezayı fethetme gayretinin havarileri toplansın, bütün tedbirlerini alıp, hem imkânlarını biriktirsin, bütün makina ve elektronik aletleriyle .füzelerini hazırlayıp yığsınlar, bütün bunları çalıştırıp yararlansın da şu kendilerini kahr u perişan eden ölümü bertaraf etsinler. Ellerinden gelirse bu ilâhî tehditten nisbeten kurtulmayı denesinler: (Her nefis ölümü tadacaktır) bunu başarırlarsa, o zaman kendilerine bir yüksek kule yapıp da, isyan ve küfürlerinin, kibir ve putluk-lanmn belirtisi olarak orada yaşamaları yaraşır. Ama bunu başaramayacaklarına göre, o halde biraz dşünmeleri gerekir; çatısı altında kaybolacakları kabri, altında uzanıp kalacakları toprağı ve kendilerini yakalayıp kahredecek o pençeyi bir iyi düşünüp kavramaları…

Allah (c.c.) için Resulüne, ölümün elemsiz ve en hoşunu vermesi kolaydı elbette. Ama hikmet-i ilâhi bununla, elemin en şiddetlisini tattırmakla, insanlar arasında yakınlık - uzaklık farkını kaldırmak murad etmiştir. Kim olursa olsun, ilâhî icraat değişmez. Böylece insanlık tevhidinin mânâ ve hakikatini kavrar. Ve anlar ki, yerde ve gökte ne varsa hepsi de Allah'a kulluğa mahkûmdur. Artık anlaşılsın ki, Resûlullah bile yaşayıp da bir gün onun takdiri olan ölüm gelince, en itaatkâr bir kul olması bakımından baş eğip ölüme teslim olduktan sonra, kimsenin kullukta bir imtiyazı düşünülemez. Kulluğun ötesine tırmanamaz. Allah'ın sevgilisi ,o ölümün acı ve çilesine mâruz kaldıktan sonra, kimseye ölüm acısı, sekerât-ı mevtin hafifletilmesi diye bir imtiyaz yoktur.

Bu anlam, Kelâm-ı ilâhl'de apaçıktır. «Sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir». Yine: «Senden önce hiçbir kimseye ebedi yaşama imkânı tanımadık. Sen öleceksin de onlar baki mi kalacak? Her nefis ölümü tadacaktır. Hayırda ve serde sizi deneyeceğiz, fitne açısından. Ve sonra da hepinizi kendimize döndüreceğiz[44]».

Öyleyse biz Siyer-i Nebî (s,a.v.)'nin şu son bölümünde, dehşetli iki gerçeğin manzarası karşısındayız, tkisi de, Azız ve Celîl olan Allah'a iman ilkeleri direkleridir bunlar. Veya topyekûn mükevvena-tın temel dayanağı, varlığın özeti.

Allah (c.c.)'ın birliği vakıası Allah'ın tanzim ve telkin ettiği külli olan kulluk ilkesi. Allah'ın bu hükmünde de asla bir değişiklik ve düzeltme görülemiyor.

Şimdi artık, bu bahsin bize öğrettikleri ve taşıdığı yüce hükümlerden bulabildiğimizi arzedelim:

1- İslâm Ahkâmında, Sâlih Amelden Başka Üstünlük Sebebi Yoktur:

Zeyd bin Harise çok hassas bir insandı. Ve o da işte Üsâme'-nin babasıydı. Aslı da kölelikten âzad edilmiş kişi. Üsâme ise, dediğimiz gibi, o an henüz 18-20 yaşlarında bir gençti. Ama zaten Resûlullah nezdinde küçüklüğün veya yaşlılığın bir önemi yoktu. Sahabenin ileri gelenlerinin başına emir yapmak da onca normaldi. Hem de en büyük savaşlarda bile. Varsın münafıklar bunu, mızıkçılık yapıp şaşkınlık doğurmak için bahane etsinler. îslâm şeriatı bunu garipsemez ve kerih görmez. Çünkü îslâm, insanları keyfi olarak alçaltan, yücelten câhiliyye mikyas ve kriterlerini ortadan kaldırmak için gelmişti. Muhtemel ki Resûlullah (s.a.v.) da, Üsâme1-de başkalarından daha büyük liyâkat görmüştür, bu gazvede kumandan olmak için… Eh bu durumda, başlarına habeşî bir köle de tâyin edilse, itaat edip emrine uymak müslümanlar için kaçınılmazdır. Bunun içindir ki, Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in halife olur olmaz, ilk işi Üsâme ordusunu hedefine sevk etmek olmuştur.

Nitekim, Üsâme ordusunu bizzat uğurlamış. Uğurlarken Üsâme binek üstünde olduğu halde, kendisi yaya yürümüş. Üsâme ise: «Ey Resûlullah'm halifesi! Ya sen bin, yoksa ben ineyim atımdan» deyince, Ebû Bekir'in cevabı dehşet: «Vallahi, ne sen ineceksin, ne de ben bineceğim. Varsın, Allah yolunda benim de ayaklarım bir saatliğine tozlansın!..»

Hz. Üsâme bu gazadan zafer ve başarıyla dönmüş, müslüman-lara da birçok yönden fayda te'min etmişti bu yürüyüşle[45].

2- Okuyup Üflemenin Meşru Oluşu Ve Fazileti:

Bu esasen bir sığınmadır. Delili de Buhâri ve Müslim'den nakledilen hadistir. Buna göre Resûlullah (s.a.v.î rahatsızlanınca kendisi okuyup kendini üflüyor ve meshediyordu. Zaten Resûlullah Kur'-aîfda rukye yapardı. Ayrı duâ ve ezkârlar da yapardı. Müslim'in bu konuda Hz. Aişe'den rivayeti şöyledir: «Bizden herhangi biri hasta oldu mu, Resûlullah sağ eli ile onu mesheder ve şöyle dua ederdi: Bu sıkıntıyı al, ey insanların sahibi! Şifâ ver, sen şifâ vericisin, senin şifândan başka şifâ yoktur ve senin şifân hastalık bırakmaz».

Yine Buhâri ve Müslim'in Hz. Âişe (r.a.)'den rivayetine göre; Resûlullah fs.a.v.) rahatsız olunca Muavvezeteyn okur ve kendi üzerine üflerdi. Rahatsızlığı şiddetlenince de ben okuyor ve üzerine mesh ediyorum. îmdi «Rukye» (okuyup üfleme)'nin meşruiyetine dair en açık delil ise Kur'ân-ı Kerîm'deki şu kavl-i kerimdir: «Biz Kur'ân'ı (öyle âyetler) indirmişiz ki, mü'minlere şifâ ve rahmettir. Zâlimlere ise sadece felâketlerini artırır.[46]

Duâ ile «Rukye» arasında ise şu fark var: Rukye'de duâ okununca üflenir ve elle de mesh edilir. Bu ise sahih kavle göre tükürmek-sizin sadece üflemektir. Yine, Mâlik, Şafii, Ahmed, İshâk ve Ebû Sevr rukye'den bedel almanın caiz olduğu görüşündedirler. Ebû Hanîfe ise bunu meneder. Ama rukyeyi caiz görür[47].

Delili ise Buhârî'nin şu hadisidir: «Resûlullah'ın ashâbınd-an bazıları, bir seferde idiler, bir Arap mahallesinden geçerlerken misafir olmak istediler. Ama onlar misafir etmedi. Sonra, «Aranızda rukyeci var mı?» diye sordular. Çünkü kavmin reisi ısırılmış veya vurulmuş idi. Onlardan biri evet dedi. Onu getirdiler. O da ona Fatiha ile rukye yaptı. Adam iyileşti ve ona bir bölük koyun verdiyse de rukye yapan kabul etmedi. Dedi ki, ben Resûlullah (s,a.v.)'a haber vermeliyim. Gelip Resûlullah'a anlattı. Yâ Resûlâllah, ben sadece Fatiha ile rukye yaptım, dedi. Aleyhisselâm efendimiz gülümseyerek; bunun rukye olduğunu nasıl bildin? buyurdu. Ve sonra da alın onu da bir hisse de bana verin, dedi».

Nevevi ve Hafız îbn Hâcer de .ötekiler de rukyenin meşru olduğunda üç şartla icmâ vâki olduğunu naklettiler-. Allah kelâmı, esması ve sıfatıyla olması, Arap dilinde veya bildiği başka bir dilde olması, rukyenin de bizzat te'sir edemiyeceğine, ancak Allah'ın zâtı ile etki edebileceğine inanılması kaydıyla[48].

Bu şartlara ise Müslim'in Avf bin Mâlik el-Eşceî'den rivayet ettiği hadis gibi sahih hadisler delâlet etmektedir. Biz câhiliyye devrinde rukye yapardık. Sorduk: «Yâ Resûlâllah! Bu hususta görüşünüz nedir?» Buyurdu ki; «Rukyenizi bana arz edin. Rukyede beis yok. Yeter ki, şirke gitmesin…»[49]

Sihir Ve Sihire Karşı Muska Yapmak:

Resûlullah (s.a.v.) Muavvezat ile kendisine yaptığı en önemli rukye sihirden ötürü olmuştur. Lebid îbn A'sam ona sihir yapmıştı. Buhâri hadisinde nakledilmiştir.

Ulema, müslumanların cumhuru, sihir üzerinde düşünmüş, tıpkı obur olaylar gibi o da gerçekten olabilir demiş. Yâni sihir vardır, olmaktadır. Delili ise bu hadistir. Allahü Teâlâ da kitabında zikretmiştir. Öğrenilebiliyor da… Öyleyse bu da bir bilgidir, vardır. Âyet-i kerîme böyle beyân ediyor. «O ikisinden karı ile koca arasını açma san'atını öğrendiler[50]».

Karı - kocanın arasım açmak da bilindiği gibi olagelmektedir.

Aşağıdaki iki sebepten ötürü bunu bazı kimseler müşkil bulmaktadır :

a- Sihrin oluşu gerçek ve sabit olunca, bu (bazılarının vehmine göre) tevhid prensibine ters ve te'sirin sırf Allah'a âit olmasını ihlâl edici olur.

b- Aynı zamanda, Resûlullaha sihir yapıldı demek, (yine o vehme göre) peygamberlik makamı ile bağdaşmaz ve halkı bundan şüb-heye düşürür. Halbuki burada hiç de şübheye mahal yok, müşkil de değil.

Birinci endişeye cevab şudur: Sihrin hakikaten var ve sabit olması demek, bizzat müessir bir prensip demek değildir. Bu «Zehir etkili, gerçek ve sabittir, ilâcın da te'sir ve etkisi var ve gerçektir-, dememize benzer. Bu sözü inkâr kaabil mi? Üstelik burada gerçek te'sir işi Allah'a mahsustur. Nitekim sihirden söz ederken Rabb-i Teâlâ : «Onun bir kimseye zararı olamaz. Allah'ın izni olmadan» buyurur.

Böylece Allah, sihirden, doğrudan ve bizzat etkiyi nefyetmiştir. Ama O'nun izni dahilinde sinirin bir işlevi ve belli zamanda te'siri iptal edilmektedir.

İkinci şübheye cevab da şöyle: Resûlullah (s.a.v.)'in mâruz kaldığı sihir, sadece onun cismine ve zahirine müessir olmuştur, bilindiği gibi. Onun aklına, kalbine veya itikadına asla! Onun bundan müteessir olması ise tıpkı herhangi bir hastalığa yakalanıp ondan beşer olarak, cismen müteessir olması gibiydi. Bilindiği üzere Resulün masumiyeti, vücudunun beşeri hastalıklardan korunmuş olmasını da zarurî kılmaz.

Kaadî îyâz der ki; «ResûluILah'ın yapmadığı halde kendisine bir şeyi bu halinde yapmış gibi gelmesi mes'elesine gelince; O'hun şeriatı ve tebligatı açısından onun bir delili

yoktur. Bu hâl, bir noksanlık ve ayıb da değildir.Çünkü onun ismeti üstüne deliller kesin ve icmâ vâki olmuştur. Yâni beşerî hayatındaki arızalar onun ri-sâletine dahil olmaz. Bu ise onun yüceltildiği ve ba's edildiği şeylerden olmayan dünyevi, vukuu caiz mes'ele olarak telâkki edilir. Tıpkı, beşere arız olan öteki âfetler gibi. Özü, hakikati olmayan bazı şeylerin ona var gibi gelmesi, sonra da açıklanması normaldir, akla uzak gelmez. Ben de derim ki, humma ve nâbet ânında bu tabiî arazların sonucu, ateşin şiddetinin eseri olarak hastayı aslı olmayan bazı hayâl ve vehimler kaplayabilir. Zihinde böyle yanılmalar olabilir. Bu tür tabii etkilere mâruz kalmak ise beşerî olup, enbiyâ ile öbür insanlar arasında fark olmasa gerektir.

Çünkü Resûlullah'a yapılan sihirle ilgili haber, Resûlullah (s. a.v.)'a Allah'ın verdiği hârikalardandır. Ona bir noksan ve ayıp değil, hattâ ona ilâhi ikramların en yenisidir, onu koruduğunun ispatıdır. Nitekim Resûlullah duâ etti, cismine arız olan bu halin esas ve hiylesinin kendisine bildirilmesi için. Öyle duâ ki, belki başka hiçbir şeye bu kadar çok duâ etmemiştir. Lebid İbn A'sam'ın yaptığı bu gizli işlemin bütün kapalı formül ve vasıtaları Resûlullah'a bildirildi, yerine varılıp çıkarıldı, iptal edildi. İşte bunu bildiren hadis:

Müslim, Hz. Aişe'den naklettiler. O der ki: Benî Züreyk'ten Lebid İbn A'sâm diye bir adam Resûlullah (s.a.v.)'a sihir yaptı. Öyle ki Resûlullah, birşeyi olmadığı halde, kendisine birşeyler olduğunu hayâl ediyordu. Bir gün veya bir gece idi, ben yanında idim. Hep duâ ediyordu. Sonra şöyle dedi: «Ey Âişe, Allah benim ettiğim duayı kabul etti. Biliyor musun? Bana meleklerden iki kişi geldi. Biri başucumda, biri ayakucumda oturdu. Biri sordu, bunun hastalığı nedir? Öbürü, sihir yapılmış dedi. îlki, kim yapmış sihiri diye sordu. Öteki de Lebid İbn A'sam yapmış dedi. Peki ne ile, nasıl yapmış dedi. Öteki, erkek hurmanın kurumuş, çiçek tarhı ile saç ve sakalın taranmasından olan artıklar, dedi. Peki şimdi nerede bu sihir, dedi. Öbürü de, Zervan kuyusunda diye cevab verdi. Resûlullah, ashabından birini gönderip onu getirtti. O geldi ve dedi ki: Ey Aişe,

kuyunun suyu kınaya boyanmıştı. Çevresindeki hurma tepeleri ise şeytan başı gibiydi. Dedim ki, yâ Resülâllah! Sen onu istihraç etmedin mi? (Kimin yaptığını öğrenmedin mi? Şöyle cevab verdi: Allah bana af jyet verdi, ben artık burada, halka bu yüzden zarar vermeyi hoş görmem. Ve emretti o kuyu kapatıldı.

Görüyoruz ki, bu hadis yine Resûlullah'ın, Cenâb-ı Hak tarafından nasıl korunup kollandığım gösteriyor. Ona yapılanın yüzünden terettüb eden ezâ ve belâ bu ikramın yanında bir hiçtir. Ve sadece cismine ve beşeri yönüne etkili olmuştur. Nihayet bir kimsenin şöyle bir müşkil ileri sürmesinden başka birşey kalmadı: Sihir bir gerçek ise peki mucize ileri siniri nasıl ayırdedeceğiz?

Buna da cevabımız şu olur: Peygamber elinde gerçekleşen mucize bir iddiaya bağlı olarak meydana gelir. Dâvanın doğruluğunu ispat için bir meydan okumadır mucize. Halbuki sihir, sihirbazın Nebi olduğunu ispata yönelik değildir.[51] Bu demektir ki, sihrin etki ve sultası mahduttur. Dediğimiz gibi o bir gerçek olsa da, bu böyledir. Hattâ onun belli bir sınırı aşamadığı, ilmin dibine varamadığı, gerçeğin temeline inemediği ve nihayet eşyanın önünde, bir değişiklik yapamadığı da ortadadır. Bunun için Cenâb-ı Hak, Fir'avun nâmına sihir yapan sihirbazları şöyle tarif ediyor: «Onlar iplerini ve sopalarını yere attılar. Fir'avun'a onların sihri icabı onlar yürüyor gibi geldi». Hz. Mûsâ da gördüklerini şöyle adlandırdı: «Hayâli olarak uydurdukları… yâni onların ip ve ağları gerçekten, sihirlerinin

sonucu olarak, yılana dönüşmemişti. Sadece seyredenlerin gözlerini yanıltmış, bağlamıştı. Ne sopalara, ne de iplere bir etki yoktur. Yine bunu da başka bir âyet açıklıyor: «Halkın gözünü yanılttılar. Halkı korkuttular, böylece de en büyük sihri yapmış oldular». Şimdi bu nakledilenleri iyi bir düşünüp terkib edersek, görürüz ki; sihrin var oluşu gerçek oluşuyla, şu görünüşüyle ilâhi kelâm çatışmaz: «Onlara, sanki ona vuruyormuş gibi geldi, öyle zannetti». Çünkü ipleri yılana döndürmüş olması bir hayâl ve yanılgıdır. Ama gözün etkilenmesi, bu olaydan ve bu etki ile onu öyle görmesi gerçektir, olmaktadır. Bu da sihirbazın göze olan işlem ve etkisidir, doğrudur. Şunu da anlıyoruz ki, sihir gerçekten insanın cismine ve hislerine etkili oluyor. Özünde, temel hakikatında olmamakla birlikte, görülen ve hissedilen bazı sebeıblerle ve muamelelerle tezahür ediyor.

3- Hz. Ebû Bekir (r.a.) ‘İn Faziletlerinden Örnekler

Biz yukarıda Resûlullah (s.a.v.)’ın hastalığını anlatırken, Ebû Bekir (r.a.)‘in, Resûlullah’ın nezdindeki itibar ve üstünlüğüne dair dört tane delil tespit ettik.

a) Resûlullah o son hutbesinde; «Bir kul ki, Allah onu dünya ni’metleriyle kendi cânibindeki ni’m etler arasında muhayyer kıldı. Kul da onun yanındakini tercih etti» diye söz edince bununla Resûlullah (s.a.v.)’ın ne demek istediğini sezmiş ve yüksek sesle, ağlayarak «Anam, babam sana feda olsun» demişti. Ondan başkası bunu anlayamamıştı. Halbuki Resûlullah (s.a.v.) ecelini anlatmak istemişti. Nitekim bu hadis bazı başka yollarla, Ebû Said el-HudiT-den de nakledilir. O zat der ki, «Ebû Bekir ağlayınca ben kendi -kendime dedim ki; Resûlullah’ın bize bir kulun serbest bırakılması ve onun da birşeyi tercih etmesini anlatmasından ne anlıyor da bu ihtiyar böyle ağlıyor?» Halbuki Resûlullah imiş o tercihi yapan. Bize öğreten Ebû Bekir oldu.

b) Resûlullah (s.a.v.), «Benim için malıyla ve dostluğuyla insanların en güveniliri Ebû Bekir’dir» diye buyurmuştur. îşte bunlar, Ebû Bekir’den başkasına verilmeyen, tescil edilen tanımlardır.

cî Yine yukarıda kaydetmiştik. Hz. Aişe’den Müslim’in rivayet ettiğine göre; Resûlullah ona; «Bana, Ebû Bekir’i, babanı ve kardeşini çağır. Gelsinler bir sened yazacağım. Çünkü endîşe ediyorum. Yarın biri kalkıp ben daha üstün ve müstehaktım», diyebilir. Hal-bu ki Allah da, mü‘minler de Ebü Bekir’den başkasına itibar etmez» buyurdu. îşte bu hadis, bir bakıma, Resûlullah (s.a.v.)‘in kendinden sonra Hz. Ebû Bekir’i halife tâyin ettiğini anlatır. İlâhî hikmet, Resûlullah (s.a.v.) böyle bir ahdi sahabesinden alması ve bunu yazıya geçirmesini önlemişse, bütün bunlar, ondan sonra hilâfetin veraset ile veya elden ele geçmesini önlemek içindir. Tabii öyle endişesiz tek kişiye uyulması sonucu, onun vereceği kararlarla ahkâmın salâhı yerine, uygulamanın ifsadına götürecekti.

d) Bu zât-ı muhteremin (r.a.) daha sağlığında Resûlullah tarafından, halka namaz kıldırmaya vekil kılınması da onun büyüklüğünü apaçık gösterir: Nitekim Resûlullah’ın bunda nasıl ısrar ettiğini ve şiddet gösterdiğini, hattâ bu yüzden Hz. Âişe’yi azarladığı, yukarıda nakillerde görülmüştü. (Söyleyin namazı Ebû Bekir kıldırsın sözüne karşı beyanda bulunduğu için…)

Hz. Ebû Bekir hakkındaki bu tesbit ettiğimiz meziyetler bütün sahih hadis kitablannda mevcuttur. Ve diyoruz ki; işte bunlardan ötürü, müslümanlar ona bey’at etmeyi tercih ettiler, onu Resûlul-lah’a vekil tâyin ettiler. Ve tabii bunlar asla, öbür sahabenin ve halifelerin fazilet ve meziyetlerini yok etmez. Özellikle de Ali bin Ebî Tâlib (r.a.)‘in. Çünkü gördük ki, Hayber gazasında Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu: «Bu sancağı

yarın öyle bir adama vereceğim ki; onu Allah da sever, Allah'ın Resulü de…» O zaman halk başlamıştı gece boyunca, acaba bu sancak kime verilecek diye düşünüp konuşmaya. Sonunda o sancağa Ali bin Ebî Tâlib (r.a.) sahip olmuştu.

Böylece, vefatı müteakip (müslümanlarm en mübrem ihtiyacı olan) «Hilafet» mes'elesi sona ermiş; müslümanlar kesin karar vermiş, kaçınılmaz görülen münakaşa ve müzakere sonunda aralarında kavga ve tefrika çıkmamıştı. Ali ile Ebû Bekir arasında ise, birbirlerinin fazilet ve meziyetlerini anlatmaktan başka hiçbir tartışma olmamıştır. Durum bu olunca ve mes'elenin bizzat kend.lerini ilgilendirdiği zâtlar arasında münakaşa veya düşmanlık yerine, tek kalb gibi birbirlerine dost ve birbirini hayırla yâd eden tavır hâkim olunca, artık bize ne düşer? Ondört asır sonra kalkıp, falan üstündü, hilâfete o daha lâyıktı gibi bayağı sözlerle vakit kaybetmemiz, buğz ve düşmanlığı artırmaktan başka neye yarar?

4- Kabirleri Mescid Hâline Getirmenin Önlenmesi:

Yukarıda geçen hâdisenin akışından da rahatça anlaşılıyor bu hususlaki ikazın şiddeti. Bu tutumdan müslümanlar en açık şekilde sakındırılıyor. Ve üzerinde ısrarla duruluyor.

Ulema der ki; Resûlullah'ın kendi kabrini veya başkasının kabrini mescid edinmeyi nehyetmesi, aşırı gidilmesinden ve aşırı ta'zim ile fitneye düşülmesinden endişe ettiği içindir. Çünkü, geçmiş ümmetlerin hemen çoğu bu yüzden küfre sürüklenmişlerdi.

Bu suretle, halkın, kabirler üzerine mescid bina edip, kabrin çevresinde namaz kılmasının da, (isterse mescid saymasın), yine kabrin yanında namaz kılmasının yasak olduğu açıklık kazanmış oluyor. Kabir yanında namaz kılma hakkındaki ulemanın görüşü ise; haramhk ve mekruhluk arasındadır. Mekruh görenler kabre karşı kılınmada daha şiddetli davranıyorlar. Yâni kabir, kıble ile namaz kılan arasında kalırsa buna hiç cevaz vermiyorlar. Fakat namaz her halükârda sahihtir. Çünkü yasaklığm bâtıl olmayı gerektirmediği de bir gerçek. Tıpkı gasb edilen arazide namaz kılmanın hükmüne benziyor.

imam Nevevî şöyle diyor: Müslümanların sayısı çoğalıp da sahâbe veya tabiîn, mescidin genişletilmesini düşününce, Resûlullah'-ın zevcelerinin odaları da mescidin içine katılmıştır. Bu odalardan biri de şübhesiz, Resûhıllah (s.a.v.) ile iki sahabesi Hz. Ebû Bekir ve Ömer (r.aJ'in kabirlerinin bulunduğu Hz. Âişe'nin odasıydı. Bu durumda; kabri çevreleyen bir yüksek duvar yapıldı. Maksad orası mescidden ayrılmış olsun, böylece namaz hususundaki mahzur da ortadan kalkmış oldu. Daha sonra da çepeçevre duvarlarla onu ta-mamiyle bir ayrı yapı hâline getirdiler ki; artık kimse ona doğru namaza durma yanılgısına düşemezdi[52].

5- Sekerât-ı mevt hâlinde bile Resûlullah'ın şuurunun kaybolmaması:

Yukarıdaki anlatılanlardan, onun son ânına kadar şuur ve düşüncesinin kaybolmadığını, ihtimam ve dikkatlerinin bile yerinde olduğunu anlayabiliyoruz. Nitekim son günü pazartesi sabahında cemaat sabah namazı için saf bağladığında, O (s.a.v.), Hz. Âişe'nin (r.a.) odasından mescide giren kapının perdesini açıp cemaatı seyretmiş ve tebessümle memnuniyetini izhar buyurmuş. Hz. Ebû Bekir namaza geliyor sanarak geriye çekilip safa geçmek istemiş. Cemaat, nerede ise onu görüp sevinmekten ötürü namazlarını bozacak olmuşlar. O (s.a.v.) ise, eliyle işaret ederek; namazınızı kılın tamamlayın demek istemişti. Sonra da perdeyi indirip odasına dönmüştü.

Onun bu anda bile düşüncesi, zihni hep ümmet: ile meşguldü. Kendinden sonra onların ne hâle gelebileceklerini düşünüp hesap ediyordu. Meselâ O'nun, saf halinde, huşu içinde, Allah huzurunda namaz kılan ashabına bakıp tebessüm etmesini düşünelim. Demek O'nun nizamının gereği olarak bir lider peşinde saf tutan bu cemaate sevgisi, tebessümünde çağıldamaktadır. Bunu biz açıkça görüyoruz.

Allah bilir ki: Resûlullah (s.a.v.) son dakikalarını geçirirken, ashabına Allah'ın rızasını, onların bu en büyük ni'metle ni'metlenme-sini son bir defa daha istiyordu. Yine kendisini de, onlara bıraktığı hak nizam, onlara gösterdiği dosdoğru yolda kalacaklarına ikna etmek istiyordu. Ve kanaat getirmişti de. Ve Yüce Rab, O'na gönlünü yatıştıracak hali böylece göstermiş. Şad olmuştu. O derece ki; O, hastalığın en şiddetli ânında, ölüm dakikalarında, sahabesi O'nun yü-r zünde memnuniyet, neş'e ve sürür görmüş; o haliyle artık herkes O'nun tamamen iyileştiğini ve artık hiçbir eleminin kalmadığını bile sanmıştı.

Pek tabiî sonra anladılar, O'nun ölüm öncesinde kendilerine son defa bakmış olduğunu. O (s.a.v.) son defa zihninde ashabını, onların şahsında tam ümmetini görüp tescil ediyordu. Allah ile kendi aralarındaki ahd üzere olduklarına şâhid olmak için. Ümmeti ile dünyadaki ilişkisini kesip vedalaşması, Havz kenarında onları beklemekte olduğunu anlatmak içindi.

Hikmet-i ilâhî bu müşahede ve bu vedalaşmayı da namaz ânında dilemiş ve öyle kılmıştı, tlâhl irade bunun son sözleşme olmasını dilemişti…

Müslüman kardeşimi

Ahd odur ki; Resûlullah (s.a.v.) seni onunla tanır ve o halinden memnun olup tebessüm eder!.. [53]

---

[1] îbn Sa'd'ın Tabakat't, İbn Htşâra'm SIyret'i ve Buhâri'den Halid bin Velid'in Yemen'e gittiğini nakleder.

[2] Müttefekun aleyh.

[3] Müttefekun aleyh.

[4] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 455-456.

[5] Mugni'l-Muhtâc: 4/221 ve Ahkâm-1 Sıiltanlye'ye bakınız.

[6] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 456-457.

[7] Râviler, günün isminde de ihtilâf etmişlerdir. İbn Hazm'e göre Perşembe günü yola çıkmıştı Resûlullah (s.a.v.). Başkaları İse, Cum'a günü diye anlatır. Doğrusu ise, İbn Sa'd'ın Tabakat'ında nakledildiği gibi Cumartesi olduğudur. İbn Hâcer de Fethül-Kadir'de bunu savunur. Çünkü, Perşembe Zilhicce'nin ilk günü İdi. Bu durumda Zilka'de 29 gün olur. Resûlullah'ın Zilka'de'den beş gün kalmışken çıktığım iddia edenlerce, bu ayın 30 gün olduğu kanaatine göredir.

[8] İbn Sa'd ve Taberânî rivayetidir.

[9] Veda Haccı, Hadfc-i Müslim: 4/37'yö bak.

[10] Burada, yanlarına girmesini ho§ görmediğiniz demektir. Yoksa, zina kastedilmiyor.

[11] Bu ilci paragraf fbn Sa'd'ın Tabakat'ında var.

[12] Hutbe metnini S. Müshanl'den aldık. Ancak «Rabbinize kavuşacaksınız… Kim duyarsa» kısmını Buharl'den ekledik. Yine cüzi bazı cümleleri de İbn tstiâk ve İbn Sa'd'dan ekledik.

[13] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 457-460.

[14] Fethü'1-Bârl: 8/74'e bakınız.

[15] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 460-463.

[16] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 463-465.

[17] Kurtubî, Ahk&mü'l-Kur'aniyye: 8/137-138.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 465.

[18] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 465-466.

[19] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 466.

[20] Mâide sûresi, âyet: 3.

[21] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 466-468.

[22] Çünkü Üsâme o zaman 18 - 20 yaslarında idi.

[23] Müttefekun aleyhtir. Lâfız Müslim'e ftlt: 7/131.

[24] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 469.

[25] İbn îshâk. İbn Sa'd, Ahmed; bir benzerin! de Ebû Dâvud, Nesâİ, İbn Mâce, Hz. Aişe ve Ebû Hüreyre hadisinden nakletti. Ancak hepsi de Müslim ve Ma-lik'in Ebû Hüreyre'den naklinden ayrıdır. Şöyle ki, orada Efendimizin mezarlığa gittiği ve: «Esselâmü aleyküm ey mü'mln milletin evi. tnşaallah biz de size kavuşacağız. Kardeşlerimizi görmenin istiyâkındayım» dedi. Ben İse biz senin ihvanın değil miyiz? dedim. «Üstelik bir de ashâbımsımz buyurdu…» diye geçiyor. Bazılarına göre bunların farkı yoktur. Hepsi vefat arefe-sine alt. Ama böylece onun geceleri Baki1 mezarlığına çıkıp İstiğfar ettiği sabit oluyor.

[26] İbn îshâk, îbn Sa'd ve Ahmed de benzerini nakletti.

[27] Buhârî rivayetidir.

[28] Müttefekun aleyhtir. Lâfız Müslim'den.

[29] Müttefekun aleyhtir.

[30] Müslim; B. Fazl-i Ebûbekr; 7/UO ve Buhâri

[31] Buhâri, vefâfc bahsi: 5/138.

[32] Müttefekun aleyhtir.

[33] Buhâri, namaz bahsinde, Müslim de istihlâf bahsinde, Mâlik İse cemaat namazı bahsinde… bu hadisi zikrederler. Tuhaftır ki. Şeyh Nasır, Gazall'nln «Fıkhu's-Siyre» kitabının hadislerini tahric ederken, bu hadîsi sadece, İmâm Ahmed ve İbn Mâce'ye nlsbet etmiş ve Ebû tshâk es-Sebiî arada bulunduğundan, za'fma kail olarak tenkid yoluna girmiştir. Halbuki hadis müttefekun aleyhtir. Ve başka yollardan isnad-ı sahihtir. Sadece Ahmed ve îbn Mâce'nin rivayetinde Şeyhayn'İn rivayetinden farklı olarak: «Ebû Bekir'in vardığı âyetten başlamak istedi» rivayeti vardır. Her halükârda, hâdise bir, hadis de birdir. Onun için, sahîh ve müttefekun aleyh yolu varken zayıf yollu zikir ve dolayısiyle, hadîs ulemasının tenkid ettiği bir durum çıkarmak İlmî anlayışa yakışmaz…

[34] Müttefekun aleyhtir.

[35] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 469-473.

[36] Enbiyâ sûresi, âyet: 34.

[37] Buhâri ve Müslim rivayetidir.

[38] Buhârî; Vefat bahsinde nakletti. Ayrıca Kitâbü'r-Rikak'm Sekerât-ı mevt babında da geçer. 7/192. Tirmizİ, Nesâî ve Ahmed ise, başka bir tarikten, «Sekerâtî'l-mevt'te bana yardım et, yâ Rab!» şeklinde nakleder. Zayıf, İddiaları yersizdir. Çünkü Buhâri bunu sahih olarak nakletmiş, ayrı yollardan gelenler de onu te'yid etmiştir.

[39] Buhâri ve Müslim rivayet etti. Lâfız Buhârî'nindir.

[40] Buhâri rivayetidir.

[41] Al-i İmrân süresi, âyet: 144.

[42] İbn İshâk ve öbürleri rivayet etti. Buhâri ise ulak tefek kelime farkı ile rivayet etmiştir.

[43] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 473-475.

[44] Enbİyâ sûresi, âyet: 24-25.

[45] Taberî Tarthi: 3/22.

[46] Isrâ. sûresi, âyet: 82.

[47] Nevevî Şerhi'ne bak: 14/118.

[48] Nevevi'nin Müslim Şerhi'ne bak: 14/169.

[49] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 475-479.

[50] Bakara sûresi, âyet: 102.

[51] Nevevi'nin Müslim Şerhi, 14/175'e bakınız.

[52] Nevevi'nin Müslim Şerhi: 5/13, 14.

[53] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 479-485.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

SEKİZÎNCi BÖLÜM

İDEÂL HİLÂFET DÖNEMİNDEN BİR ÖZET

1- Hz. Ebûbekr'in Hilafet Dönemi

Halifelik Dönemindeki Önemli İcraatı

Hz. Ebû Bekir (r.a.)'In Vefatı

Hz. Ömer'i Hilâfete Veliahd Kılması:

Ömer Hangi Esasa Göre Halife Oldu?

Hz. Ömer'e Ahid Yazısı:

İbretler Ve Dersler

2- Ömer İbn-i Hattab'ın Hilâfeti

Hz. Ömer'in Öldürülmesi:

Ömer'in Şûrası Ve Birini Halife Seçtirmesi:

Osman (r.a.)'İn Seçilmesi Nasıl Gerçekleşti:

İbret Ve Dersler

3- Hz. Osman (r.a.)'In Hilâfeti

Hz. Osman'ın, Çevresine Ve Vilâyetlere Tâyindeki Tutumu Ve Bunlardan Gelişen Haller:

Başlayan Fitne Ve Osman'ın Öldürülmesi:

Hz. Ali'ye Bey'at Ve Hz. Osman'ın Kaatilinin Aranması:

İbretler – Öğütler

4- Hz. Ali (r.a.)'nin Hilafeti (35-40 H.)

Osman (r.a.)'a Karşı İhtilâl Ve Cemel Olayı:

Muaviye Mes'elesi Ve Sıffiyn Harbi

Haricîler Mes'elesi Ve Hz. Ali'nin Öldürülüşü:

5- İbretler Ve Dersler

6- Hâtimte (Son Söz)

Resûlullah (s.a.v)'In Bazı Özellikleri Ve Mescidiyle Kabrini Ziyaret Etmenin Fazileti Hakkındadır

Fıkhu's-Siyre İçin Basında Yazılanlar

«Fıkhu's-Siyre»

Fıkhu's-Siyre Ve Ali Nar

SEKİZÎNCi BÖLÜM

İDEÂL HİLÂFET DÖNEMİNDEN BİR ÖZET

1- Hz. Ebûbekr'in Hilafet Dönemi

ResûluHah'm (s.a.v.) vefatım müteakip, mü si umanlar, Beni Sâide sakifesinde toplanıp; Resûlullah'dan sonra onun yerine geçecek, müs-lümanlara lider olup onları yönetecek şahsın kim olabileceğini görüştüler.

Hayli tartışmadan ve çeşitli grupların ortaya attığı görüşlerin müzakeresinden sonra, Besûlullah (s.a.v.)'dan sonra, onun ilk halifesi olmaya eri uygun zâtın; hastalığı sırasında kendi yerine namaza vekil gösterdiği, onu her an en üst düzeyde tasdik eden ve mağarada kendine eşlik etme payesine eren Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in olacağında söz birliğine vardılar.

Hz. Ali (r.a.)'nin ise, bu toplu görüşe asla muhalefeti yoktu. Bey'-atmdaki gecikme ise-, sadece Hz. Fâtıma (r.a.) ile Hz. Ebû Bekir arasında; Hz. Fâtıma'nm Resûlullah'a mirasçı olma isteği açısından baş gösteren tartışmadan ötürü idi[1].

Halifelik Dönemindeki Önemli İcraatı

Birinci olarak: Üsâme ordusunu donatıp yola çıkarmasıdır. Yâni sorumluluk ve yetki kendisine geçince; Resûlullah (s.a.v.)'m hastalığını öğrenmesi üzerine Medine yakınındaki «Zûhaşeb» mevkiinde ordugâh kurup beklemekte olan Üsâme ordusuna hareket emri verip (Bizans üzerine) uğurladı… Bunu yaparken de; daha önceden başlamış ve büyük yayılma istidadı göstermiş olan, dinden dönme (irtidad) olayları dolayısıyla bu orduyu göndermemesi tavsiyelerine de; Üsâme (genç olduğundan) 'nin yerine başka bir komutan tayini görüşlerine de hiç kulak vermedi.

Ve Sıddık (r.a.) başında Üsâme'nin bulunduğu orduyu yaya yürüyerek uğurluyordu. Hattâ, Üsâme atından inip, kendisini bindirmek isteyince;

— Hayır, ne sen ineceksin, ne ben bineceğim[2] diye reddetti. Ve orduya şu öğütlerde bulundu:

— Hiyânet etmeyin, haksızlık etmeyin, aşın gitmeyin, (ölülere kötü muamele) müsle yapmayın; çocukları, kadınları, yaşlıları öldürmeyin. Ağaçları kesip ya da ateşe verip (tahrip) etmeyin. Hayvanları yiyecek ihtiyacı dışında öldürmeyin… Ve özellikle dedi ki; manastırlarda ibadetle meşgul insanlar göreceksiniz. Onları kendi hallerine ve ibadet yerleriyle başbaşa bırakın[3].

Sıddık (r.a.) Üsâme'ye özel olarak da şunu söyledi: îznin olursa, Ömer (r.a.)'i, müslüinanlarm işlerini yürütmemde görüşlerinden yararlanmam için, bana bağışla!.. Üsârne ise; «Emir zatınıza aittir», dedi[4].

Üsâme ordusuyla ilerledi. Onu gören, irtidad etmiş her kabile aslına dönüyor; bu ordunun heybeti gönülleri fethediyordu zira. Yâni, düşünüyorlardı ki, tslâmi otoritenin gücü ohnasa, böyle bir zamanda, böyle bir ordu tâ Bizans topraklarına gonderilemezdi!..

Bu yüzden kalblerine korku geliyor, tevbekâr oluyorlar.. Üsftme ise, babasının şehid olduğu bölgeye gelip Rum sınırlarına girince; onlarla savaşa tutuşmuş, Allah onu muzaffer kılmıştı. Şerefle dönüp geldiler[5].

İkinci olarak: Mürtedlere (dinden dönenlere) ve zekâtı ödemek istemeyenlere karşı ordular hazırladı. Onbir alaydı hazırlanan. Her birliğin komutanına, bir yön gösterip gönderdi. Kendisi de «Zülkıssa- yönüne gidecek birliğin başına geçti. Fakat Hz. Ali (r.a.) ona ısrarla, bu işten vazgeçmesi tavsiyesinde bulundu.

Atının geminden tutarak; «Ey Resûlullah'm halifesi, ben sana Resûlullah (s.a.v.)'ın Uhud günü söylediğini tekrar ediyorum: «Kılıcını kınına koy, bizi kendinden mahrum etme-. Yâni vallahi, mü si limanlar seni kaybederse, senden sonra bu makamı dolduracak birini bulamaz. Bunun üzerine Ebû Bekir, yerine birini vekil kılıp, kendisi geriye (Medine'ye) döndü.[6]

Allah müslü m anlara yardım etti ve mürtedlerin kökü kesildi, dibi geldi. İslâm artık yarımadada tamamen oturdu. Bütün kabileler de zekâtlarını vermeye razı oldular.

Üçüncü olarak: Sıddık tr.a.) Hâlid bin Velid'i, Irak üzerine hazırlayıp gönderdi. Yanına da, Müsennâ bin Haris Eş-Şeytanl'yi vermişti. Bunlar da birçok beldeyi fethedip muzaffer ve ganimet yüklü döndüler.,.

Dördüncü olarak: Bizans üzerine bizzat savaş açmak kararındaydı. Bu maksatla sahabeyi toplayıp müşaverede bulundu. Hemen hepsi bu görüşü destekliyordu. Sonra Hz. Ali (r.a.)'ye döndü:

— Ebâ Hasan, sen ne dersin? diye sorunca o da; hayırlı bir niy-yettesin, inşâallah muvaffak ve muzaffer olursun dedi. Ebû Bekir tr.a.) buna çok sevindi ve huzurlandı. Ve halkı toplayıp, onlan cihada teşvik eden bir nutuk verdi. Valilerine de emirnameler yazıp merkeze çağırdı. Büyük bir kongre oluştu. Kabileler bölük bölük geliyorlardı. Komutanlar «Emirler ve Emirler emiri…» gibi vazifeliler tayin etti. Bunları ardı ardına Şam bölgesine şevketti. Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ı ise tüm ordulara Başkomutan olarak tâyin etti.

Gönderdiği her askeri birliğe ve başlarına, öğüt ve vasiyyette bulunuyor, Allah'ın düsturuna uymayı, birbirleriyle iyi geçinmeyi, cemaatle namazı ihmal etmemelerini ve tam vaktinde kılmalarım tenbihliyordu. Ve diyordu ki; kim kendi nefsini düzeltir itaatli kılarsa, Allah da halkını düzeltip kendisine itaatli kılar.

Ayrıca, düşman elçileri gelince de onlara kibar davranmaları, ama askeri sırlarını fazla göstermemelerini, öylece yollamalarını öğüt-lüyordu. Müslümanın ne yapacağını bilmesinlerdi… Müslümanlar Rum ülkesine yöneldiler. Yermük bölgesinde toplandılar, Ebû Bekir (r.a.)'e Rum askeri gücünün büyüklüğüne dair haberler uçurdular…

O da. Irak'da bulunan Halid bin Veüd'e yazıp, hemen Suriye'ye geçmesini emretti. Askerinin yarısını alıp Ebû Ubeyde'ye takviye olarak götürmesini, yansını ise Müsennâ bin Haris emrine bırakmasını bildirdi. Aynı zamanda Şam ordusuna ulaşır ulaşmaz komutayı üzerine almasını da belirtti.

Halid Şam'a ulaşıp müslümanlarla buluştu ve hemen Ebû Ubeyde'ye bir mektup yazıp durumu şöylece açıkladı: «Korkulu günlerde sana ve nefsine Allah'dan himaye dilerim. Dünya ve âhirette de her türlü kötülükten korunmanızı temenni ediyorum. Bana Resûlullah'ın Halifesinden bir yazı geldi. Burada, benim Suriye'ye ulaşır ulaşmaz

ordulara el koyup komutayı üzerime almam emrediliyor. Vallahi, ben. bunu arzu da etmiyorum, kendisinden de böyle bir şey istemedim. Sen ise tamamen serbestsin; sana karşı gelmem, aykırı da davranmam. Sensiz bir karar da vermem.,.

Ebû Ubeyde Halid'in mektubunu okuyunca; Allah, Resûlü'nün Halifesini kararından ötürü yüceltsin. Halid'i de Allah bu tavrıyla yaşatsın… dedi.

Zaten Halife, Ebû Ubeyde'ye de yazmıştı. Ve diyordu ki:

«İmdi, ben Halid'i, Şam ordularına savaşta komuta görevini uygun gördüm. Sen ona muhalefet etme. Dinle ve itaat at. Kardeşim, ben onu sana komutan olarak göndermekle aslında sana bir iyi niyetimi gösterdim. Yâni ben onda, bu çetin fitneli bölgede savaşıp başaracak yetenek seziyorum da ondan. Allah sana ve bize hayır ve selâmetler versin…»

Bundan sonradır ki; Bizans ordularıyla, tslâm orduları üst düzeyde savaşa tutuştu. Artık aralarında kanlı savaşlar birbiri ardınca sürüp gidecektir. Tabii uzun savaşların sonunda zafer mü s] umanlarındı. Rumlar sayısız ölü ve öylece de çok esir vererek yenilgiyi kabul edip çekileceklerdi.

îşte bu zafer günlerindcydi ki, Halid (r.a.)'e Hz. Ebû Bekir (ra.)'-in vefat haberi ulaştı. Ondan sonra da Hz. Ömer'in (r.a.) Halife olduğunu öğrenmişti. Hemen ardından da Halid'in başkomutanlıktan alındığı ve Ebû Ubeyde'nin komutan olduğuna dair yazılı emir ulaştı. Ama Halid, asker arasında herhangi bir huzursuzluk endişesiyle emri gizli tuttu. Ebû Ubeyde'ye de haber ulaşmış, o da aynı hassasiyetle mes'eleyi bir zaman gizlemişti[7].

Hz. Ebû Bekir (r.a.)'In Vefatı

Vefatı, Hicretin onüçüncü yılı, Cemaziyel'âhir'in yedisi, salı gecesindeydi. Ve altmış üç yaşındaydı. Hilâfet süresi ise; iki yıl üç ay, üç gündür. Hz. Âişe'nin odasında Resûlullah (s.a.v.)'ın yanına gömülmüştür. [8]

Hz. Ömer'i Hilâfete Veliahd Kılması:

Hz. Ebû Bekir vefatına yakın, Resûlullah'ın ashabı arasında görüş ve bilgi sahibi seçkin zevat ile müzakere etti. Bunlar da, Ömer'i veliahd (Hilâfete aday) göstermesinde ittifak ettiler. Bu bakımdan Hz. Ebû Bekir, kendinden sonra halifeliği emânet edeceği şahsı belirliyen ve tâyinini sağlıyan ilk kişidir.

Bu mes.eleyi şöyle bir tafsilâtla açıklamada fayda görürüz:

Taberi, İbn-i Cevzİ ve İbn-i Kesir., diyorlar ki; Hz. Ebû Bekir, kendisinden sonra müslümanlarm ihtilafa düşmesinden ve artık tek görüşte birleşememelerinden endişe etti. Hastalığının ağırlaştığı bir anda onları davet etti. Kendinden sonra Hilâfetin ne olacağım danıştı. Bunun sağlığında ve bilgisi altında esasa bağlanmasını istiyordu.

Ne var ki müslümanlar, böyle bir anda Ebû Bekir'e vekâlet edecek şahsı tesbitte ittifak edemiyorlar, mes'eleyi kendisine havale ediyorlardı: «Sen ne dersen, biz ona razıyız»

diyorlardı. O da başladı, tek tek müşavereye. Ve baktı ki her sahabe Ömer'in ehliyetinde birleşiyor. Sonunda onları çağırıp topluca hitap etti: Ve artık yerine kimi bırakacağında güçlük kalmadığını, uygun zâtı tesbit ettiğini, yâni Ömer'i halifeliğe atadığını söyleyince, hepsi birden:

— Duyduk ve kabul ettik, dediler[9].

Ömer Hangi Esasa Göre Halife Oldu?

Bazı kimseler, bu tarzdaki halife seçiminin, bir şahsı atama ve bir şahsın tâyini olduğu; müslümanlarm topluca iştiraki ile «Ehl-i Hali Vel-Akit» irâdesi denecek olan şûra esasına aykırı olduğu kanaatlim varıyorlar.

Halbuki çok iyi düşünür, mes'eleyi derenden tahlil edersek, bunun düpe düz ve tam anlamıyla «Ehlü'1-Hall vel-Akt»'e danışılarak yapıldığını rahatça görürüz. Çünkü Hz. Ebû Bekir, Ömer (r.a.)'i, sahabenin seçkinleriyle müzakere edip, hepsinin, onun hakkındaki tezkiye ve tavsiyesini aldıktan sonra tâyin etti. Bununla birlikte, onun tâyini yine de kesin ve bağlayıcı değildi. Ancak, sahabeye topluca ilân edip; onların da:

— «Duyduk, kabul ve itaat ettik» demeleriyle tamamlanmış oldu. Onun ölümünden sonra da (bey'at ettiler) böylece yapılan işin sıhhati ve istihlâf (yâni halife belirlemelin şeriata uygunluğuna dair (sahabe) icmaı gerçekleşti.[10]

Böylece, şartına uygun yapılmak kaydıyla veliahd ve istihlâf yoluyla imamın belirlenmesinde icma' türünden bir delil oluştu[11].

Hz. Ömer'e Ahid Yazısı:

Ebû Bekir, halkın toptan, Hz. Ömer'i tasvip ettiğini ve Halifeliğini kabullendiğini görünce, Hz. Osman'ı çağırıp şu yazıyı dikte ettirdi :

«BismUlâhirrahmânirrahim. Bu, Resûlullah'ın halifesi Ebû Bekir'den, dünya hayatının sonu, âhlret hayatının başlangıç anında bir beyannamedir. Yâni, kâfirin de inandığı, facirin de kabullendiği Çölüm) ânı!.. Evet, ben Ömer'i size emir tâyin ettim. İnanıyor ve biliyorum ki, dayanacak ve âdil davranacaktır. Olur da hal değiştirir, zâlim olursa, ben gaybe hâkim değilim. Sadece hayır diliyorum. Her kişinin kazancı kendine. «Zâlimler ise, nereye sürüklendiklerini yakında anlayacaklardır».

Ve altını mühürleyip, Hz. Osman tarafından halka okunmasını sağladı. Halk da Ömer'e bey'at etmeğe başladı. Tarih: Hicrî onüç Ce-maziyel'âhir idi. [12]

İbretler Ve Dersler

Hz. Ebû Bekir (r.a.) 'in hilâfeti sırasında meydana gelen olayları özetledik[13]. Bu olaylar bize (îslâmi hayat açısından) son derece önemli ipuçları ve hareket ilkeleri sunmaktadır. Şöylece arzederiz:

Birincisi: Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti açık - kesin şûra ile gerçekleşti. Aralarında Hz. Ali efendimizin de bulunduğu bütün «Ehl-i Hail vel-Akt» zevatın katılımıyla oldu. Ve bu bize gösterdi ki, Resûlullah-dan sonra hilâfet hakkını bir kişiye tahsis eden, hükme bağlayan; ne Kitapta, ne Sünnette bir nass yok. Çünkü nass olsa bu olay cereyan etmezdi. Yâni şûraya yol bulunamaz, sahabe de, istişare ve ittifak ederek bu nassa açıkça tecavüz etmeyi caiz göremezdi…

İkincisi: Benî Sâide sakifesinde başlayan tartışma, sahabenin en seçkinleri arasında oldu ve halife seçimi için istişare niteliğindeydi. Bu ise danışmanın ve hükmün ortaya çıkarılmasının tabiî akışıdır. Danışma ve araştırmaya açılan hükmün de ciddiyet kazanmasını sağlar. Yine bu, her türlü görüş ve farklı kanaatlerini hiçbir sınırlama olmaksızın şâri'in himayesinde olduğunun belgesidir. Tabii, açık bir nassın bulunmadığı her mes'ele böyledir. Kısaca; Şâri'in sükût geçtiği her konuda, gerçeğe varmanın yolu; samimiyet ve serbesti içinde ve her yönüyle tartışılarak çoğunluğun görüş ve kabulünü elde etme tarzıdır.

Esasen o an, çok tehlikeli ve aşılmaz bir duruma doğru gidiş vardı. Eğer sahâbe-i kiram başlarına bir imam seçememiş olsalar. Bunca tartışma ve gürültüden sonra bir karar eltle edemeden dağılsa-lar; bu şûfa değil bir yıkım içtimai olacaktı. Hele ki bu anlaşma onları bu felâketi önleyen bir çare oluverdi…

Ama şu «îslâm'da Şûra» türküsü tutturanlara şaşarım ki; bu ittifakı «tstibdad» gibi göstermeye kalkışıyorlar. Hattâ, bilmeden ya da yalandan aptal olup, gözleri önündeki bu apaçık örnek şûra tarzını, kavga ve boğuşma diye adlandırmaya yelleniyorlar. Peki acaba kafalarındaki şûra nicedir? Şekli nedir ve nasıl olması gerekir?..

Üçüncüsü: Allah ikisinden de razı olsun, Hz. Ali'nin Hz. Ebû Bekir'e tavsiyesi, yâni bizzat, mürtedlere karşı savaşa çıkmaya kalktığı an; başına bir iş gelirse müslümanlarm uğrayacağı zararı hatırlatması olayı… Bu, Hz. Ali'nin, Hz. Ebû Bekir'e karşı kalbi bağlılığını açıklamaya yeter. Hem de, Resûhıllah'a halife oluşundaki liyâkat ve halifeliğinin normal olduğuna da kesin belgedir. Bunun dışında diğer bütün işlerde birbirleriyle yardımlaşmaları ve samimi istişarelerinde de görüldüğü gibi!..

Hz. Ali'nin bey'atte gecikmesini bu konuda dile dolasalar da; bu gecikme farklı tarz ve müddetle nakledildi ise de; yukarıda serdiğimiz gerçeği nakzedecek hiçbir yol ve tutanak bulunamaz.

Zaten biliniyor ki, Hz. Ali'nin bey'atta gecikmesi, hanımı Hz. Fâ-tıma için bir gönül alma ve hissiyatını teskinden öte bir sebep ve niyet taşımıyordu. Yâni zâti içtihadıyla; her kadının babasına vâris olacağı gibi kendisini de Resûlullah'a mirasçı görmesinden gelen kırgınlığın yatışmasını beklemekten ibaretti. Yoksa Hz. Ali'nin gönlünde sakladığı bir niyetten değil. Çünkü bir başka niyet taşıyan kişinin kalkıp bu derece, sevgi, bağlılık ve sıyânet göstermesi olur şey değildir…

Dördüncüsü: Ebû Bekir'in mevkiinde bir başka müslüman kendini asla göremez. Yâni şu kabilelerin dinden dönmesi felâketi karşısında, en yiğit ve metin sahabelerin bile apışıp kaldığı anda, ümmetin başında bulunan baş sorumlu kimse olarak gösterdiği metanet,

sarfettiği gayret ve elde ettiği başarı ölçüsüyle!..

Evet kimsenin kendisini onunla kıyaslaması bir yana; hepsi, Ce-nâb-ı Hakk'ın; en kritik anda, tam zamanında ve en münasip şahsiyeti ümmetin başına nasib etmesindeki yüce hikmeti teslim etmiştir!.. Biz de hemen aynı görüşü paylaşırız ki; öyle bir fırtınalı dönemde, bu makama Ebû Bekir'den daha lâyık biri olamazdı ve bu belâların üstesinden gelemezdi…

Hattâ sahabe arasında şiddet ve dirâyetiyle tanınan Ömer (r.a.) bile o anda apışmış ve Ebû Bekir'in müthiş kararlılığı karşısında sönük kalmıştı. Şimdi kim görecek buradaki ilâhi hikmetin dehşetini? Görecek de, yine de tarihi kişilikleri sorgulayacak, bu yüce adalet karşısında iki zâtın (Ali ve Ebûbekir) teslimiyetini anlamazlıktan gelip ayıplayacak?..

Beşincisi: Bazı kimseler de zannediyorlar ki; sadece ahd ve is-tihlâf (veliahd, halife namzedi seçmek) İmametin ve hâkimiyetin kesin ölçüsüdür. Yâni Hz. Ebû Bekir'in Ömer'i halifeliğe tavsiyesi işleminden yola çıkarak bu görüşe varıyorlar…

Halbuki iş bu kadar değil. Tam aksine, imamet bununla tamam olmaz. Halka arzedilip ilân edilir. Veliahde halk da nza gösterir ve tasdik eder. Bu rıza ortaya çıkınca ancak imamet istikrar bulur, ke-sinleşir. Yâni Ebû Bekir, Ömer'i (r.a.) tâyin etse de, halk tasvip etmeseydi, bu tâyinin bir değeri olamazdı…

İşte yukarıda arzettiğimiz üzere biz buradan anlıyoruz ki, Ömer'in halifeliği zımnî bir şûra (meşveret) ya dayanır. Yâni Ebû Bekir'in çağırıp görüştüğü, danıştığı sahabelerin oluşturduğu bir şûraya… [14]

2- Ömer İbn-i Hattab'ın Hilâfeti

O, «Emîrü'l-Mü'minîn» Ömer ibnü'l-Hattâb'dır. Resûlullah (s.a. v.) da, EL-FARUK lâkabını vermiştir. Çünkü o, Hakk ile bâtılı ayırmıştı. Sıddık (r.a.)'ın vefat günü kendisine bey'at ed'ldi ve ferdi hayatındaki kişiliğini direnci ve mücadelesini hilâfetinde de gösterdi. Allah onunla îslâmın sânını yaydı, yüceltti.

tik icraatı olarak, Halid bin Velid'i cebhe komutanlığından alıp, Ebû Ubeyde'yi tâyinini görüyoruz.

Kudüs'ün fethinde bulundu. Orada on gün kadar kaldı. Medine'ye dönerken Halld'i de yanında getirdi. Halid kendisine, uygulamasından ötürü sitem ettiğinde; «Halid, benim için sen değerlisin. Ve kesinlikle sevgim var sana» dedi. Bölgeye ve cebhelere de yazı gönderdi. Durumu açıkladı: «Ben Halid'i, yanlışı veya bir suçundan ötürü vazifeden almadım. Çok şiddetli olması savaştaki çetini'ği ve aceleciliği nedeniyle halka acıdığımdan aldım[15]». Zaten Halid, Ömer (r. a)'in halasının (teyzesinin) oğlu idi. Onun hilâfeti döneminde Hu-mus'ta vefat etti.

Şam, kılıçla sulh arası bir tarzda fethedildi. Ba'lbek ve Humus sulh ile, Basra ile Ebelle savaşla fethedildi. Bu olayların hepsi Hicrî 14. senedeydi. Yine aynı yıl Hz. Ömer, yirmi rik'at teravihte ittifakı sağladı ve cemaatla kıldırdı.

Hicri 15. senede Ürdün baştan başa savaşla elde edilirken sadeca Taberiye barışla teslim

oldu. Kadisiye ve Yermuk savaşları da. bu başarıldı. îbn-i. Cerir, Tarihinde şöyle diyor:

Bu yıl, Sa'd Kûfe'yi kurdu. Ömer bu yıl birçok kurumlar ve ödevler ihdas etti. Divanlar topladı, (kararlar aldı).

İslam'a hizmeti geçenleri mükâfatlandırdı[16]. Onaltıncı senede Ahvaz ve Medain fethedildi. Sa'd orada Kisrâ'nın eyvanında Cuma namazı kıldırdı. Irak'ta ilk kılınan cuma idi bu.

Hz. Ömer, aralarında Hz. Ali'nin de bulunduğu bir kurulda Rum ve Farslara karşı açılan savaşlara katılmak istediğini açtı. Hz. Ali'nin bu konudaki görüşü şöyleydi:

«Bu işte azlık veya çokluğun, zafer veya yenilgiye etkisi önemsizdir. Bu Allah'ın ortaya koyduğu d:n (dünya görüşü) dür- Ordularını hazırlamış, uzanabileceği noktaya ulaştırmış, istediği yerde boy göstermiştir… Emirlik makamı ise incilerin dizildiği ipliğe benzer ki, o koptu mu bütün inciler dağılıp gider, ikinci bir kişi de o asaletle toplayıp yerine dizemez… O halde sen, merkez ol, Arap senin çevrende halkalansın. Ama onları savaşın ateş hattına sürerken "de ortalarında olman gerekmez. Çünkü sen bu topraklardan ayrıldığında, bütün bölgelerden sökün eden Araplar çevrende toplanabilir ama arkada bırakacağın namus ve mukaddesat, varacağın yerde elde edeceğinden daha önemlidir!..[17]

Calûlâ olayı da bu sene oldu: Yezdicerd yenildi. Kisrâ Rey'e kaçtı… Tikrıt de fethedildi. Ömer Kudüs'e kadar gitti ve fethetti. Meşhur Câbiye hutbesini de orada verdi. Yine aynı yılda. Kinnisrîn savaşla; Haleb, Antakya ve Menbec barış yoluyla fethedildi. Bu yılın Rebiül-evvelinde de; Hz. Ali ile yapılan toplantıda Hicrî Tarih kuruldu.

Onyedinci seneye girince, Mescid-i Nebevi genişletildi. (Bu Ri-mâde senesiydi). Ömer (r.a.) istiskaya çıktı. Abbas (r.a.î'ı vesile edindi[18]. Aynı zamanda Resûlullah'm hırkasını da giyinmişti.. Bunu ve kıtlık olayını îbn Sa'd naklediyor. Aynı yıl Ahvaz da barışla fetholunr muştu[19].

Umvas Taun Olayı: Onsekizinci senede Suriye'de Taun hastalığı başgösterdi. Birçok müslüman savaşçı buna tutuldu. Olay duyulduğu sırada Hz. Ömer ikinci kez Şam yolundaydı. Sahabeyle istişarede bulunduysa da, karara varılamadı. Tam o sırada Abdurrah-man bin Avf Cr.a.) Resûlullah (s.a.v.)'dan şu haberi nakletti: «Bir beldede veba salgını duyarsanız, bilerek oraya gitmeyin. Yine bulunduğunuz yerde çıkarsa, ondan kaçmak maksadıyla oradan çıkmayın..» Bunun üzerine Ömer yanındakilerle birlikte Medine'ye döndü.

On dokuzuncu senede -Kaysariye- kılıçla fethedildi. Yirminci senede ise Mısır aynı şekilde fethedilmiş oldu. İskenderiye hariç bütün Mısır'ın barışla ele geçtiği de nakledilir. Mağrib (Fas) de bu yılda savaşla alındı.

Aynı yıl Bizans imparatoru îKayzer) öldü.

Yine bu yılda Ömer, Necran ve Hayber'den yahudileri sürdü. Yirmibirinci sene Nihâvend ve İskenderiyye fethedildi. Bundan sonra da artık Farslann topluluğu kalmadı.

Azerbaycan yirmi ikinci senede fethedilirken, Hemedan ve Diy-nor da silâh zoruyla alındı. Trablusgarp ve Rey de bu yıl alındı. Fars âleminin kalanı ise yirmi üçüncü senede fethedildi. Yirmiüçüncü yılda-, Kirman, İsfahan ve çevresiyle Fars ülkesinin kalan kısmı da fethedildi. Yıl sonu da, Ömer (r.a.) Hacc yaptı. Said bin Müseyyeb diyor ki; Ömer,

Mina'dan yürüyüp, Ebtahda devesini çökertti. Sırtüstü yatıp ellerini açtı: «Yâ Rabbi, yaşım ilerledi, gücüm azaldı, tebaam çok genişledi. Artık kayba uğramak veya aşırı gitmek olmaksızın, beni kendine al» diye dua etti. Nitekim Zilhicce çıkntadan da katledildi[20]». Buhârî'de, Eslem'den Ömer (r.a.)'in şöyle duâ ettiğini tahrîc etmiştir: «Yâ Rabbi bana yakında şehadet nasib et. Ölümümü de Resulünün şehrinde kıl..» [21]

Hz. Ömer'in Öldürülmesi:

Gerçekten de Ömer Ebû Lü'lü' lakabıyla anılan Abdül-Muğiyre adlı Mecusi köle eliyle öldürüldü. Bu kişinin, halife'yi öldürmeye kalkması hakkında ise, onun gelip kendisinden alınan haracın ağırlığından şikâyeti ve Ömer (r.a,)'in de; «Haracın ağır değil» demesi üzerine kinlenip dönmesi olduğu anlatılır.

Ebû Lü'lü' gönlüne, Halife'yi öldürme plânım yerleştirdi ve «herkese gösterdiği adaletini benden esirgiyor» diye mırıldandı. Bir hançer alıp biledi ve zehirledi… Bu herif gerçekten çok meharetli ve birçok san'atı beceren bir kişiydi… Mescidin bir köşesine saklandı. Halife, âdeti üzere sabah namazına çıkarken, ona saldırıp bıçakladı Üç bıçak darbesi üstüne Ömer (r.a.) düştü. Adam yaklaşan herkesi bıçaklamaya kalktı. Biri onun başına bir aba atıp yakaladı. Yakalandığını anlayınca da bıçağını kendisine saplayarak intihar etti[22].

Emlrül-Mü'minîn'in öldürülme olayına dair nakiller bu kadar. Ve tabii bunun arkasında geniş bir hıyanet plânı vardır. Allah bilir ya, bu bir kişinin kızgınhğıyla girişilecek işe benzemez. Böyle büyük bir suçun ardında, yahudi, mecusî ve zındık taifelerinin parmağının olduğu acıktır.

Ömer (r.a.)'e, katilin Ebû Lü'îü' olduğu haber verilince; Allah'a hamd olsun ki; benim ölümümü müslüman sıfatlı biri eliyle dilemedi, dedi. Oğlu Abdullah'a emretti. O da bakıp borçlarım hesab etti: 86 bin dirhem çıktı. «Bunu Ömer ailesinin malından ödeyin. Yetmezse, Benî Adiy'den isteyin, o da yetmezse, Kureyş'ten yardım taleb edin» dedi. Sonra da Hz. Âişe'ye adam gönderip, kendisinin de iki dostun (Resûlullah ve Ebû Bekir) yanına gömülmesi için izin istedi. Hz. Âi-şe ise; «Ben de bunu düşünmüştüm. Bugünden itibaren de oradan sahipliğimi ona devrettim» dedi. Ömer bu habere de çok sevindi ve Allah (c.c.)'a hamdetti. [23]

Ömer'in Şûrası Ve Birini Halife Seçtirmesi:

Bazı sahabeler, kimi lâyık görüyorsan, yerine onu tâyin et, dedi. O da altı kişilik b:r hey'et seçip, işi onlara havale etti: Osman bin Affân, Ali bin Ebî Tâlib, Talha bin Ubeydullah, Zübeyr bin Avvâm, Sa'd bin Ebi Vakkas ve Abdurrahman ibni Avf (r.a.) Bunlardan birini tâyin etmeyi uygun görmedi: «Ölü iken de diri iken de onların sorumluluğunu yüklenemem» dedi. Allah size hayır dilerse, Nebiniz (s.a.v.)'den sonra aranızı bulup en hayırlınızda ittifak ettirdiği gibi, sizi biri etrafında toplar.

îşte böylece, sahabeden bir grup oluşturma işi, ilk kez Ömer Cr. a.) tarafından yapıldı. Buna «Ehl-i Şûra» dendi. Hilâfet işi bunlara havale edildi. Bu hey'et yönetimin en üst düzey konseyi durumundaydı. Ayrıca Ömer bunlara oğlu Abdullah'ı danışman ve öğütçü olarak tâyin etti. Yâni seçme, seçilmeye katılmayacaktı. Yine Suheyb-i Rumi'yi de üç gün süreyle namaz kıldırmakla görevlendirmişti. Yâni, şûra problemi çözüp, müslümanlar Halifelerini belirleyinceye kadar. [24]

Osman (r.a.)'İn Seçilmesi Nasıl Gerçekleşti:

Ömer'in seçtiği altı kişi, mes'eleyi tartışmak üzere bir evde toplandılar. Talha da kapıda muhafız olarak bekliyor ve kimsenin girmemesini sağlıyordu. Sonunda üç üye yetkisini öbür üçüne devretti. Zübeyr Ali'ye, Sa'd Abdurrahman bin Avf a, Talha ise hakkını Osman'a emanet etti. Abdurrahman, AK ve Osman'a; -Hanginiz aradan çıkmak ister ki, işi birinize bırakalım» diye danıştı. Ama iki büyükler cevab vermeyince Abdurrahman; «Ben hakkımdan vazgeçtim» dedi. «Allah ve islâm adına söyleyin; birinizden birinize vazifeyi yüklersem hakkaniyetle davranır mıyım?» Evet, dediler. Sonra her ikisinin de faz'letlerini saydıktan sonra onlardan şu ahd ye mi-

sakı aidi: «Kimi tâyin edersem adaletli davranacak. Kimi de tâyin etmezsem, o da itaat edip ötekinin emrine girecek.» ikisi de tamam dediler. Ve dağıldılar.

Bu sefer de Abdurrahman îbn-i Avf halk ile istişareye koyuldu. Çeşitli kabile ve grupların ileri gelenleriyle tek tek görüştü. Ferden veya ikili ya da toplu halde. Kimisiyle gizli, kimisiyle açıktan. Hattâ kadınlara bile perde arkasından danışmayı ihmal etmedi. Mektep çocuklarına bile sordu. Medine'ye gelip giden yolculara da danıştı. Tam üç gün iki gece… Bu soruşturmada, iki kişinin olsun, Osman(r.a.)'m tercihinde ihtilâf ettiğin; görmedi. Sadece Ammar îbn Yâsir ve Mikdad, Hz. Ali'yi teklif etmiş, sonra ise topluluğa katılmışlardı.

Dördüncü gün ise Abdurrahman, Ali ve Osman'ı, bacısının oğlu Misver bin Mahreme'nin evinde bir araya gefrdi. Ve dedi ki: «Sizin hakkınızda soruşturdum, bir tek kişinin hiçbiriniz hakkında olumsuz ifadesine rastlamadım… Sonra Mescide çıktılar. Ensâr ve Muhacirin hepsini çağırdı. Halk mescidi hınca hınç doldurmuştu. Onları halka arzetti. Minbere çıkıp uzun duâ etti. Sonra halka hitab etti:

«Ey nâs! Sizinle gizli - açık konuşup niyetlerinizi aradım. Ve hiç birinizin de bu iki zâttan hiçbirini, ne Ali'yi, ne Osman'ı reddetmediğinizi gördüm. Şimdi yâ Ali, gel, dedi. O da yanma gelince, Abdurrahman onun elini tutup: Sen, Allah'ın kitabı ve Resulünün sünneti ile Ebû Bekir ve Ömer'in uygulaması üzerine (öylece hal'fe olmak üzere) bana bey'at eder misin?» diye sordu. Hazret-i Ali ise; «Belki kendi gücüm ve yeteneğim derecesinde yapabilirim» deyince, onu bıraktı. Bu sefer de Osman'ı çağırdı, onun el'ni tutarak, ona da: «Allah'ın kitabı ve Resulünün sünneti, Ebû Bekir ve Ömer'in uygulamasına göre halife olmak üzere bana söz verir misin?» deyince, Osman, «Evet» dedi. Bunun üzerine Abdurrahman başını tavana kaldırıp elini açtı, Osman'ın eli elinde olduğu halde: «Yâ Rab şâhid ol, yâ Rab şahid ol. Yâ Rabbi işte omuzumdaki yükü âıdirip Osman'ın sırtına yükledim»

dedi. Bunun üzerine halk bey'at için hücum etti. Hz. Ali de ilk - bir rivayete göre en son - bey'at eden kişi idi[25].

İbret Ve Dersler

Birinci olarak: Gördük ki, Hz. Ömer'in ilk icraatı Halid bin Velid'i (cebhe komutanlığından) almasıdır. Ve bu olayda da, çağdaş birçok kitap yanlış yorum yapıyor. Hemen hepsi de, azlin sebebi olarak Halici bin Velid'in makamında bir kusur ararlar. Halbuki bu olayın yorumu, bizzat Hz. Ömer'in kendi uygulamasında ve Halid hakkındaki ifadesindeki övgülerde besbellidir: Yukarıda kaydettiğimiz gibi, o diyor ki: «Halid, sen benim için çok değerlisin ve çok severim.» Ayrıca Mısırlılara, mes'eleyi açıklama sadedinde yazdığı mektupta da böyle söylüyor: «Ben Halid'i bir hatâ ya da kusuru dolayısıyla azletmedim. Onun savaştaki baskınları ve şiddeti dolayısıyla insanlara şefkat ifadesi olsun diye vazifeden aldım[26].

Yine, Halid'in vefatı kendisine haber verilince, Halid'in bulunduğu üç günlük mesafeye Medine'den yürüdü. Hattâ bu mesafeyi bir gecede kat'ettiği rivayet edilir. Ona ulaştığında yıkanmıştı. Duâ edip kapısında teçhiz ve tekfini bitinceye dek üzüntü içinde bekledi… Ağlama sesleri yükselince de; işitmiyor musun? Bu kadınları men'etse-ne! denince; «Kureyş kadınları laklaka edeceğine varsın Ebû Süleyman'a ağlasınlar!..» dedi.

Cenaze peşine çıkınca da Ömer haremden bir kadının ağladığını görüp, «kim bu?» diye sordu. Anası dediler. «Anası mı?» dedi ve üç kere «ona yazık!» dedi ve ekledi:

Kadınlar, Halid gibi bir yiğide ağlamış mıdır?[27]» dedi.

İkinci olarak: Şu yukardaki bahisten, Halid bin Velid'in Medine'de vefat edip orada gömüldüğü anlaşılıyor. Bazı tarihçiler bu kanaa-ta varmışsa da, cumhurun görüşü, Humus'ta ölüp, orada gömüldüğü yolundadır. İbn-i Kesîr'in Bidâye ve Nihâye'sindeki tercihi de budur. Çünkü Halid'in, azlini müteakip umre yapıp Suriye'ye döndüğü ve vefat tarihi olan fyirmi bir hicri) yılma kadar da oradan ayrılmadığı sabittir.

Her hâlü kârda Ömer'in onu, sağ iken veya ölümünden sonra, hep övmekte olduğu kesin; Hattâ İbn-i Kesîr'in Vâkıdi'den nakline göre, Hz. Ömer Humus'tan hacca gelenlere; Bize bir haberiniz var mı?» deyince, Halid vefat etti, diyorlar. Ömer istirca'da bulunuyor ve: Allah bilir ya, o cebhenin en güvenilir bekçisi ve düşmanının önünde engeldi» buyurmuştur.

Ama şunu da kaydedelim ki, bu övgüler, aralarında görüş ayrılığına engel değildir. Çünkü ikisi de rey ehli ve içtihada yetkilidir. Görüşler, değişik olabilir…

Keşke şu, Halid'in kimliği ile Ömer'in mevkiine, ya da Ömer'in kimliği ite kendi mevkii arasında eksiklik arayanlar, mes'eleyi bu do-rece etraflıca incelerken, her halükârda mükâfatlandırılan ietihad mertebesini de unutmasalar. Fikrî sapma ya da yanlış iş yapma gibi şeyler peygamber arkadaşlarını tenzih etmiş olsalardı ne güzel olur idi.

Üçüncü olarak: Ömer'in hilâfeti üstüne akıl yürütenlerin göreceği en açık şeyin; Hz. Ömer ile Hz. Ali arasındaki sıkı işbirliği ve yardımlaşma olduğudur. Yâni Ali, Ömer için baş danışmandı. Her mes'ele ve her problemde… Öyle ki, bir konuda AH bir fikir belirtti

mi Ömer onu mutlaka uygulardı. Ömer'in, «AH olmasa Ömer helak olurdu sözü sana bu babda kâfidir. Zaten Hz. Ali de, her konuda ona yol göstermekten geri durmaz, onu sürekli uyarırdı. Nitekim Farslar üzerine yürürken savaşa katılıp, katılmama konusunu kendisine sorunca; onu seven, ona önem veren ve onu sıyânet eden bir üslûpla, savaşa katılmamasını söylemişti. Savaşı kendisi dışında biriyle yönetmesini tavsiye etmişti. Ve onun savaşa çıkması halinde de, arkasında bazı düzenlerin başlayabileceğini, bunun ise karşılayacağı düşmandan daha tehlikeli olacağını ihtar ederek, sakındırmıştı.

Şimdi bakalım; Resûlullah (s.a.v.), Hz. Ali (r.a.)ye hilâfet va-siyyet etse; bizzat Hz. Ali'nin buna karşı gelmesi mümkün müydü? Ve hele kendisine yüklenmiş halifelik ödevini kaptırır da, kapana bu derece samimiyetle hizmet ve yardımda, bulunabilir miydi? Hele hele sahabenin, Resûlullah'ın emrine aykırı bir işleme razı olması ve başta Hz. Ali olmak üzere ittifak ve icma'da bulunmaları nasıl düşünülebilirdi?..

Dördüncü olarak: Hz. Ebû Bekir, tam zamanında ve kendisinden daha uygun kimsenin bulunamadığı bir anda halife seçildiği gibi; Hz. Ömer de yine tam ânında ve kendisinin yegâne namzet ve en uygun hüviyyet olarak seçilmiştir.

Nitekim Hz. Ebü Bekir'in döneminde başarılan en mühim şey; Resûlullah (s.a.v.)'in vefatıyla ortaya çıkan sıkıntıların bastırılıp, îs-lâm devletinin yeniden yerine oturtulup, gönüllere yerleştirilmesine denk; Ömer döneminde de, Mağrip'ten Fars sınırları sonuna ve Suriye'den Yemen'e kadar büyük fetihlerin gerçekleştirilmesi, birçok şehrin kurulması; icra edilen divan ve hey'etlerle devletin çağdaş ve medenî bir yapı içinde müesseseleştirilmesi, yıkılmaz esaslar üstüne oturtulması var…

Burada tabiî; Cenâb-ı Hakk'ın, kullarını kollaması, onları ferdî ve toplumsal hayatında, saadet ve hayır sebebleri halkederek, koruma hikmetini de asla unutmamalıyız.

Beşinci olarak: Hz. Osman'ın halifeliğe seçilişi ile Hz. Ömer'in seçilişi arasında son derece benzerlik vardır deriz. Tabiî sadece şu fark var: Ebû Bekir, Ömer'i bizzat tensib ederken, Ömer Osman'ın şahsını tâyin etmedi. Ama altı kişi içindeki her ferdi namzet göstermiş oldu. Ve bu hey'et şûra olarak tek kişiyi aday seçmekle halkın da tasvibi sonucu, aynı hedefe varıldı.

Yine görüyoruz ki; Osman'ın, bu altı kişi arasından seçilip tâyin edilmesi tamamen meşveret yoluyla olmuştur. Altının meşvere-tiyle birlik halkın (veya ehl-i hal ve akt'inî meşvereti, sonra da bey'-ata davetiyle tamamlanmış ve Hz. Ali de bey'atın başım çekmiştir…

Öyleyse şunu rahatlıkla iddia edebiliriz: Bu anlaşmaya hattâ Hz. Ali dönemine kadar müslümanlar tek cemaat halindeydi, ayrılık gayrılık yoktu.

Kimsenin aklında Hilâfet konusunda b"r tereddüd olmadığı gibi bu işe kim lâyık? gibi bir soruya bile yer yoktu. Durum ne gerektiriyor, ne oluyorsa herkes kabulleniyor; çünkü hep meşveretle, kitlenin rızasıyla ve şeriatın ölçüsüne göre oluyordu…

Esasen azıcık kafası çalışan anlar ki; bu tâyinler üzerinde hiç tartışmadan ve uğraşmadan, kişi Kur'an ve Sünnet'e bakmakla mes'-eleyi kavrar: Kur'an'da veya sünnet'te, Resûlullah'tan sonra hilâfetle ilgili nass var mı yok mu? Yine ilk üç halifenin tesbitinde bir hatâ veya eleştirilecek nokta var mı? Bunlar olmadığına göre, müslümanlar ne zaman ve hangi sebeblerle bölünmüştür. Üç halifede topluca hareket eden ve onlara destek olan bu ümmet neden ve nasıl ikiye ayrılmıştır?

İşte bu son sorunun cevabını inşâallah; Hz. Ali (r.a.) efendimizin hilâfet dönemiyle ve o günkü olaylarla ilgili bahiste açalım. [28]

3- Hz. Osman (r.a.)'In Hilâfeti

Osman'ın hilâfetinin ilk yılında, yani Hicrî 24'de Rey yeniden fethedildi. Çünkü bir ara elden çıkmıştı… Bu yıl bir salgın hastalık vardı. Hz. Osman da hastalandı ve Hacca gidemediği için yerine birini Hacc emîri yaptı.

Yine aynı yılda Hz. Osman, Kûfe'ye Sa'd bin Ebi Vakkas'ı tâyin edip, Muğire bin Şûbe'yi azletti.

Yirmi beşinci sene ise tekrar Sa'd'ı azledip yerine Velid İbn-i Uk-be bin Muayt'ı tâyin etti. Bu zat sahabi ve Osman'ın ana bir kardeşiydi. Bu da onun ilk tenkidine sebebdir: «Akrabasını etkili yerlere getiriyor» şeklindeki ithamlara başlangıçtır.

Yirmi altıncı sene, Hz. Osman Mescid-i Haram'ı genişletti. Arkadaşlarından arsa satın alıp Mescide ekle,di.

Yirmi yedinci sene, Muâviye Kıbrıs seferini yaptı. Gemilerle çıkarma yaptı. Ubsdet bin Sâmit ve karısı Ümmi Harem binti Melhân El-Ensâri de vardı. Atından düşüp şehid oldu ve oraya gömüldü. Sağlığında Resûlullah (s.a.v.) bu savaşı müjdelemiş, onu da teşvik etmişti[29].

Aynı yıl Osman Amr bin Âs'ı azledip, onun yerine Mısır valisi olarak Abdullah bin Sa'd bin Ebi Serh'i tâyin etti. O da Afr'.ka seferine devam edip çok yerler aldı. Endülüs de bu yıl feth olundu.

Yirmi dokuzuncu yılda ise, yeni yerleşim yerleri de alındı. Aynı sene Hz. Osman Mescid-i Nebî'yi genişletti, işlenmiş taşlarla yeniden inşa etti. Direklerini taştan, üstünü de saçtan yaptırdı. Boyu yüzaltmış zira', eni ise yüzelli zira' oldu.

Otuzuncu yılda, Horasan'ın birçok beldesi fethedildi. Çok miktar haraç (gayr-i müslimden alman vergi) elde edildi. Doğrusu her yönden sermaye akıyordu. Her ülkeyi açtı Cenâb-ı Hak müslumanların önüne. Otuzlkinci yılda Abbas bin Abdülmuttalib vefat etti. Abdur-rahman bin Avf ile Abdullah îbn-i Mes'ûd ve Ebû Derdâ da bu yıl rahmete kavuştu. Zeyd îbn-i Abdillâh ve Ebû Cündüb bin Cenade El-Gı-fâri de bu yılda vefat etmişlerdir.

Aynı yıl Suriye Muaviye'nin emrine verilmiştir. 33. yılda ise, Abdullah îbn-i Sa'd bin Ebi Şerh Habeşistan seferine çıktı… [30]

Hz. Osman'ın, Çevresine Ve Vilâyetlere Tâyindeki Tutumu Ve Bunlardan Gelişen Haller:

Hz. Osman'ın Ümeyye oğullarına bağlı akraba ve yakınlarını ö-nemli mevkilere tâyin ettiği bilinen bir durum. Sonuç olarak, bu yakınlarına yer açılabilmesi için de; çoğu sahabî olan bir hayli kişi makamlarından azledilmişti.

Bu siyâseti de ona halkın tepkisini çekmiştir. Aynı zamanda, meşhur yahudi İbni Sebe ve avanesine hareket noktası ve dayanak teşkil etmiş; fitne ateşini tutuşturmalarına imkân vermiştir. İbn-i Ke-sîr'in nakline göre de özetle; Küfe halkı, Emir Said bin El-Âss'a karşı ayaklandı, onu hırpaladılar Osman'a da, Ümeyye oğullarından bazılarını yerleştirmek için yerinden alınan sahabelerin durum ve kendi eylemlerine sebeb olan durumu arzetmek için elçi gönderdiler… Bunlar da Hz. Osman'ın huzurunda fazla kaba davrandılar. Bu Hz. Osman'ın ağırına gitti. Ve ordu komutanlarına haber gönderip çağırdı. Onlarla istişarede bulundu. Bu toplantıya; Suriye emiri Muaviye bin Ebi Süfyan, Mısır emiri Amr bin Âss, Küfe emîri Said bin Ass, Basra emiri Abdullah ibni Âmir katıldı. Bunlara danıştı. Ama lâf dağıldı ve herkes kendi görüşüne göre konuştu. Osman da bu farklı görüşler karşısında kesin karara varajnayınca, yine herkesi yerinde bıraktı. Âsîlerin gönlünün de mal vs. ile alınmasını tavsiye etti. Bir yandan da savaşa gayret emrini verdi[31].

îşte bundan sonra da, ilkin Mısırda, hem de sahabe evlâtlarından oluşan bir grup, halkı Hz. Osman aleyhine kışkırttı. Ağır eleştiriler başlattılar. Buna tutunan İbni Sebe de Mısır'da fesadını yaydıkça yaydı. Altıyüz k.şiye yakın atlıyı, umreye gidiyormuş edasıyla Medine-'-ye doğru yola çıkardı. Halbuki esas gaye Medine içinde bir ayaklanma çıkarmaktı. Bunların Medine'ye yaklaştığını öğrenen Hz. Osman, Hz. Ali'ye gidip onlarla konuşma ve beldelerine dönmelerini sağlama. emrini verdi. Hz. Ali Cuhfe'de onlarla karşılaştı. Kafile Hz. Ali'ye aşırı saygı ve hürmet gösterdi. Çünkü İbni Sebe onların aklını çelmiş ve zihinlerini hurafe ile doldurmuştu. Hz. Ali bunların davranışını reddetti. Tahkir edip azarladı. Onlar ise mahcup oldular ve aralarında; kendisini halife yapmak için yollara düştüğümüz adamdan göreceğimiz bu muydu, diye konuştular. Böylece attıklarını vuramamış, umduklarını bulamamış, eli boş yüzü kara halde dönüp gittiler.

Hz. Ali dönünce, kafilenin gerisin geri gittiğini haber verdi. Aynı zamanda ona; halka konuşmasını ve yaptığı «akraba tâyinlerinden pişman olduğunu; aynı zamanda bundan vazgeçeceğini» söylemesini öğütledi.

O da bu teklifi kabul edip, gerçekte ertesi gün Cuma idi; halka şöyle bir hitabede bulundu:

«Yâ Rabbi sana sığınıp tevbe ediyorum. Yâ Rab, benim hakkımda ilk tevbe eden benim. Bunu gözyaşlarıyla da ifade etti. Cemaat da onunla ağladı. Sonra sözü getirip; kendi hakkında halkın dedikodusu ve tenkidlerinin doğruluğunu belirtti. Mervan ve yakınlarını uzaklaştıracağını da açıkladı. Halbuki Mervan bin Hakem hemen sonra huzura girip ona serzenişte hattâ hakarette bulundu. Ve şöyle dedi: «Senin bu konuşmayı; söylediğini uygulayacak güçte iken yapmam isterdim. Ve o zaman ben herkesten önce uyar vr destekler olurdum. Fakat herşey olup bittikten, sular çukurunu bulduktan, belâ ile burun buruna geldikten sonra konuştun. Vallahi bağışlanabilir bir yanlışı sürdürmek, ondan korkup vazgeçmekten daha şereflidir. Ve hem tevbe edeceksen, beni suçlamadan da bunu başarabilirdin.»

Sonra da Morvan ona, kapıda bir kalabalığın bulunduğunu haber verince, Osman ona çıkıp ne isterse konuşmasını belirtti. O da, çıkıp bir takım bozguncu lâflar etti. Osman'ın yatıştırdığı halk efkârını tekrar isyana sürükledi Meselâ:

«Siz bize, mülkümüzü elimizden koparmak için gelmişsiniz. Defolun buradan! Sakın vallahi bize saldırmayasınız. Başınıza belâ gelir ve kendinizi sıyıramazsınız…»

Bu durumu Hz. Ali öğrenince, sin'rü bir vazıyette Hz. Osman'ın huzuruna girdi. Ve «Sen

Mervan'ı, Mervan da seni sevip razı olamaz. Tek şartla ki, eğer sen aklını ve dinini yitirirsen bu olabilir…

Dikkat et, Mervan'ın görüşü, dinine de, nefsine de şifa olmaz. Ve şunu kesinlikle bilmelisin ki; Mervan senin himayende ve yardımcılığında kaldıkça, ben şu andan itibaren artık seni asla uyarmam, yanına da uğramam.»

Hz. Ali çıkınca (Hz. Osman'ın hanımı Naile) girdi ve Hz. Ali'nin ona söylediklerini duyduğunu belirterek; «Konuşayım mı, susayım mı?» dedi. O da konuş, deyince şöyle anlattı: Ali'nin sözlerini dinledim. Sana zararlı şey tavsiye etmiyor. Mervan'a ise ne istediyse verdin… O da, peki ne yapmam lâzım? deyince; yalnız eşsiz olan Allah'-dan korkmalısın. Ve kendinden önceki iki arkadaşının tavrını ta-kmmalısm. Çünkü sen Mervan'a uyduğun müddetçe seni öldürtür. Mervan'da Allah korkusu, sevgisi ve değeri yok!.. Hemen Ali'ye haber gönderip onu kazanmaya bak. Zaten sana âsi olmaz ve aranızda akrabalık da var…

O da Hz. Ali'ye haber gönderip çağırttı ise de, o gelmek istemedi ve «ben ona artık yanma uğramayacağımı bildirmiştim» dedi.

tşte bu durum, büyük fitnenin çıkış noktasını oluşturdu. Pusuda bekleyen yeraltı faillerinin işini kolaylaştırdı. Gayelerine ulaşmanın yollarını açtı. [32]

Başlayan Fitne Ve Osman'ın Öldürülmesi:

Hz. Osman, Halifeliği on iki yıl yürütebildi. Herkes, özellikle de Kureyş ondan memnundu. Ömer'den de fazla severlerdi. Çünkü o, Kureyş'e sert davranırdı… Osman ise onları hoş tutuyor ve yumuşak davranıyordu. Ama, yukarıda kaydettiğimiz üzere, ne zaman ki akrabalarını önemli islere tayin etmeğe başladı, işte o zaman durum değişti.

Osman (r.a.) bu tutumunu, Allah'ın emri gereği bir sıla-i rahm diye yorumlardı… Ama iş kendi hayatıyla sona erdi.

İbni Asâkir, Zührî'den şöyle nakleder:

Said ibni Müseyyeb'e dedim ki; «Hz. Osman'ın öldürülme olayını anlatır mısın, O ne yapıyor, halk ne istiyordu?» îbn-i Müseyyeb şöyle anlattı: «Osman haksız yere öldürüldü. Öldüren zâlimdi. Onu yenik düşüren ise ma'zurdu.» Ve îbn-i Müseyyeb olayı sebeb ve sonucuyla Zührî'ye anlatıyor. Biz onu özetleyerek alalım:

Mısırlılar, îbn-i Ebi Serh'den şikâyetle geldiler. Osman da ona bir yazı gönderdi. Öğüt veriyor ve yer yer de onu azarlıyordu. Ama Ebî Şerh, Osman'ın tehdidlerine aldırmak şöyle dursun, ona ve şikâyet edenlere kızıp tavrını daha b:r sertleştirdi…

Bunun üzerine, Hz. Ali, Hz. Âişe ve Hz. Talha gibi, önde gelen sahabeler, Osman'a baskı yaparak, Ebi Şerhin azlini teklif ve yerine bir başkasını tâyin etmesini tavsiye ettiler. Hz. Osman onlara; oylleyse onun yerini tutacak adamı gösterin, dedi. Onlar da Muhammed bin Ebî Bekri tavsiye ettiler. Osman da bir ahidnâme yazıp bu zâtı vali olarak tâyin etti. Hemen bir kafile Mısıra doğru yola çıktı. Ensâr ve Muhacirden bir hey'et aralarında da Muhammed .bin Ebî Bekr olduğu halde mes'eleyi çözüme bağlamak için gidiyorlardı. Medine'den üç günlük bir mesafeye varmışlardı. Bir de baktılar, bir zenci köle katırla ve

aceleyle gidiyor. Resûlullah'ın sahabeleri onu durdurdular. Senin bir kaçamak halin var, nereye ve ne için böyle acele ile gidiyorsun, dediler. O da; ben, Emîri'1-Mü'minin'in kölesiyim. Mısır valisine emirnamesini götürüyorum. Onlar, kimin adamısın? diye sıkıştırınca, güçlükle sözünü tekrarladı: Mü'minlerin Emiri'nin adamıyım!.. Bir de, Mervan'ın kölesiyim, diye ekledi. Ve cebinden de bir mektup çıkardı. Muhammed bin Ebî Bekr çevres:ndeki Ensâr, Muhacir ve kim varsa topladı. Mektubu onlara açıkladı. Şunları yazıyordu: «Sana Muhammed ve falan, falan gelince öldürmek üzere tutukla ve yazılarını da iptal et. İşine devam et. Benden bir yeni emir gelinceye kadar, şikâyetçileri de hapset…

Bunun üzerine bu sahabe grubu, yazıyla birlikte Medine'ye döndüler. Sahabelerden büyük bir cemaat toplayıp, mektubu ve kölenin macerasını anlara açıkladılar. Artık Hz. Osman'a kinlenmeyen bir tek Medineli kalmamıştı.

Durumu gören Hz. Ali ise, Bedir ashabından, Talha ve Zübeyr gibi seçkinleri topladı. Sa'd ve Amir'i de aldılar; köle - mektup ve katırı Hz, Osman'a sundular.

Hz. Ali söz aldı, şöyle konuştular:

— Bu köle senin adamın mıdır?

— Evet.

— Katır da senin mi?

— Evet.

- Peki, bu mektubu sen mi yazdın?

— Hayır.

Ve yemin etti ki, ne bu mektubu yazdım, ne yazdırdım, ne de bundan haberim var..

— Peki, mühür senin mühürün?..

— Evet.

— Peki, nasıl oluyor ki, kölen kendi atını alıp mühürünle mühürlenmiş mektupla yola çıkıyor, senin haberin olmuyor.

O yine bundan haberi olmadığı ve asla Mısır'a böyle bir gönderi yapmadığına yemin etti…

Sonra yazıya baktılar. Mervan'ın yazısı olduğunu bildiler. Mervan'ı kendilerine teslim etsini istediler. Fakat Hz. Osman çekindi.

Mervan da evinde, yanındaydı. Topluluk kırgın halde çıktı. Osman'ın yalan yere yemin etmediğini biliyorlardı ama Mervan'ı kendilerine teslim etmeyişine kızıyorlardı.

Haber Medine'ye yayıldı. Hz. Osman'ın evi kuşatıldı. Ona su bile vermiyorlardı. Ailecek susuzluktan bunalınca, halkın karşısına çıkıp; bana biraz su getirecek kimse yok mu? dedi. Haber Hz. Ali'ye ulaşınca ona üç kırba su gönderdi. Bu da ona zor belâ ulaştı.

Yine Hz. Ali'ye; Osman'ı öldürmek isteyenlerin olduğu haber verilince, oğulları Hasan ve Hüseyin'i yolladı. Gidip silâhlarınızla Osman'ın kapısında nöbet tutun, dedi. Kimseyi bırakmayın emrini verdi. Onlar da gidip nöbete koyuldular. Bunu öbür ashâb-ı kiram da uyguladı. Az sonra da kavga azdı. Osman'ı öldürmek için saldıranlar vardı. Fakat peygamber torunlarıyla birlik öbür sahabeler onları engelliyordu.

Bu sırada, dam delindi ve onun üzerine saldırıp kılıçlarıyla Öldürdüler… Bu haber de Hz.

Ali'ye ulaşınca, kızgın vaziyette çıkageldi ve oğullarına çıkıştı: Siz kapıda iken nasıl olur da Emîrü'l-Mü'minîn öldürülür? Hasan ve Hüseyin'i tokatladı. Talha'nın oğlu Muhammed ve Zübeyr'in oğlu Abdullah'a hakaret etti.

îşte böylece, Hz. Osman'ın öldürülmesi, sonsuza kadar sürecek fitneler zincirinin ilk halkası oluverdi. [33]

Hz. Ali'ye Bey'at Ve Hz. Osman'ın Kaatilinin Aranması:

Hz. Ali, olaydan derin üzüntü duyarak çıktı Hz. Osman'ın evinden. Halk önünü kesip, bize bir emir lâzım dedi. Elini uzat sana bey'at edelim dediler. Hz. Ali onlara; şu an bu gereksiz, bu Bedir ashabının işidir, dedi. Bedir ehli kimi seçerse, o da halife olur… Bedir ehli kalmadı ise o zaman Ali'ye sıra gelir, deyince de: Senden başka buna lâyık kimse görmüyoruz. Ver elini bey'at edelim dediler ve bey'at ettiler.

Mes'ele Hz. Ali'nin üzerine yıkılıp, bey'at da tamamlanınca, Mervan ve oğlu kaçtı. Ali, Osman'ın hanımından kaatili sordu. Bilemiyorum, yanına iki kişi girdi. İkisini de tanımadım. Muhammed bin Ebi Bekr de beraberdi. Hz. Ali, Muhammed'i çağırdı. Hz. Osman'ın hanımının söylediklerin: sordu. Muhammed inkâr etmedi: Evet, ben de girdim ve öldürmek istiyordum. Bana babamı hatırlattı ve onu bıraktım. Allah'tan af diliyorum, tevbe ediyorum, dedi. Onu öldürmedim ve elimi de sürmedim, dedi. Hz. Osman'ın hanımı, doğrudur ama o ikisini içeri soktu, dedi.

İbn-i Asâkir'in Safiyye'nin mevlâsı Kinâne'den ve başkalarından nakline göre; Osman'ı Mısırlı, sarışın ve mavi gözlü bir kişi öldürdü. Yine İbn-i Asâkir'in, Ebû Sevr El-Fehmi'den naklinde ise; Hz. Osman kuşatılmıştı. Ben onun evine girdim. Dedi ki; ben Rabbimin katında on kez korundum. İslâm'ın ilk dört kişisindenim. Zorluk ordusunu (Tebük seferineî hazırladım. Resûlullah (s.a.v.) bana kızını verdi. Biri ölünce de ikincisini nikahladı… Asla, şarkı söylemedim, arzu da etmedim. Resûlullah'a bey'at edeli sağ elimi avret yerime sürmedim. Hiçbir cumayı kaçırmadım. Kaçırdığımda da, ya da benzer bir yanlışımda mutlaka bir köle âzâd etmişimdir. Ne câhiliyyede, ne de İslâm döneminde zina etmedim. Yine her iki devrimde de hırsızlık yapmadım. Resûlullah (s.a.v.) vaktinde Kur'an'ı cem ettim.

Doğru tesbitle, Hz. Osman, Hicri 35. teşrik günlerinde öldürüldü. [34]

İbretler – Öğütler

Birinci olarak: Hz. Osman döneminin fazilet ve meziyetleri. Öyle ki, Osman döneminin simgesi olmuştur bunlar. Meselâ Fetihlerin geniş alanlara yayılması; Horasan ve Kuzey Afrika'nın tamamen ele geçirilip Endülüs'e ulaşılması bunlardandır. Yine o devrin en belirgin ve onurlu başarıları arasında, yabancı kelimelerin dili istilâsı ve bunların Kur'an'a da karışması korkusu başladığı an; onu aslı ve hakikî hattıyla cem edip, içine yabancı bir kelimenin sızamaya-cağı şekilde tesbit etmesi. Medine mescidini en geniş sınırlara kadar yeniden inşa etmesi gibi… başarılan sayabiliriz.

Bu fetihlerde Hz. Osman'ın çoğunlukla, Abdullan ibn-i Sa'd bin Ebİ Serh'e güvenmiş olması da zanlı lı. bir tutumu sayılmaz. Evet İslâm kendinden önceki sistemleri ywe gömmüştür. İbn-i Şerh ise belki başlangıçta bunu görmemezlıkten gelip, başarısıyla gururlanmış olabilir. Ama onun bundan sonra düzeldiği ve doğru yolda dini bütün insan olduğu da iyi biliniyor.

İkinci olarak: Biz, bilmeliyiz ki; Hz. Osman'ın (r.a.) vaL ve yar-dımcılannı akrabalarından (Emevîlerden) seçmesi nedeniyle eleştirilere hedef olmuşsa da, bu tutum onun içtihadıdır. Ve seçkin sahabe önünde de kendisini böylece savunmuştur… Yine biz onun içtihadını ve' savunmasını kabul etmesek bile, tenkid ve yorumlarımızı edepsizlik noktasına vardırmamak zorundayız… Biz esasen, onun yaptıklarını hatâ bile saysak, bu hatâların sahibinin, Resûlullah (s.a.v.) nezdindeki yerini ve İslâm'ın ilklerinden oluşuyla geçmiş iyiliklerini ve hele Resûlullah'ın Tebük seferi sırasında, «Artık Osman'ın bugünden sonra yapacağı hiçbir şey zarar vermez» buyurmuş olduğunu unutmamak durumundayız.

Bize yakışan; sahabenin onunla tartışması ve ona itirazlarıyla, bizim bu noktadan uzanarak, onun işlerinde kusur aramamız ve tenkidimizin çok farklı şeyler olacağını kavramamızdır.

Çünkü, sahabenin ona itirazı, yürümekte olan işi düzeltici olabilir, iyiye çevirebilir. Suçlama ve eleştirme bile olsa, iyi inceleyince görülür ki onlardan (çağdaşlarından) gelince müsbet ve faydalıdır. Ama bizim (bunca asır sonra) bu gün lâf etmemiz-, hele yüzlerce tarihî olayın üst üste yığılıp birbirini gölgelemesinden sonra; artık Resûlullah'ın dil uzatılmasını yasakladığı genel anlamda sahabesinin de ötesinde, Râşid Halifeleri eleştirmemiz çok ucuz bir saldırı olur.

Halbuki, ilmî esaslara dayanarak, olayların niceliğini kavramak isteyen gerçekçi kişiye de; Ibn-i Kesir, îbn-i Esir ve Taberî gibi güvenilir tarihçilerin araştırmalarının hududunda olsun, durmak yaraşır…

Üçüncü olarak ı Fitnenin başlayışının, Hz. Osman döneminin bitimine rastgeldigi bir vakıa. Ama senaryonun arka plâninda bulunan ve fitneyi sürekli körükleyen Abdullah îbni Sebe ismi de unutulmamalıdır.

Bu îbni Sebe aslen Yemenli bir yahudidir. Hz. Osman zamanında Mısır'a gelmiştir. Orada Hz. Osman aleyhinde ve (sözüm ona) Hz. Ali ile Ehl-i Beyt lehinde propaganda başlatmıştır.

Halka sirayet edebilmek için şu üslûp ve taktikle konuştuğu meşhurdur:

Muhammed (s.a.v.), İsa (â.s.)'dan efdal değil midir? Peki Mu-hammed (s.a.v.î, İsa'dan daha elyak değil midir, dünyaya tekrar gelmeye?.. O halde Hz. Muhammed, kendisine en yakın olan amca oğlu Ali'nin kişiliğinde gelecektir[35].

îşte bu tarzda Mısır halkım oyuna getirmeyi becerdi. Halbuki aynı taktiği Yemen'de yapmış, tek ferdi inandıramamıştı[36]. Bu oyuna gelen çevreler ise, hemen toplanıp Medin'ye yürüdüler. Niyetleri Hz. Osman'ı devirmekti. Ama yukarıda verdiğimiz tarihî bilgiden görüldüğü üzere, Hz Ali'nin tavrı onları bu eylemden vazgeçirnûşti

Şimdi bu noktadan hatırlayalım, îslâm ümmetinin Sünnî - Şiî diye iki parçaya ayrılışını:

Bu olay o zaman başladı ve İbni Sebe elinde son şekline ulaştı. Yoksa, Emevîlerin, Ehl-i Beyt ve onların taraftarlarına eza ve ce-falarıyla başlamış falan değil… Önemli olan, tarihi gerçeklerin «Elif bâ»sı olan bu iki vakıadan herhangi birini alıp, öbürünü unutmamaktır.

Dördüncü olarak: Tekrar olsa da, bu üçüncü hilâfet döneminde Hz. Osman ile, Hz. Ali arasındaki bağlılığı ve AH (r.a.), Osman fr.a.) 'a karşı gerçek tutumunu aklımızda tutmalıyız:

Görüyoruz ki; Hz. Ali, Hz. Osman'a ilk bey'at eden şahıstır. Bunu çoğu tarihçilerimiz ifade ediyor. Meselâ İbn-i Kesir bu önceliği apaçık yazar. Sonra, Mısır'dan gelen ve Hz. Osman'a isyan edenlere karşı, yani îbni Sebe ekibine gösterdiği tutum ortada: Ben onları def ederim diyor ve Cuhfc bölgesinde karşılayıp, hakaretle, tehditle, onların kendisine iltifatlarını bile yüzlerine çarpıyor. Öyle ki, bu âsiler (ya da aklanmışlar) bin pişman yüz geri olup yerlerine dönüyorlar… Hattâ bazıları «îşte, kendi uğruna savaştığımız adam, Halifeye, kendi adına isyan ettiğimiz zâtın tavrı bu mu olmalıydı?[37] diye yakındılar.

Ve onun, Halife'ye nasihatmdaki içtenliği şefkat ve sevgiyi görüyoruz: Onu en kritik anlarda onun yambaşında buluyoruz. En sonunda ise, iki oğlunu tehlikenin ortasına atıp, Halifenin kapısında muhafız yaptığını biliyoruz…

Öyle ise, hilâfeti boyunca, Hz. Osman'ın en faydalı dostu ve yardımcısı Hz. Ali'dir. En dar anlarda yardımcısı; son anda ise ona en güzel ve faydalı tedbiri öğreten öğütçü yine Hz. Ali'dir.

Şunu çok iyi bilmeliyiz ki; Hz. Ali gibi büyükleri, Allah ve Resulüne inanan herkese, gözünün bebeği gibi bilip sevmesi yaraşır. Ve insanlığını yitirmemiş her şahıs da kalbinde ona sevgi taşır. Sevginin isbatı ise, ona uyma, itaat etme ve bundaki samimiyetiyle ortaya vurur. Bu özellik başta Hz. Ali'de var ve kendinden önceki halifelere karşı isbat etmiştir… O halde onun hayatı bize örnek olsun, Taizim sevgimiz de ona ve onun sevdiklerine yönelsin! [38]

4- Hz. Ali (r.a.)'nin Hilafeti (35-40 H.)

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, Hz. Ali (r.a.)'ye 35. Hicrî yılın Zilhicce ayı sonunda ve Hz. Osman'ın şehâdetinin ertesi günü bey'at olundu. Ama sahabelerden bir grup bunda gecikmişti. Sa'd İbn-i Ebi Vakkas, Üsâme bin Zeyd, Mugîre bin Şube, Nu'man bin Beşir ve Hassan bin Sabit bunlar arasındaydı. O'nun halifeliği dönemi, bir sürü fitne, savaş ve bunalımlarla geçti. Meselâ Cemel vak'asıyla başladı, Sıffeyn ile sürdü. Muaviye ile İslâm büyükleri arasında husumet başladı ve sürdü. Hâriciler fitnesi de buna eklendi. Öyle ki, ancak Hz. Ali'nin şehid edilmesi ile o mel'aneL sona erdi… Şimdi bunu özetliyelim: [39]

Osman (r.a.)'a Karşı İhtilâl Ve Cemel Olayı:

Hz. Osman'ın, bir âsi grubu tarafından öldürüldüğü kesin. Ama onun ardında hâin yahudi parmağı da aynı kesinlikte… Bu durum-Ja, katillerin bulunması ve şeriatın hükmüne

boyun eğdirilmesi en tabiî istek ve vazifeydi. Bu yüzden de bütün müslümanlarla birlikte Hz. Ali de bunun peşinde ve çabası içindeydi. Kısası bekliyordu herkes. Ancak Hz. Ali, bu işi aceleye getirmek istemiyor; fitnenin tamamen yok edilebilmesi için isabetli karar ve tam suçluya ceza düşüncesiyle, daha temkinli gitmeyi ve bazı önlemler almayı uygun görüyordu. Bunun için de aceleden sakınıyordu. Bütün tarihçilerimiz de, Hz. Ali'nin bu isyanı ve suikastı şiddetle kınadığı ve uygun pozisyonu bulup suçluları bastırarak, ilâhi adaletin isabetle tatbikini tasarladığında ittifak halindeler. Ama ne var ki; toplum durmuyor, olaylar da onun tasarladığı istikamette gelişmiyordu[40].

Hâdisenin özü de şu: Talha, Zübeyr ikilisi ve üçüncü olarak da bir grup sahâLk; bu işin hızlandırılması, katillerin hemen kısas edilmesi görüşünde olup, fitnenin bitimini de burada görüyorlardı. Hz. Ali'ye de bu konuda kendilerine düşeni yapacakları konusunda yardım ve destek sözü veriyorlardı, iddialarını isbat için de Basra'da bir ordu teşkil etmişlerdi. Ancak Ali (r.a.) onlardan mühlet istemiş, durumun selâmeti ve infazı yerinde olması için plânlı hareket etmesine fırsat vermelerini istemişti[41].

Bütün bunlardan sonra ne oldu? Her iki taraf da Hz. Osman'ın intikamının alınması konusunda b-rleşiyorlardı. Bu niyetle de; kısasta acele taraflıları Basra'da buluştular. Aralarında Hz. Aişe, Tal-ha ve Zübeyr'in bulunduğu büyük bir sahabe grubuydu bu. Ve hiçbirinin de; Hz. Osman'a karşı girişilen isyan ve sonunda onun katledilmesine giden âsilerin yakalanıp cezalandırılmasının ötesinde bir niyyet ve emeli yoktu.

Bu meyanda, Hz. Ali tarafından da, durumun ıslahı ve bir iç harbin önlenmesi bakımından, bir ordu o yöne hareket ediyordu.

îki cephe de aynı (sulh) gaye ile yüzyüze geldiler. Hiçbirinde savaşmak, fitneyi körüklemek gibi bir niyet yoktu.

Nitekim de, Ka'ka' bin Amr, Hz. Ali'nin elçisi olarak, Hz. Aişe'nin huzuruna çıktı:

«Annemiz! Nedir sizi buralara getiren?» diye sordu.

«İnsanların arasını bulup, barıştırmak» diye cevab verdi. Sonra da Talha ve Zübeyr'e, ayrı ayrı sordu aynı soruyu. Onlar da:

«Biz de sade ve sade sulh için ve insanları barıştırmak için geldik» dediler… îki taraf konuşup tartışıp mes'eleyi, Hz. Ali'nin uhdesine bırakmaya karar verdiler. Çünkü Osman'ın katillerine Allah'ın hükmünü uygulamaya fevren imkân olmadığını kabullendiler.

Ka'ka', Hz. Ali'nin yanına dönüp, varılan ittifakı haber verdi. Barıştan herkes sevinç duydu. Bu uzlaşma ve barış üstüne Hz. Ali de halka hitap etti ve Allah'a hamdini belirtip, ertesi gün geriye dönüş için emir verdi[42].

Peki ama sonra ne oldu?

Evet Hz. Ali barış ve uzlaşmayı halka duyurdu ve ertesi gün yola çıkma emri verdi. Ama fitne elebaşıları hemen toplanıp görüştüler. Bunlar; Ester Neh'î, Şüreyh bin Ûfî, İbni Sevda diye tanınan İbni Sebe, Sahim bin Sa'lebe ve îbni Haysem'in kölesi idi… Ve İbn-i Kesîr'in dediği gibi; «Hamdü lillâh ki aralarında bir tek sahabe yoktu…» Barışın kendileri için doğuracağı tehlikeyi müzakere ettiler. Yâni sahabenin uzlaşmasının kendileri için tehlike olduğunu tesbit ettiler. Bu yüzden bazısı, «öyleyse Ali'yi de Osman'ın yanına

göndermeliyiz» dedi!.. Ama ibni Sebe bu görüşü reddetti ve sakındırdı. Asıl çâreyi de şöyle açıkladı: Kurtuluşunuz halkı karıştırmaktadır. Kiminle karşılaşırsanız, harbi teşvik etmeye bakın. Birleşmek çağrısından şiddetle sakının. Böylece ancak, herkes kendi nefsiyle uğrasaçağından sizinle uğraşmalarını önlemiş olursunuz… Ve elebaşıları bu görüşte anlaşır anlaşmaz, ordunun ;çine yayıldılar. -

Hz. Ali, ertesi gün yola niyetlenirken, Talha ve Zübeyr de aynı niyete varmışlardı. Artık barış kesinleşmiş, herkes hayırlı bir geceye girmişti. Ama Osman'ın katilleri şerli bir gecedeydiler.

Abdullah İbni Sebe ve arkadaşları harbi kızıştırmakta ittifak etr tekten sonra, durumun gelişmesine göre elaltmdan halkı kışkırtmaya başladılar.

Ve bu düzenbazlar, fecirle uyandılar. Bine yakın sayıdaki hainler grup grup kendi çevrelerindeki karşıt grubun adamlarına kılıçlarla saldırdılar. Her grup kçndi çevresini ayaklandırdı. Halk yerinden fırlayıp, -baskına uğradık» zannıyla silâhına sarıldı. Herkes haykırıyordu :

«Kûfelüer bizi oyuna getirdi. Bize hiyânet ettiler, uykuda bastılar!..» Ve bu işi Hz. Ali'nin plânladığını sanmışlardı. Durum Hz. Ali'ye bildirilince şaşırdı ve «Bu halka ne oluyor?» dedi. Ve çevresine haykırıyordu: «Basrahlar bizi oyuna getirdi, uykuda bastırdılar.»

Artık herkes silâhına davranmış, insan ve binekler birbirine girmişti. Ve kimse de işin içyüzünü bilemiyordu. Artık savaş tabii seyrinde yediğini yiyordu. Çünkü Hz. Ali'nin çevresinde 20 bin, Hz. Aişe'-nin çevresinde ise 30 bin civarında insan vardı. Bu koca orduları, lânetli İbni Sevda'nm fesat ekibi tutuşturmuştu. Hz. Ali'nin münadi-leri, «Savaşı bırakın, çekilin» diye bağırıp çağırsalar da duyacak yoktu[43]..

Savaşın hây u huyları arasında; Resûlullah'ın sohbetinde bulunmuş, iman şemsiyesi altında tanışmış yüzler birbirini karşılıyor, tanır tanımaz da hangi cepheden olursa olsun hemen savaştan el çekiyorlardı.

Beyhaki şöyle naklediyor: Ebû Bekir Muhammed bin Hasen El-Kaadî, senedi ile birlikte, Harb bin Esvedüddü veli'den şöyle rivayet etti: Hz. Ali ile dostları Talha ve Zübeyr, safların yaklaşmasıyla yüz yüze geldiler. Hz. Ali, Resûlullah'ın katırına binmiş halde ileri çıkıp, seslendi. Zübeyr'i çağırıyorum!.. Zübeyr'i çağırdılar. O kadar yaklaştılar ki, atlarının başları birbirinin hzasma geldi. Hz. Ali, «Zübeyr, Allah senden razı olsun; hatırlıyor musun biz falan yerdeydik, Resû-lullah geçiyordu, sana hitaben: «Zübeyr, Ali'yi sever misin?» dedi. Sen de: «Sevmez miyim, dayımın oğlu, amcamın oğlu ve dinimden…» dedi. O tekrar: «D.kkat et, gün gelir, haksız olduğun halde onunla savaşırsın» buyurduydu… Zübeyr hemen: «Haa, tabii. Resûlullah söyledikten sonra onu unutmuştum. Ama işte şimdi hatırladım… Vallahi ben seninle savaşmam artık» dedi ve safları yara yara geri dönüp gitti Zübeyr.

Daha sonra Hz. Aişe'nin devesi yıkılınca, hevdecini alıp savaş alanının dışına taşıdılar. Hz. Ali onun yanına geldi. Selâm ver.p hâlini hatırım sordu: «Valide nasılsın?» deyince; «iyiyim» diye cevap verdi. O da «Allah seni

affetsin» dedi. Sonra sahabeler gelip onu selâmladılar. Sağlığına sevindiler[44].

Muaviye Mes'elesi Ve Sıffiyn Harbi

Hz. Ali, payitaht edindiği Kûfe'ye döndü, varır varmaz da Cerir bin Abdillâh el-Becli'yi Şam'a Muaviye'ye gönderip, onun da halkın bey'atına katılmasını istedi. O da, Muhacir ve Ensâr'ın toptan Hz. Ali'ye bey'at ettiğini pekâlâ biliyordu. Fakat Muaviye, bu bey'-atta «Ehl-i Hail ve Akt'in» bölündüğü ve dolayısıyla bu bey'at akti-nin gerçekleşmediği görüşünde ve onlarla tamamlanabileceği iddia-sındaydı. Bu yüzden de, Ali'nin çağırışına uymadı. Şart olarak da, Osman'ın katillerinin bulunmasını öne sürdü. Ve ancak o zaman «Mü'minlerin enıîri» olabileceğini savundu…

Fakat Hz. Ali, imametinin ve bey'atın tamlığına kesinlikle inanıyordu. Çünkü Medine'lilerin ittifakı vardı. Burası Nebevi Hicret evi idi. O yüzden de Medine dışında bulunup da bey'atı gecikenleri zorluyordu… Hz. Osman'a isyan edip onu öldürenler mes'elesini ise, plânlı şekilde ve kesin tesbitle, sağlıklı sonuç almak için programa bağlamıştı. .

Muaviye'nin karşı tavrı anlaşılınca, onu âsi saydı, tslâm cemaatı ve imamlarının dışında ilân etti. Netice olarak, otuzaltıncı Hicri'de Receb ayının onikinci gecesi yola çıktı. Nahile'de ordugâh kurdu, îbn-i Abbas'ı yerine vekil bıraktığından o Basra'dan gelip yetişince, ordu Şam üzerine yürüdü. Maksat âsi valiyi İslâm cemaatına katılmaya ve itâata zorlamaktı[45].

Muaviye bunu öğrenince, o da Şam'dan ordusuyla yürüdü, tki ordu Fırat nehri boyunda Sıffiyn ovasında karşılaştı. Ama önce, iki aya yakın süre karşılıklı elçi teatisiyle geçti. Hz. Ali, Muaviye ve çevresini bey'ata çağırıyor. Osman'ın katillerinin kısasının da çok yakında gerçekleşeceğine iknaya çalışıyordu. Muaviye ise, amca oğlu da bulunan Hz. Osman'ın kan dâvasında en çok hak sahibi olduğunu, öyleyse ön şart olarak bunu talep ettiğini belirtiyordu. Esasen bu sırada, aralarında zaman zaman taşlaşmalar da oluyordu.

Nihayet, otuzyedinci yılın Muharrem ayı gelip çattı. îki taraf da, bir ay ara vermekte anlaştılar. Umulan barıştı. Fakat, bu bekleme döneminde de hiçbir ilerleme kaydedilemedi. Sonunda Hz. Ali deîlâllar çıkarıp ilân etti: «Emîrü'l-Mü'mininin Şam halkına çağrısı şudur: Sizi uzun zaman hakka ve itâata çağırdık. Inad ve isyanınızdan vazgeçmediniz ve hakka teslim olmadınız. Ben size açık davranıp ödevimi yaptım. Allah hâinleri sevmez[46]».

Bunun üzerine Muaviye ve Amr bin As, orduyu tanzime başladılar. Hz. AH de ordusunu gece boyu tanzim edip; Küfe süvarilerine Ester en-Neh'i, Basra ekibine ise Sehl bin Hanif'i komutan tâyin etti. Ve her birine, sıkı sıkıya tenbih etti: Şamlılar savaşı başlatınca-ya kadar bekleyeceklerdi. Yine yaralılara eziyet etmemeyi, kaçanları kov alamamayı, kadınlara ve yaşlılara el sürmemeyi ilke olarak bildirdi…

ilk gün çok şiddetli çarpışma oldu. İkinci gün de aynı hal sürdü. Yedinci günde bile hiçbir tarafta galibiyet belirtisi yoktu. En son savaş Muaviye taraflarım hırpalamaya ve Hz. Ali tarafının zaferine meyletti… Bu esnada Muaviye ve Amr durum müzakeresi yapıp, bir karara vardılar. Amr ona, Irak ordusuna Allah'ın kitabını hakem edinmeye' çağırma tavsiyesinde bulundu. Muaviye askerlere, Kur'an sahifelerini mızraklarının ucuna takıp; işte Allah'ın kitabı. Aramızda hakem olsun, diye çağırmalarını öğütledi… Hz. Ali'nin

ordusundan bunu görenler, tam da zafere ramak kalmışken, tereddüde düştüler: Bazısı, evet biz ilâhî kitabı hakem edinelim derken, bir kısmı da bunun hiyle olduğunu bildiklerinden savaşa devam ediyorlardı. Bu aslında Hz. Ali'nin görüşüydü. Ne var ki, karşı tezi tutanlar çoğalınca bunaldı. Eş'as bin Kays'ı göndererek, Muaviye'nin ne istediğini öğrenmeyi denedi. İkimiz de Allah'ın kitabına başvuralım diye cevab verdi. Sonra bizden bu kişi, sizden de bir kişi seçelim. Yetkiyi onlara verelim. Kitabın hükmünü onlar ortaya koysunlar. Ne karar verirler ise, birlikte uyalım ..

Şamlılar Amr İbn-i As'ı, Kûfeliler ise Ebü Mûsâ el-Eş'arî'yi seçtiler. Bu iki hakem ön anlaşmayı yazıp imzalayınca iki tarafın sözü birleşmiş gözüküyordu.

Anlaşmaya göre Ramazan'a kadar beklenecek ve sonra iki hakem Dûmetü'l-CendeVde bir araya gelip sonucu ilân edeceklerdi. Bunun üzerine herkes dağılıp gitti.

Emirü'l-mü'minin Hz. Ali Kûfe'ye döndü. Fakat ordusu içinde de tehlikeli tartışmalar bağlamıştı. Nitekim Kûfe'ye varır varmaz da bir kitle ayrıldı. Onlara göre hakem tâyini sapıklıktı. Ve Harara mevkiinde toplanan on iki bine yakın isyancıya Hz. Ali İbn-i Abbas'ı, konuşup ikna etmek için gönderdi. Fakat bu çaba hiçbir sonuç vermeyince, Hz. Ali bizzat kendisi gitti. Toplantıda şöyle konuştu: İsyanınıza sebeb ne? Dediler ki: Hakem tâyininiz. O da: Ama biz, hakemlere Kur'an hükmünü ortaya koymalarını şart koştuk dedi. Kur'an ne d"-yorsa o olacak. Dediler ki: Bize kan dâvasında insanın hakemliğini adalete uygun görüyor musun? O da, biz insanı değil, Kur'ân'ı hakem kılıyoruz, dedi. Kur'an ise iki kapak arasında yazılıdır. O ancak insanın diliyle konuşur. Onlar: Peki aranızda neden süre belirttiniz? dediler. O da: Cahil bilsin, âlim kaydetsin diye… Ve umdu ki, bu esnada Allah bu ümmetin arasını düzeltir… diye bitirdi.

O anda hepsi, onun görüşünü benimsediler. O da, hadi memleketinize dönün, Allah size acısın., dedi ve herkes savuşup gitti.

Nihayet belirlenen vakit geldi. Hicri 37. Ramazan'ı girdi. Hz. Ali, Ebû Mûsâ El-Eş'arî'yi, bir grup Kûfeli ve sahabe ile birlikte gönderdi. Muaviye de Amr bin As'ı Suriyeli bir grupla gönderdi. îki hey'et Dûmetü'l-Cendel'de toplandı. Allah'a hamd ü senadan ve birbirlerine öğütten sonra, bir kâtip tensibi ve karara bağladıkları herşeyi yazdırmayı kararlaştırdılar. Fakat, ümmeti kimin idare edeceği konusunda ittifak edemediler. Ebû Mûsâ, hem Hz. Ali ve hem de Muavi-ye'yi azletmeye razı olduğu halde yerine sadece Abdullah İbn-i Ömer'i namzet gösterdi. Halbuki o da bu işe girmek istemiyordu.

Bu sırada iki hakem, Ali ve Muaviye'yi azletmede birleşmiş göründü. Sonucu müslümanların şûrasına bıraktılar. Kimi isterlerse seçeceklerdi. Sonra tarafların hey'etleri karşısına çıktılar. Anlaşma konusunu ilân etmek üzere Amr, Ebû Musa'yı ileri sürdü. O da, hamdü sena ve Resûlullah'a saîât u selâmdan sonra dedi ki: Cemaat! Biz bu ümmetin problemini görüştük. Onun kesin halline ulaşamadık. Ancak bir mukaddime olarak bir ilkede anlaştık. Bu ilke gereği ben Ali'yi de Muaviye'yi de vazifeden alıyorum, dedi ve oturdu. Ardından Amr kalktı ve hamd ü senadan sonra dedi ki: «Bu zâtın ne dediğini duydunuz. O kendi efendisini azletti. Evet ben de onu azlettim. Kendi efendim Muaviye'yi ise yerinde bıraktım. Çünkü o Osman bin Affân'ın velisidir. Onun kan dâvasına olduğu gibi, yerini almaya da herkesten çok çok hak sahibidir.»

Bunun üzerine, halk dağıldı. Herkes kendi memleketine döndü. Amr ve hey'eti, Muaviye'nin yanına girip Halife olarak selâmlarken, Ebû Mûsâ Hz. Ali'ye karşı mahcubiyetinden doğruca Mekke'ye gitti… îbn-i Abbas, Şüreyh bin Hani' ise Ali'ye varıp

durumu haber verdiler[47].

Haricîler Mes'elesi Ve Hz. Ali'nin Öldürülüşü:

Hz. Ali, Ebû Mûsâ ve kafilesini, Dûmetü'l-Cendel'e gönderince; Hâricilerin tutumu sertleşti. Hattâ onu küfürle itham etmeye başladılar. Halbuki onu en çok sevenlerdi bunlar…

Hz. Ali'nin artık bunlarla konuşacağı yoktu. Onlara son uyarısı şu oldu: «Sizin üzerinizdeki hakkınız, isyan etmedikçe, sizi mescid-lerimize kabul etmemizdir. Bizimle işbirliğiniz olduğu müddetçe de ganimetlerden hissenizi veririz. Ve siz savaş açmadıkça da size savaş açmayız…»

Sonra da Hz. Ali büyük bir ordu ile tekrar Şam üzerine yürüdü ve aynı zamanda «Hakem kararı»nı reddettiğini de ilân etti. Fakat iş çığırından çıkmış, Hâriciler[48] her tarafta fesat çıkarmaya ve kan dökmeğe başlamışlardı. Öyle ki, Resûlullah'in sahabesi Abdullah ibn-1 Hubab'ı ve hâmile karısını bile öldürmekten çekinmediler… Bu durumda Hz. Ali ve çevresi, Şam'a kadar gidip Muaviye'yi itaat altına almak için savaşırken bunların arkadaki herşeyi yakıp yıkmalarından endişelendiler. Öyleyse, bu azgınların ıslahından başlanması gerektiğine karar verildi.

Hz. Ali, çevresindeki ordusuyla onlar üzerine yürüdü. Medain'e yaklaşınca, Nehrevan'daki Hâricilere elçi gönderdi: «Bizim adamlarımızı öldürenleri teslim edin, kısas edelim. Bu şartla sizi rahat bırakırız. Sonra Şam'a yürüyecek ve inşâallah, sizin hayır gördüğünüz duruma döndüreceğiz» dedi. Fakat onlar Ali'ye şu mealde cevap gönderdiler: Sizin adamlarınızı hepimiz öldürdük. Biz onların da sizin de kanınızı helâl görüyoruz..

Bunun üzerine Hz. Ali yaklaştı ve onlara nasihat edip uyarıda bulundu. Fakat onlardan müsbet cevap şöyle dursun; haydin savaşa, haydin Allah'a kavuşma cidaline, diye meydan okumaktan öte bir karşılık alamadı.

Bütün bunlara rağmen Hz. Ali, savaşı başlatmadan önce bir de

Ebû Eyyûb El-Ensârî'ye emir verdi, o da barış sancağını sallayarak, «Kim bu sancak altında toplanırsa güven altındadır. Kim, Küfe veya Medain'e dönerse güven altındadır» diye çağında bulundu… Bunun üzerine halkın çoğu dağıldı ve Abdullah îbn-i Vehb er-Rasibl çevresinde bin kadar kişi kaldı. Ve Hâricilerin başlattığı çarpışmada, hepsi ya da çoğu öldü. Hz. AH tarafından ise sadece yedi kişi öldü…

Ama sır döndü sanki, mes'ele Hz. Ali çevresinde daraldı. Ordusu bunaldı. Şam'a şans güldü. Iraklılar da sağa-sola çekmeğe başladılar. İbn-i Kesir'in dediği gibi: İki liderden Muaviye hakemlerin kararını kullandı. Buna bağlı olarak da Suriye güçlenirken Irak sürekli zayıflayıp gitti. Halbuki hepsi de, o çağda Mü'minlerin emiri Ali'den daha hayırlı bir kimsenin yeryüzünde bulunmadığının şuurundaydı. Allah'a itaatte, zühd ve takvada, bilgide ve titizlikte yegâne… Ama bir kere onu terkedip yenik düşürdüler. Ve Hz. Ali hayattan öyle nefret etti ki, âdeta ölümü ister oldu. Hattâ şunu tekrar ediyordu:

«Çekirdeği yarıp hayat veren, rüzgârı estirip nefes aldıran elbette başı boyundan ayırır ve azgmlaştırmaz…»

Abdurrahman îbn-i Mülcem'e gelince, bu herif Hâricilerin lider-lerindendi. Katâme isminde ve fevkalâde güzel bir kadına tâlib olmuştu. Kadın ise, Nehrevan savaşında babası ve kardeşini kaybetmişti. Kadın şöyle bir şart koştu: Benim beldeme, Ali (r.a.)'yi öldürmeden gelmemelisin. Adam onunla evlendi ve Hz. Ali'yi öldürme plânını sürdürdü.

Kırkıncı Hicret yılında, Ramazanın onyedinc; günü cuma akşamı îbn-i Mülcem iki adamıyla pusuya girdi. Hz. Ali'nin mescide giderken çıkıp geldiği kapının arkasına siper aldı. Sabah namazına çıkarken aniden saldırdılar. İbn-i Mülcem kılıcıyla şakağına vurdu. Kan sakalına aktı… Arkadaşlarına «ben ölürsem onu öldürün. Ölmezsem, kendim karar veririm yapılacağa dedi. Çünkü, îbn-i Mülcem'in yaptığını biliyordu… Fakat son deme geldi. Sadece «Lâ ilahe illallah» diyordu. 63 yaşında vefat etti. Hilâfeti de beş yıldan üç ay eksik sürmüştü.

îbn-i Kesir'in terâh ettiği görüşe göre, Kûfe'de imarethaneye gömüldü. Fakat çoğu tarihçiye göre Haricîlerden koruma niyetiyle ya-, kınları, kabri sakladılar. Baki' mezarlığı gibi çok değişik yerler de söylenir… İbn-i Mülcem'i de, Hz. Hasan hak sahibi olarak öldürttü ve cesedini yaktırdı[49].

5- İbretler Ve Dersler

Birinci olarak: Acaba Hz. Ali ile, Hz. Osman'ın kan dâvasında acele edenler arasında ciddi ve esaslı bir ihtilâf var mıydı?

Başta anlattıklarımızdan peşinen anlaşılmış olmalı ki; Hz. Osman'ın katillerini kısas etme mes'elesinde hiçbir anlaşmazlık yoktu. Çünkü Talha, Zübeyr ve Âişe (r.a.) ve çevresindekiler, katillerin kısas edilmesinde hırslıydılar. Bu da Hz. Ali'nin işe başlar başlamaz ilk el attığı hususta… Ne var ki Ali (r.a.) ise önce nizamı sağlamak, sükûnu sağlamak, ondan sonra da plânlı ve güçlü bir şekilde olayın üzerine gidip katilleri kıskıvrak yakalamak niyet ve görüşündeydi, îşte Hz. Ali'nin özen gösterdiği iş, önce nizamın avdetiydi… Ama karşı tarafın esas aldığı ve ilk plânda icrasını istediği; barışı ve toplum istikrarını bağladığı ise kısastı. Ve sonunda, Aişe, Zübeyr ve Talha çevresindekiler de mes'eleyi kavrayıp-, işi Hz. Ali'nin inis-yatifine bıraktılar. Sonuç olarak, katillerin yakalanması ve kısas edilmesi temel karar oldu.

İşte böyle bir anlaşma sonunda, herkes kendi sorumluluğunu bilerek, onu yerine getirme azmi içinde, yerlerine ve evlerine dönmeyi kabul ettiler, gittiler.

İkinci olarak: Peki, taraflar anlaşıp işi Hz. Ali'nin iradesine bıraktıkları ve ona her hususta destek olmaya söz verdikten sonra, bu kararın uygulanmasını köstekleyen neydi?

Görüldü ki bu kararı iptal eden, fitnenin elebaşlarımn hazırladığı hiyle idi. Başında ise, îbn-i Sevda yâni İbni Sebe vardı. Karar verdiler ama bu karar fitnecileri çılgına çevirdi. Sonuçtan korktukları için ordunun içine yayılıp, gecenin karanlığında baskın süsü vererek birbirine düşürdüler. Kimse neye uğradığını anlamadan, herkes karşısındakine kılıç salladı. Bunu yaptırdılar ki; kimsenin kimseye güveni kalmasın. Ve her iki taraf da birbirini; sulh perdesi arkasında hiyânet ve baskınla suçlasın.

Bunu böylece tesbit ettikse; bu kolay ve ucuz bir oyun, ancak insanlıktan sıyrılmış, tıyneti bozuk ve câhiliyyeye yönelmişlerin işi olabilirdi. Ama o tertemiz mayalı ve yüce ahlâklı

sahabeler, böyle bir hiyle karşısında ne tedbir alabilirlerdi?.. Eh, nefis müdafaasından başka ne gelirdi elden, bu âni zuhurat karşısında?.. Ve karşı tarafın bir fırsatı değerlendirmesi olmanın ötesinde nasıl bir yorum ve değerlendirme yapabilirlerdi? Ve bütün bu olumsuzluklara rağmen gördük ki, müslümanlar; karşısındakilerini tanır tanımaz, hemen kavgadan el çekip ötekinden af diliyor.

Demek ki, bu fitne hiçbir zaman sahâbe-i kiram (r.a.)'ın gönüllerinde bir bozukluğa ve tahrifata sebeb olamıyor. Hangi tarafta olursa olsun, birbirine azılı düşman olmuyorlar. Aksine, hiylekârlarm gönüllerini kararttıkça karartıyor, hangi taraftan olursa olsun sahabeye karşı hıyanetten hıyanete geçiriyor onları.

Ama işin şaşırtıcı yanı, bütün bunlara rağmen, bu fitneyi yazanların çoğunun uyanamaması. Ve olayın kendi şartları içinde kimin parmağıyla döndüğünü keşfedememesid.r. Hemen herkes olayı satıhtan alıyor, zahirî sebebleri üzerinde ve görüntülerde dolaşıyor, habire tafsilâtiandırıyorlar. Hep bu fitnenin kurbanlarını gündeme getirip, rastgele şuna buna sataşıyor, eleştirip suçluyorlar. Hemen hiçbiri de; bu fitneyi tezgâhlayan, bu ateşi körükleye körükleye; Halife Hz. Osman'dan başlatıp son Halife Hz. Ali'nin ölümü noktasına kadar besleyen perde arkasına eğilmiyorlar.

Yâni bu türlü bir üslûpla yazmak da oyunun ayrılmaz bir parçası; bu üslûp o oyunun mütemmimi midir yoksa?

Üçüncü olarak Biz kesin olarak tanıyor ve inanıyoruz ki, Hz. Ali efendimiz, (k.v.) yaptığı işlerde ihlâslıdır. Ve asla şahsî ve nefsi bir maslahatın etkisinde kalmamıştır… Onun derin bilgisini de biliyoruz. Hattâ kendisinden önceki üç halifenin herbirinin müsteşarı ve bilgide tedbirde başvurduğu hüviyyetti. Hz. Osman'dan sonra halkın kendisine bey'at etmiş ve bu bey'atı ihmal eden Muaviye'yi de âsi saymış olmasıyla, bundan sonra süren tartışma ve mücadeleleri irdeleyen ulemanın cumhurunun ve büyük imamların da ittifakıyla-, Muaviye'nin Hz. Ali'ye karşı takındığı tavırla âsi olduğu, Hz. Ali'nin ise, onun karşısında, Osman'dan sonra yegâne, şer'î ölçüde halife olduğunun bilincindeyiz. Ama tabiî, âsi olanın müçtehid olduğunu da hatırımızda tutuyoruz. Öyleyse müçtehide, karşı içtihada yetkisi olunca, onu uyarmaya, onu korkutmaya, onunla savaşmaya da kendisini yetkili sayabilir; bunu da unutmamalıyız.

O halde, sadece tek yönden bakarak, Muaviye'nin tepkisini parmağımıza dolayıp, oradan öteye geçmemek yakışmaz. Üstelik, tarihin tozlandırdığı bu olaya, ona aşırı düşmanlık takınanların rolünü üslenerek eleştirmenin ne faydası var?.

Bize yaraşan ise, özellikle akide yönünden, şeriatın kuralını bilip onun gerektirdiğini yapmaktır. Evet Hz. Osman'dan sonra Halife Hz.. Ali'dir. Muaviye de, ona karşı çıkmış âsîlerin mümessilidir. Şimdi ise, olay Allah fecî'm hükmüne kalmıştır.

Dördüncü olarak: Hâricilerin konumunu araştıran, Hz. Ali'nin yardımına son gücüyle koşmuşken, aniden değişmelerini, bu sefer de onun en keskin düşmanı ve peşini takibeden suikastçısı oluverişle-rini gören, onların aşırılığın kurbanı olduklarını kabul edecektir.

Nitekim, islâm'ın akidede ve metodda hep orta yolu seçtiği ma^ lûmdur. Bunun anlamı, bilerek ve dengeli hareket etmektir. Orta yolun sınırları bunlardır. Bilgiyi kaynağından süzen, kural ve gereğine göre kullanan, buna nüm ve vekarı da ekleyen artık, ifrat ve tefrit tehlikesinden korunmuş demektir.

Halbuki Hâriciler, çöllerden gelmiş, Arabın en cahil tabakasıydı. İncelikten, sevgiden geç

de, bilgiden ve ölçüden mahrumdular. Bunlar, onların akıl ve gönüllerine misafir bile olmamıştı. Eh, artık, kaba yapılarına ve nefsi taşkınlıklarına kul olmaları tabiiydi. Bu da en başta, hakem usûlünden ötürü Hz. Ali'yi tekfir etmelerinde tipik haliyle ortaya vurdu. Öyle bir karakter yansıtır ki bu; artık büyük günah - küçük günah, kim ne işlerse; bunların nazarında hemen kâfir olmuştur.

Bu aşırılığın işleri tâ günümüze kadar da uzamıştır. Küfürle itham basit sebeblere dayanır, çünkü aklî aşırılıktır.

Hep söylediğimiz gibi, aşın akılcılık, her zaman ilmi reddeder ve kurallarını, kanunlarım hiçe sayarlar. [50]

6- Hâtimte (Son Söz)

Resûlullah (s.a.v)'In Bazı Özellikleri Ve Mescidiyle Kabrini Ziyaret Etmenin Fazileti Hakkındadır

Resûlullah (s.a.v.), arasında gömlek ve sarık bulunmayan üç parça kumaşla kefenlendi. Kefenleme bitince, kabrinin kenarındaki sedir üzerine kondu ve halka izin verildi. Grup grup giriyorlar, hücreye, imamsız olarak O'nun namazını kılıyorlardı. Namaz kılanların sırası şöyleydi: Önce amcası Abbas, sonra Hâşim oğulları, sonra Muhacirler ve Ensâr. Daha sonra da öbür halk kitleleri gelip kıldı… Ve Resûlullah (s.a.v.) vefat etmiş olduğu yere, Hz. Âişe'nin odasındaki yerine defnedildi.

Resûlullah (s.a.v.} vefat ettiğinde, dokuz tane hanımı vardı. Hz, Şevde, Hz. Aişe, Hz. Hafsa, Hz. Ummü Habibe, Hz. Ümmü Selemer Hz. Zeyneb bin Cahş, Hz. Cüveyriye, Hz. Safiyye, Hz. Meymûne. Bunlardan, sadece Hz. Âişe (r.aJ'yi bakire olarak almıştı.

Üç tane oğlu olmuştur: Kasım (ki kendisi onunla künyelenir) ve Peygamberliğinden önce doğmuş, iki yaşındayken vefat etmişti. Abdullah ki, Tahir ve Tayyib diye de adlanırdı. Nübüvvetten sonra dünyaya gelmişti.

İbrahim ise, Medine'de, sekizinci yılda doğdu, onuncu yılda vefat etti.

Dört de kızı vardı:

Fâtıma, Zeyneb, Rukiyye, Ümmü Külsum. Hz. Rukiyye, Bedir günü, yâni ikinci yıl Ramazanında vtat etti. Ümmü Külsum ise dokuzuncu yılda Şaban ayında vefat etti. Bu ikisi de, sırasıyla, Hz. Osman Ibn Affân (r.a.)'ın nikâhına girmişti. Hz. Zeyneb ise, en büyük kızı olup, Ebü'l-Âs ile evliydi ve Hicretin sekizinci yılında vefat etti. Hz. Fâtıma (r.a.) için söze hacet yok. Hz. Ali (r.a.)'nin zevcesi, Hz. Hasan ve Hüseyin'in anneleriydi. Resûlullah, insanların en yiğidi idi. Özellikle de Ramazan günlerinde… Herkesten çok dayanıklı ve metin idi. Yine insanların en güzeliydi. Hem hulk (huy),, hem de haki (dış görünüş) bakımından. En eliaçık ve en güzel kokulusuydu insanlığın. Muaşerette en üstün, Allah'tan korkmada İse en şiddetli… Asla kendi nefsi için kızmaz, intikam almaz, ancak Allah'ın yasakları ciğnenirse kızar, kızması da ancak Hak yerini bulunca geçerdi. O'nun ahlâkı Kur'an İdi. İnsanların tecavüzce en ilerisi olup, ev halkının işlerine bile yardımcı olur, zayıfları son derece himaye ederdi,. Haya bakımından da insanların en üstünüydü,

desek yerindedir. Asla yemek ayırmaz; iştahı varsa yer, yoksa bırakırdı. Hiçbir zaman yaslanıp ya da bir masaya oturup yemek yememiştir. Yiyeceklerden tatlıları ve özellikle balı çok sever, debbeki (kabak yemeğini) aşırı severdi. Öyle olurdu ki; bir ay, iki ay evinde ateş yanmaz, yemek pişmezdv… Hediyye kabul eder, sadaka yemezdi. Ayağına sandalet giyer, elbisesini yamalar, hastaları ziyaret eder. O'nu, ister fakir, ister zengin kim da'vet ederse, da'vete icabet ederdi. Yatağı, iç hurma lifi dolu bir deri minderdi …Hâsılı dünya me-tâmdan erzak ve malzemesi son derece tiz idi. Allah O'na yeryüzünün tüm hazinelerinin anahtarını vermişken O, bunların yerine âhirettekini tercih etti… O, sürekli düşünür ve zikirle meşgul olurdu. Gülmesi hep tebessüm halinde görülürdü. Mizah bile yaptığı olsa hep olanı, gerçeği söylerdi (uydurma, asılsız değil). Ashâbıyla ülfet eder, iyilik yapan herkese iyilikte bulunur ve her birinin işine yardımcı olurdu.

Sahîh-i Buhâri'de, Enes İbn Mâlik'ten nakledildiğine göre O, şöyle demiştir: «Resûlullah (s.a.v.)'m elinden daha yumuşak ne ipek, ne atlas benim elime değmedi. O'nun kokusundan daha hoş bir koku da koklamadım. Ben O'na on yıl hizmet ettim. Ama bana asla: Öff» demedi, yaptığım hiçbir işe niçin böyle yaptın, yapmadığıma da niçin böyle yapmadın, diye azarladığını duymadım.»

Bilelim ki, O'nun mescidini ve kabrini ziyaret, Allah'a en yakın olma hallerindendir. Bunun üzerinde ise, bütün devirlerde, bütün İslâm uleması ittifak etmiştir, tht.lâf eden olmamıştır, tâ günümüze kadar, İbn Teymiye hariç (Allah onu afvetsin). O'na göre Re-sûlullah (s.a.v.)'ın kabrini ziyaret meşru değildir. Halbuki, ona rağmen müslümanların ittifak ettiği bin sürü delil var-.

a) Genel anlamda kabir ziyareti meşru ve hoşlanılan birşeydir. Nitekim, hepsi bir yana, yukarıda naklettiğimiz gibi Resûlullah (s.a.v.) âdeta her gece Baki1 kabristanına gider ve orada yatanlara selâm verip mağfiret dilerdi… Sahihte böylece sabit olmuştur. Bunun tafsilâtına dair hadisler çoktur. Eh, Resûlullah'ın kabri de umuma dahil olduğuna göre, onun hükmü de kendiliğinden anlaşılır.

b) Resûlullah (s.a.v.)'m kabrini ziyaret hususunda Sahabe, Tâbiîn ve onlardan sonraki dönemlerde ulemanın icma'ı sabit olmuştur. Hattâ, O'nun Ravza-i Şerifinden her geçişte O'na selâm verilmesi gerektiğine dair hadîsleri de bütün seçkin İslâm ulemasının arasında bizzat îbn Teymiye de nakletmiştir.

c) Sahabelerin de, Resûlullah (s.a.v.)'ın kabrini sık sık ziyaret etmekte oldukları sabittir. Ceyyid isnat ile Îbn Asâkir'in nakline göre Bilâl (r.a.) bu ziyaretçilerden biridir. Mâlik'in Muvatta'ındaki nakline göre de, îbn Ömer, Ahmed'in nakline göre de Ebû Eyyub sık ziyaret edenlerden olup, hiçbir kimse de çıkıp onlara mâni olamamış, ya da kötü görüp ayıklamamıştır.

d) Ahmed (r.a)'in sahih senedle, nakline göre Muâz îbn Ce-bel'i Yemen'e gönderirken, vedâlaşıyor ve şöyle diyordu: «Muâz! belki bu yıldan sonra artık benimle karşılaşamazsın. Ama muhtemel ki bu mescidime ve kabrime uğrarsın.» Hadîste «Lâalle» kelimesi geçiyor Bu kelimenin haberine «En» dahil olursa arz ve rica mânâsı ifade eder. Bu cümlenin dizilişi apaçık bir tavsiye ifade ediyor. O'na selâm vermesi tavsiye ediliyordu[51]. Durum böyle bir açıklığa ulaşınca, artık tek başına kalan îbn Teymiye (r.h.)'nin iddia ettiği tarza karşı başka bir savunmanın yersiz ve kabri ziyaretin de meşru bir amel olduğu anlaşılır…

Zâten Îbn Teymlye'nin bu konudaki dayanağının hepsi Resûlul-lah (s.a.v.)'ın şu kavlidir: İnsanın, ziyarete bineğini ancak şu üç mescide gitmek için hazırlaması uygun olur: Mescidi Haram, Benim Mescidim ve Mescid~i Aksa».

Yine: «Allah Yahudilere lanet etsin. Onlar peygamberlerinin kabrini mescid haline getirdiler». Ayrıca: «Kabrimi iyd (bayram) yeri edinmeyin!»

Halbuki bu üç hadis-i şerifte de, o zâtın tek başına iddia ettiği şeye bir dayanak mevcut değil. Meselâ: «Hayvan koşturulmaz veya hazırlanmaz…» diye başlayan hadis: «Şu üç mescidin ziyareti için uzaklardan kalkıp gelmek, bunun için hazırlanmak, başka yerlere nazaran daha uygundur» anlamında kinayedir. Yâni bura-âaki özelleştirme izafidir. Zira sahihte sab;t olan hadîse göre Resû-lullah (s.av.) Küba mescidini de her hafta, hattâ bir rivayete göre her Cumartesi günleri ziyaret ederdi. Buna bakılınca, O'nun bu mescidlerden başkalarını da ziyarete tahsis etmiş olduğu kabul edilir. Ama Resûlullah (s.a.v.) orası için at koşturmadı denemez. Çünkü böyle bir tefsire girişilirse; o zaman bir kimsenin, bir yerden bir yere gitmesi eğer hayvan hazırlayıp gidilmedlyse caiz, yok binek hazırlayıp özel gidilirse, bu üç mescidin dışındaki yerleri ziyaret haram olması gerekirdi. Bu tür bir mantığı ise en zayıf akıllar bile reddeder… «Allah, yahudilere lanet etsin. Peygamberlerinin kabrini mescid yaptılar», hadisine gelince, genel haliyle ziyarete delâleti yok.

Çünkü, yukarıda izahı geçtiği üzere, burada kabrin veya çevresinin namazgah edilmesini ayıplamaktadır. «Mesâcid» sözü bunu anlatır. Çünkü mescid, namaz kılınan yerin adıdır. Çünkü kabri sadece ziyaret, onu mescid

edinme anlamına edinmiş olurdu. Öyle ya, O da Baki' kabristanını her gun ziyaret ederdi.

«Kabrimi bayram yeri yapmayın» sözüne gelince: Bu demektir ki, benim kabrimi ziyareti muayyen günlere bağlamak suretiyle; bayram günleri gidilen mahallere benzetmeyin. Nitekim Hafız el-Mün-ziri de, öbür hadîs uleması da böyle tefsir etmişlerdir. Ayrıca; o mahalde, süslü püslü görünme, yığılıp bağırıp çağırma, laubali hareket etme; yâni bayram şenliğine gelmiş gibi davranmanın nehyedil-mesini anlamak da mümkündür tabii… Ama, Resûlullah'ın kendi kabrini, sırf ziyaretten menetme anlamına yormak, çok uzaktır. Çünkü yine «îyd»den kastı, kabri ziyaret olsa; o zamanda Resûlullah, Baki' mezarlığını «lyd» yâni bayram yeri kabul etmiş olurdu. Bu tezat nasıl anlaşılsın?

Şimdi, dikkat etmeliyiz. Resûlullah (s.a.v.)'m kabrini ziyaretin de birtakım usûl ve âdabı vardır. Ve uyulması zaruridir. Allah sana, orasını ziyareti nasibederse, önce ona doğru bir niyetle karar ver. Önce O'nun mescidini ziyarete, sonra da kabrini ziyarete niyet et. Medine'ye girerken boy abdesti al. En temiz elbiselerini giyin. Medine'ye ayak basıp O'nunla şereflendiğinde, Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı ile şereflendirdiği bir beldeye girmekte olduğuna kalben hâzır ol. Mescide girer girmez de doğruca «Ravza»'ya yönel. Kabirle minber arasında iki rek'at Tehıyyetü'l-Mescid kıl. Bundan sonra «Kabr-i Şerif»'e yaklaştığında; dikkat et, öyle şamata ve tehacümden sakın. Bazı cahillerin yaptığı gibi, şebekeye yapışıp öpme, elini yüzünü sürme vs. den şiddetle sakın. Bu, insanı harama kadar götüren b'r bid'attır .. Aksine, kabirden mümkün mertebe uzakta dur. Önüne gelen duvarın karşısında heybetle celâl duygusuyla dur.

Ve Resûlullah'a hafif bir sesle selâm ver; «Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. Şehadet ederim ki; sen Peygamberlik ödevini duyurup yerine getirdin. Ümmetine nasihatim yapıp onları güzel öğüt ve üstün hikmetle Allanın nizamına çağırdın. Son

nefesine kadar da Allah'a kulluktan geri kalmadın. Öyleyse, sana, ashabına, ailene; Rabbimin sevip dilediği ve razı olduğunca salât ve rahmet etsin…» de.

Sonra biraz sağa kayarak kıbleye dön. Böylece yönelişin, sırf kabre olmamış olsun. Ve elini açıp kalbin Aziz ve Celîl olan Allah'ın korku ve ürpertisi içinde duâ et. Ama, sakın bunu Resûlullah (s.a.v.)'a karşı edebsizlik de sanma. Sanma ki, duâ kabre yönelerek yapılmalıdır. Hayır! Duâ Allah (c.c.)'a bir hitaptır. O'na hitabta ise ikinci birşeyin iştiraki asla caiz olmaz. Ve Allahü Teâlâ'ya duada dönülecek en hayırlı yön ise Kıble'dir. Sen sakın, birtakım câhil ve bid'atçılardan gördüğün şeylere itibar etme. Ve duana şöyle başla:

«Ya Rab! Sen buyurdun, buyruğun haktır: «O nefsine zulmedenler sana gelip de Allahtan af dileselerdi, Resul de onlara af dilerdi ve Allah'ın ne kadar da tevbeleri kabul ettiğini göreceklerdi.»

îşte ben de sana geldim, tevbe ediyorum. Günahlarımdan istiğfar edip, Resulünden de şefaat diliyorum, senin nezdinde!. Ve yâ Rabbi, sağlığında O'nun kendisine mağfiret ettiğin gibi, bana mağfiret etmeni bekliyorum…

Bundan sonra da, artık, din ve dünyan için, din kardeşlerin ve yakınların için istediğin kadar çok duâ et.

Ey kardeşim! Bu duada bana da bir hisse ayırmayı unutma sakın. Ve de ki; yâ Rab! Öncekileri ve sonrakileri, o muhakkak olacak mahşer gününde topladığında; şu fakir günahkâr kulun, «M. Said Molla Ramazan oğlunun» da günahlarını en uygun şekilde ört. Ve bağışladığın kullarının arasında onu da ni'met ve bereketinin himayesine dahil et. Onu da, Resulün K^uhammed aleyhisselâm'ın Hav-zı kenarında o şerbetten takdim edilenlerden eyle. O, yüzünde neş'e ve tebessüm, Havzının kenarında; hayat dağıtmak için, ashabım, tanımadığı tüm ümmetini, kendisini iştiyakla sevenleri beklediği günde!.. Onu kovulan ve mahrum bırakılanlara katma.

Bu senin için bir ahd olsun kardeşim. Hangi halde olursan ol, bu kitabı bitirdiğinde, Allah'tan bu kardeşin için taleb edeceğin bir ahd. Ve bil ki; bir kardeşine gıyabında duadan daha hâlis ve samimt-si olamaz. Sakın beni unutma!..

Ben ise, Allah'a bu kitabı bitirirken tevfik ve hidâyetinden ötürü sonsuz şükür ve hamdimi arz ediyorum. Aynı zamanda sevgilisi Muhammed Mustafa (s.a.v.)'nın sünnetinden bana en güzel nasibi ihsan etmesini yalvara yakara istiyorum. Gönlümü O'nun sevgisiyle doldurmasını, bizi de O'nun sancağı altında toplamasını diliyorum. Ve her müslüman kardeşim için de tıpkı bunları niyaz ediyorum.

Ve nihayet, O yüceler yücesi dergâhtan benim şu kitabı yazarken, farkına varmadan düştüğüm hatâları hoş görmesini, sâdır olan yanlış ve kusurları bağışlayıp; sarfettiğim gayret ve doğru niyetten ötürü bu kitabı bana şefaat belgesi kılmasını temenni ediyorum.

Salât ü selâm, her türlü ihtiram; o Ürarai Nebimize, O'nun âl ü ashâb ü etbâına olsun.

Dâva ve duamızın başı ve sonu: «ElhamHü Hllâhi RabbİʻI âlemin'dir. [52]

Fıkhu's-Siyre İçin Basında Yazılanlar

«Fıkhu's-Siyre»

Çiçek bahçemizde yeni hârika bir gül daha açtı! Her açan yeni güle selâm olsun. Rengiyle, kokusuyla gönül ve gözlerimize ziyafet çeken rengârenk güller, siz ne güzelsiniz! Tüm çiçekler güzel ama yediveren gülleri daha bir başkadır. Bazı güller vardır kokusu, rengi ve formuyla diğerlerinden daha gözalıcıdır! Böylesi güllere «Sultanî Gül» derler. Gülü sevenlere, bahçevan hep bu gülü göstererek: «Hârika değil mi?» diye sorar bazen. Eğer siz gülden anlıyorsanız, hele hele tutkunsanız, o gülü övecek kelime bulmakta zorluk çekersiniz! Binbir emek çekilerek yetiştirilen böylesi nadide bir gülü yetiştiren bahçevana içinizde ancak bir minnet, bir sevgi duyarsınız.

Diğer adıyla «Peygamberimiz (s.a.v.)'in uygulamasıyla İslâm» eserini ölime alır almaz; böyle bir duygu »ardı içimi. Eskilerin deyimiyle «Zarf ve Mazruf» bir aradadır. Yalnız cildi güzel, baskısı güzel değil «İçerik» muhteva bakımından güzel! Aslolan da bu değil mi? Okuyucuya verdiği mesai nisbetinde değer kazanır bir kitab! Kitab vardır uyutur, kitab vardır uyandırır. Sizi uyandıran bir kitabı okudukça, yazarın düşünce kapasitesi sizi etkilemeye başlar, okurken O'na saygı ve sevgi duyarak okursunuz. Hele bir kitabın nasıl bir doğum sancısı İçinde meydana geldiğini biraz biliyorsanız, bu saygınız minnete dönüşür!

Tarihimizin içinden süzülüp gelen saygt değer âlimlerimizin özgün te'liflerini okurken hep bu duyguyla okumuşuzdur. Ondört asırlık bir zaman içinde eserleriyle haklı bir üne kavuşan ve müslümanların gönlüne taht kuran kaç âlimimiz var? Her asırca on veya onbeş kadar değil mi? Belki bazılarının değerleri öldükten sonra anlaşılmış olur. Yeni gelen âlime bazı kısır yetenekliler yer açmak istemezler; dudak bükerler, istihfaf ederler. Köşeleri tutanların her devirde âdetleri böyledir! Ama, yeni gelenin bileği güçlüyse, bu yeri kendi bileğinin gücüyle açmasını bilir. Dr. Said Ramazan el-Bûtî Hocamız da bu bileği, yâni kalemi güçlü olanlardan… Ne için yazdığını bilenlerden! Zamanın sırrını kavrayan, zamanı yaşayan soylu bir âlimimiz! Onu, bize bu eseri tercüme ederek kazandıran Ali NAR Hocamız daha iyi tarif ediyor.

«Üstad M.S. Ramazan, bütün vazifelerini yürütürken, bir yandan da ülkede 'intişar eden çeşitli gazete ve özellikle ilmî dergilerde, ilmî, fikrî ve edebî yazılar neşretmekteydi. Yine çeşitli seviyede, halka ve gençliğe hitaben konferanslar vererek, camilerde geniş çaplı sohbet düzenleyerek -halkı irşad ediyor, kültür ve inanç yönünden genç müslümanlan eğitiyordu… Dersleri, sohbet ve konferansları da umumiyetle yazdığı ilmî eserlere istinad ediyordu. Yâni şu sunduğumuz «Fıkhu's-Siyre İle itikadı konulan ele alan «Kübrâ'l-Yekiniyât» kitablarındaki konuları izah ve yorumları çevresinde, müslüman halkın din ve dünya ufkunu aydınlatmağa uğraşıyordu.»

Öte yandan tabiî, ilmî, fikrî ve edebî olmak üzere yeni eserler vermeye halen devam etmektedir… Eserlerinde ele aldığı başlıca konular, Fıkıh, Usûl-i Fıkıh, Akîde, Felsefe, Sosyoloji, Edebiyat… Yirmi beşten fazla eserinden bazılarına birer cümleyle işaret ediyoruz» diyor.

Üstadın kısa biyografisini ve verdiği te'lif eserleri okuyunca geçmişteki âlimlerimizi anımsıyoruz. Kesintiye uğrayan bir devirden sonra, yeniden dirilişimizin öncülerini selâmlıyorsunuz. Şimdikilerin birçoğu ancak bir tek ilim dalında uzman olabitiyorlar. Bu devirde bu bile kolay değil iken, üstadın bu kadar ilim dalında mütehassıs olması, ilmî ve fikrî kariyeri hakkında, dahası bir «Dâva adamı» olması hakkında yeterli bir fikir veriyor

bize… Onun için: Bir pınar bulmuşuz, isitifade etmesini bilelim diyoruz

AH NAR kardeşimizle birlikte bu kıymetli esere emeği gecen Orhan AKTEPE kardeşimizi ve GONCA yayınevi sahiplerini bize böylesi özgün eserler kazandırmaları duâ ve temennisiyle tebrik ediyor, «Esselâmü Aley-küm ve Rahmetullahi ve Berekâtühû» diyoruz.

Mustafa ARAFATOĞLU[53]

Fıkhu's-Siyre Ve Ali Nar

«Batt'ntn ilimde ilerlediği gibi onlar da ilerlemiş olacaklar, kalkınpıa ve teknolojide onların seviyesine çıkmış olacaklar…» Dr. M. S. R. el-BÛTÎ

Rkhu's-Siyre müellifi muhterem Dr. M. S. Ramazan el-Bûtî'yi şahsen tanıyabilmiş değilim. Talih; her zaman ve her konuda gülmüyor insana…

Vesile-i tesellidir ki bu ilim adamını «Fıkhu's-Styre» isimli eserinin tercümesiyle; gıyaben de olsa tanıma fırsatını bulmuş olduk.

«Beyânü'l-Lisân ayniyle insan» fehvasınca; «Fıkhu's-Siyre» eserini tetkik imkânı bize; muhterem müşârün-ileyhi tanıma imkânını da birlikte getirmiş oldu.

Gerçekten de Dr. el-Bûti; «Fıkhu's-Siyre» isimli eseriyle hem târihe, hem fıkha ve binnetice de «İslâms'a büyük hizmet vermiş bulunmaktadır.. Mütevâzi ifadelen bir yana, bu bâbda «Yeni Bir Ekolsün çığırını açmıştır. Hiç şübhesiz: «…güzel çığır açanlar için ecirler vardır» sünne-tindeki müjdenin muhatablarından da olmuştur.

Fi'l-vâki; İslâm tarihi yazılmış, bu konuda İyi veya kötü niyyetll İnsanlar kalem sallayıp mürekkep de harcamıştır. Kötü niyyetlerl kendi niy-yetlerinin âkıbetleriyle kendilerini başbaşa bırakarak, iyi niyyetlerinin hizmetlerine bakıldıkta görülür ki. İslâm âleminin tarihî seyr içerisindeki gelişmesi, duraklaması, gerilemesi birtakım hâdiselerin eseridir. Değerlendirilmesi ve ders alınması gereken sayısız olaylar cereyan etmiş; farklı yapılar, farklı etkiler, hâdiselere de farklı istikamet vermiştir.

Esasen genel mânâda «târihî gelişme» hep böyle görünegelmiştir. Tarihçi; «Vaka-nüvis» olmaktan öteye geçememiştir. Okurlar» da bazı isimleri ve belli tarihleri hafızasının gücü nisbetinde öğrenip ezberlemekten öteye gidememiştir. Genelde «işte târih budur» denilebilir.

İlim erbabınca «Fıkıh» konusu da İhmal edilmiş değildir Bu hususta da; yine «mahzâ İslâm'a hizmetsin dışında hiçbir emeli olmayan kalem erbabı bulunduğu gibi, islâm'ı gerçek hüviyetinden ve amelî yaşantısından saptırmak isteyenler de olmuştur. Bilhassa; kendilerini «müceddid» zanneden ukalâlar, «müctehid» vehmeden akl-ı evveller; «nâs» ile «mantık» arasında mukayeseye cesaret gösteren pervasızlar, «asrîlik» illetine mübtelâ illetliler çıkmıştır. Bunları niyyetleri ve amellerinin akıbetiyle baş-başa bırakalım.

Dr. el-Bûtİ bu eserinde; «Fıkıh» ile «Siyer»'i birlikte, yaşantılar ve olaylar halinde takdim etmektedir ki; mutalar (veriler) ve kaynak hükümler birbirini te'yid ve takviye etmektedir.

«Dersler, İbretler, tahliller…» bölümleri ile ise; târihe mâl olmuş, geçmiş ile yaşanmaya hazır gelecek arasında akıllı ve faydalı, hattâ zarurî bir köprü kurulmak istenmiştir.

İşte çarpıcı bir örnek: «…Bu kafalar, Batı hayranlığının etkisi altında müslümanlann Avrupalılar gibi kalkınmalarının tek yolu, Avrupalıların hristıyanlığı anladıkları gibi onların da müslümanlığı öyle anlamaları, İslâm'ın gaybî hakikatlarını maddî ilimlerin buluşmalarıyta izah etmeleri, İlmin tesbit edemediği gayba inanmamaları… vehmine kapıldılar. Bundan dolayı da bu ekolün ileri gelenleri Din'de reform fikrini ortaya attılar. Halbuki İslâm Dini hiçbir zaman bozulmadı ki, reforma veya reformcuya fhti-yaç duysun.»

Asrımızda; «herşeyin madde plânında, çok para kazanma hırsıyle yürütüldüğü…» platformlarda, «te'lif-tercüme» eserlerin seçimi gerçekten kolay değildir.

Müellifin «24 ayar» olması yetmiyor. Bizim gibi .konuyu asıl kaynak eserden değil de tercümesinden takib etmek zorunda kalanlar için «MÜTERCİM» belki de birinci derecede önemlidir.

Bu eserin mütercimlerinden Ali Narı' ilk talebelik yıllarından ve çok yakından tanıdığım içindir ki her halde; esere olan güvenim daha da artmıştır.

Devir artık «İlm'-i Hâl» devri değildir. Her müslüman biraz daha İlerilerini, Isla mî konuların stratejik yanlarını da öğrenmek zorundadır. Çünkü hasımlar senelerden beri o gayrettedir.

«FIKHU'S-SİYRE» isimli eseri tavsiye etmek hem hizmet, hem de manevî zevktir. Emeği geçenlere «TEŞEKKÜR» ise borcumuzdur.

Yasin HATİBOĞLU[54]

---

[1] Bak: Bidâye ve Nihâye - îbn Kesir: 6/301. (Müellif), Not: Bunun zaman bakımından uygun düşmediği kanaatındayız. Çünkü, hemen İlk günü miras konusu gündeme gelmiş olamaz… Belki Hz. Ali, kendisine İlk anda çağrıda bulunulmadığından geçici olarak kırılmıştır!. (Müt.)

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 489.

[2] Bırak da Allah yolunda azıcık ayaklarım tozlansu^ dedi. (Müt.)

[3] İşte insan hakları budur: Başkaları içinde; mal, can, namus, din, ibadet, Poy güvenliği. Bütünüyle burada (MÜt.)

[4] Emir-komutaya saygının hârika örneği de budur!.. (MUt.)

[5] Btdâye ve Nihâye'den (İbn-İ Kesir) özetlenmiştir 6/304 (Müellif).

[6] İbn Kesir B N. sinde; İbn-İ Ömer ve Âişe (r.a.) hadisine dayanarak naU ediyor. (Müellif)

[7] Taberâni'den, özetle: 3/343 ve İbn-İ Kesir: Ç/343 ve Târlhü'l-Hulefâ: 67.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 489-492.

[8] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 492.

[9] Bak: Taberi Tarihi: 3/428; Slyret-i Ömer İbn-i Hattâb - îbn CevzI: 38.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 492-493.

[10] Malûmdur ki, icma', Kitap ve Sünnet'ten sonra en güçlü delildir. Onun da en güçlüsü sahâbeninkidlr. (MUt.)

[11] El-BİdaYe ven-Nihâye - İbn-1 Kesir: 7/18.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 493.

[12] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 494.

[13] Unutulan en önemli olay, Kur'ân-ı Kerîm'ln cem'lcür. Nedense müellif ele almamış Kur'an Tarihi - Osman Keskıoglu, ilgili bahse bakılmalı (Mut.)

[14] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 494-496.

[15] Bidâye ve Nihâye: 7/81; Taberî: 3/432.

[16] Taberî Tarihi: 3/598-613.

[17] Bidâye ve Nihâye: 7/107 - Nehcü'l-Belâğa: 203.

[18] Bir dilek için eşya veya şahsı, duada vesile edinmek… Tevessül bahsine bakınız. (Müt.)

[19] Târihü'l-Hulefâ: 123.

[20] Bidâye ve NİhâYe: 7/137; TârlhÜ'l-Hulefa 124.

[21] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 497-499.

[22] Bu konuda: Taberİ 4/190 ve İbn-l Kesir 7/137'ye başvurabilirsiniz.

[23] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 499-500.

[24] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 500.

[25] İbn-i Kesîr'in, Bidâye ve Nlhâye'sinden Özetlendi 7/147.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 500-501.

[26] Bidâye ve Nihâye: 7/81.

[27] Bidâye Ve Nihâye: 7/61.

[28] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 501-504.

[29] Târihü'l-Hulefâ: 145, Bidâye ve Nihâye: 7/153.

Not: «Hala Sultan» diye bilinen bu sahâbiye'nin kabri, Osmanlı zamanında hep bir müfreze asker tarafından beklenir. Ve her tarafta top atışlarıyla selâmlanırdı. (Müt.)

[30] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 505-506.

[31] Bİdâye ve Nihâye: 7/167; Taberi Tarihi: 4/333.

[32] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 506-508.

[33] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 508-510.

[34] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 510-511.

[35] Bidâye ve Nlhâye: 7/167.

[36] Çünkü Mısır valisinin tutumundan sıkılan Mısırlılar buna hazırdı. (MÜt.)

[37] Bıdâye ve Nihaye: 7/171.

[38] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 511-513.

[39] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 514.

[40] Bidâye ve Nihâye; 7/234.

[41] Bidâye ve Nihâye: 7/235 ve Fethül-Bâri - İbn-i Hâcer: 13/46.

[42] Bidâye ve Nihâye: 7/239.

[43] Taberi Tarihi: 4/506 - Bidâye ve Nlhâye: 7/240.

[44] Bidâye ve Nlhâye: 7/241.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 514-517.

[45] Bldâye ve Nihâne: 7/254.

[46] Bldâye ve Nihâye; 7/260.

[47] BİdâYe ve Nihâye'den özetlendi: 7/282-284.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 517-520.

[48] Yâni, ta başta Hakem olayına İtiraz etmekle, ne Ali, ne Muaviye tarafı olma. yanlar. (Müt.)

[49] Taberi Tarihi: 5/133; Bidâye ve Nihâye: 7/285 ve devamı.

Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 520-521.

[50] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 522-524.

[51] Burada, ayrıca Resûlullah'tan vârid olmuş bir grup hadîsi var, kabrini ziyaretin fazileti hakkında. Ancak çoğu zaaftan hâli değil. Ama her birinin kuvvet derecesi var. Ancak biz, bunca delilin, İbn Teymiye'nin görüşünü şâz bir duruma getirmeye yeteceğini gördüğümüzden artık, onların tahlil, tenkid ve İsbatıyla uğraşmayı yersiz bulduk.

[52] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 525-530.

[53] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 531-532.

[54] Dr. M. Said Ramazan El-Bûti, Fıkhu's Siyre, Gonca Yayınevi: 533-534.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com